नमो नमो निम्मलदंसणस्स

आगम-कहा-कोसो
एवं
आगम-नाम-कोसो

卐 : कोसकत्तु : 卐

मुनि दीपरत्नसागर

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बाल ब्रह्मचारी श्री नेमिनाथाय नम :

श्री आनंद-क्षमा-ललित-सुशील-सुधर्मसागर गुरूभ्यो नम :

नमो नमो निम्मलदंसणस्स

आगम-कहा-कोसो
एवं
आगम-नाम-कोसो

कोसकत्तु

मुनि दीपरत्नसागर

मूल्य : रु. २००/-

ता. ११-९-२००२ बुधवार भादरवा सुद-५

卐 श्री श्रुत प्रकाशन निधि 卐

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आगम कहा एवं नाम-कोसो

ॐ ह्रीं श्री पार्श्वनाथाय नम :

-: मुद्रक :-

श्री नवभारत प्रिन्टींग प्रेस
पार्श्वनाथ कोम्पलेक्ष के पास,
घीकांटा रोड,
अहमदाबाद.
फोन : ५५०८६३१

-: टाईपसेटींग :-

जय ब्रह्माणी ग्राफीक्स
२२६३, मालीवाळा पोळ,
हलीमनी खडकी, शाहपुर,
अहमदाबाद.
फोन : ५६२१८३९

: संपर्क स्थल :

"आगम आराधना केन्द्र" शीतलनाथ सोसायटी विभाग-१
फ्लेट नं-१३, ४-थी मंझिल, व्हाईसेन्टर, खानपुर
अमदाबाद (गुजरात)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कोस -अणुक्कमो

१. आगम-कहा-कोसो पृ.-०१२

२. आगम-नाम-कोसो पृ.-०२९

३. आगम-दृष्टांत-कोस पृ.-१८७

५. परिसिट्ठाणि पृ.-१९९

❖ तीर्थंकर

❖ गणधर

❖ प्रत्येकबुद्ध

❖ च्रकवर्ती

❖ निह्नव

❖ बलदेव

❖ वासुदेव

❖ प्रतिवासुदेव

❖ **आगम-कहा-कोसो** : મોટી કથાઓ અને મહત્ત્વની કથાઓના નામો અહીં નોંધેલ છે. તેનો અતિ સંક્ષિપ્ત પરિચય છે.
તેના આગમસંદર્ભ સ્થાનો તો "**नाम-कोस**" માં જ જોવાના છે.

❖ **आगम-नाम-कोसो** : મનુષ્યના નામોનો જ તેમાં સમાવેશ છે. ભૌગોલિક, અધ્યયનાદિ કે અન્ય નામો તેમાં સમાવેલ નથી. તેમાં મનુષ્યવાચી નામો, તે નામનો સંક્ષિપ્ત પરિચય, તે નામ મુજબની કથા કે પાત્રવર્ણન આગમમાં જ્યાં હોય તેનો સ્થળ નિર્દેશ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

अनुदान-दाता

- પ.પૂ. સમયજ્ઞ આચાર્યદેવશ્રી મહાયશસાગર સૂરીશ્વરજી મ.સા.ના સદુપદેશથી શ્રી ચોપાટી જૈન શ્વે.મૂ.પૂ. સંઘ, ૩૫, સી ફેઈસ, ચોપાટી, મુંબઈ.
- શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર આરાધક પૂ.પં.શ્રી ભદ્રંકર વિજયજી મ.ના શિષ્ય પૂ.કરુણાસભર પં.શ્રી વજ્રસેન વિજયજી મ.ના ઉપદેશથી - શ્રી ભદ્રંકર પ્રકાશન તરફથી.
- પ.પૂ. આદેયનામકર્મધર પં. શ્રી અભયસાગરજી મ.સા.ના પ્રશિષ્ય - પરિવારીય
  - -૦- પ.પૂ. પ્રભાવક મુનિરાજ શ્રી અક્ષયચંદ્રસાગરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી શ્રી ઓપેરા જૈન શ્વે.મૂ.પૂ. સંઘ, અમદાવાદ.
  - -૦- પ.પૂ. શ્રુતાનુરાગી મુનિરાજ શ્રી નયચંદ્રસાગરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી શ્રી જૈન સોસાયટી જૈન સંઘ, અમદાવાદ.
- પ.પૂ. ભક્તિરત્તા સા. શ્રી મલયાશ્રીજી મ. સા.ના શિષ્યા પૂ. મિલનસાર સા.શ્રી હિતજ્ઞાશ્રીજી મ.ની પ્રેરણાથી શ્રી જૈન આરાધના મંદિરના જ્ઞાન ખાતામાંથી ખાનપુર, અમદાવાદ.
- સ્વ.પ.પૂ. રત્નત્રયશ્રીજી મ.સા. ના શિષ્યા સૌમ્ય ગુણા શ્રી મ.ની પ્રેરણાથી શ્રી ઋષભદેવ શ્વે. મૂ. જૈન સંઘ (મીરામ્બીકા જૈન સંઘ) અમદાવાદ.
- પ.પૂ.સા.શ્રી ભવ્યાનંદશ્રીજી મ.ના મૃદુભાષી શિષ્યા સા.શ્રી પૂર્ણ પ્રજ્ઞાશ્રીજી ના ઉપદેશ શ્રી માટુંગા જૈન સંઘ, મુબંઈ.
- પૂ. શતાવધાની સાધ્વીશ્રી અમીતગુણાશ્રીજીની પ્રેરણાથી શ્રી નાથીબાઈના ઉપાશ્રયના જ્ઞાનખાતામાંથી પતાસાપોળ, અમદાવાદ.
- પંડિતવર્યશ્રી વીરવિજયજી જૈન ઉપાશ્રય, પતાસાપોળ, અમદાવાદ.
- શ્રી મણિનગર શ્વે.મૂ.પૂ. જૈન સંઘ, અમદાવાદ.
- શ્રી સુમિતનગર શ્વે.મૂ.જૈન સંઘ મૃદંગ સોસાયટી, અમદાવાદ. હ.લલીતભાઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

संखेवसूची

आया.	आयारो	आउ.	आउरपच्चक्खाणं
सूय.	सूयगडो	महाप.	महापच्चक्खाणं
ठा.	ठाणं	भत्त.	भत्तपरिण्णा
सम.	समवाओ	तंदु.	तंदुलवेयालियं
भग.	भगवई	संथा.	संथारगं
नाया.	नायधम्मकहाओ	गच्छा.	गच्छायारो
उवा.	उवासगदसाओ	गणि.	गणिविज्जा
अंत	अंतडदसाओ	देविं.	देविंदत्थओ
अनुत्त.	अनुत्तरोववाईयदसाओ	चंदा.	चंदावेज्झयं
पण्हा.	पण्हावागरणं	मरण.	मरणसमाहि
विवा.	विवागसूयं	वीर.	वीरत्थव
उव.	उववाइअं	निसी.	निसीहं
राय.	रायप्पसेणियं	बुह.	बुहत्कप्पो
जीवा.	जीवाजीवाभिगमं	वव.	ववहारं
पन्न.	पन्नवणा	दसा.	दसासुयक्खंधो
सूर.	सूरपन्नत्ति	जीय.	जीयकप्पो
चंद	चंदपन्नत्ति	महानि.	महानिसीहं
जंबू.	जंबूद्विवपन्नत्ति	आव.	आवस्सयं
निर.	निरयावलियाणं	ओहनि.	ओहनिज्जुत्ति
कप्प.	कप्पवडिंसियाणं	पिंडनि.	पिंडनिज्जुत्ति
पुप्फि.	पुप्फियाणं	दस.	दसवेयालियं
पुप्फ.	पुप्फचूलियाणं	उत्त.	उत्तरज्झयणं
वण्हि.	वण्हिदसाणं	नंदी.	नंदी
चउ.	चउसरणं	अनुओ.	अनुओगदाराइं
मू.	मूलं	चू.	चूण्णि
नि.	निज्जुत्ति	वृ.	वृत्ति
भा.	भाष्यं/भासं	अव.	अवचूरि
पृ.	पृष्ठांक	१.	भाग पहला
P.	पृष्ठांक	२.	भाग दूसरा

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કંઈક કોશ વિશે.

❖ **આગમ કથા एवं નામ કોશની જરૂર** - પીસ્તાળીશ **आगम सद्दकोस** તૈયાર કર્યો ત્યારે જ કથાઓ અને **વ્યક્તિવાચી** વિશેષ નામો ના સંદર્ભ બાકી રહેતા હતા. તેથી **नामकोस** ની જરૂર તો હતી જ. નામો એકઠા કરતા કથા પણ દૃષ્ટિ ગોચર થયા જ કરી, તેથી **कहा एवं नाम-कोसो** એ રીતે બંને તૈયાર કરાયા. જેથી ફક્ત ધર્મકથા શોધવી હોયતો **कहाकोसो** જુએ અને જો વિશેષ અભ્યાસ કરવો હોય તો **नामकोसो** પણ જોઈ શકાય.

❖ **આગમ સંદર્ભ અને નામ સંખ્યા :** આ કોશમાં ૪૫ આગમ અને વૈકલ્પિક આગમોનો સંદર્ભ લેવાયો છે. જે માટે અમારા સંપાદીત **आगमसुत्ताणि-मूलं, आगमसुताणि सटीकं** ને જ આધાર સ્થાન રૂપે લીધેલ છે. આ **कोस** માં સવા ચારસો કથા, બે હજાર સાતસો નામો અને એકસો પચીશ દૃષ્ટાંતો લેવામાં આવેલ છે.

❖ **કોશ રચના :** અમે **सद्दकोसो, विषयदर्शन** તથા ગુજરાતી અને હિન્દી અનુવાદ કરતી વેળા ફક્ત **मूल** આગમો જ લીધાં હતા. પણ કથાની મહત્તા સ્વીકારી **कहाकोसो** બનાવતી વખતે **मूल** આગમ ઉપરાંત **निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि** અને **वृत्ति** એ **આખી પંચાંગીની કથાઓને અહીં સ્થાન આપેલ છે.**

कहा સંપાદન આગમ પંચાંગીમાંથી થયું એટલે તેમાં આવતા વ્યક્તિવાચી નામો પણ સંપાદીત થયા. પરીણામે **आगम नाम कोसो** ની રચના પણ **આગમ પંચાંગીમાંથી જ થયેલ છે.**

નામો અને કથા એકઠા કરતી વેળાએ કેટલાંક દૃષ્ટાંતો નજરે પડેલા, જેમાં કાં તો મનુષ્યવાચી નામ ન હતા અથવા તો નામ વગરની મનુષ્ય સંબંધી વાતો હતી. આવા મનુષ્યેત્તર દૃષ્ટાંતો કે અનામી વ્યક્તિવાચી પ્રસંગોને સમાવવા એક ત્રીજો વિભાગ ઉમેરેલ છે. **आगम दृष्टांत कोशः** (અલબત તેમાં અમે ફક્ત **मूल** આગમનો આધાર સ્થાન લીધેલ છે. પંચાંગીનો નહીં.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कहाकोसो સંપાદન માં એક મર્યાદા પણ સ્વીકારી છે →મહત્વની કે મોટી કથાઓને જ તેમાં સ્થાન આપેલ છે. **छेदसूत्र** અને **मूलसूत्र** માં આવતા પ્રચૂર નાના દૃષ્ટાંત કે લઘુત્તમ કથાનકો ને સ્થાન આપેલ નથી. તેની વિષય અનુસાર ઉપયોગીતા સમજી ભવિષ્યમાં તેને કોઈ વિશિષ્ટ સ્વરૂપે રજૂ કરવા એવી અમારી ભાવના છે.

કોશ ઉપયોગ પદ્ધતિ : આ **कोस** માં ત્રણ વિભાગ છે (૧) **कहाकोसो** (૨) **(मणुज) नामकोसो,** (૩) **दृष्टांतकोशः** દરેકમાં પ્રથમ શબ્દ બોલ્ડ છે તે પ્રાકૃતમાં છે, પછી કૌંસમાં ઇટાલીક ટાઈપમાં તેનું સંસ્કૃત રૂપાંતર છે. પછી ગુજરાતીમાં તે કથા કે નામ કે દૃષ્ટાંતનો સંક્ષિપ્ત પરીચય છે.

આ કથા કે નામ કે દૃષ્ટાંત જે-જે આગમોના જે જે સૂત્રોમાં કે તેની વૃત્તિ આદિમાં હોય તેના સંદર્ભોનો પણ આ નામો નીચે ઉલ્લેખ કરેલ છે.

જ્યાં માત્ર ક્રમાંક જ હોય-જેમકે **आया.** ૪૫, તો તે ક્રમાંક ને **मूल** આગમનો સંદર્ભ સમજવો. જ્યાં જ્યાં માત્ર **मूल** આગમ સંદર્ભ જ હોય ત્યાં ત્યાં તેની **निर्युक्ति, भाष्य, चूर्णि, वृत्ति** અવશ્ય **જોઈ જવા.** જો નિર્યુક્તિ આદિનો સંદર્ભ હશે તો **आया.नि.,आया.वृ, आय.चू.,** એ રીતે નોંધેલ જ હશે. **निर्युक्ति** નો સંદર્ભ હોય તો તેની **वृत्ति** કે **चूर्णि** અવશ્ય જોવી.

मुनि दीपरत्नसागर

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बाल ब्रह्मचारी श्री नेमिनाथाय नम :

नमो नमो निम्मलदंसणस्स

श्री आनंद-क्षमा-ललित-सुशील-सुधर्मसागर गुरूभ्यो नम :

आगम-कहा-कोसो

अइमुत्त *(अतिमुक्त)* પોલાસપુરના રાજા विजय અને सिरी રાણીના પુત્ર તેને अतिमुत्त અને कुमारसमण પણ કહે છે. જુઓ अइमुत्त-१,अतिमुत्त તથા कुमारसमण-२. P. 29,34,60

अंगइ *(अङ्गजित)* શ્રાવસ્તીનો ગાથાપતિ, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ જ્યોતિષ્કેન્દ્ર ચંદ્ર (ચંદ) થયો. P. 29,69

अंगरिसि *(अङ्गर्षि)* कोसिय ના શિષ્ય, તેને કર્મક્ષય થી બોધિ પ્રાપ્ત થયેલ P. 29,

अंगारवई *(अङ्गारवती)* રાજા पज्जोअ ની પત્ની, धुंधुमार ની પુત્રી. P.29,

अंजू *(अञ्जू)* વર્ધમાનપુરના धनदेव અને पियंगु ની પુત્રી, विजयमित्त ની પત્ની. પૂર્વભવમાં पुढविसिरि ગણિકા હતી.જુઓ अंजू-२, अंजूदेवी, અને पुढविसिरी P. 29,114,

अंबड *(अम्बड)* એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક તે अम्मड પણ કહેવાય છે. જુઓ अम्मड-२ P. 30,39,

अंबरिसि *(अम्बर्षि)* ઉજ્જેની નો બ્રાહ્મણ, मालुका પત્ની, निंबय પુત્ર હતો. P.30,

अकंपिय *(अकम्पित)* ભ૦ મહાવીર ના આઠમાં ગણધર P.30,

अगअ *(अगड)* રોગ-ઉપચાર પદ્ધતિ માટે પ્રસિદ્ધ એક વૈદ્ય. તેનાં अगड અને अगद એવા બે નામો છે. P.30,

अगडदत्त *[अगडदत्त]* ઉજ્જૈની ના રાજાના રથચાલક अमोहरह અને માતા जसमति નો પુત્ર, તેને अगलदत्त અને अगलुदत्त પણ કહે છે. P. 30,

अगलुदत *[अगलदत्त]* જુઓ अगडदत्त P. 73,

अगारी *[अगारी]* આહાર સંબંધે આ એક લઘુ કથા છે. P.30,

अग्गिअ *[अग्निक]* તે जमदग्गि નામે પ્રસિદ્ધ છે, જુઓ जमदग्गि P. 30,73,

अग्गिभूइ *[अग्निभूति]* ભ૦ મહાવીરના બીજા ગણધર જૂઓ अग्गिभूइ-१, તેને अग्गिभूति પણ કહે છે. P.31,

अचल *[अचल]* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પહેલા બળદેવ, તેને अयल પણ કહે છે. જુઓ अचल-१,अयल-१ P. 31,39,

अच्चंकारियभट्टा *[अत्यंहकारिभट्टा]* क्षितिप्रतिष्ठितના વેપારી धन અને भद्दा ની પુત્રી सुबुद्धि સાથે લગ્ન થયેલા, તેને भट्टा પણ કહે છે P. 32,101,

अच्छंदग *[अच्छन्दक]* મોરાગ સંનિવેશ નો એક જ્યોતિષી. તેને अच्छंद પણ કહે છે. (આ કથા નક ભ૦મહાવીર કથા અંતગત્ આવે છે.) P. 32,

---

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા **नामकोस** વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

अजिअ *(अजित)* આ ચોવીસના બીજા તીર્થંકર તેને **अजिय** પણ કહે છે. P.32,

अजियसेन *(अजितसेन)* કૌસાંબી નો રાજા. **धारिणी** રાણી **मणिप्पभ** ને દત્તક પુત્ર રૂપે ઉછેરેલ. કથા જુઓ **अजियसेन-२** P.32,

अजियसेन *(अजितसेन)* વસંતપુરનો રાજા, **गुणचंद**,અને **बालचंद** તેના સહાયક હતા. જુઓ अजियसेन-३- P.32,

अज्जरक्खिय *(आर्यरक्षित)* દશપુરના **सोमदेव** અને **रुद्दसोमा** નો પુત્ર **तोसलिपुत्त** ના શિષ્ય તેનું **रक्खिय** નામ પણ છે. P. 33,140,

अज्जुन *(अर्जुन)* રાજગૃહીનો એક માળી, તેની પત્ની **बंधुमई** હતી. જુઓ **अज्जुन-४** તેના **अज्जुनअ, अज्जुनग, अज्जुन-मालागार** આદિ નામો પ્રસિદ્ધ છે. P.33,

अट्टन *(अर्त्तन)* ઉજ્જેનીનો એક મલ્લ, તે **अट्टनमल्ल** કહેવાય છે. P.34,

अण्णिआपुत्त *(अर्णिकापुत्र)* એક આચાર્ય, સાધ્વી **पूप्फचूला** એ તેની સુંદર વૈયાવચ્ચ કરેલ, તેને **अण्णिकापुत्त** અને **अण्णियापुत्त** પણ કહે છે. P.34,

अदीनसत्तु *(अदीनशत्रु)* હસ્તિનાપુરનો રાજા, ભ० **मल्लि** કથા અંતર્ગત્ આ કથાનક છે. જુઓ **अदीनसत्तु-१** P.34,

अद्दअ *(आर्द्रक)* **आर्द्रपुर**ના રાજા **अद्द** નો પુત્ર.પૂર્વ ભવે તે **सामइअ** નામે ગૃહસ્થ હતો. તે **अद्दकुमार,अद्दग** નામે પણ ઓળખાય છે. P. 35,164,

अद्धसंकासा *(अद्धसङ्काशा)* ઉજ્જેનીના રાજા **देवलासुअ** અને રાણી **अनुरत्तालोयणा** ની પુત્રી. P.35,

अनंग *(अनङ्ग)* આનંદપુર ના રાજા **जितारि** અને રાણી **वीसत्था** નો પુત્ર, સ્પર્શ સંબંધિ લઘુ કથાનક છે. P.35,

अनंगसेन *(अनङ्गसेन)* ચંપાનગરીનો સોની, તેનું નામ **कुमारनंदि** પણ છે. મરીને **विज्जुमालि** યક્ષ થયો. P.35,

अनंत *(अनन्त)* આ ચોવીસીના ચૌદમાં તીર્થંકર તેનું **अनंतइ** નામ પણ છે. P.35,

अनंतवीरिय *(अनन्तवीर्य)* હસ્તિનાપુરના રાજા **कत्तवीरिय-१-** ના પિતા, મૃગકોષ્ઠગ ના રાજા **जियसत्तु** ના જમાઈ. P.36,

अनाहमुनि *(अनाथमुनि)* અનાથી મુનિ નામે પ્રસિદ્ધ કથા. P.36,

अनियस *(अनियस)* ભદ્દિલપુર ના **नाग** અને **सुलसा** નો પુત્ર. P.36,

अनुज्जा *(अनवद्या)* ભ०મહાવીર ની પુત્રી. કથા જુઓ **महावीर** અને **जमाली** P.36,

अभअ *(अभय)* રાજા **सेणिय** અને રાણી **नंदा** નો પુત્ર, તેનું **अभय, अभयकुमार** નામ પણ આવે છે. P.37,

अभग्गसेन *(अभग्नसेन)* સાલા અટવીના ચોર સેનાપતિ **विजय** અને **खंदसिरि** નો પુત્ર, પૂર્વભવમાં તે **निन्नय** હતો. કથા જુઓ **अभग्गसेन-१** P. 38,106,

अभिनंदन *(अभिनन्दन)* આ ચોવીસીના ચોથા તીર્થંકર. P.38,

अम्मड *(अम्बड)* એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક, તેનું **अंबड** પરિવ્રાજક નામ પ્રસિદ્ધ છે. જુઓ **अम्मड-१**, તે ભવિષ્યમાં **दढपइण्ण** કેવળી થઈ મોક્ષે જશે. જુઓ. **दढपइण्ण-२** P. 39,85,

अम्मड *(अम्बड)* ભ०મહાવીરના એક શ્રાવક, **सुलसा** શ્રાવિકાને મળેલ, ભાવિમાં તે તીર્થંકર થશે. તેને **अंबड** પણ કહે છે જુઓ **अम्मड-२** P. 39

अयलभाया *(अचलभ्राता)* ભ०મહાવીરના નવમા ગણધર. P.39

अर *(अर)* આ ચોવીસીના અઢારમાં તીર્થંકર

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અને સાતમાં ચક્રવર્તી P. 40

अरहन्नअ *(अर्हन्नक)* ચંપાનગરીનો એક ધનાઢ્ય નૌ-વાણિક ભ.મલ્લિક કથા અંતર્ગત્ આ કથાનક છે. જુઓ **अरहन्नअ-१**, તેનું **अरहन्नग** નામ પણ છે.

अरहन्नअ *(अर्हन्नाक)* તગર નગરીના दत्त અને भद्दा નો પુત્ર, જુઓ **अरहन्नअ-२** P. 40,

अरहमित्त *(अर्हन्मित्र)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરના अरहन्नअ નો નાનો ભાઈ,જુઓ अरहमित्त-१ P. 40,

अरिट्ठनेमि *(अरिष्टनेमि)* આ ચોવીસીના બાવીશમાં તીર્થંકર, તેને **नेमि** પણ કહે છે. P. 40,

अवंतिसुकुमाल *(अवन्तिसुकुमार)* ઉજ્જૈની ની भद्दा સાર્થવાહિની નો પુત્ર તેને अवंति सोमाल, પણ કહે છે. P. 41,

अवंतिसेन *(अवन्तिसेन)* ઉજ્જૈની ના રાજા पज्जोअ નો પૌત્ર P. 41,

असगडा *(अशकटा)* એક સુંદર આભિર કન્યા તેનું નામ **भद्दकणगा** હતું. P. 41,123,

असाडाभूइ *(अषाढाभूति)* **धम्मरुइ** ના શિષ્ય, માયાપિંડ માટે આ દૃષ્ટાંત આવે છે. તેને 'आसाढाभूइ' પણ કહે છે. P. 41,44,

अस्सग्गीव *(अश्वग्रीव)* પહેલા પ્રતિવાસુદેવ P. 42,

आनंद *(आनन्द)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા છઠ્ઠા બળદેવ, જુઓ आनंद-१ P. 42,

आनंद *(आनन्द)* રાજગૃહીનો ગૃહસ્થ, ભ૦મહાવીરને પારણું કરાવેલ જુઓ आनंद-२ P. 42,

आनंद *(आनन्द)* વાણિજય ગ્રામનો ગાથાપતિ, ભ૦મહાવીરનો એક ઉપાસક, જુઓ आनंद-४ P. 43,

आसड *(आसड)* આચાર્ય भूईक्ख ના શિષ્ય, સ્વમતિથી પ્રાયશ્ચિત કરનાર. P. 43,

आसमित्त *(अश्वमित्र)* ચોથા નિહ્નવ, આચાર્ય कोंडिन्न ના શિષ્ય. P. 43,

आसाढ *(आषाढ)* ત્રીજા નિહ્નવ એવા એક આચાર્ય, જુઓ **आसाढ-१** P. 44,

आसाढ *(आषाढ)* એક આચાર્ય, જેને સ્વર્ગ કે નર્કના હોવા વિશે શંકા થયેલી જે તેના શિષ્યે દૂર કરી. જુઓ **आसाढ-२** P. 44,

इंदनाग *(इन्द्रनाग)* જિર્ણપુરનો રહીશ, એક બાલ તપસ્વી P. 45

इंदभूइ *(इन्द्रभूति)* જુઓ **गोयम-१** P. 45

इक्काइ *(एकादि)* मियापुत्त-१ નો પૂર્વભવ.તે इक्काइरट्ठकूड અને **एक्काइ** નામે પ્રસિદ્ધ છે. P. 45

इलाइपुत्त *(इलाचिपुत्र)* ઈલાવર્ધન નગરના ગાથાપતિનો પુત્ર, નટડી ના મોહમાં હતો, તેને इलापुत्त પણ કહે છે. P. 46,

इसिभद्दपुत्त *(ऋषिभद्रपुत्र)* આલભિકામાં રહેતો એવો महावीर નો શ્રાવક P. 46,

इसुयार *(इषुकार)* તેને 'उसुआर' કે उसुयार પણ કહે છે.उसुयार નગરીનો રાજા, તેની પત્ની **कमलावई** હતી. તેનુ મૂળ નામ **सीमंधर** હતુ. P. 46,50,145,

उंबरदत्त *(उदुम्बरदत्त)* પાડલિસંડના સાર્થવાહ सागरदत्त અને गंगदत्ता નો પુત્ર. પૂર્વભવમાં તે ધન્નંતરિ નામે વૈદ્ય હતો જુઓ P. 46,96,

उज्झियअ *(उज्झितक)* વાણિજયગ્રામના સાર્થવાહ विजयमित्त અને सुभद्दा નો પુત્ર. પૂર્વભવમાં તે गोत्तास નામે હતો. આગામિ ભવે पियसेन થશે. P. 47,67,114,

उदयपेढालपुत्त *(उदयपेढालपुत्र)* તેને उदअ, અને उदग પણ કહે છે. જુઓ उदअ-२, ભ.પાર્શ્વની શાખાના એક સાધુ. P. 47,

उदाइ *(उदायिन्)* રાજા कूणिअ અને રાણી पउमावइ નો પુત્ર.જુઓ उदाइ-३ P. 47,

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

उदायन *(उदायन)* કૌસાંબીના રાજા सतानीय અને રાણી मिगावई નો પુત્ર.તેને उदयन પણ કહે છે. P. 47,

उदायन *(उदायन)* સિંધુ સૌવીરના વીતીભય નગરનો રાજા, पभावती તેની પત્ની હતી જુઓ उदायन-२, તેને उदाइन અને उद्दायन પણ કહે છે. P. 47,48,

उदिओदअ *(उदितोदय)* પુરિમતાલનો રાજા, सिरिकंता તેની પત્ની હતી. તેના उइओद, उदिओदिअ, उदितोदय, અને ओदितोदअ નામ પણ છે. P. 48,49

उप्पल *(उत्पल)* ભ૦પાર્શ્વની શાખાના એક સાધુ, જે પછી થી નિમિત્તક બનેલ જુઓ उप्पल-१ P. 48,

उसभ *(ऋषभ)* આ ચોવીસીના પહેલા તીર્થંકર, તેનો उसह, कोसलिअ અને उसभसामि નામે પણ ઉલ્લેખ છે. P. 49,63,
- તેના વિવિધ પૂર્વભવોમાં धन અથવા वइरजंध (જુઓ धन-८), महब्बल (જુઓ महब्बल-६), ललियंग, वइरनाभ આદિ પેટા કથાઓ પણ છે. P. 49,92,132,145,146,
- ભ૦ उसभ ના કથા સાથે સંકડાયેલ પેટા કથાનક-

०**सुनंदा** *(सुनन्दा)* उसभ ની પત્ની અને सुंदरी-बाहुबली ની માતા, જેને नंदा પણ કહે છે. જુઓ नंदा-६ P. 101,174,

०**बंभी** *(ब्राह्मी)* उसभ ની પુત્રી. P. 120,

०**मरुदेवी** *(मरुदेवी)* ભ૦ उसभ ના માતા જેને मरुदेवा પણ કહે છે. P.131,

एलासाढ *(एलाषाढ)* ધૂર્તાખ્યાનના ચાર ધૂર્તોમાંનો એક. P. 50,

कंडरिअ *(कण्डरीक)* પુંડરીગીણી ના રાજા महापउम અને રાણી पउमावई નો પુત્ર તેનો कंडरीअ, कंडरीय, कोंडरीक નામે પણ ઉલ્લેખ છે. P. 50,62

कक्कि *(कल्किन्)* પાડલિ પુત્રમાં થનારો એક ક્રુર-રૌદ્ર રાજા P. 51

कच्छुल्लनारय *(कच्छुल्लनारद)* સૌરિયપુરના जण्णदत्त અને सोमजसा નો પુત્ર, આ કથા दोवई કથા અંતર્ગત્ આવે છે. તેને नारद પણ કહે છે. જુઓ नारद-१ P. 51,105,

कट्ठ *(काष्ठ)* એક વેપારી, તેની પત્નીનું નામ वज्जा હતું. P. 51,147,

कण्ह *(कृष्ण)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા નવમાં વાસુદેવ. તે वासुदेव, केसव, केसि, महारह, वीससेन, हरिकुलपहु નામે પણ પ્રખ્યાત છે. P. 52,61,134,155,185
-તેના પૂર્વભવમાં તે गंगदत्त હતા. P. 65,
- ભાવિમા તે अमम તીર્થંકર થશે. P.38,

कत्तपुन्न *(कृतपुन्य)* રાજગૃહીના ગાથાપતી धनावह નો પુત્ર P. 53,

कत्तवीरिय *(कृतवीर्य)* હસ્તિનાપુરના રાજા अनंतवीरिअ નો પુત્ર. P. 53,

कत्तिअ *(कार्तिक)* હસ્તિનાપુરના એક શ્રેષ્ઠી, મરીને શક્રેન્દ્ર થયો. જુઓ कत्तिअ-१ P. 53,

कमलामेला *(कमलामेला)* बारावई ની એક રાજકુમારી, *सागरचंद* ની પત્ની P. 54,

करकंडु *(करकण्डु)* ચંપાનગરીના રાજા दधिवाहन અને રાણી पउमावई નો પુત્ર તેને अवकिण्णपुत्त અને अवइण्णाग પણ કહે છે. તે પ્રત્યેકબુદ્ધ થયા. P. 55,41

कविल *(कपिल)* કૌસાંબી ના પુરોહીત कासव અને जसा નો પુત્ર, પછીથી કપિલ કેવલી થયા. જુઓ कविल-२ P. 55,

कविल *(कपिल)* આર્ય सुट्ठिय ના શિષ્ય જુઓ कविल-४ P. 55,

कविलबडुअ *(कपिलबटुक)* ભ૦મહાવીર કથા અંતર્ગત્ આ કથાનક છે. રાજગૃહી ના એક બ્રાહ્મણનો શિષ્ય, પૂર્વ ભવમાં તે સીંહ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

હતો. P. 55,

कामदेव *(कामदेव)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંનો બીજો ઉપાસક. ચંપાનો રહીશ, તેની પત્ની भद्दा હતી. P. 56,

काल *(काल)* રાજા सेणिअ અને રાણી काली નો પુત્ર. જુઓ काल-२ P. 56,

काल *(काल)* તેના कालसूरिय, कालसोयरिय, कालसोरिय, कालसोवरिय નામો આવે છે. તે રાજગૃહીનો એક કસાઈ હતો. જુઓ काल-३ P. 56,57,

कालअ *(कालक)* ધારાવાસ ના રાજા वज्जसिंह અને રાણી सुरसुंदरी નો પુત્ર. તેને कालग પણ કહે છે. જુઓ कालग-१, गद्दभिल्ल ને તેણે મારેલ P. 56,

कालग *(कालग)* ઉજ્જૈનીના बालमित्त અને भानुमित्त ના મામા, પર્યુષણા ની તિથિ બદલનાર. જુઓ कालग-२ P. 56,

कालग *(कालग)* તેને कालखमण પણ કહે છે. જુઓ कालग-३ P. 56,

कालग *(कालग)* તુરુવિણીના રાજા जियसत्तु નો પુત્ર, दत्त ના મામા P. 56,

कालवेसिय *(कालवेसिय)* મથુરાના રાજા जियसत्तु નો પુત્ર, તેને कालायवेसिय, कालासवेसिकपुत्त, जियसत्तुसुअ પણ કહે છે. P. 57,81

काली *(काली)* આમલકલ્પાના રાજા काल અને રાણી कालिसिरी ની પુત્રી. જુઓ काली-१ P. 57,

काली *(काली)* રાજા सेणिअ ની પત્ની. જુઓ काली-२ P. 57

कालोदाइ *(कालोदायिन्)* રાજગૃહી નજીકનો એક અન્યતીર્થિક P.58,

कुंकणअ *(कोङ्कणक)* કોંકણનો રહીશ, વૃદ્ધપિતા સાથે દીક્ષા લીધી. તેને कुंकणग પણ કહે છે. P. 59,

कुंडकोलिअ *(कुण्डकोलिक)* ભ૦મહાવીરના દસ ઉપાસમાંના એક, તેની પત્ની **पूसा** હતી. P. 59

कुंती *(कुन्ती)* પાંડવોની માતા, તેને कोंती પણ કહે છે. P. 59

कुंथु *(कुन्थु)* આ ચોવીસીના સત્તરમાં તીર્થંકર અને છઠ્ઠા ચક્રવર્તી P. 59

कुणाल *(कुणाल)* चंदगुत्त રાજા ના પૌત્ર असोग નો પુત્ર (कुणाल-१) P. 59

कुमारनंदी *(कुमारनन्दी)* ચંપાનગરીનો સોની, બીજું નામ अनंगसेन હતુ. P. 60

कुरुदत्त *(कुरुदत्त)* ભ૦મહાવીરના એક શિષ્ય, તે कुरुदत्तपुत्त પણ કહેવાય છે. જુઓ कुरुदत्त-१ P. 60

कुरुदत्तसुय *(कुरुदत्तसुत)* કુરુદત્ત રાજા નો પુત્ર. દીક્ષા લીધેલી P. 60

कूणिअ *(कूणिअ)* તેને कूणिय, कोणिअ, कोणिय, भिंभीसारपुत्त, असोगचंद, असोगचंदअ, विदेहपुत्त પણ કહે છે. રાજા सेणिय અને चेल्लणा નો પુત્ર P. 60

कूलवालग *(कूलवालग)* એક સાધુ જેને વેશ્યાએ આસક્ત બનાવેલા. P. 61,

केसि *(केशिन्)* ભ.પાર્શ્વની શાખાના એક સાધુ, पएसि રાજાના પ્રતિબોધક, જેને कुमारसमण પણ કહે છે. જુઓ केसि-१, कुमारसमण-१ P. 62,60

कोंकणअ *(कोङ्कणक)* તેને कोंकणगसाहु પણ કહે છે. જુઓ कोकणअ-३, અને कोंकणग-१, થીણદ્ધિ નિદ્રાના ઉદયવાળા સાધુ P. 62

कोकास *(कोकास)* સોપારગનગરનો એક સુથાર P. 62

कोसा *(कोसा)* પાડલિપુત્રની એક ગણિકા थुलभद्द અંતર્ગત્ કથા P. 63

कोसिय *(कौशिक)* કનગખલ આશ્રમના

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

તાપસ તે ઘણા ક્રોધી હતા તે चंडकोसिअ થયા. P. 64,69

खंदअ *(स्कन्दक)* મગધનો રહેવાસી એક તાપસ, પછી દીક્ષા લઈ ઉત્તમ તપસ્વી સાધુ થયા. જુઓ खंदअ-१, તેને खंदय પણ કહે છે. P. 64

खंदअ *(स्कन्दक)* શ્રાવસ્તી ના રાજા जियसत्तु અને રાણી धारिणी નો પુત્ર खंदअ સાધુ બન્યા, તેના ૫૦૦ શિષ્યોને पालगे ઘાણીમાં પીલ્યા. જુઓ खंदअ-२, તેને खंद, खंदग પણ કહે છે. P. 64

खंदिल *(स्कन्दिल)* આર્ય सीह ના શિષ્ય, માથુરી વાંચનાના મુખ્ય આચાર્ય P. 64

खुड्डागकुमार *(क्षुल्लककुमार)* कंडरीय અને जसमद्दा ના પુત્ર. બાલ દીક્ષિત P. 65

गंग *(गङ्ग)* આચાર્ય महागिरि ના પ્રશિષ્ય પાંચમાં નિહ્નવ.તે गांगेय નામે પણ ઓળખાય છે. જુઓ गांगेय-३ P. 65

गंगदत्त *(गङ्गदत्त)* હસ્તિનાપુરનો વેપારી, ભ૦મુનિસુવ્રત પાસે દીક્ષા લીધી. જુઓ गंगदत्त-१ P. 65

गंगदत्त *(गङ्गदत्त)* વાસુદેવ कण्ह નો પૂર્વભવ જુઓ गंगदत्त-२ P. 65

गंगेय *(गङ्गेय)* ભ૦પાર્શ્વની શાખાના એક સાધુ.જુઓ गंगेय-१ તેને गंगपासावच्चिज्ज-१३ પણ કહે છે. P. 65

गंधव्वनागदत्त *(गन्धर्वनागदत्त)* તેને नागदत्त પણ કહે છે. જુઓ नागदत्त-४ સંગીત વિશારદ, દીક્ષા લીધી. P. 66,104

गग्ग *(गर्ग)* ગર્ગકુળના એક આચાર્ય, અવિનીત શિષ્યોને છોડી દીધેલ P. 66

गद्दभिल्ल *(गर्दभिल्ल)* ઉજ્જૈનીનો રાજા, તે जव નો પુત્ર અને अडोलिम्रा નો ભાઈ હતો, તેને गद्दभ પણ કહે છે. P. 66,

गयसुकुमाल *(गजसुकुमार)* રાજા वसुदेव અને રાણી देवई ના પુત્ર, વાસુદેવ कण्ह ના ભાઈ, તેને गअ, गयसूमाल પણ કહે છે. P. 66

गुणचंद *(गुणचन्द्र)* સાકેત ના चंदवडेंसअ રાજા નો પુત્ર, मुनिचंद નો ભાઈ P. 67

गोट्ठामाहिल *(गोष्ठामाहिल)* આર્ય रक्खिय ના શિષ્ય, સાતમાં નિહ્નવ, गुट्ठमाहिल, गोट्ठामाहिल्ल પણ કહેવાય છે. P. 67

गोयम *(गौतम)* ભ૦ મહાવીરના પ્રથમ ગણધર. તે इंदभूइ/इंदभूति પણ કહેવાય છે. તેનો એક પૂર્વભવ कविल નામે હતો. જુઓ कविल-३ P. 67,44,55

गोयम *(गौतम)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी ના પુત્ર गोयमकुमार જુઓ गोयम-२ P. 68

गोविंद *(गोविन्द)* સંબુક્ક નગર નો રહેવાસી, सुसढ કથા અંતર્ગત્ કથાનક P. 68

गोसाल *(गोशाल)* मंखलि ભિક્ષાચર અને भद्दा નો પુત્ર ગોશાળો. તેને मंखलिपुत्त પણ કહે છે. તેનો એક પૂર્વભવ ईसर નામે હતો. તેના એક ભાવિ ભવમાં તે महापउम થશે. જેનું देवसेन અને विमलवाहन નામ હશે. અંતિમ ભવે તે दढपइण्ण થશે. P. 68,128,46,133,90,85

चंडपिंगल *(चण्डपिङ्गल)* વસંતપુર નો એક ચોર. P. 69

चंडरुद्द *(चण्डरुद्र)* એક ક્રોધી આચાર્ય, કેવળી થઈ મોક્ષે ગયા. P. 69

चंडवडंसअ *(चन्द्रावतंसक)* સાકેત નગરના રાજા, તેની પત્ની धारिणी હતી, તે चंडवडिंसअ, चंदवडिंसअ, चंदवडेंसग નામે ઓળખાય છે. P. 69,70

चंदउत्त *(चन्द्रगुप्त)* પાડલિપુત્રનો રાજા, તે चाणक्क ની મદદથી રાજા બન્યો, चंदओत्त, चंदगुत्त પણ તેને કહે છે. P. 69

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चंदच्छाअ *(चन्द्रच्छाय)* ચંપાનો રાજા ભ. મલ્લિ કથા અંતર્ગત્ કથાનક P. 70

चंदना *(चन्दना)* ચંપાનગરીના રાજા दधिवाहन ની પુત્રી, તેનું મૂળનામ वसुमई હતું. P. 70,149

चंदप्पभ *(चन्द्रप्रभ)* આ ચોવીસીના આઠમાં તીર્થંકર, चंदप्पह પણ કહે છે. તેને ससि નામે પણ ઓળખે છે. P. 70,149

चाणक्क *(चाणक्य)* चनियग्गाम નો બ્રાહ્મણ પુત્ર, રાજા चंदगुत्त નો મંત્રી P. 71

चारुदत्त *(चारुदत्त)* વેશ્યાપાછળ સંપત્તિ ગુમાવનાર એક ગાથાપતિ પુત્ર P. 71

चिलाइपुत्त *(चिलातिपुत्रा)* चिलाति દાસીનો પુત્ર, જેને चिलाअ, चिलात, चिलाय, चिलायग, चिलायपुत्त કહે છે. P. 72

चुलनीपिता *(चुलनिपितृ)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાંનો ત્રીજો ઉપાસક, चुलनीपिया પણ જુઓ. P. 72

चुल्लसयअ *(चुल्लशतक)* ભ૦મહાવીર ના દશ ઉપાસકોમાંનો એક ઉપાસક, તેની પત્ની बहुला હતી. P. 72

चेडग *(चेटक)* વૈશાલીનો રાજા, મહાવીર ના મામા P. 73

चेल्लणा *(चेल्लणा)* રાજગૃહીના રાજા सेणिअ ની પત્ની, તેનો चिल्लणा, चेलणा નામે પણ ઉલ્લેખ છે. P. 72,73

छलुअ *(षड्लुक)* सिरिगुत्त ના શિષ્ય, તેને छउलुअ, छलुग પણ કહે છે તેનું रोहगुत्त નામ છે. તે છઠ્ઠો નિહ્નવ થયો. P. 73,143

जउन *(यमुन)* મથુરાનો રાજા, તેણે दंडमुनि ની હત્યા કરેલ P.73

जंबू *(जम्बू)* પંચમ ગણધર સુધર્માસ્વામીના પટ્ટશિષ્ય P. 73

जमदग्गि *(जमदग्नि)* પરસુરામના પિતા તેને अग्गिअ પણ કહે છે. P. 74

जमालि *(जमालि)* ભ૦મહાવીર ના શિષ્ય અને ભાણેજ, પહેલા નિહ્નવ થયા. P. 74

जय *(जय)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા અગીયારમાં ચક્રવર્તી P. 75

जयंती *(जयन्ती)* રાજા શતાનીકના બહેન, ભ.મહાવીરના પરમ શ્રાવિકા જુઓ. जयंती-१ P. 75

जयघोस *(जयघोष)* વાણારસીના બ્રાહ્મણ, દીક્ષા લીધી. विजयघोस બ્રાહ્મણને પ્રતિબોધ કર્યો. P. 75

जरासंध *(जरासन्ध)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલાં નવમાં પ્રતિવાસુદેવ P. 75

जव *(यव)* ઉજ્જૈના એક રાજર્ષિ, गद्दभ ના પિતા P. 76

जालि *(जालि)* રાજા वसुदेव અને રાણી धारिणी નો પુત્ર. જુઓ जालि-१ P. 77

जालि *(जालि)* રાજા सेणिय અને રાણી धारिणी નો પુત્ર.જુઓ जालि-२ P. 77

जिनदेव *(जिनदेव)* बारावई ના अरहमित्त રાજા અને રાણી अनुद्धरी ના પુત્ર P. 78

जिनपालिय *(जिनपालित)* ચંપાના સાર્થવાહ मायंदी અને भद्दा નો પુત્ર, जिनरक्खिय તેનો ભાઈ હતો. P. 78

जिनरक्खिय *(जिनरक्षित)* जिनपालित અનુસાર જાણવું. P. 78

जियसत्तु *(जितशत्रु)* કંપિલપુરનો રાજા, ભ. मल्लि કથા અંતર્ગત્ કથાનક, P. 78

जियसत्तु *(जितशत्रु)* ચંપાનગરી નો રાજા धारिणी પત્ની જુઓ जियसत्तु-२ P. 78

जियसत्तु *(जितशत्रु)* जराकुमार નો પુત્ર જુઓ जियसुत्तु-२० P. 79

जियसत्तु *(जितशत्रु)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નો રાજા, धारिणी તેની પત્ની હતી, अच्चंकारीयभट्टा અંતર્ગત્ કથા જુઓ जियसत्तु-२३ P. 80

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

जियसत्तु *(जितशत्रु)* વસંતપુરનો રાજા, धम्मरुइ પુત્ર હતો. P. 81

जियसत्तु *(जितशत्रु)* દીક્ષા લઈ મોક્ષે જનાર એક રાજા, જુઓ जियसतु-३४ P. 81

डहन *(दहन)* પાડલી પુત્રના એક બ્રાહ્મણ નો પુત્ર, हुयासन નામ પણ છે. P. 82

ढंढण *(ढण्ढण)* વાસુદેવ कण्ह નો પુત્ર, અલાભ પરીષહનું દૃષ્ટાંત, તે પૂર્વભવમાં किसिपारासर નામે બ્રાહ્મણ હતો. જે पारासर પણ કહેવાતો. P. 82,58

तामलि *(तामलि)* એક તાપસ, જે મરીને ઈશાનેન્દ્ર થયો, તે मोरियपुत्त નામે પણ ઓળખાતો. P. 82,140

तारअ *(तारक)* બીજા પ્રતિવાસુદેવ P. 82

तिविट्ठ *(त्रिपृष्ठ)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પહેલા વાસુદેવ. ભ૦મહાવીરનો પૂર્વભવ. તેને तिविट्ठू પણ કહે છે. P. 82

तीसअ *(तिष्यक)* ભ૦મહાવીરના એક શિષ્ય P. 83

तीसगुत्त *(तिष्यगुप्त)* આચાર્ય वसु ના શિષ્ય બીજા નિહ્નવ P. 83

तुंगीया *(तुङ्गिका)* એક નગરી, ત્યાંના શ્રાવકોનું જીવન આદર્શરૂપ હતું. P. 83

तेतलिपुत्त *(तेतलिपुत्र)* તેતલિપુર નો રાજમંત્રી, તેની પત્ની पोट्टिला હતી. તેને तेतलिसुत, तेयलिपुत्त પણ કહે છે. P. 83

थावच्चापुत्त *(स्थापत्यापुत्र)* बारावई ના थावच्चा ગાથાપત્નીનો પુત્ર, તેને थावच्चासुय પણ કહે છે. P. 83

थूलभद्द *(स्थलभद्र)* सगडाल મંત્રીના પુત્ર, છેલ્લા ચૌદપૂર્વી, તેને *भद्द* પણ કહે છે. P. 83

दंड *(दण्ड)* એક રાજર્ષિ, જે રાજાના બાણથી વિંધાયા P. 84

दंतचक्क *(दन्तचक्र)* દંતપુરનો રાજા, તેને दंतचक्क પણ કહે છે. P. 84

दढप्पहारि *(दृढप्रहारिन्)* એક ચોર સેનાપતિ, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા, P. 85

दढमित्त *(दृढमित्र)* દંતપુરનો રહીશ, धनमित्त નો મિત્ર P. 85

दत्त *(दत्त)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા સાતમાં વાસુદેવ. જુઓ दत्त-१ P. 85

दत्त *(दत्त)* તુરુમણી ના રાજા जियसत्तु નો પુત્ર. આચાર્ય कालगे તેને યજ્ઞનું ફળ નરક બતાવેલ. જુઓ दत्त-५ P. 86

दधिवाहन *(दधिवाहन)* તેને दहिवाहन પણ કહે છે. ચંપાનો રાજા P. 86

दसण्णभद्द *(दशार्णभद्र)* દશાર્ણ દેશનો રાજા તેની ઋદ્ધિનો તેને ગર્વ હતો. P. 86

दामन्नग *(दामनक)* રાજગૃહીનો રહીશ, પૂર્વજન્મનો મચ્છીમાર P. 87

दीवायन *(द्वैपायन)* અન્યતીર્થિક સાધુ, જે પત્તેયબુદ્ધ થયા दीवायन-१ P.87

दीवायन *(दैपायन)* દ્વારિકાનો વિનાશ કરનાર એક તાપસ. જુઓ दीवायन-२, તે सुरग्गिदीवाय પણ કહેવાય છે. P. 88

दीहसेन *(दीर्घसेन)* રાજા सेणिय અને રાણી धारिणी ના પુત્ર. P. 88

दुम्मुह *(दुर्मुख)* કંપીલપુરના રાજા, તેનું મૂળ નામ जव હતુ. તે पत्तेयबुद्ध થયા. જુઓ दुम्मुह-३ P. 89

दुव्विट्ठ *(द्विपृष्ठ)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા બીજા વાસુદેવ, જે दुव्विड्ड કહેવાય છે. P. 89

देवई *(देवकी)* વસુદેવની એક પત્ની, વાસુદેવ कण्ह ની માતા P. 89

देवदत्ता *(देवदत्ता)* રોહીતક નગરના ગાથાપતિ दत्त અને कण्हसिरी ની પુત્રી, જે પૂર્વભવે રાજા सिंहसेन નામે હતી. જુઓ. देवदत्ता-३ P. 90

देवदत्ता *(देवदत्ता)* વીતીભય નગરના રાજા उदायन ની પત્ની पभावती રાણીની

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કુબ્જાદાસી, જેને कण्हगुलिया किण्ह-गुलिया, सुवण्णगुलिया પણ કહે છે. જુઓ देवदत्ता-५ P. 90

देवलासुअ *(देवलासुत)* ઉજ્જૈની નો રાજા, તેની પત્ની अनुरत्तालोयणा, પુત્રી अद्धसंकासा હતી. P. 90

दोवई *(द्रौपदी)* પાંડવોની પત્ની, જેના પૂર્વભવમાં नागसिरि તથા सुकुमालिका નો ભવ પ્રસિદ્ધ છે. P. 91,105,171

धन *(धन)* રાજગૃહીનો સાર્થવાહ, भद्दा પત્ની, देवदिन्न પુત્ર. જુઓ धन-१ P. 91

धन्न *(धन्य)* કાકંદીની भद्दा સાર્થવાહિની નો પુત્ર. જુઓ धन्न-१ P. 94

धम्म *(धर्म)* પંદરમાં તીર્થંકર P. 95

धम्मरुइ *(धर्मरुचि)* સ્થવીર धम्मघोष ના શિષ્ય, જુઓ धम्मरुइ-६ P. 96

धम्मरुइ *(धर्मरुचि)* વસંતપુરના રાજા जियसत्तु અને રાણી धारिणी ના પુત્ર, તે पत्तेयबुद्ध થયા. જુઓ धम्मरुइ-१ P. 96

धारिणी *(धारिणी)* રાજા सेणिय ના પત્ની मेघकुमार ના માતા. P. 98

धारिणी *(धारिणी)* ઉજ્જૈનીના રાજા अवंति वद्धनના ભાઈ रज्जवध्धन ની પત્ની, જુઓ धारिणी-२७ P. 99

धूतक्खानग *(धूर्ताख्यानक)* ચાર ધૂર્તો દ્વારા કરાયેલ કલ્પિત કથાનક. P. 100

नंद *(नन्द)* રાજગૃહીનો સમૃદ્ધ मणियार, જુઓ नंद-१, અને मणीयारसेट्ठी, જે મૃત્યુબાદ 'दुद्दुर' દેવ થયો. P. 100,86,130

नंद *(नन्द)* પાડલિપુત્રનો એક ગુલામ, પછી તે રાજા થયો. જુઓ नंद-३ P. 100

नंद *(नन्द)* નાસિક્ય નગરનો રહીશ, તે સુંદરીનંદ પણ કહેવાય છે. P. 100,170

नंदन *(नन्दन)* ભરતક્ષેત્રના સાતમાં બળદેવ, વાસુદેવ दत्त ના ભાઈ. P. 101

नंदिनीपिया *(नन्दिनीपितृ)* ભ૦મહાવીર ના દશ ઉપાસકોમાંનો નવમો ઉપાસક, તેની પત્ની अस्सिणी હતી. P. 102

नंदिवद्धण *(नन्दिवर्द्धन)* મથુરાના રાજા सिरिदाम અને રાણી बंधुसिरी નો પુત્ર, તે नंदिसेण-'१' પણ કહેવાય છે. પૂર્વભવે તે दुज्जोहण હતો. P. 102

नंदिसेण *(नन्दिषेण)* દશપૂર્વધર સાધુ, દીક્ષા છોડી, પુનઃ લીધી, મોક્ષ ગયા. જુઓ 'नंदिसेण-२' P. 102

नग्गइ *(नग्नजित्)* પુરિસપુરના રાજા, એક 'पत्तेयबुद्ध' P. 102

नमि *(नमि)* મિથિલાના રાજા, એક पत्तेयबुद्ध, જુઓ नमि-१, તેને वेदेहि કે वइदेहि પણ કહે છે. P. 103

नमि *(नमि)* ભ૦ उसभ નો પૌત્ર. भरह કથા અંતર્ગત્ કથા, જુઓ नमि-२ P. 103

नमि *(नमि)* આ ચોવીસીના એકવીસમાં તીર્થંકર, જુઓ नमि-३ P.103

नहवाहन *(नभोवाहन)* भरुयच्च નગરનો રાજા. P. 104

नाइल *(नागिल)* કુશસ્થળ નગરનો એક શ્રાવક, તેને सुमइ નામે ભાઈ હતો. કુશીલ સંસર્ગ ત્યાગનું દૃષ્ટાંત. P. 104

नागज्जुन *(नागार्जुन)* આચાર્ય हिमवत ના શિષ્ય, વલ્લભીપુર વાંચના ના મુખ્ય આચાર્ય, नागज्जुनिय જુઓ. P. 104

नागदत्त *(नागदत्त)* પૂર્વભવનો એક સર્પ, જેને ખાતા ખાતા કેવળજ્ઞાન થયેલ એવા સાધુ. જુઓ नागदत्त-२ P. 104

नागदत्त *(नागदत्त)* મણિપુરનો ગાથાપતિ પૂર્વભવે महब्बल-'४' P. 105,132

नारयपुत्त *(नारदपुत्र)* ભ.મહાવીર ના એક શિષ્ય, नियंठिपुत्त સાથે સંવાદ થયેલ એવા એક સાધુ. P. 105

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા **नामकोस** વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नारायण *(नारायण)* ભરતક્ષેત્રના આઠમાં વાસુદેવ, તે लक्खण પણ કહેવાય છે. જુઓ नारायण-२ P. 105,145

निसढ *(निषढ)* बारावई ના રાજા बलदेव અને रेवई નો પુત્ર, તે પૂર્વભવમાં રોહીડગ નગરનો वीरंगअ રાજકુમાર હતો. P. 106

निसुंभ *(निशुंभ)* પાંચમાં પ્રતિવાસુદેવ P. 107

नेमि *(नेमि)* આ ચોવીસીના બાવીશમાં તીર્થંકર, જુઓ अरिट्ठनेमि P. 107

पउम *(पद्म)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ આઠમાં બળદેવ, તે રામ નામે પ્રસિદ્ધ છે. P. 107

पउम *(पद्म)* રાજા सेणिअ ના પૌત્ર, જુઓ पउम-८ P. 107

पउमनाभ *(पद्मनाभ)* ભરતક્ષેત્રના નવમાં ચક્રવર્તી, તેને महापउम કહે છે. P. 108

पउमप्पभ *(पद्मप्रभ)* આ ચોવીસીના છટ્ઠા તીર્થંકર, તે पउमप्पह, पउमाभा, सुप्पभ નામે પણ ઓળખાય છે. P. 108,175

पउमावई *(पद्मावती)* વાસુદેવ कण्ह ના એક પટ્ટરાણી, જુઓ पउमावई-५ P. 109

पएसि *(प्रदेशिन्)* સેયવિયા નો રાજા, તેની પત્ની सूरियकंता હતી. તે पदेसि રાજા નામે પ્રખ્યાત છે. મરીને सूरियाभ દેવ થયો. અંતિમભવે दढपइण्ण-'१' થઈ મોક્ષે જશે. P. 109,111,181,85

पंडरज्जा *(पाण्डुरार्या)* એક સાધ્વી, માયા શલ્યથી મોક્ષે ન ગયા. P. 109

पंडव *(पाण्डव)* રાજા पंडु અને कुंति ના પુત્રો, તે પાંચ હતા. अज्जुन, जुधिट्ठिल, नउल, भीम, सहदेव, જુઓ दोवई કથા - P. 109,33,81,100,127,162,91

पंथग *(पन्थग)* રાજા सेलग ના મંત્રી, રાજા સાથે દીક્ષા લીધી. P. 110

पज्जुन्न *(प्रद्युम्न)* વાસુદેવ कण्ह અને રાણી रुप्पिणी ના પુત્ર. P. 110

पडिबुद्धि *(प्रतिबुद्धि)* સાકેત નગરનો રાજા, ભ૦ मल्लि કથા અંતર્ગત્ કથા P. 111

पभव *(प्रभव)* આર્ય जंबू ના પટ્ટશિષ્ય ૫૦૦ ચોર સાથે દીક્ષા લીધેલ. P. 111

पभावइ *(प्रभावती)* રાજા चेडग ની પુત્રી, રાજા उद्दायन ની પત્ની, જુઓ पभावई-४, તેને पउमावती પણ કહ છે. P. 111,108

पभास *(प्रभास)* ભ૦મહાવીરના ૧૧માં ગણધર P. 111

पयावई *(प्रजापति)* પોતનપુરના રાજા તેને रिवुपडिसत्तु પણ કહે છે. તે तिविट्ठ વાસુદેવના પિતા P. 111

परसुराम *(परशुराम)* તાપસ जमदग्गि અને रेणुगा ના પુત્ર, તેને फरसुराम અને राम-'६' પણ કહે છે. P. 112,142

पसन्नचंद *(प्रसन्नचन्द्र)* પોતનપુરના રાજા सोमचंद અને धारिणी ના પુત્ર. દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા. P. 112

पसेनइ *(प्रसेनजित्)* રાજા 'सेणिअ ના પિતા જુઓ 'पसेनइ-४' P. 112

पहराअ *(प्रह्लाद)* સાતમાં પ્રતિવાસુદેવ P. 112

पालअ *(पालक)* કુંભકાર નગરના રાજા दंडक નો પાપી મંત્રી, તેને पालक, पालक्क, पालग પણ કહે છે. જુઓ खंधग P. 113

पालग *(पालक)* વાસુદેવ कण्ह નો એક પુત્ર, જે અભવી હતો. P. 113

पालित्त *(पादलिप्त)* એક આચાર્ય, તેનું મૂળ નામ नागेन्द्र હતું. તે पालित्तग પણ કહેવાય છે. P. 113

पास *(पार्श्व)* આ ચોવીસીના તેવીસમાં તીર્થંકર P. 113

पिंगलअ *(पिङ्गलक)* ભ૦મહાવીરના એક સાધુ, 'खंदअ-१' અંતર્ગત્ કથા P. 114

पुंडरीअ *(पुण्डरीक)* પુંડરિગીણીના રાજા

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

महापउम नो पुत्र, कंडरीअ नो ભાઈ, જુઓ पुंडरीअ-१ P. 114

पुंडरीअ *(पुण्डरीक)* સાકેતનો રાજા, જેણે પોતાના ભાઈ कंडरीय ની હત્યા કરેલી જુઓ 'पुंडरीअ-२' P. 114

पुण्णभद्द *(पूर्णभद्द)* મણિવતી નગરીનો ગાથાપતિ, મરીને દેવ થયો. P. 115

पुप्फचूल *(पूष्पचूल)* पुप्फकेतु અને पुप्फवती નો પુત્ર, બહેન पुप्फचूला સાથે લગ્ન કરેલ, પછી દીક્ષા લીધી. P. 116

पूप्फचूला *(पुष्पचूला)* કથા पुप्फचूल મુજબ. શુદ્ધ વૈયાવચ્ચથી કેવળી થયા. P. 116

पुप्फदंत *(पुष्पदन्त)* આ ચોવીસીના નવમાં તીર્થંકર, જુઓ सुविधि. P. 117

पुरिसपुंडरीअ *(पुरुषपुण्डरीक)* ભરતક્ષેત્ર માં થયેલા છઠ્ઠા વાસુદેવ P. 117

पुरिससीह *(पुरुषसिंह)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પાંચમા વાસુદેવ P. 117

पुरिसुत्तम *(पुरुषोत्तम)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા વાસુદેવ P. 117

पूरण *(पूरण)* એક તાપસ, મરીને તે ચમરેન્દ્ર થયો. જુઓ पूरण-१ P. 117

पेढाल *(पेठाल)* એક વિદ્યાધર, सच्चइ ના પિતા. P. 118

पोग्गल *(पुद्गल)* આલભિકા નો એક પરિવ્રાજક, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા. P. 118

फग्गुरक्खिय *(फल्गुरक्षित)* દશપુરનો એક બ્રાહ્મણ, रक्खिय ના ભાઈ P. 119

बंभदत्त *(ब्रह्मदत्त)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ એક ચક્રવર્તી. જે પૂર્વભવમાં संभूअ संभूय નામે હતા. चित्त-'३' તેનો ભાઈ હતો. બંને ચાંડાલ પુત્ર હતા. P. 119,71

बलदेव *(बलदेव)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ નવમાં બળદેવ, તેને बलभद्द-'२' અને राम પણ કહે છે. P. 120,142

बलि *(बलिन्)* છઠ્ઠા પ્રતિ વાસુદેવ P. 121

बहस्सइदत्त *(बृहस्पतिदत्त)* કૌસાંબીના પુરોહિત सोमदत्त અને वसुदत्ता નો પુત્ર, પૂર્વભવે તે महेसरदत्त હતો. P. 121,135,122

बाहुबलि *(बाहुबलिन्)* ભ૦ उसह અને सुनंदा ના પુત્ર, सुंदरी ના ભાઈ P. 123

भट्टिदारिगा *(भट्टिदारिका)* गोविंद બ્રાહ્મણ ની પત્નીનું સંબોધન. सुसढ કથા અંતર્ગત્ કથાનક P. 123

भद्दनंदी *(भद्रनन्दी)* ઋષભપુરના રાજા धनावह અને રાણી सरस्सई નો પુત્ર. જુઓ 'भद्दनंदी-१' P. 124

भरह *भरत)* ભરતક્ષેત્રના પહેલા ચક્રવર્તી, જુઓ भरह-१ P. 126

- सुभद्दा-भरह ની મુખ્ય પત્ની (સ્ત્રી રત્ન) विनमि વિદ્યાધરની પુત્રી P. 176

- सुसेण- ચક્રવર્તી भरह નો સેનાપતિ-રત્ન, જુઓ सुसेण-२ P. 180

भिउ *(भृगु)* તેને 'भिगु' પણ કહે છે. उसुयार નગરનો પુરોહીત, इषुयार રાજાની કથા અંતર્ગત્ કથા. P. 127

भूया *(भूता)* રાજગૃહીના ગાથાપતિ सुदंसण અને पिया ની પુત્રી. મૃત્યુબાદ सिरीदेवी રૂપે ઉત્પન્ન થઈ. P. 128

मंकाइ *(मङ्काति)* રાજગૃહીનો એક ગાથાપતિ P. 129

मंगु *(मङ्गु)* એક વિદ્વાન આચાર્ય, મૃત્યુ બાદ યક્ષ થયા. P. 129

मंडिअपुत्त *(मण्डितपुत्र)* ભ૦મહાવીરના છઠ્ઠા ગણધર, તેનો मंड અને मंडिय નામે પણ ઉલ્લેખ છે. જુઓ 'मंडिय-२' P. 129

मघव *(मघवन्)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા ચક્રવર્તી, मघवा પણ જોવું. P. 130

मद्दुअ *(मद्दुक)* ભ૦મહાવીરનો એક શ્રાવક, જે રાજગૃહીનો રહીશ હતો. P. 130

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मम्मण *(मम्मण)* રાજગૃહીનો એક લોભી વણિક. P. 130

मल्लि *(मल्लि)* આ ચોવીસીના ઓગણીસમાં તીર્થંકર P. 131

- महब्बल ભ૦ मल्लि નો પૂર્વભવ. P. 108

महब्बल *(महाबल)* રાજા बल અને રાણી पभावई ના પુત્ર, તેનો महाबल નામે પણ ઉલ્લેખ છે. જુઓ 'महाबल-१' 'सुदंसण-२' નો પૂર્વભવનો જીવ P. 132

महापउम *(महापद्म)* રાજા सेणिअ નો પૌત્ર જુઓ. महापउम-६ P. 133

महावीर *(महावीर)* આ ચોવીસી ના ચોવસીમાં / અંતીમ તીર્થંકર તેના (વિશેષગુણ યુક્ત) નામો નો ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે છે. कासव-'१', कुसल, जिनवीर, नात, नायपुत्त, नायमुनि, नायसुय, महातवस्सि, महाभाग, महामुनि, माहण, वड्ढमाण, वद्धमान, वद्धमानसामि, विदेहजच्च, विदेहदिन्न, विदेहसुमाल, वीर, वीरवर, वेसालिअ, समण, આદિ.

P.58,60,78,105,133,134,136,147,153,154, 155,156,160

- ભ૦ મહાવીર ના પૂર્વ ભવો

ભ૦ મહાવીરના પૂર્વભવ સંબંધિ પેટા કથાનકોના નામ આ પ્રમાણે છે.

-अग्गिज्जोअ, अग्गिभूइ-२, कोसिअ-१, -तिविट्ठ, थावर, नंदन, पियमित्त-१, पूसमित्त-२, पोट्टिल-३, भारद्दाय, मंरिचि, विस्सभूई P.30,31,63,82,84,100,114,118, 119,127,130,154

ભ૦ મહાવીર કથા સાથે સંકળાયેલા મહત્ત્વના પાત્રો, તેમની પણ કથા છે-

१ सिद्धत्थ- ભ૦ મહાવીરના પિતા, જેનું सेज्जंस-१,जसंस નામ છે. P. 142,157,50

२ तिसला- ભ. મહાવીરના માતા, જેનું पियकारिणी, विदेहजा અને विदेहिदन्ना નામ પણ છે. P. 82,114,153

३ उसभदत्त- જેની પત્ની देवानंदा ની કુક્ષીમાં મહાવીર પ્રથમ આવેલા. P. 49

४ देवानंदा- જેમની કુક્ષીમાં ભ૦મહાવીર ૮૨ દિવસ રહ્યા તે. P. 91

५ सिद्धत्थ- એક વણિક, જેણે खरग વૈદ્યની મદદથી ભ૦ મહાવીરના કાનના ખીલા ખેંચી કઢાવેલા. P. 166

६ अनुज्जा- ભ૦ મહાવીરની પુત્રી, જેના अनोज्जा, जसवई, अनोज्जगा, पियदंसणा નામો છે. તે जमालि ને પરણાવેલી હતી. P. 37,76,114,74

७ संगमअ- એક દેવ, જેણે ભ૦ મહાવીરને છ માસ ઉપસર્ગો કરેલા. P. 157

महासतअ *(महाशतक)* ભ૦ મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંના આઠમા ઉપાસક, તેનું महासतग, महासयअ નામ પણ આવે છે. P.135

महासाल *(महाशाल)* પૃષ્ઠિ ચંપાના રાજા साल નો ભાઈ P. 135

महुकेढव *(मधुकैतभ)* ચોથા પ્રતિવાસુદેવ P. 136

मागंदियपुत्त *(माकन्दिकपुत्रा)* ભ૦મહાવીર ના એક શિષ્ય, જુઓ मायंदिय P. 136

माणिभद्द *(माणिभद्र)* મણિવતી નગરીનો એક ગાથાપતિ, મૃત્યુબાદ દેવ થયો. P. 136

मिगावई *(मृगावती)* શતાનીક રાજાની પત્ની, उदायन ની માતા, તેનો मिगावती, मियावई-१, मियावती નામથી પણ ઉલ્લેખ છે. P. 137

मियापुत्त *(मृगापुत्रा)* રાજા विजय અને રાણી मिया નો જન્માંધ પુત્ર, તેને मियउत्त પણ કહે છે. જુઓ मियापुत्त-१ P. 137

मियापुत्त *(मृगापुत्रा)* સુગ્રીવનગરના રાજા

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बलभद्द અને રાણી मिया નો પુત્ર, તેનું મૂળ નામ बलसिरी હતું. P. 137,121

मुंडिबग *(मुण्डिकाम्रक)* સિંબવર્દ્ધન નગરનો રાજા, તેને **मुंडिवअ मुंडिअंबय** પણ કહે છે. P. 137

मुनिचंद *(मुनिचन्द)* ભ૦ પાર્શ્વની શાખાના એક સાધુ જુઓ. मुनिचंद-३. P. 138

मुनिसुव्वय *(मुनिसुव्रत)* ભરતક્ષેત્રના વીસમાં તીર્થંકર P. 138

मुरुंड *(मुरुण्ड)* કુસુમપુરનો રાજા, આચાર્ય पालित्ते તેનું મસ્તકશૂળ નિવારેલ. P. 138

मूलदेव *(मूलदेव)* ધૂર્તાખ્યાનનું એક પાત્ર, બેન્નાતટ નગરનો રાજા. P. 138

मेघमाला *(मेघमाला)* ભ૦ વાસુપૂજ્યના શાસનના એક સાધ્વી. મન દ્વારા કરાયેલ વિરાધનાનું દૃષ્ટાંત P. 139

मेयज्ज *(मेतार्य)* રાજગૃહીનાં એક સાધુ, મરણાંત ઉપસર્ગ છતા ક્રૌંચ પક્ષીને બચાવ્યું. તેને मेतज्ज પણ કહે છે. P. 139

मेयज्ज *(मेतार्य)* ભ૦ મહાવીરના દશમાં ગણધર. જુઓ मेयज्ज-२ P. 139

मेरअ *(मेरक)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલાં ત્રીજા પ્રતિવાસુદેવ P. 139

मेह *(मेघ)* રાજા सेणिय અને धारिणी રાણીનો પુત્ર, જુઓ मेह-१ P. 139

मोरिअ *(मौर्य)* ભ૦ મહાવીરના સાતમાં ગણધર, તેને मोरियपुत्त કહે છે. P. 140

रक्खिय *(रक्षित)* આર્યરિક્ષત નામે પ્રસિદ્ધ એક આચાર્ય, તેનો, रक्खिअज्ज, रक्खित નામે પણ ઉલ્લેખ છે. P. 140

रज्जा *(रज्जा)* અગીતાર્થપણાથી ભવ ભ્રમણ વધારનાર એક સાધ્વી. P. 140

रहनेमि *(रथनेमि)* समुद्दविजय રાજા અને રાણી सिवा ના પુત્ર, राईमई કથા અંતર્ગત્ કથાનક P. 141

राइमई *(राजीमती)* રાજા उग्गसेन ની પુત્રી, તેને रायमई પણ કહે છે. P. 141

रावण *(रावण)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ આઠમાં પ્રતિવાસુદેવ P. 142

रुद्दअ *(रुद्रक)* कोसि ના એક ક્રોધી શિષ્ય, પછી તે पत्तेयबुद्ध થયાં. P. 143

रुप्पि *(रुक्मिन्)* કુણાલ દેશનાં રાજા, ભ૦ मल्लि કથા અંતર્ગત્ કથા P. 143

रेवई *(रेवती)* ભ૦ મહાવીરના મુખ્ય શ્રાવિકા. તેને रेवती પણ કહે છે. તે ભાવિ ચોવીસી માં તીર્થંકર થશે. P. 144

रोह *(रोह)* ભ૦ મહાવીરના એક શિષ્ય જુઓ **रोह-१** P. 144

रोहग *(रोहग)* भरह નો પુત્ર, તે ઘણો બુદ્ધિશાળી હતો. P.144

रोहगुत्त *(रोहगुप्त)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ છઠ્ઠા નિહ્નવ તે ષડ્લુક કહેવાય છે. P.144

रोहिणिय *(रौहिणिक)* રાજગૃહીમાં રહેતો એક ચોર, તેણે દીક્ષા લીધી. P. 144

रोहिणिया *(रोहिणिका)* રાજગૃહીના **धन-२** સાર્થવાહની પુત્રવધૂ, તે **रोहिणी-१** નામે પ્રસિદ્ધિ છે. P.145

लक्खण *(लक्ष्मण)* વાસુદેવ नारायण નું બીજું નામ P. 145

लक्खणज्जा *(लक्ष्मणार्या)* અગીતાર્થપણાના દોષથી ભયંકર ભવભ્રમણ કરનારા એક સાધ્વી, તેને लक्खणा પણ કહે છે. શલ્યયુક્ત પ્રાયશ્ચિત્તથી તેના કિલષ્ટ ભવો થયા. P.145

-खंडोट्ठी આર્યાલક્ષ્મણનો એક અગામી ભવ P. 145

लेइयापिता *(लेपितापितृ)* ભ૦ મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંનો એક ઉપાસક, તેનું બીજું નામ सालिहीपिया છે. P. 146,165

लेव *(लेप)* નાલંદાનો એક ગૃહસ્થ, ભ૦ મહાવીરનો શ્રમણોપાસક P. 146

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

वइर *(वज्र)* तुंबवनना धनगिरि अने सुनंदा नो पुत्र, ते वज्रस्वामी नामे प्रसिद्ध थया. (जुओ. वइरसामि) P.146

वइर *(वज्र)* तेवीस चोवीसी पूर्वे थयेल एक गच्छाधिपति आचार्य, ते अंतकृत् केवळी थयेला. P.146

वरदत्त *(वरदत्त)* साकेतनगरना राजा मित्तनंदि अने राणी सिरिकंता पुत्र, पूर्वभवमां तेनुं नाम विमलवाहन हतुं, तेने वरदिन्न पण कहे छे. P. 148

वररुइ *(वररुचि)* नंदना राजा महापउम ने प्रशंसाथी रीझवनार एक ब्राह्मण.ते सगडाल मंत्रीनो वैरी हतो. P. 148

वरुण *(वरुण)* वैशालीनो एक श्रावक, जेने वरुणनागनत्तुअ कहे छे. P. 148

वसुदेव *(वसुदेव)* सौरियपुरना राजा, तेनी पत्नी धारिणी अने देवई हती. ते कण्ह वासुदेवना पिता हता. तेना पूर्वभवमां तेनुं नाम नंदिसेण-१ हतुं. जुओ नंदिसेण-६. ते भवमां नियाणुं करेल. P. 149,102

वाउभूई *(वायुभूति)* भ० महावीरना त्रीजा गणधर. तेने वायुभूति कहे छे. P. 149

वारत्तग *(वारत्राक)* वारत्तपुर ना अभग्गसेन राजा नो मंत्री. P. 150

वासुदेव *(वासुदेव)* जुओ. कण्ह. वासुदेवनुं मूळनाम. P. 150

वासुपुज्ज *(वासुपूज्य)* भरतक्षेत्रमां थयेला बारमां तीर्थंकर. P. 150

विजय *(विजय)* भरतक्षेत्रमां थयेल बीजा बलदेव. जुओ विजय-१ P. 150

विजय *(विजय)* राजगृहीनो एक गाथापति विजय-२ P. 151

विजय *(विजय)* एक देव, जेणे शाश्वत जिन प्रतिमानी पूजा करेली P. 151

विण्हुकुमार *(विष्णुकुमार)* नमुचिने मारी नांखनार लब्धिधारी साधु तेने विण्हु-५ पण कहे छे. P. 152

विण्हुसिरी *(विष्णुश्री)* पांचमां आराना अंते थनार एक साध्वीजी. P. 153

विमल *(विमल)* आ चोवीसीना तेरमां तीर्थंकर P. 153

वियत्त *(व्यक्त)* भ० महावीरना चोथा गणधर P.154

विहल्ल *(विहल्ल)* राजा सेणिअ अने राणी चेल्लणा नो पुत्र, जुओ वेहल्ल P. 154

वेसियायन *(वैश्यायन)* एक बाल तपस्वी, गोब्बरगामनी गोसंखी नो पुत्र P. 156

संख *(शङ्ख)* श्रावस्तीमां रहेतो एवो भ०महावीरनो एक श्रावक, उप्पला पत्नी हती, पोक्खलि मित्र हतो. P. 156

संख *(शङ्ख)* काशी देशनो राजा, भ० मल्लि कथा अंतर्गत् एक कथा P. 156

संजय *(संजय)* कंपिलपुरनो राजा, पछी गद्दभालि मुनि पासे दिक्षा लीधी. P. 157

संति *(शान्ति)* भरतक्षेत्रमां थयेला सोळमां तीर्थंकर P. 157

संपइ *(सम्प्रति)* राजा कुणाल नो पुत्र, पूर्व भवे दरिद्र हतो, आर्य सुहत्थि पासे दीक्षा लीधेली. P. 157

संब *(शाम्ब)* वासुदेव कण्ह अने जंबवई नो पुत्र P. 157

संभव *(सम्भव)* भरतक्षेत्रमां थयेला त्रीजा तीर्थंकर. P. 157

सगड *(शकट)* साहंजनीना सार्थवाह सुभद्द अने भद्दा नो पुत्र, पूर्वभवमां ते छन्निअ नामे छागलिक हतो. आगामी भवे सगड थशे. जुओ सगड. P. 158,73

सगडाल *(शकटाल)* पाटलीपुत्रना राजाना मंत्री, थूलभद्द ना पिता P. 159

सगर *(सगर)* भरतक्षेत्रमां थयेल बीजा

कथाकोशनी दरेक कथाना आगमसंदर्भ तथा संक्षिप्तकथा नामकोस विभागमां जोवा.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ચક્રવર્તી P. 159

सच्चई *(सत्यकि)* વિદ્યાધર પેઢાલ અને સાધ્વી **सुजेट्ठा** નો પુત્ર, તે **महिस्सर** નામે પણ ઓળખાય છે. આગામી ચોવીસીમાં તીર્થંકર થશે. P. 159

सद्दालपुत्त *(सद्दालपुत्र)* ભ૦ મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાંનો એક ઉપાસક, તેની પત્ની **अग्गिमित्ता** હતી. P. 160

सनंकुमार *(सनत्कुमार)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા ચક્રવર્તી P. 160

सबल *(शबल)* એક બળદ, તેને સંબલ પણ કહે છે. **कंबल** અને **संबल** બંને બળદે અનશન કરેલ. P. 160

समुद्दपाल *(समुद्रपाल)* ચંપાનગરીનો શ્રાવકપુત્ર, વધસ્તંભે લઇ જવાતા પુરુષને જોઇને દીક્ષા લીધેલી. P. 161

सयंभू *(स्वयम्भू)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા વાસુદેવ. જુઓ **सयंभू-१** P. 161

सयानीअ *(शतानीक)* કોશાંબીનો રાજા, મૃગાવતી તેની પત્ની, ઉદાયન પુત્ર હતો, તેને **सयानिअ**, **सयानिय**, **सयानीय** પણ કહે છે. P. 161

सव्वंगसुंदरी *(सर्वाङ्गसुंदरी)* ગજપુરના સાર્થવાહ શંખની પુત્રી **समुद्ददत्त** ની પત્ની, પૂર્વભવે **धनशिरी** હતી. P. 162,94

ससअ *(शशक)* ધૂર્તાખ્યાનના ચાર પાત્ર - માંનું એક પાત્ર. P. 162

सागरचंद *(सागरचन्द्र)* રાજા **निसढ** અને રાણી **पभावती** નો પુત્ર. P. 163

सामहत्थि *(श्यामहिस्तन्)* ભ૦ મહાવીરના એક શિષ્ય. P. 164

सालिभद्द *(शालिभद्र)* રાજગૃહીના શ્રેષ્ઠી **गोभद्द** અને **भद्दा** નો પુત્ર, તેને **सालभद्द** પણ કહે છે, પૂર્વભવમાં તે **संगम** ગોવાળ હતો, તેણે ધન્ન સાથેઅનશન કર્યું. P. 165

सालिवाहन *(शालिवाहन)* તેનો **सातवाहन**, **सायवाहन**, **सालवाहन** નામે પણ ઉલ્લેખ આવે છે. પ્રતિષ્ઠાન નગરનો રાજા, તેની વિનંતીથી આર્ય **कालगे** પર્યુષણાતિથિ પાંચમની ચોથ કરી. P. 165

सालिहीपिया *(सालिहीपितृ)* ભગવાન મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંના એક, તેનું બીજું નામ **लेइयापिता** P. 165,145

सावज्जायरिय *(सावद्याचार्य)* અનંતાકાળ પૂર્વે થયેલ એક આચાર્ય. તેણે યથાર્થ પ્રરૂપણાથી તીર્થંકર નામકર્મ બાંધેલ, વિપરીત પ્રરૂપણાથી સંસાર વધાર્યો. તેનું મૂળ નામ **कुवलयप्पह** હતું. P. 165

सिरिअ *(श्रीक)* નંદિપુરના રાજા, **मित्त** નો રસોઇયો, પછીના ભવે તે **सोरियदत्त** થયો જુઓ. **सोरियदत्त-२** P. 166

सिव *(शिव)* હસ્તિનાપુરનો રાજા તાપસ થયો, વિભંગજ્ઞાન થયલું P. 168

सिवभूइ *(शिवभूति)* આચાર્ય **कण्ह** ના શિષ્ય, તે **साहस्सिमल्ल** પણ કહેવાય છે. તેણ દિગંબર મત કાઢ્યો. P. 168

सिवा *(शिवा)* ઉજ્જૈનીના રાજા **पज्जोअ** ની પટ્ટરાણી. જુઓ **सिवा-२** P. 168

सीतल *(शीतल)* આ ચોવીસના દશમાં તીર્થંકર, તેનો **सीअल**, **सीयल** નામે પણ ઉલ્લેખ છે. P. 169

सीह *(सिंह)* ભ. મહાવીરના એક શિષ્ય, રેવતી શ્રાવિકાને ત્યાંથી ભ૦ મહાવીર માટે બીજોરા પાક લાવેલા. P. 169

सुअ *(शुक)* એક પરિવ્રાજક, પછી દીક્ષા લઇ, મોક્ષે ગયા. P. 170

सुंदरी *(सुन्दरी)* ભ. **उसभ** અને **सुनंदा** ની પુત્રી, જુઓ સુંદરી-૧ P. 170

सुकुमालिया *(सुकुमालिका)* રાજા **जराकुमार**ની પૌત્રી **ससअ**, **भसअ** ની

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા नामकोस વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

બહેન. જુઓ सकुमालिया-२ P. 171

सुजेट्ठा *(सुज्येष्ठा)* રાજા चेडग ની પુત્રી, सच्चइ વિદ્યાધરની માતા P. 172

सुज्जसिरी *(सूर्यश्री)* सुज्जसिव ની પત્ની सुसढ ની માતા P. 172

सुज्जसिव *(सूर्यशीव)* સંબુક્ક નગરનો બ્રાહ્મણ, सुज्जसिरी સાથેનું અકાર્ય થયાનું જાણી દીક્ષા લીધી. P. 172

सुदंसण *(सुदर्शन)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલ પાંચમાં બળદેવ P. 172

सुदंसण *(सुदर्शन)* વાણિજયગ્રામનો એક ધનાઢ્ય વેપારી, પૂર્વભવે મહાબલકુમાર હતો. જુઓ सुदंसण-२ P. 172

सुदंसण *(सुदर्शन)* રાજગૃહી નો શ્રેષ્ઠી, અર્જુનમાળી ના ઉપદ્રવ છતાં ભગવંત ના વંદને ગયો. જુઓ सुदंसण-४ P. 173

सुदंसण *(सुदर्शन)* ચંપાનગરીનો એક શ્રાવક,પૂર્વજન્મમાં તે ગોવાળ હતો જુઓ सुदंसण-६ P. 173

सुधम्म *(सुधर्मन्)* ભ.મહાવીરના પાંચમાં ગણધર, જુઓ सुहम्म, सोहम्म P. 173

सुनंद *(सुनन्द)* રાજગૃહીનો ગાથાપતિ ભ૦ મહાવીરને પારણું કરાવેલ P. 173

सुनक्खत्त *(सुनक्षत्र)* ભ.મહાવીરના શિષ્ય, ગોશાળાએ તેને બાળી નાંખેલ P. 174

सुनक्खत *(सुनक्षत्र)* કાકંદીની भद्दा સાર્થવાહિની નો પુત્ર, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયો. P. 174

सुपास *(सुपार्श्व)* આ ચોવીસીમાં થયેલ સાતમાં તીર્થંકર P. 174

सुप्पभ *(सुप्रभ)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા બળદેવ P. 175

सुबाहु *(सुबाह)* હસ્તિશીર્ષના રાજા अदीनसत्तु અને धारिणी નો પુત્ર, દીક્ષા લીધી પૂર્વભવે सुमुह હતો. P. 175

सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* ચંપાનગરીના जियसत्तु રાજાનો મંત્રી, રાજાને તેણે પ્રતિબોધ પમાડેલો. P. 175

सुभद्दा *(सुभद्रा)* વાણારસીના સાર્થવાહ भद्द ની પત્ની, દીક્ષા લીધી बहुपुत्तिया દેવી થઈ. આગામી જન્મમાં सोमा નામે બ્રાહ્મણપુત્રી થશે.જુઓ सोमा-२,सुभद्दा-७ P.176,183

सुभद्दा *(सुभद्रा)* ચંપાના जिनदत्त સાર્થવાહની પુત્રી, તેણે જીભવડે સાધુની આંખમાં પડેલ કણું કાઢેલ. P. 176

सुभूम *(सुभूम)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ આઠમાં ચક્રવર્તી P. 177

सुमइ *(सुमति)* આ ચોવીસીના પાંચમા તીર્થંકર, તેને सुमति પણ કહે છે. P. 177

सुमह *(सुमति)* મગધના કુશસ્થળનો શ્રાવક नाइल નો ભાઈ, તીર્થંકર વચન પરત્વે અશ્રદ્ધા કરી, વિકૃષ્ટ ભવભ્રમણ કર્યું. P. 177

सुमुह *(सुमुख)* बारावई ના बलदेव રાજા અને રાણી धारिणी નો પુત્ર. જુઓ सुमुह-१ P. 178

सुरादेव *(सुरादेव)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકો માંનો એક ઉપાસક, धन्ना તેની પત્ની હતી. P. 178

सुलस *(सुलस)* કાલસોરિયનો પુત્ર અહિંસામાં, શ્રદ્ધાવાન્ જીવ P. 179

सुलसा *(सुलसा)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ नाग ની પત્ની,જુઓ सुलसा-१ P. 179

सुलसा *(सुलसा)* ભ૦મહાવીર પ્રત્યે સમર્પિત શ્રાવિકા, नाग સારથીની પત્ની, આવતી ચોવીસીમાં તીર્થંકર થશે. P. 179

सुव्वय *(सुव्रत)* સુદર્શનપુરના सुसुनाग અને सुजसा નો પુત્ર. P. 179

सुसढ *(सुषढ)* જયણા પાલન ન કરવાથી ભવભ્રમણ વધારેલ સાધુ P. 179

सूरियाभ *(सूर्याभ)* સૂર્યાભવિમાનનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અધિપતિ દેવ, જે પૂર્વભવમાં **पएसि** નામે રાજા હતો. P. 181

सेज्जंभव *(शय्यम्भव)* એક પ્રભાવી આચાર્ય, મનગ નો પિતા, તેનો **सज्जंभव**, **सिज्जंभव** નામ પણ છે. P. 181

सेज्जंस *(श्रेयांस)* આ ચોવીસીના ૧૧માં તીર્થંકર P. 182

सेज्जंस *(श्रेयांस)* ભ૦ **उसभ** ના મુખ્ય શ્રાવક અને પ્રથમ ભિક્ષા દાતા તેને ભ૦ **उसभ** સાથે સાત ભવોનો સંબંધ હતો. તેને **सिज्जंस** પણ કહે છે. P. 182

- તેના એક પૂર્વભવમાં તે **सुजस** હતો.
- એક પૂર્વભવે **संयंपभा** દેવી હતી તે પૂર્વે **निन्नामिया** હતી. P. 161,106

सेणिअ *(सेणिय)* રાજગૃહીનો રાજા, ભ૦ મહાવીરના અનન્ય ઉપાસક, ભાવી તીર્થંકર **महापउम** તેને **भंभसार**, **भंभिसार** કે **भिंभीसार** પણ કહે છે. જુ ઓ **सेणिअ/सेणिय-१** P. 182

- **सुमंगल** - રાજા **सेणिय** નો પૂર્વભવ, જુઓ **सुमंगल-३** P. 177
- **महापउम** રાજા **सेणिय** આગામી ચોવીસીમાં પહેલા તીર્થંકર થશે, તેનું **देवसेन** અને **विमलवाहन** નામ હશે. P. 134,90,154

सेयणय *(सेचनक)* રાજા **सेणिय** નો હાથી. જુઓ **सेयनग** P. 182

सेलअ *(शैलक)* શૈલકપુરનો રાજા, પદ્માવતી તેની પત્ની હતી. દીક્ષા લીધી. સંયમમાં સ્થિર થઇ મોક્ષે ગયા. P. 182

सोदास *(सोदास)* જીહ્વારસથી મૃત્યુ થવાનું દૃષ્ટાંત-એક રાજા જે માંસ ખાવાનો બહુ શોખીન હતો. P. 182

सोम *(सोम)* વાણારસીનો બ્રાહ્મણ, દેવના પ્રતિબોધથી શ્રાવક થયો, મરીને **सुक्क** દેવ થયો તેને **सोमिल** પણ કહે છે જુઓ **सोम-४**, **सोमिल-३**, P. 183,184

सोमदत्त *(सोमदत्त)* કૌસાંબીના **जन्नदत्त** નો પુત્ર, **सोमदेव** નો ભાઈ. P. 183

सोमिल *(सोमिल)* વાણિજયગ્રામનો એક બ્રાહ્મણ. જુઓ **सोमिल-१** P. 184

सोरियदत्त *(शौर्यदत्त)* શૌરિકપુરનો મચ્છીમાર, **समुद्दत्त-समुद्दत्ता** નો પુત્ર, જુઓ **सोरियद्दत्त-२**, પૂર્વભવમાં તે **सिरिअ** નામે રસોઈયો હતો. P. 184

हरिएसबल *(हरिकेशबल)* ચાંડાલકુલમાં જન્મેલ, દીક્ષા લીધી. યજ્ઞ કરતાં બ્રાહ્મણો ને બોધ આપ્યો, તેને **बल** પણ કહે છે. જુઓ **बल-८** P. 185,121

हरिणेगमेसि *(हरिणेगमेसिन्)* શક્રેન્દ્રનો એક પદાતિ અધિકારી દેવ. P. 185

हरिसेण *(हरिषेण)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ દશમાં ચક્રવર્તી P. 185

हेमकुमार *(हेमकुमार)* રાજા *हेमकुड* નો પુત્ર અતિ કામભોગથી મર્યો P. 186

(મોટી અને મહત્ત્વની કથાઓની આ નોંધ છે. નાના-નાના દૃષ્ટાંતો તો છેદ અને મૂલ સૂત્રોમાં ઘણાં જ છે)

કથાકોશની દરેક કથાના આગમસંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા **नामकोस** વિભાગમાં જોવા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आगम-नाम-कोसो

अइपास *(अतिपार्श्व)* જંબૂદ્વીપ ના ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના સત્તરમાં તીર્થંકર
सम-३५०;

१-अइबल *(अतिबल)* જંબૂદ્વીપમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનાર પાંચમાં વાસુદેવ.
सम.१५८; आव.चू.१-पृ -१६५;

२-अइबल/अतिबल *(अतिबल)* ભરત ચક્રવર્તી પછી મોક્ષે જનારા આઠ યુગપ્રધાન પુરુષોમાંના એક.
ठा.७२७; आव.नि.३६३;
आव.चू.१-पृ.३१४च

अइभद्दा *(अतिभद्रा)* ભ૦મહાવીરના અગીયાર માં ગણધર **'पभास'** ના માતા
आव.नि. ६४९, आव.चू. १-पृ.३३८;

१- अइमुत्त *(अतिमुक्त)* પોલાસપુર નગર ના રાજા **विजय** અને **सिरी** રાણીના પુત્ર, તેણે બાલ્યવયમાં દીક્ષા લીધી. પાત્રને નાવ રૂપે તરાવવાનો એક બાલ્ય અપરાધ કર્યો. તે જ ભવે વિપુલ પર્વતે મોક્ષે ગયા.
सूय.चू.पृ-३२५; भग.२२८;
अंत. २५,३९;

२- अइमुत्त *(अतिमुक्त)* રાજા **कंस** ના નાના ભાઈ એવા એક સાધુ ભગવંત, જેણે કૃષ્ણ વાસુદેવની માતા દેવકીને કહેલ કે તે આઠ સુંદરતમ બાળકોને જન્મ આપશે.
अंत.१३; आव.चू.१-पृ.३५७;

अइरा *(अचिरा)* સોળમાં તીર્થંકર **'संति'** શાંતિનાથના માતા અને ગજપુરના રાજા **'विस्ससेन'** ની પત્ની (રાણી)
सम.२७०; आव.नि. ३९८;

अगइ *(अङ्गजित)* શ્રાવસ્તી નગરીનો એક ગાથાપતિ, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. સુંદર ચારિત્રપાળી, અનશન કરી મૃત્યુ બાદ જ્યોતિષ્ક ઇન્દ્ર, **चंद** થયો.
ठा.वृ ९७५; पुप्फि.३;

अंगय *(अङ्गक)* **'अंगरिसि'** પ્રમાણે છે.
आव.चू.२-पृ.१९३;

अंगरिसि *(अङ्गर्षि)* ચંપાનગરીના **कोसिय** ના શિષ્ય, કર્મક્ષયથી તેને બોધિ પ્રાપ્ત થયેલ
आव.नि.१२८८;
आव.चू.१-पृ ४६०;
२-पृ ७९, १९३ ;
आव.वृ. (नि.८४४,१२९३ नी-वृ.)

अंगारवई *(अङ्गारवती)* રાજા **'पज्जोअ'** ની પત્ની (રાણી), રાજા **'घुंधुमार'** ની પુત્રી, તેણીએ ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધેલી.
आव.नि.१२९८;
आव.चू.१-पृ.८७,९१;
२-पृ-१९१;
आव.वृ (नि.८७,१३०३नी वृ)

अंजुया *(अज्जुका)* સતરમાં તીર્થંકર ભ૦કુંથુ નાથના પ્રથમ શિષ્યા.
सम.३१०;

१-अंजू *(अञ्जू)* હસ્તિનાપુરના **'पउम'** ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
ठा.७२३; भग. ४८९; नाया.२३७;

२-अंजू *(अञ्जू)* વર્ધમાનપુરના સાર્થવાહ **धनदेव** અને **पियंगू** ની પુત્રી, તેના લગ્ન રાજા **विजयमित्त** સાથે થયા, તેને યોનિ શૂળ થતા શરીર સુકાઈ ગયું. મરીને તે નરકે ગઈ, પૂર્વભવમાં તે **पुढविसिरि** ગણિકા હતી.
ठा.वृ ९६८; विवा. ३,२४;

अंजूदेवी *(अञ्जूदेवी)* જુઓ **'अंजू-२'**
विवा.३४;

अंधकवन्हि *(अन्धकवृष्णि)* જુઓ अंधगवण्हि
अंत.३;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

अंधगवण्हि *(अन्धकवृष्णि)* बारवई નામક નગરીના રાજા, તેની પત્ની 'धारिणी' હતી. તેના गोयम, समुद्द આદી આઠ પુત્રો તથા अक्खोभ सागर આદિ આઠ પુત્રોએ ભ૦અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધેલી. જુઓ वण्हि પણ.

अंत. ३,६,७; दस.१३; उत्त.८३९;

अंबड *(अम्बड)* એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક. જુઓ अम्मड-१

ठा.८७१; सम. ३६४;

अंबरिसि *(अम्बर्षि)* ઉજ્જેનીનો એક બ્રાહ્મણ, તેની પત્નીનું નામ मालुका હતું. निंबय તેન પુત્ર હતો. मालुका ના મૃત્યુબાદ अंबरिसि અને निंबय બંને એ દીક્ષા લીધી.

आव.नि.१३००+वृ. आव.चू.२-पृ.१९६;

अकंपिय *(अकम्पित)* ભ૦મહાવીરના આઠમાં ગણધર. તે મિથિલામાં જન્મેલ. તેના પિતાનું નામ देव અને માતા जयंति હતા. તેને નરકના અસ્તિત્વની શંકા હતી. ભ૦મહાવીરે શંકા દૂર કરતા તેણે ભ૦ મહાવીર પાસે પોતાના ૩૦૦ શિષ્યો સાથે દીક્ષા લીધી.

सम. १९,१५७;

आव.नि.५९५,६२७, ६४५,६४८,६४९;

नंदी.२९

अक्खपाद *(अक्षपाद)* તર્ક અને પાસંડિત્ પદ્ધતિના સ્થાપક

सूय.वृ (नि.२८-नी-वृ) निसी.भा.५५३०-चू. आव.वृ (नि.१४४-वृ)

१-अक्खोभ *(अक्षोभ)* રાજા 'अंधगवण्हि' અને રાણી 'धारिणी' ના પુત્ર, ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. બાર વર્ષ ચારિત્ર પાળી શત્રુંજય તીર્થે મોક્ષે ગયા.

अंत.२,६;

२-अक्खोभ *(अक्षोभ)* જુઓ अक्खोभ-१, ફર્ક માત્ર એ છે કે આ अक्खोभ નો ચારિત્ર પર્યાય સોળ વર્ષનો હતો.

अंत-८;

अगअ *(अगड)* જુઓ अगद

आव.नि.९४१;

अगड *(अगड)* જુઓ अगद

आव.चू.२-पृ.६१;

अगडदत्त *(अगडदत्त)* ઉજ્જૈનીના રાજા जियसत्तु ના રથચાલક अमोहरह નો પુત્ર તેની માતાનું નામ जसमति હતું. પિતાના મૃત્યુ બાદ તે કોસાંબીના दढप्पहारि પાસે અસ્ત્રવિદ્યા શીખવા ગયેલ. રાજા તેની આવડતથી ખુશ થયો. એક વખત તેણે એક ચોરને કૌશલ્યપૂર્વક હણ્યો. રાજાએ તેનાથી ખુશ થઈને પોતાની પુત્રી પરણાવેલ. अगलदत्त ને अगलुदत्त પણ કહે છે.

वव.वृ.(भा.२६५५-वृ) आव.चू.१- पृ.५४२; उत्त.वृ.(मू.१२१-वृ).

अगद *(अगद)* રોગ-ઉપચાર પદ્ધતિ માટે પ્રસિદ્ધ એક વૈદ્ય. એક વખત રાજા દુશ્મનોથી ઘેરાઈ ગયેલ. દુશ્મન સૈન્ય ઘણું મોટું હતું. ત્યારે अगद વૈદ્યે તેને થોડું ઝેર આપ્યું. તે સહસ્રવર્ધી ઝેર હતું. થોડી માત્રાથી હજારો માનવીના મોત થાય તેવું. રાજા अगद ના ઉપચારથી ઘણો ખુશ થયો.

आव.नि. ९४१; आव.चू. १-पृ.५५४;

अगलदत्त *(अगडदत्त)* જુઓ अगडदत्त

उत्त.वृ (मू.१२१-वृ)

अगलुदत्त *(अगडदत्त)* જુઓ अगडदत्त

आव.चू.१-पृ.४५२,

अगारी *(अगारी)* આહાર સંબંધે આ એક દૃષ્ટાંત છે. अगारी એ એક પરિવ્રાજિકા પાસે ચોખા લીધા, જે અભિમંત્રીત હોવાથી પરઠવી દીધા..ઈત્યાદિ.માટે સાધુએ આવો આહાર ન લેવો.

ओहनि. ९३२,९३३;

अग्गिअ *(अग्निक)* जमदग्गि નું બીજું નામ

आव.चू.१-पृ.५१८; आव.वृ.(नि.९१८-वृ)

अग्गिउत्त *(अग्निपुत्र)* જંબૂદ્વીપના ઐરવત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ક્ષેત્રની ચોવીસીના ત્રેવીશમાં તીર્થંકર
सम. ३५१;
अग्गिज्जोअ *(अग्निद्योत)* ભ૦મહાવીરના જીવનો એક પૂર્વભવ, તે ચૈત્ય નગરીનો એક બ્રાહ્મણ હતો. જે પૂર્વભવમાં **मरीइ** હતો. ત્યાંથી તે ઈશાન દેવલોકે ઉત્પન્ન થયો.
आव.नि.४४१;
आव.चू.१-पृ.२२९;
१.**अग्गिभूइ** *(अग्निभूति)* ભ૦મહાવીર ના બીજા ગણધર. તેનુ ગૌત્ર ગૌતમ હતું. તેને પણ ભગવંતે **गोयम** કહી સંબોધેલ, તે ગોબર ગ્રામના વતની હતા. **वसुभूइ** અને **पुहवी** ના પુત્ર હતા. તેને કર્મ ના વિષયમાં શંકા હતી. ભ૦મહાવીરે તેની શંકાનું નિવારણ કર્યું. તે ભગવંત પાસે દીક્ષા લીધી. ચુંમોતેરમે વર્ષે તેણે મોક્ષે ગયા.
सम.१९,१२५,१५२; भग. १५२-१५६, आव.नि.५९४,६४४,६४८,६४९; नंदी.२०
२-**अग्गिभूइ** *(अग्निभूति)* ભ૦મહાવીર ના જીવનો એક પૂર્વભવ. જે પૂર્વે **मरीइ** હતો,
आव.नि. ४४३; आव.चू.१-पृ. २२९, २३०;
अग्गिभूति *(अग्निभूति)* જુઓ अग्गिभूइ-१,
भग.१५४,१५५,
अग्गिमित्ता *(अग्निमित्रा)* પોલાસપુરના એક શ્રાવક **सद्दालपुत्त** ના પત્ની, ભ૦મહાવીર ની પાસે વ્રત લઈ શ્રાવિકા બનેલ.
उवा.४१,४४,४५, ६३;
१-**अग्गियअ** *(अग्निक)* ઇન્દ્રપુરના રાજા इंददत्त નો એક ગુલામ
आव. नि. १२९२+वृ.
उत्त.वृ (नि.१६०-वृ).
२-**अग्गियअ** *(अग्निक)* વસંતપુરનો એક બાળક, જે तापस जम દ્વારા ઉછેરાયો, તે जमदग्गि સમાન છે.
आव. चू. १-पृ. ५१८, ५१९;
अग्गिवेसायन *(अग्निवेश्यायन)* ગોશાળાના છ દિશાચરમાંનો પાંચમા કથા જુઓ **गोसाल**
भग. ६३७,६४४
अग्गिसीह *(अग्निसिंह)* વર્તમાન અવસર્પિણી ના સાતમાં વાસુદેવ **दत्त** અને સાતમાં બળદેવ **नंदन** ના પિતા
ठा. ८१२; सम. ३२२;
आव.नि. ४११;
१.**अग्गिसेन** *(अग्निसेन)* જંબૂદ્વીપ ના ઐરવત ક્ષેત્રમાં ચાલુ ચોવીસીના ત્રીજા તીર્થંકર
सम.२४७;
२.**अग्गिसेन** *(अग्निसेन)* જંબૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રમાં ચાલુ ચોવીસીના બાવીસમાં તીર્થંકર, તે **महासेन** નામે પણ ઓળખાય છે.
सम. ३५१; सम.वृ.(मू.३४७.वृ).
१.**अचल** *(अचल)* ભરતક્ષેત્રના નવમાંના પ્રથમ બળદેવ અને **तिविठ्ठ** વાસુદેવના ભાઈ જુઓ 'अयल', પોતનપુરના રાજા **पयावइ** અને રાણી भद्दा ના પુત્ર. તેનું પૂર્વ ભવમાં **विस्सनंदी** નામ હતું.
ठा. ८७२; सम. ३२२,३२५,३२८,३३२;
आव.भा.४१; आव.चू. १.-पृ.२३२;
२.**अचल** *(अचल)* ભ૦**मल्लि** નો જીવ, જે પૂર્વભવમાં **महब्बल** કુમાર હતો તે વખતનો એક મિત્ર, જેણે **महब्बल** કુમાર સાથે દીક્ષા લીધેલી, કથા જુઓ **मल्लि**.
नाया.७६;
३-**अचल** *(अचल)* જુઓ 'अयल-२', ફર્ક એટલો કે આ अचल નો દીક્ષા પર્યાય ૧૬ વર્ષનો હતો.
अंत. ८;
४-**अचल** *(अचल)* **बारावई** ના રાજા **अंधगवण्हि** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર ભ૦ અરિષ્ટનેમી પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજય પર્વત પર મોક્ષે ગયા.
अंत. २,६;
५-**अचल** *(अचल)* ઉજ્જૈનીના એક સમૃદ્ધ વેપારીનો પુત્ર, તેને ઉજ્જૈનીની ગણિકા **देवदत्ता** ને કારણે **मूलदेव** સાથે ઝઘડો થયેલ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दस.चू.पृ १०५; उत्त.वृ (मू.१२२-वृ).

६-अचल *(अचल)* વિદેહક્ષેત્ર ના નવ બલદેવમાંના એક બલદેવ, જે વીતસોગા નગરીના રાજા जियसत्तु અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધી મરીને દેવ થયો

आव.चू. १-पृ. १७७;

अचला *(अचला)* સાકેતના 'पउम' ગાથા - પતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.

ठा. ७२३; भग.४८९;

नाया. २३७;

अच्चंकारियभट्टा *(अत्यंहकारिभट्टा)* ક્ષિતિ પ્રતિષ્ઠિત નગરના વેપારી धन અને भद्दा ની પુત્રી. તે ઘણી સુંદર હતી, તેનું નામ भट्टा હતું. પણ તેને કોઈ એક શબ્દ કહે તો પણ સાંભળી શકતી ન હતી. તેથી લોકો તેને अच्चंकारियभट्टा કહેવા લાગ્યા. जियसत्तु રાજાના મંત્રી सुबुद्धि સાથે તેના લગ્ન થયેલા

सूय.चू.पृ. १०५; गच्छा.वृ.(मू.९९वृ). निसी.भा.३१९४-९६;निसी.चू.(भा. મુજબ) दसा. नि.१०९-११०; दसा-चू.(नि.મુજબ)

१-अच्चिमाली *(अर्चिमालिन्)* અરક્ષુરી નગરીના એક ગાથાપતિની પુત્રી.ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સૂર્યની અગ્રમહિષી બની.

नाया.२३५;

२-अच्चिमाली *(अर्चिमालिन्)* મથુરાનગરી ના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ચંદ્રની દેવી બની.

नाया.२३६;

अच्छंद *(अच्छन्द)* જુઓ अच्छंदग

आव.नि.४६५;

अच्छंदग *(अच्छन्दक)* મોરાગ સંનિવેશનો એક જ્યોતિષી, એક વખત ભ૦મહાવીર પાસે જઈ પોતે કહેલ ફળકથન વિશે પૂછ્યું. ભગવંત ધ્યાનમાં હોવાથી સિદ્ધાર્થ વ્યંતરે કહ્યું તું ખોટો પડીશ. શક્રેન્દ્રએ અવધિ જ્ઞાનથી આ વાત જાણી ત્યારે તેણે વજ્ર ફેંકીને अच्छंदग ની આંગળી કાપી નાંખી

आव.नि. ४६४,४६५;+वृ.

आव.चू. १-पृ, २७५,२७६;

अच्छरा *(अप्सरा)* સાંકેતના 'पउम' ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ બાદ શક્રેન્દ્રની દેવી બની.

भग. ४८९; नाया. २३७;

अच्छिद्द *(अच्छिद्र)* ગોશાળાના છ દિશા - ચરમાંનો કથા જુઓ 'गोसाल'

भग. ६३७, ६४४;

अजिअ *(अजित)* જુઓ 'अजिय', વર્તમાન ચોવીસીના બીજા તીર્થંકર,

आव.नि.१०८७;

अजिआ *(अजिता)* વર્તમાન ચોવીસીના ચોથા તીર્થંકર ભ૦અભિનંદન ના મુખ્ય સાધ્વી

सम.३०

अजित/अजिय *(अजित)* વર્તમાન ચોવીસી ના બીજા તીર્થંકર, અયોધ્યાના રાજા जियसत्तु અને રાણી विजया ના પુત્ર, દેહનો વર્ણ સુવર્ણ હતો. ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી, તેને ૯૦ ગણ અને ૯૦ ગણધર થયા વગેરે-

सम. २६३-३२१; आव.४,४१;

आव.नि.२२४,२५६,२६०,२६६,२७२,२७८, ३०३; आव.चू.१-पृ.३९,४८७;

अजियसामि *(अजितस्वामिन्)* જુઓ 'अजिय'

आव.चू.१-पृ.३९,४८७;

१-अजियसेन *(अजितसेन)* મૂળ શ્રાવસ્તીના રહેવાસી એવા સાધુ, खुड्डगकुमार ના ગુરુ.

आव.नि.१२८८+वृ. आव.चू.२-पृ.१९१;

२-अजियसेन *(अजितसेन)* કોસાંબી નગરીનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી) નું નામ धारिणी હતું. તેણે એક પુત્ર દત્તક લીધેલ. તે પુત્ર ઉજ્જેનીના રાજા पज्जोअ ના પુત્ર पालअ ના પુત્ર रज्जवद्धन નો પુત્ર मणिप्पभ હતો.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

તેની માતાએ ચારિત્ર રક્ષણ માટે દીક્ષા લીધી, પુત્ર જન્મ થતાં એકાંત જગ્યાએ રાખી·દીધેલ, તેને રાજા **अजियसेन** લઈ ગયા અને ઉછેર્યો.
आव.चू.२-पृ.१८९,१९०;
आव.वृ.(नि.१२८६- वृ).

३-**अजियसेन** *(अजितसेन)* વસંતપુરનો રાજા, **गुणचंद** અને **बालचंद** તેના સહાયક હતા. તે બંનેની તલવાર ખોવાઈ ગયેલ, જે વાત ગુણચંદ્રે કબૂલ કરી, બાલચંદ્રએ કબુલ ન કરી, રાજા ગુણચંદ્ર પ્રત્યે ઘણો ખુશ થયો.
पन्न.वृ.(मू.५२८-वृ).

४-**अजियसेन** *(अजितसेन)* ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના નવમાં તીર્થંકર
सम.३४८;

अज्जरक्खिय *(आर्यरक्षित)* ઉજ્જૈનીમાં તેણે અચેલકત્વ પરિસહ સહન કર્યો. વિશેષ જુઓ रक्खिय
मरण.४९०;

१-**अज्जुन** *(अर्जुन)* ગોશાળાના છ દિશાચર માંનો છઠ્ઠો દિશાચર કથા જુઓ 'गोसाल' તેનું આખું નામ 'अज्जुनगोमायुपुत्त' છે.
भग.६३७,६४४;

२-**अज्जुन** *(अर्जुन)* ગોશાળાના કહેવા પ્રમાણે ગોશાળાના આત્માએ તેના શરીરમાં પ્રવેશ કરેલો. 'अज्जुनगोयमपुत्त' તેનું પુરું નામ હતું.
भग. ६४८;

३-**अज्जुन** *(अर्जुन)* હસ્તિનાપુરના પાંડુરાજા ના પાંચ પુત્રોમાંના ત્રીજાપુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા
नाया.१७०,१८२; पण्हा.वृ.(मू.२०-वृ)
निसी.चू. (भा.९३-चू.)

४-**अज्जुन** *(अर्जुन)* રાજગૃહી નગરીનો એક માળી, તે अज्जुनमालागार નામે પ્રસિદ્ધ હતો. તેની પત્ની નું નામ **बंधुमई** હતું. તે મુદ્‌ગરપાણિ યક્ષની ભક્તિ કરતો હતો. એક વખત છ મિત્રોએ યક્ષમંદિરમાં અર્જુનને બાંધી તેની પત્ની બંધુમતી સાથે ભોગ વિલાસ કર્યો. યક્ષ વિશેની શ્રદ્ધા ચલિત થતા યક્ષે તેના શરીરમાં પ્રવેશ કરી છ મિત્રો અને બંધુમતીને મારી નાંખ્યા. પછી રોજ સાતની હત્યા કરતો હતો. **सुदंसण** ના પ્રભાવે યક્ષ ચાલ્યો ગયો. **अज्जुन** ભ૦મહાવીરની દેશના સાંભળવા ગયો. દીક્ષા લીધી. કેવળ પામી, મોક્ષે ગયો.
अंत. २७; मरण. ४९५;
उत्त.वृ (नि. ११०-वृ).

५-**अज्जुन** *(अर्जुन)* સુઘોષ નગરનો રાજા તેની પત્ની (રાણી) નું નામ तत्तवई હતું. અને भद्दनंदी-२ તેનો પુત્ર હતો.
विवा.४४;

६-**अज्जुन** *(अर्जुन)* એક ચોર, જેણે સૌંદર્યની વાસનામાં પોતાની જીંદગી ગુમાવી
आया.चू.पृ.१०६; आया.वृ.(मू.११० वृ.)
वव.भा. २१३;

अज्जुनअ *(अर्जुनक)* જુઓ 'अज्जुन-४'
अंत.२७; उत्त.चू.पृ.७०;

अज्जुनअमालागारअ *(अर्जुनकमालाकार)* જુઓ 'अज्जुन-४'
अंत.२७;

अज्जुनग *(अर्जुनक)* જુઓ 'अज्जुन-४'
उत्त.नि.११० + वृ.

अज्जुनग गोयमपुत्त *(अर्जुनक गौतमपुत्र)* જુઓ 'अज्जुन-२'
भग. ६४८;

अज्जुन गोमायपुत्त *(अर्जुनगोमायपुत्र)* 'अज्जुन-१'
भग-६३७;

अज्जुनगोयमपुत्त *(अर्जुनगौतमपुत्र)* જુઓ 'अज्जुन-२'
भग-६४८;

अज्जुनमालागार *(अर्जुनमालाकार)* જુઓ अज्जुन-४.
अंत-२७;

अज्जुनमालार *(अर्जुनमालाकार)* જુઓ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

अज्जुन-४.
अंत-२७;

अज्जुनय *(अर्जुनक)* જુઓ 'अज्जुन-६'
आया.चू. पृ. १०६;

अज्जुनयचोर *(अर्जुनकचौर)* જુઓ अज्जुनय
आया. चू.पृ. १०६;

अज्जुन्न *(अर्जुन)* જુઓ 'अर्जुन-१'
भग.६२७;

अज्जुन्न गोमायपुत्त *(अर्जुनगोमायपुत्र)* જુઓ 'अज्जुन-१'
भग. ६३७;

अज्जुन्नराया *(अर्जुनराजा)* જુઓ 'अज्जुन-५'
विवा.४४,

अट्टन *(अर्तन)* ઉજ્જેનીનો એક મલ્લ, સોપારગનો રાજા सिंहगिरि દર વર્ષે એક સ્પર્ધા યોજતો अट्टन તે સ્પર્ધા જીતી જતો. સિંહગિરિ રાજાને કોઈ બીજા દેશનો માણસ સ્પર્ધા જીતે તે પસંદ ન હતું. વેરવાળવા તેણે એક મલ્લ તૈયાર કર્યો બીજે વર્ષે अट्टन સ્પર્ધા હારી ગયો. अट्टन सुराष्ट्र જતા રસ્તામાં फलिहमल्ल નામના ખેડુત ને જોયો. તેણે તેને સ્પર્ધા માટે તૈયાર કર્યો અને બીજા વર્ષે फलिहमल्ल દ્વારા તે સ્પર્ધા જીતી ગયો.
आव.नि.१२७४; आव.चू.र-पृ.१५२;
आव.वृ (नि.१२७८-वृ).
उत्त.मू.११६-वृ.

अट्टनमल्ल *(अर्त्तनमल्ल)* જુઓ अट्टन
आव.चू.२.पृ.१५२;

अडोलिया *(अडोलिका)* जव ની પુત્રી અને ઉજ્જેનીના गद्दभ રાજાની બહેન, તેના અતિ સૌંદર્યથી આકર્ષિત થઈ गद्दभ રાજાએ તેની સાથે અયોગ્ય વર્તણુંક કરી
बुह.भा.११५५-५६ + वृ.

अणाढिअ *(अणाढ्य)* કાકંદી નગરીનો એક ગાથાપતિ, તેણે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ દેવ થયો. ભ૦મહાવીર સન્મુખનાટ્ય વિધિ દેખાડી. વંદના કરી.
पुप्फि २,११;

अण्णिआपुत्त/अन्निआपुत्त *(अर्णिकापुत्र)* એક આચાર્ય. પુષ્પચુલા સાધ્વીજીએ તેની સુંદર વૈયાવચ્ચ કરેલી. આચાર્ય ભગવંત નાવ દ્વારા ગંગા ઉતરતા હતા ત્યારે લોકો એ તેને ગંગા નદીમાં ધકેલી દીધા ત્યારે સંથારો સ્વીકારી, સમાધિકરણ પ્રાપ્ત કર્યું.
संथा. ५६,५७;

अण्णिका/अण्णिया *(अर्णिका)* આચાર્ય अण्णिकापुत्त ની માતા, જે મથુરાના એક વેપારીની પુત્રી હતી.
आव.चू.२.पृ. १७७;
आव.वृ. (नि.१२८४-वृ.)

अण्णिकापुत्त/अण्णियापुत्त *(अर्णिकापुत्र)* જુઓ अण्णिआपुत्त
निसी.(भा.१५५७-चू)आव.नि.११९०-९१
आव.चू.१.पृ.५५९, २-पृ ३६,१७७;
आव.वृ. (नि. ९४९-वृ.)

अतिमुत्त *(अतिमुक्त)* જુઓ 'अइमुत्त-१'
सूय.चू.पृ.३२५; अंत. २५,३९;
आव.चू. १-पृ. ३५७;

अतिवालयवायग *(अजापालकवाचक)* જુઓ अयावालगवायग
बुह.भा.४५३५;

अत्तेय *(आत्रेय)* જૂનો ખોરાક ન પચ્યો હોય ત્યાં સુધી નવો ખોરાક ન લેવો.'એવા સિદ્ધાંતના સ્થાપક એક ઋષિ.
आव.नि.८६६; आव.चू. १-पृ. ४९८;

१-अदीनसत्तु *(अदीनशत्रु)* હસ્તિનાપુરનો રાજા, ભ૦મલ્લિપાસે દીક્ષા લીધી. કેવળી થઈ મોક્ષે ગયા. કથા જુઓ 'मल्लि'.
ठा.६६४; नाया.८१,९१;

२-अदीनसत्तु *(अदीनशत्रु)* ચંપાનગરીનો રાજા जियसतु અને રાણી धारिणी નો પુત્ર જે પછી રાજા થયો. કથા જુઓ 'जियसत्तु-२'
नाया-१४३,१४४;

३-अदीनसत्तु *(अदीनशत्रु)* હસ્તિશીર્ષનગર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नो રાજા, તેને **धारिणी** આદિ ૧૦૦૦ રાણીઓ હતી. **सुबाहकुमार** તેનો પુત્ર હતો. કથા જુઓ **'सुबाहु-२'**
विवा.३७;

४-अदीनसत्तु *(अदीनशत्रु)* વર્તમાન ચોવીસીના તીર્થંકર ભ०**नमि** નો પૂર્વભવ
सम.२७५;

अद्द *(आर्द्र)* આર્દ્રપુરનો રાજા અને **अद्दअ** (આર્દ્ર કુમાર) ના પિતા
सूय.नि.१८७; सूय.चू.पृ.४१३-४१७;

अद्दअ *(आर्द्रक)* આર્દ્રપુરના રાજા **अद्द** નો પુત્ર. અભયકુમારે મોકલેલ ઋષભદેવની પ્રતિમા જોઈને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું. તે પૂર્વજન્મમાં વસંતુપરમાં રહેતો **सामइअ** નામે ગૃહસ્થ હતો. તેણે પત્ની સહિત દીક્ષા લીધી. જુદા જુદા વિચરણ કરતા હતા. એક વખત તેની દીક્ષા લીધેલ પત્ની જોઈને તેના તરફ પુનઃલાગણી જન્મી. મૃત્યુ બાદ **सामइअ** દેવ થયો. તેની પત્ની દેવી થઈ ત્યાંથી **सामइअ** આર્દ્રકુમાર થયો તેની પુત્ની વસંતપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી થઈ. આર્દ્ર મુનિ ધ્યાનમાં હતા. પેલી કન્યાએ તેને જોતા તેની સાથે લગ્નનો વિચાર આવ્યો. આર્દ્રકુમાર ગૃહસ્થાવાસમાં પાછા ગયા, ફરી દીક્ષા લીધી.

તે **अद्द, अद्दअ,** આર્દ્રકુમાર આદિ નામે ઓળખાતા હતા. તેના ગોશાળા, બોદ્ધો, એકદંડી અને હસ્તિતાપસ સાથે ચર્ચા થયેલ.
सूय.७३८-७९१; सूय.नि.१८७-२००;
सूय.चू.पृ. ४१३-४१७,४४३,४४४;
सूय.वृ.(नि.१८०-वृ); वव.(भा.६३)वृ,
दस.चू.पृ.४४;

अद्दकुमार *(आर्द्रकुमार)* જુઓ **'अद्दअ'**
सूय.चू.पृ.४१५

अद्दग *(आर्द्रक्)* જુઓ **'अद्दग'**
सूय.नि. १९९; सूय.चू.पृ ४१५,४१७;

अद्धसंकासा *(अर्द्धसङ्काशा)* ઉજ્જેનીના રાજા દેવલાસુअ અને રાણી **अनुरत्तलोयणा** ની પુત્રી. માતાનું તત્કાળ મૃત્યુ થયું. અન્ય સ્ત્રીવર્ગ દ્વારા તેનો ઉછેર થયો. **देवलासुअ** તાપસ થઈ ગયેલા, જયારે **अद्धसंकासा** યુવાન અને સુંદર બની ત્યારે તાપસ રાજાના જોવામાં આવતા રાજા તેના તરફ આકર્ષાયો પોતાની ભૂલ સમજાઈ છેલ્લે રાજા મોક્ષે ગયા. **अद्धसंकासा** એ પણ સંસારનો ત્યાગ કર્યો.
आव.नि. १३०९+वृ.
आव.चू.२-पृ-२०३;

अनंग *(अनङ्ग)* આનંદપુરના રાજા **जितारि** અને રાણી **वीसत्था** ના પુત્ર. તેને બચપણમાં ચક્ષુશૂળ ઉત્પન્ન થયેલ. તે દર્દને ઓછું કરવા તેની માતા હળવેથી દબાવતી હતી. રોજના આ કૃત્યથી વારંવાર જાતીય અંગોનો સ્પર્શ થતા તેમને આનંદ થતો અને તે શાંત થઈ જતો. **जितारि** ના મૃત્યુ બાદ માતા - પુત્ર પતિ-પત્નીની માફક રહેવા લાગ્યા.
गच्छा. (मू.८४)वृ. निसी.भा. (३६९८)चू.
बुह.भा. ५२१८-५२२०;

अनंगसेन *(अनङ्गसेन)* ચંપાનગરીનો એક સોની તે **कुमारनंदी** નામે ઓળખાતો હતો તેને સુંદર કન્યાનો બહુમોહ હતો. ઘણું મૂલ્ય આપીને પણ તે કન્યા સાથે લગ્ન કરતો. એ રીતે ૫૦૦ પત્નીઓ થઈ એક વખત **विज्जुमालि** યક્ષની પત્ની **हासा** અને **पहासा** ને જોઈ. તેમને પ્રાપ્ત કરવા સોની બળી મર્યો. પછી તે **हासा-पहासा** નો પતિ યક્ષદેવ થયો.
निसी. (भा.३१८२-८४ नी)चू.
बुह.भा.५२२५+वृ.
आव.चू.१-पृ.३९७-४००;

अनंगसेना *(अनङ्गसेना)* કૃષ્ણ વાસુદેવની હજારો ગણિકાઓમાંની મુખ્ય ગણિકા
नाया.६३; अंत-३;
वण्हि. ३; आव.चू. १-पृ.३५६;

अनंत *(अनन्त)* ભરતક્ષેત્રની વર્તમાન ચોવીસીના ચૌદમાં તીર્થંકર. અયોધ્યાના રાજા **सींहसेन** અને રાણી **सुजसा** ના પુત્ર, તેના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

દેહનો વર્ણ સુવર્ણ હતો. ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેમને ૫૪ ગણ અને ૫૪ ગણધર હતા. ૩૦ લાખ વર્ષનું આયુષ્ય ભોગવ્યું.
ठा. ४४७; सम.२६३-३११,३७७;
आव ५,४२;
आव.नि. २२५, २५६, २६८, २७२-३०५, ३७१, ३७७; नंदी.१९;

अनंतइ *(अनन्तजित)* ચૌદમાં તીર્થંકર ભ૦ अनंत નું બીજું નામ, જુઓ 'अनंत'
आव.नि.३७१,३७९;

अनंतय *(अनन्तक)* વર્તમાન અવસર્પિણી કાળમાં જંબૂદ્વીપ ના ઐરવત ક્ષેત્રના ચૌદમાં તીર્થંકર, વૃત્તિકાર તેને **सिंहसेन** કહે છે.
सम.३४९;

अनंतविजय *(अनन्तविजय)* ભરતક્ષેત્રમાં થનારા ચોવીસમાં ભાવિ તીર્થંકર.
सम. ३५८;

अनंतवीरिय *(अनन्तवीर्य)* હસ્તિનાપુરના રાજા **कृतवीर्य** ના પિતા. મૃગકોષ્ઠગના રાજા **जियसत्तु** ના જમાઈ, એક વખત તેણે **जमदग्गि** ની પત્ની તથા **परसुराम** ની માતા અને પોતાની પત્નીની બહેન એવી **रेणुगा** સાથે સંભોગ કર્યો. પરશુરામે ગુસ્સે થઈ તેને મારી નાંખ્યો.
आया.चू.पृ.४९, आया.(मू.६३) वृ,
सूय.(मू.४२०)वृ. आव.चू.१-पृ.५२०
आव.(नि.९१८)वृ.

अनंतसेन *(अनन्तसेन)* ભદ્દીલપુરના નાગ ગાથાપતિ અને **सुलसा** નો પુત્ર, ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
अंत. १०;

अनंध *(अनन्ध)* અંધપુરનો રાજા. તે નગરના અંધજનોની સર્વ પ્રકારે સેવા કરતો હતો કાળક્રમે અંધજનો સુખી થયા. કોઈ હલકા માણસની જાણમાં આ વાત આવી. તે બધાં અંધજનોને લાલચ આપી સાથે લઈ ગયો, રસ્તામાં તેમને લુંટી લીધા.
निसी.(भा.३७००)चू. बुह.भा १३८९;

अनादिट्ठि *(अनार्दष्टि)* જુઓ अनाहिट्ठि
अंत.१०,१४;

अनाहमुनि (अनाथमुनि) (ખરેખર આવું કોઈ નામ નથી) જગતમાં 'અનાથી મુની' થી પ્રસિદ્ધ કથાનક છે.)

राजा सेणिअ મુનિને જોઈ વિસ્મીત થયો, કરુણા ભાવે તેના નાથ થવા આશ્વાસન આપ્યું. મુનિએ તેને અનાથતાનો મર્મ સમજાવ્યો. મૂળ કૌસાંબી નો રાજવી, તેને આંખમાં ભયંકર વેદના થઈ, કોઈ મટાડી ન શક્યું. ત્યારે અનાથતા સમજાઈ. દીક્ષા ગ્રહણ કરી, વેદના શાંત થઈ ગઈ. **सेणिअ** ને **महानिग्गंथी** અધ્યયન કહી બોધ પમાડ્યો
उत्त. ७१३-७७२;

अनाहिट्ठि *(अर्नादृष्टि)* **बारावई** ના એક રાજા **वसुदेव** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર ભ૦અરિષ્ટ નેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા. તેનું નામ '**अनाधिट्ठि**' પણ છે.
अंत. १०,१४;

अनिय *(अनिय)* **बारावई** ના એક રાજા **बलदेव** અને રાણી રેવઇ નો પુત્ર. ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને દેવ થયા.
वण्हि २,४;

अनियट्टि *(अनिवर्तिन्)* ભરતક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીસીમાં થનારા વીસમાં તીર્થંકર, જે મૂળ 'दीवायन' નો જીવ હતો.
सम. ३५८,३६३;

अनियस *(अनियस)* જુઓ 'अनीयस'
अंत. १०

अनिरुद्ध *(अनिरुद्ध)* પિતા **पज्जुण** અને **वेदब्भी** નો પુત્ર. ભ૦અરિષ્ટનેમિપાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે પર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत. १६,१७

अनिल *(अनिल)* ઉજ્જેની ના રાજા 'जव' ના પિતા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बुह (भा.११५६-) वृ.

अनिहय *(अनिहत)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ નાગ અને સુલસા નો પુત્ર ભ૰ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत.१०;

अनीयस *(अनीयशस्)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ અને સુલસા નો પુત્ર. શેષ अनिहय મુજબ
अंत.१०;

अनुज्जा *(अनवद्या)* ભ૰ મહાવીરની પુત્રી पियदंसणा નું બીજું નામ, તે जमालि ની પત્ની હતી તેની પુત્રીનું નામ जसवती હતું. अनुज्जा ને अनोज्जगा પણ કહે છે.
आया.५११; आव.(नि.७८३) भा.१२६+वृ
आव.चू. १-पृ. २४५;

अनुद्धरी *(अनुद्धरी)* જુઓ अनुधरी
आव.(नि.१३०८-)वृ.

अनुधरी *(अनुधरी)* દ્વારાવતી નગરીના अरहदेव ની પત્ની અને जिनदेव ની માતા
आव.नि.१३०८;
आव.चू.२-पृ २०२;

अनुमतिया *(अनुमतिका)* ઉજ્જેનીના રાજા देवलासुअ ની ગુલામ સ્ત્રી, તે રાજાના વિશેષ સંબંધમાં હતી.
आव.चू.२-पृ.२०३;

अनुरत्तलोयणा *(अनुरक्तलोचना)* ઉજ્જેનીના રાજા देवलासुअ ની પત્ની (રાણી) अद्धसंकासा તેની પુત્રી હતી.
आव नि.१३०९+वृ. आव.चू.२-पृ.२०३;

अनुवालअ *(अनुपालक)* ગોશાળાના બાર મુખ્ય ઉપાસકોમાંનો એક ઉપાસક
भग. ४०३;

अनोज्जगा *(अनवद्यका)* જુઓ अनुज्जा
आव.चू. १-पृ.२४५;

अनोज्जा *(अनवद्या)* જુઓ अनुज्जा
आया. ५११; आव. भा. १२६+ वृ.

अन्नवालअ *(अन्यपालक)* कालोदाई વગેરે સાંથે વસતો એક અન્યતીર્થિક, જે પછીથી ભ૰ મહાવીરના માર્ગનો અનુસરનાર બન્યો
भग. ३७७;

१-अपराइय *(अपराजित)* અચલપુરના રાજા जियसत्तु ના પુત્ર, તેણે 'राहायरिय' પાસે દીક્ષા લીધી. તેણે ઉજ્જેનીમાં સાધુ વિરોધી એક રાજાને ભીક્ષા આપેલી.
उत्त.चू.पृ.६२;

२-अपराइय *(अपराजित)* આ ચોવીસીના આ ચોવીસીના તીર્થંકર ભ૰'अइ' ના પ્રથમ ભિક્ષાદાતા
सम.२९२; आव.नि.३२९;

१-अपराइया *(अपराजिता)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૰પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની. તેનું 'फुडा' એવું પણ નામ આવે છે.
ठा. २८७; भग. ४८९;
नाया. २३२;

२-अपराइया *(अपराजिता)* આઠમા બલદેવ पउम ની માતા અને दसरह ની પત્ની.
सम. ३२६; आव.नि.४१०;

अप्पडिहअ *(अप्रतिहत)* સોગંધિકા નગરીનો રાજા, જેની सुकण्णा પત્ની (રાણી) હતી. તેનો પુત્ર महचंद હતો. जिनदास પૌત્ર હતો.
विवा.४१;

अभअ *(अभय)* શ્રેણિક રાજાની રાણી નંદા નો પુત્ર, તેનો જન્મ બેનાતટ નગરે થયેલો अभयकुमार નામથી તે પ્રસિદ્ધ હતો. બુદ્ધિ પ્રધાનતા માટે તેનું નામ જૈન શાસનમાં પ્રસિદ્ધ છે. રાજા શ્રેણિકે તેને મુખ્યમંત્રી બનાવેલ. તેના લગ્ન सेणा સાથે થયેલા.

તેની લઘુમાતા चेल्लणा ને રાજા सेणिअ નું માંસ ખાવાની ઇચ્છા થઈ ત્યારે પોતાની બુદ્ધિ વડે अभअ કુમારે તે ઇચ્છા પૂર્ણ કરેલી. આર્દ્રકુમાર ને દીક્ષા માટે પણ તે નિમિત્ત બનેલા. તેણે પોતે પણ દીક્ષા માટે રાજ્યનો ત્યાગ કરેલો. લઘુમતા धारिणी ના અકાળ મેઘવર્ષા માટેના દોહદ પણ પૂર્ણ કરેલા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

अभअ દીક્ષા લઈ, મૃત્યુબાદ અનુતર વિમાનમાં ગયા. મહાવિદેહે મોક્ષે જશે.
सूय.चू.पृ. ७८,२१९,३६२,४१५;
सूय.(नि.५९,१९६,२४७,७३८) वृ.
ठा.(मू.३६०-)वृ. नाया.१०,२०-२३;
अनुत्त. १,२; निर.९,१०;
बुह.भा.१७२-वृ. वव.भा.६३,१२९१-वृ.
आव.नि.९४३; आव.चू.१-पृ.११४,४६८.५४७ ५५७,५५८; २-पृ.६१, १५९-१६२,१६५,१६०,१७१
आव.नि.-१३४,८४७,९४९,१२८४-वृ.
दस.चू.४४,४५,५३,८३,८४;
दस.(नि.२-१८५)वृ. नंदी.मू.-९८,१०७ वृ.

१-अभग्गसेन *(अभग्गसेन)* સાલા અટવીના ચોર સેનાપતિ विजय અને खंदसिरि નો પુત્ર તે ૫૦૦ ચોરોનો સેનાપતિ બન્યો પુરિમ તાલના રાજા महब्बल દ્વારા કૂટનીતિથી પકડાયો. રાજાએ તે ચોરને કુંટુંબ સહિત મારી નાંખેલ. પૂર્વ ભવમાં તે निन्नाअ નામે ઇંડાનો વ્યાપારી હતો.
ठा. (मू.९६८-)वृ. विवा.३,२१-२३

२-अभग्गसेन *(अभग्गसेन)* વારત્તપુરનો રાજા, वारत्तग તેનો મંત્રી હતો. अभग्गसेन નો अभयसेन નામે પણ ઉલ્લેખ છે.
निसी (भा.५८९०-)चू. आव.नि.१२९८;
आव.चू. २-पृ. १९९;

अभय *(अभय)* જુઓ 'अभअ'
नाया.२२; आव.चू.१-पृ-५४७;

अभयकुमार *(अभयकुमार)* જુઓ अभअ
सूय.चू.पृ.४१५;
नाया. २२, अनुत्त.१,

अभयघोस *(अभयघोष)* પભંકરાનગરીના એક ગાથાપતિનો પુત્ર सेज्जंस નો પૂર્વભવ
आव.चू. १-पृ.१७९;

अभयसेन *(अभयसेन)* अभग्गसेन નું બીજું નામ, વારત્તપુરનો રાજા
बुह.(भा.४०६६)वृ. आव.नि.१३०३+वृ.
पिंडनि. ६७०-वृ.

अभया *(अभया)* ચંપાનગરીની રાણી, રાજા दधिवाहन ની પત્ની.
आव.चू.१-पृ.३१५;

१-अभिचंद *(अभिचन्द)* ભ૦ મલ્લિનો જીવ જે પૂર્વભવમાં महब्बल કુમાર હતો, તે વખતનો એક મિત્ર જેણે महब्बल સાથે દીક્ષા લીધી. કથા જુઓ मल्लि.
नाया.७६;

२-अभिचंद *(अभिचन्द)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी નો પુત્ર ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી, સોળ વર્ષ નો સંયમ પાળી મોક્ષે ગયા.
अंत.८;

३-अभिचंद *(अभिचन्द)* આ અવસર્પિણી માં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પંદર કુલકરમાંના દશમાં કુલકર-જેના શાસનમાં मक्कार દંડનીતિ હતી. पडिरूवा તેની પત્ની હતી.
ठा. ५६९,६४९; सम.१८८,२६०;
आव.नि. १५५,१५६;

अभिनंदन *(अभिनन्दन)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસી ના ચોથા તીર્થંકર, વિનીતા નગરીના રાજા संवर અને રાણી सिद्धत्था ના પુત્ર. તેના દેહનો વર્ણ સુવર્ણ હતો. ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેને ૧૧૬ ગણ અને ૧૧૬ ગણધર હતા. ૫૦ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય હતુ. સમ્મેત શીખરે મોક્ષે ગયા. વગેરે.....વગેરે...
सम.२६३-३११; आव ४.४१;
आव.नि.२२५,२५६,२६०,२६९,२८०,३०३,३०७, ३२७,३७६,३८२-३८६ ;

अमीति *(अमिति)* જુઓ अभीयिकुमार
ठा.(मू.७३२)वृ. भग. ५८७,५८८;

अमीयिकुमार *(अमीतिकुमार)* વીતીભયનગર ના રાજા ઉદાયન અને રાણી પદ્માવતી / પ્રભાવતીનો પુત્ર. ઉદાયને ભાણેજ केसी ને રાજ્ય આપતા अभीयि રાજા कूणिय પાસે ચંપાનગરી ગયો, પછી દીક્ષા લીધી,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

મૃત્યુબાદ અસુરકુમાર દેવ થયો. કથા જુઓ. उद्दायन
भग. ५८७, ५८८;

अमम *(अमम)* કૃષ્ણ વાસુદેવનો જીવ જે આવતી ચોવીસીમાં શતદ્વાર નગરમાં જન્મ લઈ, ભાવિ બારમાં તીર્થંકર થશે તે अमम. (समवाओ આગમમાં આ ક્રમ તેરમો છે.)
ठा. ८७०; ठा.(मू. ७३८)वृ.
सम. ३५७, ३६२; अंत. २०;

अमयघोस *(अमृतघोष)* કાકંદી નગરીનો રાજા, તેણે દીક્ષા લીધી. વિચરતા ફરી કાકંદીનગરી આવ્યા ત્યારે પૂર્વવૈરી चंडवेग રાજાએ શસ્ત્ર પ્રહારથી હણ્યા, તો પણ સમાધિ જાળવી ઉત્તમાર્થ સાધ્યો.
संथा. ७६-७८;

अमरवइ *(अमरपति)* ભ૰મલ્લિ પાસે દીક્ષા લેનાર એક જ્ઞાતકુમાર.
नाया. १०७;

अमरसेन *(अमरसेन)* ભ૰મલ્લિ પાસે દીક્ષા લેનાર એક જ્ઞાતકુમાર.
नाया. १०७;

अमियतेय *(अमिततेज)* એક ચારણ મુનિ
आव.चू. १-पृ. १७१;

अमोहरह *(अमोघरथ)* ઉજ્જૈનીના રાજા जियसत्तु નો સારથી, તેની પત્ની जसमती હતી. તેનો પુત્ર अगडदत्त હતો.
उत्त.(मू.१२१-)वृ.

१- अम्मड *(अम्बड)* એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક, તે વેદ-આદિમાં પારંગત હતો. વિવિધ વિષયનો જ્ઞાતા હતો. તેને ઘણા વ્રત-નિયમો હતા. ભ૰ મહાવીરના માર્ગ અનુસાર જીવન વ્યતીત કરતો હતો. તેને ૭૦૦ શિષ્યો હતા. કંપિલપુર થી પુરિમતાલ જતા માર્ગમાં પાણી ખલાસ થયું. अदत्त ન લેવાનો નિયમ હોવાથી તરસની વેદના ભોગવતા બધાં મૃત્યુ પામ્યા પણ પચ્ચકખાણ ન ભાંગ્યુ. મરીને બ્રહ્મલોકમાં દેવ થયા. મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં दढपइण्ण નામે કેવલી થઈ મોક્ષે જશે, તેનું अंबड (પરિવ્રાજક). નામ પ્રસિદ્ધ હતું.
भग. ६२६,६२७, उव.४५,४९,५०;

२-अम्मड/अंबड *(अम्बड)* ભ૰મહાવીરના એક શ્રાવક, ભગવંતે તેને सुलसा શ્રાવિકાને ધર્મલાભ જણાવવા કહેલ. અંબડે પહેલા सुलसा શ્રાવિકાની પરીક્ષા કરી, તેણીની સમ્યકૃત્વ દઢતા જાણી, પ્રસંશા કરી. આ अम्मड ભરતક્ષેત્રમાં ભાવિ ચોવીસીમાં તેવીસમાં તીર્થંકર થશે.
ठा. ८७१; सम. २६४,;
पन्न. (मू.१८९)वृ. निसी. (भा.३२-)चू.
दस.चू. पृ.९६; दस.(नि.१८३) वृ.

अम्मया *(अमृता)* પાંચમાં વાસુદેવ पुरिससीह ની માતા
सम. ३२४. आव.नि. ४०९;

अयंपुल *(अयम्पुल)* ગોશાળાનો ઉપાસક એવો શ્રાવસ્તી નગરીનો એક ધનાઢ્ય ગૃહસ્થ.
भग. ६५२

१-अयल *(अचल)* જુઓ अचल-१,
सम.३२१-३३७,३४४,३४५;

२-अयल *(अचल)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी ના પુત્ર, ભ૰અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. બાર વર્ષ ચરિત્રવાળી શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत-२,६;

अयलभाया *(अचलमातृ)* ભ૰ મહાવીરના નવમાં ગણધર. તે કોસાંબીના वसु અને नंदा ના પુત્ર હતા. તેને શુભ-અશુભ કર્મ સંબંધે સંશય હતો. ભ૰ મહાવીરે તેના સંશયને દૂર કરતા તેણે પોતાના ૩૦૦ શિષ્યો સાથે દીક્ષા લીધી. બોંતેરમેં વર્ષે તે મોક્ષે ગયા. તે अयल નામથી પણ ઓળખાય છે.
सम. १५०; आव.नि. ५९५,६३१
६४५, ६५२-६५६; नंदी-२१;

अयावालगवायग *(अजापालकवाचक)* એક વડીલ સાધુ જે પોતાના વ્રતમાંથી ચલિત થયા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અને બકરીઓ ઉછેરવામાં પ્રવૃત્ત થયા.
बुह.भा.४५३५-४५३८+वृ.

अर (अर) ભરતક્ષેત્રની વર્તમાન ચોવિસીના અઢારમાં તીર્થંકર, તે આ અવસર્પિણી ના બાર ચક્રવર્તીમાંના સાતમાં ચક્રવર્તી પણ હતા. ગજપુરના રાજા **सुदंसण** અને રાણી **देवी** ના પુત્ર હતા. **सूरसिरी** તેની મુખ્ય રાણી હતી. તેનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો. ૧000 પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેને ૩૩ ગણ અને ૩૩ ગણધર હતા. ૮૪000 વર્ષ આયુષ્ય ભોગવી મોક્ષે ગયા વગેરે વગેરે..
ठा. ४४७; सम. २६३-३२०;
आव. ६,४३; आव.नि.२२३-२२५, २३८, २५८-२६३, २६८, २७२-३०५, ३०७, ३२८, ३७१, ३७५, ३७७, ३८०, ३८३, ३९३, ३९८, ३९९, ४१८, ४२१, १०९५;

अरहदत्ता *(अर्हदत्ता)* સોગંધિક નગરીના રાજા **अप्पडिहअ** ના પુત્ર **महचंद** કુમારની પત્ની જેને **जिनदास** નામે પુત્ર હતો.
विवा.४१;

अरहन्न *(अर्हन्न)* જુઓ 'अरहन्नअ-२' તગર નગરીના **दत्त** અને **भद्दा** નો પુત્ર
आव.चू. २-पृ.९६;

१- अरहन्नअ *(अर्हन्नक)* જુઓ **अरहन्नग**
नाया. ८७-८८;

२-अरहन्नअ *(अर्हन्नक)* તગર નગરીના **दत्त** અને **भद्दा** નો પુત્ર તેના માતા-પિતા સાથે તેણે દીક્ષા લીધી. **अरिहमित्त** ના શિષ્ય બન્યા. તેના પિતાસાધુના મૃત્યુ થતાં તેને ભિક્ષા લેવા જવાનું થયું. ગરમી સહન ન થઈ, દીક્ષા છોડી કોઈ સ્ત્રી સાથે રહેવા લાગ્યો. તેની માતાની શીખામણ થી ફરી સાધુ થઈ ધગધગતી શીલા ઉપર અનશન કર્યું.
मरण. ४७८,४९०; वव.भा.१७०२;
जिय भा.८१८; आव.चू.२-पृ. ९३;
उत्त.नि. ९२+वृ.

३-अरहन्नअ *(अर्हनक)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિતના **अरहमित्त** ના મોટાભાઈ, તેની પત્ની તેના નાના ભાઈના પ્રેમમાં હતી. તેણીએ **अरहन्नअ** ને મારી નાંખેલ
आव.चू.१-पृ ५१५; आव(नि.९१८)वृ.

अरहन्नग *(अर्हन्नक)* ચંપાનગરીનો એક ધનાઢ્ય નૌ-વાણિક, તે ઘણો શ્રદ્ધાળુ હતો. એક વખત લવણ સમુદ્રમાં દેવે પિશાચરૂપ લઈ ઉપદ્રવ કર્યો. અર્હન્નક શ્રાવકે અરિહંત શરણ લઈ કાયોત્સર્ગ કર્યો. દેવ પ્રસન્ન થયો અને દિવ્ય કુંડળ ભેટ આપ્યા. જે તેણે **मल्लि** ને ભેટ આપ્યા. કથા જુઓ 'मल्लि'.
ठा. (मू.६६४-) वृ. नाया.८७,८८,

१-अरहमित्त *(अर्हन्‌मित्रा)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરના **अरहन्नअ** નો નાનો ભાઈ **अरहन्नअ** ની પત્ની તેના પ્રેમમાં હતી. **अरहमित्त** ને પ્રાપ્ત કરવા **अरहन्नअ** ની પત્ની એ પતિને મારી નાખ્યા **अरहमित्त** આ બનાવથી દુ:ખી થયો અને તેણે દીક્ષા લીધી. પેલી સ્ત્રી મરીને વ્યંતરી થઈ **अरहमित्त** ને ખૂબ પરેશાન કર્યા.
गच्छा.(मू.८२-)वृ. आव. चू १-पृ ५१४;
आव. (नि.९१८)वृ.

२-अरहमित्त *(अर्हन्‌मित्रा)* બારામતીનો એક વેપારી, **अनुधरी** તેની પત્ની હતી અને **जिनदेव** તેમનો પુત્ર હતો.
आव.चू. २-पृ २०२; आव.(नि.१३०८)वृ.

३-अरहमित *(अर्हन्‌मित्रा)* તગરનગરી માં થયેલુ જુઓ 'अरहन्नअ-२'
उत्त.नि.९२३+वृ.

अरिट्ठ *(अरिष्ट)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના પંદરમાં તીર્થંકર **धम्म** ના પહેલા શિષ્ય
सम. ३०६;

अरिट्ठनेमि *(अरिष्टनेमि)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના બાવીશમાં તીર્થંકર જે **नेमिनाथ** નામથી પ્રસિદ્ધ છે. જુઓ 'नेमि' તે હરિવંશ કુળના હતા. સૌરીયપુરના રાજા **समुद्दविजय** અને રાણી **सिवा** ના પુત્ર હતા. **रहनेमि**, **सच्चनेमि** આદિ તેના ભાઈ હતા. દેહનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વર્ણશ્યામ હતો. તેમને ૧૮ ગણ ૧૮ગણધર થયા ૧૦૦૦ વર્ષ આયુપાળી મોક્ષે ગયા.

बारावई નગરીના વિચરણ દરમિયાન गजसुकुमाल ની, ગૌતમઆદિ અનેક કુમારો ની, કૃષ્ણ વાસુદેવની પટ્ટરાણી ઓની એવી અનેક દીક્ષાઓ થઈ તેના राईमई સાથે વિવાહ નક્કી થયેલા પણ હોમ માટેના પશુઓને જોઈને જાન પાછી વાળી, રૈવતગિરિ પર દીક્ષા લીધી. પછી થી राईमई એ પણ દીક્ષા લીધી.

કૃષ્ણ વાસુદેવને बारावई નગરીના વિનાશની વાત કરેલી ભાવિ ચોવીસીમાં કૃષ્ણ તીર્થંકર થશે તે પ્રસંગ પણ પ્રસિદ્ધ છે.

आया.(मू.३४५-)वृ. ठा.(६८९) वृ.
सम.२६३-२११; नाया. ६४,१८२;
अंत. ३,५,१३,१७,२०-२२; वण्हि-३;
आव.६,४३;
आव.नि.२२५,३२९,३७७,३८०,३८६-३८९;
आव चू. १-पृ.१५९,२२०;
आव (नि.७२४-) वृ.
दस.चू पृ.८७ उत्त.नि.४४४+ वृ.
नंदी. १९;

अरिहमित्त *(अर्हन्मित्रा)* જુઓ 'अरहमित्त-३'
उत्त.(नि.५२-)वृ.

अलक्ख *(अलथी)* ભંવાણારસીનો રાજા મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.મોક્ષે ગયા.
अंत. २५,४०;

अवइण्णग *(अवकीर्णक)* જુઓ 'अवकिण्णपुत्त' (करकण्डु નું બીજું નામ)
आव.(भा.२०५-) वृ.

अवंतिवद्धन *(अवन्तिवर्द्धन)* ઉજ્જૈનીના રાજા पज्जोअ ના પુત્ર पालअ નો પુત્ર, તેણે તેના નાના ભાઈ रज्जवद्धन ને મારી નાંખેલ
आव.नि.१२८७+वृ. आव.चू.२-पृ.१८९,१९०

अवंतिसुकुमाल *(अवन्तिसुकुमार)* ઉજ્જૈનીના રહેવાસી भद्दा સાર્થવાહીનો પુત્ર તેને બત્રીશ પત્નીઓ હતી. આર્ય सुहत्थि પાસે દીક્ષા લીધી. દીક્ષા લઈ પાદપોપગમ અનસન સ્વીકારેલ શિયાલણીએ તેનું આખું શરીર ત્રણ પ્રહર સુધી ખાધા કર્યુ તો પણ શુભધ્યાનમાં રહ્યા ને કેવળપામી મોક્ષે ગયા.
आया.(मू.२४८-)वृ, भत्त.१६०;
संथा.६५,६६; मरण ४३६-४४०;
वव भा.४४२२+वृ. जिय.भा. ५३६;
आव.चू.२.पृ.१५७,२९०, आव.(नि.१२८३) वृ

अवंतिसेन *(अवन्तिसेन)* ઉજ્જૈનીના રાજા पज्जोअ ના પુત્ર रज्जवद्धन નો પુત્ર. કોસાંબીમાં તેને मणिप्पभ સાથે યુદ્ધ થયેલ. धम्मजस થી પ્રતિબોધ પામી દીક્ષા લીધી. અનશન કરી, અંતિમ સાધના કરી.
मरण.४७५-४७८; निसी (भा.१३२-) चू.
बुह.(भा.३८६४-)वृ. आव.नि.१२८७+वृ
आव.चू.२-पृ १९०;

अवंतिसोमाल *(अवन्तिसुकुमार)* જુઓ 'अवंतिसुकुमाल'
निसी. चू.२-पृ.९०

अवकिण्णपुत्त *(अवकीर्णपुत्रा)* જુઓ 'अवइण्णग' જુઓ करकंडू
आव.चू.२-पृ २०४-२०७, आव(भा.२०५-) वृ.

अवविह *(अवविढ)* ગોશાળના બાર મુખ્ય ઉપાસકો માંનો એક ઉપાસક.
भग.४०३;

असगडताअ *(अशकटातात)* જ્ઞાન પરિસહ વિષયમાં 'असगडा' નામની આભિર કન્યાના પિતાનું દૃષ્ટાંત
मरण. ५०३;

असगडा *(अशकटा)* એક સુંદર આભિર કન્યા જે આ નામથી પ્રસિદ્ધ બની. તે બળદગાડું ચલાવતી હતી. કેટલાંક યુવાનો તેની સુંદરતા જોઈ પાગલ બન્યા. તેઓ આ કન્યાના ગાડાની સમાંતર પોતાના ગાડાને ચલાવવા લાગ્યા. માર્ગની વિષમતાને લીધે તે બધાના ગાડાં ભાગી ગયા. તેથી આ કન્યા असगडा નામે ઓળખાય છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

निसी. भा.१५; वव. (भा.६४-) वृ.
दस.चू.पृ.१००; उत्त.(नि.१२१-) वृ.

अंससेन *(अश्वसेन)* જુઓ आससेन, ભ૦પાર્શ્વના પિતા.
आव.नि. ३८२,

असाडाभूइ *(असाढाभूति)* જુઓ आसाढाभूइ
जिय.भा. १३९८;
पिंडनि.५१२-५१८;

१-असोग *(अशोक)* જુઓ 'असोगललिअ'
सम.३३२;

२-असोग *(अशोक)* चंदगुत्त ના પુત્ર बिंदुसार નો પુત્ર અને कुणाल ના પિતા. તે પાટલિપુત્રનો રાજા હતો.
निसी.(भा.२१५४-) चू.
बुह.भा. २९२-२९४ + वृ.

असोगचंद *(अशोकचन्द्र)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર कूणिअ નું બીજું નામ.
आव.चू.१-पृ. ५६७, २-पृ १६७;
आव. (नि.१२८४-) वृ.

असोगचंदअ *(अशोकचन्द्रक)* જુઓ 'असोगचंद'
आव.चू.२.पृ.१७४,आव(नि.९५१,१२८४-)वृ.;

असोगदत्त *(अशोकदत्त)* સાકેતનગર નો એક ગાથાપતિ, समुद्दत्त અને सागरदत्त તેના પુત્રો હતા.
आव.चू.१-पृ.५२७, आव.(नि.९१८-)वृ.

असोगललिअ *(अशोकललित)* વર્તમાન ભરતમાં થયેલા ચોથા બલદેવના પૂર્વભવનું નામ તે 'सेज्जंस' સાધુ પાસે ધર્મ પામ્યો. (જો કે असोग અને ललिअ બંને અલગ નામ હોવા જોઈએ તો નવ બળદેવ થઈ શકે)
सम.३३२,

असोगसिरि *(अशोकश्रि)* જુઓ 'असोग-२'
बुह.भा. ३२७६;

अस्सग्गीव *(अश्वग्रीव)* વર્તમાન અવસર્પિણી કાળમાં ભરતક્ષેત્રમાં નો પ્રથમ 'पडिसत्तु' (પ્રતિવાસુદેવ) તેને घोडगगीव પણ કહે છે.
सम.३४१,

अस्ससेन *(अश्वसेन)* સનત્ ચક્રવર્તીના પિતા
आव.नि.३८९,३९९;

अस्सिणि *(अश्विनी)* શ્રાવસ્તીના શ્રાવક नंदिनीपिया ની પત્ની અને વ્રતધારી શ્રાવિકા
उवा. ५७,६३;

अहरदत्त *(अर्हद्दत्त)* આત્મવિરાધનાના સંદર્ભમાં જેમનં દૃષ્ટાંત અપાય છે તેવા એક સાધુ વૃત્તિકાર તેનું નામ अरहन्नक લખે છે.
आया.चू.पृ.१८१; आया.(मू.१६९-) वृ.

अहिलिया *(अहिन्निका)* જેના માટે એક લડાઈ થઈ હતી તેવી સ્ત્રી, વૃતિકાર તેનું નામ अहिन्निका જણાવે છે.
पण्हा २०+वृ

१-आइच्चजस *(आदित्ययशस्)* આ અવસર્પિણીમાં થયેલા પહેલા ચક્રવર્તી 'भरह' નો પુત્ર. महाजस તેનો પુત્ર હતો. भरह પછી આઠ મહાપુરુષો મોક્ષે ગયા તેમાં પ્રથમ.
ठा. ७२७; ठा.(मू.२५४,९८२-) वृ.
आव.नि.३६३; आव.चू.१.पृ.२२८;
नंदी. (मू.१५०-) वृ.

२-आइच्चजस *(आदित्ययशस्)* ચારણમુનિ
आव.चू.१-पृ.२७१;

आदिच्चजस *(आदित्ययशस्)* જુઓ 'आइच्चजस-१'
ठा.७२७+वृ. आव.चू. १-पृ १७१;

१-आनंद *(आनंन्द)* ભરતક્ષેત્રના આ અવસર્પિણીના નવમાંના છઠ્ઠા બલદેવ. વાસુદેવ પુરિસપુંડરિઅ ના ભાઈ ચક્રપુરના રાજા महासिव અને રાણી वेजयंति ના પુત્ર
सम. ३३१-३३५, ३४४,३४५;
आव.नि. ४०३,४१४;

२-आनंद *(आनन्द)* રાજગૃહી નગરીનો એક ગૃહસ્થ વ્યાપારી, ભ૦મહાવીરે જેને ત્યાં બીજા માસક્ષમણનું પારણું કર્યું. ત્યારે પંચ દિવ્ય પ્રગટ થયેલા.
भग.६३९; आव.नि.४७४,४९७;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.चू.१-पृ.२८२,३००;

३-आनंद *(आनन्द)* ભ૦ મહાવીરના એક શિષ્ય. ગોશાળાએ તેને લોભી વાણિકના દૃષ્ટાંત થી પોતાની શક્તિની વાત કરી
ठा. (मू.१०००-) वृ. भग.६४६-६४८,

४-आनंद *(आनन्द)* વાણિજ્યગ્રામ નગરનો એક અતિ ધનાઢ્ય ગાથાપતિ. તેની પત્નીનું નામ **सिवानंदा** હતું. ભ.મહાવીર પાસે ધર્મ શ્રવણ કરી તેણે શ્રાવકના બારે વ્રતો અંગીકાર કરેલા. શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિજ્ઞા વહન કરી. ભ૦ મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાંનો પહેલો ઉપાસક હતો. તેને અવધિજ્ઞાન થયેલું. ગૌતમ સ્વામીને શંકા થઈ. ભ.મહાવીર ના વચને શંકા દૂર થતા આનંદ શ્રાવકની ક્ષમાયાચના કરી. આનંદે છેલ્લે અનશન કર્યું. તે સમાધિમૃત્યુ મેળવીને સૌધર્મ દેવલોકે ગયો
ठा. (मू.३४५-)वृ. उवा.३,५-१९,६९,
आव. चू.१-पृ. ४५२;

५-आनंद *(आनन्द)* રાજા **सेणिअ** ના પુત્ર '**पिउसेनकण्ह** નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ બાદ પ્રાણકલ્પે દેવ થયો.
कप्प १,५;

६-आनंद *(आनन्द)* ભરતક્ષેત્રની આગામી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર છઠ્ઠા બલદેવ.
सम.३७०;

७-आनंद *(आनन्द)* વર્તમાન ચોવીસીના દશમાં તીર્થંકર ભ૦'**सीअल**' ના પ્રથમ શિષ્ય
सम.३०६;

८-आनंद *(आनन्द)* વાણિજ્ય ગ્રામનો એક શ્રાવક ભ.મહાવીરના કેવળજ્ઞાન પૂર્વે તેને અવધિજ્ઞાન થયેલ તેણે જ્ઞાન વડે કહેલું કે ભ.મહાવીરને તુરંતમાં કેવળજ્ઞાન થશે. (તે आनंद-४ કરતા ભિન્ન છે. કેમકે आनंद-४ ને ભ૦ના કેવળજ્ઞાન પછી અવધિ થયું.)
आव.नि.४९५; आव.चू. १-पृ.३००;

९-आनंद *(आनन्द)* '**सानुलट्ठी**' ગામનો એક ગાથાપતિ '**बाहुलिया**' તેની નોકરાણી હતી.
आव.चू. १-पृ. ३००;

आनंदरक्खिय *(आनन्दरक्षित)* ભ૦પાર્શ્વની શાખાના એક સ્થવિર સાધુ-જેણે તુંગિકા નગરીના શ્રાવકની શંકાનું સમાધન આપેલ.
भग. १३३+वृ.

आयवा *(आतपा)* અરક્ષુરીનગરીના એક ગાથાપતિની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સૂર્યની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३५.

आवाड *(आपात)* (આ વ્યક્તિનું નહીં પણ જાતિનું નામ છે.) ઉત્તર ભારતમાં સિંધુનદીને કાંઠે વસેલી એક **चिलाय** જાતિ. ચક્રવર્તી ભરતના લશ્કરના અગ્રભાગને તેણે છિન્નભિન્ન કરી નાંખેલ. છેલ્લે હારીને શરણે ગયા.
जंबू. ८०-९५;

आसग्गीव *(अश्वग्रीव)* આ અવસર્પિણીતા પ્રથમ પ્રતિવાસુદેવ જુઓ '**अस्सग्गीव**'
सूय.चू.पृ.३४१ आव.चू.१-पृ.२३३,२३४;

आसड *(आसड)* માયા પ્રપંચ અને દંભથી ચાર ગતિમાં ભ્રમણ કરનાર એક સાધુ તે **भूईक्ख** આર્યના શિષ્ય હતા. વિષય પીડા ઉત્પન્ન થઈ ત્યારે સૂત્ર-અર્થની વિચારણા કરી સ્વમતિથી ઘોર પ્રાયશ્ચિત કરેલ. શલ્યયુક્ત તપને કારણે વાણવ્યંતર દેવ થયો. ઘણાં દારુણ ભવો કરી મથુરા માં નિર્વાણ પામશે.
महानि. ८९४-१००९;

आसत्थाम *(अश्वस्थामन्)* હસ્તિનાપુરનો રહેવાસી, જેને **दोवई** ના સ્વયંવર માં નિમંત્રેલ મળેલ
नाया. २७०.

आसमित्त *(अश्वमित्रा)* સાત નિહ્નવમાંનો ચોથો નિહ્નવ. તેણે **समुच्छेय** સિદ્ધાંતની સ્થાપના કરી, તે મુજબ પ્રત્યેક વસ્તુ ક્ષણિક છે. પ્રત્યેક સમયે પરિવર્તનશીલ છે. તે **महागिरि** ના શિષ્ય **कोडिन्न** ના શિષ્ય હતા. **अनुप्पवादपुव्व** ના અભ્યાસ દરમિયાન એક સૂત્રપાઠમાંથી તેણે આ નિહ્નવમત સ્થાપીત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કર્યો. જે પછીથી છોડી દીધેલ.
ठा. ६८८; निसी भा.५६००;
आव.भा.१३२; आव.चू.१.-पृ ४२२;
उत्त.नि.१६५, १७०+वृ.

आससेन *(अश्वसेन)* વારાણસીના રાજા અને તેવીસમાં તીર્થંકર ભ.પાર્શ્વના પિતા તેની પત્ની (રાણી) નું નામ **वामा** હતુ. તેમનું **अस्ससेन** નામ પ્રસિદ્ધ છે.
सम. २६६; आव.नि.३८२;

आसागर *(आश्वाकर)* સાતમાં બલદેવ 'नंदन' અને સાતમાં વાસુદેવ 'दत्त' ના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય તેને 'सागर' પણ કહે છે.
सम. ३३४;

१.आसाढ *(आषाढ)* ભ૦મહાવીરના શાસનમાં થયેલ ત્રીજા નિહ્નવ. તેણે જ્ઞાનની અચોક્કસતાનો સિદ્ધાંત સ્થાપેલો. આચાર્ય **आसाढ** નું અચાનક મૃત્યુ થયું. તે **नलिनीगुम्म** વિમાને ઉત્પન્ન થયા. તેઓ શિષ્ય પ્રત્યેની કરુણાને લીધે દેવલોકથી આવી તુરંતજ માનવશરીરમાં પ્રવેશ કર્યો. શિષ્યોના અધુરા યોગદ્વહન પુરા કરાવ્યા. પછી શિષ્યોને સાચી વાત કરી વંદના કરાવ્યા બદલ ક્ષમા માંગી સ્વર્ગે પાછા ગયા. ત્યાર પછી શિષ્યોમાં પરસ્પર અવિશ્વાસ ઉત્પન્ન થયો. તેઓએ સિદ્ધાંત સ્થાપ્યો કે કોઈના વિષયમાં ચોક્કસ જ્ઞાન (માહિતી) મળી શકે નહી. રાજા **बलभद्द** દ્વારા મત છોડવા સમજાવ્યું.
ठा. ६८८; आव.नि. ७८०;
आव भा.१२९,१३० आव. चू.१-पृ ४२९;
उत्त.नि. १६५+वृ.

२-आसाढ *(आषाढ)* એક આચાર્ય. તેમનાજે શિષ્ય મૃત્યુ પામે તેમની પાસે વચન લેતા કે સ્વર્ગમાં ગયા પછી શિષ્યએ ફરી મળવા આવવું, પણ કોઈ મળવા ન આવ્યું. તેને લીધે આચાર્ય 'आसाढ' ને શંકા થઈ કે સ્વર્ગ અને નરક હશે કે નહીં ? તેના એક શિષ્યએ દેવ લોકથી આવી છ માસ સુધી નાટક દેખાડ્યા, અંતે દેવતાએ તેમને સત્ય સમજાવ્યું.
सम.(मू.२२२-)वृ, निसी.(भा.३२-चू.)
दस.चू.पृ. ९६-१०३, उत्त.(नि.१२३-) वृ.

आसाढभूइ *(आषाढाभूति)* **धम्मरुइ** ના શિષ્ય, એક વખત પ્રખ્યાત નટ વિશ્વકર્મા ને ઘેર ગૌચરી માટે ગયા. સ્વાદીષ્ટ લાડવો મળ્યો, તેને થયું કે આ લાડવો તો આચાર્ય લઈ લેશે, તેમણે મુખાકૃતિ વગેરે બદલી-બદલી ફરીફરી લાડુ મેળવ્યા. પેલા નટે આ જોઈને વિચાર્યુ કે આ સાધુ નટકળામાં બહુ ઉપયોગી છે. પોતાની બંને સુંદર પુત્રીને કહ્યુ આ સાધુ ને આકર્ષિત કરો અંતે **आसाढाभूइ** એ દીક્ષા છોડી નટકન્યા સાથે વિવાહ કર્યો. નટોનો અધિપતિ બન્યો. છેલ્લે **भरह** ચક્રવર્તીનું નાટક કરતા કેવળી થઈ મોક્ષે ગયા
सूय.चू.पृ.३६३, सूय (मू.१४८-) वृ.
मरण.५०३. वव.(भा.११४५-)वृ.
जिय भा १३९८-१४११, पिंडनि ५१२-५१८+वृ

आसिल *(आसिल)* એક અન્યતીર્થિ સાધુનું લઘુ દૃષ્ટાંત-તે સચિત્ત પાણી-બીજ આદિનો ઉપયોગ કરતા હતા..
सूय. २२७+वृ.

आसुरी *(आसुरी)* 'कविल' ના શિષ્ય. દેવરૂપે જન્મ્યા પછી **कविले** તેને ષષ્ઠીતંત્ર ભણાવેલ
आव.चू. १-पृ २२९;

इंगालमद्दग *(अङ्गारमर्दक)* વ્રતપાલનમાં અસમર્થ એવા આચાર્ય.
ठा.(मू. ६१-) वृ.

इंद *(इन्द्र)* ભ૦મલ્લિના પ્રથમ શિષ્ય.
सम.३०६;

इंदजसा *(इन्द्रयशा)* કંપિલપુરના રાજા **बंभ** ની એક પત્ની (રાણી)
उत्त.नि.३३८+वृ.

१-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* ઇન્દ્રપુર નગરનો રાજા તેના નગરમાં **पुढविसिरी** ગણિકા હતી.
विवा.३४;

२-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* મણિપુરના ગાથાપતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नागदत्ते જેને પારણે શુદ્ધ આહારનું દાન કર્યું તેવા એક ઉગ્ર તપસ્વી સાધુ. આ સાધુ इंदपुत्त પણ કહેવાય છે.
विवा.४३;

३-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* મથુરાનો એક રાજકુમાર જેને પગછેદન કષ્ટ થયેલ.
मरण.५०२; उत्त.(नि.११८-)वृ.

४-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* એક બ્રાહ્મણ ગુરુ અને कविल ના પિતાનો મિત્ર.
उत्त.नि.२५३+वृ.

५-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* બારમાં તીર્થંકર ભ૦ વાસુપૂજ્ય નો પૂર્વભવ.
सम. २७३;

६-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* गिरिफुल्लिग નગરનો એક ગાથાપતિ
निसी.भा.४४४६ -४४५२,

७-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* એક ધનાઢ્ય ગાથાપતિનો પુત્ર જેણે રાજકુમારી સાથે લગ્ન કરેલા
आया.चू.पृ.१८६; आया.(मू.१७२-) वृ.

८-इंददत्त *(इन्द्रदत्त)* ઇંદ્રપુરનો રાજા તેને અલગ અલગ રાણીઓથી બાવીશ પુત્રો હતા તેમાં તેને सुरिंददत्त નામનો પુત્ર હતો. (કદાચ इंददत्त-१ અને ८ એક પણ હોય)
वव.भा.२६५५+वृ. आव.नि. १२९१;
आव.चू.१-पृ. ४४८; आव. (नि.८३२, ९९८, १२९२-)वृ. उत्त.(नि.२६०-)वृ.

इंदनाग *(इन्द्रनाग)* જિર્ણપુરનો એક રહેવાસી. તે બાલતપસ્વી તરીકે પ્રખ્યાત હતો. ગૌતમ સ્વામી તેને મળેલા.
आया.चू.पृ.१२,१३४,१३९;
आया.(मू.१३९-)वृ. आव.नि. ८४७+वृ.
आव.चू. १. पृ. ४६६;

इंदपुत्त *(इन्द्रपुत्र)* જુઓ 'इंददत्त-२'
विवा-४३;

इंदभूइ *(इन्द्रभूति)* ભ૦મહાવીર ના પ્રથમ શિષ્ય, જેનું ગૌત્ર ગૌતમ હતું. સર્વત્ર 'गोयम' નામથી પ્રસિધ્ધ થયેલ. જુઓ 'गोयम'

આગમોમાં અનેક સ્થાને તેની દૈનિક સંયમ ચર્યા, દેહ તથા તપ-બ્રહ્મ ચર્યાદિ ગુણોનું વર્ણન આવે છે. તત્ત્વ નિર્ણય માટે વિવિધ પ્રશ્નોની પૃચ્છા પણ આવે છે. જીવ વિષયક શંકાનું નિવારણ થતા તેણે ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધેલી

ગોબ્બરગામના वसुभूइ અને पुढवी ના પુત્ર, ૯૨ વર્ષ આયુ ભોગવી મોક્ષે ગયા.
सम.१७१,३०६; भग.१३४,३७७;
विवा. ६; उव.४४;
आव.नि.५९४, ६४४, ६४९;
आव.चू. १-पृ. ३३५,३८३;

इंदभूति *(इन्द्रभूति)* જુઓ 'इदभूइ'
भग.८,९; सूर. २;
चंद.२१;

१-इंदसम्म *(इन्द्रसर्मन्)* અસ્થિકગ્રામનો એક બ્રાહ્મણ, તે શૂલપાણી યક્ષનો ભક્ત હતો.
आव.नि. २६४;
आव.चू.१-पृ. २७२;

२-इंदसम्म *(इन्द्रशर्मन्)* મોરાગ સન્નિવેશ નો એક ગાથાપતિ
आव.नि.४६६;

इंदसिरी *(इन्द्रश्री)* बंमदत्त ચક્રવર્તીના પિતા बंम ની એક રાણી
उत्त.नि. ३३८+वृ.

इंदा *(इन्द्रा)* વાણારસીના એક ગૃહપતિની પુત્રી. દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ધરણેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२६;

इंदुवसु *(इन्दुवसु)* बंभदत्त ચક્રવર્તીના પિતા बंभ ની એક રાણી.
उत्त.नि. ३३८+वृ.

इक्काइ *(एकादि)* જુઓ 'एक्काई' मियापुत्त-१ નો પૂર્વભવનો જીવ. જેનું વૃત્તિ માં इक्काइ નામ છે અને મૂલ માં एक्काइ તરીકે પણ ઉલ્લેખ છે. વિજયવર્દ્ધમાન ખેટકનો વહીવટદાર, તે ઘણોક્રુર હતા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

विवा.९;

इक्काहरट्ठकूड *(एकादिराष्ट्रकूट)* જુઓ 'इक्काई' विवा ७,९;

इल *(इल)* વાણારસી નગરીનો ગાથાપતિ, જેની પત્ની इलसिरी અને પુત્રી इला હતા.
नाया. २२६;

इलसिरी *(इलश्री)* વાણારસીના એક ગાથાપતિ इल ની પત્ની અને इला ની માતા
नाया. २२६;

इला *(इला)* વાણારસીના ગાથાપતિ इल અને इलसिरि ની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ધરણેન્દ્રની દેવી બની.
भग. ४८९; नाया. २२६;
पुप्फ-२; आव. चू.१-पृ.४८४;

इलाइपुत्त *(इलाचिपुत्र)* ઈલાવર્ધન નગરના એક ગાથાપતિ નો પુત્ર, તે કોઈ નટડીના મોહમાં પડયો. લાંબો સમય તેની સાથે રહ્યો. એક વખત વાંસ વડે નૃત્ય કરતો હતો ત્યારે કોઈ મુનિને જોઈને બોધ પામ્યો, ત્યાંજ કેવળજ્ઞાન થયું, મોક્ષે ગયા.
सूय.चू.पृ. २११,

इलादेवी *(इलादेवी)* સૌધર્મ કલ્પની એક દેવી ભ.મહાવીર સન્મુખ નાટ્ય વિધિ દેખાડી, વંદના કરી, પૂર્વ જન્મમાં તે ગાથાપતિપુત્રી હતી. ભ.પાર્શ્વના શાસનમાં દીક્ષા લીધેલી.
नाया. २२६; पुप्फ - २;

इलापुत्त *(इलापुत्र)* જુઓ 'इलाइपुत्त' મુનિ
सूय.(मू.४२४-)वृ. मरण.४८४;
आव.नि.८४७,८६६,८७९+वृ.
आव.चू. १-पृ. ४८४,४९८;

इसिदास *(क्रिषदत्त)* રાજગૃહીના भद्दा સાર્થવાહીનો પુત્ર, ભ० મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી . સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને ઉત્પન્ન થયા.
अनुत्त. ८,१३;

इसिदिन्न *(ऋषिदत्त)* વર્તમાન અવસર્પિણીમાં જંબૂદ્વીપ ઐરવતક્ષેત્રમાં થયેલ પાંચમાં તીર્થંકર
सम. ३४७;

इसिभद्दपुत्त *(ऋषिभद्रपुत्र)* આલભિકામાં રહેતો એવો. ભ० મહાવીરનો એક શ્રાવક, વ્રત-નિયમ-તપ સહિતનું જીવન જીવી સૌધર્મકલ્પે દેવતા થયો.
भग. ५२५-५२७;

इसिवाल *(ऋषिपाल)* પાંચમાં વાસુદેવ पुरिससीह નો પૂર્વભવ નો જીવ.
सम.३२८,३३०,३३४,३३७,३३९;

इसिवुड्ढि *(ऋषिवृद्धि)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની આઠ પટ્ટરાણી ઓમાંની એક
उत्त.नि.३४३+वृ.

इसुयार *(इषुकार)* જુઓ 'उसुयार'
उत्त.नि. ३३५+वृ.

ईसर *(ईश्वर)* પ્રત્યેકબુદ્ધ મળ્યા ત્યારે પણ અગીતાર્થતા લીધે તથા શાસન, શ્રમણ પણું અને શ્રુતજ્ઞાનની પ્રત્યનીકતાથી સાતમી નરકે ગયો. અનેક દુઃખદાયક ભવોમાં ભ્રમણ કરી ગોશાળો થયો. વિશેષ કથા જુઓ 'गोसाल'
महानि. १०९०-११३८;

उइओद *(उदितोद)* જુઓ 'उदिओदअ'
आव. नि. १५४५;

उंबरदत्त *(उदुम्बरदत्त)* પાડલિસંડના સાર્થ - વાહ सागरदत्त અને गंगदत्त નો પુત્ર. તેના કુલક્ષણોને કારણે ઘરથી બહાર કાઢી મુકેલ તેને સોળ રોગો ઉત્પન્ન થયા. પૂર્વભવમાં તે વિજયપુરના રાજા कनगरथ નો ધન્વંતરી નામે વૈદ્ય હતો.
विवा.३,३१;

उक्करड *(उत्करत)* જુઓ 'उक्कुरुड'
आव.चू. १-पृ. ६०१;

उक्कुरुड *(उत्कुरुट)* કુણાલ નગરીના એક ગુરુ જે સાકેત નગરે મરણ પામ્યા.
आव.चू.१-पृ.६०१; आव.(नि.१०२३)-वृ.
उत्त.चू.पृ. १०८;

उग्गसेन *(उग्रसेन)* કૃષ્ણ વાસુદેવના આધિપત્યમાં રહેલા ૧૬૦૦૦ રાજઓમાં મુખ્ય રાજા, જે મથુરાના રાજા હતા. कंस તેનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પુત્ર હતો. नभसेन તેનો પૌત્ર હતો. राईमई અને सच्चभामा તેની પુત્રી હતી.
नाया-६३, १६९; अंत.३;
वण्हि.३; आव.चू. १-पृ ३५५,
दस.चू.पृ.३१०;

उज्झियअ *(उज्झितक)* વાણિજ્ય ગ્રામના સાર્થવાહ विजयमित्त અને सुभद्दा નો પુત્ર તે દુરાચારી અને વ્યસની હતો कामज्झया ગણિકામાં સાસક્ત હતો मित्त રાજાએ પોતાના મહેલમાં ગણિકાને રાખેલી ત્યારે कामज्झया સાથે ખાનગીમાં ભોગાસક્ત બનેલા તેને રાજાએ ભયંકર સજા કરી. પૂર્વ ભવમાં તે गोत्तास નામે ક્રુર પુરુષ હતો.
ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा.३,१२-१७;

उज्झिया *(उज्झिता)* રાજગૃહીના 'धन-२' સાર્થવાહ ના પુત્ર 'धनपाल-१' ની પત્ની
नाया.७५,

उडंक *(उडङ्क)* એક ઋષિ, જેની સુંદર પત્ની પર इंद એ બળાત્કાર કરેલ.
निसी.(भा.४०७-)वृ. बुह(भा.१८५६-)वृ.

उत्तमा *(उत्तमा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ વ્યંતરેન્દ્ર ની અગ્રમહિષી બની.
ठा. २८७; भग ४८९;
नाया. २३०;

उत्तरा *(उत्तरा)* આચાર્ય सिवभूइ ની બહેન, તેના ભાઈના મતને અનુસરીને તેણે પણ નગ્નતા ધારણ કરેલી પછીથી શરીર પર એક વસ્ત્ર ધારણ કર્યું.
उत्त.नि.१८१; उत्त.(नि.१७८, भा.१-)वृ.

१-उदअ *(उद्दक)* ગોશાળાનો શ્રાવક
भग.४०३;

२-उदअ *(उद्दक)* ભ० પાર્શ્વના શાસનના એક સાધુ જેને ગૌતમસ્વામી સાથે પચ્ચક્ખાણ વિષયમાં વિસ્તૃત સંવાદ-ચર્ચા થયેલ તેમણે ભ. મહાવીરનો માર્ગ સ્વીકાર્યો તે पेढालपुत्त, उदग અને उदयपेढालपुत નામથી પણ પ્રસિદ્ધ છે. આગામી ચોવીસીમાં તીર્થંકર થશે.
सूय. ७९६-८०६; सूय.चू.पृ. ४५१;
ठा. ८७१+वृ. सम. ३६१;
आव.नि. ११८६;

३-उदअ *(उदक)* ભરતક્ષેત્રની આવતી ચોવીસમાં થનારા સાતમાં તીર્થંકર.
सम.३५६;

४-उदअ *(उदक)* રાજગૃહીનો એક અન્યતીર્થિક ગાથાપતિ, જે પછી ભ.મહાવીર નો અનુયાયી બન્યો
भग. ३७७;

उदग *(उदक)* જુઓ 'उदअ-२'
सूय. ८०६;

उदयन *(उदायन)* જુઓ उदायन-१
विवा. २७,२८;
आव.चू.१.पृ.६१५;

अदयपेढालपुत्त *(उदयपेढालुपत्रा)* જુઓ उदअ-१.
सूय.७९६-८०६; ठा. ८७१;

१-उदाइ *(उदायिन्)* ગોશાળાના કહેવા. પ્રમાણે તેનો સાતમો શરીરાંતર પ્રવેશ. તે કૌડિન્યાયન ગોત્રનો એક પુરુષ હતો.
भग. ६४८;

२-उदाइ *(उदायिन्)* રાજા कूणिअ અને રાણી पउमावई નો પુત્ર. कूणिअ ના મૃત્યુ બાદ તેણે ચંપાનગરી છોડીને પાડલિપુત્રને मगध ની રાજધાની બનાવી उदाइमारग દ્વારા તેનું પૌષધમાં મૃત્યુ થયું.
आव.चू. २-पृ.१७१,१७७,१८०;

३-उदाइ *(उदायिन)* ભ.મહાવીરના તીર્થમાં તીર્થંકર નામગોત્ર કર્મ બાંધનાર
ठा. ८७०;

उदाइन *(उदायन)* જુઓ 'उदायन-२'
आव. चू. २-पृ. ३६;

१-उदायन *(उदायन)* કૌસાંબી ના રાજા શતાનિક અને રાણી મૃગાવતીનો પુત્ર. તેની પત્નીનું નામ પદ્માવતી હતું. सयानिअ ના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मृत्यु બાદ તે રાજા બન્યો. તેને રાજા पज्जोअ એ કેદ કરેલો તેણે पज्जोअ ની પુત્રી वासवदत्ता સાથે લગ્ન કર્યા.
भग.५३४,५३५; विवा.२७,२८;
आव.चू.१-पृ ६१५, २-पृ.१६२;
उत्त.नि. १४८+वृ.

२-उदायन *(उदायन)* સિંધુસૌવીરના વીતીભય નગરનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી) चेडग રાજાની પુત્રી पभावती હતી. अभीईकुमार તેનો પુત્ર હતો. તેણે પોતાના પુત્રને બદલે ભાણેજ केसी ને રાજય સોંપેલ उदायन મુનિ વિચરતા વીતીભય નગર આવ્યા ત્યારે તેને દહીંમા ઝેર ભેળવી મારી નાંખેલ.

उदायन ને રાજા पज्जोअ સાથે યુદ્ધ થયેલ. તેણે पज्जोअ ને કેદ કરેલો. પર્યુષણ પર્વને નિમિત્તે पज्जोअ ને છોડી દીધેલ. દીક્ષા લેનારા તે છેલ્લા રાજા હતા.
सूय.चू.पृ.२८; ठा.(मू.७३२-)वृ.
भग.५८७; निसी (भा.२१८५-)चू.
आव. चू. १-पृ ४०१, २-पृ, ३६, १६८, १७१
दस.चू.पृ. ६१;

उदायि *(उदायिन)* 'उदाइ-२'
आव.चू.२-पृ.१७७,

उदिओदअ *(उदितोदय)* જુઓ उदिओदिअ- पुरिमताल નો રાજા सिरिकंता તેની પત્ની હતી. વાણા રસીના રાજા धम्मरुइ એ તેના પર હુમલો કરેલ
आव.नि. ९४३,१५४५; आव चू.१-पृ.५५९;
आव.(नि.९४९-)वृ. नंदी (मू.१६९-)वृ.

उदिओदिअ *(उदितोदित)* જુઓ ઉપર
विवा.२०; आव चू.१-पृ ५५९;

उदितोदय *(उदितोदय)* જુઓ 'उदिओदिअ'
आव.नि.९४३; आव. चू. १-पृ ५५९;

उदितोदित *(उदितोदित)* જુઓ 'उदिओदिअ'
आव.चू.१-पृ.५५९;

उद्दायन *(उद्दायन)* જુઓ 'उद्दायन-२'
भग. ५८६-५८८; आव.चू.१-पृ. ३९९-४०१;
२-पृ.३६; दस.चू. ६१;

१-उप्पल *(उत्पल)* ભ.પાર્શ્વની શાખાના એક સાધુ જે પછીથી નિમિત્તક બની ગયેલ ભ.મહાવીરે અસ્થિક ગ્રામમાં જોયેલા દશ સ્વપ્નનો અર્થ તેણે કહેલ તેને जयंती અને सोमा નામની બે બહેનો હતી.
आव.नि. ४४७,४९०+वृ.
आव.चू. १-पृ. २७३, २७४, २८६;

२-उप्पल *(उत्पल)* નાગપુરનો એક ગાથાપતિ, उप्पलसिरी તેની પત્ની અને उप्पला પુત્રી હતી.
नाया.२२९;

उप्पलसिरी *(उत्पलश्री)* નાગપુરના ગાથાપતિ उप्पल ની પત્ની उप्पला તેની પુત્રી હતી.
नाया.२२९;

१-उप्पला *(उत्पला)* શ્રાવસ્તીના એક શ્રાવક संख ની પત્ની
ठा.(मू.८७०-) वृ. भग.५३०,५३१;

२-उप्पला *(उत्पला)* નાગપુરના ગાથાપતિ उप्पल ની પત્ની ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ તે કાળ પિશાચેન્દ્રની દેવી બની.
ठा.२८७; भग. ४८९;
नाया. २२९;

३-उप्पला *(उत्पला)* હસ્તિનાપુરના ભીમ કુટગ્રાહની પત્ની गोत्तास ની માતા. જેને गोत्तास ગર્ભમાંહતો ત્યારે પશુઓના અંગો અને માસ મદિરા ખાવાની ઈચ્છા થતી હતી.
ठा.(मू.९६८-) वृ. विवा.१३,१४;

१-उमा *(उमा)* વર્તમાન અવસર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રના બીજા વાસુદેવ दुविट्ठ ની માતા
ठा. ८१३; सम. ३२४;

२-उमा *(उमा)* ઉજ્જૈનની એક વેશ્યા, જ્યારે તે महेस्सर સાથે સંભોગરત હતી, ત્યારે રાજા 'पज्जोअ' ના નોકરે મારી નાક
आव.चू.२-पृ-१७६;

३-उमा *(उमा)* વૈદિક મત મુજબના દેવ महेश ની પત્ની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

निसी. (भा.६८४-) चू.

उम्मुय *(उन्मुच)* એક યાદવ રાજકુમાર
नाया १७४;

उलुगच्छि *(उलूकाक्षी)* સૂર્યાસ્ત પછી જ પોતાના વસ્ત્રોને સાંધનાર એક સાધુનું ઉપનામ
बुह.भा.४९९१;

उवकोसा *(उपकोशा)* પાડલિપુત્રની એક ગણિકા તે **कोसा** ગણિકાની બહેન હતી.
आया. (मू.१६९-)वृ.
आव.चू. १-पृ. ५५४, २-पृ १८५;

उवनंद *(उपनन्द)* બંભણગામનો એક રહેવાસી नंद તેનો ભાઈ હતો. ગોસાળાને उवनंदे આપેલ આહાર રુચ્યો નહી. તેથી ગુસ્સે થઈને તેને બાળી નાંખેલ.
आव.चू. १-पृ-२८३;

१-उवयालि *(उपजालि)* રાજા **वसुदेव** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર, ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજય પર્વતે મોક્ષે ગયા
अंत. १६,१७;

२-उवयालि *(उपजालि)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર, દીક્ષા લઈ, અનુત્તર વિમાને ગયા, કથા 'जालि-२' મુજબ
अनुत्त १,२;

उव्विह *(उद्विढ)* ગોશાળાના બાર મુખ્ય ઉપાકસમાંનો એક ઉપાસક.
भग. ४०३;

१-उसभ *(ऋषभ)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના પહેલા તીર્થંકર, नाभि કુલકર અને મુરુદેવી માતાના પુત્ર વર્તમાન અવસર્પિણીના પંદરમાં કુલકર, તેઓ પ્રથમ રાજા હતા. પ્રથમ કેવલી થયા, તેમનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો, ૮૪ લાખ પૂર્વ આયુ ભોગવી મોક્ષે ગયેલા सुनंदा અને सुमंगला તેની પત્ની હતા **भरहबाहुबली** વગેરે ૧૦૦ પુત્રો અને **बंभी सुंदरी** બે પુત્રીઓ હતી.
आया.चू. पृ.४; आया.(मू.३४५-)वृ.
ठा. ४७३; ठा.(मू.६०२-) वृ.
सम. ५३,२६४,२६९-२७२,२७७,२८४,२८७,
२९०,२९४,२९७,३०२,३०५,३०९;
जंबू. ४१-४६; आव. ४,४१;
आ.नि. १९, १५१-१५३, १७०-१७६, २२५,
२२९-२३७,२५६,२६०,२६६,२७२,२७७,३०२,
३३६-३४०,३७८,३८५,३८७,४३५,४३६, १०८७;
आव.चू. १-पृ. १३१,१६५-१८०,१८६-१८९;
उत्त (नि.९७९-) वृ.

२-उसभ *(ऋषभ)* કાત્યાયન ગોત્રની '**सिला**' ના પિતા
उत्त.नि.३४० + वृ.

१-उसभदत्त *(ऋषभदत्त)* માહણકુંડ ગ્રામના એક બ્રાહ્મણ-જેની પત્ની દેવાનંદાની કુક્ષીમાં ભ૦મહાવીર પહેલા અવતરેલા.

उसभदत्त એક વખત ભ.મહાવીરના વંદનાર્થે ગયો (વંદનગમન વર્ણન) ધર્મ શ્રવણ કરી દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
भग.४६०-४६२; आव चू. १-पृ २३६;

२-उसभदत्त *(ऋषभदत्त)* ઈક્ષુકાર નગરનો એક ગાથાપતિ જેણે **पुप्फदंत** અણગારને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધ્યુ અને સુજાતકુમાર થયો. કથા જુઓ 'सुजाअ'
विवा.३९

उसभसामि *(ऋषभस्वामिन्)* જુઓ'**उसभ-१**'
आया.चू.पृ.४; सूय.चू-पृ. ६५;
जिय. भा. २१२५, आव.चू. १-पृ. २५१;
आव.(नि १९०-) वृ.

१-उसभसेन *(ऋषभसेन)* પ્રથમ તીર્થંકર **उसभ** ના પ્રથમ ગણધર, ૮૪૦૦૦ સાધુના મુખ્ય ધારક, ચક્રવર્તી **भरह** ના પ્રથમ પુત્ર,
जंबू.४४; आव.नि.३४४;
आव.चू. १-पृ. १५८,१८२;

२-उसभसेन *(ऋषभसेन)* વીસમાં તીર્થંકર ભ૦ मुनिसुव्वय ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા, એક ગાથાપતિ, बंभदत्त નામે પણ ઉલ્લેખ છે.
सम. ६९२; आव.नि. ३२९;

उसह *(ऋषभ)* જુઓ 'उसभ' પ્રથમ તીર્થંકર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

जंबू. ४३, आव.नि.४३६;
आव.चू. १-पृ. १४४;

उसहसेन *(ऋषभसेन)* શ્રુતસાગરના પારગામી એક આચાર્ય, તેને સીહસેન નામના ઉપાધ્યાય શિષ્ય હતા.
संथा. ८१,८२;

उसुआर *(इषुकार)* જુઓ 'उसुयार'
उत्त. ४४२,४८९;

उसुयार *(इषुकार)* उसुयार નગરીનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી)નું નામ कमलावई હતું, રાજા ભિગુ પુરોહીતની સંપત્તિ હડપવા માંગતો હતો, પણ પુરોહીતે સપરિવાર દિક્ષા લેતા તેણે પણ દીક્ષા લીધી અને પછી મોક્ષે ગયા. તેનું મૂળ નામ सीमंधर. હતું.
उत्त.४४४,४७८-४९४; उत्त.नि.४६२+वृ.

उस्सारवायअ *(उत्सारवाचक)* એક આચાર્ય, જેને અન્યતીર્થિકો સાથે ચર્ચા થઈ ત્યારે તેને હરાવેલા પણ બીજી વખત બેદરકારીથી ઉત્તરો આપતા આચાર્યને હારવું પડેલ.
बुह.भा. ७१७;

एक्काइ *(एकादि)* मियापुत्त-१ નો પૂર્વભવ, શતદ્વાર નગર નજીકના એક ખેડાનો વહીવટદાર, તે ઘણો જ ક્રુર હતો તેને સોળ રોગ ઉત્પન્ન થયા. રોગથી પીડાઈને તે મૃત્યુ પામ્યો. તે અતિ દુઃખી અને કરુણાજનક એવા 'मियापुत्त-१' રૂપે જન્મ્યો.
विवा. ७-९;

एणिज्जय *(एणेयक)* જુઓ एणेज्जग-२
ठा. ७३२;

१-एणेज्जग *(एणेयक)* ગોશાળાના મતે તેનો પહેલો શરીરાન્તર પ્રવેશ, જેના શરીરમાં થયો તે, કથા જુઓ 'गोसाल'
भग. ६४८;

२-एणएज्जग *(एणेयक)* ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લેનાર આઠ રાજાઓમાના એક રાજા
ठा. ७३२-वृ.

एरवय *(ऐरवत)* ઐરાવત ના પહેલા ચક્રવર્તી
जंबू. २११;

एलासाढ *(ऐलाषाढ)* ધૂર્તાખ્યાન ના ચાર ધૂર્તમાંનો એક, તેણે કલ્પિત કથા કરતા કહ્યું કે તે એક વખત ગાયોને લઈને જંગલમાં ગયેલો ચોરોને જોઈને તેણે બધી ગાયને ધાબળામાં મૂકી એક કપડામાં બાંધી માથા ઉપર પોટલું મુકી ભાગ્યો. વગેરે -વગેરે
निसी.भा. २९४+चू.

ओकुरुड *(उत्कुरुट)* જુઓ 'उक्कुरुड'
आव.(नि.१०२३-) वृ.

ओदितोदअ *(उदितोदय)* જુઓ 'उदिओदअ'
आव.(नि.९४९-) वृ.

ओवकोसा *(उपकोशा)* જુઓ 'उवकोसा'
आव.चू २-पृ. १८५;

कईलास *(कैलाश)* સાકેતનગરનો એક ગાથાપતિ, તેણે ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિપુલ પર્વત ઉપર મોક્ષે ગયા.
अंत. २४;

कंचनमाला *(काञ्चनमाला)* રાજા पज्जोअ ની એક નોકરાણી, જેણે पज्जोअ ની પુત્રી वासवदत्ता ને उदायन સાથે ભગાડવામાં મદદ કરેલી.
आव.चू.२-पृ १६१; आव.(नि.१२८४)वृ.

कंचना *(काञ्चना)* જેને માટે લડાઈ થયેલી તેવી એક સ્ત્રી. તેની વિશેષ માહિતી નથી.
पण्हा.२०;

कंडरिअ *(कण्डरीक)* મહાવિદેહની વિજય પુષ્કલાવતી ની પુંડરીગીણી નગરીના રાજા महापउम અને રાણી पउमावई નો પુત્ર અને पुंडरिअ નો ભાઈ તેણે પહેલા ઉત્તમ ભાવથી દીક્ષા લીધી. પછી શિથી-લતાથી છોડી દઈ ફરી રાજય ગ્રહણ કહ્યું. મૃત્યુ પામી નરકે ગયો.
नाया. २१३-२१७, मरण.६२८,
महानि.१३५३, आव.(नि.१२८८)वृ.

कंडरीय *(कण्डरीक)* જુઓ 'कंडरिअ'
आव.नि.१३८; आव.(नि.१२८८-)वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१-कंडरीय *(कण्डरीक)* જુઓ *कंडरिअ*
आया.चू.पृ. ५८,२२१;
आया.(नि.९४,११५-वृ.)
ठा.(मू.४४०) वृ. नाया.२१३-२१७;
आव.चू.१-पृ ५४९; आव (नि.७६५-)वृ.

२-कंडरीय *(कण्डरीक)* સાકેતનગરના રાજા **पुंडरीय** નો નાનો ભાઈ, તેની સુંદર પત્ની 'जसभद्दा' ને માટે પુંડરીકે તેને મારી નાંખેલ
आव. चू. २-पृ १९१;
आव. (नि.१२८८-) वृ.

कंडू (कण्डू) એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક
उव. ४५; उव. (मू.४८-) वृ.

१-कंपिल्ल *(काम्पिल्य)* રાજા **अंधगवण्हि** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत. २,६;

२-कंपिल्ल *(काम्पिल्य)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની એક પત્ની (રાણી) **मलयावई** ના પિતા.
उत्त.नि. ३४२+वृ.

कंस *(कंस)* મથુરાના રાજા **उग्गसेन** નો પુત્ર, તેના લગ્ન **जरासंध** ની પુત્રી સાથે થયેલ પોતાના પિતાને જેલમાં પુરી **कंस** રાજા થઈ ગયેલ, તેને **कण्ह** વાસુદેવે મારી નાંખેલ.
आया(मू.६३-)वृ. सूय.चू.पृ. ३४०;
पण्हा.१९; पण्हा. (मू.२०-)वृ.

कक्कि *(कल्किन्)* પાડલીપુત્રમાં થનારો એક રાજા, જે રોદ્ર-ક્રોધ- મિથ્યાદષ્ટિ આદિ દુષણો વાળો થશે. તે ભિક્ષાભ્રમણ કરતા શ્રમણસંઘને પણ કદર્થના પહોંચાડશે.
महानि.८२२;

कच्छ *(कच्छ)* ભ.**उसभ** નો પુત્ર. તેણે તેના ભાઈ **महाकच्छ** સાથે દીક્ષા લઈ થોડો સમય વીતાવેલ **नमि** તેનો પુત્ર હતો.
आव.चू. १-पृ.१६०,१६१;

कच्छुल्लनारय *(कच्छुल्लनारद)* સૌરીયપુરના **जण्णदत्त** અને **सोमजसा** નો પુત્ર બ્રહ્મચર્યધારક પણ કલુષિત હૃદયવાળા એક સંન્યાસી. દ્રોપદીએ તેને માન ન આપ્યુ તેથી અવરકંકાના **पउमनाभ** રાજા દ્વારા તેણીનું અપરહરણ કરાવેલ.
नाया. १७४-१७६; उव.४५;
आव.नि.१२९०; आव.चू.१-पृ.१२१,२-पृ.
दस.चू.पृ. १०६, दस.(नि. १९३-)वृ.
नंदी (मू. ४६-) वृ.

कट्ठ *(काष्ठ)* એક વેપારી, જેની પત્ની **वज्जा** 'देवसम्म' બ્રાહ્મણ સાથે પ્રેમમાં હતી. પત્ની ની બેવફાઈને લીધે સંસાર છોડી દીક્ષા લીધી.
आव.चू.१-पृ. ५५८, आव (नि.९४९-)वृ

कट्ठहारअ *(काष्ठकारक)* (ખેરખર આ કોઈ નામ નથી) એક કઠીયારો જેણે 'सुहम्म' પાસે દીક્ષા લીધી. લોકો તેની મશ્કરી કરતા હતા. **अभअ** કુમારે તે વાત જાણી, યુક્તિ પૂર્વક લોકોને મશ્કરી કરતા અટકાવેલા
ठा.(मू. ८९८-)वृ. दस.चू.पृ. ८३,८४;

कडअ *(कटक)* વાણારસી નો રાજા, જેણે પોતાની પુત્રી ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ને પરણાવેલી.
उत.नि.३३६+वृ.

कणाद *(कणाद)* એક તત્ત્વવેતા-જેણે સામાન્યતા અને વિશેષતા બંને એક બીજાથી સંપૂર્ણ ભિન્ન છે તેવું જણાવેલ
सूय.(मू.१-)वृ. दस. चू.-पृ-१७;

कणियार *(कर्णिकार)* ગોસાળા પાસે આવેલા છ દિશાચરો માંનો એક જુઓ **कण्णियार**
भग. ६२७;

कणेरुदत्त *(कणोरदत्त)* હસ્તિનાપુર નો રાજા, તેણે પોતાની પુત્રી **कणेरुदत्ता** ને ચક્રવર્તી **बंभदत्त** સાથે પરણાવેલ
उत्त.नि. ३३६+वृ.

कणेरुदत्ता *(कणेरुदत्ता)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની એક પત્ની જે **कणेरुदत्त** ની પુત્રી હતી.
उत्त.नि. ३३६+ वृ.

कणेरुपइगा *(कणेरुपदिका)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની એક પત્ની (રાણી)
उत्त.(नि. ३४३-) वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कणेरुसेना *(क्रणेरुसेना)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક પત્ની (રાણી)
उत्त. (नि. ३४३-) वृ

कण्ण *(कर्ण)* ચંપાનગરીનો એક રાજા, જેને 'दोवई' ના સ્વયંવરમાં નિમંત્રણ મળેલ
नाया. १७०;

कण्णपाल *(कर्णपाल)* જુઓ 'कण्णवाल'
आव.नि. १२८४;

कण्णवाल *(कर्णपाल)* સાકેતનગરના રાજા पुंडरिअ ના હાથીનો મહાવત
आव.नि.१२८४; आव.चू.२.पृ.१८२;

कण्णसिरी *(कृष्णश्री)* જુઓ 'कण्हसिरी'
विवा. ३३+वृ.

कण्णियार *(कर्णिकार)* ગોસાળાના છ દિશાચરમાંનો એક કથા જુઓ 'गोसाल'
भग. ६३७,६४४;

१-कण्ह *(कृष्ण)* ભરતક્ષેત્રના નવ વાસુદેવ માંના એક વાસુદેવ, તે રાજા वसुदेव અને રાણી देवई ના પુત્ર હતા. તેના ભાઈ બલદેવ નું નામ 'राम' હતું. તેની રાજધાની बारावई (દ્વારિકા) હતી. તેણે પ્રતિવાસુદેવ जरासंध ને હણેલ. તે અતિ સમૃદ્ધ રાજા હતો.

ભ० अरिट्ठनेमि ના વંદનાર્થે જવાના અનેક પ્રસંગ આવે છે. તેના गोयम આદિ પુત્રો તથા पउमावती આદિ પટ્ટરાણીના દીક્ષાના પ્રસંગો પ્રસિદ્ધ છે. थावच्चापुत्त નો દીક્ષા પ્રસંગે ઠાઠથી ઉજવેલો.

दोवई ના સ્વયંવરમાં તેની ઉપસ્થિતિ અને दोवई ના અપહરણ બાદ તેને છોડાવેલ

ભ.અરિષ્ટનેમિએ તેને દ્વારિકાના પતનની વાત તથા ભાવિ ચોવીસીમાં તે अमम નામે તીર્થંકર થશે તે વાત જણાવેલ

આગમોમાં તેનો અનેક સ્થાને ઉલ્લેખ છે. कण्ह ને वासुदेव તથા केसव કહે છે.
ठा. ८७१,९३०,९६८;
ठा. (मू.६२५,७७७-)वृ.
सम. १४,३२१-३४५;
नाया. ६३-६५,१६९-१७८;
अंत. ३,५,१३,१४,१७,२०-२२;
पण्हा. १९,२०+वृ. वण्हि-३;
मरण ४९७-९८; आव.नि. ४०५,४१३;
आव.चू.१-पृ.२६१,२६५;
दस. (नि.५६-)वृ. उत्त. ८०४;

२-कण्ह *(कृष्ण)* રાજા सेणिअ અને રાણી कण्हा નો પુત્ર. રાજા चेडग દ્વારા તે યુદ્ધમાં મૃત્યુ પામી નરકે ગયેલ.
निर. ४,२१;

३-कण्ह *(कृष्ण)* सिवभूइ ના એક વડીલ સાધુ જેણે बोडिय મત કાઢયો.
निसी.भा.५६०९; आव.(नि.७८३-) भा १४६
आव.चू.१-पृ.४२७; उत्त.नि. १७८+वृ.

४-कण्ह *(कृष्ण)* એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક
उव. ४५;

५-कण्ह *(कृष्ण)* પાંચમાં વાસુદેવ इसिवाल અને બળદેવ वराह ના પૂર્વ જન્મના ધર્મચાર્ય
ठा. ८१३; सम. ३३४;

६-कण्ह *(कृष्ण)* ભરતક્ષેત્રની આગામી ચોવીસીમાં થનારા એકવીસમાં તીર્થંકર विजय નો પૂર્વ ભવનો જીવ
सम. ३६३;

कण्हगुलिया *(कृष्णगुलिका)* રાજા उदायन ની રાણી पभावई ની એક દાસી જે ભ.મહાવીરની જીવિત પ્રતિમાની પૂજા માટે રખાયેલી. તેને देवदत्ता પ્રણ કહે છે.
निसी.(भा.३१८३-) चू., आव.चू.१.पृ.३९९;

कण्हपरिव्वायग *(कृष्णपरिव्राजक)* એક પ્રકારના તાપસ
उव. ४५,४८;

कण्हराई *(कृष्णराजि)* વાણારસીના राम ગાથાપતિ ની પુત્રી ભ०પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ ઈશાનેન્દ્રની બની.
ठा. ७२३; भग. ४८९;
नाया. २३९, २४०;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कण्हवासुदेव *(कृष्णवासुदेव)* જુઓ **कण्ह-१**
नाया. ६३; अंत. १३;
आव. चू. १-पृ. ४६०;

कण्हसिरि *(कृष्णश्री)* રોહીતક નગરના ગાથાપતિ दत्त ની પત્ની.
विवा. ३३;

१-कण्हा *(कृष्णा)* વાણારસીના **राम** ગાથા પતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. ઈસાનેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
ठा. ७२३; भग. ४८९;
नाया २३९, २४०;

२-कण्हा *(कृष्णा)* શ્રેણિક રાજાની પત્ની (રાણી) ભ૦ મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી વિવિધ તપ કર્યા, અનશન કરી મોક્ષે ગયા
अंत. ४७,५२;

३-कण्हा *(कृष्णा)* વિજયપુર નગરના રાજા वासवदत्त ની પત્ની, सुवासव પુત્ર હતો.
विवा.४०;

कतपुन्न *(कृतपुण्य)* રાજગૃહીના ગાથાપતિ **धनावह** નો પુત્ર, એક વેશ્યા સાથે બાર વર્ષ રહી પોતાની સંપત્તિ ગુમાવી, એક વૃદ્ધાએ તેને પુત્ર રૂપે રાખ્યો, તે વૃદ્ધાને ચાર પુત્રવધૂ હતી પણ પુત્ર મૃત્યુ પામેલ, **कतपन्न** તેને ત્યાં બાર વર્ષ રહ્યો. ચારે પુત્રવધૂના પતિ રૂપે રહ્યો. પછીથી રાજા **सेणिअ** ની પુત્રીને પરણ્યો. ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. તેણે પૂર્વભવમાં તપસ્વી સાધુને ખીર વહોરાવેલ
आव.नि. ८४६,८४७+वृ.
आव.चू.१-पृ. ४६७-४६९;

१-कत्तवीरिय *(कृतवीर्य)* હસ્તિનાપુરના રાજા **अनंतवीरिय** નો પુત્ર તેની પત્નીનું નામ **तारा** અને પુત્રનું નામ **सुभूम** હતું. તેણે **परसुराम** ના પિતા **जमदग्गि** ને મારી નાખ્યાં, **परसुरामे** તેને મારી નાંખ્યો.
आया.चू.पृ.४९; सूय.चू.पृ.३४०, ३९४;
सूय. (मू. ४१९-)वृ. सम. ३१३;

२-कत्तवीरिय *(कृतदवीर्य)* ચક્રવર્તી भरह પછી મોક્ષે જનારા આઠ યુગપુરુષોમાંનો એક અને **बलवीरिय** નો પુત્ર
ठा. ७२७; आव. नि. २६३;
आव.चू.१-पृ. २१४;

१-कत्तिअ *(कार्तिक)* હસ્તિનાપુર નગરનો એક શ્રેષ્ઠિ, એક વખત રાજા **जियसत्तु** એ તેને કોઈ તાપસને આહાર આપવા કહેલું, તે અપમાનથી તેણે દીક્ષા લીધી. સમાધિમરણ પામી શકેન્દ્ર થયો.
सूय.चू.पृ.२६२; ठा.(मू. ९७४-)वृ.
भग. ७२७; आव.चू.२-पृ.२७६,२७७;

२-कत्तिअ *(कार्तिक)* સુરવણગ્રામના એક સાધુ, જે કાદવમય શરીર વાળા હતા, અજીર્ણ રોગથી પિડાતા હતા, તેને રોહિડક નગરે કોઈ પૂર્વ વૈરી ક્ષત્રિયે શક્તિ પ્રહારથી વિંધ્યા, ત્યારે સમાધિ ભાવમાં રહી ઉત્તમાર્થ સાધ્યો.
भत्त. १६३; संथा. ६७-६९;

३-कत्तिअ *(कार्तिक)* આગામી ચોવીસીમાં થનારા છઠ્ઠા તીર્થંકર **देवउत्त** નો પૂર્વભવ.
सम. ३६१,

कत्तिय *(कार्तिक)* જુઓ 'कत्तिअ-३
सूय.चू.पृ.३६२; सम. ३६१;
आव.चू.२-पृ. २७६;

१-कनगकेउ *(कनककेतु)* અહિચ્છત્રા નગરીનો રાજા. ચંપા નગરીનો **धन** સાર્થવાહ તેને ત્યાં વેપાર કરવા આવેલ.
नाया.१५७;

२-कनगकेउ *(कनगकेतु)* હસ્તિશીર્ષ નો રાજા
नाया. १८४-१८६;

कनगज्झय *(कनकध्वज)* તેતિલપુરના રાજા **कनगरथ** અને રાણી **पउमावई** નો પુત્ર. જેને **तेयलिपुत्त** તથા**पोट्टिला** એ ખાનગીમાં ઉછેરીને મોટો કરેલ, રાજા થયો, પછી શ્રાવક બન્યો. કથા જુઓ 'तेयलिपुत्त'
नाया. १४९,१५३,१५४,१५६;
आव.चू.१.पृ.४९९; आव.(नि.८७८-)वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कनगनाभ *(कनकनाभ)* ચક્રવર્તીભરહ નો પૂર્વ જન્મ
आव.चू.१.पृ.१८०;

कनगप्पभा *(कनकप्रभा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ કોઈ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
भग.४८९; नाय.२३०;

१. **कनगरह** *(कनकरथ)* તેતલિપુરનો રાજા, તેની પત્ની 'पउमावई', तेयलिपुत्त મંત્રી હતો.
नाया.१४८,१४९,१५३;

२. **कनगरह** *(कनकरथ)* વિજયપુરનો રાજા, તેને ધન્નંતરી નામે વૈદ્ય હતો.
ठा.(मू.७५५)वृ. विवा.३१;

३. **कनगरह** *(कनकरथ)* ભરતક્ષેત્રની ભાવિ ચોવીસીમાં થનાર પ્રથમ તીર્થંકર 'महापउम' પાસે દીક્ષા લેનાર આઠ રાજાઓમાં એક.
ठा.७३७;

कनगा *(कनका)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ બાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
ठा.२८७; भग.४८९;
नाया.२३०;

कप्प *(कल्प)* પાડલિપુત્રના બ્રાહ્મણ कविल નો પુત્ર, તે ઘણો બુદ્ધિશાળી હતો, તેણે मरुय ની પુત્રી સાથે લગ્ન કરેલા. તે નંદ રાજાનો મંત્રી હતો, તે कप्पाग નામે ઓળખાતો.
आव.चू.२.पृ.१८०-१८३;
आव.(नि.११८४-)वृ.

कप्पाग *(कल्पाक)* જુઓ 'कप्प'
नंदी (मू.१०२-) वृ.

कमल *(कमल)* નાગપુરનો એક ગાથાપતિ, તેની પત્ની कमलसिरी, પુત્રી कमला હતી.
नाया.२३३;

कमलदल *(कमालदल)* એક યક્ષ (વ્યંતરદેવ) જે પૂર્વજન્મમાં ચોર હતો. 'नमो जिणाणं' શબ્દના શુભધ્યાને યક્ષ થયેલો.
भत्त.७८;

कमलप्पला *(कमलप्रभा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી. તેણે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ કાલપિશાચેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
ठा.२८७; भग.४८९;
नाया.२२९;

१.**कमलसिरी** *(कमलश्री)* वीत શોકા નગરીના રાજા બલના પુત્ર મહાબલકુમારની પત્ની. તેને बलभद्द નામે પુત્ર હતો.
नाया.७६;

१.**कमलसिरी** *(कमलश्री)* નાગુપરના એક ગાથા પતિ कमल ની પત્ની, *कमला* તેની પુત્રી હતી.
नाया.२३३;

कमला *(कमला)* નાગપુરના ગાથાપતિ कमल ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ પિશાચેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
ठा.२८७; भग.४८९;
नाया.२२९, २३३;

कमलामेला *(कमलामेला)* बारावई ની એક રાજકુમારી, उग्गसेन ના પૌત્ર धनदेव સાથે તેની સગાઈ થયેલી પણ संबकुમારની મદદથી તેને ભગાડી सागरचंद સાથે તેના લગ્ન થયા. પછીથી તેણીએ દીક્ષા લીધી.
मरण.४३४; बुह.भा.१७२+वृ.
आव.नि.१३४; आव.चू.१.पृ.११२,११३;

कमलावई *(कमलावती)* उसुयार નગરીના રાજા उसुयार ની પત્ની (રાણી) જ્યારે भिगु પુરોહીતે સપરિવાર દીક્ષા લીધી ત્યારે રાણી પણ વૈરાગ્ય પામી. દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
उत्त.४४४,४७८,४९४;
उत्त.नि.३६६+वृ.

कयवम्म *(कृतवर्मन्)* આ ચોવીસીના તેરમા તીર્થંકર विमल ના પિતા, તેની પત્ની (રાણી) નું નામ सामा હતું.
सम.२६५;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

करकंड *(करकण्ड)* એક બ્રાહ્મણ તાપસ
उव.४५,४८;

करकंडु *(करकण्डु)* ચંપાના રાજા **दधिवाहन** અને રાણી **पउमावई** નો પુત્ર. તેના જન્મ વખતે **पउमावई** સાધ્વી હતા. કેમકે તેણે ગર્ભવતી સ્થિતિમાં જ દીક્ષા લીધેલી. તે **अवकिण्णपुत्त** નામે ઓળખાતો હતો. તે કલિંગના કંચનપુરનો રાજા બન્યો. એક બળદને યુવામાંથી વૃદ્ધ થતો જોઈ તેને સંસારની નિરર્થકતા સમજાઈ. તે પ્રત્યેક બુદ્ધ થયા અને દીક્ષા લીધી.
ठा.(मू.५१-)वृ. पन्न(मू.१६-)वृ.
निसी.(भा.१५५७-)वृ.
आव.चू.१-पृ.७६, २-पृ.२०४-२०७;
उत्त.६०५; उत्त.नि.२६६+वृ.
नंदी. (मू.८७-) वृ.

करड *(करट)* કુણાલા નગરીના એક ગુરુ, તેનું સાકેતનગરે મૃત્યુ થયું.
आव.चू.१-पृ.६०१, आवाभा.२०५+वृ.
उत्त.चू.पृ.१०८;

कलंद *(कलन्द)* ગોશાળાના છ દિશાચરમાંનો બીજો દિશાચર. કથા જુઓ 'गोसाल'
भग.६३७, ६४४;

कलाद *(कलाद)* તેતલિપુરમાં રહેતો એક સોની, જેની પુત્રીનું નામ **पोट्टिला** હતું. કથા જુઓ 'तेयलिपुत्त'
नाया.१४८; विवा.३४+वृ.

१.कविल *(कपिल)* ધાતકીખંડના પૂર્વાર્ધ ભરતક્ષેત્રના વાસુદેવ, ચંપાનગરી તેની રાજધાની હતી, કૃષ્ણ વાસુદેવ સાથે પરસ્પર શંખ વગાડી તેઓ પરોક્ષ રૂપે મળેલા.
ठा.(मू.१००२-) वृ. / नाया.१७७;

२.कविल *(कपिल)* એક મુનિ જેણે સાધક ધર્મ વર્ણવેલ, કોસાંબીના **कासव** અને **जसा** નો પુત્ર, **कासव** પુરોહીતના મૃત્યુ બાદ રાજા **जियसत्तु** એ બીજાને પુરોહીત પદ આપ્યું. **जसा** એ **कविल** ને શ્રાવસ્તીમાં **इंददत्त** પુરોહીત પાસે ભણવા મોકલ્યો, ધનાઢ્ય ગૃહસ્થ **सालिभद्द** ને ત્યાં તેની જમવાની વ્યવસ્થા થઈ, ત્યાં દાસી સાથે પ્રેમ થયો. એક વખત તેણીએ પૈસા માંગ્યા, બે માસા સુવર્ણનું દાન લેવા જતા તે પકડાયો, રાજા પાસે રજૂ થયો રાજાએ તેની નિખાલસતા થી ખુશ થઈ તેને દાન માંગવા કહ્યું. **कविल** જેમજેમ વિચારતો ગયો તેમ તેનું મન બદલાયું, તેણે સંસાર છોડ્યો, કેવલી થયા, ઘણાં ચોરોને પણ પ્રતિબોધ કરી દીક્ષા આપી.
उत्त.२२८; उत्त.चू.पृ.१६८-१७७;

३.कविल *(कपिल)* સાંખ્યમતના સ્થાપક ઋષિ, તે રાજા હતા. સંસાર છોડી **भरह** ના પુત્ર 'मरीइ' ના શિષ્ય બન્યા. જે પછી ભવાંતરમાં 'गोयम' થયા.
सूय.(मू.१-)वृ. भग.(मू.३१-)वृ.
पण्हा.(मू.११-)वृ; निसी.(भा.३३५४-)वृ.
आव.नि.४३८; आव.चू.१-पृ.१९३.२२८;
दस.चू.पृ.१७; उत्त (नि.२८-) वृ.

४.कविल *(कपिल)* આર્ય **सुहत्थि** ના શિષ્ય, તેણે જે ઘરમાં રહેતો હતો તેના માલિકની પુત્રી ઉપર બળાત્કાર કરેલ, ઘર માલિકે તેને કુહાડા વડે પીડા ઉપજાવેલ.
निसी.(भा.३५७६-)वृ. बुह.भा.५१५४;

५.कविल *(कपिल)* પાડલિપુત્રના **कप्प** / **कप्पाग** ના પિતા
आव.चू.२-पृ.१८१;

कविलबडुअ *(कपिलबटुक)* રાજગૃહીના એક બ્રાહ્મણનો શિષ્ય, તે પૂર્વ જન્મમાં સીંહ હતો અને ભ૦મહાવીરે પોતાના **तिविट्ठ** વાસુદેવના ભવમાં તે સીંહને મારી નાંખેલ, તેના આત્મામાં ત્યારથી ભયગ્રંથિ બંધાયેલી જ્યારે ગોયમ તેને પોતાના શિષ્યરૂપે લાવ્યા ત્યારે ભ.મહાવીરને જોઈને દીક્ષા છોડી ભાગ્યો.
वव.भा.२६३४+वृ.

कविला *(कपिला)* રાજા **सेणिअ** ની આજ્ઞા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

છતાં જે હૃદયપૂર્વક સાધુઓને આહારદાન માટે તૈયાર ન હતી તેવી દાસી.

निसी.(भा.१३-)चू. आव.चू.२-पृ.१६९;

कांतिमति *(कान्तिमती)* કોશલપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી. સાકેતનગરના असोगदत्त સાથે તેના લગ્ન થયેલા. सिरिमती તેની મોટી બહેન હતી.

आव.चू.१-पृ.५२७;

काकवण्ण *(काकवर्ण)* પાડલિપુત્રના રાજા जियसत्तु નું બીજું નામ, તેણે ઉજ્જૈનીના રાજા ઉપર હુમલો કરીને તેને જીતી લીધો ત્યાં તે કાગડા જેવો કાળો થઈ ગયેલો.

बुह.भा.४२१-२३; आव.चू.१.पृ.५४०;

कामज्झया *(कामध्वजा)* વાણિજ્યગ્રામની એક ગણિકા. કથા જુઓ 'उज्झियअ'

ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा.११,१६;

१.**कामदेव** *(कामदेव)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંનો બીજો ઉપાસક, ચંપાનગરીનો રહેવાસી એવો અતિ ધનાઢ્ય ગાથાપતિ, તેની પત્નીનું નામ भद्दा હતું. ભ.મહાવીર પાસે બાર વ્રત ગ્રહણ કરેલા, પિશાચરૂપધારી દેવે ભયંકર ઉપસર્ગો કર્યા તો પણ તે શ્રાવક ચલિત ન થયા, શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિજ્ઞા પાલન કરી, અનશનપૂર્વક સમાધિમરણ પામી સૌધર્મ દેવલોકે ગયા.

उवा.३,२०,२८; आव.चू.१.पृ.४५२-४५४;

कायरअ *(कातरक)* ગો.શાળાના બાર મુખ્ય ઉપાસકોમાંનો એક ઉપાસક

भग.४०३;

१.**काल** *(काल)* આમલકલ્પાનો ગાથાપતિ તેની પત્ની कालसिरि અને પુત્રી काली હતા

नाया.२२०;

२.**काल** *(काल)* રાજા सेणिअ અને રાણી काली નો પુત્ર. कूणिअ ની તરફેણમાં લડતી વખતે चेडग રાજા દ્વારા તે યુદ્ધમાં હણાયો, મરીને ચોથી નરકે ગયો,

काल ની પત્નીનું નામ पद्मावती હતું पउम તેનો પુત્ર હતો કથા જુઓ पउम.

निर.४,६-९,१४,१६-१९; कप्प-१;

आव.चू.२-पृ.१७१,१७२;

३.**काल** *(काल)* જુઓ 'कालसोयरिय'

आव.चू.र.पृ.१६९. आव.(नि.१२८४)वृ.

कालअ *(कालग)* જુઓ कालग-१

आव.चू.१-पृ.४९५;

कालखमण *(कालश्रमण))* જુઓ कालग-३

उत्त.नि.१२०+वृ.

१.**कालग** *(कालक)* ધારવાસના રાજા वज्जसिंह અને રાણી सुरसुंदरी નો પુત્ર, તેણે સંસાર છોડી ગુણાકર મુનિ પાસે દીક્ષા લીધી. कालग ના બહેન सरस्सई એ પણ દીક્ષા લીધી એક વખત ઉજ્જૈનીનો રાજા 'गद्दभिल्ल' સાધ્વી सरस्सई ના રૂપથી આકર્ષાયો અને તેને ઉપાડી ગયો. આચાર્ય कालग અને બીજા દ્વારા સમજાવવા છતાં જ્યારે गद्दभिल्ल ન માન્યો ત્યારે આચાર્ય બીજા ૯૬ યોદ્ધા સાથે ગયા અને गद्दभिल्ल ને મારી નાંખી સાધ્વી ને છોડાવ્યા.

निसी.(भा.२८६०)चू. बुह.(भा.५५८४)वृ.

वव.(भा.४५५४ - ५६)वृ.

२.**कालग** *(कालक)* ઉજ્જૈનીના बालमित्त અને भानुमित्त ના મામા भानुसिरि ના પુત્ર बलभानु એ તેમની પાસે દીક્ષા લીધી. એક વખત આચાર્ય कालग વિચરતા सायवाहन રાજાની રાજધાની पतिट्ठान ગયા કારણવશ ત્યાં પર્યુષણા પર્વની તિથિ બદલી.

निसी.(भा.३१५३)चू. दसा.(नि.७०)चू.

३.**कालग** *(कालक)* સાગરક્ષમા શ્રમણનો માન ભંગ કરનાર એક આચાર્ય

ठा.(मू.४७७)वृ. मरण.५०२;

बुह.भा.२३९+वृ. आव.चू.२.पृ.२५;

उत्त.नि.१२०+वृ..

४.**कालग** *(कालक)* તુરુવિણી નગરીના રાજા जियसत्तु નો પુત્ર અને दत्त ના મામા, જ્યારે આચાર્ય कालगे दत्त ને કહ્યું કે યજ્ઞનું ફળ નર્ક છે ત્યારે તે ક્રોધિત થયેલો.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.चू.१.पृ.४९५;

कालवेसिय *(कालवैशिक)* મથુરાના રાજા जियसत्तु નો પુત્ર,મુગલપર્વત ઉપર શિયાળ દ્વારા ખવાયો તો પણ સમાધિ જાળવી.
आया.चू.पृ.११२; मरणः४९९;
वव(भा.४४२०)वृ. उत्त.नि.११५+वृ.

कालसंदिव *(कालसंदीप)* એક વિદ્યાધર, જેને सुजेट्ठा ના પુત્ર सच्चई એ મારી નાંખેલ.
ठा.(मू.८७१)वृ. आव.चू.२.पृ.१७५;

कालसिरि *(कालश्री)* આમલકલ્પાના ગાથાપતિ कालની પત્ની અને कालीની માતા.
नाया.२२०;

कालसूरिय *(कालसौकरिक)* જુઓ काल-सोरिय
आव.(नि.१२८४)वृ;

कालसोअरिअपुत्त *(कालसौकरिकपुत्र)* 'काल सोयरिय' નો પુત્ર, જુઓ 'सुलस'
सूय.चू.२१९;

कालसोयरिय *(कालसौकरिक)* રાજગૃહીનો એક કસાઈ, રોજ ૫૦૦ પાડાઓને મારતો હતો. રાજા सेणिअએ તેના કતલના ધંધાને બંધ કરાવવા પ્રયત્ન કરેલો કેમકે ભ.મહાવીરે કહેલું કે જો कालसोयरिय પ્રાણિવધ ન કરે તો તમે નર્કમાં જશો નહીં. પણ રાજા सेणिअ તેમ ન કરી શક્યા. કસાઈ સાતમી નરકે ગયો.
आया.चू.पृ.१३६; सूय.चू.१५२,३२७;
सूय.(मू.३००,४४०)वृ.
ठा.(मू.२५०,२५५,३५८,३७६)वृ.
भग(मू.८०४,९६८)वृ. जीवा.(मू.११८)वृ.
निसी.(भा.१३)चू. आव.चू.२.पृ.१६१,२७३;
आव.(नि.१२८६-ध्यानशतक गा.२६)वृ.

कालसोरिय *(कालसौकरिक)* જુઓ 'कालसोयरिय'
आव.(नि.१२८४)वृ.

कालसोवरिय *(कालसौकरिक)* જુઓ 'कालसोयरिय'
आव.चू.२.पृ.१६९;

काला *(काला)* મથુરાની એક ગણિકા તેને जियसत्तु રાજાએ પોતના મહેલમાં રાખેલી તેને 'कालवेसिय'નામે પુત્ર હતો
उत्त.चू.पृ.७७;

कालायवेसिय *(कालादवैशिक)* જુઓ 'कालवेसिय'
वव.(भा.४४२०)वृ.

कालासवेसिकपुत्त *(कालास्यवैशिकपुत्र)* જુઓ 'कालायवेसिय'
आया.चू.पृ.११२;

कालासवेसियपुत्त *(कालास्यवैशिकपुत्र)* ભ० પ્રાર્શ્વના શાસનના એક સાધુ, જેણે ભ. મહાવીરની શાખાના સ્થવીરો સાથે ઘણાં પ્રશ્નોત્તર કરી. મહાવીરનો માર્ગ સ્વીકાર્યો
भग.९८+वृ.

कालियपुत्त *(कालिकपुत्र)* ભ.પાર્શ્વની શાખાના એક સ્થવિર સાધુ જેણે તુંગિકા નગરીના શ્રાવકોની શંકાનું સમાધાન કરેલ
भग.१३३;

१.**काली** *(काली)* આમલકલ્પા નગરીના રાજા काल અને રાણી कालसिरीની પુત્રી ભ. પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ ચમરેન્દ્ર ની દેવી બન્યા. ભ.મહાવીરના નાટ્યાદિ દ્વારા ભક્તિ કરી.
नाया.२२०;

२.**काली** *(काली)* રાજા सेणिय ની પત્ની ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, વિવિધ તપ કર્યા. અનશન કરી, મોક્ષે ગયા.
રાણી कालीને काल નામનો પુત્ર હતો
अंत.४७-५०; निर.५.६;
कप्प.१; गच्छा.(मू.१००)वृ.
आव.(नि.१२८४)वृ. उत्त.(नि.९०)वृ.

१.**कालोदाइ** *(कालोदायिन्)* રાત્રે આહાર ગ્રહણ કરવાના દોષ સંબંધે તેનું દૃષ્ટાંત છે
बुह.(भा.२८४१)वृ.

२.**कालोदाइ** *(कालोदायिन्)* રાજગૃહીનગરી નજીક રહેતો એક અન્યતીર્થિક, જેને ગૌતમ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સ્વામી તથા મુદ્રક શ્રાવક સાથે અસ્તિકાય વિશે ચર્ચા કરી ભ.મહાવીર સાથે પ્રશ્નોત્તર બાદ દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
भग.३७७-३८०,७४४;

१.**कासव** *(कासव)* ભ० મહાવીર નું એક સંબોધન તથા તેમનું ગોત્ર.
आया.२८७,३०३,३१७,३३४;
सूय.२४५; भग.६४८;

२.**कासव** *(कासव)* ભ૦પાર્શ્વની શાખાના એક સ્થવિર સાધુ-જેણે તુંગિકાનગરીના શ્રાવકની શંકાનું સમાધાન કરેલ.
भग.१३३;

३.**कासव** *(कासव)* રાજગૃહીનો એક શ્રેષ્ઠી ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
अंत.२४,२८;

४.**कासव** *(कासव)* કોસાંબીનો એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણ, તેની પત્ની 'जसा' હતી. તેના પુત્રનું નામ 'कविल' હતું.
उत्त.चू.पृ.१६८;

कासवी *(काश्यपी)* વર્તમાન ચોવીસીના પાંચમાં તીર્થંકર 'सुमई' ના મુખ્ય સાધ્વી
सम.३०९;

कासीराय *(काशीराज)* શ્રેય અને સત્યમાં પરાક્રમી રાજા. કામભોગ ત્યજી દીક્ષા લીધી
उत्त.६०८;

किंकम्म *(किङ्कर्मन्)* રાજગૃહીનગરીનો એક ગાથાપતિ ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી વિપુલપર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत.२४,२६;

किढि *(किढि)* એક ડોશી તેને ત્યાં ચોર આવેલા ચોર સાથે શ્રાવકનો પુત્ર પણ પકડાયો, ડોશીએ શ્રાવકપુત્રનો અંગુઠો દોરી બતાવેલ. (એક દૃષ્ટાંત છે.)
भत्त.१०६;

किण्हगुलिआ *(कृष्णगुलिका)* જુઓ. 'कण्हगुलिआ'
निसी.(भा.३१८३-)चू.

किण्हसिरी *(कृष्णश्री)* આ ચોવીસીના સત્તરમાં તીર્થંકર અને છઠ્ઠા ચક્રવર્તી એવા ભ. ના મુખ્ય પત્ની (સ્ત્રીરત્ન)
सम.३२०;

कित्ति *(किर्ति)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી ભ૦મહાવીર પાસે નાટ્યવિધિ દેખાડી, વંદના કરી. પૂર્વભવમાં એક ગાથાપતિની પુત્રી હતી ભ૦પાર્શ્વના શાસનમાં દીક્ષા લીધેલી.
पुप्फ.२;

१.**कित्तिमई** *(कीर्तिमति)* સાકેતનગરના રાજા कंडरीय ની પત્ની जसभद्दा એ જેની નિશ્રામાં ચારિત્રપાલન કર્યુ તેવા સાધ્વી.
आव.नि.१२८३; आव.चू.२.पृ.१६१;

२.**कित्तिमई** *(कीर्तिमति)* રાજા कित्तिसेनની પુત્રી, ચક્રવર્તી बंमदत्त ની એક રાણી
उत्त.नि.३३९+वृ.

कित्तिसेन *(कीर्तिसेन)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી कित्तिमई ના પિતા.
उत्त.नि.३३९+वृ.

कियाग *(कीचक)* વિરાટનગરનો રાજા, 'दोवई' ના સ્વયંવરમાં નિમંત્રણ મળેલ.
नाया.१७०;

किसिपारासर *(कृषिपाराशर)* ધાન્યપૂરણ ગામનો એક બ્રાહ્મણ, ढंढणનો પૂર્વભવ આ અલાભ પરીષહનું દૃષ્ટાંત છે.
मरण.४९८; उत्त.नि.११४+वृ.
उत्त.चू.पृ.७६;

कीयाग *(कीचक)* જુઓ 'कियाग'
नाया.१७०;

कीव *(क्लीब)* હસ્તિનાપુરનો એક રાજકુમાર
नाया.१७०;

कुइयन्न *(कुविकर्ण)* એક ગાથાપતિ, જેને ઘણી ગાયો હતી. તેણે ગાયોના વર્ણ પ્રમાણે અલગ અલગ જૂથ બનાવેલા.
आव.चू.१.पृ.४४;

कुंकण *(कोङ्कण)* જુઓ. 'कोंकण'
अनुओ.२५१;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

कुंकणअ *(कोङ्कणक)* કોંકણનો રહેવાસી, તે એક વૃદ્ધનો પુત્ર હતો, પિતા સાથે દીક્ષા લીધી. તે જયારે બાળમુનિ હતા ત્યારે રમવાના સાધનો અપાતા હતા, પણ જયારે તેને સ્ત્રીની ઈચ્છા થઈ ત્યારે આજ્ઞા બહાર કરાયા.
दस.(नि.१७६)वृ.

कुंकणगदारअ *(कोङ्कणकदारक)* એક વિધુર, તેને કોઈ બીજી સ્ત્રી સાથે લગ્ન કરવા માટે પોતાના પુત્રને મારી નાંખેલ, જુઓ 'कोंकण'
बुह.भा.१७२; आव.नि.१३४;
आव.चू.पृ.१६२;

कुंकुणग *(कोङ्कणक)* જુઓ. 'कुंकणअ'
दस. (नि.१७६) वृ.

कुंचिअ *(कुञ्चिक)* એક વ્યાપારી, જેના પુત્રે ચોરી કરી મુનિ પર આળ ચઢાવેલ, કુંચિકે મુનિને પીડા આપી.
भत्त.१३३;

कुंचित *(कुंञ्चित)* એક તાપસ, જે મૃત માછલી ખાવાથી બીમાર થયો, તેણે સાચું જણાવતાં કોઈ વૈદ્યે સાજો કર્યો.
निसी.भा.६३९९+चू.

कुंजरसेना *(कुंज्जरसेना)* ચક્રવર્તી बंभदत्तની એક પત્ની
उत्त.नि.३४३+वृ.

कुंडकोलिअ *(कुण्डकोलिक)* ભ૦મહાવીર ના દશ ઉપાસકમાંનો છઠ્ઠો ઉપાસક, કંપિલપુરનો અતિ ધનાઢ્ય ગાથાપતિ, તેની પત્નીનું નામ **पूसा** હતું, દેવે તેની પાસે ગોશાળાનો સિદ્ધાંત શ્રેષ્ઠ પુરવાર કરવા દલીલો કરી ત્યારે દેવને ચુપ કરી દીધેલ. શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિમા વહન કરી, અનશન કરી, સૌધર્મ દેવલોકમાં ગયો.
उवा.३,३७-४०;

कुंडकोलिअ *(कुण्डकोलिक)* જુઓ 'कुंडकोलिअ'
उवा.३७-४०;

कुंती *(कुन्ती)* રાજા 'पांडु'ની પત્ની, વાસુદેવ कण्ह ની ફોઈ પાંડવોની માતા.
ठा.(मू.९८२)वृ. नाया.१७४-१७६;
पण्हा.(मू.२०)वृ. अंत.३+वृ.

कुंथु *(कुन्थु)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના સત્તરમાં તીર્થંકર અને આ અવસર્પિણીના છઠ્ઠા ચક્રવર્તી, ગજપુરના રાજા **सूर** અને રાણી **सिरि** ના પુત્ર. **किण्हसिरि** તેની મુખ્ય પત્ની હતા. તેમના દેહનો વર્ણ સુવર્ણ હતો. ૧૦૦૦ પુરુષ સહિત દીક્ષા લીધી. તેમને ૩૭ ગણ અને ૩૭ ગણધર હતાં ૯૫૦૦૦ વર્ષ આયુ પાળી મોક્ષે ગયા. વગેરે.. વગેરે..
ठा.४४७,९०७; सम.२६३-३२०;
आव.६,४३; आव.नि.२२३,२२५;
२५४,२५८-२६०,२७२-३१७,३७१,३७४,३७७,
३८०,३८४,३९३,३९८,३९९,४१८,१०९५;
नंदी.१९;

१.**कुंभ** *(कुम्भ)* ભ.મલ્લિના પિતા, મિથિલા નગરીના રાજા, તેની પત્ની '**पभावती**' હતા
सम.२६६; नाया.८१,८६,८८-९३
९५,९८,१०३,१०९, आव.नि.३८९;

२.**कुंभ** *(कुम्भ)* આ ચોવીસીના અઢારમાં તીર્થંકર ભ. अर ના પ્રથમ શિષ્ય
सम.३०६;

३.**कुंभ** *(कुम्भ)* વર્તમાન ચોવીસીના વીસમાં તીર્થંકર ભ૦मुणिसुव्वय ના પ્રથમ શિષ્ય
सम.३०६;

कुंभग *(कुम्भक)* જુઓ कुंभ-१
ठा.(मू.१०००२)वृ. नाया.९१;

१.**कुणाल** *(कुणाल)* चंदगुत्त ના પુત્ર बिंदुसार ના પુત્ર असोग નો પુત્ર. ઉજ્જેની નોરાજા હતો. પાડલિપુત્રથી આવેલ તેના પિતાના પત્રમાં अंधीयताम् શબ્દ વાંચીને તેણે જાતે પોતાની આંખો ફોડી નાંખેલ, તે સંગીત વિશારદ હતો.
निसी.(भा.२१५४, ५७४४-)चू.
बुह.भा.२९२-२९४+वृ. आव.चू.१.पृ.६०;

२.**कुणाल** *(कुणाल)* भरुयच्छ નગરનો એક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

બૌદ્ધ સાધુ, જે પછીથી આચાર્ય जिनदेव ના શિષ્ય બન્યા.
आव.नि.१२९९; आव.चू.२.पृ.२०१;

कुबेरदत्त *(कुबेरदत्त)* પોતાની પુત્રી સાથે ભોગ સુખમાં લેપાનાર એક શ્રેષ્ઠી.
भत्त.११३;

कुमारनंदी *(कुमारनन्दी)* अनंगसेनનું બીજું નામ. ચંપાનગરીનો સોની.
बुह.(भा.५२२५)वृ.

कुमारपुत्तिय *(कुमारपुत्राक)* ભ०મહાવીરના એક શિષ્ય, જેનો ઉલ્લેખ गोयम અને उदय पेढालपुत्त ના સંવાદમાં છે.
सूय.७९७+वृ.

कुमारमहरिसि *(कुमारमहर्षि)* તેનું બીજું નામ कुमारवर છે. (सुसढ કથા અંતર્ગત્ गोविंद બ્રાહ્મણની પત્ની भट्टिदारिका ની કથામાં આ આચાર્યનું નામ આવે છે.
महानि.१४९८;

कुमारवर *(कुमारवर)* જુઓ 'कुमारमहरिसि'
महानि.१४९८;

१.**कुमारसमण** *(कुमारश्रमण)* રાજા पएसिना પ્રતિબોધક केसि સ્વામીનું વિશેષ નામ
राय.५३,५४,५७-७९

२.**कुमारसमण** *(कुमारश्रमण)* अइमुत्त મુનિનું બીજું નામ
भग.१८७;

कुरड *(कुरट)* જુઓ उक्कुरड
आव.चू.१.पृ.६०१;

कुरुचंद *(कुरुचन्द्र)* એક ક્રુર રાજા, જે સ્વર્ગ નરક આદિમાં માનતો ન હતો, તેની પત્નીનું નામ कुरुमई અને પુત્રનું નામ हरिचंद હતું
आव.चू.१.पृ.१६९,१७०;

कुरुड *(कुरट)* જુઓ उक्कुरड
आव.चू.पृ.१०८;

१.**कुरुदत्त** *(कुरुदत्त)* ભ०મહાવીરના એક શિષ્ય, તપોમય જીવન પૂર્ણ કરી સામાનિક દેવ થયેલ.
भग.१५८,१६८;

२.**कुरुदत्त** *(कुरुदत्त)* कुरुदत्तसुय ના પિતા
संथा.८४; मरण.४९२;
उत्त.चू.पृ.६८; उत्त.(नि.१०७)वृ.

कुरुदत्तपुत्त *(कुरुदत्तपुत्र)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય. અનશન કરી સમાધિ મૃત્યુ પામી, ઈશાનેન્દ્રના સામાનિક દેવરૂપે જન્મ્યા.
भग.१५८;

कुरुदत्तसुय *(कुरुदत्तसुत)* કુરુદત્ત રાજાનો પુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધી, કોઈએ શાલ્મલી વૃક્ષના લાકડાથી તેને સળગાવ્યા તો પણ સમાધિ જાળવી ઉત્તમાર્થને પામ્યા.
संथा.८४; मरण.४९३;
उत्त.चू.पृ.६८; उत्त(नि.१०७)वृ.

१.**कुरुमई** *(कुरुमती)* બારમાં ચક્રવર્તી बंभदत्त ની પટ્ટરાણી (સ્ત્રી રત્ન)
आया.(मू.८४)वृ. सम.३२०;
आव.चू.१.पृ.७२; उत्त.नि.३४३+वृ.

२.**कुरुमई** *(कुरुमती)* રાજા कुरुचंदની પત્ની
आव.चू.१.पृ.१६९;

कुरुचंद *(कुरुचन्द)* જુઓ. 'कुरुचंद'
आव.चू.१.पृ.१६९;

कुलपुत्त *(कुलपुत्रा)* પોતાની માતાને કારણે જેણે ભાઈની હત્યાને માફ કરી.
आव.चू.पृ.३२; उत्त.(मू.१४-)वृ.

कुवलयप्पह *(कुवलयप्रभ)* જુઓ.
सावज्जायरिय તેનું નામ कुवलयप्पह હતું પણ મિથ્યામતિવેશ ધારીઓએ તેનું નામ સાવદ્યાચાર્ય પાડેલ.
महानि.८३७-८४४;

कुसकुंडी *(कुशकुन्डी)* ચક્રવર્તી बंभदत्तની એક પત્ની(રાણી)
उत्त.नि.३५०+वृं.

कुसल *(कुशल)* ભ०મહાવીરનું બીજું નામ
आया.१७०,१७१+वृ.

कूणिअ/कूणिय *(कूणिक)* રાજા सेणिय અને રાણી चेल्लणा નો પુત્ર. જે મૃત્યુ પામી છઠ્ઠી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નરકે ગયો. તેને **कोणिअ** તથા **विदेहपुत्त** નામે પણ ઓળખે છે.

તે ચંપાનગરીનો રાજા હતો. (રાજાનું વિશેષણ યુક્ત વર્ણન પણ છે), **धारिणी** અને **सुभद्दा** આદિ તેની રાણીઓ હતી ભ૦મહાવીર ને એક વખત ચતુરંગીણી સેના અને રાજ રસાલા સહિત વંદનાર્થે ગયો (રથયાત્રાનું વિસ્તૃત વર્ણન) ભગવંતની દેશના સાંભળી.

તેણે બે મહાયુદ્ધ કરેલા-મહાશિલાકંટક અને રથમુસલ સંગ્રામ, જેમાં ઈન્દ્રે મદદ કરેલી.

તેને પૂર્વભવનું વૈર હોવાથી માતા **चेल्लणा** ના ગર્ભમાં આવ્યો ત્યાં જ **सेणिअ** નું માંસ ખાવાની ઈચ્છા થયેલી, જન્મતાં જ માતાએ કચરામાં ફેંકી દીધેલ, રાજા **सेणिअ** તેને પાછો લાવેલા. તેણે પોતાના પિતા રાજા **सेणिअ** ને જેલમાં નાંખેલા. વગેરે...

ठा.(मू.८७०-) वृ., भग.३७२-३७४;
नाया.४; उव.११,१२,२८-३४,४२;
निर.५,१३-२०; कप्प १,२,
वव.भा.४३६०-६१+वृ. जिय.भा.४८०;
आव.चू.२.पृ.१६६,१६७,१७३,१७६,१७७;
दस.चू.पृ.५१;

कूलवालग *(कूलवालक)* એક સાધુ. જેને એક વેશ્યાએ પોતાનામાં આસક્ત બનાવ્યા
सूय.नि.५९; ठा.(मू.२५४)वृ.
बुह.भा.२१६४-६५; आव.चू.२.पृ.१७४;
आव.(नि.१२८४)वृ. नंदी(मू.१०९)वृ.

कूवअ *(कूपक)* **बारावई** ના એક રાજા **बलदेव** અને **धारिणी**નો પુત્ર, અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લઈ, મોક્ષે ગયા.
अंत.१०,१४;

कूवनअ *(कूपनक)* કુમારક સન્નિવેશનો એક કુંભાર જેણે ભ૦પાર્શ્વના શાસનના **मुनिचंद** નામના મુનિની હત્યા કરેલ.
आव.चू.१-पृ.२८५;

केउमई *(केतुमती)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
ठा.२८७; भग.४८९;
नाया.२३१;

१.**केकई** *(कैकयी)* વર્તમાન અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રના આઠમાં વાસુદેવ **नारायण**ની માતા તે **दसरह**ની પત્ની હતી.
ठा.८१३; सम.३२४;
आव.नि.८०४;

२.**केकई** *(कैकयी)* વીતસોગા નગરીના રાજા **जियसत्तु** અને વિદેહક્ષેત્રના વાસુદેવ **बिभिसण** ની માતા
आव.चू.१.पृ.१७६;

केकयी *(कैकयी)* જુઓ 'केकई-२'
आव.चू.१.पृ.१७६;

केगमई *(केकमती)* જુઓ 'केकई-१'
आव.नि.४०९;

केलास *(कैलाश)* સાકેતનગરનો ગાથાપતિ, ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિપુલ પર્વત ઉપર મોક્ષે ગયા.
अंत.२४,३१; पिंडनि.४९०;
आव.चू.१.पृ.२०५;

केसरि *(केशरिन्)* ભાવિ ઉત્સર્પિણીમાં થનાર ચોથા પ્રતિવાસુદેવ.
सम.३७२;

१.**केसव** *(केशव)* **कण्ह** (વાસુદેવ) નું બીજુંનામ જુઓ. 'कण्ह'(वासुदेव)
नाया.१७४; पण्हा.१९;
उत्त.७९८,८०२,८२३; उत्त (नि.१६०-)वृ.
नंदी.(मू.४६-)वृ.

२.**केसव** *(केशव)* 'सुविहि' ના પુત્ર, પ્રભંકરા નગરીનો એક વૈદ્ય, ભ० 'उसभ' નો પૂર્વભવનો જીવ.
आव.चू.१.पृ.१७९,१८०;

३.**केसव** *(केशव)* **वासुदेव** નું બીજું નામ
सम.३२७; जीवा.(मू.११८-)वृ.
निसी.भा.१४१+चू. बुह.भा.५०२३+वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.नि.४१६;

१.**केसि** *(केशिन्)* વીતીભયનગરના રાજા **उद्दायन** નો ભાણેજ, જેને રાજા ઉદાયને પોતાનું રાજ્ય સોંપી દીક્ષા લીધી.
ठा.(मू.७३२-)वृ. भग.५८७,५८८, आव.चू.२.पृ.३६;

२.**केसि** *(केशिन्)* ભ०પાર્શ્વની શાખાના એક વિદ્વાન્ સાધુ ભગવંત , જે **कुमारसमण** ના નામે પણ ઓળખાતા હતા. તેમને સેયવિયા નગરીના રાજા '**पएसि**'સાથે જીવના અસ્તિત્વ વિશે લંબાણથી ચર્ચા થયેલી. રાજા **पएसि**ને તેમણે સંમત કર્યા અને તેના પ્રતિબોધથી पएसि શ્રાવક બન્યો. કથા જુઓ '**पएसि**'
ભ०મહાવીરના પ્રથમ ગણધર '**गोयम**'સાથે પણ તેને ચતુર્યામ ધર્મ વસ્ત્રવર્ણભેદ, બંધન ઈત્યાદિ અનેક વિષયમાં પ્રશ્નોત્તર થયો. છેલ્લે गोयम સ્વામીના ઉત્તરથી સંતુષ્ટ केसि સ્વામીએ પંચમહાવ્રત ધર્મ સ્વીકાર્યો.
राय.५३,५४,५७,५९-७९; उत्त.८४७-९३५;

३.**केसि** *(केशिन्)* એક સાધ્વીનો પુત્ર
ठा.(मू.४५४)वृ. बुह.भा.४१३७;

४.**केसि** *(केशिन्)* વાસુદેવ માટે વપરાતો केसव શબ્દ જેવો જ એક શબ્દ
आव.नि.४२२;

कोंकण *(कोङ्कण)* કોંકણનો રહીશ. જુઓ. 'कोंकणअ-१'
वव.(भा.४२८९)वृ.

१.**कोंकणअ** *(कोङ्कणक)* કોઈક ગુના માટે જેને રાજા દ્વારા સજા થયેલ એવો એક વ્યક્તિ
निसी.(भा.३८१४)वृ. वव.(भा.४२८९)वृ.

२.**कोंकणअ** *(कोङ्कणक)* એક શ્રાવકનો નાનો પુત્ર. જેણે ઘોડાને મારી નાંખેલ, પણ સત્ય બોલવાથી રાજાએ તેને માફ કરેલ
आव.चू.२.पृ.२८५;

३.**कोंकणअ** *(कोङ्कणक)* જુઓ. '*कोंकणगसाहु*'
निसी.भा.२८९+चू.

१.**कोंकणग** *(कोङ्कणक)* જુઓ. '*कोंकणगसाहु*'
निसी.भा.२८९,३८१४-वृ.

२.**कोंकणग** *(कोङ्कणक)* કાયોત્સર્ગ દરમિયાન દુન્યવી સંબંધોને ચિંતવનાર સાધુ
गच्छा.(मू.४३)वृ. आव.चू.२-पृ.२९७;

कोंकणगसाहु *(कोङ्कणकसाधु)* એક વખત જંગલમાં આચાર્ય ભગવંત કેટલાંક સાધુ સાથે રહેલા તેમાંના એક સાધુ, ત્યાં જંગલી પશુનો ભય હોવાથી તે સાધુને રાત્રિના ધ્યાન રાખવા માટે નિયુક્ત કરેલ. તે સાધુએ એક પછી એક ત્રણ સીંહોને મારી નાંખ્યા અને બધા સાધુની જીંદગી બચાવી. (થીણદ્ધિનિદ્રા ના ઉદયથી થતી હિંસા સંબંધે દૃષ્ટાંત)
निसी.भा.२८९+चू.

कोंडरीक *(कुण्डरीक)* જુઓ. 'कंडरीय-१'
सूय.चू.पृ.२३८;

कोंती *(कुंती)* હસ્તિનાપુરના રાજા પાંડુ ની પત્ની, યુધિષ્ઠીર આદિ પાંચ પાંડવોની માતા, કૃષ્ણ વાસુદેવની બહેન.
नाया.१७४-१७६,१७९;

कोकास *(कोकास)* સોપારગનનો એક સુથાર તેણે હવામાં ઉડી શકે તેવો લાકડાનો ઘોડો બનાવેલ.
आव.नि.९३०+वृ. आव.चू.१.पृ.५४०-५४१; दस.चू.पृ.१०३;

कोट्टवीर *(कोट्टवीर्य)* सिवभूइ ના શિષ્ય
आव.नि.१४८+वृ. आव.चू.१.पृ.५२८ उत्त.(नि.१७८-)वृ.

१.**कोडिन्न** *(कौडिन्य)* આચાર્ય महागिरिના આઠ શિષ્યોમાંના એક શિષ્ય, ચોથો નિહ્નવ 'आसमित्त'તેમનો શિષ્ય હતો.
ठा.(मू.६८८-)वृ. निसी.भा.५६००; आव.चू.१.पृ.४२२; उत्त.नि.१७०+वृ.

२.**कोडिन्न** *(कौडिन्य)* सिवभूई ના બે શિષ્ય.
आव.भा.१४८; आव.चू.१.पृ.४२८;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

उत्त.(नि.१७८)वृ.

३.**कोडिन्न** *(कौडिन्य)* એક તાપસ જે પોતાના ૫૦૦ શિષ્યો સહિત ગૌતમ સ્વામી જ્યારે અષ્ટાપદથી પાછા ફરતા હતા ત્યારે તેમના શિષ્ય બન્યા.

आव.चू.१.पृ.३८३; उत्त(नि.२९६-)वृ.

कोडीसर *(कोटीश्वर)* ગિરિનગરનો એક ધનાઢ્ય ગાથાપતિ, દર વર્ષે તેના ઘરમાં અગ્નિ પ્રજ્વલિત કરતો. લોકો તેની આ ભક્તિની પ્રશંસા કરતા હતા.

आव.चू.१.पृ.७९;

कोणिअ/कोणिय *(काणिक)* જુઓ कूणिअ

भग.३७२-३७४; नाया.३,५;
अंत ४८,५०; पण्हा १;
उव.८-११,३०; दसा.५४;
आव.चू.१.पृ.४५५,२.पृ.१६६,१६७,१७२;

कोरव/कोरव्व *(कौरव/कोरव्य)* પાંડવો સાથે જેનો ઉલ્લેખ આવે છે તે (આર્યકુળમાં જન્મેલ એક જાતિના લોકો)

सूय.६४१; पन्न.१७५;
बुह.भा.३२६५; मरण ४४३;

कोलगिनी *(कोलकिनी)* લુંટારાએ જ્યારે તેનું ઘર ભાંગ્યુ ત્યારે પોતાની સાથે વાત કરતી એક છોકરી, તે બોલી ''મારા લગ્ન મારા મામાના દીકરા સાથે થશે પછી અમને चंद નામનો પુત્ર થશે. હુ મોટેથી चंद અહીં આવ એમ બુમ પાડીશ'' એ સાંભળી પાડોશમાં રહેતા चंदे આવીને લુંટારાને રોકયા.

आव.चू.१.पृ.५२५;

१.**कोसलिअ** *(कोशलिक)* ભ૦ઋષભદેવનું બીજું નામ, જુઓ 'उसभ' ઋષભદેવ પૂર્વભવ માં ચક્રવર્તી હતા, દીક્ષા લઈ ચૌદપૂર્વી થયા.

सम.५३; जंबू.४३-४६;
उत्त.चू.पृ.२०७;

२.**कोसलिअ** *(कोशलिक)* વારાસણીનો રાજા, भद्दा તેની પુત્રી હતી. જેને (रुद्ददेव) પુરોહીત સાથે પરણાવેલી.

उत्त.नि.३७९,३८१; उत्त.चू.पृ.२०३;
उत्त.(नि.३२४)वृ.

कोसा *(कोशा)* પાડલિપુત્રની એક ગણિકા, थुलभद्द તેની સાથે બાર વર્ષ રહેલ.

તેને ત્યાં એક (સિંહ ગુફાવાસી) મુનિ આવેલા, કોસાના સંગથી ચલિત થયેલા કોશાએ તેને સાચો માર્ગ બતાવેલો.

भत्त.१२८; आव.चू.१.पृ.५५४,२.पृ.१८५;
उत्त.नि.१००-१०५+वृ.

१.**कोसिअ** *(कौशिक)* કોલ્લાગ સંનિવેશનો એક બ્રાહ્મણ, ભ૦મહાવીરના જીવ નો પૂર્વભવ, જે 'मरीइ'ના ભવ પછી થયેલ.

आव.नि.४४१; आव.चू.१.पृ.२२९;

२.**कोसिअ** *(कौशिक)* કનગખલ નામના આશ્રમના મુખ્ય તાપસ, તે ઘણા ક્રોધી હતાં. चंडकोसिअ નામે પણ ઓળખાતા હતા. મૃત્યુબાદ તે જ આશ્રમમાં દૃષ્ટિવિષ સર્પ

सूय.चू.पृ.१८६; गच्छा.(मू.८२-)वृ.
आव.चू.१.पृ.२७८;

३.**कोसिअ** *(कौशिक)* सिद्धत्थपुर નો એક ઘોડાનો વેપારી. તેણે ભ.મહાવીરને ચોર માનીને પકડેલા, પછીથી છોડી દીધા. બીજી વાંચના પ્રમાણે તેણે ભ૦ પર હુમલો કરેલ.

आव.नि.५११; आव.चू.१.पृ.३१३;

४.**कोसिअ** *(कौशिक)* ચંપાનગરીના એક ધર્મગુરુ, જેને 'अंगरिसि'અને 'रुद्दअ'નામે બે શિષ્ય હતાં

आव.नि.१२९३+वृ. आव.चू.२.पृ.१९३;

कोसिअज्ज *(कौशिकार्य)* જુઓ 'कोसिअ-१'

आव.(नि.१२९३-) वृ.

कोसितज्ज *(कौशिकार्य)* જુઓ 'कोसिअ-१'

आव.चू.१.पृ. २२९;

कोसिय *(कौशिक)* જુઓ 'कोसिय-२'

आव.चू.१.पृ. २७८;

कोसियज्ज *(कौशिकार्य)* જુઓ 'कोसिय-४'

आव.नि.१२८८; आव.चू.२-पृ.१९३;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

खउड *(खपुत)* ગુડસત્થ નગરનો યક્ષદેવ જેના અંકુશમાં હતો તેવા એક આચાર્ય, તેણે भरुअच्च ના સ્તુપના વિષયમાં બૌદ્ધો દ્વારા ઉત્પન્ન કરાયેલી મુશ્કેલીઓ હલ કરેલી.
निसी.(भा.३३,२८६०-)चू, दस.(नि.१८४-वृ).
आव.नि.९२९ आव.चू.१.पृ.५४१,५४२;

खंडकण्ण *(खण्डकर्ण)* ઉજ્જેનીના રાજા पज्जोअ નો મંત્રી.
वव.(भा.७८३+वृ.)

खंडोट्ठी *(खण्डौष्ठी)* लक्खणज्जा નો આગામી ભવ, વેશ્યાને ત્યાં દાસી પણે ઉત્પન્ન થયેલ એક સ્વરૂપવાન સ્ત્રી, વૃદ્ધ વેશ્યાએ તેને કષ્ટ પહોંચાડવા વિચાર્યું. खंडोट्ठा ને પણ સ્વપ્ન આવ્યું. તે ભાગીને કોઈ રંડાપુત્ર સાથે રહી. રંડાપુત્રની પ્રથમ પત્નીએ खंडोट्ठा ની યોનિમાં સળગતું લાકડું ઘુસાડી મારી નાંખી પછીના ભવે ચક્રવર્તીની સ્ત્રી રત્ન બની.
महानि. ११९६-१२१५;

१-खंद *(स्कन्द)* पत्तकालय ગામના મુખીયાનો પુત્ર એક વખત ગોશાળાએ તેની મશ્કરી કરતા તેણે ગોશાળાને મારેલો.
आव.चू.१-पृ.२८५;

२-खंद *(स्कन्द)* જુઓ 'खंदअ-२'
उत्त.चू.पृ.७३;

१-खंदअ *(स्कन्दक)* मगध નો એક રહેવાસી, गद्दभाल પરિવ્રાજકનો શિષ્ય. જે પછીથી ભ.મહાવીરનો શિષ્ય બન્યા. તેને 'पिंगल' નામના સાધુ સાથે પ્રશ્નોત્તર થયેલા. ઉત્તમોત્તમ તપ કરી કાયાને શોષવી, અનશન કરી, બારમાં દેવલોકે ગયા. (તપ દ્વારા શોષવેલ દેહ કેવો હોય? તેનું ઉત્તમ વર્ણન છે.)
भग. ११२-११७; अंत. ५;
अनुत्त. १; गच्छा.(मू.१००-)वृ.

२-खंदअ *(स्कन्दक)* સાવત્થી નગરીના રાજા जियसत्तु અને રાણી धारिणी નો પુત્ર તેની બહેન पुरंदरजसा હતી, જેના લગ્ન રાજા दंडगी સાથે થયેલ. खंदअ રાજકુમાર અવસ્થામાં કુંભકાર નગરના રાજા दंडगी ના મંત્રી पालग ને વાદમાં હરાવેલ તેણે ભ.मुनिसुव्वय પાસે દીક્ષા લીધી પછી खंदअ આચાર્ય બન્યા. એક વખત पालग મંત્રીએ તેને ૫૦૦ સાધુ સહિત ઘાણીમાં પીલી નાંખ્યા खंदअ એ નિયાણું કર્યું, મૃત્યુબાદ અગ્નિકુમાર દેવ થયા અને કુંભકાર નગરને સળગાવી દીધું.
आया.चू.पृ.२३५,२३६;
संथा. ५८-६०; मरण. ४४४,४९६;
निसी.(भा ५७४१-)वृ.,बुह.भा. ३२७२-७४;
बुह.(भा.४९९४,५५८३-)वृ.
जिय.भा.५२८,२४९७,२४९८;
उत्त.नि.१११-११३+वृ उत्त.चू. पृ.७३;

खंदग *(स्कन्दक)* જુઓ 'खंदअ-२'
आया.चू.पृ.२३१; मरण. ४४४,४९६;
निसी.भा.५७४१,+चू. बुह.भा. ३२७२

खंदय *(स्कन्दक)* જુઓ 'खंदअ'
भग. ११२-११९;

१-खंदसिरी *(स्कन्दश्री)* શાલાઅટવીમાં રહેલા विजय ચોર સેનાપતિની પત્ની. પુત્ર अभग्गसेन હતો. કથા જુઓ. 'अभग्गसेन'
विवा.१९,२१,

२-खंदसिरी *(स्कन्दश्री)* રાજગૃહના માળી 'अज्जुनग' ની પત્ની, તેનું बंधुमती નામ છે.
अंत. २७; उत.नि.११०+वृ.
उत्त.चू.पृ. ७०;

१-खंदिल *(स्कान्दिल)* બ્રહ્મદ્વીપ શાખાના આર્ય 'सीह' ના શિષ્ય. મથુરામાં તેની નિશ્રામાં સાધુઓની વાચના થઈ,
नंदी.३५+वृ. नंदी.चू. पृ. ९;

२-खंदिल *(स्कन्दिल)* तगर શહેરમાં રહેલા એક આચાર્યના શિષ્ય
वव.भा. १७०२+वृ.

खंभगनिधी *(स्तम्भकनिधि)* असगडा ના પિતા
मरण. ५०३;

खमअ (क्षमक) ચંડકૌશિકનો પૂર્વજન્મ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.चू.१.पृ.२७८;

१.खरअ *(खरक)* રાજા સાયવાહનનો મંત્રી

बुह.(भा.६२४४-)व्रृ. वव.(भा.११२०-)वृ

२.खरअ *(खरक)* ભ૰મહાવીરના કાનમાં ઠોંકાયેલા ખીલા ખેંચી કાઢનાર એક વૈદ્ય. જે **मज्झिमपावा** નો રહેવાસી હતો.

आव.नि. ५२६; आव.चू. १.पृ.३२२;

खरग *(खरक)* જુઓ 'खरअ-१'

वव. (भा.११२०-) वृ.

खुड्डागकुमार *(क्षुल्लककुमार)* યુવરાજ **कंडरीय** અને **जसमद्दा** નો પુત્ર. તેનો જન્મ તેની માતાએ દીક્ષા લીધી પછી થયેલો. તેણે પણ દીક્ષા લીધી. તે **अजियसेन** ના શિષ્ય બન્યા. એક વખત તે દીક્ષા છોડી ચાલી નીકળેલા, પણ રસ્તામાં નર્તકીનું ગીત સાંભળતા ફરી સાધુ પણામાં સ્થિર થયા.

निसी.(भा.१५५७-)वृ. आव.नि. १२८३;
आवचू.२-पृ.१९१,१९२

खुड्डागगणि *(क्षुल्लकगणिन्)* એક સ્થવિર સાધુ, જે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવામાં ઘણાં કુશળ હતા. તેને એક વખત કુસુમપુરના રાજા **मुरुंड** સાથે ચર્ચા થયેલી.

वव.(भा.१४९९-)वृ.

खेम *(क्षेम)* પાડલિપુરના રાજા **जियसत्तु** નો મંત્રી. એક વખત રાજાએ તેને તળાવમાંથી કમળ તોડી લાવવા કહેલું.

आव.चू.२.पृ.२८३;

खेमअ *(क्षेमक)* કાગંદીનગરીનો એક ગાથા-પતિ ભ૰મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી વિપુલ પર્વત ઉપર મોક્ષે ગયા.

अंत. २४,२९;

खेमंधर *(क्षेमन्धर)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ પાંચમાં કુલકર જેના શાસનમાં **मक्कार** દંડનીતિ હતી.

जंबू.४१,४२;

खेमंकर *(क्षेमङ्कर)* આ અવસર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રના છઠ્ઠા કુલકર જેના શાસનમાં **हक्कार** દંડનીતિ હતી.

जंबू. ४१,४२;

गअ *(गज)* જુઓ 'गयसुकुमाल'

अंत.१०

गंग *(गङ्ग)* 'महागिरि' ના શિષ્ય **घनगुत्त** ના શિષ્ય, તે પાંચમાં નિહ્નવ થયા. તેણે ઉલુકાતીરે **दोकिरिय** નામનો મત કાઢેલો તે **गांगेय** નામે પણ ઓળખાય છે.

ठा.६६८; निसी.भा. ५६१५;
आव.नि.७८१; आव.भा. १३४;
आवचू.१-पृ.४२४; आ.नि.१५३,१७१+वृ.

१-गंगदत्त *(गङ्गदत्त)* હસ્તિનાપુરનો એક ધનાઢ્ય વેપારી, ભ.મુનિસુવ્રત પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ પામી મહાશુક્ર કલ્પે દેવ થયા.

भग. ६७५,६७६;

२-गंगदत्त *(गङ्गदत्त)* વાસુદેવ **कण्ह** નો પૂર્વભવ, તે હસ્તિનાપુરના એક ગાથાપતિના પુત્ર હતા. તેની માતાના દ્વેષને કારણે તેણે આચાર્ય **दुमसेन** પાસે દીક્ષા લીધી. તેની માતાને કારણે તેણે રાગથી નિયાણુ કર્યું

सम. ३३०; भत्त. १३७;
आव.चू.पृ.४७४,४७५;

३-गंगदत्त *(गङ्गदत्त)* છઠ્ઠા બળદેવ **आनंद** અને છઠ્ઠા વાસુદેવ **पुरिसपुंडरिअ** ના પૂર્વ ભવના ધર્માચાર્ય.

ठा. ८१३; सम. ३२४;

४-गंगदत्त *(गङ्गदत्त)* રાજગૃહીનો એક ગાથાપતિ ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિપુલ પર્વત ઉપર મોક્ષે ગયા.

अंत. २६;

गंगदत्ता *(गङ्गदत्ता)* પાટલિષંડ નગરના સાર્થવાહ ની પત્ની તેને **उंबरदत्त** પુત્ર હતો.

विवा. ३१;

गंगपासावच्चिज्ज *(गङ्ग-पार्श्वापत्यिय)* જુઓ 'गंगेय-१'

भग. ४५९;

१-गंगेय *(गाङ्गेय)* ભ.પાર્શ્વની શાખાની એક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સાધુ. ભ. મહાવીર સાથે વિવિધ પ્રશ્નોત્તર પછી તેણે ભ०મહાવીરનો માર્ગ સ્વીકાર્યો
भग. ४५१-४५९;

२-गंगेय *(गाङ्गेय)* હસ્તિનાપુરના એક રાજકુમાર,
नाया. १७०;

३-गंगेय *(गाङ्गेय)* જુઓ 'गंग'
आव.चू.१.पृ.४२४;

गंधदेवी *(गन्धदेवी)* કોઈ ગાથાપતિની પુત્રી હતી. ભ०પાર્શ્વના શાસનમાં દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સૌધર્મકલ્પે દેવી થયા. ભ०મહાવીર સન્મુખ નાટ્યવિધિ દેખાડી. વંદના કરી.
पुष्फ-२;

गंधप्पिय *(गन्दप्रिय)* એક રાજકુમાર, જેને સુગંધનો શોખ હતો. તે જ કારણે મૃત્યું થયું.
आया.(म्.११०.वृ) आव.चू.१-पृ.५३२;

गंधव्वनागदत्त *(गन्धर्वनागदत्त)* જુઓ 'नागदत्त' સંગીતમાં વિશારદ, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
आव.(नि.१२५१-) वृ.

गंधहत्थि *(गन्धहस्तिन्)* આગમોનું વિશદ્ જ્ઞાન ધરાવતા એક આચાર્ય જેણે आयारो સૂત્રની વૃત્તિ રચેલી.
आया.(मू.१,६२-)वृ वव.(भा.१७२२)वृ.
जीय.भा. ११२;

१-गंधारी *(गन्धारी)* કૃષ્ણ વાસુદેવના આઠ પટ્ટરાણીમાંના ત્રીજા પટ્ટરાણી. શેષ કથા જુઓ 'पउमावई-५' મુજબ
ठा.७३८; अंत. १९-२१;

२-गंधारी *(गन्धारी)* बलकोट्ट ની પત્ની અને हरिएसबल ની માતા
उत्त.चू.पृ.२०१;

गंभीर *(गम्भीर)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी ના પુત્ર ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજય તીર્થે મોક્ષે ગયા.
अंत. २६;

गग्ग *(गार्ग्य)* ગર્ગકુળના એક આચાર્ય, તેમના અવિનીત શિષ્યોને છોડીને તપોમગ્ન બન્યા.
उत्त. १०५९,१०७३-१०७५;

गद्दभ *(गर्दभ)* જુઓ 'गद्दभिल्ल'
बुह.भा. ११५५;

गद्दभाल *(गर्दभाल)* શ્રાવસ્તિનો એક પરિ-વ્રાજક, જેને *खंदअ* નામનો શિષ્ય હતો.
भग. ११२;

गद्दभालि *(गर्दभालि)* એક તપસ્વી-ધ્યાની સાધુ રાજા 'संजय' ને તેણે પ્રતિબોધ કરેલા
उत्त. ५७८,५८१; उत्त.नि. २९७+वृ.
उत्त.चू.पृ. २४८;

गद्दभिल्ल *(गर्दभिल्ल)* ઉજ્જૈનીનો એક રાજા, તે जव નો પુત્ર અને अडोलिया નો ભાઈ હતો. दिहपट्ठ તેનો મંત્રી હતો. કે જેણે गद्दभिल्ल ને अडोलिया સાથે અવૈધિક સંબંધ સ્થાપવામાં મદદ કરેલી. પછી जव મુનિએ दिहपट्ठ ને गद्दभिल्ल દ્વારા મારી નંખાવેલ.

આચાર્ય कालग ના બહેન सरस्सई સાધ્વીનું गद्दभिल्ले અપહરણ કરેલું. અંતે તે આચાર્ય कालग દ્વારા મરાયો
निसी.(भा.२८३०) चू.
बुह. भा.११५५-११५३+वृ

१-गयसुकुमाल *(गजसुकुमार)* રાજા વસુદેવ અને રાણી દેવકીના પુત્ર, કૃષ્ણ વાસુદેવના નાનાભાઈ, સોમાનામની સ્વરૂપવાન કન્યા સાથે તેના લગ્ન થવાના હતા. ભ.અરિષ્ટનેમિ ની વાણી સાંભળી, દીક્ષા લીધી તેજ રાત્રિએ એકરાત્રિકી મહાપ્રતિમા અંગીકાર કરી, સોમાના પિતા સોમીલે ગજસુકુમાલને મરણાંત ઉપસર્ગ કર્યો. અંતકૃત્ કેવળી થયા.
आया.(मू.२०७-)वृ. ठा. (मू.३९२-) वृ.
अंत. १३; मरण. ४३२,४३३;
आव.चू.१-पृ.३५५,३५८,३६२-३६५,५३६;
बुह.भा. ६११६; वव(भा.१०७३-) वृ.

२-गयसुकुमाल (गजसुकुमार) દીક્ષા લીધા પછી કોઈએ હજારો ખીલાથી મઢેલ હોય તેવા લીલા ચામડાથી બાંધી, પૃથ્વી ઉપર પછાડ્યા છતાં સમાધિ મરણ સાધ્યું.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

संथा. ८६; मरण. ४९३;

गयसूमाल *(गजसुकुमार)* જુઓ 'गयसुकुमाल-१'
आव. चू.१-पृ.३६२

गागलि *(गागलि)* કંપિલપુરના રાજા 'पिढर.' અને રાણી 'जसवई' નો પુત્ર તેણે 'इंदभूइ' ગૌતમ પાસે દીક્ષા લીધી. ભ.મહાવીર પાસે જતાં કેવળજ્ઞાન થયું.
दस.चू.पृ. ५२; उत्त.नि.२८५+वृ.

गुट्ठमाहिल *(गोष्ठामाहिल)* જુઓ 'गोट्ठामाहिल'
उत्त.नि. १६६,१७५-वृ.ऋ

गुणंधर *(गुणन्धर)* गोविंद બ્રાહ્મણે જેની પાસે દીક્ષા લીધી તે એક ચૌદપૂર્વધર ચરમશરીરી સ્થવિર ભગવંત(सुसढ કથા માં આ કથા છે.)
महानि. १४९७;

गुणचंद *(गुणचन्द्र)* સાકેતનગરના રાજા 'चंदवडेंसअ' નો પુત્ર અને मुनिचंद નો ભાઈ પછી તે રાજા થયો. તેની સાવકીમાતાને ન ગમ્યું. તેણે સાવકાભાઈને રાજ્ય સોંપી દીક્ષા લીધી. તે सागरचंद મુનિના શિષ્ય બન્યા. ઉજ્જેનીમાં જઈને मुनिचंद ને દીક્ષા આપી.
आव.चू. १-पृ. ४९२,४९३
आव.नि. ८६८-वृ.

गुत्तिसेन *(गुप्तिसेन)* ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના સોળમાં તીર્થંકર
सम. ३४९;

१-गूढदंत *(गूढदन्त)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी ના પુત્ર ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયા.
अनुत. ४,६;

२-गूढदंत *(गूढदंत)* ભરતક્ષેત્રમાં ભવિષ્યમાં થનારા ત્રીજા ચક્રવર્તી.
सम.३६६;

गोअम *(गोतम)* જુઓ 'गोयम'
अनुओ-२१;

गोच्छुभ *(गोस्तुभ)* વર્તમાન ચોવીસીના અગીયારમાં તીર્થંકર 'सेज्जंस' ના પ્રથમ શિષ્ય
सम.(मू.३०६-) वृ.

गोट्ठमाहिल *(गोष्ठामाहिल)* જુઓ गोट्ठामाहिल
आव.नि.७८१

गोट्ठामाहिल *(गोष्ठामाहिल)* આર્યરક્ષિત ના શિષ્ય. તે સાતમાં નિહ્નવ થયાં. તેણે મથુરાના એક અન્યતીર્થિકને ચર્ચામાં હરાવેલ તેણે अबद्धिय નામનો મત સ્થાવેલ તેને મતે કર્મ આત્માને માત્ર સ્પર્શે છે, ચોંટતા નથી.
सूय.चू.पृ. २७३; ठा. ६८८;
निसी.भा. ५६०७, ५६०८; आव.नि.७८९;
आव.चू.१-पृ.४११-४१४;

गोट्ठामाहिल्ल *(गोष्ठामाहिल)* જુઓ. 'गोट्ठामाहिल'
आव.चू.१-पृ.४१३;

गोत्तास *(गोत्रास)* હસ્તિનાપુરના કુટગ્રાહ भीम અને उप्पला નો પુત્ર. उज्झियअ નો પૂર્વભવ. તે અતિ અધર્મી અને ક્રુર હતો.
ठा.(मू.९६८-) वृ. विवा.१३-१५;

गोदत्ता *(गोदत्ता)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની રાણી
उत्त.नि. ३४३+वृ.

गोपालअ *(गोपालक)* ઉજ્જેનીના રાજા पज्जोअ નો એક પુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધેલી.
आव.चू.२-पृ.१८९;

गोबहुल *(गोबहुल)* સરવણ ગામનો એક બ્રાહ્મણ, જેની ગોશાળામાં 'गोसालक' નો જન્મ થયો. કથા જુઓ 'गोसाल'
भग.६३८; आव.नि. ४३९-४७३+वृ.
आव.चू.१-पृ.२८२;

गोमायुपुत्त *(गोमायपुत्र)* જુઓ 'अज्जुन-१'
भग. ६३७,६४४;

१-गोयम *(गौतम)* ભ૦મહાવીરના પ્રથમ ગણધર, જેનું નામ 'इंदभूइ' હતું તે ગૌતમ નામથી જ પ્રસિદ્ધ હતા.(અહીં માત્ર અગત્યના પ્રસંગોનો જ સંદર્ભમાં ઉલ્લેખ કરેલ છે.) गोयम સાથેનો उदयपेढालपुत कालोदाई, ભ.મહાવીર આદિ સાથે સંવાદો થયેલા खंदअ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પરિવ્રાજક સાથે તેમનું અત્યંત વિનયી વર્તન, આનંદ શ્રાવકને ત્યાં જવું અને અવધિજ્ઞાન વિષયક શંકા થવી તેમજ ભ૰મહાવીરના કહેવાથી તેનું પ્રાયશ્ચિત કરી આનંદ શ્રાવક સાથે ક્ષમાયાચના કરી. **अईमुत्त** મુનિએ તેમણે કરેલા પ્રશ્નોના સમ્યક્ ઉત્તરો આપેલા, પાર્શ્વાપત્ય **केसि** સ્વામીના પ્રશ્નોના સુંદર ઉત્તર આપેલા આદિ ઘટના ખૂબજ પારદર્શી છે.

ગોયમ સ્વામીનું સંયમીજીવન, તેની દિનચર્યામાં પ્રતિબિંબિત શ્રમણપણું, ભ૰મહાવીર પ્રત્યેનો તેમનો ચિર સ્નેહ, તેમના દેહ-તપોગુણ બ્રહ્મચર્યાદિનું વર્ણન પણ સુંદર જોવા મળે છે.

सूय. ७९६-८०६;
भग.११२,३७७,६१८,६३८,७५०;
उवा. १२,१७,१८; अंत. ३९;
उव. ४४,५०,५२,५४,५५;
आव.नि. ६५०; उत्त. ८५२-९३५;

२-गोयम *(गौतम)* રાજા **'अंधगवण्हि'** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. ભિક્ષુની બાર પ્રતિમા વહન કરી, બાર વર્ષ સંયમ પાળી મોક્ષે ગયા.
अंत. २,५;

३-गोयम *(गौतम)* તાપસોનો એક વર્ગ
अनुओ.२१;

गोयमपुत्त *(गौतमपुत्र)* જુઓ **'अज्जुन-२'**
भग.६४८;

१-गोरी *(गौरी)* કૃષ્ણ વાસુદેવની એક પટ્ટરાણી, શેષકથા **'पउमावई-५'** મુજબ
ठा. ७३८; अंत. १९,२१;

२-गोरी *(गौरी)* **हरिएसवल** ની માતા
उत्त.नि.३२५+वृ. उत्त.चू. पृ, २०२;

गोवालिका *(गोपालिका)* ભ૰પાર્શ્વના શાસનના એક બુહશ્રુત સાધ્વી. તેના ઉપદેશથી **'सुकुमालिया'** શ્રાવિકા બની, દીક્ષા લીધી.
नाया. १६५,१६७;

गोवाली *(गोपालि)* ભ.પાર્શ્વના એક શિષ્ય
आव.नि.१३०२;

गोविंद *(गोविन्द)* સંબુક્કનગરનો રહેવાસી બ્રાહ્મણ, **सुज्जसिव** બ્રાહ્મણે તેની પુત્રી ને તેને ત્યાં વેચેલ, તે બ્રાહ્મણની પત્ની **भद्दिदारिका** બ્રાહ્મણીને પુત્રનું અકૃત્ય જોઈ વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયેલો. પછી **गोविंद** બ્રાહ્મણે પણ દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા .
महानि. १४८४-१४९६;

गोविंददत्त *(गोविन्ददत्त)* શહેરમાં રહેલા એક આચાર્ય ના શિષ્ય
वव.(भा.१७०२-) वृ.

गोविंदवायग *(गोविन्दवाचक)* એક બૌદ્ધ સાધુ જે પછીથી જૈન સાધુ બનેલા તે **गोविंद निज्जुति** ના કર્તા છે.
ठा.(मू.८९८,९६३-)वृ. निसी.भा.३६५३;
नीसी.भा.२६५६,५५७३+चू.
वव.भा,२७०९,२७१०+ वृ.
आव.चू.२-पृ,२७,६०,२०१,२२८,३०६,३२२;
दस.चू.पृ.५३;

गोसंखि *(गोसङ्खिन्)* ગોબ્બર ગામનો એક ખેડુત **बंधुमति** તેની પત્ની હતી અને **वेसियायन** તેનો દત્તકપુત્ર હતો.
आव.नि.४९४; आव.चू. १-पृ २९७;

गोसाल *(गोशाल)* મંખલિનામના ભિક્ષાચર અને ભદ્રાનો પુત્ર. સરવણ નામના ગામમાં ગોશાળામાં તેનો જન્મ થયો. તે ગોશાળા કે ગોશાલક નામે પ્રસિદ્ધ થયો. તેને **मंखलिपुत** નામથી પણ ઓળખે છે.

આગમી એક ભવમાં તેનું નામ **महापउम** થશે, જે **देवसेन** અને **विमलवाहन** નામે પણ ઓળખાશે. પરંપરાએ **दढपइण्ण** નામે કેવળી થઈ મોક્ષે જશે.

ગોશાળાનું સમગ્ર જીવન વૃતાંત અને આગામી ભવોનું વર્ણન ભગવતીજીમાં છે તે પૂર્વભવમાં **ईस्सर** નામે હતો.

તેનો **सद्दालपुत** શ્રમણોપાસક સાથે સંવાદ થયેલો ભ૰મહાવીરના શિષ્ય ભગવંતને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

धमकी પણ મોકલેલી.
सूय.नि.१९०; सूय.चू.पृ.४१७;
ठा.(८७०,९७०,१०००-)वृ.
सम.(मू.२२८-)वृ.
भग. ६२७-६५८; उमू.४२,४३;
आव.नि. ४७३-४९४;
आव.चू. १.पृ.२७२,२८२-२८४;
नंदी (मू.१५०-)वृ.

घन *(घन)* વાણારસી નો એક ગાથાપતિ
नाया. २२६;

घनसिरी *(घनश्री)* વાણારસીના ગાથાપતિ 'घन' ની પત્ની તેને 'धना' પુત્રી હતી.
नाया. २२६;

घना *(घना)* વાણારસીના ગાથાપતિ 'धन' ની પુત્રી, તેણે ભ०પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ તે धरणइन्द्र ની એક દેવી બની.
नाया. २२६;

घयपूसमित्त *(धृतपुष्यमित्रा)* रक्खिय (આર્યરક્ષિત)ના એક શિષ્ય, જે પોતાની વિશિષ્ટ લબ્ધિ વડે ઘી ઉત્પન્ન કરી શકતા હતા.
आव.(नि.७८३-) भा.१४२; आव.चू.१-पृ.४०९;

घोस *(घोष)* ભ०પાર્શ્વના એક ગણધર, જેનો सुभघोस નામે પણ ઉલ્લેખ છે.
ठा. ७२८; सम.९;

चंडकोसिय *(चण्डकौशिक)* 'कोसिय' જે મરીને દષ્ટિવિષ સર્પ થયેલ. ભ०મહાવીર ને જેણે કનગખલ આશ્રમમાં ડંસ દીધેલ
ठा.(मू.३९२-)वृ. आव.नि. ४६८;
आव.चू.१.पृ.२७८,२७९; नंदी (मू.१०९-)वृ

चंडज्झय *(चण्डध्वज)* અરક્ષુરીનો રાજા, જેણે પોતાની બહેને चंदजसा ને धनमित्त ના પુત્ર सुजात સાથે પરણાવેલી
आव.चू. २-पृ. १९८;

चंडपिंगल *(चण्डपिङ्गल)* વસંતપુરનો એક ચોર, તે રાજ્યની ગણિકા સાથે રહેતો હતો, એક વખત રાણીનો હાર ચોરીને ગણિકાને આપેલો, તે ગુનામાં રાજાએ તેને ફાંસી આપી. તેણે મોહગર્ભિત નિયાણું કર્યું.
भत्त. १३७; आव.नि. १०१९;
आव. चू. १-पृ ४९०;

चंडमेह *(चण्डमेघ)* આ અવસર્પિણીકાળનાં ભરતક્ષેત્ર પ્રતિવાસુદેવ आसग्गीव નો દૂત.
आव.चू.१.पृ.२३३;
आव.(नि.४४४-४५-) वृ.

चंडरुद्द *(चण्डरुद्र)* એક ક્રોધી આચાર્ય, જેણે પોતાના શિષ્યને માથે ડાંડો મારી તેનું માથુ ફોડી નાંખેલ. (પછીથી તેને કેવળ જ્ઞાન થયું.)
बुह.भा.६१०२-६१०४; आव.चू.२-पृ.७७
आव.(मू.२०-) वृ. उत्त. चू.पृ.३१;

चंडवडंसअ *(चन्द्रवतंसक)* સાકેતનગરના રાજા તેની પત્ની (રાણી) धारिणी હતી मुनिचंद તેમનો પુત્ર હતો. રાજાએ દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
उत्त. नि.३३३+वृ, उत्त.चू.पृ. २१३;

चंडवडिंसअ *(चन्द्रावतंसक)* જુઓ चंडवडंसअ
आव.(नि.८६६-) वृ. उत्त.नि.३३३+वृ.
उत्त.चू. पृ. २१३;

चंडवेग *(चण्डवेग)* કાકંદીનો એક રહેવાસી, જેણે अभयघोष રાજર્ષિને હણેલા.
संथा. ७८;

चंद *(चन्द्र)* જ્યોતિષ્કેન્દ્ર, ભ०મહાવીરને વંદનાર્થે સપરિવાર આવેલ. પૂર્વભવમાં તે શ્રાવસ્તીનગરી નો अंगइ નામે ગાથાપતિ હતો. ભ०પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. છેલ્લા પંદર દિવસનું અનશન કરી, મૃત્યુબાદ चंद થયો.
पुप्फ २,३; (અહીં જ્યોતિષ્કેન્દ્રના સંદર્ભ લીધા નથી)

चंदउत्त *(चन्द्रगुप्त)* પાડલિપુત્રનો રાજા, તે नंद ના રાજ્યમાં રહેતા મયુરપોષકનો પુત્ર હતો. चाणक्क મદદથી તે પાડલિપુત્રનો રાજા થયો. પછી રાજા नंद ની પુત્રીને પરણેલ તેના પુત્રનું નામ बिंदुसार હતું
संथा.७०; निसी.भा. ५७४५;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

निसी.(भा.२१५४,५१३८-३९-) चू.
बुह.भा.३२७६; आव.चू.१-पृ ५६३-५६५;
दस.चू. ५२,८१;

चंदओत्त *(चन्द्रगुप्त)* જુઓ 'चंदउत्त'
आव.चू.२.पृ.२८१;

चंदगुत *(चन्द्रगुप्त)* જુઓ 'चंदउत्त' પાડલિપુત્રનગરનો રાજા, તેને **धम्मसीह** મિત્ર હતો.
संथा.७०; निसी.(भा.४४६२-) चू.
बुह.भा. ३२७६; आव.चू.१-पृ.७८;
आव (नि.४५०-)वृ. दस.चू.पृ. ८१

चंदघोस *(चन्द्रघोष)* અરક્ષુરી નગરીનો રાજા
आव.नि.१२६९;

चंदच्छाअ *(चन्द्रच्छाय)* ચંપાનગરીનો રાજા, ભ૰મલ્લિ પાસે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
नाया. ८१,८७;

चंदजसा *(चन्द्रयशा)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રના કુલકર **विमलवाहन** ની પત્ની
सम. २६२, आव.नि. १५९;

चंदना *(चन्दना)* ચંપાનગરીના રાજા **दधिवाहन** ની પુત્રી, તેનું મૂળનામ **वसुमती** હતું. તે રાજ્યભ્રષ્ટ થતા, તેણી કૌસાંબીના સાર્થવાહ **धनावह** ને ત્યાં દાસી તરીકે વેચાણી. ભ૰મહાવીરનો છ માસનો અભિગ્રહ તેણી પાસે પુરો થયો, પછી દીક્ષા લઈ આર્યા બન્યા. જે ભ૰મહાવીરના ૩૬૦૦૦ સાધ્વીઓમાં મુખ્યા સાધ્વી હતા. તેમના મુખ્ય શિષ્યા **मियावई** હતા, જેની સાથેના પરસ્પર ખામણાંથી તે બંનેને કેવળજ્ઞાન થયેલું.
રાજા **सेणिअ** ના પણ **कालि** આદિ દશ રાણી તેમની પાસે દીક્ષિત થયેલા
सम. ३११; भग. ४६२;
अंत. ४८,५०; आव.नि. ५१२+वृ.
आव.चू.१-पृ.३१८-३२०,६१५;
दस चू.पृ.५०;

१-चंदप्पभ *(चन्द्रप्रभ)* વર્તમાન ચોવિસીના આઠમાં તીર્થંકર જુઓ 'चंदप्पह'
सम.२६३-३११;

२-चंदप्पभ *(चन्द्रप्रभ)* મથુરાનગરીનો એક ગાથાપતિ **चन्दसिरी** તેની પત્ની હતી. **चंदप्पमा** તેની પુત્રી હતી.
नाया.२३६;

चंदप्पभा *(चन्द्रप्रभा)* મથુરાના ગાથાપતિ **चंदप्पम** અને **चंदसिरी** ની પુત્રી ભ૰પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ ચંદ્રની દેવી બની.
ठा. २८७; भग. ४९८;
नाया. २३६; जीवा. ३१९;
सूर. १२६; चंद. १३०;
जंबू. ३५१;

१-चंदप्पह *(चन्द्रप्रभ)* ભરતની આ ચોવીસીના આઠમાં તીર્થંકર તે '**ससि**' નામે પણ ઓળખાય છે. ચંદપુરના રાજા **महसेन** અને રાણી **लक्खणा** ના પુત્ર, દેહનો વર્ણ શ્વેત હતો, ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેમને ૯૩ ગણ અને ૯૩ ગણધર હતા. એક લાખ પૂર્વનું આયુ પાળી મોક્ષે ગયા
ठा. ५९१,९३०; सम. २६४-३०६;
आव. ४,४१; आव.नि. २२४,२५७,२६६
२७२-३०७,३२७,३७०,३७६,३७८,
३८२,३८५,३८७,१०९०;

२-चंदप्पह *(चन्द्रप्रभ)* જુઓ 'चंदप्पभ-२'
नाया. (मू.२३६-) वृ.

चंदवडिंसअ *(चन्द्रावतंसक)* સાકેતનગરીનો રાજા, તેને **धारिणी** તથા બીજી એક પત્ની હતી.**गुणचंद** પુત્રો હતા. અભિગ્રહપૂર્વક કાર્યોત્સર્ગમાં રાત્રિ પસાર કરી મૃત્યુ પામ્યો.
मरण. ४४१,४४२;

चंदवडेंसअ *(चन्द्रावतंसक)* જુઓ चंदवडिंसअ
आव.चू.१-पृ.४९२; आव.(नि.८६६-) वृ.

१-चंदसिरि *(चन्द्रश्री)* મથુરાનગરીના એક ગાથાપતિ **चंदप्पभ** ની પત્ની, **चंदप्पभा** તેની પુત્રી હતી.
नाया.२३६;

२-चंदसिरी *(चन्द्रश्री)* પાડલિપુત્રના ગાથાપતિ **धम्मसीह** ની પત્ની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

संथा.७०;

चंदानन *(चन्द्रानन)* જંબૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના પ્રથમ તીર્થંકર, તે મેહકુડ પર્વત ઉપર નિર્વાણ પામ્યા.
सम. ३४७;

चंदाभ *(चन्द्राभ)* આ અવસર્પિણીના અગિયારમાં કુલકર, જેના શાસન માં **धिक्कार** રાજનીતિ હતી.
जंबू. ४१,४२;

चंदिम *(चन्द्र)* સાકેતનગરીની સાર્થવા હિની भद्दा નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને દેવ થયા.
अनुत्त. ८,१३;

चक्काउह *(चक्रायुध)* સોળમાં તીર્થંકર **संति** (શાંતિનાથ) ના પહેલા શિષ્ય.
सम.३०६;

चक्खुकांता *(चक्षुष्कान्ता)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રના પાંચમાં કુલકર **पसेनइ** ની પત્ની
सम. २६२; आव.नि.१५९;

चक्खुम *(चक्षुष्मत्)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રના સાતમાં કુલકર, જેના શાસનમાં **मक्कार** દંડનીતિ હતી.
जंबू. ४१,४२;

चनिअ *(चनक)* **चाणक्क** ના પિતા
आव.चू.१-पृ.५६३;

चमर *(चमर)* આ ચોવીસીના પાંચમાં તીર્થંકર **सुमइ** ના પ્રથમ શિષ્ય.
सम. ३०५;

चाणक्क *(चाणक्य)* **चनियग्गाम** ના **चनिअ** બ્રાહ્મણનો પુત્ર. પાડલીપુત્રના રાજા **चंदगुत्त** નો મંત્રી, તેણે ઈંગીની મરણ સ્વીકાર્યુ ત્યારે સુબંધુ મંત્રીએ છાણા ગોઠવી તેને જીવતા સળગાવી દીધા. તો પણ આરાધકપણું પામ્યા.
भत्त. १६२; संथा ७३-७५;
मरण ४७९; निसी.भा.४४६३-६५;
निसी. (भा.६१६,५१३९-) चू
वव.भा.४४१७+वृ जीय.भा. ५३१;
आव.चू.१.पृ ५६३-६२;आव.नि.४५०+वृ.
दस.चू. पृ. ८१,१०३;

चाणुर *(चाणुर)* **कंस** ના દરબારમાં વાસુદેવ **कण्ह** દ્વારા હણાયેલ એક વ્યક્તિ.
पण्हा.८;

१-चारुदत्त *(चारुदत्त)* એક ગાથાપતિનો પુત્ર, તેણે બધી સંપત્તિ વેશ્યા પાછળ વેડફી દીધી. પછી તેના મામા સાથે આજીવિકા માટે ભટકવા લાગ્યો.
आया.चू.पृ.५०;
सूय.चू.पृ.२३९,२४०; सूय.(नि.१०८-) वृ

२-चारुदत्त *(चारुदत्त)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની એક પત્ની **वच्छी** ના પિતા
उत्त.नि. ३४०+वृ

१-चित्त *(चित्र)* મથુરાના રાજા **सिरिदाम** નો વાણંદ, જેના દ્વારા **नंदिवद्धण** કુમારે રાજાને મારી નાંખવા કાવતરું કરેલ,
विवा.२९,३०;

२-चित्त *(चित्र)* સેયવિયાનગરીના રાજા '**पएसि**' નો સારથી, જેણે **केसि** સ્વામીને વિનંતી કરી, અને તેમના દ્વારા અધાર્મિક **पएसि** રાજાને શ્રાવક બનાવ્યો.
राय.५१,५२,५४-६३;

३-चित्त *(चित्र)* વાણારસીના એક ચંડાલનો પુત્ર અને **संभूय** નો ભાઈ, તેણે દીક્ષા લીધી, ચક્રવર્તી **बंभदत्त** માર્ગે લાવવા પ્રયત્ન કર્યો.
सूय.चू.पृ.१०९; उत्त.४०८-४४१;
उत्त नि.३३०+वृ. उत्त.चू.पृ.२१४;

४-चित्त *(चित्र)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની પત્ની (રાણી)**विज्जुमइ** અને **विज्जुमाला** ના પિતા
उत्त.नि.३३९+वृ.

चित्तउत्त *(चित्रगुप्त)* આવતી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા સત્તરમાં તીર્થંકર
सम. ३५७;

चित्तखुड्डुअ *(चित्रक्षुदक)* એક સાધુ......
आया.चू.पृ.१६१; आया. (मू.१५७-) वृ.

चित्तगुत्त *(चित्रगुप्त)* જુઓ '**चित्तउत्त**'

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सम. (मू.३५७-) वृ.

चित्तसेनअ *(चित्रसेनक)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક પત્ની (રાણી)ના પિતા

उत्त.नि. ३३९+वृ.

चिलाअ *(चिलात)* આ નામ કથાનકોમાં *चिलाइपुत्त, चिलात, चिलाय, चिलायपुत्त* એવા અલગ અલગ નામે પ્રસિદ્ધ છે.

नाया. २०८-२११;

चिलाइपुत्त *(चिलातिपुत्र)* જુઓ चिलाअ, चिलातिया દાસીનો પુત્ર, રાજગૃહીના धन/धन्न સાર્થવાહને ત્યાં તેની પુત્રી सुंसुमा ને રમાડવા-સાચવવા રાખેલો હતો, પછીથી તે લુંટારો બની ગયો. संसुमा ને એક વખત ઉપાડી ગયો. ધન્ય સાર્થવાહ પોતાના પાંચ પુત્રો સહિત सुंसुमा ને છોડાવવા ગયો ત્યારે પકડાઈ જવાની બીકે चिलाइपुत्त એ सुंसुमाનુ માથું કાપી નાંખ્યુ (પછીની કથા બે અલગ-અલગ રૂપે આવે છે.)

(૧) તરસથી પિડાઈને સિંહ ગુફા ચોર પલ્લીના માર્ગમાં જ તે મૃત્યુ પામ્યો. (नाया.)

(૨) સાધુના મુખે ઉપશમ આદિ ત્રણ પદ સાંભળીને તે કાયોત્સર્ગમાં સ્થિર થયો. કીડીઓનો ઉપસર્ગ સહન કર્યો, મરીને આઠમાં દેવલોકે ગયો. (आव.)

* नाया.वृ. માં वृतिकार લખે છે કે આ બંને વાતમાં વિરોધ ન સમજવો!

नाया. २०८-२११; भत्त. ८८;
संथा. ८५; मरण. ४२८-४३१;
वव. (भा.४४१९-)वृ. जीय. भा. ५३२;
आव.नि.८७३-८७६; आव.चू.१-पृ १३९ ४९७, ४९८;

चिलात *(किरात)* જુઓ 'चिलाइपुत्त'

आव. चू.२.पृ.२०३;

चिलातिया *(किरातिका)* રાજગૃહના ગાથાપતિ 'धन्न' ની દાસી 'चिलाअ' ની માતા

आव. चू. १-पृ.४९७;

१.चिलाय *(किरात)* જુઓ 'चिलाइपुत्त'

नाया. २११; आव.नि.८९६;

२.चिलाय *(चिलात)* એક અનાર્ય દેશ નો રાજા, તેણે સાકેતનગરે ભ૦મહાવીરની દેશની સાંભળી, દીક્ષા લીધી.

आव.नि.१३०५; आव.चू.२-पृ २०३;

चिलायग *(किरातक)* જુઓ *चिलाइपुत्त*

आव.चू.१.पृ.४९७;

चिलायपुत्त *(किरातपुत्र)* જુઓ 'चिलाइपुत्त'

आया.चू.पृ.१३९; वव.भा.४४१९;
आव.नि.८६६;

चिल्लणा *(चेल्लणा)* જુઓ 'चेल्लणा'

भग. ५;

चुलनी *(चुलनी)* કાંપિલ્યપુરના રાજા 'दुवय' ની પત્ની, धट्ठज्जुण અને दोवई ની માતા

नाया. १६८,१७४;

चुलनी *(चुलनी)* કંપિલપુરના રાજા बंभ ની પત્ની અને ચક્રવર્તી बंभदत्त ની માતા

सम. ३१५; जीवा. १०५;
आव.नि ३९८; उत्त. ४०७;
उत्त चू.पृ. २१४; उत.नि. ३३८+वृ.

चुलनीपिता *(चुलनीपितृ)* જુઓ चुलनीपिया

उवा. २९,३१;

चुलनीपिया *(चुलनीपितृ)* ભ૦મહાવીર ના દશ ઉપાસકમાંના ત્રીજા ઉપાસક, વાણરસીનો અતિ ધનાઢ્ય ગાથાપતિ, તેની પત્ની सामा હતી. માતા भद्दा હતી ભ.મહાવીર પાસે બાર વ્રત અંગીકાર કરેલા એક દેવે તેને ઉપસર્ગ કર્યો, જ્યારે તે દેવે તેની માતાની હત્યા કરવાનું કહ્યું ત્યારે તે ધર્મથી ચલિત થયો. भद्दा માતાના કહેવાથી પોતાના અપરાધની આલોચના કરી શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિમાનું વહન કરી અનશન કરી સૌધર્મ દેવલોકે ગયા.

उवा. ३२९-३१;

चुल्लनी *(चुल्लनी)* જુઓ 'चुलनी'

सम. ३१५;

चुल्लसयअ *(चुल्लशतक)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાંનો એક ધનાઢ્ય શ્રાવક તેની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પત્નીનું નામ 'बहुला' હતું. તેમણે ભ.મહાવીર પાસે બારવ્રત અંગીકાર કરેલા દેવ દ્વારા ઉપસર્ગ થયો ત્યારે ચલાયમાન થયો, પત્નીએ પુનઃસ્થિર કર્યા, પ્રાયશ્ચિત કર્યુ, અનશન કરી, સૌધર્મ દેવલોકે ગયા.
उवा. ३,३४-३६;

चुल्लसयग *(चुल्लशतक)* જુઓ 'चुल्लसयअ'
उवा. ३५,३६;

चूलनी *(चुलनी)* જુઓ 'चुलनी'
आव.नि. ३९६;

चेडग/चेडय *(चेटक)* વૈશાલીનગરીનો રાજા. ભ૰મહાવીરના માતા ત્રિશલા રાણીના ભાઈ, તેને સાત પુત્રીઓ હતી.

તેની પુત્રી चेल्लणा ને कूणिअ અને वेहल्ल પુત્રો હતા. वेहल्ल પાસેથી સેચનક હાથી અને હાર લઈ લેવા कूणिअ આગ્રહી બનતાં वेहल्ल રાજા चेडग પાસે આવી ગયો. પછી રાજા चेडग અને कूणिअ વચ્ચે મહાસંગ્રામ થયેલો
निर. १७,१८; वव.भा. ४३६०+वृ. जीय.भा.४७९; आव.चू. १-पृ २४५; २-पृ.१६४-१७४;

चेलणा *(चेल्लणा)* જુઓ 'चेल्लणा'
आव.चू.२-पृ.१७१;

चेल्लणा *(चेल्लणा)* રાજગૃહીના રાજા सेणिअ ની પત્ની અને વૈશાલીના રાજા चेडग ની પુત્રી अभअ કુમારની મદદથી તેને ભગાડી જઈ सेणिअ રાજાએ તેની સાથે લગ્ન કરેલા

તેના પુત્ર वेहल्ल અને वेहायस દીક્ષા લઈ અનુત્તર વિમાને ગયા कूणिअ તેનો પુત્ર હતો. તે ગર્ભમાં આવતા चेल्लणा ને રાજા सेणिअ નું માંસ ખાવાની ઈચ્છા જાગેલી જે अभअकुमारे યુક્તીથી પૂર્ણ કરેલી.

રાજા सेणिअ સાથે ભ.મહાવીરના વંદનાર્થે ગયેલા, તે વખત નું દેહશોભા તથા રથયાત્રાનું વિસ્તૃત વર્ણન दसा. માં આવે છે.
अनुत्त.२; निर.५,९-१७; दसा.९४,१००-१०३ आव.चू.१-पृ ११४-३७१ २-पृ १६४-१६७; आव.(नि.१२८४-) वृ.

चोक्खा *(चोक्षा)* મિથિલાનગરીની એક પરિવ્રાજિકા, मल्लि રાજકુમારી સાથે તેને એક વખત ધર્મ સંબંધિ વાદ થયો. તે હારીગયેલ
नाया. ९२;

छउलुअ *(षड्लुक)* જુઓ 'छलुअ'
आव.चू. १-पृ. ४३६;

छन्नीय *(छन्निक)* છગલપુરનો એક છાગલિક તેને ત્યાં ઘણા પશુ રહેતા, તે માંસભક્ષી અને પાપ પ્રવૃત્તિમાં તત્પર હતો.મરીને નરકમાં ગયો પછી તે सगड થયો. કથા જુઓ 'सगड'
विवा. २४,२५;

छलुअ *(षड्लुक)* सिरिगुत्त ના શિષ્ય, જેનું બીજું નામ रोहगुत्त હતું જુઓ 'रोहगुत्त'
आव.चू. १-पृ.४२६;

छलुग *(षड्लूक)* જુઓ छलुअ
उत्त.नि. १६६+वृ.

जउन *(यमुन)* મથુરાનો રાજા, તેણે दंड મુનિને મારી નાંખેલ, પછીથી તે સાધુ બન્યો.
भग.(मू.४७१)-वृ. आव.नि.१२८२+वृ. आव.चू. २-पृ १५५;

जंघापरिजिय *(जङ्घापरिजित)* એક સાર્થવાહની પુત્રી કે જે મૈથુન માટે અયોગ્ય હતી, તેનો ઈલાજ કરનાર એક સાધુ
पिंडनि. ५४९+वृ.

जंबवई *(जाम्बवती)* કૃષ્ણ વાસુદેવના પત્ની (રાણી) संब કુમારની માતા, શેષ કથા 'पउमावई' મુજબ
ठा. ७३८; अंत. १७,१९,२१; आव.चू.१-पृ.११४;

जंबवती *(जाम्बवती)* જુઓ 'जंबवई'
अंत. १७;

जंबु *(जम्बू)* જુઓ 'जंबू'
निर.३;

जंबू *(जम्बू)* પંચમ ગણધર સુધર્માસ્વામીના મુખ્ય શિષ્ય, कासव ગોત્રના હતા,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ભરતક્ષેત્રમાં વર્તમાન કાળે મોક્ષે જનાર છેલ્લા વ્યક્તિ, તેના પટ્ટશિષ્ય આર્ય 'पभव' હતા.(તેનો નામોલ્લેખ તો અનેક સ્થાને છે જેનો સંદર્ભ અહીં લીધેલ નથી) તેના દેહ-ગુણ વર્ણન કથાદિ સંદર્ભ જ લીધા છે.

आया(मू.१-)वृ. सूय. (मू.२७-)वृ.
ठा. (मू.१-) वृ. सम. (मू.३८३-) वृ.
भग. (मू.५-) नाया. ५,२२०;
उवा. २; पण्हा-१;
विवा.१; निरु. ३;
निसी(भा.२१५४-) वृ.वव.भा.४५२४+वृ.
दस. चू.पृ.६; दस.(मू.१-) वृ.
उत्त. (मू.११११२-)वृ. नंदी. २३;

जंबूदाडिअ *(जम्बूदाडिम)* એક રાજા, જેને અનેક પુત્ર યુક્ત 'सिरिया' નામે પત્ની હતી. लक्खणा નામે પુત્રી હતી. કથા જુઓ 'लक्खणज्जा'

जंबूवती *(जम्बूवती)* જુઓ 'जंबवई'
आव.(नि.१३४-) वृ.

जक्खदिन्न *(यक्षदत्ता)* મંત્રી सगडाल ની એક પુત્રી थूलभद्द ની બહેન 'संभूइविजय' ના શિષ્યા. તેને બીજી છ બહેનો હતી
आव.चू. २-पृ.१८३;

जक्खसिरी *(यक्षश्री)* ચંપાનગરી ના બ્રાહ્મણ 'सोमभूइ-१'ની પત્ની, કથા જુઓ 'नागसिरी'
नाया. १५८;

जक्खसेन *(यक्षसेन)* महानिसीह સૂત્રના જીર્ણોદ્ધારને બહુમાન્ય કરનાર વિદ્વાન આચાર્ય
महानि.५९९;

जक्खहरिल *(यक्षहरिल)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની પત્ની (રાણી) नागदत्ता, जसवई અને रयणवई ના પિતા
उत्त.नि. ३४०+वृ

जक्खा *(यक्षा)* મંત્રી सगडाल ની પુત્રી, थूलमद्द ની બહેન, संमूइविजय ના શિષ્યા.
आव.चू.२-पृ.१८३;

जक्खिणी *(यक्षिणी)* ભ૦અરિષ્ટનેમિના મુખ્ય સાધ્વી
सम. ३११; अंत.२०;
आव.चू.२-पृ.१८३;

जगाणंद *(जगानन्द)* એક સાધુ ભગવંત, જેને જોઈને सुज्जसिव તથા सुज्जसिरि ને પોતાની શુદ્ધિ કરવાનો ભાવ પ્રગટ થયો.
महानि. १५१६;

जनअ *(जनक)* મિથિલાનો રાજા, જેણે ભ૦મહાવીરની સુખશાતા પૂછાવેલ.
आव.नि.५१८; आव.चू.१-पृ ३१६;

जन्नजस *(यज्ञयशस्)* સૌરીયપુરનો એક રહેવાસી, તાપસ जन्नदत्त ના પિતા અને નારદના દાદા, પત્ની सोममित्ता હતી.
आव.नि.१२९५+वृ. आव.चू.२-पृ.१९४;

१-जन्नदत्त *(यज्ञदत्त)* સૌરીયપુરનો રહેવાસી પરિવ્રાજક जन्नजस નો પુત્ર અને नारद નો પિતા, તે એકાંતર ઉપવાસ કરતો હતો.
आव.नि.१२९०; आव.चू.२-पृ १६४;

२-जन्नदत्त *(यज्ञदत्त)* કૌસાંબીના सोमदेव અને सोमदत्त ના પિતા
उत्त.नि.१०८+वृ.

जम *(यम)* તાપસ जमदग्गि ના પિતા
आव.चू.१.पृ.५१९ आव.(नि.९१८-) वृ.

जमदग्गि *(जमदग्नि)* राम ના પિતા અને जम ના પુત્ર તે ઘણાં ક્રોધી હતા. મૃગકોષ્ઠગના રાજા जियसत्तु ની પુત્રી रेणुगा તેની પત્ની હતી. તેને कत्तवीरिय એ મારી નાંખેલ
सूय.(मू.४२०-)वृ. जीवा.१०५;
आवचू.१-पृ.५१९; आव.(नि.९१८-)वृ.

जमालि *(जमालि)* ક્ષત્રિયકુંડ ગ્રામનો રાજકુમાર ભ૦મહાવીરના બહેન सुदंसणा નો પુત્ર તેની પત્ની पियदंसणा હતી, જે ભ૦મહાવીરની પુત્રી હતી. ભ૦વંદનથી વૈરાગ્ય જાગ્યો, દીક્ષા લેવા ઇચ્છા થઈ.(દીક્ષાની સંમતિ માટે ઘણો સુંદર સંવાદ છે. તથા દીક્ષાયાત્રાનું અદ્ભુત વર્ણન છે.

દીક્ષા બાદ નવામતની સ્થાપના કરી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ભ०મહાવીરના શાસનમાં પહેલો નિહ્નવ થયો. મૃત્યુ બાદ કિલ્બીષક દેવ થયો.
सूय.चू.पृ.२७३; ठा. ६८८;
सम. (मू.२३३-) वृ. भग. ४६३-४७०;
भग (१०,४७०-)वृ. निसी.भा.५५९७;
आवनि.७८०; आव.भा.१३६;
आव.चू.१.पृ ४१६; आव.नि.१६५,१६७+वृ.

१-जय *(जय)* આ અવસર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા અગીયારમાં ચક્રવર્તી, રાજા विजय અને રાણી वप्पा ના પુત્ર તેણે હજાર રાજા સાથે દીક્ષા લીધી.
सम. ३१२-३२० आव.नि. ३९३-३९९, ४०१-४१९; उत्त. ६०२;

२-जय *(जय)* ભ.विमल ના પહેલા ભિક્ષાદાતા
सम. २९१; आव.नि. ३३८;

जयंत *(जयन्त)* આવતી ઉત્સર્પિણી માં થનારા પહેલા बलदेव
सम. ३७०;

१-जयंती *(जयन्ती)* કૌશાંબીના રાજા સહસ્રાનીકની પુત્રી અને રાજા શતાનીકની બહેન ભ०મહાવીરના સાધુના પ્રથમ શટ્યાતર-શ્રાવિકા, તેણે ભગવંત ને કેટલાંક પ્રશ્નો પૂછેલ, દીક્ષાલીધી, મોક્ષે ગયા.
भग.५३४-५३६+वृ. बुह.भा. ३३८६;

२-जयंती *(जयन्ती)* આ અવસર્પિણીના સાતમાં બળદેવ नंदन ની માતા
सम. ३२६;

३-जयंती *(जयन्ती)* उप्पल પરિવ્રાજકની બહેન તેણી અને તેણીની બહેન सोमा એ ભ०મહાવીર તથા ગોશાળાને चोराग સંનિવેશનમાં મુક્ત કરાવેલ
आव.नि. ६४९;

जयघोस *(जयघोष)* વાણારસીનો એક બ્રાહ્મણ તે હિંસક યજ્ઞમાં રત હતો, નિમિત્ત મળતા દીક્ષા લીધી. ઇન્દ્રિયનિગ્રહ કરનાર મહામુનિ બન્યા. विजयघोस બ્રાહ્મણને ત્યાં યજ્ઞ સમયે ભિક્ષા લેવા ગયા ભિક્ષા ન આપતા विजयघोस ને તેણે વિવિધ પ્રશ્નો દ્વારા સંતુષ્ટ કર્યો. પછી विजयघोसे પણ દીક્ષા લીધી. બંને મોક્ષે ગયા.
उत्त. ९९३-१००६; उत्त.नि.४६४+वृ.
उत्त.चू.पृ.२६८;

जयद्दह *(जयद्रथ)* હસ્તિનાપુરનો એક રાજ-કુમાર,
नाया. १७०;

जयसंध *(जयसन्ध)* સાકેતનગરના રાજા पुंडरीय નો મંત્રી
आव.नि.१२८४; आव.चू.२-पृ १९२;

जयसंधि *(जयसन्धि)* જુઓ जयसंध
आव.नि.१२८९+वृ.

१-जया *(जया)* બારમાં તીર્થંકર ભ.वसुपुज्ज ના માતા
सम. २३९;

२-जया *(जया)* આ અવસર્પિણીના ચોથા ચક્રવર્તી સનત્કુમારની મુખ્ય પત્ની
सम. ३२०;

जरकुमार *(जराकुमार)* જુઓ 'जराकुमार'
निसी.(भा.२३५१-) चू.

जराकुमार *(जराकुमार)* કૃષ્ણવાસુદેવના ભાઈ,જેના હાથે કૃષ્ણ વાસુદેવનું મૃત્યુ નક્કી છે તેમ ભ.અરિષ્ટનેમિ એ પહેલાથી કહેલું
ठा.(मू.७३८-)वृ. अंत. २०;
गच्छा. (मू.८४-)वृ निसी.(भा.२३४३-) चू.
बुह.(भा.५२५५-)वृ.

जरासंध *(जरासंध)* રાજગૃહના રાજા कंस ના જમાઈ, આ અવસર્પિણીના નવમા પ્રતિ - વાસુદેવ તેનો પુત્ર सहदेव હતો. વાસુદેવ कण्ह એ તેના માનનું મર્દન કરેલ, તેને મારી નાંખેલ
आया.चू.पृ.८६; सूय.चू.पृ.३४०;
ठा.(मू.३६०-)वृ. सम.३४१;
नाया.१७०; पण्हा. १९;
आव.चू.१-पृ. ४९२; दस.चू.पृ.४१;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

जरिसिंध *(जरासंध)* જુઓ जरासंध
पण्हा. १९;

जलन *(ज्वलन)* हुयासन નો પુત્ર, તેની માતાનું નામ जलनसिहा હતુ.

जलनसिहा *(ज्वलनशिखा)* પાડલિપુત્રના એક બ્રાહ્મણ हुयासन ની પત્ની
आव.नि.१२९४; आव.चू. २-पृ.१९५;

जलवीरिय *(जलवीर्य)* ભ૦उसभ ની પરંપરામાં જન્મેલ એક રાજા, चक्रवर्ती भरह પછીનો આઠમો રાજા, જે મોક્ષે ગયા. (आवस्सय માં સાતમો કહ્યો છે)
ठा. ७२७; आव.नि.३६३;
आव.चू. १-पृ २१४;

जव *(यव)* અર્ધશ્લોક વડે જે મરણથી બચી ગયા તેવા એક રાજર્ષિ. તે ઉજ્જેનીનો રાજા હતો. તેના પિતાનું નામ अनिल હતું. તેને गद्दभ्भ અને अडोलिया નામે બે સંતાન હતા. दिहपट्ठ તેનો મંત્રી હતો. પછી દીક્ષા લીધી
भत्त. ८७; बुह.भा. ११५५-५७+वृ.

जवुन *(यमुन)* જુઓ 'जउन'
आव.चू.२.पृ.१५५

१-जस *(यशस्)* આ ચોવીસીના ચૌદમાં તીર્થંકર ભ૦अनंत ના મુખ્ય શિષ્ય
सम. ३०६;

२-जस *(यशस्)* ભ૦પાર્શ્વના ગણધર
सम. ३०६;

जसंस *(यशस्विन)* ભ૦મહાવીરના પિતા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયનું બીજુ નામ જુઓ 'सिद्धत्थ'
आया ५११;

जसभद्द *(यशोभद्र)* આચાર્ય सेज्जंभव ના મુખ્ય શિષ્ય તેઓને संभूइ विजय અને भद्दबाहु નામના બે શિષ્યો થયા.
आव.नि.१२८४; दस. नि. ३७२+वृ.
नंदी. २४+वृ.

जसभद्दा *(यशभद्रा)* कंडरीय ની પત્ની અને खुड्डगकुमार ની માતા पुंडरीय એ कंडरीय ને મારી નાંખતા તેણીએ દીક્ષા લીધી.
बुह.भा. ५०९९; आव.नि. १२८३;
आव.चू.२-पृ १९१, १९२;

जसम *(यशोमत्)* આ અવસર્પિણીમાં થયેલ નવમાં કુલકર, જેના શાસનમાં 'मक्कार' દંડનીતિ હતી.
ठा. ६४९; सम. २६०;
जंबू.४१,४२; आव.नि. १५५,१५६;

जसमती *(यशोमती)* अमोहरह ની પત્ની અને अगडदत्त ની માતા
उत्त. १२१+वृ.

१-जसवई *(यशस्वती)* जमालि અને पिय दंसणा ની પુત્રી ભ.મહાવીરની પૌત્રી તેનું બીજું નામ सेसवई હતું.
आया. ५११; आव.चू. १.पृ.२४५;

२-जसवई *(यशस्वती)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની પત્ની અને जक्खरिल ની પુત્રી
उत्त.नि.३४०+वृ.

३-जसवई *(यशस्वती)* આ અવસર્પિણીનાં બીજા ચક્રવર્તી 'सगर' ની માતા
सम. ३१५; आव.नि.३९८;

१-जसवती *(यशस्वती)* पीढिचंपा ના साल અને महासाल ની બહેન, તેના લગ્ન કંપીલપુરના રાજા पीढर સાથે થયેલા
आव.चू.१-पृ.३८१ उत्त.(नि.२८४-)वृ.

२-जसवती *(यशस्वती)* જુઓ 'जसवई-१'
आया.५११;

३-जसवती *(यशस्वती)* જુઓ 'जसवई-३'
सम.३१५; आव.(नि.७६४-) वृ.

जसवद्धन *(यशोवर्द्धन)* महानिसीह સૂત્રના જિર્ણોદ્ધારને બુહમાન્ય કરનાર એક આચાર્ય रविगुत्त ના ગુરુ ભગવંત.
महानि. ५९१;

जसहर *(यशोधर)* પાંચ પાંડવોને પૂર્વભવમાં અચલગ્રામમાં પ્રતિબોધ કરેલ તે આચાર્ય
मरण. ४५२;

१-जसा *(यशा)* उसुयार નગરના પુરોહીત भिगु ની પત્ની. તેના બંને પુત્રો અને પુરોહીતે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

દીક્ષા લીધી
उत्त. ४४४,४७७,४९४; उत्त.चू.पृ. २२१,२३२

२-जसा *(यशा)* કૌસાંબીના **कासव** ની પત્ની અને 'कविल' ની માતા
उत्त.नि. २५३+वृ. उत्त.चू.पृ.१६८;

जसोआ *(यशोदा)* જુઓ जसोया
आव.भा. ७९;

जसोया *(यशोदा)* ભ૦મહાવીરના પત્ની કથા
आया.५११; आव.भा. ७९,८०;
आव.चू. १-पृ.२४५;

जसोहर *(यशोधर)* જુઓ 'जसहर'
मरण.४५२;

जाला *(ज्वाला)* આ અવસર્પિણીના નવમાં ચક્રવર્તી 'महापउम' ની માતા.
सम.३१५; आव.नि. ३९८;

१-जालि *(जालि)* રાજા **वसुदेव** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર. ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજય પર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत. १६,१७;

२-जालि *(जालि)* રાજગૃહીના રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર. આઠ કન્યા સાથે તેના લગ્ન થયેલા ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. ગુણરત્ન તપ કર્યો, વિપુલ પર્વત ઉપર સંલેખના કરી અનુત્તર વિમાને ઉત્પન્ન થયા.
अनुत्त.१;

जिअसत्तु *(जितशत्रु)* જુઓ 'जियसतु-३५'
आचा.चू.पृ.३८; आव.नि.४९०;
उत्त.नि. ३५१+वृ

जितसत्तु *(जितशत्रु)* વાણિજ્યગ્રામનો રાજા તેની પત્ની (રાણી) **धारिणी** હતી. दूतिपलास ભ.મહાવીર પધાર્યા ત્યારે વંદન અને ધર્મશ્રવણ માટે તે ગયેલો.
दसा. ६; आव.चू.१-पृ.१७६,४९८;
२.पृ.१६६,२१७,२८३; उत्त.नि.२५३+वृ.

१-जितारि *(जितारि)* આનંદપુર નગરનો. રાજા તેની પત્ની विसत्था હતી પુત્ર अनंग હતો
गच्छा.(मू.८४-)वृ निसी.(भा.३६९९-) चू.

२-जितारि *(जितारि)* સાવત્થી નગરીના રાજા અને ત્રીજા તીર્થંકર ભ૦**संभव** ના પિતા
सम.२६४;

१-जिनदत्त *(जिनदत्त)* ચંપાનગરી નો સાર્થવાહ, જેની પત્ની भद्दा હતી, પુત્ર सागर હતો કથા જુઓ 'सुकुमालिया'
नाया.१६२. १६४

२-जिनदत्त *(जिनदत्त)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રમાં પાંચમાં આરાને અંતે થનાર એક ગુણવાન્ શ્રાવક, મરીને સૌધર્મકલ્પે જશે.
महानि. ८११;

३-जिनदत्त *(जिनदत्त)* ચંપાનગરીનો એક સાર્થવાહ તે **सुभद्दा** નો પિતા હતો.
आव.चू.२-पृ.२६९; आव.(नि.१०१२-)वृ.
दस.चू.पृ.४८;

४-जिनदत्त *(जिनदत्त)* વસંતપુરમાં રહેતો એક શ્રાવક, તેની પત્નીનું નામ **हारप्पभा** હતું
आव.चू.१-पृ.५३१; आव.(नि.९१८-)वृ.

जिनदत्तपुत्त *(जिनदत्तपुत्र)* ચંપાનગરીના એક સાર્થવાહનો પુત્ર, તનો **सागरदत्तपुत्र** મિત્ર હતો. મોરના ઇંડાના દૃષ્ટાંતે આ કથા છે.
नाया. ५५-६१;

१-जिनदास *(जिनदास)* સૌગંધિકા નગરીના રાજા **अप्पडिहअ** અને રાણી **सुकण्णा** ના પુત્ર **महच्चंद**કુમારનો પુત્ર, ભ૦મહાવીર પાસે શ્રાવકના વ્રત લીધા. કાળક્રમે દીક્ષા લીધી પૂર્વભવેતે **मज्झमिया** નગરનો **मेहरह** રાજા હતો. **सुधम्म** અણગારને શુદ્ધ આહાર દાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ
विवा. ३६,४१;

२-जिनदास *(जिनदास)* એક શ્રાવક જેણે ઇંદ્રિય નિગ્રહ દ્વારા મુક્તિ મેળવેલ
जिय.भा.७८६-७९०;

३-जिनदास *(जिनदास)* એક નિઃસ્વાર્થ શ્રાવક
आव.चू.१-पृ.५२२;

४-जिनदास *(जिनदास)* મથુરાનો એક સાર્થવાહ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

साधुदासी તેની પત્ની હતી. તેની પાસેकंबल અને संबल નામે બે બળદો હતા, જેઓ जिनदास શ્રાવકને જોઈને વ્રતપાલન કરતા હતા.
आव.नि.४७०; आव.चू.१-पृ २८०;

५-जिनदास *(जिनदास)* રાયપુરનો એક રહેવાસી તે માંસ વગેરે ખાવામાં આસકત હતો. મરીને રાજગૃહમાં दामन्नक થયો.
आव.चू.२.पृ.३२४;

६-जिनदास *(जिनदास)* પાડલિપુત્રમાં રહેતો એક શ્રાવક.
आव.चू.१-पृ.५२८;

जिनदासगणि/जिनदासमहत्तर *(जिनदासगणि -महत्तर)* એક વિદ્વાન આચાર્ય તેમણે निसीह, आवस्सय, दसवेयालिय, उत्तरज्झयण,नंदी,अनुओगदार આદિની ચૂર્ણિ રચેલી છે.
निसी(पीठिका १-) चू.(भा.६७०३-) चू+वृ नंदी.चू.पृ.८३;

जिनदासगणिखमग *(जिनदासगणिक्षपक)* महानिसीह સૂત્રના જિર્ણોદ્ધારને બહુમાન્ય કરનાર એક આચાર્ય
महानि. ५९१;

१-जिनदेव *(जिनदेव)* સાકેતનગરમાં રહેતો ભ૦મહાવીરનો અનુયાયી તે चिलाय ના રાજા ને ભ૦મહાવીરની નિશ્રામાં મળેલો.
आव.नि.१३०८; आव.चू.२.पृ २०३;

२-जिनदेव *(जिनदेव)* बारावई ના રાજા अरहमित्त અને રાણી अनुद्धरी નો પુત્ર. તેને એક વખત એવી બિમારી થઈ કે જે માંસ ખાવાથી જ મટે, તેણે આ ઉપાય ન કર્યો પણ સમાધિ મૃત્યુ સ્વીકારી મોક્ષે ગયા.
आव.नि.१३०८; आव.चू.२-पृ २०२;

३-जिनदेव *(जिनदेव)* ચંપાનગરીનો એક શ્રાવક તે अहिच्छत्ता નગરીએ જતો હતો. માર્ગમાં જંગલી પશુનો શીકાર બની ગયો.
आव.नि.१३१४; आव.चू.२-पृ.२११;

४-जिनदेव *(जिनदेव)* भरुयच्च નગરીમાં બૌદ્ધ સાધુ भयंतमित्त અને कुणाल ને જેણે વાદમાં હરાવેલા તેવા એક આચાર્ય, તે બંને પછીથી जिनदेव ના શિષ્ય બન્યા.
आव.नि.१२९९; आव.चू.२-पृ. २०१;

जिनधम्म *(जिनधर्म)* કાંચનપુરનો એક શ્રેષ્ઠી તેણે પરમદુ:સહ ઉપસર્ગ સહન કર્યા અને ઉત્તમાર્થની આરાધના કરી.
मरण. ४२४;

जिनपालिय *(जिनपालित)* ચંપાનગરીના સાર્થવાહ मायंदी અને भद्दा નો પુત્ર, તેને जिनरक्खिय ભાઈ હતો. દરિયાના વંટોળમાં તે મુશ્કેલીમાં મુકાયા.रयणद्दिव ની દેવીએ તેને પકડી લીધો सेलगयक्ष દ્વારા છુટયો ઘેર ગયો. દીક્ષા લીધી.
नाया. ११०-११३,१२२-१२६,१३८-१४०;

जिनरक्खिय *(जिनरक्षित)* કથા जिनपालित અનુસાર-ફક્ત એટલું કે તે **रयणद्दिवदेवी** ના મોહમાં આસકત બન્યો. પ્રાણ ગુમાવ્યા
नाया. ११०-११३,१२२-१२६, १३४,१३५

जिनवीर *(जिनवीर)* ભ.મહાવીરનું એક નામ
सूय.नि. १९९;

जियवत्ति *(जितवर्तिन्)* વસંતપુરનો એક સાર્થવાહ, તેને धनदेव નામનો ભાઈ હતો.
आव.चू.१.-पृ. ५२६;

१-जियसत्तु *(जितशत्रु)* પંચાલદેશના કંપિલ પુરનો રાજા, ભ.મલ્લિ પાસે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા. કથા જુઓ 'मल्लि'
नाया. ८१,९२,९३,९५,१०९,

२-जियसत्तु *(जितशत्रु)* ચંપાનગરીનો રાજા તેને धारिणी નામે પત્ની (રાણી) હતી. अदीनसत्तु નામે પુત્ર હતો. सुबुद्धि મંત્રી હતો. ખાઈના પાણીની અમનોજ્ઞતા-મનોજ્ઞતા સમજાવી 'सुबुद्धि' મંત્રીએ ચતુર્યામ દેશના યુક્ત ધર્મ પમાડયો દીક્ષા લીધી મોક્ષે ગયા.
नाया. १४३,१४४;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

(नंदीफल अध्ययनमां आवतो 'जियसत्तु' કદાચ આ હોય તો) नाया १५७;

३-जियसत्तु *(जितशत्रु)* આમલકલ્પાનો રાજા नाया. २२०-२२२;

४-जियसत्तु *(जितशत्रु)* શ્રાવસ્તી નગરીનો રાજા (ભ.પાર્શ્વનું શાસન હતું) તૃણ સ્પર્શ પરીષહના દૃષ્ટાંતમાં આવે છે.
नाया.२२५; मरण. ५००;

५-जियसत्तु *(जितशत्रु)* વાણિજ્યગ્રામનો રાજા, તેના શાસનમાં આનંદ ગાથાપતિ થયો. એક વખત ભ.મહાવીરના દર્શનાર્થે ગયેલો.
उवा.५; दसा.१६;

६-जियसत्तु *(जितशत्रु)* ચંપાનગરીનો રાજા તેના શાસનમાં કામદેવ-શ્રાવક થયેલો. (जियसतु ૨ અને ६ જુદા છે. કેમકે जियसत्तु ૨-એ ચતુર્યામ ધર્મ સ્વીકારેલ જયારે ભ૦મહાવીરમાં પંચ મહાવ્રત ધર્મ છે.)
नाया. २०;

७-जियसत्तु *(जितशत्रु)* વાણારસીનો રાજા જેના શાસનમાં चुलनीपिया તથા सुरादेव શ્રાવક થયા.
उवा.२९;

८-जियसत्तु *(जितशत्रु)* આલભિયા નો રાજા તેના શાસનમાં 'चुल्लसयअ/ग શ્રાવક થયો.
उवा.३७;

९-जियसत्तु *(जितशत्रु)* કંપિલપુરનો રાજા, જેના શાસનમાં कुंडकोलिअ શ્રાવક થયો. (जियसत्तु-१ અને ९ બંને જુદા છે.)
उवा.३९;

१०-जियसत *(जितशत्रु)* પોલાસપુરનો રાજા જેના શાસન સમયે सद्दालपुत्त શ્રાવક થયો.
उवा.४१;

११-जियसत्तु *(जितशत्रु)* શ્રાવસ્તીનો રાજા જેના શાસનમાં 'नंदिनीनीपिया' અને 'लेइयापिता' શ્રાવક થયેલા (जियसत्तु-४ અને-૧૧ બંને જુદા હોય કેમકે जियसत्तु-४ નો કાળ ભ૦પાર્શ્વનો છે અને जियसतु-११ ભ૦મહાવીર માં થયા છે.)
उवा.५७,५८;

१२-जियसत्तु *(जितशत्रु)* ભદ્દિલપુરનો રાજા (ભ૦નેમિનાથના કાળમાં થયેલ)
अंत.१०;

१३-जियसत्तु *(जितशत्रु)* કાકંદીનો રાજા, ભ૦મહાવીરની દેશના સાંભળવા ગયો, તેણે भद्दा सार्थवाहिनी ના પુત્ર घन्न નો દીક્ષા મહોત્સવ કર્યો.
अनुत्त.१०;

१४-जियसत्तु *(जितशत्रु)* સર્વતોભદ્ર નગરનો રાજા. તેને महेसरदत्त નામનો પુરોહિત હતો.
विवा. २७,२८;

१५-जियसत्तु *(जितशत्रु)* તિગિંછી નગરનો રાજા, જેણે धम्मवीरिअ સાધુને પારણે શુદ્ધ આહાર દાન થકી મનુષ્યાયુ ઉપાર્જન કરેલ. જે પછી ચંપામાં महचंद નામે જન્મ્યો.
विवा. ४५;

१६-जियसत्तु *(जितशत्रु)* સાવત્થી નગરીનો રાજા, જે રાજા पएसि નો આજ્ઞાધારી ખંડીયો રાજા હતો. કથા જુઓ 'पएसि'
राय.५२,५५,५६;

१७-जियसत्तु *(जितशत्रु)* મિથિલાનો રાજા, જેની પત્ની धारिणी હતી. તે ભ૦મહાવીર ના કાળમાં થયો
सूर.१; चंद.२०; जंबू १;

१८-जियसत्तु *(जितशत्रु)* રાજગૃહીનો રાજા (તે વખતે ભ૦પાર્શ્વનું શાસન હતું.)
पुप्फ.३;

१९-जियसत्तु *(जितशत्रु)* હસ્તિનાપુરનો રાજા
आव.चू.२-पृ.२७७

२०-जियसत्तु *(जितशत्रु)* जराकुमार નો પુત્ર તેને બે પુત્ર ससअ અને भसअ તથા એક પુત્રી सुकुमालिया હતી
गच्छा.(मू.८४-वृ.) निसी.भा.-२३५१-चू. बुह.भा.५२५५,५२५६+वृ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२१-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* अओज्झा નો રાજા, બીજા તીર્થંકર ભ०अजिय ના પિતા
सम. २६५;

२२-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* મથુરાનો રાજા, તેને 'कालवेसिय' નામે પુત્ર હતો.
मरण. ४९९; उत्त.चू.पृ. ७७;

२३-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરનો રાજા, તેણે चणगपुर નામે રાજધાની વસાવી, તેની પત્નીનું નામ धारिणी હતી.
निसी.(भा.३१६४,६०७६-)चू.
आव.चू.२-पृ.१५८,२१७;

२४-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* સાવત્થીનો રાજા कंदअ અને भद्द તેનો પુત્રો હતા.
बुह.(भा.३२७२-)वृ. उत्त.चू.पृ.७३,७९;

२५-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* ઉજ્જેનીનો રાજા તેને બે પુત્રો હતા. જેણે દીક્ષા લીધી.
आया.चू.पृ. ५२५;

२६-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* પાડલિપુત્રનો રાજા रोहगुत्त તેનો મંત્રી હતો.
आया.चू.पृ.१३२;

२७-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* કોસાંબીનો રાજા कासव તેનો પુરોહીત હતો.
उत्त.नि.२५३+वृ.

२८-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* વસંતપુરનો રાજા धारिणी તેની પત્ની હતી. તેમને धम्मरुइ નામે પુત્ર હતો, રાજાએ દીક્ષા લીધી.
आव.चू.१-पृ. ४९८,५०३,५२५;
ओहनि. ७०९; पिंडनि ९५,९६;

२९-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* રાજા सेणिय જે પૂર્વભવમાં सुमंगल હતો, તે सुमंगल ના પિતા, તેના મંત્રીને सेणिय નામે પુત્ર હતો. જે મરીને कूणिअ થયો.
आव.चू.१.-पृ १६६;

३०-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* પાડલિપુત્રનો રાજા, ઉજ્જેનીને યુદ્ધમાં જીતેલ, તે काकवण्ण નામે પણ ઓળખાતો હતો.
आव.चू.१.पृ.५४०;

३१-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* मिगकोट्ठग નગરનો રાજા, તેની પુત્રી रेणुगा હતી જેના जमदग्गि સાથે લગ્ન થયેલા
आव.चू.१.-पृ.५१९;

३२-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* મથુરાનો રાજા અને રાજકુમારી सिद्धि નો પિતા
आव.चू.१-पृ. ४४९;

३३-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* તુરુવિણી નગરીનો રાજા તેને दत्त નામે પુત્ર હતો. જે રાજાની બ્રાહ્મણ પત્ની થી જન્મેલો.
आव.चू.१.पृ.४९५;

३४-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* એક રાજા, જે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા તેના ભાઈ પણ સાધુ હતા.
बुह.भा.६१९८-९९,वव.(भा.१०७५-७६-) वृ

३५-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* લોહાર્ગલ નગરનો રાજા, જેણે કોઈ શંકાથી ભ.મહાવીર અને ગોશાળાને કેદ કરેલા.
आव.नि.४९०; आव.चू.१.पृ.२९४;

३६-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* छत्तगा નગરના રાજા, તેની પત્ની(રાણી) નું નામ भद्दा હતુ તેઓને नंदन નામે પુત્ર હતો. આ नंदन તે ભ०મહાવીરનો પૂર્વભવ નો જીવ.

३७-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* વીતસોગા નગરનો રાજા, તેને अयल નામે પુત્ર હતો. જે વિદેહ ક્ષેત્રમાં પહેલો बलदेव થયો.
आव.चू.१-पृ.१७६;

३८-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* ઉજ્જેની નો એક રાજા, જેને अमोहरह નામના સારથી હતો.
उत्त. १२१+वृ.

३९-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* ચંપાનગરીનો રાજા, सुमनभद्द નો પિતા
उत्त.(नि.९३-)वृ.

४०-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* એક રાજા, જેના ધર્મ પ્રતિબોધક આચાર્ય धम्मधोस હતા
आया.चू.पृ.३८; आया.(मू.५७-) वृ.

४१-**जियसत्तु** *(જિતશત્રુ)* અચલપુરનો રાજા, તેના પુત્ર अपराइय એ राहायरिय પાસે દીક્ષા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

લીધી.
उत्त.नि.९८+वृ. उत्त.चू.पृ. ६२;
४२-जियसत्तु *(जितशत्रु)* વસંતપુરનો રાજા, તેને **सुमालिया** નામે પત્ની હતી.
आव.चू.१-पृ.५३४;
४३-जियसत्तु *(जितशत्रु)* પાડલિપુત્રનો રાજા, 'खेम' તેનો મંત્રી હતો.
आव.चू.२-पृ.२८३;
जियसत्तुतनय *(जितशत्रुतनय)* શ્રાવસ્તીના રાજા **जियसत्तु** નો પુત્ર, તૃણ પરિષહ સહન કરવા સંબંધિ તેનું દૃષ્ટાંત છે.
मरण.५००;
जियसत्तुसुअ *(जितशत्रुसुत)* મથુરાના રાજા **जियसत्तु** નો પુત્ર, મુદ્ગલ પર્વત ઉપર શિયાળ દ્વારા ખવાયા છતાં સમાધિ જાળવેલી જુઓ 'कालवेसिय'
मरण. ४९९;
जीयधर (जितधर) આચાર્ય **संडिल्ल** ના શિષ્ય
नंदी. २६+वृ.
१-जुगंधर (युगन्धर) એક આચાર્ય, જેની પાસે **निन्नामिया** એ શ્રાવકના વ્રત ગ્રહણ કરેલા.
आव.नि.१२९१;
आव.चू.१-पृ.१७३,१७४;
२-जुगंधर (युगन्धर) અવર વિદેહક્ષેત્ર માંના એક તીર્થંકર ભગવંત
आव.चू.२.पृ.१९४;
१-जुगबाहु (युगबाहु) પૂર્વ વિદેહના એક વાસુદેવ
आव.नि.१२९१; आव.चू.२-पृ. १९४;
२-जुगबाहु (युगबाहु) મહાવિદેહ ક્ષેત્રના એક તીર્થંકર, જેને શુદ્ધ આહાર દાન કરી **विजय** કુમારે મનુષ્ય આયુ બાંધેલ, જે પછી **भद्दनंदी** કુમાર થયા
विवा. ३८;
३-जुगबाहु *(युगबाहु)* આ ચોવીસીના નવમાં તીર્થંકર નો પૂર્વભવ
सम.२७३;
जुण्णसेट्ठि *(जिर्णश्रेष्ठिन्)* **भद्दसेन** નું બીજુ નામ, તે વાણારસીનો સાર્થવાહ હતો. તેની પત્નીનું નામ **नंदा** હતુ
आव.चू.२.पृ.२०२
जुत्ति *(युक्ति)* રાજા **बलदेव** અને રાણી **रेवई** નો પુત્ર, કથા **निसढ** પ્રમાણે.
वण्हि. २,४;
जुत्तिसेन *(युक्तिसेन)* આ અવસર્પિણીમાં ઐરવતક્ષેત્રમાં થયેલા આઠમાં તીર્થંકર
सम. ३४८;
जुधिट्ठिल *(युधिष्ठिर)* જુઓ 'जुहिट्ठिल'
आव.चू.१-पृ.९२;
जुहिट्ठिल *(युधिष्ठिर)* હસ્તિનાપુરના પાંડુરાજાના મોટા પુત્ર, કથા જુઓ 'दोवई' તે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
કૃષ્ણ અને બળદેવ પણ દ્વારિકા વિનાશ પછી તેમની નગરીમાં આવવા નિકળેલા
नाया. १७०,१७५,१७६,१८२,अंत.२०;
पण्हा. (मू.२०)वृ. आव.चू.१-पृ.४९२;
आव.(नि.८६४-) वृ.
जेठा *(ज्येष्ठा)* રાજા **चेडग** ની પુત્રી ભ૦મહાવીરના મોટાભાઈ **नंदीवध्धन** ની પત્ની
आव.चू.२-पृ.१६४;
जोइजसा *(ज्योतिर्यशा)* ચંપાનગરીના એક ગૃહસ્થ ની પત્ની,**कोसिअ** ના શિષ્ય **रुद्दअ** દ્વારા તેની હત્યા થયેલી
आव.नि.१२९३+वृ. आव.चू. २-पृ.९३;
जोगंधरायन *(योगन्धरायन)* રાજા **उद्दायन** નો મંત્રી
आव.चू.२-पृ.१६२; आव.(नि.१२८४-)वृ
जोगजसा *(योगयशा)* જુઓ 'जोइजसा'
आव.चू.२-पृ.१९३;
जोहिट्ठिल *(युधिष्ठिर)* જુઓ 'जुहिट्ठिल्ल'
अंत. २०;
डंडगि *(दण्डकिन्)* કુંભકારકડ શહેરનો રાજા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

खंदअ ની બહેન **पुरंदरजसा** તેની પત્ની હતી. **पालअ** તેનો મંત્રી હતો. જેણે **खंदअ** ઋષિને ૫૦૦ શિષ્યો સહિત ઘાણીમાં પીલેલા

निसी.(भा.५७४१-)चू. वव.(भा.४४१४)वृ. जीय भा.५२८; उत्त. चू.पृ.७३; उत्त(नि.१११-) वृ.

डहन *(दहन)* પાડલિપુત્રના એક બ્રાહ્મણનો પુત્ર, **जलनसिहा** તેની માતા હતી. તેણે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ દેવ થયો. તે **हुयासन** નામે પણ ઓળખાય છે.

आव.नि. १२९९+वृ.

डोडिणी *(डोडिणी)* એક બ્રાહ્મણી. તેને ત્રણ પુત્રીઓ હતી. તેણીએ જમાઈની પરીક્ષા કરવાની યુક્તિ તેમને સમજાવેલી.

अनुओ.७९;

ढंक *(ठण्क)* શ્રાવસ્તીનો એક કુંભાર, તેને ત્યાં **पियदंसणा** તેના શિષ્યા સાથે રહેલ

निसी. भा.५५९७; आव.भा.१२६; आव.चू.१-पृ.४१८; उत्त.नि.१६७+वृ.

ढंढ *(ढण्ढ)* વાસુદેવ **कण्ह** ના પુત્ર તેણે દીક્ષા લીધી. ભ० અરિષ્ટનેમિના શિષ્ય થયા તેમને પૂર્વસંચિત કર્મને લીધે ભિક્ષા મળતી ન હતી. અલાભપરીષહનું આ દૃષ્ટાંત છે.

आया.चू.पृ.७५,३७४; मरण ४९८ उत्त.चू.पृ.७६; उत्त. (नि.११४-) वृ

ढंढण *(ढण्ढण)* જુઓ 'ढंढ'

आया.चू.पृ.७५

ढड्डर *(ढड्डर)* **दसपुर** નગરનો એક શ્રાવક

आव.चू.१.पृ.४०३;

तत्तवंई *(तप्तवती)* સુઘોષ નગરના રાજા '**अज्जुण**' ની પત્ની(રાણી) **भद्दनंदी-२** તેનો પુત્ર હતો.

विवा.४४;

तम्मुदअ *(तन्मोदक)* રાજગૃહીનો એક અન્યતીર્થિક ગાથાપતિ ('**नम्मुदअ**' ને બદલે '**तम्मुदअ**' છપાયું હોય તેમ લાગે છે)

भग. ३७७;

तरंगवई *(तरङ्गवती)* એક સાંપ્રદાયિક કથા

निसी.(भा.२३४३,५२११-) चू. बुह भा. ५६४,५६५, वव.भा.२३१६; दस.चू.पृ. १०६,१०७;

तामलि *(तामलि)* એક ધનાઢ્ય ગૃહપતિ, જેણે તાપસ દીક્ષા ગ્રહણ કરેલ, તીવ્ર તપસ્યાના બળે મૃત્યુ પછી ઈશાનેન્દ્ર થયો તે '**मोरियपुत्त**' નામથી પણ ઓળખાતો હતો.

भग. १६०-१६३; उत्त. ४८+वृ.

तारअ *(तारक)* આ અવસર્પિણીના બીજા પ્રતિવાસુદેવ, વાસુદેવ **दुविट्ठ** ના હાથે મર્યા

सम. ३४१;

तारया *(तारका)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી. ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની **तारया** નો **भारिया** નામે પણ ઉલ્લેખ છે.

नाया. २३०;

१-तारा *(तारा)* કિષ્કિંધા નગરીના રાજા **सुग्गीव** ની પત્ની તેને માટે રાજાને વિદ્યાધર **साहसगति** સાથે લડાઈ થયેલ

पण्हा.२०+वृ.

२-तारा *(तारा)* **कत्तवीरिय** ની પત્ની અને ચક્રવર્તી '**सुभूम**' ની માતા

सम. ३१५; आव.नि.३९८;

ताल *(ताल)* ગોશાળાના બાર મુખ્ય ઉપાસકોમાંનો એક ઉપાસક.

भग. ४०३;

तालपलंब *(तालप्रलम्ब)* ગોશાળાના બાર મુખ્ય ઉપાસકોમાંનો એક ઉપાસક

भग.४०३;

१-तिविट्ठ *(त्रिपृष्ठ)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પહેલા વાસુદેવ તેના ભાઈ બળદેવનું નામ '**अयल**' હતું. તેના પિતા પોતનપુરના **पयावइ** (**रिवुपडिसत्तु**) અને માતા **मियावई** હતી. તેણે **अस्सग्गीव** નામના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

पडिस्थाततु ने હણેલ. ભ० મહાવીર નો પૂર્વભવનો જીવ.મરીને સાતમી નરકે ગયા.
ठा. ८१३; सम. १६३,३२८-३४३;
आव.नि. ४०३,४०८-४११, ४४८;
आव.भा.४०; आव.चूं.१-पृ.२३२-२३५;

२-तिविट्ठ *(त्रिपृष्ठ)* આગામી ઉત્સર્પિણીમાં થનારા નવમાં વાસુદેવ
सम. ३७०;

तिसला *(त्रिशला)* ભ.મહાવીરના માતા વૈશાલીના રાજા चेडग ની બહેન, રાજા सिद्धत्थ ની પત્ની. તેનું બીજું નામ विदेहदिन्न અને पियकारिणी પણ છે.
आया. ५१०; सम. २७०;
महानि. ५६५; आव.चू. १.पृ. २४५;

तीसअ *(तिष्यक)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય તપોમય સંયમ જીવીને મૃત્યુબાદ (સામાનિક દેવ થયા.)
भग. १५६,१६८;

तीसगुत्त *(तिष्यगुप्त)* આચાર્ય 'वसु' ના શિષ્ય તે બીજા નિહ્નવ થયા. તેણે जीवपएसिय નામનો મત કાઢયો આમલકલ્પા નગરીમાં मित्तसिरी એ તેની મિથ્યા માન્યતા તોડેલ.
ठा.६८८; निसी.भा.५५९८;
आव.नि.७८०; आव.भा.१२८;
आव.चू.१-पृ.४२०; उत्त.नि.१६५,१६८+वृ.

***तुंगिया** *(तुङ्गिका)* (આ કોઈ વ્યક્તિનું નામ નથી. પણ રાજગૃહીની નગરી છે.) ભ.મહાવીરના અનેક શ્રાવકો ત્યાં રહેતા હતા. એ શ્રાવકોનું સુંદર જીવન દર્શન અને પાર્શ્વાપત્ય સ્થવીરો સાથેના પ્રશ્નોતરનું કથાનક છે.
भग. १३१-१३४;

तुंडिय *(तुण्डिक)* એક સાહસિક નૌવણિક
आव.नि.९३०; आव.चू.१-पृ.५४३;

तेतलि *(तेतलि)* જુઓ 'तेयलि'
ठा. ९७४; विवा. ३४;
आव.चू.१.पृ.४९९;

तेतलिपुत्त *(तेतलिपुत्र)* જુઓ 'तेयलिपुत्त'
आव.चू.१.पृ.४९९;

तेतलिसुत *(तेतलिसुत)* જુઓ 'तेयलिपुत्त'
आव.(नि.८७८-)वृ.

तेत्तलि *(तेतलि)* જુઓ 'तेयलि'
सम.४८;

तेयलि *(तेतलि)* તેતલિપુર નગરનો મંત્રી, તેની પત્નીનું નામ भद्दा નામ હતુ. तेयलिपुत्त ના પિતા હતા. કથા જુઓ 'तेयलिपुत्त'
नाया. १५५;

तेयलिपुत्त *(तेतलिपुत्र)* તેતલિપુર નગરના રાજા કનગરથનો મંત્રી, તેની પત્ની पोट्टिला હતી, તેણે રાજાના પુત્ર कनगज्झय ને ગુપ્ત રીતે ઉછેરેલો હતો. પોટ્ટિલ દેવની પ્રેરણાથી તેતલિપુત્રએ દીક્ષા લીધી.મોક્ષે ગયા.
सूय.चू.पृ.२८; नाया.१४८-१५६
विवा.३४; आव.चू.१-पृ.४९९-५०२;

तेयवीरिय *(तेजोवीर्य)* ચક્રવર્તી ભરત પછી મોક્ષે ગયેલા આઠ યુગપુરુષ રાજાઓમાંના એક તે बलवीरिय નામે પણ ઓળખાય છે.
ठा. ७२७; आव.नि.३९३;
आव.चू.१.पृ.२१४;

तोसलि *(तोसलि)* એક આચાર્ય, કે જે તે તોસલિ દેશના જંગલમાં પાડા દ્વારા હણાયા
आया.नि.२६७; आया.चू.पृ.२४९;

१-तोसलिअ *(तोसलिक)* એક રાજા કે જે સાર્થવાહ પાસેથી મેળવેલ હીરાની જિનપ્રતિમા ને સંભાળપૂર્વક સાચવતો હતો.
वव.भा.२५५६+वृ.

२-तोसलिअ *(तोसलिक)* तोसलि નગરનો એક ક્ષત્રિય રાજા, જેણે ભ०મહાવીરને ચોર માનીને સાત વખત બંધનમાં બાંધેલ
आव.चू.१.पृ.३१२;

तोसलिपुत्त *(तोसलिपुत्र)* દૃષ્ટિવાદ નામક બારમાં અંગના ધારક એક આચાર્ય, આર્ય रक्खिय તેમની પાસે ભણવા આવેલ
आव.नि.७७६; आव.चू.१.पृ.४०२;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

उत्त.नि. ९६+वृ

थावच्चा *(स्थापत्या)* बारावई નગરીની એક સાર્થવાહીની, તેને થાવચ્ચાપુત્ત પુત્ર હતો.
नाया. ६४,६५;

थावच्चापुत्त *(स्थापत्यापुत्रा)* बारावई નગરીની થાવચ્ચા નામની ગાથા પત્ની નો પુત્ર બત્રીશ કન્યા સાથે લગ્ન થયેલા ભ.અરિષ્ટનેમિની ધર્મદેશના સાંભળી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો. કૃષ્ણ તેનો દીક્ષા મહોત્સવ ઉજવેલો. શૈલકરાજા ને પ્રતિબોધ કરેલ, મોક્ષે ગયા.
नाया. ६४-६७;

थावचच्चासुय *(स्थापत्यासुत)* જુઓ 'थावच्चापुत्त'
वव.भा.११८७+वृ.

थावर *(स्थावर)* ભ.મહાવીરનો એક પૂર્વભવ રાજગૃહીનો બ્રાહ્મણ
आव.नि.४४४; आव.चू.१.पृ.२३०;

थिमिय *(स्तिमित)* રાજા 'अंधगवण्हि' અને રાણી 'धारिणी' ના પુત્ર. ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत. २,६;

थूलभद्द *(स्थूलभद्र)* રાજા महापउम ના મંત્રી सगडाल ના પુત્ર. તેણે ढकोसा ગણિકા સાથે બાર વર્ષ પસાર કર્યા પછી મંત્રીપદ નિમિત્તે તેને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન દીક્ષા લીધી ચાતુર્માસમાં અભિગ્રહપૂર્વક રહી સ્ત્રી પરીષહ વિજેતા બન્યા. ચૌદ પૂર્વ ભણ્યા. દશપૂર્વો અર્થ સહિત ભણ્યા. સ્તંભમાં રહેલા નિધિ ને પ્રગટ કરવાનો પ્રસંગ બન્યો. મૃત્યુબાદ દેવલોકે ગયા
मरण. ४९१,५०३,५२४;
निसी.(भा.२१५४.)चू. बुह.भा, २१६४-६५;
आव.चू.१.पृ.५५४, २-पृ.१८३-१८७;
उत्त.नि.१२२+वृ उत्त चू.पृ.६६;
नंदी.२४;

थूलिभद्द *(स्थूलिमद्र)* જુઓ 'थूलभद्द'
उत्त.चू. पृ. ८६;

दंड *(दण्ड)* એક પ્રખ્યાત રાજર્ષિ, યમુનાવક્ર નગરમાં યવન રાજાએ બાણથી વિંધ્યા ત્યારે આરાધક ભાવે સંથારો લઈ, ઉત્તમાર્થ પામ્યા.
भग.(मू.४७१-)वृ. संथा. ६१,६२;
मरण. ४६६; आव.नि. १२८२+वृ.
आव.चू.२-पृ १५५;

दंडअ *(दण्डक)* કુંભકાર નગરનો રાજા. જેને પાલક પાપ બુદ્ધિ મંત્રી હતો જુઓ '.डंडगि'
संथा. ५८; वव.भा. ४४१४+वृ.
आव.नि.१३९६;

दंडइ *(दण्डकिन्)* જુઓ 'दंडअ'
उत्त. नि.११२+वृ.

दंडकि *(दण्डकिन्)* જુઓ 'दंडअ'
उत्त. नि.११२+वृ.

दंडगि *(दण्डकिन्)* જુઓ 'दंडअ'
उत्त.नि.११३+वृ. उत्त. चू.पृ.७३;

दंडवीरिअ *(दण्डवीर्य)* ચક્રવર્તી ભરત પછી મોક્ષે જનાર આઠ યુગપુરુષ રાજામાંના એક
ठा. ७२७; आव.नि.३६३;
आव.चू. १-पृ. २१४;

दंडि *(दण्डिन)* જુઓ 'दंडअ'
उत्त.चू.पृ.७३;

दंतचक्क *(दन्तचक्र)* દંતપુરનગરનો રાજા. તેની પત્ની (રાણી) 'सच्चवई' હતી. તે રાજા दंडवक्क નામે પણ પ્રસિદ્ધ છે.
आव.नि.१२८०+वृ. आव.चू.२-पृ.२०५
उत्त. (नि.२६४-) वृ.

१-दंतवक्क *(दन्तवक्र)* જુઓ 'दंतचक्क'
निसी.भा.६५७५; आव.चू.२.पृ.१५३;

२-दंतवक्क *(दन्तवक्र)* એક શ્રેષ્ઠ ગણાતો ક્ષત્રિય, વૃત્તિકારના મતે આ ચક્રવર્તીનો પર્યાય વાચી શબ્દ છે.
सूय. ३७३+वृ.

दंतिल्लिया *(दन्तिलिका)* खंदअ ની નોકરાણી જેણે તેની સાથે સંભોગ માણેલો
आव.नि.४७७; आव.चू.१-पृ.२८५;

दगसोयरिअ *(दकसौकरिक)* संख નું બીજું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નામ (એક તાપસ)
पिंडनि ३४२+वृ

दढनेमि *(दृढनेमि)* રાજા **समुद्दविजय** અને રાણી **सिवा** ના પુત્ર. ભ૦અંરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે ઉપર મોક્ષે ગયા.
अंत. १६,१७;

१-दढपइण्ण *(दृढप्रतिज्ञ)* ગોસાળાના જીવનો અંતિમ ભવ. કથા જુઓ '**गोसाल**'
भग.६२७,६५९;

२-दढपइण्ण *(दृढप्रतिज्ञ)* **अम्मड (अंबड)** પરિવ્રાજકનો જીવ, દેવલોકથી ચ્યવી ઉત્તમકુળમાં જન્મ્યો તે, **दढपइण्ण** બોતેર કળા આદિમાં વિશારદ થશે પણ તે સંસારમાં લેપાશે નહી. ભોગોથી વિરકત રહેશે, દીક્ષા લઈ ઉત્તમ આચાર પાલન કરી, કેવળી થશે. કર્મમુક્ત બની મોક્ષે જશે.
उव. ५०;

३-दढपइण्ण *(दृढप्रतिज्ञ)* રાજા **पएसि** નો જીવ, જે **सूरियाभ** દેવનું આયુ પૂર્ણ કરી મહાવિદેહે જન્મ લઈ ઉત્તમ કુળ પામી, દીક્ષા લેશે કેવળી થઈ મોક્ષે જશે કથા જુઓ '**पएसि**'
राय. ८२-८४;

१-दढप्पहारि *(दृढप्रहारिन्)* એક ચોર સેનાપતિ, એક વખત તેણે એક બ્રાહ્મણ અને તેની ગર્ભવતી સ્ત્રીને મારી નાંખેલ, પછીથી તેણે દીક્ષા લઈ કાયોત્સર્ગ કરવો શરૂ કર્યો, લોકોએ તેના ભૂતકાળના ક્રુર કાર્યોનો બદલો લેવો શરૂ કર્યા. તેણે બધાં પરીષહો સમભાવે સહન કર્યો. તે કેવળી થઈ, મોક્ષે ગયા.
आव.नि.९५२+वृ. आव.चू.१-पृ. ५८६;

२-दढप्पहारि *(दृढप्रहारिन)* કૌસાંબીનો એક રહીશ અને ઉજ્જૈનીના રાજા **जियसत्तु** ના સારથી **अमोहरह** નો મિત્ર, તે ધનુર્વિદ્યામાં નિષ્ણાત હતો, **अमोहरह** ના પુત્ર **अगडदत्त** તેની પાસે ધનુર્વિદ્યા શીખેલો.
उत्त.मू. १२१+वृ.

दढमित्त *(दृढमित्रा)* દંતપુરનો એક રહીશ, તે **धनमित्त** નો મિત્ર હતો, રાજાની મનાઈ હોવા છતાં જંગલમાંથી તેના મિત્ર માટે લાકડાની ભારો લાવેલ.
निसी.(भा.६५७५-) चू.
बुह(भा.२०४३-) वृ.
वव.(भा.५१८-) वृ. आव.नि.१२८०+वृ.
आव.चू.२-पृ.१५४;

१-दढरह *(दृढरथ)* રાજા **बलदेव** અને રાણી '**रेवई**' નો પુત્ર કથા '**निसढ**' મુજબ
वण्हि २,४;

२-दढरह *(दृढरथ)* ભદ્દિપુરનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી) નું નામ **नंदा** હતું, વર્તમાન ચોવીસીના દશમાં તીર્થંકર '**सीयल**' ના પિતા.
ठा.(मू.४४९-)वृ. सम.२६५;

१-दढाउ *(दृढायुष्)* આગામી ચોવીસીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનારા પાંચમાં તીર્થંકર **सव्वानुभूइ** નો જીવ, જે ભ૦મહાવીરના શાસનમાં થયેલ.
ठा. ८७०; सम.३६१;

२-दढाउ *(दृढायुष्)* **लच्छइ** નો પુત્ર જે મૃત્યુબાદ અપ્રતિષ્ઠાન નરકાવાસે ગયો.
जीवा. १०५;

१-दत्त *(दत्त)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ સાતમાં વાસુદેવ, વાણારસીના રાજા **अग्गिसीह** અને રાણી **सेसवई** નો પુત્ર, બળદેવ **नंदन** તેનો મોટોભાઈ હતો. **पहराम** નામના પ્રતિવાસુદેવ ની તેણે હત્યા કરેલી.
सम. ३२१-३४५; आव.नि.४०३-४१३;
आव.भा. ४०,४१;

२-दत्त *(दत्त)* રોહીતક નગરનો ગાથાપતિ, **कण्हसिरी** તેની પત્ની હતી. પુત્રી **देवदत्ता** હતી. જેના **पूसनंदि** કુમાર સાથે લગ્ન થયા.
ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा.३३;

३-दत्त *(दत्त)* ચંપનાગરીનો રાજા **रत्तवती** પત્ની હતી. **महचंद** કુમાર તેનો પુત્ર હતો.
विवा.४५;

४-दत्त *(दत्त)* ચંદનાનગરીનો એક ગાથાપતિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

તેણે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ દેવ થયો ભ.મહાવીર સન્મુખ નાટ્યવિધિ દર્શાવી.
पुप्फि.२,११;

५-दत्त *(दत्त)* તુરુમણી નગરીના जियसत्तु રાજા. નો પુત્ર, તેને સાધુ પરત્વે ઘણો દ્વેષ હતો. તેને યજ્ઞનો બહુ શોખ હતો, તેણે આચાર્ય कालग ને યજ્ઞનું ફળ પૂછતાં આચાર્ય એ કહેલું કે યજ્ઞનું ફળ નરક છે.
भत्त. ६२; आव.नि. ८७२;
आव.चू.१-पृ.४९५;

६-दत्त *(दत्त)* सीह અણગારના શિષ્ય અને संगमथेर ના प्रशिष्य તેને સ્થવીર संगमथेर ની સ્થિતિ જોવા ગુરુ ભગવંતે कोल्लारिय મોકલેલા, તે ત્યાં એક સ્થાને લાંબો સમય રહ્યા. તેમને શંકા થઈ કે સ્થવીર ભગવંત લાંબો સમય થયા ત્યાં કેમ હશે ? દેવ દ્વારા તેની શંકાનું નિવારણ થયું.
मरण.४९२; निसी.(भा.४३९३-)चू.
पिंडनि.४६०,४६९,+वृ पिंडनि. भा.४०+वृ.
उत्त.चू. पृ. ६७;

७-दत्त *(दत्त)* તગરા શહેરનો રહીશ વેપારી તેણે તેની પત્ની भद्दा અને પુત્ર अरहन्नअ સાથે દીક્ષા લીધી. अरहमित्त ના શિષ્ય થયા.
उत्त.नि.९२+वृ उत्त.चू.पृ.५८;

८-दत्त *(दत्त)* ભ.મહાવીરના દશમાં ગણધર मेयज्ज ના પિતા
आव.नि.६४८;

दत्तिलायरिअ *(दत्तिलाचार्य)* એક આચાર્ય, જેણે શાસ્ત્રીય જ્ઞાનની વ્યાખ્યા કરેલ
दस.चू.पृ.४;

दद्दुर *(दर्दुर)* એક દેવ, જેણે ભ० મહાવીર સન્મુખ નૃત્ય દ્વારા ભક્તિ પ્રગટ કરી. જે પૂર્વભવે दद्दुर (દેડકો) હતા. કથા જુઓ 'नंद'
नाया. १४५,१४७; भत्त. ७५;

दधिवाहन *(दधिवाहन)* જુઓ दहिवाहन
आव.नि.५२१+वृ. आव.भा.२०५+वृ.
आव.चू.१-पृ.३१८;

दमघोस *(दमघोष)* सिसुपाल ના પિતા અને નગરીના રાજા
नाया. १७०;

दमदंत *(दमदन्त)* હસ્તિશીર્ષ નગરનો રાજા જેને 'दोवई' ના સ્વયંવરમાં નિમંત્રણ મળેલ. તેણે પછીથી દીક્ષા લીધેલ...પાંડવો એ સ્તુતિ કરી કે કૌરવોએ નિંદા તેઓ સમભાવવે રહ્યા.
नाया. १७०; मरण. ४४३;
आव.नि. ८३५,८६६+वृ आव.भा.१५१+वृ
आव.चू.१.पृ.४९२;

दरिद्द *(दरिद्र)* कयंगला નગરીનો અન્યતીર્થિક જેણે ગોશાળાને મારેલ
आव.नि.४७९; आव.चू.१-पृ २८७;

दसण्णभद्द *(दशार्णभद्र)* દશાર્ણ દેશનો રાજા તેને તેની ઋદ્ધિ નો ગર્વ હતો. ભ० મહાવીર નો આડંબરપૂર્વક સત્કાર કરવા રૂપ દ્રવ્યપૂજા અને દીક્ષા અંગીકાર કરવારૂપ ભાવપૂજા કરી, શકેન્દ્ર એ અનેકગણી વિશાળ ઋદ્ધિ વિકુર્વી તેનુ માનખંડન કરેલ. પછી તેણે દીક્ષા લીધેલ.
महानि. ५२२; आव.नि.८४७;
आव.चू.१-पृ.३५५,४७९-४८४
उत्त.चू.६०३; उत्त.(मू.६०३-)वृ.

दसधनु *(दशधनु)* રાજા बलदेव અને રાણી रेवई નો પુત્ર કથા 'निसढ' મુજબ
वण्हि.२,४;

१-दसरह *(दशरथ)* રાજા बलदेव અને રાણી रेवई નો પુત્ર કથા 'निसढ' મુજબ
वण्हि २,४;

२-दसरह *(दशरथ)* આ અવસર્પિણીના આઠમા બળદેવ पउम(राम) અને આઠમાં વાસુદેવ नारायण (लक्ष्मण) નાં પિતા
ठा. ८१२; सम. ३२२;
पण्हा.(मू.२०-) वृ.

दसारकुलनंदन *(दशार्हकुलनन्दन)* જુઓ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

'वसुदेव'
ओहनि. ८३७;

दहन *(दहन)* પાડલિપુત્રના બ્રાહ્મણ 'हुयासन' નો એક પુત્ર, તેણે માતા-પિતા અને મોટાભાઈ जलन સહિત સંસારનો ત્યાગ કરેલ.
आव.चू.२-पृ.१९५;

दहिवाहन *(दधिवाहन)* ચંપાનગરીના રાજા તેની પત્ની(રાણી) નું નામ पउमावई હતું તેને 'करकंडु' નામે પુત્ર હતો. જંગલમાં જતા તે અને તેની ગર્ભવતી પત્ની છુટા પડી ગયેલ, રાણીએ દીક્ષા લીધી. करकंडु ને જન્મ આપ્યો. ભાગ્ય યોગે તે કંચનપુરનો રાજા બન્યો. એક વખત करकंडु અને दहिवाहन વચ્ચે યુદ્ધ થયું. पउमावई સાધ્વીએ તેનું નિવારણ કર્યું. दहिवाहने દીક્ષા લીધી.

दहिवाहन ને धारिणी નામની પત્ની પણ હતી. वसुमई નામે પુત્રી હતી. જે પછીથી 'चंदना' (ચંદનબાલા) નામે પ્રસિદ્ધ થઈ.
आव.नि.५२१; आवचू.१-पृ.३१८;
२-पृ.२०४-२०७, उत्त.चू.पृ. १७८;
उत्त.(मू.२६४-) वृ.

दामन्नग *(दामनक)* રાજગૃહીનો રહેવાસી, તે પૂર્વજન્મમાં મચ્છીમાર હતો. તેના મિત્રની સલાહથી તેણે હિંસાનો આ વ્યાપાર છોડી દીધેલ, ભાગ્ય યોગે તે 'विसा' નામની सागरपोत સાર્થવાહની પુત્રીને પરણેલો.
आव.नि.१६१४; आव.चू.२-पृ. ३२४;

दामिनि *(दामिनी)* સતરમાં તીર્થંકર ભ. कुंथु ના પ્રથમ શિષ્યા. समवाओ માં તેનું 'अंजु' નામ છે.
सम. ३१०;

१-दारुअ *(दारुक)* કૃષ્ણ ના રથનો સારથી
नाया.१७६

२-दारुअ *(दारुक)* बारावई ના રાજા वासुदेव અને રાણી धारिणी નો પુત્ર. ભ°અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
ठा.(मू.८७०-)वृ. अंत. १०,१४;
उत्त.चू.पृ.७५; उत्त(मू.८०-) वृ.

३-दारुअ *(दारुक)* એક સાર્થવાહ, જેને કુકડાઓ યુદ્ધ નો શોખ હતો.
उत्त.नि.३४१+वृ.

४-दारुअ *(दारुक)* ભરતક્ષેત્રની આવતી ચોવીસીમાં થનાર તીર્થંકર 'अनंतविजय' નો પૂર્વજન્મ समवाओ માં તેને માટે 'दारुमड' નામનો ઉલ્લેખ છે.
ठा. ८७१; सम.३५८,३६४;

दारुग *(दारुक)* જુઓ 'दारुअ-३'
उत्त.चू.पृ.७५; उत्त(मू.८०-)वृ.

दारुमड *(दारुमृत)* જુઓ 'दारुअ-४'
ठा. ८७१; सम. ३५८,३६४;

१-दिन्न *(दत्त)* એકવીસમાં તીર્થંકર ભ° नमि ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम.२९२; आव.नि.३२९;

२-दिन्न *(दत्त)* આઠમાં તીર્થંકર ભ° 'चंदप्पभ' ના પ્રથમ ગણધર
सम.३०६;

३-दिन्न *(दत्त)* અગિયારમાં તીર્થંકર ભ° 'सेज्जंस' નો પૂર્વભવ
सम.३०६

४-दिन्न *(दत्त)* તેવીસમાં તીર્થંકર ભ.'पास' ના પ્રથમ શિષ્ય.
सम.३०६; आव.चू.१-पृ.१५९;

५-दिन्न *(दत्त)* તાપસ, તે આષ્ટાપદ ગયેલ, ગૌતમ સ્વામીના શિષ્ય બન્યા, મોક્ષે ગયા.
आव.चू.१-पृ.३८३; उत्त.(नि.२९६-) वृ.

दियाइण्ण *(दिव्यदत)* મથુરાના કોઈ ગૃહસ્થ सिवइंद નો પુત્ર જે आसड નો જીવ હતો.
महानि. १००७

दीवसिंहा *(दीपशिखा)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી
उत्त. नि.३४१+वृ.

१-दीवायन *(द्वैपायन)* એક અન્યતીર્થિ બ્રાહ્મણ સાધુનું લઘુ દષ્ટાંત, તે ભ° મહાવીરના શાસનમાં पत्तेयबुद्ध તરીકે જાણીતા હતા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सूय.२२७+वृ. सूय.चू. पृ.१२०;
उव्व. ४५;

२-दीवायन *(द्वैपायन)* દ્વારિકાનો વિનાશ કરનાર એક તાપસ, જે શૌરિયપુરના તાપસ 'पारासर' નો પુત્ર હતો. યાદવ કુમારો દ્વારા તેને પરેશાન કરતા તેણે નિયાણું કર્યું. મરીને અગ્નિકુમાર દેવ થયો.
ठा.(मू.३६०-)वृ. अंत.२०;
दस.नि.५६+वृ. दस.चू.पृ ४१;

३-दीवायन *(द्वैयापन)* આગામી ચોવીસીમાં થનાર વીસમાં તીર્થંકર નો પૂર્વભવ
ठा.८७१; सम.३५८,३६४;

दीह *(दीर्घ)* કોશલદેશનો રાજા, કંપિલપુરના રાજા 'बंभ' નો મિત્ર હતો. 'बंभ' ની પત્ની સાથે પ્રેમમાં હતો. **बंभ** ના પુત્ર ચક્રવર્તી बंभदत्त દ્વારા તે હણાયો.
उत्त.नि. ३३६+वृ.

दीहदंत *(दीर्घदन्त)* રાજા सेणिअ અને રાણી 'धारिणी' ના પુત્ર, દીક્ષા લઈ અનુત્તર વિમાને ગયા કથા 'जालि-२' મુજબ
अनुत्त.१,२;

दीहपट्ठ *(दीर्घपृष्ठ)* રાજા 'जव' અને 'गद्दमिल्ल' નો મંત્રી, તેને **गद्दमिल्ले** મારી નાંખેલ
बुंह.भा.११५५+वृ.

दीहबाहु *(दीर्घबाहु)* આઠમાં તીર્થંકર ભ० 'चंदप्पभ' ના પૂર્વભવનો જીવ
सम. २७३;

१-दीहसेन *(दीर्घसेन)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર, ભ०મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયા.
अनुत्त. ४,६;

२-दीहसेन *(दीर्घसेन)* ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીમાં થયેલા આઠમાં તીર્થંકર **समवाओ** માં તેનું નામ जुत्तिसेन જણાવે છે.
सम.३४८+वृ.

३-दीहसेन *(दीर्घसेन)* ઐરવતક્ષેત્રની આ ચોવીસીમાં થયેલ સોળમાં તીર્થંકર **समवाओ** માં તેનું નામ गुत्तिसेन જણાવે છે.
सम. ३४८+वृ.

दुइज्जंतग *(दुर्यन्तक)* જુઓ 'दूइज्जंतग'
आव.नि.४६३;

दुज्जोधन *(दुर्योधन)* જુઓ 'दुज्जोहन'
आव.नि.८३५+वृ.

१-दुज्जोहन *(दुर्योधन)* હસ્તિનાપુરનો એક રાજકુમાર, જેને બીજા ૯૯ ભાઈઓ હતા તેઓએ હસ્તિશીર્ષ ના રાજા અને પછી મુનિ બનેલા 'दमदंत' ને ઉપસર્ગ કરેલ.
नाया.१७०; आव.चू.१-पृ.४९२;

२-दुज्जोहन *(दुर्योधन)* સીહપુરના રાજા 'सीहरह' નો કારાગૃહ રક્ષક જે અતિ ક્રુર અને ઘાતકી હતો. મરીને નરકે ગયો. ત્યાંથી રાજા **सिरिदाम** અને રાણી **बंधुसिरी** નો પુત્ર नंदिवध्धण થયો. કથા જુઓ 'नंदिवद्धण'
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.२९,३०;

दुद्दंत *(दुर्दान्त)* રાજા दुमरिस નો પુત્ર, તેના પૂર્વભવમાં ललियंग દેવ હતો તેમ તેણે કહેલ.
आव.चू.१-पृ.५७५;

दुप्पसह *(दुप्रषभ)* આ ભરતક્ષેત્રમાં પાંચમાં આરાને અંતે થનાર ગચ્છાચાર્ય, જેમના કાળ સુધી ગચ્છમર્યાદા પ્રવર્તવાની છે તે, તે યુગ પ્રધાન આચાર્ય અને ક્ષાયિક સમકિતી થશે.
महानि.७९७,८११; वव(भा.४१७१-)वृ.

दुब्बलियपुस्समित्त *(दुर्बलिकापुष्यमित्रा)* આર્ય रक्खिय ના શિષ્ય, તેને નવપૂર્વનું જ્ઞાન હતું. તેના સમયે 'गोट्ठामाहिल' નિહ્નવ થયો.
आव.भा.१४२; आव.चू.१-पृ.४०९-४११;
आव.(नि.७७६-) वृ.

दुब्बलियपूसमित्त *(दुर्बलिकापुष्यमित्रा)* જુઓ 'दुब्बलियपुसमित्त'
आव.चू.१-पृ४०९; आव.(नि.७७६-)वृ.

दुब्बलियापुस्समित्त *(दुर्बलिकापुष्पमित्रा)* જુઓ 'दुब्बलियपुस्समित्त'

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बुह.भा. ३५६;

दुम *(द्रुम)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર. ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. અનુત્તર વિમાને દેવ થયા.
अनुत्त. ४,६;

दुमरिस *(दुमर्ष)* 'दुद्दंत' ના પિતા
आव.चू.१-पृ-.१७५;

१-दुमसेन *(द्रमुसेन)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી '**धारिणी**' નો પુત્ર, ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયા.
अनुत्त. ४,६;

२-दुमसेन *(द्रुमसेन)* આ અવસર્પિણીનાં ભરતક્ષેત્રના નવમાં બળદેવ **राम** અને નવમાં વાસુદેવ **कण्ह** ના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય
सम.३३४;

दुमुह *(द्विमुख)* જુઓ 'दुम्मुह-२'
महानि. ८७७-८७९;

१-दुम्मुह *(दुर्मुख)* **बारावई** ના એક રાજા **बलदेव** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર. કૃષ્ણ વાસુદેવ સાથે **दोवई** ને છોડાવવા અવરકંકા ગયેલા. ભ૦અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લઈ શત્રુંજયતીર્થે મોક્ષે ગયા.
नाया. १७४; अंत.१०,१४;

२-दुम्मुह *(दुर्मुख)* એક સોની, જે ગણિકાને ત્યાં ગયેલ **नंदिसेण** મુનિ દીક્ષા છોડીને ગણિકાને ત્યાં હતા ત્યારે આ દુર્મુખ ના પ્રશ્નથી પ્રભાવીત થયેલા, પુનઃ ચારિત્ર લીધેલુ.
महानि. ८७७-८७९;

३-दुम्मुह *(दुर्मख)* પંચાલના કંપીલપુર નો રાજા, તેનું મૂળનામ 'जव' હતુ. તેના ચહેરાનો વર્ણ બદલાયેલ જોઈને **दुम्मुह** કહેવાયો. તેણે રાજા '**पज्जोअ**' સાથે યુદ્ધ કરેલ, **इंदखंभ** ની બદલાતી સ્થિતિ જોઈ દીક્ષા લીધી. તે **पत्तेयबुद्ध** કહેવાયા.
आव.बा.२०८; आव.चू.२.पृ.२०७,२०८
उत्त.६०५; उत्त.नि.२६४+वृ.
उत्त.चू.पृ.१७८

दुवय *(द्रुपद)* પંચાલ ના કપિલપુરનો રાજા તેની પટ્ટરાણી '**चुलणी**' હતી, '**घट्ठज्जुण**' તેનો પુત્ર અને પુત્રી **दोवई** હતી
नाया. १६८-१७२; पण्हा (मू.२०-) वृ.

दुव्विट्ठ *(द्विपृष्ठ)* ભરતક્ષેત્રમાં આ અવસર્પિણી માં થયેલા બીજા વાસુદેવ, તેના ભાઈ બળદેવનું નામ '**विजय**' હતું. તે **बारावई** ના રાજા **बंभ** અને રાણી **उमा** ના પુત્ર હતા. મરીને છટ્ઠી નરકે ગયા.
सम.३२१;

२-दुव्विट्ठू *(द्विपृष्ठ)* જુઓ '**दुव्विड**'
सम.३२१-३४५; आव.नि.४०८-४१३,

दूइज्जतंग *(दुर्यन्तक)* ભ.મહાવીરના પિતાના એક મિત્ર. તે મોરાગ સંનિવેશમાં રહેતા હતા. ભ.મહાવીર તેના આશ્રમમાં રહેલા.
आव.नि.४६१+वृ. आव.चू.१.पृ.२७१;

दूसगणि *(दूष्यगणिन्)* આચાર્ય **लोहिच्च** ના શિષ્ય
नंदी.४५+वृ. नंदी. चू.पृ.९;

देवई *(देवकी)* '**वसुदेव**' ની એક પત્ની વાસુદેવ '**कण्ह**' ની માતા, તેના છ પુત્રોને હરિણેગમેષી દેવે '**सुलसा-१**' ને ત્યાં મુકેલ દેવકીના કહેવાથી કૃષ્ણ વાસુદેવે આરાધના કરી અને આઠમાં પુત્ર '**गजसुकुमाल**' નો જન્મ થયો. દેવકી અને વસુદેવ '**बारावई**' નગરીનો દરવાજો પડતા દટાઈને મૃત્યુપામ્યા દેવકી આગામી ચોવીસીમાં અગિયારમાં તીર્થંકર **मुनिसुव्यय** થશે.
सम. ३५३,३६२; अंत.१३;
पण्हा.१९; निसी.(भा.२९४-)वृ.
आव.चू.१.-पृ.३५६-५८; उत्त. ७९८;

देवउत्त *(देवपुत्र)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવતક્ષેત્રમાં થનારા સોળમાં તીર્થંકર
सम. ३७८;

१-देवगुत्त *(देवगुप्त)* સૂત્ર ના જિર્ણોદ્ધારને બહુ માન્ય કરનાર એક વિદ્વાન આચાર્ય
महानि. ५९१;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२-देवगुत्त *(दैवगुप्त)* એક બ્રાહ્મણ તાપસ
उव. ४५;

देवजस *(देवयशस्)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ નાગ અને 'सुलसा' નો પુત્ર ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લઈ. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत. ९०; आव.चू.१-पृ.५३६;

१-देवदत्ता *(देवदत्ता)* ચંપાનગરીની એક ગણિકા, जिनदत्तपुत्त અને सागरपुत्त સાથે તેણે ભોગ સુખ ભોગવેલ. મોરનીના ઈંડાના કથાનક માં આ વાત આવે છે.
नाया. ५७-५९;

२-देवदत्ता *(देवदत्ता)* ચંપાનગરીની એક ગણિકા. જેની સાથે લલિતા ગોષ્ઠીમંડળી ના પાંચ પુરુષો ને કામભોગ ભોગવતા જોઈ 'सुकुमालिया' એ પાંચપુરુષની પત્ની થવાનું નિદાન કરેલ.
नाया. १६६;
(देवदत्ता ૧ અને ૨ બંને એક હોઈ શકે)

३-देवदत्ता *(देवदत्ता)* રોહીતક નગરના ગાથાપતિ दत्त અને कण्हसिरी ની પુત્રી જેના લગ્ન ત્યાંના રાજકુમાર पूसनंदि સાથે થયેલા, તેણીએ તેની સાસુ राणी सिरिदेवी ને મારી નાંખેલ, જેથી पूसनंदि રાજાએ તેણીને મારી નાંખવા આજ્ઞા કરેલી પૂર્વભવમાં તે સુપ્રતિષ્ઠ નગરના सिंहसेन રાજાનો જીવ હતો. જેણે તેની ૪૯૯ પત્ની અને તેઓની ૪૯૯ માતાને મારી નાંખેલ
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.३,३३;

४-देवदत्ता *(देवदत्ता)* ઉજ્જૈનીની મુખ્ય ગણિકા, તેની માતા તેને ધનાઢ્ય સાર્થવાહ 'अयल' ને પસંદ કરવાનું કહેતી હતી. પણ તે मूलदेव ને ચાહતી હતી. અંતે તેણીના લગ્ન मूलदेव સાથે થયા.
दस.चू.पृ.१०५; दस.(नि.१९३-)वृ.
उत्त.चू.पृ.११८,११९ उत्त.(मू.१२२-)वृ.

५-देवदत्ता *(देवदत्ता)* વીતીભયનગરના રાજા उदायन ની પત્ની (રાણી) पभावती ની એક કુબ્જાદાસી. રાણીના મૃત્યુબાદ તેણીએ ભ૦મહાવીરની જીવિત પ્રતિમાની ભક્તિ કરી. ગાંધારનો કોઈ શ્રાવક તે પ્રતિમાજીની પૂજા કરવા આવેલ તેણે देवदत्ता ને ઇચ્છાપૂર્તિ ગુટીકા આપેલ, જેના પ્રભાવે તેણી સુંદર બની ગઈ રાજા पज्जोअ ની રાણી બની. તેનું બીજું નામ कण्हगुलिया હતું.
पण्हा.(मू.२०-) वृ. निसी.(भा.३१९३-)वृ
आव.चू.१.पृ.३९९,४००, उत्त.नि.९४+वृ.

६-देवदत्ता *(देवदत्ता)* એક ગણિકા જેને ગમે તેવો ઉમદા અને ધનિક પુરુષ પણ સ્વભાવથી પસંદ ન હતો. છતા તે એક સાર્થવાહ પ્રત્યે આકર્ષાયેલી
दस.चू.पृ. १०४;

देवदिन्न *(देवदत्त)* રાજગૃહના સાર્થવાહ 'धन-१' અને 'भद्दा' નો પુત્ર, જેને 'विजय' ચોરે લુંટીને મારી નાંખેલ. કથા જુઓ 'धन-१'
नाया.४७-५१;

देवरइ *(देवरति)* સાકેતનગરનો રાજા, પોતાની રાણીમાં અતિ આસક્ત હતો, પરીણામે નદીમાં ડુબી મર્યો.
भत्त. १२२;

देवलासुअ *(देवलासुत)* ઉજ્જૈનીનો એક રાજા. તેની પત્ની अनुरत्तालोयणा અને अद्धसंकासा નામે પુત્રી હતી. अनुमतिया તેની દાસી હતી. રાજાને માથામાં સફેદવાળ દેખાતા તેણે તેના નોકર संगतअ સહિત સંસારનો ત્યાગ કર્યો.
आव.नि.१३०९+वृ आव.चू.२-पृ.२०२,२०३

देववायग *(देववाचक)* વાચક दूसगणि ના શિષ્ય नंदीसुत्र ના કર્તા.
नंदी.चू.पृ.१०; नंदी.(मू.१,४५,५२-)वृ.

देवसमनय *(देवश्रमणक)* અચલગ્રામનો એક ગાથાપતિ, 'सुरइय' વગેરે સાથે દીક્ષા લીધી.
मरण. ४५०,४५१;

१-देवसम्म *(देवशर्मन)* ઐરવત ક્ષેત્રના આ ચોવીસીના અગીયારમાં તીર્થંકર, તેનું બીજું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નામ દેવસેન પણ છે.
सम.३४८+वृ.

२-देवसम्म *(देवशर्मन्)* એક બ્રાહ્મણ કે જે कइ ની પત્ની वज्जा સાથે પ્રેમમાં હતો.
आव.चू.१-पृ.५५८;

१-देवसेन *(देवसेन)* શ્રેણિકના જીવના ભાવિ તીર્થંકરપણાનું એક નામ, જેનું બીજું નામ महापउम અને विमलवाहन પણ છે.
ठा. ८७२;

२-देवसेन *(देवसेन)* ગોશાળાના આગામી ભવનું નામ, જે 'महापउम' અને विमल वाहन એવા બે નામે પણ પ્રસિદ્ધ છે.
भग. ६५७;

देवस्सुय *(देवश्रुत)* ભાવિ ચોવીસીમાં થનાર છઠ્ઠા તીર્થંકર કે જે कत्तिय નો જીવ છે. તે देवउत्त નામે પણ ઓળખાય છે.
सम.३५५,३६१;

देवानंदा *(देवानन्दा)* માહણકુંડ ગ્રામના 'ऋषभदत्त' બ્રાહ્મણની પત્ની, ભ.મહાવીર જેની કુક્ષીમાં પહેલા અવતરેલા

તેણી શ્રમણો પાસિકા બની, એક વખત ભ૰ મહાવીરના વંદનાર્થે ગયા (વંદન ગમનનું સુંદર વર્ણન છે.) ધર્મ સાંભળી, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
सम.(मू.२१३-)वृ. भग.४६०-४६२;
भग.(मू.२२७-)वृ. आव.नि. ४५८;
आव.भा.४९; आव.चू.१-पृ.२३६;

देविल *(देविल)* એક અન્યતીર્થિ સાધુનું લઘુ દૃષ્ટાંત
सूय.२२७+वृ. सूय. चू.पृ.१२०;

देविलासत्त *(देविलासत्व)* જુઓ 'देवलासुय'
आव.चू.२.पृ.२०२;

१-देवी *(देवी)* આ અવસર્પિણી માં ભરતક્ષેત્રના દશમાં ચક્રવર્તી हरिसेण ની પત્ની
सम. ३२०;

२-देवी *(देवी)* અઢારમાં તીર્થંકર ભ૰'अर' કે જે સાતમાં ચક્રવર્તી પણ છે તેની માતા
सम. २७०,३१५; आव.नि.३९८;

दोण *(द्रोण)* 'दोवई' ના સ્વયંવરમાં તેને ઉપસ્થિતિ રહેવા નિમંત્રણ મળેલ
नाया. १७०;

दोवई *(द्रोपदी)* પંચાલ ના કંપિલપુરના રાજા 'दुवय' અને રાણી 'चुलणी' ની પુત્રી પૂર્વભવોમાં 'नागसिरि' પરંપરાએ 'सुकुमालिया' રૂપે ઉત્પન્ન થઈને પછી દેવલોકે જઈ 'दोवई' રૂપે જન્મી, તેણીએ સ્વયંવરમાં યુધિષ્ઠિર આદિ પાંચ પાંડવોને પતિ રૂપે પસંદ કરેલ, તેણીનું અપહરણ થયું, વાસુદેવ कण्ह એ છોડાવી, છેલ્લે તેણે સુવ્રતા આર્યા પાસે દીક્ષા લીધી. બ્રહ્મલોકે દેવરૂપે ઉત્પન્ન થઈ.
भग.(मू.३२-)वृ. नाया. १६७-१८३;
पण्हा.(मू.२०-)वृ.

दोसिनाभा *(ज्योत्सानाभा)* મથુરાનગરીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૰પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ચંદ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया.२३६;

धट्ठज्जुन *(धृष्टार्जुन)* પાંચાલના કંપિલપુરના ના રાજા दुवय અને રાણી चुलनी ના પુત્ર અને दोवई ના ભાઈ. કથા જુઓ 'दोवई'
नाया. १६८-१७२; पण्हा (मू.२०-)वृ.

१-धन *(धन)* રાજગૃહીનો એક સાર્થવાહ તેને भद्दा નામે પત્ની હતી. देवदिन्न પુત્ર હતો. જેને विजय ચોરે મારી નાંખેલ. धन સાર્થવાહે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સ્વર્ગે ગયો.
नाया. ४३-५४;

२-धन *(धन)* રાજગૃહીનો એક સાર્થવાહ તેને भद्दा નામે પત્ની હતી, धनपाल,धनदेव, धनगोव અને धनरक्खिय નામે ચાર પુત્રો હતા. તેણે ચાર પુત્રવધૂઓની બુદ્ધિની પરીક્ષા કરવા ડાંગર ના પાંચ દાણા આપેલા.
नाया. ७५; वव. (भा.१०७३+वृ.)

३-धन *(धन)* ચંપાનગરીનો એક સાર્થવાહ, તે ઘણાં લોકોને લઈને અહિચ્છત્રા નગરીએ વેપાર કરવા ગયેલો, પાછા આવીને દીક્ષા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

લીધી મૃત્યુપામી સ્વર્ગે ગયો.
नाया. १५७;

४-धन *(धन)* રાજગૃહી નો એક સાર્થવાહ, તેની પત્ની **भद्दा** હતી. તેને પાંચ પુત્રો હતા. **धन**, **घनपाल**, **घनदेव**, **घनगोव**, અને **घनरक्खिय**, **सुंसमा** નામે એક પુત્રી હતી. કથા જુઓ **'चिलाअ'** તેણે છેલ્લે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ સ્વર્ગે ગયો. **'घन्न'** પણ જોવું.
नाया.२०८-२१२; आव.नि.९४३;
आव.चू.१.पृ.४९७ नंदी. १०७+वृ

५-धन *(धन)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ **धन/घन्न** ના પાંચ પુત્રોમાંનો પહેલો પુત્ર
नाया. २०८;

६-धन *(धन)* **क्षितिप्रतिष्ठित** નગરનો એક સાર્થવાહ, તેને **भद्दा** નામે પત્ની હતી. **अच्चंकारियभट्टा** નામે પુત્રી હતી.
निसी.भा.३१९४+चू.

७-धन *(धन)* **वइरजंघ** નું બીજું નામ, લોહાર્ગલ શહેરનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી) નું નામ **सिरिमती** હતું.
आव.चू.१-पृ.१७६;

८-धन *(धन)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠ નગરનો સાર્થવાહ, ભ.**उसभ** નો પૂર્વભવનો જીવ, તેણે તેના સાર્થમાં સાધુઓને શુદ્ધ આહારદાન કરેલ.
पन्न. (मू.४४१-)वृ. आव.नि.१७१;
आव.चू.१-पृ.१३१;

९-धन *(धन)* ચંપાનગરીનો એક ધનાઢ્ય સાર્થવાહ
आव.चू.१-पृ.५३१;

१०-धन *(धन)* શ્રાવસ્તી નગરીનો એક સાર્થવાહ તેને સવારમાં આશીર્વાદ આપવા આવનાર પ્રથમ પુરુષ ને તે હંમેશા બે સોનામહોર આપતો હતો.
उत्त.नि. २५३+वृ.

११-धन *(धन)* પાડિલપુત્રનો એક ધનિક સાર્થવાહ, તેની પુત્રીએ આચાર્ય **'वइर'** સાથે લગ્ન કરવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરેલી.
आव.चू.१-पृ.३९५

१-धनंजय *(धनञ्जय)* શૌરિય નગરનો એક સાર્થવાહ **'सुभद्दा'** તેની પત્ની હતી. તેણે સુરંદર યક્ષ પાસે પ્રતિજ્ઞા કરેલ કે જો તેને પુત્ર થશે તો ૧૦૦ પાડાઓનું બલિદાન આપશે પુત્ર થયો ત્યારે તે શ્રાવક બની ગયો હોવાથી લોટના બનાવેલા પાડા યક્ષને અર્પણ કર્યા.
आव.नि.१२८९; आव.चू.२-पृ. १९३;

२-धनंजय *(धनञ्जय)* મૂયા નગરીનો રાજા તે **पियमित्त** ચક્રવર્તી ના પિતા હતા. **धारिणी** તેની પત્ની હતી.
आव.नि.४५०; आव.चू.१-पृ.२३५;
आव.(नि.६२८-)वृ.

धनगिरि *(धनगिरि)* તુંબવન સન્નિવેશનો એક સાર્થવાહ. તે આચાર્ય **'वइर'** ના પિતા અને સુનંદા ના પતિ હતા. તેણે **सिंहगिरि** આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.१-पृ.३९०; उत्त.नि.२९५+वृ.

धनगुत्त *(धनगुप्त)* આચાર્ય **महागिरि** ના શિષ્ય અને નિહ્નવ **'गंग'** ના ગુરુ
ठा.(मू.६८८-)वृ. निसी.भा.५६०१;
आव.नि.१३२०+वृ. आव.भा. १३४;
आव.चू.१.पृ.४२३;

१-धनगोव *(धनगोप)* રાજગૃહીના **'धन-२'** સાર્થવાહના ચાર પુત્રોમાંનો ત્રીજો પુત્ર, તેની પત્નીનું નામ **'रक्खिया'** હતુ.
नाया.७५;

२-धनगोव *(धनगोप)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ **घन/घन्न** ના પાંચપુત્રો માંનો ચોથો પુત્ર
नाया. २०८;

१-धनदत्त *(धनदत्त)* આ અવસર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા વાસુદેવ **'सयंभू'** નો પૂર્વ ભવનો જીવ. તેને **घनमित्त** કહે છે.
सम. ३३०,३३४,३३७,३३९,३४१

२-धनदत्त *(धनदत्त)* જુઓ **'धन-४'**
आव.नि.९४९+वृ, नंदी.(मू.१०७-)वृ.

१-धनदेव *(धनदेव)* રાજગૃહીના **'धन-२'**

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સાર્થવાહ ના ચાર પુત્રોમાંનો બીજો. પુત્ર તેની પત્નીનું નામ 'भोगवइया' હતું.

२-**धनदेव** *(धनदेव)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ **धन/धन्न** ના પાંચ પુત્રોમાંનો ત્રીજો પુત્ર
नाया. २०८;

३-**धनदेव** *(धनदेव)* વર્ધમાનપુરનો એક સાર્થવાહ તેને 'पियंगू' નામે પત્ની હતી 'अंजू' નામે પુત્રી હતી.
ठा.(९७५-)वृ. विवा. ३४;

४-**धनदेव** *(धनदेव)* એક સાર્થવાહ, જેને કુકડાના યુદ્ધનો શોખ હતો.
उत्त.नि.३४१+वृ.

५-**धनदेव** *(धनदेव)* ભ૦ મહાવીરના છઠ્ઠા ગણધર मंडिय ના પિતા. તેની પત્નીનું નામ विजयदेवा હતું.
आव.नि.६४५-६५०;

६-**धनदेव** *(धनदेव)* એક સાર્થવાહ જેણે વર્ધમાન સંનિવેશની વેગવતી નદીમાંથી શ્રેષ્ઠ બળદોની મદદ વડે ૫૦૦ ગાડાં પસાર કરેલા જે મૃત્યુબાદ શૂલપાણી યક્ષ થયો.
आव.नि.४६४; आव.चू.१-पृ २७२;

७-**धनदेव** *(धनदेव)* રાજા उग्गसेन નો પુત્ર (કાદચ તે नभसेन પણ હોઈ શકે)
मरण.४३४; बुह.(भा.१७२-)वृ.
आव.चू. १-पृ.११२;

धनपति *(धनपति)* ઋષભપુર નગરનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી) નું નામ **सरस्सई** હતુ. પુત્ર भद्दनंदी હતો.
विवा. ३८;

१-**धनपाल** *(धनपाल)* રાજગૃહ ના સાર્થવાહ 'धन-२' ના ચાર પુત્રોમાંનો પહેલો પુત્ર તેની પત્નીનું નામ उज्झिया હતું
नाया. ७५;

२-**धनपाल** *(धनपाल)* રાજગૃહના સાર્થવાહ धन/धन्न ના પાંચ પુત્રોમાંનો બીજો પુત્ર
नाया. २०८;

३-**धनपाल** *(धनपाल)* કૌસાંબીનો રાજા, જેણે वेसमणभद्द સાધુને શુદ્ધ આહારદાન થકી મનુષ્યાયુ બાંધ્યુ, પછી सुवासव કુમાર થયો.
विवा. ४०;

धनप्पभ *(धनप्रभ)* જુઓ **वेसमणप्पभ**
भग.(मू.२०८-) वृ.

१-**धनमित्त** *(धनमित्र)* ઉજ્જેનીનો એક સાર્થવાહ, તૃષ્ણા પરીષહ સહન કરતા સમાધિ મૃત્યુ પામ્યો.
मरण. ४८७; उत्त.नि.९०+वृ.
उत्त.चू.पृ. ५५;

२-**धनमित्त** *(धनमित्र)* ચંપાનગરીનો એક સાર્થવાહ, धनसिरि તેની પત્ની હતી. 'सुजात' તેનો પુત્ર હતો.
आव.नि.१२९७; आव.चू.२-पृ.१९७;

३-**धनमित्त** *(धनमित्र)* દંતપુરનો એક સાર્થવાહ તેને **धनसिरी** અને **पउमसिरी** બે પત્નીઓ હતી
निसी.(भा.६५७५-)चू. वव.(भा.५१८-)वृ.
आव.नि. १२७५ आव.चू.२-पृ २५३,१५४;

४-**धनमित्त** *(धनमित्र)* ભ. મહાવીરના ચોથા ગણધર 'वियत्त' ના પિતા
आव.नि.६४८;

१-**धनरक्खिय** *(धनरक्षित)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ 'धन-२' ના ચારપુત્રોમાંનો ચોથો પુત્ર,તેની પત્ની रोहिणी હતી.
नाया. ७५;

२-**धनरक्खिय** *(धनरक्षित)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ **धन/धन्न** ના પાંચ પુત્રોમાંનો પાંચમો પુત્ર
नाया. २०८;

१-**धनवइ** *(धनपति)* શતદ્વાર નગરનો રાજા
विवा.७;

२-**धनवइ** *(धनपति)* **कुबेर** નું બીજું નામ તેને **वेसमण** પણ કહે છે.
ठा.(मू.७३८-)वृ. अंत. ३;

३-**धनवइ** *(धनपति)* કનકપુરના રાજા पियचंद ના પુત્ર **वेसमण** અને પૂત્રવધૂ सिरीदेवि નો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પુત્ર. ભ.મહાવીર પાસે શ્રાવકના વ્રત ગ્રહણ કર્યા. પછી દીક્ષા લીધી. પૂર્વભવમાં તે મણિપદા નગરીમાં मित्त નામનો રાજા હતો. જેણે संभूतिविजय સાધુને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ, પછી धनवइ થયો
विवा.३६,४२;

धनवई *(धनवती)* 'धन' ની પત્ની राइमई નો પૂર્વભવ, જયારે अरिट्ठनेमि 'धन' હતા.
आव.नि.१२७६; आव.चू.२-पृ १५४;

धनवति *(धनपति)* જુઓ 'धनवइ-३'
विवा.३६;

धनवसु *(धनवसु)* ઉજ્જૈનીનો એક વેપારી તે કોઈ ધંધાકીય કામે ચંપાનગરી ગયેલ.
आव.नि.१२७६; आव.चू.२.पृ.१५४;

धनवह *(धनवह)* જુઓ 'धनावह'
आव.नि.५२१;

धनसम्म *(धनशर्मन्)* ઉજ્જૈનીના धनमित्त નો પુત્ર, તેણે તેના પિતા સાથે સાધુપણુ સ્વીકાર્યું, એક વખત માર્ગે ચાલતા તરસથી તેનું મૃત્યુ થયું,
उत्त.नि.९०+वृ. उत्त.चू.पृ.५५;

१-धनसिरी *(धनश्री)* ચંપાનગરીનો ગાથાપતિ धनमित्त ની પત્ની, सुजात ની માતા
आव.नि.१२९७; आव.चू.२-पृ.१९७;

२-धनसिरी *(धनश्री)* દંતપુરના સાર્થવાહ धनमित्त ની બે પત્નીઓમાંની એક પત્ની
निसी.(भा.६५७५-)चू, वव.(भा.५१८-)वृ.
आव.नि. १२७५; आव.चू.२-पृ. १५४;

३-धनसिरी *(धनश्री)* વસંતપુરના धनावह અને जियवत्ति ની બહેન, તે બાળવિધવા હતી, તેના ભાઈઓને તેના ઉપર બેહદ લાગણી હતી. તે ત્રણેએ धम्मधोस આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી. પછીનો જન્મ सव्वंगसुंदरी નામે થયો.
आव.चू.१-पृ.५२६.५२७;

धना *(धना)* વાણારસીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, તેણીએ દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ધરણેન્દ્રના અગ્રમહિષી બન્યા.
नाया. २२६;

१-धनावह *(धनावह)* કૌસાંબીનો એક વેપારી તેની પત્નીનું નામ 'मूला' હતું. તેણે चंदना ને દાસી રૂપે ખરીદેલ.
आव.नि.५२१; आव.चू.१-पृ.३१६;

२-धनावह *(धनावह)* ઋષભપુરનો રાજા તેની પત્ની (રાણી) सरस्सई હતી, भद्दनंदी તેનો પુત્ર હતો.
विवा. ३८;

३-धनावह *(धनावह)* રાજગૃહીનો વેપારી, તેની પત્ની भद्दा હતી, પુત્ર कतपुन्न હતો.
आव. चू.१-पृ.४६७;

४-धनावह *(धनावह)* વસંતપુરનો એક વેપારી તેને जियवत्ति ભાઈ धनसिरि બહેન હતી.
आव.चू.१-पृ. ५२६;

धनु *(धनुष्)* કંપિલપુરના રાજા बंभ નો મંત્રી અને वरधनुं નો પિતા.
वव.(भा.११७२-)वृ. उत्त.नि. ३३५+वृ.

धनुद्धय *(धनुर्द्धत)* ભાવિ ચોવીસીના પહેલા તીર્થંકર ભ૦महापउम પાસે દીક્ષીત થનારા આઠ રાજાઓમાંના એક રાજા.
ठा.७३७;

धन्न *(धन्य)* કાકંદી નગરીની भद्दा સાર્થવાહિનીઓ પુત્ર, બત્રીશ સુંદર કન્યા સાથે લગ્ન થયેલા ભ૦મહાવીરની ધર્મદેશનાથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો, દીક્ષા લીધી છઠ્ઠને પારણે અભિગ્રહ-આંબેલ નો નિરંતર તપ કર્યો. ગૌચરીની સવિધિ ગવેષણા કરતા તેનું શરીર સુકાઈ ગયું, ભગવંતે તેને દુષ્કર તપસ્વી કહ્યા. છેલ્લે અનશન કરી સવાર્થ સિદ્ધ વિમાને દેવતા થયા.
आया.चू.पृ.२२१; अनुत्त. ८-१२;

२-धन्न *(धन्य)* વૈભારગિરિની ધગધગતી શીલા ઉપર सालिभद्द ની સાથે અનશન કરનાર એક સાધુ ભગવંત, તેઓ મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ઉત્પન્ન થયા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ठा.(मू.८७८-)वृ. मरण. ४४५-४४८;

३-धन्न *(धन्य)* જુઓ 'धन-४'
नाया.२०८-२१२;

४-धन्न *(धन्य)* તેવીસમાં તીર્થંકર ભ.પાર્શ્વ ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम.२९२; आव.नि. ३२९;

५-धन्न *(धन्य)* જુઓ धन-२,
वव.(भा.१९०७-)वृ.

६-धन्न *(धन्य)* વસંતપુરનો એક સાર્થવાહ
आव.चू.१-पृ.५०९;

७-धन्न *(धन्य)* જુઓ 'धन-१'
नाया. ४३-५४;

१-धन्नंतरि *(धन्वन्तरि)* વિજયપુરના રાજા कनगरह નો એક વૈદ્ય. જે આયુર્વેદ સંબંધિ આઠ અંગોમાં નિષ્ણાત હતો. માંસ મદિરાના અતિ સેવનથી તેણે ઘણું પાપકર્મ ઉપાર્જન કરેલ. મરીને પછીથી उंबरदत्त નામે જન્મ્યો.
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.३१;

२-धन्नंतरि *(धन्वन्तरि)* बारावई નો વૈદ્ય.
आव.नि.१३०० आव.चू.१.-पृ.४६०,४६१;

३-धन्नंतरि *(धन्वन्तरि)* આયુર્વેદ ના સ્થાપક એવા એક વૈદ્ય
निसी.भा.४८१८,६५०७ + चू.
बुह (भा.९५९-) वृ.

धन्ना *(धन्या)* વાણારસીના શ્રાવક सुरादेव ની પત્ની, તેણીએ બારવ્રત ગ્રહણ કરેલા ઉપસર્ગથી ચલિત થયેલ सुरादेव ને પુનઃધર્મમાં સ્થિર કરેલ. કથા જુઓ सुरादेव
उवा. ३२,३३,६३;

धन्निया *(धनिका)* ગોબ્બરગામના એક વાણંદની નોકરાણી
बुह.भा.६०९६+वृ.

धम्म *(धर्म)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના પંદરમાં તીર્થંકર, रयणपुर ના રાજા भानु અને રાણી सुव्वया ના પુત્ર. તેના દેહનો વર્ણ સુવર્ણ હતો ૧૦૦૦ પુરુષો સહિત દીક્ષા લીધી, તેમને ૪૮ ગણ અને ૪૮ ગણધર હતા. દશ લાખ વર્ષનું આયુ ભોગવી મોક્ષે ગયા.
ठा. ४४७,९३०; सम. २६३-३११;
आव.नि. २२५,२५६,२६७,२९२-३०५,३७१, ३७७,३७९,३८३,३८६,३८८,१०९४;
नंदी.१९;

धम्मगणि *(धर्मगणिन्)* એક આચાર્ય, જેણે સાધુ, સાધ્વી સંબંધિ વ્રત નિયમો ના પુનરુદ્ધાર નું કાર્ય કર્યું.
बुह.(भा.२५८०-) वृ.

१-धम्मघोस *(धर्मघोष)* ભ०विमल ના પ્રશિષ્ય, તેમણે महाबल કુમારને પ્રતિબોધ કરી દીક્ષા આપેલ. કથા જુઓ 'महाबल-१'
भग. ५२३,६५७;

२-धम्मघोस *(धर्मघोष)* એક સ્થવિર સાધુ, જેણે રાજગૃહીમાં ઉપદેશ આપ્યો ત્યારે 'घन-१' સાર્થવાહ વૈરાગ્ય પામી દિક્ષિત થયો.
नाया. ५३;

३-धम्मघोस *(धर्मघोष)* એક સ્થવિર, જેને ૫૦૦ શિષ્યો હતા. જ્યારે ભ० મલ્લિ નો જીવ પૂર્વભવમાં महब्बल કુમાર રૂપે હતો ત્યારે આ धम्मघोस સ્થવિર પાસે છ મિત્રો સાથે દીક્ષા લીધેલ કથા જુઓ 'मल्लि'
नाया. ७६;

४-धम्मघोस *(धर्मघोष)* પરિવાર યુક્ત એક સ્થવિર સાધુ જેને धम्मरुइ નામક શિષ્ય હતા.
नाया. १५९,१६०;

५-धम्मघोस *(धर्मघोष)* હસ્તિનાપુર પધારેલા એક સ્થવિર ભગવંત, જેને सुदत्त નામના શિષ્ય હતા.
विवा. ३७;

६-धम्मघोस *(धर्मघोष)* મહાઘોષ નગરનો એક ગાથાપતિ, જેણે 'धम्मसीह' સાધુને શુદ્ધ આહારદાન થકી મનુષ્યાયુ ઉપાર્જન કર્યુ પછી તે 'भद्दनंदि-२' થયો.
विवा.४४;

७-धम्मघोस *(धर्मघोष)* આચાર્ય धम्मवसु ના એક શિષ્ય, જે 'धम्मवग्गु' પણ કહેવાય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

છે. તેને धम्मजस સાથે ચોમાસુ મોકલ્યા, માસક્ષમણ તપ કર્યો. ગંગાનદી પાર કરતી વખતે ઘણી જ તરસ છતાં પાણી ન પીધું
आव.नि.१२८१,१३०६;
आव.चू.२-पृ.१८९,२०४;

८-**धम्मघोस** *(धर्मधोष)* ચંપાના રાજા 'मित्तप्पभ' નો મંત્રી 'धनमित्त' ના દેખાવડા પુત્ર सुजात ને મારી નાંખવા તેણે યોજના બનાવેલ. પછીથી તેણે દીક્ષા લીધી. તેણે વારત્તપુર ના મંત્રી वारत्त ને દીક્ષા આપેલી.
आव.नि.१२९७ आव.चू.२-पृ१९७-१९९;
पिंडनि. (३७०-) वृ.

९-**धम्मघोस** *(धर्मधोष)* સાર્થવાહ धनवसु સાથે ઉજ્જેનીથી ચંપાનગરી જતાં સાથે વિહાર કરનાર એક સાધુ લુંટારાને કારણે આખો સાર્થ વિખેરાઈ ગયો, સાધુ ભગવંત કેટલાંક લોકો સાથે જંગલમાં ગયા, ત્યાં તેને ભિક્ષા ન મળી, તેથી તેણે સંલેખના સ્વીકારી, મોક્ષે ગયા.
आव.नि.१२७६; आव.चू.२-पृ. १५४,१५५;

१०-**धम्मघोस** *(धर्मधोष)* એક આચાર્ય, રાજા 'जियसत्तु-४०' તેના શ્રાવક હતા.
आया.चू.पृ.३८ आया.(मू.५७-) वृ.

११-**धम्मघोस** *(धर्मधोष)* મથુરાના વેપારીને સાધુતાના પાઠ શીખવનાર એક આચાર્ય.
आव.चू.१-पृ.४७३;

१२-**धम्मघोस** *(धर्मधोष)* धनसिरी ને દીક્ષા આપનાર એક આચાર્ય.
आव.चू.१-पृ.५२६;

१३-**धम्मघोस** *(धर्मधोष)* ચંપાનગરીના રાજા जियसत्तु ના પુત્ર 'सुमनभद्द' જેના શિષ્ય બન્યા તેવા એક આચાર્ય
उत्त.नि. ९३+वृ.

१-**धम्मजस** *(धर्मयशस्)* આચાર્ય 'धम्मवसु' ના શિષ્યને धम्मवग्गु પણ કહે છે. વચ્છગ પર્વતે સંલેખના કરી, मणिप्पभ અને अवंतिसेन દ્વારા તેની ભક્તિ કરાઈ હતી.
मरण.४७६-४७८; आव.नि.१२८१;
आव.चू.२-पृ १८९,१९०;

२-**धम्मजस** *(धर्मयशस्)* ભ૦મહાવીરના એક શિષ્ય
आव.नि.१२८९; आव.चू.२-पृ.१९३;

धम्मज्झय *(धर्मध्वज)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનાર પાંચમાં તીર્થંકર
सम.३७५;

धम्मण्णग *(धर्मविज्ञ)* કોઈ એક આચાર્યના અતિ વિનીત શિષ્યોમાંના એક
वव.(भा.१७०२) वृ.

धम्ममित्त *(धर्ममित्र)* છઠ્ઠા તીર્થંકર पउमप्पभ ના પૂર્વભવનો જીવ
सम.२७२;

१-**धम्मरुइ** *(धर्मरुचि)* ધર્મઘોષ સ્થવિરના શિષ્ય ચંપાનગરીમાં માસક્ષમણને પારણે વહોરવા નીકળેલા नागसिरी બ્રાહ્મણીએ કડવા તુંબડાનું શાક વહોરાવ્યુ. ગુરુના આદેશથી પરઠવવા ગયા. તે શાક ના તેલનું એક બિંદુ પડતા કીડીઓને મરણ પામેલી જાણી, વિધિપૂર્વક બધું જ શાક વાપરી જતા સમાધિમરણ પામ્યા. સર્વાર્થસિદ્ધે દેવ થયા.
नाया.१५९,१६०; जिय.भा.८५५;
आव.नि.१३१३; आव.चू.२-पृ.९५,२११;

२-**धम्मरुइ** *(धर्मरुचि)* એક ઉગ્ર તપસ્વી સાધુ, જેને શતદ્વાર નગરે विमलवाहन રાજા એ પારણે શુદ્ધ આહાર કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ
विवा.४६;

३-**धम्मरुइ** *(धर्मरुचि)* વાણારસીનો રાજા, તેણે उदिओदअ રાજાની પત્ની सिरिकंता ને મેળવવા યુદ્ધ કરેલ.
आव.नि.९४३,१५४५,
आव.चू.१-पृ.५५९
नंदी (मू.१०७-) वृ.

४-**धम्मरुइ** *(धर्मरुचि)* મુનિ आसाढाभूइ ના આચાર્ય (ધર્મગુરુ)
पिंडनि. ५१२+वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

५-धम्मरुइ *(धर्मरुचि)* नंद नाविके ઉપસર્ગ કરતા તેને બાળી નાખનાર એવા એક સાધુ
• आव.चू.१-पृ. ५१६;

६-धम्मरुइ *(धर्मरुचि)* વસંતપુરના રાજા जियसत्तु અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, તેણે પિતા સાથે દીક્ષા લીધી. તે पत्तेयबुद्ध થયા
आया.(मू.४-)वृ. आव.नि.८६६,८७८; आव.चू.१-पृ. ४९८;

७-धम्मरुइ *(धर्मरुचि)* એક સાધુ, જંગલમાંથી વિહાર કરતા જતા હતા. તેને ઉપવાસને પારણે એક દેવે ભિક્ષા માટે નિમંત્રણ કર્યું તે તેણે સ્વીકારેલ ન હતું.
ओहनि. ७१५-७२३+वृ.

धम्मरुचि *(धर्मरुचि)* જુઓ 'धम्मरुइ-२'
विवा.४६;

धम्मरुचि *(धर्मरुचि)* જુઓ 'धम्मरुइ-५'
आव. चू.१-पृ. ५१६;

धम्मवग्गु *(धर्मवल्गु)* જુઓ 'धम्मवसु' બંને એક બીજના પર્યાય નામો છે.
आव.चू. २-पृ १८९

धम्मवसु *(धर्मवसु)* એક આચાર્ય, જેને धम्मघोस અને धम्मजस નામે બે શિષ્યો હતા
आव.नि.१२८१;

घम्मवीरिय *(धर्मवीर्य)* એક ઉગ્રતપસ્વી સાધુ, જેને તિગિંછી નગરીમાં जियसत्तु રાજાએ શુદ્ધ આહારદાન કરેલ.
विवा. ४५;

घम्मसिरि *(धर्मश्री)* ભ૦ઋષભદેવ પૂર્વે ના અનંતાકાળ પૂર્વે થયેલ ચોવીસીના એક તીર્થંકર, તેમના નિર્વાણ બાદ અસંયતીની પૂજા-સત્કાર વધેલા.
महानि. ८३७;

१-धम्मसीह *(धर्मसिंह)* એક તપસ્વી સાધુ જેને મહાઘોષ નગરમાં धम्मघोस ગાથાપતિએ શુદ્ધ આહારદાન કરેલ
विवा.४५;

२-धम्मसीह *(धर्मसिंह)* પાટલીપુત્ર નો એક રહીશ, તે વખતે રાજા चंदगुत्त હતો. તેણે દીક્ષા લીધી. ફોલ્લપુર નગરે અનશન કરી, ગૃદ્ધપૃષ્ઠ પચ્ચક્ખાણ કર્યું, જંગલમાં હજારો પશુઓ દ્વારા શરીર ચુંથાવા છતાં તેણે સમાધિ જાળવી ઉત્તમાર્થ ને સાધ્યો.
संथा.७०-७२;

३-धम्मसीह *(धर्मसिह)* પંદરમાં તીર્થંકર ભ૦ धम्म ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम.२९०; आव.नि. ३२४,३२८;

४-धम्मसीह *(धर्मसिंह)* ચોથા તીર્થંકર ભ૦ अभिनंदन ના પૂર્વભવનો જીવ.
सम.२७२;

१-धम्मा *(धर्मा)* વાણારસી ના ગાથાપતિ राम ની પત્ની.
नाया. २४०

२-धम्मा *(धर्मा)* રાજગૃહીના ગાથાપતિ राम ની પત્ની.
नाया. २४०

३-धम्मा *(धर्मा)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ राम ની પત્ની
नाया. २४०;

४-धम्मा *(धर्मा)* કોસાંબીના ગાથાપતિ राम ની પત્ની
नाया. २४०;

१-धम्मिल *(धर्मिल)* ભ૦ મહાવીરના પાંચમાં ગણધર 'सुहम्म' ના પિતા. તે કોલ્લાગ સન્નિવેશ ના રહીશ હતા.
आव.नि.६४८;

२-धम्मिल *(धर्मिल)* वसुदेवहिंडि ગ્રંથમાં આવતું એક પાત્ર.
आव.नि.१६१४ आव.चू.२-पृ. ३२४;
दस.चू.पृ.३२८;

धम्मिल्ल *(धर्मिल)* જુઓ 'घम्मिल-२'
सूय.चू.पृ.३९०; आव.नि. १६१४;

१-धर *(धर)* ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના બાવીસમાં તીર્થંકર.
सम. ३५०+वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२-धर *(धर)* છઠ્ઠા તીર્થંકર ભ૦ 'पउमप्पभ' ના પિતા.
सम.२६४;

३-धर *(धर)* મથુરાના રાજા 'दोवई' ના સ્વયંવરમાં તેને નિમંત્રણ મળેલ.
नाया. १७०;

१-धरण *(धरण)* ભ૦ મલ્લિનો જીવ, જે પૂર્વભવ માં महब्बल કુમાર હતો તે વખતનો એક મિત્ર, જેણે महब्बल સાથે દીક્ષા લીધી.
नाया. ७६;

२-धरण *(धरण)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी ના પુત્ર ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. સોળ વર્ષ ચારિત્ર પાળી મોક્ષે ગયા.
अंत. ८;

धरणि *(धरणि)* બારમાં તીર્થંકર ભ૦ विमल ના પ્રથમ શિષ્યા.
सम.२६५;

धारणी *(धारिणी)* बारावई ના એક રાજા वसुदेव ની પત્ની, પ્રસિદ્ધ નામ घारिणी છે
अंत. १३;

१-धारिणी *(धारिणी)* હસ્તિનાપુરના રાજા सिव ની પત્ની, 'सिवभद्द' ની માતા
भग. ५०६; आव.चू.१-पृ.४३९;

२-धारिणी *(धारिणी)* રાજા सेणिअ ની પત્ની અને મેઘકુમારની માતા. તેણીને ગર્ભના પ્રભાવે ઈચ્છા ઉત્પન્ન થઈ જે અભયકુમારે પૂર્ણ કરાવી. દીક્ષાની અનુમતી માટે મેઘકુમાર ને તેણીની સાથે ઘણો સંવાદ થયો. તેણીના પુત્રો जालि આદિ સાત, दीहसेन આદિ તેર દીક્ષા લઈ, અનુત્તર વિમાને ગયા
नाया. ११-२५,३१; अनुत्त-१,२,६;

३-धारिणी *(धारिणी)* વીતશોકા નગરીના રાજા बल ની પત્ની (રાણી) અને महाबल ની માતા
नाया. ७६;

४-धारिणी *(धारिणी)* કુણાલ દેશના રાજા रुक्मि ની પત્ની (રાણી) અને 'सुबाहु' ની માતા કથા જુઓ 'मल्लि'
नाया.८९;

५-धारिणी *(धारिणी)* કંપિલપુરના રાજા 'जियसत्तु' ની પત્ની (રાણી) જે ૧૦૦૦ રાણીઓમાં મુખ્ય રાણી હતી.
नाया. ९२;

६-धारिणी *(धारिणी)* ચંપાનગરીના રાજા 'जियसत्तु' ની પત્ની (રાણી) અને 'अदिनसत्तु' ની માતા કથા જુઓ 'जियसत्तु-२'
नाया. १४३;

७-धारिणी *(धारिणी)* बारावई ના રાજા अंधगवण्हि ની પત્ની (રાણી) તેના गोयम આદિ આઠ, सगर આદિ આઠ પુત્રો હતા.
अंत ३,६,७;

८-धारिणी *(धारिणी)* बारावई ના એક રાજા वासुदेव ની પત્ની, જેના सारण, दारक, अनाहिट्ठि આદિ પુત્રો ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા. धारिणी નું धारणि નામ પણ આવે છે.
अंत.१२,१४,१७;

९-धारिणी *(धारिणी)* बारावई ના એક રાજા बलदेव ની પત્ની, તેના सुमुख, दुर्मुख, कूवअ ત્રણ પુત્રો દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
अंत.१४;

१०-धारिणी *(धारिणी)* ચંપાનગરીના રાજા कोणिअ ની પત્ની (રાણી)
पण्हा.१; उव.७;
दसा.५४;

११-धारिणी *(धारिणी)* સુપ્રતિષ્ઠ નગરના રાજા 'महसेन' ની ૧૦૦૦ રાણીઓમાં મુખ્ય રાણી, सीहसेन તેનો પુત્ર હતો.
विवा. ३३;

१२-धारिणी *(धारिणी)* હસ્તિશીર્ષ નગરના રાજા 'अदीनसत्तु' ની ૧૦૦૦ રાણીઓમાં મુખ્ય રાણી કથા જુઓ 'सुबाहु-२'
विवा.३७;

१३-धारिणी *(धारिणी)* આમલકલ્પા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નગરીના રાજા सेअ ની પત્ની (રાણી)
राय-४;
१४-धारिणी *(धारिणी)* મિથિલાનગરીના રાજા 'जियसत्तु' ની પત્ની (રાણી) તે વખતે ભ. મહાવીરનું શાસન હતું.
सूर. १; चंद.२०; जंबू. १;
१५-धारिणी *(धारिणी)* વાણિજ્યગ્રામ નગરના રાજા'जियसत्तु' ની પત્ની (રાણી) ભ.મહાવીરના દર્શન-વંદનાર્થે ગયેલ
दसा.१६;
१६-धारिणी *(धारिणी)* ચંપાનગરીના રાજા दधिवाहन ની चंदना
आव.चू.१-पृ.३२०
१७-धारिणी *(धारिणी)* પૂર્વવિદેહના રાજા वारिसेण ની પત્ની (રાણી) ભ०उसभ ના એક પૂર્વભવની માતા જ્યારે उसभ નો જીવ 'वइरनाभ' નામે હતો. આ धारिणी ને मंगलावती પણ કહે છે.
आव. चू.-पृ.१३३,१८०;
१८-धारिणी *(धारिणी)* રાજા घनंजय ની પત્ની (રાણી) ભ. મહાવીરના पियमित्त ચક્રવર્તી વાળા ભવની માતા
आव.चू.१-पृ-२३५;
१९-धारिणी *(धारिणी)* રાજગૃહીના રાજા 'विसाहभूति' ની પત્ની (રાણી) અને ભ० મહાવીરના પૂર્વભવ 'विस्समूति' ની માતા
आव.चू.१-पृ.२३०;
२०-धारिणी *(धारिणी)* અગીયારમાં તીર્થંકર ભ०'सेज्जंस' ના પ્રથમ શિષ્યા
सम.३०९;
२१-धारिणी *(धारिणी)* કોસાંબીના રાજા अजियसेनની પત્ની (રાણી)
आव.चू.२-पृ.१८९;
२२-धारिणी *(धारिणी)* સાકેતનગરના રાજા चंदवडेंसअ ની પત્ની (રાણી) અને गुणचंद તથા मुनिचंद ની માતા
आव.चू.१-पृ. ४९२;
२३-धारिणी *(धारिणी)* ક્ષિતિપ્રતિષ્ઠિત નગરના રાજા 'जियसत्तु' ની પત્ની (રાણી)
निसी.(भा.३१९४-)वृ.
२४-धारिणी *(धारिणी)* વસંતપુરના રાજા ની 'जियसत्तु' પત્ની, 'धम्मरुइ' ની માતા
आया.(मू.४)वृ. आव.चू.१-पृ.४९८;
२५-धारिणी *(धारिणी)* શ્રાવસ્તીના રાજા 'जियसत्तु' ની પત્ની (રાણી) 'खंदअ' તથા 'पुरंदजसा' ની માતા
बुह.(भा.३२७२-)वृ. उत्त.नि.१११+वृ.
उत्त. चू.पृ.७३;
२६-धारिणी *(धारिणी)* ચંપાનગરીના રાજા 'मित्तप्पम' ની પત્ની (રાણી)
आव.चू.२-पृ.१९७;
२७-धारिणी *(धारिणी)* ઉજ્જૈનીના રાજા अवंतिवद्धन ના ભાઈ रज्जवद्धन ની પત્ની, જ્યારે તેણીને પ્રાપ્ત કરવા માટે अवंतिवद्धन રાજાએ તેણીના પતિને મારી નાંખેલ, તેણીએ શીલરક્ષા માટે દીક્ષા લીધી.
आव.नि.१२८७ आव.चू.२-पृ.१८९;
२८-धारिणी *(धारिणी)* પોતનપુરના રાજા सोमचंद ની પત્ની (રાણી)
आव.चू. १-पृ. ४५६;
२९-धारिणी *(धारिणी)* રાજા 'चंदवडेसअ' ની પત્ની (રાણી) मुनिचंद તેનો પુત્ર હતો. (धारिणी २२ અને २९ બંને એક પણ હોઈ શકે, પરંતુ 'मुनिचंद' ની કથાની ભિન્નતા જોઈ અહીં અલગ-અલગ આવેલ છે.)
उत्त.नि.३३३+वृ, उत्त.चू.पृ, २१३;
धिइ *(धृति)* રાજગૃહીના સાર્થવાહની પુત્રી જેણીએ ભ. પાર્શ્વના શાસનમાં पुप्फचूला સાધ્વી પાસે દીક્ષા લીધેલ. મૃત્યુબાદ તે સૌધર્મકલ્પની દેવી થયા. ભ.મહાવીર સન્મુખ તેણે નાટ્યવિધિ દેખાડી, વંદના કરી.
पुप्फ-२;
धिइहर *(धृतिधर)* કાગંદી નગરનો એક ગાથાપતિ, ભ० મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

विपुलपर्वत ઉપર મોક્ષે ગયા.
अंत. २४,३०;

धुंधुमार *(धुन्धुमार)* સુંસુમાર પુરનો રાજા, તેને अंगारवती નામે પુત્રી હતી.
आव.नि. १३०३+वृ आव.चू.२-पृ.१९९

धुतक्खानग *(धूर्ताख्यानक)* (*ખરેખર આ કોઈનું નામ નથી પણ દૃષ્ટાંત છે.) ચાર ધૂર્તોદ્વારા કરાયેલ કલ્પિત વાતો છે **ससग**, एलासाढ, मूलदेव, **खंडपाणा** નામની સ્ત્રી એ ચાર ઉજ્જેનીના ઉદ્યાનમાં રહેલા. વર્ષાઋતુ હતી, ચારે ને ભૂખ લાગી. તેઓએ નિર્ણય કર્યો કે બધાં એ પોતાનો અનુભવ કે સાંભળેલી વાત કહેવી. જે સૌથી મોટું જુઠાણું ચલાવે તેને ખાવા આપવાનું. रामायण આદિ ગ્રંથોના દૃષ્ટાંત આપે તેને કશું આપવું નહીં.
निसी.(भा.२९४,५२११-) चू.
बुह. (भा.२५६४-) वृ.

नउल *(नकुल)* હસ્તિનાપુરના રાજા पांडु ના પાંચ પુત્રોમાં નો એક, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
नाया. १७०,१८२;

१-नंद *(नन्द)* રાજગૃહીનો એક સમૃદ્ધ मणियार ભ૦મહાવીર નો શ્રાવક, તેને ક્રમશઃ મિથ્યાત્વ વૃદ્ધિ પામતા એક સુંદર વાવ બનાવડાવી, તેમાં જ મોહ પામી મરીને ત્યાં દેડકો થયો, દેડકાના ભવમાં જાતિ સ્મરણ થતા પુનઃ વ્રત ધારણ કર્યા, દેડકાના જ ભવે તપશ્ચર્યા કરી દેવ થયો नंद ને नंदमणियार કે **मणियारसेट्ठि** નામે પણ ઓળખે છે.
नाया. १४५-१४७; भत्त. ७५;

२-नंद *(नन्द)* ક્રોધ ને કારણે હણાયો.
भत्त. १५३

३-नंद *(नन्द)* પાડલિપુત્રનો એક ગુલામ, कूणिअ ના પુત્ર उदाइ ના મૃત્યુ પછી તે રાજા થયો, ત્યાર પછી ત્યાં રાજાઓની ઓળખ नंद ના નામે જ થવા લાગી. નવમો 'नंद' રાજા જેનું 'महापउम' નામ હતુ. તે चंदउत्त સાથે લડતા હાર્યો. नंद વંશનો તે છેલ્લો રાજા થયો.
आया.चू.पृ.६४ आव.चू.२-पृ.१७९-१८२;
आव.(नि.९५०-)वृ, दस. चू. पृ, ५२;

४-नंद *(नन्द)* પાડલિપુત્રનો એક ગાથાપતિ, જે ઘણો લોભી હતો. કોઈ ગુન્હાના બદલામાં ત્યાંના રાજાએ તેને મૃત્યુદંડ આપેલો
आव.(नि.९१८-)वृ.

५-नंद *(नन्द)* સિદ્ધાર્થપુરનો એક રહેવાસી, તેણે અગિયારમાં તીર્થંકર ભ.'**सेज्जंस**' ને પ્રથમ ભિક્ષાદાન કર્યું.
सम.२९१ आव.नि.३२४,३२८;

६-नंद *(नन्द)* બંભણગામનો રહેવાસી ભ૦ મહાવીરે એક વખત તેના પાસેથી ભિક્ષા ગ્રહણ કરેલી. उवनंद તેનો ભાઈ હતો.
आव.नि.४७६; आव.चू.१-पृ २८३;

७-नंद *(नन्द)* આગામી ઉત્સર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનારા પ્રથમ વાસુદેવ
सम. ३६९;

८-नंद *(नन्द)* આગામી ચોવીસીમાં થનારા આઠમાં તીર્થંકર ભ. पेढालपुत्त નો પૂર્વભવ
सम. ३६१;

९-नंद *(नन्द)* નાસિક્ય નગરનો રહીશ, તે सुंदरी નો પતિ હોવાથી 'सुंदरीनंद'નામે પણ ઓળખાતો હતો, તે તેની સુંદર પત્નીમાં ઘણોજ આસક્ત હતો, તેણે તેના ભાઈ સાધુના પ્રયત્ન થી દીક્ષા લીધી. પારિણામિક બુદ્ધિમાં તેનું દૃષ્ટાંત છે.
आव.नि.९५०+वृ. आव.चू.१.पृ. ५५१;
नंदी. १०८+वृ.

१०-नंद *(नन्द)* ભ. અરિષ્ટ નેમિના મુખ્ય શ્રાવક
आव.चू.१-पृ.१५९;

११-नंद *(नन्द)* એક નાવિક, જેણે **धम्मरुइ** સાધુને પોતાની હોળીમાં નદી પાર કરાવવા અનુમતી આપી, પણ સાધુ ભગવંતે ભાડું ન

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

આપતા તેને ઘણા હેરાન કરેલા, તેથી ક્રોધથી તે મુનિએ નંદ ને બાળી નાંખેલ
आव.चू.१-पृ.५१६ आव.(नि.९१८-)वृ.
(કદાચ નંદ-૨ અને ૧૧- એક હોઈ શકે)

१२-नंद *(नन्द)* ભ.મલ્લિ પાસે દીક્ષા લેનાર એક રાજકુમાર
नाया. १०७;

नंदग *(नन्दक)* ચંપાનગરીનો એક રહીશ સાધુ જુગુપ્સાનું દૃષ્ટાંત છે. પછી नंदगे कोसाबीમાં જન્મ લઈ દીક્ષા લીધી.
मरण. ५०१;

नंदगोव *(नन्दगोप)* લાખો ગાયો ધરાવતો એક ગોવાળ
बुह.भा.७७; वव.भा.१५३०+वृ.

१-नंदन *(नन्दन)* આ અવસર્પિણી માં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા સાતમા બળદેવ, 'दत्त' વાસુદેવના ભાઈ, તે વાણારસીના રાજા अग्गिसीह અને રાણી जयंती નો પુત્ર હતો, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
सम.३३१-३४२; आव.नि.४०३-ढ४१४;
आव.भा. ४१;

२-नंदन *(नन्दन)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર महासेनकण्ह નો પુત્ર. ભ. મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ અચ્યુત દેવલોકે ઉત્પન્ન થયો., મહાવિદેહે મોક્ષે જશે
कप्प १,२;

३-नंदन *(नन्दन)* આગામી ઉત્સર્પિણી કાળે ભરતક્ષેત્રમાં થનારા સાતમાં बलदेव
सम. ३७०;

४-नंदन *(नन्दन)* કોશલાપુરનો એક ગાથાપતિ તેને सिरिमति પુત્રી હતી.
आव.चू.१-पृ.५२७;

५-नंदन *(नन्दन)* छात्तग्गा નગરના રાજા जियसत्तु અને રાણી भद्दा નો પુત્ર ભ.મહાવીર ના પૂર્વભવનો જીવ, તેણે દીક્ષા લીધી. સ્થવિર पुट्टिल ના શિષ્ય બન્યા. તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધ્યુ.
सम.२७५; सम.(मू.२१३-)वृ.
आव.नि.४५०-४५२; आव.चू. १-पृ.२३५;

६-नंदन *(नन्दन)* ભ. મલ્લિનો પૂર્વભવ
सम.२७५;

नंदमती/नंदवई *(नन्दवती)* રાજા सेणिय ની રાણી મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
अंत. ४२,४५;

१-नंदमित्त *(नन्दमित्र)* આગામી ઉત્સર્પિણી માં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા બીજા વાસુદેવ
सम.३६९;

२-नंदमित्त *(नन्दमित्र)* ભ॰ મલ્લિ પાસે દીક્ષા લેનાર એક રાજકુમાર
नाया. १०७;

नंदसेणिया *(नन्दसेनिका)* રાજા सेणिय ની એક પત્ની (રાણી) ભ॰મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४२,४५;

१-नंदा *(नन्दा)* રાજા सेणिय ની એક પત્ની (રાણી) તેને अभअ કુમાર નામે પુત્ર હતો. ભ॰ મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા. (તેણીને सुनंदा પણ કહે છે)
नाया.१०; अंत. ४२,४४;
अनुत.२; निर. ९;
निर.(मू.५)वृ. आव.चू. २-पृ.१७१;

२-नंदा *(नन्दा)* ભદ્દિલપુરના રાજા 'दढरह' ની પત્ની (રાણી), દશમાં તીર્થંકર ભ॰सीयल ની માતા.
ठा.(मू.४४९-)वृ. सम.२३९;

३-नंदा *(नन्दा)* વાણારસીના भदसेन ની પત્ની અને सिरिदेवी ની માતા
आव.चू.२-पृ.२०२;

४-नंदा *(नन्दा)* ભ॰મહાવીર ના નવમાં ગણધર अयलभाया ના માતા.
आव.नि.६४९;

५-नंदा *(नन्दा)* કોસાંબીના રાજા सयानीय ના મંત્રી सुगुत्त ની પત્ની, તે રાણી मियावई ની સખી હતી. ભ॰મહાવીર તેને ત્યાં એક વખત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

આહાર અર્થે ગયેલા
आव.नि.५२०-५२२, आव.चू.१-पृ.३१६,३१७

६-नंदा *(नन्दा)* ભ. उसभ ની બે પત્નીઓમાં ની એક પત્ની તે सुनंदा નામથી પ્રસિદ્ધ છે.
आव.नि.१९१, आव.चू.१-पृ.१५२;

१-नंदि *(नन्दि)* નંદીગામમાં રહેતો એવો, ભ૦ મહાવીરના પિતાનો એક મિત્ર
आव.नि.५२०; आव.चू.१-पृ.३१६;

२-नंदि *(नन्दि)* 'महिस्सर' ના બે મિત્રમાંનો એક મિત્ર.
आव.चू.२-पृ.१७५;

१-नंदिनी *(नन्दिनी)* એક ગણિકા,જેને વધુ પડતા શારીરિક સુખ માણવાથી રોગો થયા.
आया.चू.पृ.७१;

२-नंदिनी *(नन्दिनी)* ભ૦ પાર્શ્વના મુખ્ય શ્રાવિકા,
તેનો सुनंदा નામથી પણ ઉલ્લેખ મળે છે.
आव.चू.१-पृ.१५९;

नंदिनीपिया *(नन्दिनीपितृ)* શ્રાવસ્તી માં રહેતો એક ધનાઢ્ય શ્રાવક, જે ભ૦ મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાં નવમાં ઉપાસક હતો. તેની પત્નીનું નામ 'अस्सिणी' હતુ, તેણે શ્રાવકની અગીયાર પ્રતિમાનું વહન કર્યુ. અનશન કરી સમાધિ મૃત્યુ પામી સૌધર્મકલ્પે ગયા.
उवा. ३,५७;

नंदिल *(नन्दिल)* આચાર્ય मंगु ના શિષ્ય, नागहत्थि ના ધર્મગુરુ
नंदी ३१,३२+वृ.

१-नंदिवद्धन *(नन्दिवर्द्धन)* ભ.મહાવીરના મોટા ભાઈ, તેની પત્નીનું નામ **जेट्ठा** હતુ
आया. ११२; आव.चू.१-पृ.२४५,२५० २-पृ.१६४,१७७;

२-नंदिवद्धन *(नन्दिवर्द्धन)* મથુરાના રાજા **सिरिदाम** અને રાણી **बंधुसिरी** નો પુત્ર, તે 'नंदिसेण-१' નામે પણ પ્રસિદ્ધ છે. તેણે તેના પિતાને મારી નાંખવા કાવતરું ઘડેલ પણ પકડાઈ જતા રાજા **सिरिदामे** તેને મરાવી નાંખ્યો. પૂર્વભવમાં તે दुज्जोहण નામનો ક્રુર અને ઘાતકી જેલર હતો.
विवा.३,२९,३०;

३-नंदिवद्धन *(नन्दिवर्द्धन)* મગધના નંદી-ગ્રામના રહીશ नंदिसेण ના ધર્મગુરુ
आया.चू.पृ.३०७; जिय.भा.८३१;

१-नंदिसेण *(नन्दिषेण)* જુઓ 'नंदिवद्धण-२' તે બંને નામે પ્રસિદ્ધ છે.
विवा. २९,३०;

२-नंदिसेण *(नन्दिषेण)* દશપૂર્વધર અને મહાયશવાળા એક સાધુ, જે દીક્ષા છોડી ગણિકા ને ત્યાં રહ્યા. તેણે દીક્ષા ન છોડવા અને સંયમની રક્ષા માટે ઘણાં ઉપાયો કરેલા ઉગ્રતપ અને આત્મહત્યાના પ્રયત્નો કરેલા, સૂત્રાર્થનું વારંવાર રટણ કરેલું, નિર્જન સ્થળોમાં ગયેલા, ચારિત્ર મોહનીયના ઉદયે દીક્ષા છોડીને પણ ઘોર અભિગ્રહ કરેલો કે રોજ દશને પ્રતિબોધ ન કરું ત્યાં સુધી ભોજન-પાન-સ્થંડીલ-માત્રુ બધું ત્યાગ. ગણિકાને ત્યાં પણ શાસ્ત્રાનુસાર શ્રાવક પણું પાળતા હતા. પુનઃદીક્ષા લઈ તેજ ભવે મોક્ષે પણ ગયા.
आया.चू.पृ.१७३, महानि.८४६-८५५;

३-नंदिसेण *(नन्दिषेण)* ઐરવતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના ચોથા તીર્થંકર
सम.३४७;

४-नंदिसेण *(नन्दिषेण)* ભ૦પાર્શ્વના શાસનના એક આચાર્ય, જે વિચરણ કરતા 'तंबाअ' ગામ પહોંચ્યા. ત્યાં એક ચોરે તેને મારી નાંખેલ.
आव.नि.४८५; आव.चू.१.-पृ.२९१;

५-नंदिसेण *(नन्दिषेण)* રાજા सेणिअ નો પુત્ર તેણે ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. તેણે તેના એક શિષ્યને વ્રત પાલનમાં દૃઢ કરેલ
आव.नि.९४९; आव.चू.१-पृ.५५९; २-पृ.१७१; नंदी. १०७+वृ.

६-नंदिसेण *(नन्दिषेण)* મગધના નંદિગ્રામ બીજા મતે શાલિગ્રામ નો એક રહીશ, તેની સાથે લગ્ન કરવા કોઈ તૈયાર ન હતું. તેણે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

દુઃખી થઈ છેલ્લે 'नंदिवद्धण' મુનિ પાસે દીક્ષા લીધી. તે સાધુ વૈયાવચ્ચ માટે ઘણાંજ તત્પર રહેતા હતા. સ્ત્રીવલ્લભ થવા માટે નિયાણું કર્યું. પછી તે वसुदेव થયા કે જે वासुदेवकण्ह ના પિતા હતા.

ठा.(मू.८९८-)वृ. दसा.(नि.९२-)चू. जिय.भा.८२५-८४६; आव.चू.२-पृ.९४;

नंदीसर *(नन्दीश्वर)* महिस्सर ના બે મિત્રમાંનો એક મિત્ર

आव.चू.२-पृ.१७५;

नंदुत्तरा *(नन्दोत्तरा)* રાજા 'सेणिय' ની એક પત્ની (રાણી) ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.

अंत. ४२,४५;

१-**नग्गइ** *(नग्नजित)* ગંધારના પુરિસપુરનો એક રાજા, 'पत्तेयबुद्ध' થયા. સ્વયંદીક્ષા લીધી.

आव.चू.२-पृ.२०८; उत्त.६०५; उत्त.नि.२६४+वृ.

२-**नग्गइ** *(नग्नजित)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક

उव.४७;

नभसेन *(नभसेन)* રાજા उग्गसेन નો પૌત્ર, જેણે सागरचंद ને મારી નાંખેલ, (नभसेन घनदेव નામ પણ જણાય છે.)

मरण.४३४; आव.चू.१-पृ.११२; आव.(नि.१३४-)वृ.

१-**नमि** *(नमि)* વિદેહના મિથિલા નગરીના એક રાજા, તેઓ 'प्रत्येकबुद्ध' થયા પૂર્વજન્મની સ્મૃતિથી દીક્ષા લીધી. રાજપાટ રાણી આદિનો ત્યાગ કર્યો. ઈન્દ્રએ બ્રાહ્મણ ના રૂપે ઘણાં પ્રશ્નો કર્યા, તેના તેમણે વૈરાગ્ય ભાવવાહી અને બુધ્ધિયુક્ત ઉત્તારો આપી સમાધાન કર્યા

सूय.२२६; सूय. चू.पृ.१२०; आव.भा.२०८,२१४; आव.चू.१-पृ.७५, २-पृ.२०७,२०८; उत्त. २२९-२९०,६०४,६०५; उत्त.नि.२६४-+वृ. उत्त चू.११७-१८५;

२-**नमि** *(नमि)* ભ. उसभ ના પુત્ર कच्छ નો પુત્ર, નાગકુમાર ધરણેન્દ્રએ તેને ઘણી વિદ્યા આપેલી. તેણે विनमि સાથે વૈતાઢ્યમાં ઘણાં નગર વસાવેલા. છેલ્લે ભરત ચક્રવર્તી સાથે યુદ્ધ કર્યુ અને શરણે ગયા.

जंबू, १०३; आव.नि.३१७; आव.चू.१.पृ.१६०-१६२, २-पृ.२००,२०१;

३-**नमि** *(नमि)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના એકવીસમાં તીર્થંકર...મિથિલા ના રાજા विजय અને રાણી वप्पा ના પુત્ર, તેનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો. ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેમને ૧૭ ગણ અને ૧૭-ગણધર થયા.૧૦૦૦૦ વર્ષ આયુ પાળી મોક્ષે ગયા

ठा.४४८,९३०; सम.२६३-३११; आव.६,४३; आव.नि.२२५,२५८,२६९; २७२-३०५,३२९,३७१,३७७,३८०,३८६ ३८९,४१९; नंदी १९;

नमिया *(नमिता)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની. તે 'नवमिया' નામે પણ ઓળખાય છે.

नाया.२३१;

नमुदअ *(नमुदय)* ગોશાળાના મુખ્ય બાર ઉપાસકો માંનો એક ઉપાસક.

भग. ४०३;

नरदत्त *(नमुदत्त)* ભ. અરિષ્ટનેમિના મુખ્ય શિષ્ય, તેનુ બીજું નામ 'वरदत्त' હતું.

सम. ३०६ आव.चू.१.पृ.१५९;

नरवाहन *(नरवाहन)* એક પ્રસિદ્ધ કથા.

आया.चू.पृ.१८७, निसी.चू.२-पृ.४१९

नलदास *(नलदाम)* રાજા चंदउत्त ના રાજ્યમાં चाणक्क દ્વારા નિયુક્ત કોટવાળ

ठा.(मू.२६०-)वृ. वव(भा.९०८-)वृ. दस.चू.पृ.५२;

नलिन *(नलिन)* આવતી ચોવીસમાં થનારા પ્રથમ તીર્થંકર 'महापउम' ની પાસે દીક્ષા લેનારા આઠ રાજાઓ માંના એક રાજા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ठा. ७३७;

१-नलिनिगुम्म *(नलिनगुल्म)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર रामकण्ह નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. સહસ્રારકલ્પે દેવ થયા. મહાવિદેહે મોક્ષે જશે.
कप्प. १,२;

२-नलिनिगुम्म *(नलिनगुल्म)* આવતી ચોવીસી માં થનારા પ્રથમ તીર્થંકર 'महापउम' પાસે દીક્ષા લેનારા આઠ રાજાઓમાંના એક રાજા
ठा. ७३७;

नवग *(नवक)* વસંતપુરનો એક સાર્થવાહ
आव.(नि.१३६-)वृ.

१-नवमिया *(नवमिका)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
नाया. २३१;

२-नवमिया *(नवमिका)* કંપિલ્લપુરના 'पउम' ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ શક્રેન્દ્ર ની દેવી બની.
नाया. २३७;

नहवाहन *(नभोवाहन)* भरुयच्च નગરનો રાજા, पइट्ठाण ના રાજા सालवाहन દ્વારા તેની ઉપર કેટલીક વખત હુમલા થયા પણ તે હારી ગયો છેલ્લે नहवाहना ના મંત્રીની મદદથી सालवाहन જીતી ગયો.
बुह.(भा.१७१-)वृ. वव.भा.१४०८+वृ.
आव.नि.१३०३+वृ. आव.चू.१-पृ.१०९, २.पृ.२००;

१-नाइल *(नागिल)* મગધદેશના કુશસ્થળ નગરનો એક શ્રાવક તેને सुमइ/सुमतिનામે એક ભાઈ હતો. નિર્ધન થતા બંને ભાઈ દેશાંતર જવા નીકળ્યા, માર્ગમાં સાધુનો સાથ મળતા બંને સાથે ચાલ્યા પણ સાધુના આચરણમાં કુશીલતા જોઈ नाइले તેનો સાથ છોડવા વિચાર્યુ, सुमइ ને સમજાવ્યો પણ તે માન્યો નહીં, ભગવંત વચનાનુસાર नाईल ને કુશીલ સંસર્ગમાં રહેવું યોગ્ય ન લાગ્યું, ભ૦અરિષ્ટનેમિની દેશના સાંભળી, અંતકૃત્ કેવળી થઈ મોક્ષે ગયા.
महानि. ६५४-६७७,६८३;

२-नाइल *(नागलि)* ચંપાનગરીનો એક શ્રાવક તે कुमारनंदि સોનીનો મિત્ર હતો, મૃત્યુ બાદ नाइल અચ્યુતકલ્પે દેવતા થયો.
निसी.(भा.३१८४-) चू.
आव.चू.१-पृ.३९७,३९८;

१-नाग *(नाग)* ભદ્દિલપુરનો એક ગાથાપતિ, તેની પત્નીનું નામ सुलसा હતુ, તેના अनियस આદિ છ પુત્રો હતા. (વાસ્તવમાં તે देवई ના પુત્રો હતા.सुलसा એ તેને ઉછેરેલા)
अंत.१०,१३; आव.चू.१-पृ.३५७;

२-नाग *(नाग)* રાજા पसेनइ નો સારથી તેની પત્નીનું નામ 'सुलसा' હતું.
ठा.(मू.८७०-)वृ. आव.चू.२-पृ.६४;

नागजसा *(नागयशा)* ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' ની એક રાણી અને 'पंथग' ની પુત્રી
उत्त.नि.३३९+वृ.

नागज्जुन *(नागार्जुन)* આચાર્ય 'हिमवत' ના શિષ્ય અને 'भूयदिन्न' ના ગુરુ. વલ્લભીપુરમાં देवड्ढिगणि ની નિશ્રામાં થયેલ વાંચનાના મુખ્ય આચાર્ય, તેથી તે વાચના नागज्जुनिय પણ કહેવાતી હતી.
आया.चू.२०७,२१९,२३२,२३७,२४४,३१३
आया(मू.२७२-) वृ. दस चू.पृ.२०४
उत्त.चू. पृ.१४९; उत्त.(मू.१०७-)वृ.
नंदी ३७-४१; नंदी.चू.पृ.१०;

नागज्जुनिय *(नागार्जुनीक)* જુઓ 'नागज्जुन'
आया.चू.पृ.११३ आया.(मू.२७२-)वृ.
उत्त.चू. पृ.१४९;

१-नागदत्त *(नागदत्त)* મણિપુરનો એક ગાથાપતિ જે महब्बल કુમારનો પૂર્વભવનો જીવ હતો. તેણે इंदपुत्त અણગારને શુદ્ધ આહાર દાન દ્વારા મનુષ્યાયુ બાંધેલ.
विवा.४३;

२-नागदत्त *(नागदत्त)* એક રાજકુમાર કે જે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પૂર્વભવમાં નાગ હતો. તેણે સંસાર છોડી નાની વયે દીક્ષા લીધી, તેને વારંવાર ભુખ લાગતી, આખો દિવસ ખાવા જોઈતું. તેને પોતાના ક્રોધ ઉપર ઘણો જ કાબુ હતો, તેને ખાતા-ખાતા જ સમભાવથી કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરેલું.
ठा.(मू.२६०-)वृ. दस.चू.पृ.४१,४२;

३-नागदत्त *(नागदत्त)* पइट्ठान ना ગાથાપતિ नागवसु નો પુત્ર, તેણે સંસારનો ત્યાગ કરી દીક્ષા લીધી. જિનકલ્પીપણું સ્વીકાર્યુ પણ પુરા સફલ ન થયા.
आव.नि.१२८५; आव.चू.२.पृ.१८८;

४-नागदत्त *(नागदत्त)* એક ગાથાપતિ પુત્ર તે गंधव्वनागदत्त કહેવાતો, તેણે દીક્ષા લીધી અને મોક્ષે ગયા.
आव.नि.१२४९-१२६७, आव. चू.२-पृ. ६५

नागदत्ता *(नागदत्ता)* ચક્રવર્તી बंभदत्त એક રાણી અને जक्खहरिल ની પુત્રી
उत्त.नि.पृ.३७९;

नागनत्तुअ *(नागनप्तृक)* વરુણનું બીજું નામ
भग. ३७५,३७६;

नागवसु *(नागवसु)* पइट्ठान નો એક ગાથાપતિ તેનો પુત્ર नागदत्त હતો.
आव.नि.१२८५+वृ. आव.चू.२.पृ.१८८;

१-नागसिरि *(नागश्री)* ચંપાનગરીના 'सोम' १-બ્રાહ્મણની પત્ની, દ્રોપદીનો પૂર્વભવનો જીવ. તેણીએ ધર્મરુચિ અણગારને કડવા તુંબડાનું શાક વહેરાવેલ, મૃત્યુ પછી તે છઠ્ઠી નરકે ગઈ. તેણી એ ઘણાં જ વિકૃષ્ટ ભવોમાં ભ્રમણ કર્યું.
नाया. १५८-१६०;

२-नागसिरि *(नागश्री)* पइट्ठान ના नागवसु ગાથાપતિની પત્ની અને नागदत्त ની માતા
आव.नि.४७१; आव.चू.२-पृ. १८८;

नागसेन *(नागसेन)* ઉત્તરવાચાલનો એક ગાથાપતિ જેણે. ભ०મહાવીર ને ભીક્ષા આપેલ
आव.नि.४७१; आव.चू.१-पृ.२७९;

नागहत्थि *(नागहस्तिन्)* આચાર્ય नंदिल ના શિષ્ય
आव.चू.१-पृ.५८५; नंदी. ३३+वृ. नंदी.चू.पृ. ९;

नात *(ज्ञात)* ભ० મહાવીરનું કુળજન્ય નામ
आया. ५१३;

नाभि *(नाभि)* આ અવસર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રના ચૌદમાં કુલકર તે मरुदेव અને सिरिकांता ના પુત્ર હતા. તેના શાસનમાં धिक्कार દંડનીતિ હતી, તેની યુગલિની અને પત્નીનું નામ मरुदेवा હતુ, પ્રથમ તીર્થંકર 'उसभ' તેના પુત્ર હતા.
ठा.६४९,६५१; सम.२६०,२६२;
उव.(मू.६०-)वृ. जंबू. ४१-४३;
आवनि.१५०,१५५,१५६,१६०,१७१;
आव.(नि.१८४-)वृ.

नामुदअ *(नामोदय)* ગોશાળાના મુખ્ય બાર ઉપાસકોમાંનો એક, જે પછી ભ० મહાવીરનો અનુયાયી બનેલ.
भग.३७७,४०२;

नायपुत्त *(ज्ञातपुत्रा)* ભ० મહાવીરનું બીજું નામ કથા જુઓ 'महावीर'
आया.५१३; आया.चू.पृ.२७;
सूय. ३७२,३७५; सूय.चू.पृ.९७;
भग. ३७७,६४५,७५६; दस.२४२;
दस.चू.पृ.२२१; दस.(मू.२४५-)वृ.

नायमुनि *(ज्ञातमुनि)* ભ० મહાવીરનું એક બીજું નામ, તે नाय કુળના હોવાથી नायमुनि કહેવાયા
पण्हा. ३५,३७;

नायसुय *(ज्ञातसुत)* ભ० મહાવીરનું એક નામ
सूय. ३५३ नाया.२२०;

१-नारद *(नारद)* શોરિયપુરના जण्णदत्त અને सोमजसा નો પુત્ર,જુઓ 'कच्छुल्लनारय'
आव.चू.२.पृ.१९४;

२-नारद *(नारद)* આગામી ચોવીસીમાં થનારા બાવીશમાં તીર્થંકરનો પૂર્વજન્મ
सम.२६३;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३-नारद *(नारद)* એક બ્રાહ્મણ પરિવ્રાજક અને તેના અનુયાયી.
उव.४५;

नारयपुत्त *(नारदपुत्र)* ભ૦ મહાવીરના એક શિષ્ય જેને નિર્ગ્રન્થીપુત્ર અણગાર સાથે પુદ્‌ગલ સંબંધે સંવાદ થયો.
भग. २६२;

१-नारायण *(नारायण)* એક અન્યતીર્થિ સાધુનું લઘુ દષ્ટાંત, જેણે મોક્ષ પ્રાપ્ત કર્યો.
सूय.२२६+वृ. सूय.चू.पृ.१२०;

२-नारायण *(नारायण)* ભરતક્ષેત્રના આઠમાં વાસુદેવ, તે लक्खण નામે પણ ઓળખાય છે. તે રાજા दसरह અને રાણી केगमई ના પુત્ર હતા. તેના ભાઈ બલદેવ 'पउम' (રામ) હતા. તેણે પ્રતિવાસુદેવ रावण ને હણેલ. તે મરીને ચોથી નરકે ગયા.
सम.३२१-३४२; आव.नि.४०३-४१३;
आव.भा. ४०-४३;

निंबअ *(निम्बक)* अंबरिसि નો પુત્ર
आव.नि.१३००+वृ. आव.चू.२.पृ.१९६

निक्कसाय *(निष्कषाय)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનાર ચૌદમાં તીર્થંકર કે જે નવમા बलदेव નો જીવ છે.
ठा.८७१; सम.३५७,३६२;

निक्खित्तसत्थ *(निक्षिप्तशस्त्र)* જંબૂદ્વીપના ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના બારમાં તીર્થંકર
सम.३४८;

निन्नय *(निर्णय)* પુરિમતાલ નગરનો એક અતિ ધનાઢ્ય એવો ઇંડાનો વ્યાપારી, તેણે વ્યાપાર અને ખાનપાનથી તીવ્ર પાપકર્મો ભેગા કર્યા, નરકે ગયો. ત્યાંથી अभग्गसेन તરીકે ઉત્પન્ન થયો.
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.२०,२१;

निन्नामिया *(निर्नामिका)* ललियंग દેવની અગ્રમહિષી सयंपभा નો પૂર્વભવ, તે નંદિ ગ્રામમાં ગરીબ કુટુંબમાં જન્મેલી.
आव. चू.१-पृ.१७२-१७४;

निप्पुलाअ *(निष्पुलाक)* આવતી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા પંદરમાં તીર્થંકર કે જે रोहिणीનો જીવ છે
ठा.८७१; सम.३५७,३६२;

निम्मम *(निर्मम)* આગામી ચોવીસીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનારા સોળમાં તીર્થંકર, કે જે 'सुलसा' નો જીવ છે
ठा.८७१; सम.३५७,३६२;

नियंठिपुत्त *(निर्ग्रन्थिपुत्र)* ભ૦ મહાવીરના એક શિષ્ય, જેને નારદપુત્ર અણગાર સાથે પુદ્‌ગલ સંબંધે પ્રશ્નોત્તર થયેલા.
भग.२६२;

निरंगण *(निरंगण)* કોસાંબીનો એક મલ્લ, જે ઉજ્જૈનીના अट्टनमल्ल સામે હારી ગયો
उत्त.चू.पृ. १०९;

निरंभा *(निरम्भा)* શ્રાવસ્તીના એક ગૃહસ્થની પુત્રી. દીક્ષા લીધી મૃત્યુ પામી, બલીન્દ્ર ની એક મુખ્ય દેવી થઈ
नाया.२२५;

निरुंभा *(निरुम्भा)* જુઓ 'निरंभा'
नाया. २२५;

निव्वाण *(निर्वाण)* ઐરવતક્ષેત્રની આગામી ચોવીસીમાં થનારા ત્રીજા તીર્થંકર
सम. ३७५;

निव्वुइ *(निर्वृत्ति)* મથુરાના રાજા जियसत्तु ની પુત્રી તેના રાજા इंददत्त ના પુત્ર सुरिंददत्त સાથે લગ્ન થયેલા
आव.नि.१२९१+वृ. आव.चू.१-पृ.४४९;

निसढ *(निषध)* बारावई નગરીના એક રાજા बलदेव અને रेवई રાણીનો પુત્ર. પચાસ રાજકન્યા સાથે વિવાહ થયેલા, ભ૦ અરિષ્ટનેમિની વાણીથી વૈરાગ્ય પામી શ્રાવકના વ્રત લીધા, પછી દીક્ષા લીધી. અનશન કરી, સમાધિ મૃત્યુ પામી, સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને દેવ થયા. પૂર્વભવમાં તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

रोहिडअ નગરે वीरंगअ રાજકુમાર હતો.
वण्हि.२,३; आव.चू. १-पृ.११२;

निसुंभ *(निशुम्भ)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પાંચમાં પ્રતિવાસુદેવ પુરિસસિંહ દ્વારા હણાયા
सम. ३४१;

निसुंभा *(निशुम्भा)* શ્રાવસ્તી નગરીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ બલીન્દ્રની એક અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२५;

नेमि *(नेमि)* જુઓ 'अरिट्ठनेमि'
ठा.४४८; सम.२७१;
जबू.६९; आव.नि.३७१,४२१;
आव.चू.२-पृ. १९;

नेमिचंद *(नेमिचन्द)* મહાનિસીહ સૂત્રના જિર્ણોદ્ધારને બહુમાન્ય કરનાર એક વિદ્વાન્ આચાર્ય.
महानि.५९१;

पइगा *(प्रतिका)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક પત્ની (રાણી) અને पज्जुन्नसेन ની પુત્રી
उत्त.नि.३४३+वृ.

पइट्ठ *(प्रतिष्ठ)* સાતમાં તીર્થંકર ભ. 'सुपास' ના પિતા
सम.२६४;

पईव *(प्रदीप)* એક યાદવ રાજકુમાર
नाया. १७४;

१-पउम *(पद्म)* આગામી ઉત્સર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનારા આઠમાં બલદેવ.
सम.३७०;

२-पउम *(पद्म)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલા આઠમા બળદેવ 'नारायण' વાસુદેવના ભાઈ, તે રાજા दसरह અને રાણી अपराइया ના પુત્ર હતા. 'राम'નામે ઓળખાતા દીક્ષા લઈ. મોક્ષે ગયા.
सम.३२१-३४२; आव.नि.४०३-४१४
६०२-६१६; आव.भा. ४१;

३-पउम *(पद्म)* આગામી ઉત્સર્પિણીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનાર આઠમાં ચક્રવર્તી.
सम. ३६७;

४-पउम *(पद्म)* શ્રાવસ્તી નગરીનો ગાથાપતિ તેની પત્ની विजया, પુત્રી पउमा હતી
नाया.२३७;

५-पउम *(पद्म)* નાગપુરનો એક ગાથાપતિ તેને पउमा નામે પુત્રી હતી.

६-पउम *(पद्म)* આગામી ચોવીસીમાં થનાર પ્રથમ તીર્થંકર 'महापउम' પાસે દીક્ષીત થનારા આઠ રાજાઓમાંના એક રાજા.
ठा.७३७;

७-पउम *(पद्म)* વિજયપુરનો એક રહીશ, જેણે આ ચોવીસીના પાંચમાં તીર્થંકર ભ० 'सुमइ' ને પ્રથમ ભિક્ષાદાન કરેલ
सम.२९१; आव.नि.३२३,३२७;

८-पउम *(पद्म)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર काल કુમાર અને પુત્રવધુ 'पउमावई' નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. ઉત્કૃષ્ટ તપ કરી શરીરે કૃશ થયા ત્યારે અનશન કર્યુ. સૌધર્મકલ્પે દેવ થયા.
कप्प १;

९-पउम *(पद्म)* રાજા सेणिअ નો જીવ જે આવતી ચોવીસીમાં પ્રથમ તીર્થંકર થશે જુઓ 'महापउम'
महानि.१२३४, १२४०;

१०-पउम *(पद्म)* હસ્તિનાપુરનો ગાથાપતિ
नाया.२३७;

११-पउम *(पद्म)* કંપિલપુરનો એક ગાથાપતિ
नाया.२३७;

१२-पउम *(पद्म)* સાકેતનગરનો ગાથાપતિ
नाया.२३७;

१-पउमगुम्म *(पद्मगुल्म)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર सुकाल અને પુત્રવધુ महापउमा નો પુત્ર ભ० મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ લાંતકકલ્પે દેવ થયો. મહાવિદેહે મોક્ષે જશે.
कप्प.१,२;

२.**पउमगुम्म** *(पद्मगुल्म)* આગામી ચોવીસીમાં થનારા પ્રથમ તીર્થંકર 'महापउम'પાસે દીક્ષિત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

થનારા આઠ રાજાઓમાંના એક રાજા.
ठा.७३७;

१.पउमनाभ *(पद्मनाभ)* ધાતકીખંડના દક્ષિણાર્દ્ધ ભરતની અપરકંકા નગરીનો રાજા તેને સુનાભ નામે પુત્ર હતો. તે રાજાએ દ્રોપદીનું અપરણ કરેલ, કૃષ્ણ વાસુદેવ સાથે લડાઈમાં હારીને દ્રોપદીને પાછી સોંપી.
ठा.(मू.१०२-)वृ; नाया.१७५-१७८; पण्हा(मू.२०)वृ. दस.(नि.१९३)वृ.

२.पउमनाभ *(पद्मनाभ)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા નવમાં ચક્રવર્તી, તે 'महापउम' નામે પણ ઓળખાય છે.
सम.३१८; आव.नि.३९७,४१९;

पउमद्धय *(पद्मध्वज)* આગામી ચોવીસીમાં થનારા પ્રથમ તીર્થંકર 'महापउम' પાસે દીક્ષિત થનારા આઠ રાજાઓમાંના એક રાજા.
ठा.७३७;

पउमप्पभ *(पद्मप्रभ)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના છઠ્ઠા તીર્થંકર, કોસાંબીના રાજા અને રાણી सुसीमा ના પુત્ર, તેના દેહનો વર્ણ લાલ હતો, તેમણે ૧૦૦૦ પુરુષ સહિત દીક્ષા લીધી. તેઓને ૧૦૭ ગણ અને ૧૦૭ ગણધર હતા. ૩૦ લાખ પૂર્વ આયુ ભોગવી મોક્ષે ગયા.
ठा.४४५; सम.२६३-३११; आव.४,५१; आव.नि.२२४,२२५ २४१,२६६,२७०-३०६, ३२३, ३२७,३७६, ३७८, ३८२-३८७, १०८९;

पउमप्पह *(पद्मप्रभ)* જુઓ 'पउमप्पभ'
ठा.४४५,४४६; आव.४;

पउमभद्द *(पद्मभद्र)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર सुकण्ह નો પુત્ર ભ૦ મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ બ્રહ્મલોક કલ્પે દેવતા થયા.
कप्प.१,२;

१.पउमरह *(पद्मरथ)* ઉજ્જૈનીનો રાજા, તેના પિતાનું નામ देवलासुय હતુ.
आव.नि.१३०९+वृ. आव.चू.२.पृ.२०३;

२.पउमरह *(पद्मरथ)* મિથીલાનો રાજા, તે દઢ શ્રદ્ધાવાન્ હતો.
आव.चू.१.पृ.५१९; आव.(नि.९१८)वृ.

१.पउमसिरी *(पद्मश्री)* દંતપુરના વેપારી धनमित ની બે પત્નીઓમાંની એક તેને આરસનો મહેલ બનાવવાની ઈચ્છા હતી
निसी.(भा.६५७५)चू. वव.(भा.५१८)वृ. आव.नि.१२८०; आव.चू.२.पृ.१५४

२.पउमसिरी *(पद्मश्री)* ચક્રવર્તી 'सुभुम' ની પત્ની (સ્ત્રીરત્ન) महारह વિદ્યાધરની પુત્રી
सम.३२०; आव.चू.१-पृ.५२१;

पउमसेन *(पद्मसेन)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર महाकण्ह પુત્ર, ભ૦ મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ મહાશુક્ર કલ્પે દેવતા થયો.
कप्प.१,२;

१.पउमा *(पद्मा)* આ ચોવીસીના ચૌદમાં તીર્થંકર ભ૦ अनंत ના મુખ્ય શિષ્યા
सम.३१०;

२.पउमा *(पद्मा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિ पउम ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુપામીને એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
नाया. २३०;

३.पउमा *(पद्मा)* શ્રાવસ્તીના पउम ગાથાપતિ ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ બાદ તેણી શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया.२३७;

पउमाभा *(पद्माभा)* જુઓ पउमप्पभ, આ ચોવીસીના છઠ્ઠા તીર્થંકર ભગવંત
आव.नि.१०८९;

१.पउमावई *(पद्मावती)* સેલક રાજર્ષિના પત્ની (રાણી) મંડુકકુમારની માતા
नाया.६६;

२.पउमावई *(पद्मावती)* સાકેતનગરના રાજા 'पडिबुद्धि' ની પટ્ટારાણી, તેણે નાગપૂજા ઉત્સવ યોજેલો. કથા જુઓ 'मल्लि'
नाया.८६;

३.पउमावई *(पद्मावती)* તેતલિપુરના રાજા 'कनगरथ-१' ની પત્ની (રાણી) તેને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કનગજ્સય નામનો પુત્ર હતો.
नाया.१४८,१४९; आव.चू.१-पृ.४९९;

४.**पउमावई** *(पद्मावती)* મહાવિદેહની પુષ્કલાવતી વિજયની પુંડરિકીણીનગરી ના 'महापउम' રાજા ની પટ્ટરાણી. पुंडरीअ અને 'कंडरीअ' ની માતા
नाया.२१३, उत्त.(नि.२९६-)वृ.

५.**पउमावई** *(पद्मावती)* વાસુદેવ 'कण्ह' ની આઠ પટ્ટારાણીઓમાંની એક રાણી ભ૦ અરિષ્ટનેમિના મુખે દ્વારિકા વિનાશની વાત સાંભળી વૈરાગ્ય થયો, મહોત્સવ પૂર્વક દીક્ષા લીધી. કેવળી થઈ. મોક્ષે ગયા.
ठा.७३८+वृ. अंत.१९,२०;
पण्हा.२०+वृ.

६.**पउमावई** *(पद्मावती)* કૌશાંબીના રાજા 'सयानिअ' ના પુત્ર 'उदयन' ની પત્ની. તેની સાથે 'बहस्सईदत्त' નામનો પુરોહીત ભોગ ભોગવતા પકડાયો.
विवा. २७,२८;

७.**पउमावई** *(पद्मावती)* રાજા **सेणिअ** ના પુત્ર **कूणिअ** ની પત્ની **कूणिअ** નાભાઈ 'वेहल्ल' કુમાર પાસે સેચનક હાથી હતો તે મેળવવા તેણીએ જીદ પકડી, તેથી મહાયુદ્ધ થયું.
भग.(मू.३७३-)वृ. निर.५,१७,२०;
काप्प १,२ आव.चू.२.पृ.१७१,१७२

८.**पउमावई** *(पद्मावती)* રાજા **सेणिअ** ના પુત્ર काल ની પત્ની, તેને 'पउम' કુમાર પુત્ર હતો. કથા જુઓ 'पउम'
कप्प.१;

९.**पउमावई** *(पद्मावती)* રોહિડગના રાજા 'महब्बल' ની રાણી, તેને **वीरंगअ** પુત્ર હતો.
वण्हि.३;

१०.**पउमावई** *(पद्मावती)* રાજગૃહીના રાજા **सुमित्त** ની પત્ની (રાણી) વીસમાં તીર્થંકર **मुनिसुव्वय** ની માતા
सम.२७०; आव.नि.२२९;

११.**पउमावई** *(पद्मावती)* વૈશાલીના રાજા ચેડગ ની પુત્રી અને ચંપાના રાજા **दधिवाहन** ની પત્ની તેના પુત્રનું નામ **करकंडु** હતું.
निसी.(भा.१५५७-)चू. बुह.भा.५०९९;
आव.चू.२-पृ.२०४,२०५ उत्त.(नि.२७५-)
वृ

१२.**पउमावई** *(पद्मावती)* **भरुयच्च** ના રાજા **नहवाहन** ની પત્ની (રાણી) તેણી આચાર્ય **वइरभूति** ની કાવ્યશક્તિથી ખૂબ જ પ્રભાવીત થયેલી પણ તેમના કદરૂપાપણાંથી નિરાશ થયેલી
वव.भा.१४०८+वृ.

पउमावती *(पद्मावती)* વીતીભય નગરના રાજા **उदायन** ની પત્ની તેને અભીચી નામે પુત્ર હતો. તેણીનો **पभावती** નામથી પણ ઉલ્લેખ છે. કથા જુઓ 'उद्दायन'

पएसि *(प्रदेशिन्)* સેયવિયા નગરીનો રાજા, તેની પત્ની **सूरियकंता** અને પુત્ર **सूरियकंत** હતો. પહેલા તે ઘણો ક્રુર, અધાર્મિક, શ્રદ્ધાહીન હતો. જીવના અસ્તિત્વ વિશે તેને શંકા હતી. તેનો સારથી 'चित्त' તેને 'केसि' સ્વામી પાસે લઈ ગયો. જીવના અસ્તિત્વ વિશે ઘણી ચર્ચા થઈ, છેલ્લે તેણે જીવનું અસ્તિત્વ સ્વીકાર્યુ, શ્રાવક બન્યો, શુદ્ધ ધર્મારાધના શરૂ કરી. રાણી **सूरियकंता** ને તેનું ધર્મીપણું ન ગમતા રાજાને ઝેર આપી મારી નાંખેલ સમાધિમય મૃત્યુ પામીને સૂરિયાભ દેવ થયો.
राय. ४८-५२, ५६-८२;
आव.नि.४६८+वृ. आव.चू.१-पृ.२७९;

पंचाल *(पञ्चाल)* એક પૂર્વ ઋષિ, તે કામવિદ્યાના વિજ્ઞાનમાં ખ્યાતિ પામેલ, તેનો મત હતો કે સ્ત્રીઓ સાથે મૃદુતા રાખવી.
आव.चू.१-पृ.४९८;

पंडरभिक्खुअ *(पाण्डुरमिक्षुक)* ગોશાળાના શિષ્યો. આજીવકોનું બીજું નામ
निसी.(भा.४४२०-)चू.

पंडरज्जा *(पाण्डुरार्या)* એક સાધ્વી, જે તેમના

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વસ્ત્રો આદિ અતિ સાફ સુથરા રાખતા હતા તેની સૌંદર્યકળા માટે વિખ્યાત હતા. પણ તે આ વાતને ગુપ્ત રાખતા હતા. એ માયાને કારણે તેને મોક્ષ ન મળ્યો પણ તેણે एरावण દેવની અગ્રમહિષી બન્યા.
भत्त.१५३; गच्छा.(मू.९९-) वृ.
निसी.३१९८+चू. दसा. (नि.१११-)चू.
आव.चू. १-पृ.५२२;

पंडव *(पाण्डव)* પાંડુરાજાના પાંચ પુત્રો યુધિષ્ઠીર, ભીમસેન, અર્જુન, નકુલ અને સહદેવનું સામુહીક નામ, તેમની માતા કુંતિ હતી. દ્રોપદી તેની પત્ની હતી. પાંચે પાડંવો એ દીક્ષા લીધી. અનશન કર્યું, મોક્ષે ગયા.
नाया.१७२-१८२; मरण.४५८-४६५;
आव.चू.२-पृ. १९७,३०६;

पंडितिया *(पण्डितिका)* ચક્રવર્તી 'वारिसेण' ની પુત્રી 'सिरिमती' ની પરિચારીકા
आव.चू.१-पृ.१७२;

पंडु *(पाण्डु)* જુઓ पंडुराय (પાંડવો ના પિતા)
मरण. ४६५

पंडुनराहिव *(पाण्डुनराधिप)* જુઓ 'पंडुराय'
मरण. ४५८;

पंडुराय *(पाण्डुराज)* હસ્તિનાપુરનો રાજા, તેની પત્નીનું નામ 'कुंति' હતુ, યુધિષ્ઠીર આદિ પાંચ પાંડવો તેના પુત્રો હતા.
ठा.(मू.९८२-)वृ. नाया.१७०-१७९;

पंडुसेन *(पाण्डुसेन)* પાંડવ અને દ્રોપદીનો પુત્ર, પાંડવોની દીક્ષા બાદ તે પાંડુ મથુરા નો રાજા બન્યો. કથા જુઓ 'दोवई'

१-पंथग *(पन्थक)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ 'धन' નો એક નોકર જે બાળકોને રમાડવામાં કુશળ હતો. કથા જુઓ 'घन-१'
नाया. ४४,४८-५२;

२-पंथग *(पन्थक)* સેલગપુરના રાજા 'सेलग' ના પાંચસો મંત્રીઓમાં મુખ્યમંત્રી, તેણે सेलअ સાથે દીક્ષા લીધી. શેલક રાજર્ષિ જ્યારે શિથીલ બન્યા ત્યારે સંયમમાં સ્થિર કર્યા, મોક્ષે ગયા.
सम.(मू.२२२-)वृ. नाया. ६६-७३;

३-पंथग *(पन्थक)* ચંપાનગરીની जोइजसा નો પુત્ર
आव.नि. १२९३+वृ.

४-पंथग *(पन्थक)* ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' નીપત્ની नागजसा ના પિતા.
उत्त.नि.३३९+वृ.

पंथय *(पन्थक)* જુઓ 'पंथग-१'
नाया.४४;

पगइ *(प्रकृति)* રાજા बलदेव અને રાણી रेवई નો પુત્ર, કથા જુઓ 'निसढ' મુજબ.
वण्हि. २,४;

पगति *(प्रकृति)* જુઓ 'पगइ'
वण्हि.२;

पगल्भा *(प्रगल्भा)* ભ૦પાર્શ્વના ના એક સાધ્વી
आव.नि.४८५;

पज्जुन्न *(प्रद्युम्न)* વાસુદેવ कण्ह ના પુત્ર, સાડા ત્રણ કરોડ કુમારોમાં મુખ્યકુમાર, તેમની માતાનું નામ રાણી रुप्पिणी હતું, છેલ્લે તેણે ભ૦અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજય પર્વતે મોક્ષે ગયા.
ठा.(मू.७३८-)वृ. अंत.१६,१७;
पण्हा. १९; वण्हि.२;
आव.चू.१.पृ.३५५;

पज्जुन्नखमासमण *(प्रद्युम्नक्षमाश्रमण)* ચૂર્ણિકાર जिनदासगणिमहत्तर દ્વારા વંદન અને સ્મરણ કરાયેલ એક આચાર્ય.
निसी.पीठिका.गा.२;

पज्जुन्नसेन *(प्रद्युम्नसेन)* ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' ની પત્ની (રાણી) 'पइगा' ના પિતા.
उत्त.नि.३४२+वृ.

पज्जोअ *(प्रद्योत)* ઉજ્જૈનીનો રાજા, તે महसेन તથા चंडपज्जोअ બંને નામે ઓળખાય છે. તેને सिवा વગેરે આઠ પત્ની (રાણી) હતી, રાજા धुंधुमार સાથે યુદ્ધ કરી 'अंगारवई' નામની પત્ની મેળવેલી, તેના पालअ અને

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

गोपालअ નામે પુત્રો તથા वासवदत्ता નામે પુત્રી હતી, 'खंडकण्ण' નામે મંત્રી હતો, नलगिरि નામનો એક મહાન્ હાથી તેની પાસે હતો, શતાનીક રાજાની પત્ની मिगावई ને મેળવવા તેણે ચઢાઈ કરેલી વગેરે....
आया.चू.पृ.६४,८७; सूय.(मू.६६७-)वृ.
ठा.(मू.३६०,७३२-)वृ. भग.५८७;
पण्हा.(मू.२०-)वृ. निसी.भा.३१८४+चू.
बुह.भा.४२२०+वृ. वव.भा.७८३+वृ.
दसा. (नि.९८-) चू.
आव.चू.१-पृ.८८,९१,२४९,४००,४०१, १९९,२००,२७०; दस.नि.८२+वृ.
दस.चू.पृ.५३; उत्त. (नि.९४-)वृ.
नंदी. (मू.१०७-)वृ.

पज्जोयन *(प्रद्योतन)* જુઓ 'पज्जोअ'
आव.चू.२-पृ.२७०

पडिबुद्ध *(प्रतिबुद्ध)* સાકેતનગરનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી)નું નામ पउमावई હતું. 'पडिबुद्धि'.
नाया. ८६;

पडिबुद्धि *(प्रतिबुद्धि)* સાકેતનગરનો રાજા, ભ૦મલ્લિ પાસે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
नाया. ८१,८६;

पडिरूवा *(प्रतिरुपा)* આ અવસર્પિણીકાળમાં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા કુલુકર अभिचंद ની પત્ની.
ठा. ६४९,६५१; सम.२६०,२६२;

पडिस्सुई *(प्रतिश्रुती)* આ અવસર્પિણીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા બીજા કુલકર, જેના શાસનમાં हक्कार દંડનીતિ હતી.
जंबू. ४१,४२;

पदेसि *(प्रदेशिन्)* જુઓ 'पएसि'
आव.(नि.४६८-)वृ.

१-पभंकरा *(प्रभङ्करा)* અરક્ષુરી નગરીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સૂર્યની દેવી બની.
नाया. २३५;

२-पभंकरा *(प्रभङ्करा)* મથુરાના ગાથાપતિની પુત્રી ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ તે ચંદ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३६;

पभव *(प्रभव)* આર્ય जंबू ના શિષ્ય (પટ્ટધર), તે કચ્છાયન ગોત્રના હતા. ૫૦૦ ચોરોનો સરદાર હતા. પણ પછીથી દીક્ષા લીધી.
निसी.(भा.२१५४-)चू. दस.चू.पृ.६;
नंदी.२३; नंदी.चू.पृ.२६;

पभाकर *(प्रभाकर)* જુઓ 'पभास-२'
आव.चू.२-पृ. १९५;

१-पभावई *(प्रभावती)* હસ્તિનાપુરના રાજા 'बल' ની પત્ની, મહાબલકુમારની માતા.
भग. ५१८-५२२;

२-पभावई *(प्रभावती)* મિથિલાના રાજા बल ની પત્ની (રાણી), ભ.મલ્લિની માતા કથા જુઓ 'मल्लि' તેને 'पभावती' કહે છે.
ठा.(मू.६६४-)वृ. सम.२७०;
नाया. ८१,१०६;

३-पभावई *(प्रभावती)* 'निसढ' ની પત્ની અને 'सागरचंद' ની માતા.
आव.चू.१-पृ. ११२;

४-पभावई *(प्रभावती)* વીતભય નગરના રાજા उद्दायन ની પત્ની (રાણી), चेडग રાજાની પુત્રી, ભ૦મહાવીરની જીવિત પ્રતિમાની પૂજા કરતી હતી, તેણીએ સુંદર મોટું જિનાલય બંધાવેલ देवदत्ता નામે દાસી હતી, એક વખત કોઈ દાસીનું તેના હાથે મૃત્યુ થતાં, દીક્ષા લીધી.
भग. ५८७; पण्हा.(मू.२०-)वृ.
निसी.(भा.३१८३-)वृ. आव.चू.१.पृ.३९९, ४००; २-पृ.१६४; उत्त.नि.९५+वृ.

१-पभावती *(प्रभावती)* જુઓ 'पउमावती'
भग.५८८;

२-पभावती *(प्रभावती)* જુઓ 'पभावई-२'
नाया.८१;

१-पभास *(प्रभास)* ભ.મહાવીરના અગીયારમાં ગણધર, તે રાજગૃહીના बल

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અને अइभद्दा ના પુત્ર હતા. તે એક વિદ્વાન્ બ્રાહ્મણ હતાં. તેને મોક્ષે છે કે નહીં ? તે શંકા હતી ભ.મહાવીરે આ શંકા નિર્મૂળ કરતા તેણે દીક્ષા લીધી. ચાલીશમે વર્ષે મોક્ષે ગયા.
सम.१९; आव.नि.५९५-५९८;

२-पभास *(प्रभास)* સાકેતનગરનો એક ચિત્રકાર. તે તેની કળા માટે પ્રસિદ્ધ હતો, રાજા महब्बल તેની કળાથી ઘણો પ્રસન્ન થયો.
आव.नि.१२९२; आव.चू.२.-पृ.१९४,१९५;

पयावइ *(प्रजापति)* પોતનપુરના રાજા रिवुपडिसतु નું બીજું નામ, તેની પત્ની भद्दा હતી, તેનાથી अयल અને मियावई નો જન્મ થયો. રાજાએ પોતાની જ પુત્રી मियावई સાથે લગ્ન કર્યા. ભ.મહાવીર જ્યારે तिविट्ठ નામે વાસુદેવ થયા ત્યારે તે पयावई રાજા અને રાણીના मियावई પુત્ર હતા.
ठा.८१२; सम.३२२;
आव.नि.४४८; आव.चू.१-पृ २३३;

परसुराम *(परशुराम)* તાપસ जमदग्गि અને रेणुगा ના પુત્ર, તેનું મૂળ નામ राम હતું परसु (કુહાડી) ચલાવવામાં નિષ્ણાંત હોવાથી તે परसुराम કહેવાયા. તેની માતા रेणुगा એ પોતાના જ બનેવી अनंतवीरिय સાથે સંભોગ કર્યો અને એક પુત્ર થયો.परसुरामे ગુસ્સે ભરાઈ ત્રણેને મારી નાંખ્યા. सुभूम ચક્રવર્તીએ પરશુરામને મારી નાંખ્યા.
आया.चू.पृ.४९; आया.(मू.६३)वृ.
सूयचू.पृ.२०९; सूय.(मू.४२०-)वृ.
जीवा. १०५+वृ. भत्त. १५३;

परासर *(पराशर)* એક બ્રાહ્મણ તાપસ અને તેના અનુયાયી
उव.४५;

पव्वयअ *(पर्वतक)* બીજા વાસુદેવ 'दुविट्ठ' નો પૂર્વજન્મ, તેના ધર્માચાર્ય सुभद्द હતાં
सम. ३२८,३३०,३३३; सम.३३०-वृ.

पसन्नचंद *(प्रसन्नचन्द्र)* પોતનપુરના રાજા, તે सोमचंद અને धारिणी ના પુત્ર હતા તેણે દીક્ષા લીધી. એક વખત તે ધ્યાન માં સ્થિત હતાં. તેમના પુત્રની સ્થિતિ સાંભળી મન ક્રોધીત થયું. મનથી યુદ્ધ શરૂ કર્યું પણ પછી પોતે સાધુ છે તે ખ્યાલ આવતા પશ્ચાતાપ થયો, કેવળજ્ઞાન પામી, મોક્ષે ગયા.
आया.चू.पृ.१७९; ठा.(मू.६१-)वृ;
निसी.(भा.५४२४-)चू.
आव.नि.११६२ ; आव.चू.१-पृ.४५६;

१-पसेनइ *(प्रसेनजित्)* રાજા 'अंधगवण्हि' અને રાણી 'धारिणी' ના પુત્ર ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી, શત્રુંજયતીર્થે મોક્ષે ગયા.
अंत.२,६;

२-पसेनइ *(प्रसेनजित्)* આ અવસર્પિણીના બારમાં કુલકર, જેના શાસનમાં धिक्कार દંડ નીતિ હતી.
ठा.६४९; सम.२६०;
जंबू. ४१,४२; आव.नि.१५५,१५६;

३-पसेनइ *(प्रसेनजित्)* શ્રાવસ્તીનો રાજા
उत्त.नि.२५३+वृ.

४-पसेनइ *(प्रसेनजित्)* કુશાગ્રપુરનો રાજા, તે सेणिअ ના પિતા હતા. ભ૦પાર્શ્વ ના અનુયાયી હતા. તેની પુત્રી पभावती ના 'पास' સાથે લગ્ન થયેલા.
आव.चू.१.-पृ.५४६, २-पृ. १५८;
नंदी.(मू.९८-)वृ.

पसेनइय *(प्रसेनजित्)* જુઓ 'पसेनइ-२'
सम.२६०; आव.नि. १५५;

पह *(प्रभ)* જુઓ पभास (તેનું બીજું નામ)
आव.नि.१२९२;

पहराअ *(प्रह्लाद)* આ અવસર્પિણીમાં થયેલ ભરતક્ષેત્રના સાતમાં પ્રતિવાસુદેવ, જે વાસુદેવ 'दत्त' ના હાથે મરાયા.
सम.३४१; आव.नि.४२;

पाणिनि *(पाणिनि)* એક વૈયાકરણી, दसवेयालियचूण्णि માં તેના સૂત્રો નોંધાય છે. તેણે प्राकृतलक्षण પણ બનાવેલ.
वव.(भा.प-)वृ. पिंडनि.(२०,३४,१३८-वृ)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दस.चू.पृ.६१-६४,१३३-१३६,१९२-१९३;

१-पारासर *(पाराशर)* એક અન્યતીર્થિ સાધુ
सूय.२२७+वृ.

२-पारासर *(पाराशर)* જુઓ 'किसि पारासर'
उत्त.नि.११४+वृ.

१-पालअ *(पालक)* કુંભકારનગરના રાજા दंड/दंडक નો પાપી મંત્રી, એક વખત **खंधअ/खंधग** દ્વારા વાદમાં હાર્યો. જ્યારે खंधग આચાર્ય બન્યા ત્યારે તેને ૫૦૦ સાધુ સહિત ઘાણીમાં પીલી નાંખેલ.
संथा. ५८-६०;

२-पालअ *(पालक)* જુઓ 'पालग'-२
आव.नि.१११२; आव.चू.२-पृ.१८९;

पालक *(पालग)* જુઓ 'पालअ-१'
उत्त.(नि.११२-)वृ.

पालक्क *(पालक)* જુઓ 'पालअ-१'
जिय.भा.५२८;

१-पालग *(पालक)* જુઓ 'पालअ-१'
सूय. (मू.५७६-)वृ. निसी.(भा.५७५१-)वृ. वव.(भा.४४१४-)वृ. जिय.भा.५२८; उत्त.नि.११२+वृ. उत्त.चू.पृ.७३;

२-पालग *(पालक)* ઉજ્જૈની નો રાજા, તે રાજા **पज्जोअ** નો પુત્ર અને **गोपालअ** નો ભાઈ હતો, તેના પુત્રનું નામ '**अवंतिवद्धन**' અને '**रज्जवद्धन**' હતું.
आव.नि.१२८५; आव.चू.२-पृ.१८९;

३-पालग *(पालक)* વાસુદેવ 'कण्ह' નો એક પુત્ર, જે અભવીનો જીવ હતો.
निसी.(भा.१३-)चू. आव.नि. १११२; आव.चू.२.पृ.१९;

४-पालग *(पालक)* कालसोयरिय નો પુત્ર અને 'अभय' કુમારનો મિત્ર.
आव.(नि.१२८४-)वृ.

पालित्त *(पादलिप्त)* એક આચાર્ય, જ્યારે રાજા मुरुंड ને મસ્તકશૂળ ઉત્પન્ન થયું, બધાં વૈદ્યો નિષ્ફળ ગયા, ત્યારે આચાર્ય पालित्ते મંત્ર શક્તિથી રાજાનું દર્દ મટાડેલ, તેઓ મંત્ર સિદ્ધ હતા. તેના ચમત્કારો જાણી રાજાએ તેને **कालज्ञान** તથા **जोइसकरंडक** ની વૃત્તિ લખવા વિનંતી કરેલ. આચાર્યશ્રીનું મૂળ નામ **नागेन्द्र** હતું, આઠ વર્ષની ઉંમરે તેણે આચાર્ય **संगमसिंह** પાસે દીક્ષા લીધેલી.
जीवा.(मू.१०५-)वृ. सूर.(मू.३५-)वृ. चंद.(मू.३९-)वृ. निसी.(भा.४४६०-चू) बुह.भा.४९१५+वृ. वव.(भा.४४६-)वृ. जिय.भा. १४४४; आव.चू.१-पृ. ५५४; पिंडनि. ५३६,५३७; नंदी. (मू.१०२-)वृ.

पालित्तग *(पादलिप्तक)* જુઓ 'पालित्त'
बुह.भा.४९१५; आवचू.२-पृ.५५४; पिंडनि.५३६;

पालिय *(पालित्त)* ચંપાનગરીનો એક વણિક તે ભ.મહાવીરનો શ્રાવક હતો, **समुद्दपाल** તેનો પુત્ર હતો.
उत्त.७७३; उत्त.चू.पृ.२६१;

पास *(पार्श्व)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના તેવીસમાં તીર્થંકર, વાણારસીના રાજા '**अस्ससेन**' અને રાણી '**वामा**' ના પુત્ર. તેણે રાજકુમાર અવસ્થામાં લાકડું ચીરાવી સર્પ બચાવ્યાની વાત પ્રસિદ્ધ છે. તેના દેહનો વર્ણ લીલો હતો, ૩૦૦ પુરુષો સાથે દીક્ષા લીધી. તેઓને આઠગણ અને આઠ ગણધર હતા. ૧૦૦ વર્ષ આયુ પાળી મોક્ષે ગયા.
ठा.२४३,४३०,४४८,५७१,७२८;
सम.८,१३,४१,९९,११४,१८४,१८८,१९२,२०५, २६३-३११;
भग.२६८,४३५; नाया.२२०-२२६,२३३;
आव.६,४३; आवा.नि.२२१-२३४; २५२-२५४,२९९,३७१,३७७,३८४-३८९,१०९८;
आव.भा.१६२; आव.चू.१-पृ.१५१,२-२०२
उत्त.चू.पृ.२३,२६४; नंदी. १९;

पिउदत्त *(पितृदत्त)* શ્રાવસ્તીનો એક ગાથાપતિ, તેની પત્ની **सिरिभद्दा** હતી.
आव.नि.४८०; आव.चू.१-पृ.२८;

पिउसेनकण्ह *(पितृषेणकृष्ण)* રાજા **सेणिअ**

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અને રાણી **पिउसेनकण्हा** નો પુત્ર, રાજા ✦**चेडग** સાથે યુદ્ધમાં હણાઈને નરકે ગયો.
निर. ४,२१;

पिउसेनकण्हा *(पितृषेणकृष्णा)* રાજા **सेणिअ** ની પત્ની. ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, વિવિધ તપો કર્યા. અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४७,५८;

१.**पिंगलअ** *(पिङ्गलक)* ભ.મહાવીરના એક સાધુ જેણે **खंदअ** પરિવ્રાજકને કેટલાંક પ્રશ્નો પૂછેલ, જેને **खंदअ** ઉત્તર આપી ન શક્યા.
भग. ११२;

२-**पिंगलअ** *(पिङ्गलक)* એક તાપસ, તે તેની જ સુચનાનો ભોગ બનેલ.
ठा.(मू.३६०-)वृ. दस.चू.पृ.५३;

पिंगला *(पिङ्गला)* ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' ની એક પત્ની (રાણી)
उत्त.नि.३५३+वृ.

पिट्ठिमाइअ *(पृष्ठिमात्रक)* વાણિજયગ્રામની **भद्दा** સાર્થવાની નો પુત્ર. ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સર્વાર્થસિદ્ધ ગયા.
अनुत्त. ८,११;

पिढर *(पिथर)* કંપિલપુરનો રાજા, તેની પત્નીનું નામ **जसवई** હતું, **गागलि** તેનો પુત્ર હતો
आव.चू.१.पृ.३८१; आव.(नि.९६४-)वृ. उत्त.(नि.२८४-)वृ.

१-**पियंगु** *(प्रियङ्गु)* વર્ધમાનપુરના સાર્થવાહ **घनदेव** ની પત્ની. **अंजू** ની માતા.
विवा.३४;

२-**पियंगु** *(प्रियङ्गु)* ચંપાના રાજા 'मित्तप्पभ' ના મંત્રી, **धम्मघोस** ની પત્ની, તેણી એ જ નગરના વેપારી **धनमित** ના પુત્ર **सुजात** પ્રતિ ઘણી આકર્ષાયેલી.
आव.नि.१२९७; आव.चू.२-पृ.१९७;

पियकारिणी *(प्रियकारिणी)* ભ.મહાવીરની માતા ત્રિશલાનું બીજું નામ જુઓ 'तिसला'
आया. ५११;

पियचंद *(प्रियचन्द)* કનકપુરનગરનો રાજા જેની પત્ની **सुभद्दा** હતી, તેના પુત્રનું નામ **वेसमण** હતું. પૌત્ર **धनवई** હતો.
विवा. ४२;

पियदंसणा *(प्रियदर्शना)* ભ૦મહાવીરની પુત્રી. જેનું બીજું નામ 'अनोज्जा' છે. જુઓ 'अनोज्जा' તેનું **जसवई** નામ પણ છે.
आव.भा.८०, आव.चू.१.पृ.२४५,४१६,४३८

१-**पियमित्त** *(प्रियमित्र)* ભ.મહાવીરનો એક પૂર્વભવ. તે **मूया** નગરીના રાજા **धनंजय** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર હતા. તેઓ ચક્રવર્તી હતા અને **पुट्टिल** પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.नि.४२५,४४९,४५० आव.चू.१-पृ.२३५

२-**पियमित्त** *(प्रियमित्र)* આ અવસર્પિણીના છઠ્ઠા વાસુદેવ **पुरिसपुंडरीअ** નો પૂર્વભવ. તેણે પત્ની પ્રેમને કારણે નિયાણું કરેલ.
सम.३२८,३३०;

पियसेन *(प्रियसेन)* ઈન્દ્રપુર નગરની કોઈ ગાણિકાનો પુત્ર. જેને બચપણમાંજ નપુંસક કરાયો હતો. **उज्झियअ** નો આગામીભવ
विवा.१७;

पिया *(प्रिया)* ભ૦પાર્શ્વના શાસન સમયે રાજગૃહીના એક ગાથાપતિ **सुदंसण** ની પત્ની, તેને 'भूया' નામ પુત્રી હતી.
ठा.(मू.९७५-)वृ. पुप्फ.३;

पीढ *(पीठ)* પુંડરીગિણી નગરીના રાજા **वारिसेण** નો પુત્ર, તેના ભાઈ ચક્રવર્તી **वइरनाभ** જે ભ.**उसभ** નો પૂર્વભવ હતો.
आव.नि.१७६; आव.चू.१-पृ.१३३,१८०;

पीढर *(पीठर)* જુઓ. 'पिढर'
आव.चू.१-पृ.३८२;

१-**पुंडरीअ/पुंडरीय** *(पुण्डरीक)* મહાવિદેહની પુષ્કલાવતી વિજયની પુંડરિકીણી નગરીના રાજા 'महापउम' નો પુત્ર. જેને **कंडरीय** નામનો ભાઈ હતો. કંડરીકે દીક્ષા લીધી, પુંડરીકરાજાએ શ્રાવક પણું સ્વીકાર્યુ, કંડરીક જ્યારે શિથીલ બની પાછા આવ્યા ત્યારે તેને રાજ્ય સોંપી પુંડરીકે સાધુપણું અંગીકાર કર્યું,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શારીરિક વેદના સહન કરી, સમાધિ મૃત્યુ પામી, સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને ગયા.
आया.चू.पृ.५८; आया.(मू.७३-)वृ. नाया. २१३-२१८; मरण. ६३८; आव.चू. १-पृ.३८४-३८९;

२-**पुंडरीय** *(पुण्डरीक)* સાકેતનગરનો રાજા, નાના ભાઈ **कंडरीय** ની પત્ની મેળવવા માટે તેણે **कंडरीय** ને મારી નાંખેલ.
आव.नि.१२८३-८४; आव.चू.२-पृ.१९१-९२;

पुट्टसाल *(पोट्टशाल)* જુઓ **पोट्टसाल**.
उत्त.नि.१७२+वृ.

१-**पुट्टिल** *(पोट्टिल)* ભ૦મહાવીર તેના પૂર્વભવમાં જયારે તે ચક્રવર્તી **पियमित्त** હતા, તે વખતના તેના ધર્માચાર્ય.
आव.नि.४५०; आव.चू.१-पृ.२३५;

२-**पुट्टिल** *(पोट्टिल)* ભ૦મહાવીર જયારે પૂર્વભવમાં **नंदन** નામે હતા તે વખતના તેમના દીક્ષાદાતા આચાર્ય.
आव.नि.४५१; आव.चू. १-पृ.२३५;

३-**पुट्टिल** *(पोट्टिल)* આગામી ઉત્સર્પિણીમાં થનારા ચોથા તીર્થંકર ભ૦ **सयंपभ** નો પૂર્વભવ જેણે મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધેલી.
ठा.८७०+वृ. सम.३५५,३६१;

पुट्टिल *(प्रोष्ठिल)* હસ્તિનાપુરની **भद्दा** સાર્થવાહિનીનો પુત્ર ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ સર્વાર્થસિદ્ધે દેવ થયા.
ठा.८७०+वृ. अनुत्त.९,१३;

पुढवीसिरी *(पृथ्वीश्री)* ઈન્દ્રપુરનગરની એક ગણિકા, જે ચૂર્ણાદિ પ્રયોગથી વશીકરણ કરતી અને ભોગ ભોગવતી, જે મરીને નરકે ગઈ, ત્યાંથી વર્ધમાનપુરમાં **अंजू** તરીકે જન્મી,

पुणनंद *(पूर्णनन्द)* જુઓ. 'पुण्णनंद'
आव.नि.३२८;

पुण्णकलस *(पूर्णकलश)* ભ૦મહાવીરને શેતાન સમજીને તેના પર તલવાર વડે આક્રમણ કરનાર, શક્રેન્દ્રએ તેને મારેલ.
आव.नि.४८३; आव.चू.१-पृ.२९०;

पुण्णनंद *(पूर्णनन्द)* જુઓ. 'नंद' ભ.'सेज्जंस' ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम.२९१;

१-**पुण्णभद्द** *(पूर्णभद्र)* વાણિજ્યગ્રામનો એક ગાથાપતિ, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, વિપુલ પર્વત પર મોક્ષે ગયા.
अंत. २५,३५;

२-**पुण्णभद्द** *(पूर्णभद्र)* મણિવતી નગરીનો એક ગાથાપતિ, સ્થવિર ભગવંત પાસે દીક્ષા લીધી. એક માસની સંલેખના સ્વીકારી મૃત્યુબાદ સૌધર્મકલ્પે **पुण्णभद्द** દેવ થયો. ભ.મહાવીર પાસે આવી નાટ્ય દેખાડેલ.
पुप्फि.९;

पुण्णसेन *(पूर्णसेन)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર, ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને દેવ થયા.
अनुत्त.५,६;

पुण्णा *(पूर्णा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ એક વાણવ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया.२३०;

पुत्थी *(पुस्ति)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની એક રાણી.
उत्त. (३५३-)वृ.

१-**पुनव्वसु** *(पुनर्वसु)* રિષ્ટપુરનો એક રહીશ, જે દશમાં તીર્થંકર '**सीयल**' ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા હતા.
सम.२९१; आव.नि.२३४,३२८;

२-**पुनव्वसु** *(पुनर्वसु)* આઠમાં વાસુદેવ '**नारायण**' (લક્ષ્મણ) ના પૂર્વ જન્મનો જીવ '**समुद्द**' તેના ધર્માચાર્ય હતા..
सम. ३२८,३३०,३३४,३३७

पुप्फकेउ *(पुष्पकेतु)* પુષ્પભદ્રનગરનો રાજા, તે **पुप्फसेन** પણ કહેવાય છે. તેને **पुप्फचूल** અને **पुप्फचूला** નામે પુત્ર-પુત્રી હતાં. **पुप्फचूला** તેની પત્ની (રાણી) હતી.
बुह.(भा.१३४९-)वृ. आव.चू.१-पृ. ५५९; २-पृ.१७७; आव.(नि.९४९-)वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१-पुप्फचूल *(पुष्फचूल)* પુષ્પપુરનો રાજા, તે પુप्फकेतु અને पुप्फवती નો પુત્ર હતો, તેના લગ્ન તેની બહેન पुप्फचुला સાથે થયેલા. તેણે દીક્ષા લીધી, એક દેવે पुप्फचूला નું રૂપ લઈ તેના ધ્યાન ભંગ કરવા પ્રયત્ન કરેલ, પણ તે નિશ્ચલ રહ્યા.

बुह.भा.१३४९-१३५१+वृ.

२-पुप्फचूल *(पुष्पचूल)* ચંપાનગરીનો રાજા અને ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' નો મિત્ર.

उत्त.नि.३३६+वृ.

१-पुप्फचूला *(पुष्पचूला)* ભ.પાર્શ્વના મુખ્ય સાધ્વી, જેની પાસે काली,राइ વગેરે તથા भूया વગેરેએ દીક્ષા લીધેલ

सम.३११; नाया. २२०,२४०;
पुप्फ.२; आव.चू.१-पृ.१५९;

२-पुप्फचूला *(पुष्पचूला)* હસ્તિશીર્ષનગરના રાજા 'अदीनसत्तु' ના પુત્ર सुबाहु કુમારની ૫૦૦ પત્નીઓમાં મુખ્ય (રાજવધૂ) પત્ની

विवा.३७;

३-पुप्फचूला *(पुष्पचूला)* પુષ્પભદ્રનગરના રાજા पुप्फकेतु અને રાણી पुप्फवती ની પુત્રી, તેના ભાઈ पुप्फवई સાથે તેના લગ્ન થયેલા રાણી पुप्फवई ને તે ન ગમ્યું. તેણી દીક્ષા લઈ, મૃત્યુબાદ દેવ થઈ ત્યારે તેણીના પ્રતિબોધથી पुप्फचूला એ દીક્ષા લીધી अण्णियापुत्त આચાર્યની શુદ્ધ વૈયાવચ્ચ થકી કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષે ગયા.

ठा.(मू.८९८-)वृ. बुह.भा.१३४९-५१;
आव.नि. ११९४; आव.चू. १-पृ.५५९;
२-पृ. ३६,१७७,१७८; नंदी(मू.१०७-)वृ.

पुप्फदंत *(पुष्पदन्त)* 'सुविधि' નામથી પ્રસિધ્ધ એવા આ ચોવીસીના નવમાં તીર્થંકર. કાગંદીના રાજા सुग्गीव અને રાણી रामा ના પુત્ર જુઓ. 'सुविहि'.

सम.२६५-२७३,२७८,२८६-२७८,३०५;
आव.४-४१; आव.नि.२२५,२५४;
२५७,२६१,२६६,३०२,३०७,३२४,३२८,३७६,
३७८,३८५,३८८,१०९१; नंदी.१८;

पुप्फदत्त *(पुष्पदन्त)* એક સાધુ, જેને उसभदत्त ગાથાપતિએ શુદ્ધ આહાર દાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ કથા જુઓ 'सुजात'

१-पुप्फवई *(पुष्पवती)* જુઓ 'पुप्फवती'

बुह.भा.१३५१; आव.(नि.९४९-)वृ.

२-पुप्फवई *(पुष्पवती)* આ ચોવીસીના વીસ માં તીર્થંકર ભ૦ 'मुनिसुव्यय'ના પ્રથમ શિષ્યા

सम.३१०;

३-पुप्फवई *(पुष्पवती)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.

नाया.२३१;

पुप्फवती *(पुष्पवती)* પુષ્પપુરના રાજા पुप्फकेउ ની પત્ની તેણીએ દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ દેવ બની, પુત્રી पुप्फचुला ને પ્રતિબોધ કરી સાચો માર્ગ દેખાડ્યો.

बुह.भा.१३५१+वृ. आव.चू.१.पृ.५५९;
२-पृ.१७७,१७८; नंदी.(मू.१०७-)वृ.

१-पुप्फसाल *(पुष्पशाल)* વસંતપુરનો વિખ્યાત ગાયક, भद्दा નામની એક ગાથાપતિ પત્ની તેના સંગીતમાં એટલી તલ્લીન બની કે તે ઉપલા માળેથી પડીને મૃત્યુ પામી.

आया.(मू.११०-)वृ. आव.चू.१-पृ.५२९-३०
आव.(नि.९१८-)वृ.

२-पुप्फसाल *(पुष्पशाल)* ગોબ્બર ગામનો એક ગાથાપતિ.

आव.चू.१-पृ.४६९;

पुप्फसालसुअ *(पुष्पशालसुत)* ગોબ્બરગામના ગાથાપતિ पुप्फसाल નો પુત્ર, તે ઘણાં દયાળુ અને સેવાભાવી હતો.

आया.चू.पृ.१२०; आव.नि.८४७;
आव.चू.१-पृ.४६९;

पुप्फसेन *(पुष्पसेन)* पुप्फकेउ નું બીજું નામ

आव.चू.१.पृ.५५९; आव.(नि.९४९-)वृ.

पुरंदरजसा *(पुरन्दरयशा)* રાજા जियसत्तु ની પુત્રી खंदअ ની બહેન दंडगी રાજાની પત્ની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

તેણીએ ભ. मुनिसुव्वय દીક્ષા લીધી .
निसी.(भा.५७५१-)चू.बुह.(भा.३२७२-)वृ. वव.(भा.४४१४-)वृ, उत्त.नि.१११-११२+वृ. उत्त.चू.पृ.७३;

पुरिसपुंडरीअ *(पुरुषपुण्डरीक)* આ અવસર્પિણી માં ભરતક્ષેત્રના છઠ્ઠા વાસુદેવ, છઠ્ઠા બળદેવ 'आनंद'ના ભાઈ ચક્રપુરના રાજા 'महासिव' અને રાણી लच्छिमई ના પુત્ર તેણે પ્રતિ વાસુદેવ बालि ની હત્યા કરી હતી.
सम.३२८,३३०,३३४,३३७,३४०;
आव.नि.४०३-४१३; आव.भा.४०,४१;

पुरिससीह *(पुरुषसिंह)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પાંચમાં વાસુદેવ, બલદેવ सुदंसण ના ભાઈ अस्सपुर ના રાજા सिव અને રાણી अम्मया ના પુત્ર, તેણે निसुंभ પ્રતિવાસુદેવને મારેલ.
ठा. ९३०; सम.३२१-३४५;
आव.नि.४०३-४१३; आव.भा.४०,४१;

१-पुरिससेन *(पुरुषसेन)* રાજા वसुदेव અને રાણી धारिणी નો પુત્ર ભં.અરિષ્ટનેમિપાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत. १६,१७;

२-पुरिससेन *(पुरुषसेन)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, દીક્ષા લઈ અનુત્તર વિમાને ગયા.
अनुत्त.१,२;

पुरिसुत्तम *(पुरुषोत्तम)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા વાસુદેવ, બળદેવ 'सुप्पभ' ના ભાઈ बारावई રાજા सोम અને રાણી सीया ના પુત્ર, મરીને છઠ્ઠી નરકે ગયા.
ठा.९३०; सम.३२१-३४५;
आव.नि.४०३-४१३; आव.भा.४०,४१;

पुस्स *(पुष्य)* સેયપુરનો રહીશ, જેણે નવમાં તીર્થંકર सुविहि ને પ્રથમ ભિક્ષા આપેલી
सम. २९१; आव.नि.३२४,३२८;

पुस्सभूति *(पुष्यभूती)* જુઓ 'पूसभूति'
बुह.भा.६२९०; वव.भा.२०४;
वव.(भा.११८८-)वृ.

पुस्समित्त *(पुष्यमित्रा)* જુઓ पूसमित्त
आया.चू.पृ.२;

१-पुहई *(पृथिवी)* पइट्ठ રાજાની પત્ની (રાણી) અને સાતમાં તીર્થંકર 'सुपास' ની માતા.
सम.२६९; आव.नि.३८५;

२-पुहई *(पृथिवी)* આ અવસર્પિણીના ત્રીજા વાસુદેવની 'सयंभू' માતા.
सम.३२४; आव.नि.४०९;

३-पुहई *(पृथिवी)* ભ.મહાવીરના પ્રથમ ત્રણ ગણધરના માતા, 'वसुभूइ' ની પત્ની.
आव.नि.६४८,६४९;

४-पुहई *(पृथिवी)* રાજા सालवाहन ની પત્ની એક વખત તેણીએ પોતાના પતિ જેવા વસ્ત્રો પહેરી તેની જેમજ પ્રવૃત્તિ કરેલી.
वव.भा.२६४१+वृ.

पूतना *(पूतना)* महासउनि ની પત્ની, એક વિદ્યાધરી, વાસુદેવ-બળદેવ તેના વૈરી હતા.
पण्हा.१९+वृ.

१-पूरण *(पूरण)* બેભેલ સંનિવશનો એક ધનાઢ્ય ગૃહસ્થ, જેણે તાપસ દીક્ષા લીધેલી, અનશન કરી, મૃત્યુબાદ ચમરેન્દ્ર થયો, તેણે ચમરેન્દ્ર રૂપે શક્રેન્દ્રની શોભા ભ્રષ્ટ કરવા ઉત્પાત મચાવ્યો. ભ.મહાવીરનું શરણ લેતા. શક્રેન્દ્રએ તેને મુક્ત કર્યો.
भग.१७२;

२-पूरण *(पूरण)* ભ.મલ્લિનો જીવ જે પૂર્વ ભવમાં 'महब्बल' કુમાર હતો, તે વખતનો એક મિત્ર જેણે महब्बल સાથે દીક્ષા લીધેલી
नाया.९६;

३-पूरण *(पूरण)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी નો પુત્ર. ભ.અરિષ્ટ પાસે દીક્ષા લીધી. ૧૬ વર્ષ ચારિત્ર પાળી મોક્ષે ગયા.
अंत.८;

पूस *(पुष्य)* એક નિમિત્તજ્ઞ-જ્યોતિષ જેણે ભ.મહાવીર ના પગની છાપમાં ચક્રવર્તી ના લક્ષણ જોયેલા, પગલાને આધારે તે थूणाग સંનિવેશ પહોંચ્યો ત્યારે જોયું કે આ તો સાધુ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

છે. તે પોતાના જ્ઞાન વિશે શંકાશીલ બન્યો. શક્રેન્દ્રએ તેની શંકા દૂર કરી.
आव.नि.४७३; आव.चू.४-पृ.३८२;

पूसनंदि *(पुष्यनन्दि)* રોહીતકનગરના રાજા **वेसमणदत्त** અને રાણી **सिरिदेवी** નો પુત્ર, તેના વિવાહ **देवदत्ता** સાથે થયેલ,
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.३३;

पूसभूति *(पुष्यभूति)* આચાર્ય **पूसमित्त** ના ધર્મગુરુ. તે ધ્યાનમાં નિષ્ણાંત હતા. **सिंबवद्धन** ના રાજા '**मुंडिअ**' ને તેણે પ્રભાવીત કરેલા.
बुह.भा.६२९०; वव.(भा.११७२,११८०-)वृ.
आव.नि.१३१७+वृ. आव.चू.२-पृ.२१०;

१-पूसमित्त *(पुष्यमित्र)* **पूसभूति** ના શિષ્ય તે એક એવા સાધુ હતા. જે **पूसभूति** દ્વારા ગ્રહણ કરાયેલા ગહન ધ્યાન વખતે તેના બાહ્ય લક્ષણો સમજી શકતા હતા.
आव.नि.१३१७+वृ. आव.चू.२.-पृ.२१०;

२-पूसमित्त *(पुष्यमित्र)* ભ.મહાવીરનો એક પૂર્વભવ, તે થૂણાનગરીના બ્રાહ્મણ હતા.
आव.नि.४४२; आव.चू.१-पृ.२२९;

३-पूसमित्त *(पुष्यमित्र)* એક આચાર્ય જે શિસ્ત વ્યવહારના પાલન અને નિરીક્ષણમાં માનતા
वव.(भा.१७०२-)वृ.

४-पूसमित्त *(पुष्यमित्र)* આચાર્ય **रक्खिय** ના ત્રણ શિષ્યો હતા, જેના નામને અંતે **पूसमित्त** શબ્દ આવતો હતો. જેમકે. **दूब्बलियपूसमित्त**
आया.चू.पृ.२; सूय.चू.पृ.५;
निसी.भा.५६०७; आव.भा.१४२;
आव.चू.१-पृ.४०९;

पूसा *(पुष्या)* કંપિલપુરના શ્રાવક કુંડકોલિક ના પત્ની અને બારવ્રતધારી શ્રાવિકા,
उवा. ३७,६२;

पेढाल *(पेढाल)* અનેક વિદ્યાઓનો જ્ઞાતા એવો એક પરિવ્રાજક, પોતાની વિદ્યા કોઈ સુપાત્રને આપવા તેણે ભ્રમરરૂપ ધારણ કરી પોતાનું વીર્ય **सुजेट्ठा** સાધ્વીની યોનિમાં દાખલ કર્યું. એક પુત્ર ઉત્પન્ન થયો, તેનું નામ **सच्चइ** પાડેલ, તેણે જ **पेढाल** ને મારી નાંખેલ
आया.चू.पृ.९७; आया.(मू.१०६-)वृ.
ठा.(मू.८७४-)वृ. निसी.(भा.३७४४-)वृ.
आव.चू.२-पृ.१७४,१७५;
आव.(नि.१२८४-)वृ.

१-पेढालपुत्त *(पेढालपुत्र)* જુઓ '**उदअ-१**'
सूय. ७९६-८०६;

२-पेढालपुत्त *(पेढालपुत्र)* વાણિજ્યગ્રામની **भद्दा** સાર્થવાહિનીનો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ સર્વાર્થ સિદ્ધે ગયા.
अनुत्त.९,१३;

३-पेढालपुत्त *(पेढालपुत्र)* ભરતક્ષેત્રની આગામી ચોવીસીમાં થનારા આઠમાં તીર્થંકર જે પૂર્વ ભવમાં '**नंद**' નામે હતા.
ठा.८७१; सम. ३५६,३६१;

पेल्लअ *(प्रेरक)* રાજગૃહીના **भद्दा** સાર્થવાહિની નો પુત્ર. ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને ઉત્પન્ન થયા.
अनुत्त.८,१३;

पोक्खलि *(पुष्कलिन्)* શ્રાવસ્તીનગરીમાં રહેતો ભ.મહાવીરનો એક શ્રાવક અને '**संख**' શ્રાવકનો મિત્ર કથા જુઓ. '**संख**'
ठा.(मू.८७०-)वृ. भग.५३१;

पोग्गल *(पुद्गल)* આલભિકાનગરીનો એક પરિવ્રાજક, તે વેદ આદિનો જ્ઞાની હતો, તેને વિભંગજ્ઞાન થયું. ભ.મહાવીર પાસે શંકાનું સમાધાન થતા દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
भग.५२८;

पोट्ट *(पोट्ट)* જુઓ '**पोट्टसाल**'
आव.चू.१-पृ.४२४;

पोट्टसाल *(पोट्टशाल)* જંબૂદ્વીપનો એક વિદ્વાન પરિવ્રાજક તે તેના પેટ ઉપર એક લોઢાંનો પટ્ટો બાંધી રાખતો. જેથી જ્ઞાનને કારણે તેનું પેટ ફાટી ન જાય, તે '**रोहगुत्त**' સાથે વાદમાં હાર્યો ગયો.
ठा.(मू.६८८-)वृ. निसी.भा.५६०२;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बुह (भा.७५६-)वृ. आव.नि.२९५२-५५;
आव.चू.१-पृ.४२४; उत्त.(नि.१७२-)वृ.

१-पोट्टिल *(पोट्टिल)* તેનું વૃત્તિમાં 'पुट्टिल' નામ છે. જુઓ. 'पुट्टिल'
अनुत्त.९,१३;

२-पोट्टिल *(पोट्टिल)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા નવમાં તીર્થંકર જે सुनंद જીવ છે.
सम. ३५६,३६१;

३-पोट्टिल *(पोट्टिल)* ભ૦મહાવીરનો એક પૂર્વભવ તેણે દશલાખ વર્ષ સાધુપણું પાળેલ.
सम. २१३;

४-पोट्टिल *(पोट्टिल)* મંત્રી तेयलिपुत्त ની પત્ની જે पोट्टिला હતી, તે મૃત્યુબાદ દેવ થઈ તે,
नाया. १५४;

५-पोट्टिल *(पोट्टिल)* એક સાધુ सयंपभ નો પૂર્વભવ. તે ભ.મહાવીરના શાસનમાં થયા.
ठा.८७०;

पोट्टिला *(पोट्टिला)* તેતલિપુરના સોની कलाद ની સુંદર પુત્રી, જેના લગ્ન રાજયના મંત્રી तेतलिपुत्त સાથે થયેલા, सुव्रता સાધ્વી પાસે તેણે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ પામી દેવ થયા, તે દેવે तेतलिपुत्त ને પ્રતિબોધ કરી દીક્ષા લેવડાવી
सूय.चू.पृ.२८; नाया.१४८-१५४;
विवा.(मू.३४-)वृ. आव.चू.१-पृ.४४९;

पोत्तपूसमित्त *(पोतपुष्यमित्र)* આચાર્ય रक्खिय ના એક શિષ્ય, તેના પાસે એક એવી૪ વિદ્યા હતી, જેના વડે તે ઈચ્છે ત્યારે વસ્ત્રો ઉત્પન્ન કરી શકતા હતા.
आव.भा.१४२; आव.चू.१-पृ.४०९;
आव.(नि.७७५-७७६-)वृ.

फग्गु *(फाल्गु)* ભ.अजिय ના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३०९;

फग्गुणी *(फाल्गुनी)* શ્રાવસ્તી નગરીના શ્રમણોપાસક 'लेइयापिता' (सालिहीपिता) ની પત્ની, તે વ્રતધારી શ્રાવિકા હતા.
उवा. ५८,६३;

फग्गुरक्खिय *(फल्गुरक्षित)* દશપુરના એક બ્રાહ્મણ सोमदेव નોપુત્ર, આચાર્ય रक्खिय ના નાના ભાઈ, તેની માતાએ रक्खिय ને ઘેર પાછા લાવવા મોકલેલ, પણ તેણે દીક્ષા લઈ લીધી
ठा.(मू.१६५,३८२-)वृ. आव.नि.७७६;
आव.चू.१-पृ.४०१,४०४; उत्त.(नि.९६-)वृ.

फग्गुसिरी *(फल्गुश्री)* ભરતક્ષેત્રમાં આ અવસર્પિણીમાં પાંચમાં આરાને અંતે થનાર એક શ્રાવિકા, જે ગુણવાન્ હશે. મૃત્યુ બાદ સૌધર્મકલ્પે ઉત્પન્ન થશે.
महानि. ८११;

फरसुराम *(परशुराम)* જુઓ 'परसुराम' માન કરવાથી દુઃખી થયેલ.
भत्त. १५३;

फलहिमल्ल *(फलधिमल्ल)* જુઓ 'फलिहमल्ल'
वव.(भा.३८३५-)वृ.आव.चू.२-पृ.१५२,१५३;
उत्त.चू.पृ.१०९;

फलिहमल्ल *(फलिहमल्ल)* એક પ્રસિદ્ધ મલ્લ, તે પહેલા भरुयच्च નગર પાસેના કોઈ ગામમાં રહેતો હતો. अट्टन નામનો મલ્લ તેને ઉજ્જૈની લઈ ગયો. ત્યાં તેણે સોપારગ ના मच्छियमल्ल ને હરાવેલ.
वव.(भा.३८३५-)वृ. आव.नि. १२७४;
आव.चू.२-पृ.१५२,१५३; उत्त.चू.पृ.१०९;
उत्त.(मू.११६-)वृ.

फुडा *(स्फुटा)* જુઓ 'अपराइया-१'
नाया.२३२;

१-बंधुमई *(बन्धुमती)* ભ.મલ્લિના ૫૫૦૦૦ સાધ્વીઓમાં મુખ્ય સાધ્વી. કથા જુઓ 'मल्लि'
सम.३१०; नाया. १०८;

२-बंधुमई *(बन्धुमती)* 'अज्जुनमालागार' ની સૌંદર્યવતી પત્ની કથા જુઓ 'अज्जुन-४'
अंत.२७;

बंधुमती *(बन्धुमती)* ગોબ્બર ગામના गोसमुखि ખેડુતની પત્ની.
आव.चू.१.पृ.२९७;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

बंधुसिरी *(बन्धुश्री)* મથુરાના રાજા सिरिदाम ની પત્ની, नंदिवध्धण તેનો પુત્ર હતો.
विवा.२९,३०;

१-बंभ *(ब्रह्मन्)* કંપિલપુરનો રાજા, ચક્રવર્તી बंभदत्त ના પિતા, તેને ચાર રાણીઓ હતી. इंदसिरी, इंदजसा, इंदवसु, અને चूलनी
उत्त.३३६+वृ. उत्त.चू.पृ.२१४;

२-बंभ *(ब्रह्मन्)* बारावई નોરાજા, બીજા વાસુદેવ दुविठ्ठ અને બીજા બળદેવ विजय ના પિતા. તેને उमा અને सुभद्दा નામની બે પત્ની(રાણી) હતી.
ठा. ८१२; सम. ३२२;
आव.नि.४०९-४११;

बंभचारि *(ब्रह्मचारिन्)* ભ૦પાર્શ્વના આઠ ગણધરોમાંના એક ગણધર
ठा. ७२८; सम. ९;

१-बंभदत्त *(ब्रह्मदत्त)* ભરત ક્ષેત્રમાં થયેલ એક ચક્રવર્તી, રાજા बंभ અને રાણી चूलनी નો પુત્ર, તે પૂર્વ ભવે કરેલ નિદાનના કારણે ચક્રવર્તી થયો, પૂર્વ ભવે તેનું નામ संभूत હતું.चित्त તેને ભાઈ હતો, જેની સાથે તેને પાંચભવનો સંબંધ હતો, તેને चित्त મુનિએ ધર્મારાધના માટે ઘણી પ્રેરણા કરી, પણ તે ધર્મી ન બની શક્યો. કામભોગ ન છોડવાથી સાતમી નરકે ગયો.
आया.चू.पृ.१९,७४,१२१,१९७,३८१;
ठा. १२०,३३७,६६३; सम.३१२-३२०;
जीवा.१०५; मरण. ३७७;
निसी.चू.(भा.५७२)चू.
आव.नि.३७५,३९३,३९८-४००,४१९;
आव.चू.१-पृ.२१५,३६६,४४६;
दस.चू.पृ.१०५,३२८; उत्त.४०७-४४०;
उत्त.नि.३५३+वृ. उत्त.चू.पृ.२१४;

२-बंभदत्त *(ब्रह्मदत्त)* અયોધ્યાનો એક રહીશ, બીજા તીર્થંકર 'अजिय' ને પ્રથમ ભિક્ષા આપેલ.
सम.२९०; आव.नि.३२३,३२७;

३-बंभदत्त *(ब्रह्मदत्त)* રાજગૃહીનો એક રહીશ તેણે વીસમાં તીર્થંકર ભ.મુનિસુવ્વય ને પ્રથમ ભિક્ષા આપેલ તને उसमसेन કહે છે.
सम.२९१; आव.नि.३२५,३२९;

बंभी *(ब्राह्मी)* ઋષભદેવ (उसभ) અને सुमंगला ની પુત્રી, ભગવંતે તેને સૌ પ્રથમ લિપિ શીખવી, જે बंभीलिपि કહેવાયછે. તેણીએ દીક્ષા લીધી. ત્રણ લાખ સાધ્વીઓમાં મુખ્ય સાધ્વી બન્યા, તેણે सुंदरी બહેન સાધ્વી સાથે જઈને ભાઈ बाहुबली ને બોધ પમાડેલ, છેલ્લે મોક્ષે ગયા.
ठा.४७३; सम.१६३,३०९;
भग.(मू.२-)वृ. जंबू.४४;
निसी.भा.१७१६; बुह.भा.३७३८,६२०१;
आव.भा.१३ आव.चू.१-पृ.१५२,१५६, १५८,१८२,२११;

१-बल *(बल)* હસ્તિનાપુરનો રાજા, રાણી પ્રભાવતી તેની પત્ની હતી. महाबल કુમાર પુત્ર હતો.
भग. ५१८-५२२;

२-बल *(बल)* વીતશોકા નગરીનો રાજા, તેને धारिणी આદિ ૧૦૦૦ રાણીઓ હતી, महाबल કુમાર નામે પુત્ર હતો.
नाया. ७६;

३-बल *(बल)* મહાપુર નગરનો રાજા, તેની પત્ની सुभद्दा હતી.महब्बल પુત્ર હતો.
विवा. ४३;

४-बल *(बल)* હસ્તિનાપુરનો એક ગાથાપતિ દીક્ષા લીધી. દેવ થયો. ભ.મહાવીર સન્મુખ નાટ્યવિધિ દેખાડી,વંદના કરી.
पुप्फि २,११;

५-बल *(बल)* એક યક્ષ જે પૂર્વભવમાં સર્પ હતો. જિનવચન શ્રદ્ધા થી યક્ષ દેવ થયેલો.
मरण. ५२२,५२३;

६-बल *(बल)* ભ.મહાવીરના અગીયારમાં ગણધર 'पभास' ના પિતા
आव.नि.६४८;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

७-बल *(बल)* એક બ્રાહ્મણ, જેણે ભ૦ મહાવીરને પ્રથમ ભિક્ષા આપી. તેને बहुल પણ કહે છે.
आव.चू.१.पृ.२२०;

८-बल *(बल)* જુઓ 'हरिएसबल'
उत्त.चू.पृ.२२०;

९-बल *(बल)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક
उव.४५;

१०-बल *(बल)* બળદેવનું ટુંકું નામ
आव.नि.४०२;

बलकोट्ट *(बलकोटय)* હરિકેશ જાતિના મુખિયા,हरिएसबल ના પિતા, गौरी તથા गंधारी ના પતિ.
उत्त नि.३२५+वृ. उत्त.चू.पृ.२०२;

बलदेव *(बलदेव)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા નવમાં બળદેવ, વાસુદેવ કૃષ્ણના ભાઈ, રાજા वासुदेव અને રાણી रोहिणी ના પુત્ર, પાંચ મહાન્ વીર માંના મુખ્ય વીર, તેની પત્નીનું નામ धारिणी હતું. તેના सुमुख, द्विमुख અને कूवअ ત્રણપુત્રો દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા, તેની रेवई નામની પત્નીથી निसढ નામ પુત્ર પણ હતો. તેનું બીજું નામ राम પણ છે તેમના ઋદ્ધિ સામર્થ્ય,ધજાનું ચિન્હ, દેખાવ આદિનું સુંદર વર્ણન पण्हावागरणं આવે છે. દ્વારિકાના દહન વખતે તે કૃષ્ણ વાસુદેવ સાથે દ્વારિકા છોડી ગયા. પછી દીક્ષા લીધી.
ठा.८१२,८१३; सम. ३२२-३३६;
नाया. ६३,१६९ अंत. ३,६४,२०;
पण्हा. १९;वण्हि.३ मरण४९८;
बुह. (भा.१७२-)वृ. आव.भा.४१;
आव.चू.१-पृ.११२,३५५; उत्त.चू.पृ.९५;
उत्त. (मू.८०-)वृ.

१-बलभद्द *(बलभद्र)* ભ૦મલ્લિ જયારે પૂર્વભવમાં महब्बल કુમાર હતા, તે महब्बल અને कमलसिरि નો પુત્ર.
नाया. ७६;

२-बलभद्द *(बलभद्र)*જુઓ 'बलदेव'
मरण.४९८;

३-बलभद्द *(बलभद्र)* સુગ્રીવનગરનો રાજા તેની પત્ની (રાણી) નું નામ 'मिया'હતું.તેનો પુત્ર बलसिरि જે मियापुत्त નામે પ્રસિદ્ધ હતો.
उत्त. ६१४,६१५; उत्त. नि.४०७+वृ.

४-बलभद्द *(बलभद्र)* ચક્રવર્તી 'भरह' પછી દીક્ષા લઈ મોક્ષે જનારા આઠ યુગપુરુષ રાજાઓમાંના એક, તે 'महब्बल' નામે પણ ઓળખાય છે. તે 'अइजसा' ના પુત્ર હતા.
ठा.७२७; आव.नि.३६३;
आव.चू.१-पृ.२६४;

५-बलभद्द *(बलभद्र)* રાજગૃહીના मूरिय વિસ્તારનો એક રાજા, તે શ્રાવક હતો. આચાર્ય आषाढ ના શિષ્ય કે જેણે 'अव्वत्त' મત કાઢેલો તે નિહ્નવ ને પાઠ ભણાવી માર્ગે વાળેલ
ठा.मू.६८८-)वृ. निसी.भा.५५९९;
आव.भा.१३०; आव.चू.१.-पृ४२१;
उत्त.नि.१६९+वृ.

६-बलभद्द *(बलभद्र)*૫૦૦ ચોરોનો સરદાર કપિલકેવલી દ્વારા પ્રતિબોધ પામી દીક્ષા લીધી.
उत्त.नि.२५८+वृ.

बलभानु *(बलभानु)* ઉજ્જૈનીના बलमित्त અન भानुमित्त ની બહેન भानुसिरि નો પુત્ર. તે આચાર્ય कालग દ્વારા બોધ પામ્યો.
नीसी.(भा.३१५३-)चू.

१-बलमित्त *(बलमित्र)* ઉજ્જૈનીનો રાજા, भानुमित्त તેનો નાનો ભાઈ હતો, भानुसिरी બહેન હતી.
निसी.(भा.३१५३-)चू. दसा.(नि.७०-)चू.

२-बलमित्त *(बलमित्र)* ભ.મલ્લિ પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરનાર એક રાજકુમાર.
नाया.१०७;

बलमेत्त *(बलमित्र)* જુઓ 'बलमित्त-१'
दसा.(नि.७०-)चू.

बलवीरिय *(बलवीर्य)* बलभद्द નો પુત્ર, જેનું બીજું નામ 'तेयवीरिय' હતું.
ठा.७२७; आव.नि.३६३;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.चू.१-पृ.२१४;

૧-बलसिरी *(बलश्री)* વીરપુરના રાજા 'वीरकण्हमित्त' ના પુત્ર, સુજાતકુમારની ૫૦૦ પત્નીમાં મુખ્ય પત્ની કથા જુઓ 'सुजात'

विवा.३९;

૨-बलसिरी *(बलश्री)* સુગ્રીવનગરના રાજા બલભદ્દ અને રાણી 'मिया' નો પુત્ર જે मियापुत्त નામે પ્રસિદ્ધ હતો.

उत्त. ६१५;

૩-बलसिरी *(बलश्री)* અંતરંજિતા નગરનો રાજા, જેના દરબારમાં सिरिगुत्त ના શિષ્ય रोहगुत्त ને पोट्टसाल સાથે વાદ થયેલો.

निसी.भा.५६०२; आव.भा.१३६;

आव.चू.१-पृ.४२४; उत्त.नि.१७२+वृ.

बलि *(बलिन्)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા છઠ્ઠા પ્રતિવાસુદેવ, તે વાસુદેવ पुरिसंपुंडरीय દ્વારા હણાયા.

सम. ३४१

बहस्सइदत्त *(बृहस्पतिदत्त)* કૌસાંબીના પુરોહિત सोमदत्त અને वसुदत्ता નો પુત્ર, તે उदयन નો મિત્ર હતો. उदयन રાજા બનતા તે પુરોહીત બન્યો. તે રાજાનો વિશ્વાસુ હોવાથી અંતઃપુરમાં આવાગમન કરી શકતો હતો. તે उदयन ની રાણી पउमावई સાથે ભોગ ભોગવતા પકડાયો ત્યારે રાજાએ તેનો વધ કરાવ્યો. પૂર્વભવમાં તે महेसरदत्त નામનો પુરોહીત હતો.

विवा. ३,२७,२८;

૧-बहुपुत्तिया *(बहुपुत्रिका)* નાગપુરના કોઈ ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.

नाया.२३०;

૨-बहुपुत्तिया *(बहुपुत्रिका)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી. ભ.મહાવીર સન્મુખ ઘણાં બાળક-બાલિકા વિકુર્વી નૃત્ય થી ભક્તિ કરી, પૂર્વભવમાં તે भद्द સાર્થવાહની सुभद्दा નામે પુત્રી હતી. આગામી જન્મમાં सोमा નામક બ્રાહ્મણપુત્રી થશે.

पुप्फि.२,८;

बहुमित्तपुत्त *(बहुमित्रपुत्र)* મથુરાના રાજાના सिरिदाम મંત્રી सुबंधु નો પુત્ર

विवा. २९;

बहुरुवा *(बहुरूपा)* નાગપુરના કોઈ ગાથાપતિ ની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ તે પિશાચેન્દ્રની દેવી બની.

नाया. २२९;

૧-बहुल *(बहुल)* કોલાગ સંનિવેશનો ધનાઢ્ય અને બ્રાહ્મણ શાસ્ત્રોનો પારંગત એક બ્રાહ્મણ, ભ.મહાવીરે તેને ત્યાં ચોથા માસ- ક્ષમણનું પારણું કર્યુ. પંચ દિવ્યો પ્રગટ થયા.

भग.६३९; आव.नि.४७५;

आव.चू.१-पृ.२८३;

२-बहुल *(बहुल)* આચાર્ય મહાગિરિના શિષ્ય

नंदी.२५+वृ. नंदी.चू.पृ.८;

३-बहुल *(बहुल)* કોલ્લાગ સંનિવેશનો એક રહીશ, જેણે ભ.મહાવીર ને પ્રથમ ભિક્ષા આપી, તે बल નામે પણ ઓળખાય છે.

सम. २९२; आव.नि.३२५,३२९,४६२;

बहुला *(बहुला)* આલભીક નગરીના શ્રાવક 'चुल्लसयअ' ની પત્ની, તેણી વ્રતધારી શ્રાવિકા હતી, चुल्लसयअ ને ઉપસર્ગ થયો ત્યારે તેણીએ સ્થિર કરેલ.

उवा. ३४-३६,६३;

૧-बहुलिया *(बहुलिका)* શાણુલષ્ઠિ ગામના ગાથાપતિ आनंद ની નોકરાણી

आव.चू.१-पृ.३००;

२-बहुलिया *(बहुलिका)* જુઓ 'बाहुलि'

उत्त. (नि.१६०-)वृ.

बहुली *(बहुली)* ઇન્દ્રપુરનો એક ગુલામ.

आव.नि.१२८७; उत्त.(नि.१६०-)वृ.

बालचंदानन *(बालचन्द्रानन)* ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના પ્રથમ તીર્થંકર, તેને चंदानन

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નામે પણ ઓળખે છે.
सम. ३४७;

***बालवयंसय** *(बालवयस्क)* આ ખરેખર કોઈનું નામ નથી. પણ वरुण-नागनत्तुअ નો બાલ્યમિત્ર છે. જે રથમુસલ સંગ્રામમાં હતો, અને સમાધિમરણ પામેલ
भग. ३७५,३७६;

बाहु *(बाहु)* ભ. वइरसेन નો પુત્રઅને ચક્રવર્તી वइरनाभ નામ ના ભાઈ, પછી તે ભ.'उसह' ના પુત્ર ચક્રવર્તી भरत નામે જન્મ્યો, बाहु નું બીજું નામ कनगनाभ હતું.
आव.नि.१७६, आव.चू.१-पृ.१३३,१५३,१८०

बाहुअ *(बाहुक)* એક અન્તીર્થિ સાધુનું લધુ દૃષ્ટાંત
सूय.२२६+वृ. सूय.चू.पृ.१२०;

बाहुबलि *(बाहुबलिन्)* ભ. उसह ના બીજા પુત્ર, તેની માતા सुनंदा હતી. सुंदरी તેની જોડીયાબહેન હતી. તે बहली દેશનો રાજા હતો. રાજા भरह સાથે તેને મહાયુદ્ધ થયેલ, છેલ્લે बाहुबली એ તેને પોતાનો મોટો ભાઈ સમજી મુદ્ઠીપ્રહાર કરવાને બદલે પોતાનાજ વાળનો લોચ કરી, સંસાર છોડી દીધો, એક વર્ષ કાયોત્સર્ગમાં રહ્યા, કેવળજ્ઞાન થયું.
आया.(मू.९०-)वृ. ठा.४७३;
सम. १६३; आव.नि.३४९;
आव.भा.४,३२-३५;
आव.चू.१-पृ.१६०,१८०,२१०,२-पृ.२४९;

बिंदुसार *(बिन्दुसार)* ચંદ્રગુપ્તનો પુત્ર, તેનો પુત્ર असोग અને પૌત્ર कुणाल હતો.
निसी.भा.५७५+चू. बुह.भा.२९४,३२९६;
दस.चू.पृ.८१;

बिभीसण *(बिभीषण)* અવરવિદેહની વીતસોગા નગરીના રાજા जियसत्तु અને રાણી केकयी નો પુત્ર, એક વાસુદેવ, बलदेव 'अयल' નો ભાઈ.
आव.चू.१.पृ.१७७;

बिभेलग *(बेभेलक)* બિભેલ સંનિવેશ નો રહીશ
भग. ४८७;

बुक्कस *(बुक्कस)* જુઓ बोक्कस
आव.नि.२६; उत्त. चू.पृ.७६;
उत्त.(मू.९९-)वृ.

बुद्ध *(बुद्ध)* બૌદ્ધ ધર્મના સ્થાપક, તે सुद्धादन ના પુત્ર હતા.
आया.च.पृ.८२; सूय.चू.पृ.४१७,४२९;
आव.चू.१-पृ.५४२;

बुद्धि *(बुद्धि)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી, ભ૦ મહાવીર સન્મુખ નાટ્ય વિધિ દેખાડી વંદના કરી. પૂર્વભવમાં કોઈ ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વના શાસનમાં દીક્ષા લીધેલી.
पुप्फ.२;

बोक्कस *(बोक्कस)* (ખરેખર આ કોઈ વ્યક્તિનું નામ નથી) निसाद જાતિના પુરુષ અને अम्बह्न અથવા सुद्र જાતિની સ્ત્રીના સંયોગથી થયેલ વર્ણશંકર પુરુષ (કે જાતિ)
आया.चू.पृ.२६; आया. (मू.१-)वृ.
सूय.चू.पृ.२१८; सूय(मू.४३८-)वृ.
उत्त.चू.पृ.९६;

भंभसार *(भम्भसार)* રાજા सेणिअ નું બીજું નામ, જુઓ 'भिंभिसार'
उव.(मू.-९-)वृ. दसा.(नि.१४१-)वृ.
आव.चू.२.पृ.१५८; आव.नि.१२८४.वृ.

भंभिसार *(भम्भिसार)* જુઓ 'भिंभीसार'
आव.(नि.१२८४-)वृ.

भग्गइ *(भग्नजित्)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક
उव.४५;

भट्टा *(भट्टा)* જુઓ अच्चंकारियभट्टा
निसी.भा.३१९४+चू.

भट्टिदारिगा *(भट्टिदारिका)* (ખરેખર આ કોઈ નામ નથી પણ संबुक्क ગામના गोविंद બ્રાહ્મણ ની પત્ની માટે કરાયેલ સંબોધન છે.) તે બ્રાહ્મણીને પુત્રનું અકૃત્ય જોઈ વૈરાગ્ય થયો. પૂર્વ જન્મ યાદ આવ્યો, સંસારની અસારતા સમજાઈ, બધાંને પ્રતિબોધ કર્યા, તેને પૂર્વભવે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કરેલ માયાથી સ્ત્રીપણું પામી, મોક્ષે ગઈ.
महानि.१४८४-१५१३;

१-भद्द *(भद्र)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ ત્રીજા બલદેવ અને **सयंभू** વાસુદેવ ના ભાઈ, **बारावई** ના રાજા **सोम** અનેરાણી **सुप्पभा** ના પુત્ર, છેલ્લે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
सम. ३२१-३३७,३४४,३४५;
आव.नि.४०३-४१४;

२-भद्द *(भद्र)* રાજા **सेणिअ** ના પુત્ર **महाकाल** નો પુત્ર ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ સનત્કુમાર કલ્પે દેવ થયા.
कप्प. १,२;

३-भद्द *(भद्र)* વાણારસીનો એક સાર્થવાહ, તેની પત્નીનું '**सुभद्दा**' નામ હતું.
ठा.(मू.९७५-)वृ. पुप्फि.८;

४-भद्द *(भद्र)* જુઓ '**थूलभद्द**'
मरण. ५०३;

५-भद्द *(भद्र)* ભરતક્ષેત્રના એક આચાર્ય, જેના હાથ નીચે ૫૦૦ સાધુ-૧૨૦૦ સાધ્વી હતા. કથા જુઓ '**रज्जा आर्या**'
महानि.११४१;

६-भद्द *(भद्र)* શ્રાવસ્તીના રાજા **जियसत्तु** નો પુત્ર તેણે દીક્ષા લીધી. તૃણ પરીષહથી પીડાયા.
उत्त.नि.११६+वृ. उत्त.चू.पृ.७९;

भद्दकणगा *(भद्रकन्यका)* **असगडा** નું બીજું નામ. કથા જુઓ '**असगडा**'
उत्त.चू.पृ.८५; उत्त.(नि.१२१-)वृ.

भद्दगमहिसी *(भद्रकमहिषी)* રાણી જેવી દેખાતી એક સ્ત્રી, જે ક્ષમાપનાથી દેવ થઈ
मरण. ५२४;

भद्दगुत्त *(भद्दगुप्त)* આર્ય **वइर** ને દૃષ્ટિવાદ ભણાવનાર એક આચાર્ય
आव.नि.७७७ आव.चू.१-पृ.३९४,४०३
उत्त. नि.९७+वृ.

भद्दजस *(भद्रयशस्)* ભ.પાર્શ્વના એક ગણધર, **समवाओ** માં તેનું નામ **जस** છે.
ठा. ७२८-वृ

१-भद्दनंदी *(भद्रनन्दी)* ઋષભપુર નગરના **धनावह** રાજા અને રાણી **सरस्सई** નો પુત્ર, તેના **सिरीदेवी** આદિ ૫૦૦ કન્યા સાથે વિવાહ થયા. તેણે શ્રાવક ધર્મ સ્વીકાર્યો, પછી દીક્ષા લીધી. પંરપરાએ મોક્ષે ગયા, પૂર્વભવમાં તે **विजय** નામે કુમાર હતો. **जुगबाहु** તીર્થંકરને શુદ્ધ આહાર દાન કરી મનુષ્યનામકર્મ બાંધેલુ.
विवा. ३६,३८;

२-भद्दनंदी *(भद्रनन्दी)* સુઘોષનગરના રાજા '**अज्जुन**' અને રાણી '**तत्तवई**' નો પુત્ર ૫૦૦ કન્યા સાથે વિવાહ થયેલા, ભ.મહાવીર પાસે શ્રાવકપણું અને પછી દીક્ષા લીધી. તે પૂર્વભવમાં **धम्मघोस** નામે ગાથાપતિ હતો. તેણે **धम्मसीह** સાધુને શુધ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ.
विवा. ३६,४४;

भद्दबाहु *(भद्रबाहु)* **दसा-कप्प-ववहार** ના કર્તા, આચાર્ય **जसभद्द** ના શિષ્ય, **थूलभद्द** તેમની પાસે ચૌદ પૂર્વ ભણેલા, તેમણે કેટલાંક આગમોની નિર્યુક્તિ પણ કરેલી.
निसी(भा.५७१३-)चू.
वव.(भा.१८६१,२६९९,४४२८-)वृ.
जिय.भा. २५८३-८७; दसा.(नि.१-चू.
आव.चू.२-पृ.१८७,२३३; उत्त.नि.९१+वृ.
उत्त.चू.पृ.५६; नंदी.४;
नंदी.(मू. २४-)वृ.

भद्दबाहुस्सामि *(भद्रबाहुस्वामिन्)* જુઓ '**भद्दबाहु**'
आव.चू.२-पृ. १८७;

भद्दसेन *(भद्रसेन)* વાણારસીનો એક વેપારી તેની પત્નીનું નામ **नंदा** અને પુત્રીનુંનામ **सिरिदेवी** હતું. **जुण्णसेट्ठि** નામે પણ ઓળખાતા.
आव.नि.१३०७; आव.चू.२-पृ.२०२;

१-भद्दा *(भद्रा)* શતદ્વારા નગરના **संमुइ** કુલકર ની પત્ની, જેની કુક્ષીમાં શ્રેણિક રાજાનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

જીવ ભાવિ તીર્થંકર રૂપે જન્મ લેશે. જેનું નામ महापउम હશે.
*भद्दा-१ અને ३ માં કથાના બધાં નામે સમાન છે.
ठा. ८७२;

२-भद्दा *(भद्रा)* ગોશાળાની માતા અને મંખલિની પત્ની,કથા જુઓ 'गोसाल' તે 'सुभद्दा' નામથી પણ ઓળખાય છે.
ठा.(मू.१०००-)वृ. भग. ६३८;
आव.नि.४७४; आव.चू.१-पृ.२८२;

३-भद्दा *(भद्रा)* શતદ્વાર નગરના ભાવિ રાજવી संमुइ ની પત્ની અને ગોશાળાના ભાવિ જીવ 'महापउम' ની માતા.
भग. ६५७;

४-भद्दा *(भद्रा)* રાજગૃહ નગરના સાર્થવાહ धन ની પત્ની देवदिन्न તેનો પુત્ર હતો. તેને विजय ચારે મારી નાંખેલ.
नाया. ४३,४६,४७,५१,५२;

५-भद्दा *(भद्रा)* રાજગૃહનગરના સાર્થવાહ 'धन-२' ની પત્ની,તેને ધનપાલ, ધનદેવ, ધનગોપ, અને ધનરક્ષિત ચાર પુત્રો હતા.
नाया. ७५;

६-भद्दा *(भद्रा)* ચંપાનગરીના સાર્થવાહ मायंदी ની પત્ની, તેને જિનપાલિત અને જિનરક્ષિત બે પુત્રો હતા.
नाया. ११०;

७-भद्दा *(भद्रा)* તેતલિપુરના એક સોની कलाद ની પત્ની અને पोट्टिला ની માતા,
नाया.१४८

८-भद्दा *(भद्रा)* તેતલિપુરના મંત્રી तेयलि ની પત્ની અને तेयलिपुत्त ની માતા.
नाया. १५५;

९-भद्दा *(भद्रा)* ચંપાનગરીના सागरदत्त સાર્થવાહની પત્ની અને 'सुकुमालिया' ની માતા. કથા જુઓ 'सुकुमालिया'
नाया. १६१-१६३,१६५;

१०-भद्दा *(भद्रा)* ચંપાનગરીના 'जिनदत' નામના સાર્થવાહની પત્ની, તેને 'सागर' નામનો પુત્ર હતો. કથાજુઓ 'सुकुमालिय'
नाया. १६२;

११-भद्दा *(भद्रा)* ચંપાનગરીના શ્રાવક कामदेव ની પત્ની કથા જુઓ 'कामदेव'
उवा. २०,६३;

१२-भद्दा *(भद्रा)* વાણારસીના चुलनीपिया શ્રાવક ની માતા, જેણે ચુલનીપિતાને દેવ ઉપદ્રવ બાદ ધર્મમાં નિશ્ચલ કર્યો.
उवा.३०;

१३-भद्दा *(भद्रा)* રાજા શ્રેણિકની એક પત્ની ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
अंत.४३,४५;

१४-भद्दा *(भद्रा)* કાકંદીનગરીની એક સાર્થવાહિની, જેનો પુત્ર 'धन्न' હતો. તેના सुनक्खत्त પુત્ર એ પણ દીક્ષા લીધી.
ठा.(मू.९७४-)वृ. अनुत्त. १०,१३;

१५-भद्दा *(भद्रा)* રાજગૃહીની સાર્થવાહિની તેના પુત્ર इसिदास,पेल्लअ અને वेहल्ल એ ત્રણે એ ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
अनुत्त. १३

१६-भद्दा *(भद्रा)* સાકેતનગરની એક સાર્થવાહીની જેના પુત્ર चंदिम અને रामपुत्त એ ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
अनुत्त.१३;

१७-भद्दा *(भद्रा)* વાણિજય ગ્રામની એક સાર્થવાહિની જેના પુત્ર पिट्ठिमाइअ અને पेढालपुत्त ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
अनुत्त १३;

१८-भद्दा *(भद्रा)* હસ્તિનાપુરની એક સાર્થવાહિની જેના પુત્ર पुट्टिले ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
ठा.(मू.८७०-)वृ. अनुत्त.१३;

१९-भद्दा *(भद्रा)* સાહંજણીના સાર્થવાહ सुभद्द ની પત્ની, सगड તેનો પુત્ર હતો.
ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा.२४,२५;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२०-भद्दा *(भद्रा)* વિજયપુરના રાજા वासवदत्त ના પુત્ર सुवासव કુમારની ૫૦૦ પત્નીમાં મુખ્ય પત્ની.
विवा. ४०;

२१-भद्दा *(भद्रा)* વાણારસીના રાજા कोसलिअ ની પુત્રી, જે (रुद्ददेव) પુરોહીતની પત્ની હતી. તેને हरिएसबल મુનિ પરત્વે ઘણું જ માન હતું.
उत्त. ३७९-३८०; उत्त. चू.पृ.२०३;
उत्त. (नि.३२६-)वृ.

२२-भद्दा *(भद्रा)* तगर ના સાર્થવાહ दत्त ની પત્ની 'अर्हन्नअ' ની માતા
उत्त.नि.९२+वृ. उत्त.चू.पृ ५८;

२३-भद्दा *(भद्रा)* પોતનપુરના રાજા पयावइ ની પ્રથમ પત્ની બળદેવ 'अयल' ની માતા
सम.३२६; आव.चू.१-पृ.२३२;

२४-भद्दा *(भद्रा)* છત્રગા નગરીના રાજા जियसत्तु ની પત્ની અને नंदन ની માતા
आव.चू.१-पृ. ३२५;

२५-भद्दा *(भद्रा)* વસંતપુરના સાર્થવાહની પત્ની જે પરદેશ ધન કમાવા માટે ગયેલો, તે पुप्फसाल ના સંગીતમાં એવી તલ્લીન બનેલી કે ઉપલા માળેથી પડીને મૃત્યુ પામી.
आया.(मू.११०-)वृ.
आव.चू.१-पृ.५२९,२३०;

२६-भद्दा *(भद्रा)* રાજગૃહીના धनावह સાર્થવાહની પત્ની અને कतपुन्न ની માતા
आव.चू.१-पृ.४६९;

२७-भद्दा *(भद्रा)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની પત્ની અને चित्तसेन ની માતા.
उत्त. नि.३३९+वृ.

२८-भद्दा *(भद्रा)* બીજા ચક્રવર્તી सगर ની મુખ્ય પત્ની (સ્ત્રીરત્ન)
सम. ३२०;

२९-भद्दा *(भद्रा)* રાજા समुद्दविजय ની પત્ની અને મઘવા ચક્રવર્તીની પત્ની
सम.३१८; आव.नि.३९८-४००;

३०-भद्दा *(भद्रा)* પુરિમતાલના સાર્થવાહ वग्गुर ની પત્ની, તેને વ્યંતર દેવની કૃપાથી એક પુત્ર થયો, તેણે વ્યંતરના ચૈત્યનો જિર્ણોદ્ધાર કરાવેલો
आव.चू.१-पृ. २९४,२९५;

३१-भद्दा *(भद्रा)* धन સાર્થવાહની પત્ની, भद्दा ની માતા
नीसी.(भा.३१९४-)चू.

३२-भद्दा *(भद्रा)* ઉજ્જૈનીની સાર્થવાહી, अवंतिसुकुमाल તેનો પુત્ર હતો. તેણે આચાર્ય सुहत्थि પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.२-पृ. १५७;

भद्दियायरिअ *(भद्रिकाचार्य)* એક આચાર્ય
दस.चू.पृ.४;

भद्दिला *(भद्रिला)* ભ.મહાવીરના પાંચમાં ગણધર सुहम्म ની માતા અને कोल्लाग સંનિવેશના એક બ્રાહ્મણ 'धम्मिल' ની પત્ની
आव.नि.६४४,६४८,६४९;

भयंतमित्त *(भदन्तमित्र)* એક બુદ્ધ સાધુ, જે ભરુચ નગરે વાદમાં આચાર્ય जिनदेव સામે હારી ગયેલ.
आव.नि.१२९९; आव.चू.२.-पृ.२०१;

भयालि *(भयालि)* આવતી ચોવીસમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા ઓગણીસમાં તીર્થંકર, संवर નો પુર્વભવનો જીવ.
सम.३५८,३६३;

१-भरह *(भरत)* ભરતક્ષેત્રના પહેલા ચક્રવર્તી, તીર્થંકર उसभ અને રાણી सुमंगला ના પુત્ર
ભરત ચક્રીનું સમગ્ર જીવન વૃતાંત, તેના ગુણ-સામર્થ્ય, ચક્રરત્નની ઉત્પત્તિ, છ ખંડની સાધના सुभद्दा સ્ત્રી રત્નની પ્રાપ્તિ, ચૌદ રત્ન અને નવનિધિ, ૬૦૦૦૦ વર્ષની વિજય યાત્રા, તેની ઋદ્ધિ-સમૃદ્ધિ, સૈન્ય-ઘોડા-હાથી આદિની સંખ્યા, વિનિતામાં પ્રવેશ આદિ વર્ણન जंबूद्दीपन्नत्ति માં છે
ભરતક્ષેત્ર અને કામરાગ છોડી, કેવળી થઈ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दीक्षा लीधी, અષ્ટાપદ તીર્થે મોક્ષે ગયા.
ठा. ४१३,५७०,९०७; ठा.(मू.४७९-)वृ.
सम. १५६,१६२,१६३,१८७,३१३-३२०;
जंबू.५५-१२६; जंबू.(मू.१२२-)वृ.
निसी.भा.२४९८; बुह.भा.४२१८,६३८३;
बब.भा(२४०४-)वृ. आव.नि.१९६,१९७;
३४९,३७४,३९२,३९५,३९८,३९९,४३९;
आव.भा. ४,३२,३३,३६;
आव.चू. १-पृ.१६०,१८०-,१८६,२१५,२२७;
पिंडनि. ५१७, दस(नि.७४-)वृ.

२-भरह *(भरत)* રોહગ નામના ઘણા બુદ્ધિમાન પુત્ર ના પિતા
आव.नि.९३५; आव.चू.१,पृ.४५४;
नंदी (मू.९८-)वृ.

३-भरह *(भरत)* આગામી ચોવીસીમાં થનારા પ્રથમ તીર્થંકર महापउम પાસે દીક્ષા લે નારા આઠ યુગપુરષ રાજાઓ માંનો એક રાજા.
ठा. ७३७;

भरहग *(भरतक)* જુઓ 'भरह-२'
आव.चू.१-पृ.५४५

भसअ *(भसक)* વાણારસીના રાજા जियसत्तु ના પુત્ર અને जराकुमार ના પૌત્ર, તેને ससअ નામે ભાઈ હતો. सुकुमालिया બહેન હતી. ત્રણેએ દીક્ષા લીધી
गच्छा.(मू.८४-)वृ. निसी.(भा.२३५१-)चू.
बुह. भा.५२५४,५२५५+वृ.

भानु *(भानु)* પંદરમાં તીર્થંકર ભ.धम्म ના પિતા
सम. २६५;

१-भानुमित्त *(भानुमित्रा)* ભ૦મલ્લિ પાસે દીક્ષા લેનાર એક રાજકુમાર
नाया. १०७;

२-भानुमित्त *(भानुमित्रा)* ઉજ્જૈનીના રાજા 'बलमित्त' ના નાનાભાઈ
निसी.(भा.३१५३-)चू. दसा (नि.७०-)चू.

भानुसिरी *(भानुमित्रा)* ઉજ્જૈનીના 'बलमित्त' અને भानुमित्त ની બહેન અને बलभानु ની માતા
निसी.(भा.३१५३-)चू.

भारद्दाइ/ज *(भारद्वाज)* ગોશાળાના મતે તેનો પાંચમો શરીરાન્તર પ્રવેશ જેના મૃત શરીરમાં થયો તે. કથા જુઓ 'गोसाल'
भग. ६४८

भारद्दाय *(भारद्वाज)* સેયવિયા નગરીનો એક બ્રાહ્મણ, ભ.મહાવીરનો એક પૂર્વ ભવ
आव.चू.१-पृ.२३०

भारिया *(भार्या)* જુઓ 'तारया'
नाया. २३०.

भिउ *(भृगु)* જુઓ 'भिगु'
उव.४५,४८+वृ.

भिंभीसार *(बिम्भिसार)* જુઓ 'सेणिअ-१' તેનું भंभसार અને भंभिसार નામ પણ છે તેનું જીવન ચરિત્ર 'ठाणं' માં અને ભ.મહાવીર ના વંદતાર્થે જવું - શરીર સુશોભન-રથયાત્રા-ભ.નું આગમન-વસતિપ્રદાન આદિ વર્ણન दसा માં છે
ठा. ८७२ दसा. ९४-१०३
आव.चू.२-पृ.१५८

भिंभीसारपुत्त *(बिम्भिसारपुत्रा)* જુઓ 'कूणिअ' રાજા 'सेणिअ' નું બીજું નામ भिंभिसार હોવાથી તેનો પુત્ર 'कूणिअ' भिंभिसारपुत्त નામે ઓળખાતો
उव.११,१२,२८-३२,१४,४२

भिकुंडी *(भिकुण्डी)* ચક્રવર્તી बंभदत्त નો એક સમકાલીન રાજા
उत्त.नि.३५३;

भिगु *(भृगु)* उसुयार નગરનો પુરોહીત जसा તેની પત્ની હતી, તેને બે પુત્રો હતા. બંને પુત્રોને દીક્ષા લેવા ઈચ્છા થઈ भिगु પુરોહીત સાથે તે સંબંધે સંવાદ થતાં બધાંએ દીક્ષા લીધી. તે મોક્ષે ગયા. (भिउ પણ જોવું)
उत्त.४४२-४७८,४९४; उत्त.नि.३९४;
उत्त.चू.पृ.२२०,२२१; उत्त.(नि.३६६-)वृ.

१-भिसग *(भिसक)* ભ.મલ્લિના મુખ્ય શિષ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કથા જુઓ **मल्लि** (समवाओ માં તેનું નામ 'इंद' છે.)
सम. ३०६+वृ. नाया. १०८;

२-भिसग *(भिसक)* જુઓ 'भसअ'
बुह(भा.५२५५-) वृ.

१-भीम *(भीम)* હસ્તિનાપુરનો એક મહા અધર્મી કુટગ્રાહ, **उप्पला** તેની પત્ની હતી. **गोत्तास** પુત્ર હતો.
ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा. १३,१४;

२-भीम *(भीम)* પાંડુરાજાનો પુત્ર, પાંચે ભાઈઓએ **सुट्ठिय** પાસે દીક્ષા લીધી. ઘોર અભિગ્રહ કર્યો, શત્રુંજય પર્વતે મોક્ષે ગયા. તે ભીમસેન પણ કહેવાય છે.
मरण.४५९,४६२ निसी.चू.१-पृ.४३,१०५

भीमसेन *(भीमसेन)* જુઓ 'भीम-२'
नाया.१७०-१८२; मरण. ४५९,४६२; निसी.चू.१-पृ.४३,१०५;

भुयंग *(भुजङ्ग)* નાગપુરનો એક સાર્થવાહ, તેની પત્ની भूयंगसिरी પુત્રી भूयंगा હતી.
नाया. २३२;

भुयंगसिरी *(भुजङ्गश्री)* નાગપુરના સાર્થવાહ भूयंग ની પત્ની અને भूयंगा ની માતા.
नाया. २३२;

भुयंगा *(भुजङ्गा)* જુઓ भूयगा
ठा. २८७; भग. ४८९;

भुयगा *(भुजगा)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહીષી બની.
नाया. २३२;

भुयगावई *(भुजगावती)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
नाया.२३२;

भूइल *(भूतिल)* એક જાદુગર
आव.नि.५१०; आव.चू.१-पृ.३१२;

भूइक्ख *(भूतीक्ष)* કોઈ ચોવીસીના એક તીર્થંકરના તીર્થના એક આચાર્ય, आसाड તેનો શિષ્ય હતો. કથા જુઓ 'आसड'
महानि. ८७६;

१-भूयदिन्न *(भूतदिन्न)* नागज्जुन ના શિષ્ય અને लोहिच्च ના ગુરુ
नंदी.४२+वृ. नंदी.चू.पृ. १०;

२-भूयदिन्न *(भूतदिन्न)* વાણારસીનો એક ચંડાલ 'संभूय' ના પિતા
उत्त. ४०८+वृ.

१-भूयदिन्ना *(भूतदिन्ना)* રાજા શ્રેણિકની એક પત્ની (રાણી) ભ૦ મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
अंत. ४३;

२-भूयदिन्ना *(भूतदिन्ना)* थूलमद्द ની સાત બહેનો માંની એક બહેન, संभूइविजय પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.२-पृ.१८३;

भूयसिरी *(भूतश्री)* ચંપાનગરીના 'सोमदत्त-१' બ્રાહ્મણની પત્ની, કથા જુઓ 'नागसिरि-१'
नाया. १५८;

१-भूया *(भूता)* રાજગૃહીના ગાથાપતિ सुदंसण અને पिया ની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વની દેશનાથી દીક્ષા લીધી. કાળક્રમે શરીર શુશ્રુષા કરતી શિથીલપણું પામી સ્વચ્છંદમતિ બની, ઘણા તપ કરી મૃત્યુબાદ સૌધર્મ કલ્પે सिरीदेवी તરીકે ઉત્પન્ન થઈ
ठा.(मू.९७५-)वृ. पुप्फ.३;

२-भूया *(भूता)* थूलभद्द ની સાત બહેનો માંની એક संभूइविजय પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.२-पृ.१८३;

भेसग *(भीसक)* કૌડિન્ય નગરીનો રાજા, જેના પુત્રનં નામ 'रुप्पि' હતું.
नाया. १७०;

भेसगसुय *(भीसकसुत)* જુઓ 'रुप्पि-२' રાજા मेसग નો પુત્ર
नाया. १७०;

भोगराय *(भोगराज)* राईमई ના પિતા, उग्गसेन રાજની કુળને નામે ઓળખ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दस.१३; दस.चू.पृ.८८;
उत्त. ८३९+वृ.

भोगवइया *(भोगवतिका)* રાજગૃહીના 'धन-२' સાર્થવાહ ના બીજા પુત્ર 'घनदेव' ની પત્ની.
नाया. ७५;

मइ *(मति)* પાંડુમથુરાના ના રાજા 'पंडुसेन' ની પુત્રી
आव.नि.१२९५; आव.चू.२-पृ.१९७;

मंकाइ *(मङ्काति)* રાજગૃહી નગરીનો એક ગાથાપતિ, ભ.મહાવીરની વાણીથી દીક્ષા લીધી, વિપુલપર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत. २४,२६;

मंखलि *(मङ्खलि)* ગોશાળાનો પિતા, તેની પત્ની નું નામ 'भद्दा' હતુ.
भग.६३८; आव.नि.४७४;
आव.चू.१-पृ. २८२;

मंखलिपुत्त *(मङ्खलिपुत्र)* ગોશાળાનું બીજું નામ,કથા જુઓ 'गोसाल' તેણે ભ.મહાવીરના શિષ્ય સુનક્ષાત્ર અને સર્વાનુભૂતિ ને તેજોલેશ્યાથી બાળી નાંખેલ.
भग. ६३७-६५६; संथा. ८७;

मंगला *(मङ्गला)* પાંચમા તીર્થંકર ભ.સુમઈ ની માતા, કૌશલપુરના રાજા 'मेह' ની પત્ની
सम. २६९; आव.नि. ३८२-३८७;
नंदी. (मू. १०२-) वृ.

१-मंगलावई *(मङ्गलावती)* દશાર્ણપુરના રાજા दसण्णभद्द ની પત્ની (રાણી)
आव.चू.१-पृ.४७९;

२-मंगलावई *(मङ्गलावती)* वइरसेन ની પત્ની અને वइरनाभ ની માતા, જેનું બીજું નામ धारिणी હતું.
आव.चू.१-पृ.१८०;

मंगु *(मङ्गु)* એક વિદ્વાન આચાર્ય, આહારની લાલચને કારણે તે મૃત્યુબાદ મથુરામાં યક્ષ થયા. તે આચાર્ય समुद्द ના શિષ્ય હતા. તેને नंदिल નામે શિષ્ય હતા.
गच्छा.(मू.९९-)वृ. निसी.भा.३२००+चू.
निसी.(भा.१११६-)चू. बुह(भा.१४४-)वृ
वव.भा.२६८१+वृ.
आव.चू.१-पृ.५८५,२-पृ.८०;
नंदी.३१; नंदी (मू.२८-) वृ.

मंड *(मण्ड)* मंडिय-२ નું બીજું નામ
आव.नि.६४५;

मंडिअपुत्त *(मण्डितपुत्र)* ભ.મહાવીરના છઠ્ઠા ગણધર, તે मंडिय નામે પ્રસિદ્ધ છે. તેણે ભગવંતને ક્રિયા આદિ સબંધે પ્રશ્નો પુછેલ.
भग. १७८-१८२;

मंडित *(मण्डित)* બેન્નાતટ નગરનો એક લુંટારો જે ત્યાંની ગુફામાં રહેતો હતો, કોઈ તેને પકડી શકતો ન હતો, છેલ્લે રાજા मूलदेवे તેની પલ્લી શોધી, તેની બહેન સાથે લગ્ન કરી, સંપત્તિ પાછી મેળવી.
उत्त. तू.पृ. ११८

१-मंडिय *(मण्डित)* ગોશાળાનાં મતે તેનો ત્રીજો શરીરાંતર પ્રવેશ જેમાં કર્યો તે
भग. ६४८;

२-मंडिय *(मण्डित)* તેને मंडिअपुत्त પણ કહે છે. તે ભ.મહાવીરના છઠ્ઠા ગણધર હતા. વરિષ્ઠ ગોત્રના घनदेव અને विजयदेवा ના પુત્ર હતા. તેના નાના ભાઈ मोरियपुत्त હતા. ૩૫૦ શિષ્યો સાથે મંડિતે ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
सम.९१,१६२; भग.१७८-१८२
आव.नि.५९३,५९५,६४५-६५५,९१६-९२२,९५९, आव.चू.१-पृ.३३७-३९;
नंदी. २१;

मंडुअ *(मण्डुक)* सेलकपुरના રાજા सेलअ અને રાણી पउमावई ના પુત્ર-જે પછી રાજા બન્યો.
नाया. ६६-६९;

मंडुक्कलिय *(मण्डूकिक)* એક આચાર્ય, જેને રસ્તે ચાલતા પગ નીચે એક દેડકી દબાઈને મરી ગઈ તે ભુલનો એકરાર કર્યો ન હતો.
आव.चू.१-पृ.१६१,५६१;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मंदर *(मन्दर)* તેરમાં તીર્થંકર ભ० विमल ના પ્રથમ શિષ્ય

सम. ३०६;

मगहसिरि *(मगधश्री)* રાજગૃહના રાજા जरासंध ની એક મુખ્ય ગણિકા.

आव.नि.१३०९; आव.चू.२-पृ. २०९;

मगहसुंदरी *(मगधसुन्दरी)* રાજગૃહના રાજા जरासंध ની એક મુખ્ય ગાણિકા

आव.नि.१३०९; आव.चू.२-पृ.२०९;

१-मगहसेना *(मगधसेना)* એક પ્રેમકથા-જેનો ધાર્મિક કથાનકમાં ઉપયોગ થાય છે.

निसी.चू.२-पृ.४१४; वव.भा.२३१६;

२-मगहसेना *(मगधसेना)* રાજગૃહમાં जरासंध ના રાજયમાં થયેલ એક વેશ્યા, તેને એક સંપન્ન વેપારી તરફ બહેદ આકર્ષણ હતુ.

आया.चू.पृ.८६; आया.(मू.९६-)वृ.

मघव *(मघवन्)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા ચક્રવર્તી, સમુદ્ર વિજયરાજા અને ભદ્રા રાણીના પુત્ર, ભરતક્ષેત્રનું સામ્રાજય છોડી દીક્ષા લીધી.

सम.३१२-३२०; उत्त. ५९५;

मघवा *(मघवन्)* જુઓ 'मघव'

सम. ३१३, ३१५ ३१७,३२०;

आव.नि. ३७४,३८२,३९८,३९९,४०१;

आव.चू.१-पृ २१५;

मच्छियमल्ल *(मात्स्यिकमल्ल)* સોપારગ નગરીનો એક મલ્લ, તે फलिहमल्ल સાથે યુદ્ધમાં હારી ગયેલ.

वव.भा. १०१०; आव.नि.१२७४;

आव.चू.२-पृ.१५२,१५३ उत्त.(मू.११६-)वृ.

मणिप्पभ *(मणिप्रभ)* अवंतिसेन સાથે યુદ્ધ થયું धम्मजस પાસે દીક્ષા લીધી. ઉગ્ર શીલાપટ્ટકે અનશન કર્યું.

आव.चू.२-पृ.१८९,१९०;

मणियारसेट्ठी *(मणिकार श्रेष्ठिन्)* 'नंद' નામનો મણિકાર શ્રેષ્ઠી, દેડકા રૂપે તેણે ભગવદ્ ભક્તિ પ્રગટ કરી દેવપણું પામ્યો.

भत्त. ७५;

मति *(मति)* જુઓ 'मइ'

आव.नि.१२९६; आव.चू.२-पृ.१९७;

मदना *(मदना)* શ્રાવસ્તીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી. મૃત્યુપામી બલીન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.

नाया. २२५;

मद्दुअ *(मद्दुक)* ભ.મહાવીરનો એક શ્રાવક, જે રાજગૃહીનો રહીશ હતો. કાલોદાયી નામના અન્યતીર્થિકની કેટલીક શંકાનું સમાધાન કરેલ

भग. ७४४;

मनग *(मनक)* આચાર્ય सेज्जंभव નો સંસારી કાળનો પુત્ર, તેના આયુની અલ્પતા જાણી શય્યંભવ સૂરિએ પૂર્વોમાંથી दसवेयालिय સૂત્રનું ઉદ્ધારણ કરેલ

महानि. ८१२-८१४; दस.नि.१०;

दस.चू.पृ.७; दस(नि.७६०-)वृ.

मनोहरी *(मनोहरी)* રાજા जियसत्तु ની એક રાણી, દીક્ષા માટે સંમતિ આપતા તેની સાથે શરત કરી હતી કે તેણીએ પુત્ર अयल બળદેવ ને પ્રતિબોધ કરવો. મૃત્યુ બાદ તેણી લાંતકેન્દ્ર બની. अयल ને પ્રતિબોધ કર્યો

आव.चू.१-पृ.१७६,१७७;

मम्मण *(मम्मण)* રાજગૃહીનો એક લોભી વેપારી, તે ઘણો શ્રીમંત હતો, તેની પાસે સોના અને હીરાનો બનેલો એક બળદ હતો. રાજા सेणिअ પાસે તેટલી સંપત્તિ ન હતી.

आया.चू.पृ.८६; सूय. चू.पृ.२३७;

सूय.(मू.४९०-)वृ. आव.नि.९२९;

आव.चू.१-पृ. ३७१,५४३;

१-मयालि *(मयालि)* રાજા वसुदेव અને રાણી धारिणी નો પુત્ર ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.

अंत. १६,१७;

२-मयालि *(मयालि)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, દીક્ષા લઈ અનુત્તર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વિમાને ગયા.
अनुत्त. १,२;
मयुरंक *(मयुरङ्क)* એ નામનો એક રાજા
निसी.भा. ४३१६;
मरिइ *(मरीचि)* જુઓ 'मरीइ'
आव.नि. ३४७; आव.चू. १-पृ.४८५;
मरीइ *(मरीचि)* भ.उसह ના પુત્ર ચક્રવર્તી भरह નો પુત્ર અને ભ૦ મહાવીરનો પૂર્વભવનો જીવ તેણે ભ૦उसह પાસે દીક્ષા લીધી, અગિયાર અંગ ભણ્યા, સાધુપણું પાળવું અશક્ય લાગતા તાપસ પ્રકારનું જીવન શરૂ કર્યુ. તેને कविल નામે શિષ્ય થયો.
आया.चू.पृ.३७४; आव.नि.१४८,१४९ ३१३,३४४,४२३,४२४,४३३,४३८;
आव.भा.३६,३७; आव.चू.१.पृ.१२५ १८२,२११,२२१,२२८ आव.(नि.३४३-)वृ.
मरिचि *(मरीचि)* જુઓ 'मरीइ'
आया.चू.पृ.३७४;
मरुंड *(मरुण्ड)* પાડલિપુત્રનો એક રાજા
बुह.भा.२२९१,२२९३, नंदी.(मू.१०२-)वृ.
मरुदेव *(मरुदेव)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ તેરમાં કુલકર, 'सिरंकता' તેની પત્નીહતી. જેના શાસનમાં धिक्कार દંડનિતિ હતી.
ठा. ६४९, सम. २६०;
जंबू.४१,४२; आव.नि. १५५-१५९;
१-मरुदेवा *(मरुदेवा)* શ્રેણિક રાજાની એક પત્ની (રાણી) ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
अंत. ४२,४५;
२-मरुदेवा *(मरुदेवा)* જુઓ 'मरुदेवी'
जंबू.४३; आव.नि. ३४४;
आव.चू.१-पृ.४८८; उत्त.चू.पृ.१०८;
मरुदेवी *(मरुदेवी)* नामि કુલકરની પત્ની, ભ.उसह ના માતા, હાથીની પીઠ ઉપરબેઠા બેઠા તેને કેવળજ્ઞાન થયું, તુરંત મોક્ષે ગયા.
ठा.२४९,६५१; सम.२६२,२६९;
जंबू.४३; आव.नि.१५९,१६६,१७०;
आव.चू. १-पृ.१८१,४८८,२-पृ.२१२;
उत्त.(मू.१५१२-) वृ. नंदी.(मू.८७-) वृ.
मरुया *(मरुता)* શ્રેણિકની એક પત્ની (રાણી) ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા. તેનું વૃત્તિમાં 'मह्या' નામ છે.
अंत. ४२,४५+वृ.
१-मलयवई *(मलयवती)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની પત્ની અને कंपिल्ल નીપુત્રી
उत्त.नि.३५३;
२-मलयवई *(मलयवती)* એક કથા કે જે ધર્મકથા કે આખ્યાયિકા તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.
निसी.चू.२-पृ.४१५ बुह.(भा.२५६४-) वृ. वव.(भा.२३१६-) वृ.
मल्लदिन्न *(मल्लदत्त)* ભ.મલ્લિનો ભાઈ, મિથિલા ના રાજા कुंभ અને રાણી पभावई નો પુત્ર તેણે એક વખત ચિત્રકારોને ચિત્રસભા શણગારવા બોલાવેલા મલ્લિ નું આબેહુબ ચિત્ર જોઈ તે ચિત્રકારનો અંગુઠો કાપી લીધેલ.
ठा.(मू.६६४-)वृ. नाया.९१;
मल्लदिन्नअ *(मल्लदत्तक)* જુઓ 'मल्लदिन्न'
नाया.९१;
मल्लमंडिय *(मल्लमण्डित)* ગોશાળાના કથન મુજબ તેના ત્રીજો શરીરાંતર પ્રવેશ જેનામાં થયો તે.
भग. ६४८;
मल्लराम *(मल्लराम)* ગોશાળાના કથન મુજબ તેનો બીજો શરીરાંતર પ્રવેશ જેનામાં થયો તે
भग. ६४८;
मल्लि *(मल्लि)* ભરત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના ઓગણીસમાં તીર્થંકર, મિથિલાના રાજા कुंभ ને રાણી पभावई ની પુત્રી, તેણે પોતાની આબેહુબ સુવર્ણ પ્રતિમા બનાવી તેના દ્વારા તેણીને પરણવા ઇચ્છતા છ રાજાને પ્રતિબોધ કરેલા. તેને ૨૮ ગણ અને ૨૮ ગણધર થયા. ૫૫૦૦૦ વર્ષનું આયુ પૂર્ણ કરી મોક્ષે ગયા.
ठा.१००२+वृ. सम.२६३-३११;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नाया.७६-१०९; आव.नि.२५९,२३९-३०५

१-महचंद *(महाचन्द्र)* સાહંજણી નગરીનો રાજા, તેને **सुसेण** નામનો મંત્રી હતો
विवा. २४,२५;

२-महचंद *(महाचन्द्र)* સૌગંધિકા નગરીના રાજા **अप्पडिहअ** અને રાણી **सुकण्णा** નો પુત્ર, જેની પત્નીનું નામ **अरहदत्ता** હતું. તેને **जिनदास** પુત્ર હતો.
विवा.४१;

२-महचंद *(महाचन्द्र)* ચંપાનગરીના રાજા **दत्त** અને રાણી **रत्तवती** નો પુત્ર, જેને **सिरिकंता** આદી ૫૦૦ પત્નીઓ હતી. ભ.મહાવીર પાસે શ્રાવકવ્રત સ્વીકાર્યા, પછી દીક્ષા લીધી. તે પૂર્વજન્મમાં તિગિંછી નગરીનો **जियसत्तु** નામે રાજા હતો, તેણે '**धम्मवीरिअ**' સાધુને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ ઉપાર્જન કરેલ
विवा. ३६,४५;

महपीठ *(महापीठ)* પૂર્વવિદેહની પુષ્કલાવતી ના રાજા **वइरसेन** ના પુત્ર,ભ૦**उसह** નો જીવ જે **वइरनाभ** હતો તે ભવના ભાઈ.
आव.नि.१७६, आव.चू.१-पृ.१३३;

१-महब्बल *(महाबल)* જુઓ **महाबल-१**
રાજા **बल** અને રાણી '**पभावई**' નો પુત્ર
भग. ५२१-५२३; नाया. ८१;
नाया. (मू.८२-) वृ.
आव.चू.१-पृ.२५१,२६९; उत्त. ६१०;

२-महब्बल *(महाबल)* વીતશોકા નગરીના રાજા **बल** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર ભ.મલ્લિનો પૂર્વભવનો જીવ તેને કમલશ્રી સહિત ૫૦૦ પત્નીઓ હતી. છ મિત્રો સહિત દીક્ષા લીધી. ત્યાં તેણે તીર્થંકર નામ કર્મ બાધ્યુ
ठा.(मू.६६४-)वृ. नाया. ७६,८०,८१;

३-महब्बल *(महाबल)* પુરિમતાલનો રાજા **अभग्गसेन** નામના ચોરને પકડેલ અને કુરતાપૂર્વક તે ચોરની તેના સ્વજનો સહિત હત્યા કરી.
विवा. १८,१९,२२,२३;

४-महब्बल *(महाबल)* મહાપુરના રાજા '**बल**' અને રાણી **सुभद्दा** નો પુત્ર, તેને **रत्तवई** આદિ ૫૦૦ પત્નીઓ હતી, ભ.મહાવીર પાસે શ્રાવકના વ્રત લીધા. પછીથી સાધુ બન્યા પૂર્વભવમાં તે **नागदत्त** નામે ગાથાપતિ હતો, તેણે **इंदपुत्त** સાધુને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ ઉપાર્જન કરેલ.
विवा. ३६,४३;

५-महब्बल *(महाबल)* રોહિડગ નગરનો રાજા તેની પત્ની (રાણી) નું નામ '**पउमावई**' હતુ તેને **वीरंगअ** નામે પુત્ર હતો.
वण्हि.३;

६-महब्बल *(महाबल)* ભ.ઉસભ નો એક પૂર્વભવ. સમૃદ્ધ નગરના રાજા **सयबल** ના પુત્ર **अइबल** ના પુત્ર હતા. **सयंबुद्ध** તેના મિત્ર અને મંત્રી હતા.મરીને **ललियंग** દેવ થયા.
आव.नि.१७१+वृ.
आव.चू.१.पृ. १६५, १७१, १७९;

७-महब्बल *(महाबल)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનારા તેવીસમા તીર્થંકર
सम. ३८०;

महमरुया *(महामरुता)* શ્રેણિક રાજાના એક પત્ની (રાણી) ભ. મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
अंत. ४२,४५;

महया *(महती)* જુઓ '**मरुया**'
अंत. ४२,४५;

१-महसेन *(महसेन)* સુપ્રતિષ્ઠ નગરનો રાજા, તેને '**धारिणी**' આદિ ૧૦૦૦ રાણી હતી, તેનો પુત્ર સીહસેન કુમાર હતો.
विवा. ३३;

२-महसेन *(महसेन)* **उद्दायन** રાજાના હાથ નીચેના દશ રાજાઓમાંનો એક રાજા
भग.५८७;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३-महसेन *(महसेन)* નગરી बारावई ના ૫૬૦૦૦ યોદ્ધાઓમાં મુખ્ય યોદ્ધા
नाया.६३,१६९; अंत.३;
आव.चू. १-पृ.३५६;

४-महसेन *(महसेन)* આઠમાં તીર્થંકર ભ૰ 'चंदप्पभ' ના પિતા
सम.२६४; आव.नि. २५१;

५-महसेन *(महसेन)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનારા ચૌદમાં તીર્થંકર
सम. ३७८;

६-महसेन *(महसेन)* જુઓ 'महासेन-२'
अनुत्त.४;

७-महसेन *(महसेन)* ભ.મલ્લિ પાસે દીક્ષા લેનાર એક રાજા
नाया.१०७;

महाकच्छ *(महाकच्छ)* ભ૰ 'उसभ'નો પુત્ર विनमि ના પિતા, તેણે कच्छ સાથે સાધુપણું અંગીકાર કરેલ, પણ પછી છોડી દીધેલ.
आव.चू.१-पृ.१६०,१६१;

महाकच्छा *(महाकच्छा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
नाया. २३२;

महाकण्ह *(महाकृष्ण)* રાજા सेणिअ અને રાણી 'महाकण्हा' નો પુત્ર રાજા 'चेडग' સાથે યુદ્ધમાં મૃત્યુ પામી નરકે ગયો.
निर. ४,२१;

महाकण्हा *(महाकृष्णा)* રાજા सेणिअ ની એક પત્ની ભ૰ મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિવિધ તપ કર્યા, અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४७,५५;

महाकाल *(महाकाल)* રાજા सेणिअ અને રાણી महाकाली નો પુત્ર, રાજા 'चेडग' સાથે યુદ્ધમાં મૃત્યુ પામી નરકે ગયો.
निर. ४,२१;

महाकाली *(महाकाली)* રાજા सेणिअ ની એક પત્ની ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, વિવિધ તપ કર્યા. અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४७,५२;

महागिरि *(महागिरि)* આચાર્ય मूलचंदના મુખ્ય શિષ્ય, તેમને આઠ શિષ્યો હતા. તેમણે जिनकल्प અંગીકાર કરેલ.
ठा.(मू.६८८-) वृ. निसी.भा.५६००,५७४४
निसी.(भा.२१५४-)चू. बुह.भा.३२८१;
आव.नि.१२७८ आव.भा.१३२-१३४
आव.चू.१-पृ. ४२३,२-पृ. १५५,१५७
उत्त.नि.१७१+वृ. नंदी.मू.२५+वृ

महाघोस *(महाघोष)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનારા અગિયારમાં તીર્થંકર
सम. ३७७;

१-महाजस *(महायशस्)* अइच्चजस નો પુત્ર अइबल ના પિતા, ચક્રવર્તી ભરત પછી મોક્ષે જનારા આઠ યુગપુરુષ રાજાઓમાંના એક
ठा. ७२७; आव.नि. ३६३;

२-महाजस *(महायशस्)* ભાવી ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનારા ચોથા તીર્થંકર
सम. ३७७;

महातवस्सि *(महातपस्विन्)* ભ૰મહાવીરનું એક બીજું નામ (વિશેષણ)
आव.चू.१-पृ. ३२२;

महादुमसेन *(महादुमसेन)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર. ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ અનુત્તરવિમાને ગયા.
अनुत्त. ४,६;

महाधनु *(महाधनु)* રાજા बलदेव અને રાણી रेवई નો પુત્ર, કથા निसढ મુજબ.
वण्हि,२,४;

१-महापउम *(महापद्म)* શ્રેણિક રાજાનો જીવ, જે ભાવિ ચોવીસીમાં તીર્થંકર થનાર છે તે, તેના विमलवाहन અને देवसेन એવા બીજા બે નામો પણ છે. કથા જુઓ 'सेणिय'
ठा.८७२-८७६; सम.३५४,३६१;
महानि. १२३४;
*महापउम-१ અને ३ ના બધાનામે સરખાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

છે. કથામાં ક્યાંક કંઈક ભેળસેળ થઈ હોવાનો સંભવ છે.

२-महापउम *(महापद्म)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા નવમાં ચક્રવર્તી, રાજા **पद्मोत्तर** અને રાણી **ज्वाला** ના પુત્ર, તે **पउमनाभ** નામે પણ પ્રસિદ્ધ છે. તેણે દીક્ષા લીધી. અને મોક્ષે ગયા.
ठा. ९०७; सम.३१२-३२०;
आव.नि.३७४,३७५,३९३,३९६-४०१,४१९;
उत्त. ६००;

३-महापउम *(महापद्म)* ગોશાળાનો આગામી ભવ જેમાં તે શતદ્વાર નગરના રાજા **संमुइ** અને રાણી **भद्दा** ના પુત્ર થશે. તેને બીજા બે નામ **देवसेन** અને **विमलवाहन** હશે. તેને **सुमंगल** સાધુ બાળીને ભસ્મ કરી દેશે.
भग. ६५७,६५८;
(મહાપઉમ ૧ અને ૩ માં મુખ્ય પાત્ર સિવાય બધાં નામો સરખા છે, ક્યાંક કંઈ ભેળસેળ કથાનકોમાં થઈ હોવાનો સંભવ છે.)

४-महापउम *(महापद्म)* તેતલિપુત્રનો જીવ જે પૂર્વભવમાં પુંડરીકિણી નગરીનો રાજા હતો, તેણે દીક્ષા લીધી, સમાધિમરણ પામી. મહાશુક્રકલ્પે દેવ થયો, પછી તેતલિપુત્ર થયો.
नाया. १५५; आव.चू.१-पृ. ५०१;

५-महापउम *(महापद्म)* પુંડરિકીણીનગરીનો રાજા, જેની પત્ની (રાણી) '**पउमावई**' હતી. તેને '**पुंडरिअ**' અને '**कंडरिअ**' નામના બે પુત્રો હતા. રાજાએ દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
नाया.२१३; आव.चू.१-पृ.३८४;
उत्त.(नि.२९४-)वृ.

६-महापउम *(महापद्म)* રાજા **सेणिअ** ના પુત્ર **सुकाल** અને પુત્રવધૂ **महापउमा** નો પુત્ર ભ. મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ઈશાન કલ્પે દેવતા થયો.
कप्प-२;

७-महापउम *(महापद्म)* નંદકુળનો નવમો રાજા, તેના મંત્રી '**सगडाल**' હતા.
आव.चू.२-पृ.१८३

महापउमा *(महापद्मा)* રાજા **सेणिअ** ના પુત્ર **सुकाल** ની પત્ની **महापउम** ની માતા
कप्प.२

१-महाबल *(महाबल)* હસ્તિનાપુરના રાજા '**बल**' અને રાણી '**पभावई**' નો પુત્ર, સુદર્શન શેઠનો પૂર્વભવનો જીવ, તેને મહબ્બલ પણ કહે છે. જુઓ '**महब्बल-१**'
भग. ५२१-५२३;

२-महाबल *(महाबल)* ચક્રવર્તી **भरह** પછી મોક્ષે જનાર આઠ યુગપુરુષ રાજામાંના એક, તેને **बलभद्द** પણ કહે છે
ठा. ७२७; आव.नि.२६३;

महाबाहु *(महाबाहु)* અવરવિદેહના એક વાસુદેવ
आव.नि.१२९१ आव.चू.२-पृ.१९४;

महाभाग *(महाभाग)* ભ.મહાવીરનું એક બીજું નામ
आव.नि.८१;

महामुनि *(महामुनि)* ભ.મહાવીરનું એક બીજું નામ
आव.नि.८१;

महारह *(महारथ)* વાસુદેવ નું બીજું નામ
सूय.१६५;

महावीर *(महावीर)* ભરતક્ષેત્રના ચોવીસમાં તીર્થંકર, રાજા સિદ્ધાર્થ અને રાણી ત્રિશલા નાપુત્ર (ભ.મહાવીરના ના નામનો ઉલ્લેખ અનેક સ્થાને આવે છે. તેમના જીવનની વિવિધ ઘટના પણ આગમમાં અનેક સ્થાને નોંધાયેલી છે. તે તમામ ઘટના અને સંદર્ભનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન ગ્રન્થગૌરવ ભયે ન કરતા અહી ફક્ત વિશિષ્ટ સંદર્ભોનો જ એકત્રીત ઉલ્લેખ કરેલ છે.)
आया. २६५-३३४,५०९-५३६;
सूय.६,३५३-३५९; सूय.नि.१९९;
सूय.चू.पृ.४१७; ठा,५३,४४९,५८२,६६१;
सम.७,५४,९९,१४८,२६६,२७०,२७१,२७५,
२९६,२८४-२८७,२९२,२९४,३००,३०१,३०६;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

भग. ६,११२,१७२,४६१,६१८,६३९,६४६,६७९
नाया.५; अनुत्त. १३;
पण्हा. ८,३५; उव.१०-२८,३४-४०;
राय. ५-९,१८-२१; दसा.५३,९५,९३
९९,१०३-११२; महानि.५६२,५८५
आव.नि. ८१,२२४,२२५,२७७,३२९,३७७,
४५८,४६९-४७२,४७६-४७९,४९४;
आव.भा.७७,८०;
आव.चू. १-पृ.२३६,२३९,२४२,२४३,२४५,
२४९,२६५,२६८,२७५,२९०,२९४,२९५,२९७,
नंदी. १-३,१९;

महासउनि *(महाशकुनि)* એક વિદ્યાધરી, વાસુદેવ-બળદેવ જેના વૈરી હતા.
पण्हा. १९;

महासतअ *(महाशतक)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંનો આઠમો ઉપાસક, રાજગૃહીનો એક ધનાઢ્ય ગૃહપતિ, તેની रेवती આદિ પત્ની હતી તેણે ભ.મહાવીર પાસે શ્રાવકધર્મ સ્વીકાર્યો એક વખત પૌષધશાળામાં આરાધનામગ્ન હતો. ત્યારે તેની પત્ની રેવતીએ તેને આકર્ષવા પ્રયત્ન કર્યો. તેણે અવધિજ્ઞાનથી રેવતીના મૃત્યુની વાત કરી ગૌતમસ્વામીએ તેને પ્રાયશ્ચિત કરાવ્યું. તેણે અનશન કર્યું. મૃત્યુબાદ સૌધર્મ કલ્પે ગયો.
उवा. ४,४८-५६;

महासतग *(महाशतक)* જુઓ 'महासतअ'
उवा. ५२;

महासयअ *(महाशतक)* જુઓ 'महासतअ'
उवा.४९;

महासाल *(महाशाल)* પૃષ્ઠિચંપાના રાજા 'साल' નો ભાઈ, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.१-पृ.३८१; उत्त.नि.२८४+वृ.

महासीह *(महासिंह)* ભરતક્ષેત્રના છઠ્ઠા વાસુદેવ અને છઠ્ઠા બળદેવના પિતા, 'महासिव' પણ જુઓ
ठा. ८१२;

महासीहसेन *(महासिंहसेन)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ઉત્પન્ન થયા
अनुत्त. ५,६;

महासुव्वया *(महासुव्रता)* ભ.અરિષ્ટનેમિના મુખ્ય સાધ્વી
आव.चू.१.पृ.१५९;

१-महासेन *(महासेन)* કૃષ્ણ વાસુદેવના આધિપત્ય માં રહેલા ૫૬000 બળવાન પુરુષોમાં મુખ્ય. તેને दोवई ના સ્વયંવરમાં નિમંત્રણ મળેલ
नाया. ६३,१६९; अंत.३;

२-महासेन *(महासेन)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર ભ० મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયા
अनुत्त. ४,६;

३-महासेन *(महासेन)* જુઓ 'महसेन'
विवा. ३३

महासेनकण्ह *(महासेनकृष्ण)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી महासेनकण्हा નો પુત્ર, જે **चेडग** રાજા સાથે યુદ્ધમાં હણાઈ નરકે ગયો.
निर. ४,२१;

महासेनकण्हा *(महासेनकृष्णा)* રાજા **सेणिअ** ની પત્ની ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, વિવિધ તપ કર્યા, અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४७,५९;

महाहरि *(महाहरि)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ દશમાં ચક્રવર્તી **हरिसेण** ના પિતા.
सम. ३१४;

महिंद *(महेन्द्र)* સાતમાં ભ०'सुपास' ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम. २९१, आव.नि. ३२७;

महिस्सर *(महेश्वर)* વિદ્યાધર **पेढाल** સાધ્વી **सुजेट्ठा** દ્વારા ઉત્પન્ન કરેલ પુત્ર, તેનું નામ 'सच्चई' હતુ. દેવતાએ તેનું નામ મહેશ્વર આપેલું. રાજા **पज्जोअ** દ્વારા ગણિકાની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

મદદથી તેને મારી નાંખેલ.
आव.चू.२-पृ.१७४-१७६;

महुकेढव *(मधुकैतभ)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ ચોથા પ્રતિવાસુદેવ તેને पुरिसुत्तम વાસુદેવે હણ્યો.
सम. ३४१;

महुर *(माथुर)* મથુરાના એક સાધુ, જેણે આક્રોશ પરીષહ સહન કરેલ
मरण. ४९५;

महेसरदत्त *(महेश्वरदत्त)* સર્વતોભદ્ર નગરના રાજા जियसत्तु નો પુરોહીત, તે રાજાના બળની વૃદ્ધિ માટે બાળકોનો હોમ કરતો, અનેક પાપકર્મો કરી તે નરકે ગયો, ત્યાંથી કૌશાંબીમાં તે बहस्सइदत्त નામે જન્મ્યો, કથા જુઓ 'बहस्सइदत्त'
ठा. (मू.९७५-)वृ. विवा.२७,२८;

महेस्सर *(महेश्वर)* જુઓ 'महिस्सर'
आव.चू.२-पृ.१७६;

मागंदियपुत्त *(माकन्दिकपुत्र)* ભ. મહાવીર ના એક શિષ્ય, ભગવંતને તેણે કર્મબંધ-વેદન-નિર્જરા આદિ સંબંધે કેટલાંક પ્રશ્નો પૂછી સમાધાન મેળવેલ.
भग. ७२८-७३२;

मागंदी *(माकन्दी)* ચંપાનગરીનો એક સાર્થવાહ તેને જિનપાલીત અને જિનરક્ષિત પુત્રો હતા.
नाया.११०-वृ.
नाया. ११०;

मागह *(मागध)* ક્ષત્રિય સ્ત્રી અને વૈશ્ય પુરુષ દ્વારા જન્મેલ એક વ્યક્તિ
आया.नि.२३; आया.(मू.१-)वृ.

माणिभद्द *(माणिभद्र)* મણિવતી નગરીનો એક ગાથાપતિ, સ્થવિરમુનિ પાસે દીક્ષા લીધી. માસિક સંલેખના કરી, સૌધર્મકલ્પે माणिमद्द દેવ થયો.
पुप्फि.१०;

मायंदिय *(माकन्दिक)* જુઓ 'मागंदियपुत्त'
भग.७३०;

मायंदी *(माकन्दी)* જુઓ 'मागंदी'

मालुका *(मालुका)* ઉજ્જેનીના 'अंबरिसि' ની પત્ની
आव.नि.१३००+वृ.
आव.चू.२-पृ.१९६;

माहण *(ब्राह्मण)* ભ૦મહાવીરનું બીજું નામ
आया. २८७,३०३,३१७,३२४;

माहिंद *(माहेन्द्र)* ભોગપુરમાં ભ.મહાવીરને ઉપસર્ગ કરનાર એક ક્ષત્રિય.
आव.नि.५१९; आव.चू.१-पृ.३१६;

माहिंदर *(माहेन्द्र)* ચોદમાં તીર્થંકર ભ.अनंत નો પૂર્વભવનો જીવ.
सम. २७३;

माहुर *(माथुर)* મથુરાન એક વાણિક, જે ચક્ષુઈન્દ્રિયના રાગથી મરણ પામ્યો.
भत्त. १४५;

मिगदेवी *(मृगदेवी)* જુઓ 'मिया' રાજા बलभद्द ની પત્ની
उत्त.नि.४०८+वृ.

मिगावई *(मृगावती)* જુઓ 'मिगावती'
भत्त. ५०; निसी.भा.६६०६;
आव.नि.१०५५; आव.चू.१-पृ. ६१५;
दस.चू.पृ.५०; उत्त.नि.४५२;

मिगावती *(मृगावती)* શતાનીક રાજાની પત્ની ચેડા રાજાની પુત્રી, ઉદાયનની માતા. (દીક્ષા લીધી, કેવળ પામી મોક્ષે ગયા.)
भग. ५३४;

१-मित्त *(मित्र)* વાણિજયગ્રામનો રાજા, તેની પત્નીનું નામ 'सिरी' હતું.
विवा. ११,१६;

२-मित्त *(मित्र)* નંદિપુરનો રાજા, તેને 'सिरिअ' નામનો રસોઈયો હતો.
विवा. ३२;

२-मित्त *(मित्र)* મણિપદાનગરી નો રાજા, જેણે संभूतिविजय સાધુને શુદ્ધ આહારદાન દ્વારા મનુષ્યાયુ બાંધેલ,મરીને 'धनवइ' થયો.
विवा.४२;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मित्तनंदी *(मित्रनन्दी)* સાકેતનગરનો રાજા, 'सिरिकंता' પત્ની હતી, वरदत्त પુત્ર હતો.
विवा. ४६;

मित्तपभ *(मित्रप्रभ)* ચંપાનગરીનો રાજા, તેની પત્ની धारिणी હતી. धम्मघोस તેનો મંત્રી હતો.
आव.नि.१२९७; आव.चू.२-पृ.१९७;

मित्तवती *(मित्रावती)* ચંપાનગરી सुदंसण શ્રેષ્ઠીની પત્ની.
आव.चू.२-पृ.२७१

मित्तसिरी *(मित्रश्री)* આમલકલ્પાની એક શ્રાવિકા, તેણે નિહ્નવ 'तिसगुत्त' ના મતને ખોટો સાબીત કરી સત્યની પ્રતિની કરાવી
ठा.(मू.६८८-वृ) निसी.भा.५५९८;
आव.भा.१२६ आव.चू.२-पृ.४२०;
उत्त.(नि.१६७-)वृ.

मियउत्त *(मृगापुत्रा)* જુઓ 'मियापुत्त'
विवा.३;

१-मिया *(मृगा)* મિયાગામના રાજા 'विजय-६' ની પત્ની (રાણી) તેના પુત્રનું નામ 'मियापुत्त'' હતુ. કથા જુઓ 'मियापुत्त'
विवा. ४,६,९;

२-मिया *(मृगा)* સુગ્રીવનગરના રાજા 'बलभद्द' ની પત્ની તેને 'बलसिरी' નામે પુત્ર હતો, જે 'मियापुत्त' નામે પ્રસિદ્ધ હતો.
उत्त.६१४,६१५; उत्त.नि.४०८+वृ.

मियादेवी *(मृगादेवी)* જુઓ मिया-१
विवा. ६,९;

१-मियापुत्त *(मृगापुत्रा)* મિયાગામ ના રાજા 'विजय-६' અને રાણી मिया નો એક જન્માંધ અને અતિ ખેદજનક શારીરીક સ્થિતિમાં રહેલ પુત્ર જેને હાથ પગ આદિ કશું ન હતા. માત્ર આકારરૂપ બાળક હતો. તે પૂર્વભવમાં **एक्काइ** નામે રાષ્ટ્રકૂટ હતો.
आया.चू.पृ.२३; सूय.(मू.३८४-)वृ.
ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा. ४,६,१०;
निसी.(भा.३७३९-) चू.

२-मियापुत्त *(मृगापुत्रा)* સુગ્રીવનગરના રાજા 'बलभद्द' અને રાણી 'मिया' નો પુત્ર જેનું, નામ 'बलसिरि' હતું, 'मियापुत्त' નામે પ્રસિદ્ધ હતો. સાધુ દર્શનથી જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયું. પૂર્વજનમાં લીધેલ દીક્ષાનું સ્મરણ થયું. દીક્ષાની સંમતિ માટે માતા-પિતા સાથે ઘણોજ લાંબે સંવાદ થયો. છેલ્લે દીક્ષા લીધી. અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
उत्त.६१५-७११; उत्त.नि.४०८+वृ.

१-मियावई *(मृगावती)* જુઓ 'मिगावती' વંદન ક્ષમાપન દ્વારા કર્મક્ષય કરી કેવળી થયા.
भग.५३४; विवा.२७;
भत्त.५०; आव.नि.५२०-५२२;
आव. चू.१-पृ. ८८,३१७,३२०, २-पृ. १६४;

२-मियावई *(मृगावती)* પોતનપુરના રાજા 'पयावई' ની પુત્રી અને પત્ની, ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવ ની માતા.
सम. ३२४; आव.नि. ४४८;
आव.चू.१-पृ. २३२;

मियावती *(मृगावती)* જુઓ मियावई-१
विवा.२७; आव.चू.१-पृ.२३२;

मुंडिअंबय *(मुण्डिकाम्रक)* જુઓ 'मुंडिंबग'
आव.नि. १३१७;

मुंडिंबग *(मुण्डिकाम्रक)* સિંબવર્દ્ધન નગરના રાજા, તે મુનિ पूसभूति ના ઉપદેશથી શ્રાવક બન્યો
वव.भा.२६५३; आव.नि. १३१७+वृ.
आव.चू. २-पृ. २१०;

मुंडिवअ *(मुण्डिबक)* જુઓ 'मुंडिबग'
वव.(भा.२६५३-)वृ. आव.चू.२-पृ.२१०;

मुग्गरपाणी *(मुद्गरपाणि)* જુઓ मोग्गरपाणि
अंत.२७; उत्त.नि.११०+वृ.
उत्त.चू.पृ.७०;

१-मुनिचंद *(मुनिचन्द्र)* રાજગૃહીમાં ઘોર પરીષહ સહન કરનાર.
मरण.४८८;

२-मुनिचंद *(मुनिचन्द्र)* સાકેતનગરના રાજા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

चंडवडेंसअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર તેને ઉજ્જેનીમાં રાજ વહીવટ ચલાવવા નિમેલ
आव.चू.१-पृ.४९२,४९३;

३-मुनिचंद *(मुनिचन्द्र)* ભ૰પાર્શ્વના શાસનના એક આચાર્ય, કુમારક સંનિવેશમાં હતા. ત્યારે એક કુંભારે તેને મરણાંત કષ્ટ આપ્યુ, તે મોક્ષે ગયા.
आव.नि.४७७, आव.चू.१.पृ.२८५,२८६,२९१

४-मुनिचंद *(मुनिचन्द्र)* એક આચાર્ય, તેમણે सागरचंद પાસે દીક્ષા લીધી. વિચરણમાં એક વખત માર્ગ ભૂલ્યા. જંગલમાં ભૂખ-તરસથી પીડાતા હતા. ત્યારે ગોવાળોએ ભક્તિ કરી.
उत्त.नि.३३३+वृ. उत्त.चू.पृ.२१३;

मुनिसुव्वय *(मुनिसुव्रत)* ભરતક્ષેત્ર માં થયેલ વીસમાં તીર્થંકર, રાજાગૃહીના રાજા सुमित्त અને રાણી पउमावई ના પુત્ર, તેના દેહનો વર્ણ કૃષ્ણ હતો, તેમને ૧૮ ગણ અને ૧૮ ગણધર થયા. ૩૦૦૦૦ વર્ષનું આયુ ભોગવી મોક્ષે ગયા. વગેરે....વગેરે....
ठा.४४८; सम.५०,१२८,२६३-३११;
भग.६७६,७२७; वव.भा. ४४१४+वृ.
जीय.भा.५२८,२४९८; आव.६,४३;
आव.नि.२२५,२५९,२६९,२७८,२९९,३०५;
३२५,३२९,३७१,३७७,३७९,३८३,१०९५,
आव.चू.२-पृ.२७७, उत्त.चू.पृ.५३;
नंदी. १९;

२-मुनिसुव्वय *(मुनिसुव्रत)* આવતી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનાર અગીયારમાં તીર્થંકર જે देवई નો જીવ છે.
सम. ३५६,३६२;

३-मुनिसुव्वय *(मुनिसुव्रत)* ધાતકીખંડ ના એક તીર્થંકર ભગવંત, જયારે અહીં ભ૰ અરિષ્ટનેમિ હતા.
ठा.(मू.१००२-)वृ. नाया.१७७

मुनिसेन *(मुनिसेन)* ચક્રવર્તી वइरजंघ અને તેની પત્ની (રાણી) सिरिमती જેમને જંગલમાં મળેલા તે, એક સાધુ ભગવંત
आव.चू.१-पृ.५६७; नंदी. (मू.१०९-)वृ.

मुरुंड *(मुरुण्ड)* કુસુમપુરનો રાજા, તેની વિધવા બહેનને દીક્ષા લેવા પ્રેરણા કરી. એક વખત તેને મસ્તકશૂળ થયું. આચાર્ય पालित દ્વારા તેનું નિવારણ થયું. તેને खुड्डगगणि સાથે સમયના સાપેક્ષ મૂલ્ય વિષયક ચર્ચા થયેલી.
निसी.भा.४२१५,४४६०;
बुह.भा. ४१२३-४१२६,५६२५;
बुह.भा. ४१२३वृ. वव.भा.१४९६+वृ.
आव.चू.२-पृ.२९१ आव.(नि.९४४-) वृ.
पिंडनि. ५३६+वृ.

मूय *(मूक)* કોસાંબીનો એક પરિવ્રાજક
उत्त.चू.पृ.६३;

मूलदत्त *(मूलदत्त)* વાસુદેવ कण्ह ના પુત્ર संब કુમારની પત્ની, ભ૰અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી, કેવળપામી, મોક્ષે ગયા.
अंत. १९,२२;

मूलदेव *(मूलदेव)* ધૂર્તાખ્યાતની કથાના ચાર પાત્રોમાંનું મુખ્ય પાત્ર, બેન્નાતટ નગરનો રાજા, રાજા થયા પૂર્વે, પણ તે બુદ્ધિ અને આવડતમાં ઘણો નિપુણ હતો. ઉજ્જેનીની देवदत्ता ગણિકા તેના ગાઢ પ્રેમમાં હતી, તેની સાથે પછીથી લગ્ન પણ થયેલા
निसी.भा.२९४,६५१७; निसी.(भा.२९४-)चू.
बुह.भा.९६०; वव.भा.४५४,३६०५+वृ.
आव.चू.१-पृ.,५४९ दस.चू.पृ.५६,१०५,१०९
उत्त.मू.१२२+वृ उत्त.चू.पृ.११८-१२१;
नंदी. मू.९८+वृ.

मूलसिरि *(मूलश्री)* વાસુદેવ કૃષ્ણના પુત્ર संब કુમારની પત્ની, ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી, કેવળ પામી મોક્ષે ગયા.
अंत. १९,२२;

मूला *(मूला)* કોસાંબીનો સાર્થવાહ धनावह ની પત્ની, તેણીએ चंदना ને કારાગૃહમાં નાંખી તેના ઉપર ત્રાસ ગુજારેલો
आव.नि.५२१; आव.चू.१-पृ.३१७;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

मेघमाला *(मेघमाला)* ભ.વાસુપૂજ્યના શાસનના એક સાધ્વી, મન વડે જ કરેલ અલ્પ વિરાધના ને કારણે પહેલી નરકે ગયા.
महानि. १०५२-१०५७;

मेतज्ज *(मेतार्य)* જુઓ *'मेयज्ज-१'*
आव.चू.१.पृ.४९४,४९५;

१-मेयज्ज *(मेतार्य)* રાજગૃહીના એક સાધુ,જેને મસ્તકે ચામડું વીંટાવાથી બંને આંખો બહાર નીકળી ગઈ તેવો ભયંકર ઉપસર્ગ થયો તો પણ સંયમથી ચલિત ન થયા. ક્રૌંચ પક્ષીને બચાવ્યુ.
आव.चू.१-पृ.४९४,४९५;

२-मेयज्ज *(मेतार्य)* ભ०મહાવીરના દશમાં ગણધર, તે તુંગીય નગરીના **दत्त** અને તેની પત્ની **वरुणदेवा** ના પુત્ર હતા. તેને સ્વર્ગ-નર્ક વિશે શંકા હતી, ભ.મહાવીર દ્વારાતેની શંકાનું નિવારણ થતાં પોતાના ૩૦૦ શિષ્યો સાથે દીક્ષા લીધી
आव.नि. ५९५,६१६,६३५,६४६,६५१;
आव.चू.१-पृ.३२७; नंदी. २१;

मेरअ *(मेरक)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ ત્રીજા પ્રતિ વાસુદેવ, તે **सयंभू** વાસુદેવ દ્વારા હણાયા
सम. ३४१;

मेरा *(मेरा)* ચક્રવર્તી **हरिसेण** ની માતા
सम. ३१५; आव.नि. ३९८;

मेरुप्पभ *(मेरुप्रभ)* મેઘકુમારનો જીવ જે પૂર્વભવમાં હાથી હતો. તે, તેને તે ભવમાં જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન થયેલું. પ્રાણી અનુકંપાથી સસલા ને બચાવવા દ્વારા મનુષ્યાયુ બાંધ્યુ. કથા જુઓ 'मेह'
नाया.२७;

१-मेह *(मेध)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર. આઠ કન્યા સાથે લગ્ન થયેલા. ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. દીક્ષા છોડવાનો વિચાર આવ્યો. ભગવંતે તેને સ્થિર કર્યા, મૃત્યુ પામી અનુત્તર વિમાને ગયા. (मेहकुमार પણ જોવું)
नाया.२५-२८,३०-४१ विवा.(मू.३७-)वृ.
आव.चू.१-पृ.२५८,३५८

२-मेह *(मेध)* આમલકલ્પાનો ગાથાપતિ તેની પત્ની **'मेहसिरि'** અને પુત્રી **'मेहा'** હતી.
नाया. २२४;

३-मेह *(मेध)* રાજગૃહીનો એક ગાથાપતિ ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિપુલ પર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत. २५,३८;

४-मेह *(मेध)* આ ચોવીસીના પાંચમાં તીર્થંકર ભ.'सुमइ' ના પિતા
सम.२६४; आव.नि.३२७;

५-मेह *(मेध)* **'कालहत्थि'** કે જેણે ભ० મહાવીર અને **गोसाला** ને બાંધેલા તેનો ભાઈ
आव.चू.१-पृ.२९०;

मेहकुमार *(मेधकुमार)* જુઓ 'मेह-१'
नाया.२५-३६; आव.चू.१-पृ.२५८;

१-मेहरह *(मेघरथ)* આ ચોવીસીના સોળમાં તીર્થંકર ભ.**संति** નો પૂર્વભવ
सम.२७४;

२-मेहरह *(मेघरथ)* મધ્યમિકા નગરીનો રાજા, જેણે **सुधम्म** અણગાર ને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ પછી **जिनदास** નામે સૌગંધિકા નગરીમાં જન્મ્યો.
विवा.४१;

३-मेहरह *(मेघरथ)* વિદ્યાધર શ્રેણીનો એક વિદ્યાધર રાજા, તેની પુત્રી **पउमसिरि** હતી.
आव.पू. १-पृ.५२१;

मेहसिरी *(मेघश्री)* આમલકલ્પા ના ગાથાપતિ ની પત્ની, તેની પુત્રીનું નામ **मेहा** હતું.
नाया. २२४;

मेहा *(मेघा)* આમલકલ્પાના 'मेह' ગાથાપતિની પુત્રી. ભ. પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ તે ચમરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२०,२२४;

मेहिल *(मैथिल)* ભ.પાર્શ્વની શાખાના એક સ્થવિર- જેણે તુંગિકાનગરીના શ્રાવકની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

શંકાનું સમાધાન કરેલ.
भग. १३३;

मोग्गरपाणि *(मुद्गरपाणि)* એક યક્ષ. કુળ પરંપરાથી अज्जुनमालागार તેની પૂજા કરતો હતો. રાજગૃહના પુષ્પારામમાં તેનું મંદિર હતુ. તેણે अज्जुन ના શરીરમાં પ્રવેશ કરેલો
अंत. २७; उत्त.चू.पृ.७०;

मोग्गल *(मुदगल)* બુદ્ધનો એક અનુયાયી
आया.चू.पृ.८२; आया.(मू.९३-)वृ.

१-मोरिअ *(मौर्य)* ભ૦મહાવીરના સાતમાં ગણધર मोरियपुत्त ના પિતા. તે कासव ગોત્રના હતા. विजयदेवा તેની પત્ની હતી.

२-मोरिअ *(मौर्य)* જુઓ 'मोरियपुत्त-२'
आव.नि.६२३;

१-मोरियपुत्त *(मौर्यपुत्र)* તામલિ તાપસનું બીજું નામ જુઓ 'तामलि'
भग. १६०;

२-मोरियपुत्त *(मौर्यपुत्र)* ભ.મહાવીરના સાતમાં ગણધર, તેને ૩૫૦ શિષ્યો હતા. તે मौर्य સંનિવેશ રહીશ હતા.
सम.१४३,४७४; आव.नि.५९३,६२३, ६४५,६४८; नंदी. २१;

रइ *(रति)* છઠ્ઠા તીર્થંકર ભ૦पउमप्पभ ના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३०६;

रइप्पिया *(रतिप्रिया)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી, ભ૦પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३१;

रंडापुत्त *(रण्डापुत्र)* સંખેડ નામના ખેડકમાં રહેતો કુબેર સમાન એક પુરુષ, જેની સાથે खंडोड्डा પત્ની રૂપે રહી તે પુરુષે પછી દીક્ષા લીધી. કથા જુઓ 'खंडोड्डा'

रंभा *(रम्भा)* શ્રાવસ્તીના એક ગૃહપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ બલીન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२५;

रक्खतिया *(रक्षिता)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ धन ના પુત્ર धनगोव ની પત્ની
नाया. ७५

रक्खिअज्ज *(रक्षितार्य)* જુઓ 'रक्खिवय'
उत्त.(नि.१७५-)वृ.

रक्खित *(रक्षित)* જુઓ 'रक्खिय'
आया.चू.पृ.२; सूय.चू.पृ.५;
आव.चू.१-पृ. ३९७

रक्खिय *(रक्षित)* દશપુર નગરના બ્રાહ્મણ सोमदेव અને रुद्दसोमा નો પુત્ર. આચાર્ય फग्गुरक्खिय તેના નાના ભાઈ હતા. તેણે આચાર્ય तोसलिपुत्त પાસે દીક્ષા લીધી, આચાર્ય 'वइर' પાસે તે સાડા નવ પૂર્વો ભણ્યા. ચાર અનુયોગ અલગ કરવાનુ હોય શ્રેય પણ તેમનું જ છે. તેઓને ચાર શિષ્યો થયા.
आया.चू.पृ.२ सूय.चू.पृ.५;
ठा.(मू.३८२,६८८-)वृ. मरण.४९०;
निसी.भा.४५३६,५६०७;
वव.भा.२३६१,३६००-३६०५+वृ.
आव.नि.७७५-७७७; आव.भा.१४२;
आव.चू.१-पृ.३९७,४०१,४०६,४०९,४११;
उत्त.नि.९७+वृ. उत्त.चू.पृ.६१,८४;

रक्खियखमण *(रक्षितश्रमण)* જુઓ 'रक्खिय'
आव.नि.७७७;

१-रक्खिया *(रक्षिता)* અઢારમાં તીર્થંકર ભ૦ अर ના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३१०

२-रक्खिया *(रक्षिता)* રાજગૃહીના 'धन-२' સાર્થવાહ ના ત્રીજા પુત્ર 'धनगोव' ની પત્ની,
नाया. ७५;

रज्जवद्धन *(राज्यवर्धन)* ઉજ્જેનીના રાજા पालअ નો પુત્ર, 'अवंतिवद्धन' તેનો મોટોભાઈ હતો.
आव.नि.१२८२; आव.चू.२-पृ.१८९;
आव.(नि.१२८७-) वृ.

रज्जा *(रज्जा)* અગીતાર્થપણાથી ભવભ્રમણ વધારનાર એક સાધ્વી, તે भद्द આચાર્યની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

નિશ્રામાં હતા, તેને કુષ્ઠ રોગ થયોત્યારે તેણે પ્રરૂપણા કરી કે અચિત્ત પાણીથી જ આ રોગ થાય, ઘણાં સાધ્વીજીને શંકિત કર્યા, પ્રત્યક્ષ કેવલિએ પણ તેને પ્રાયશ્ચિત્ત ન આપ્યું.
महानि. ११३९-११४३;

रट्ठकूड *(राष्ट्रकूट)* बिमेल ગામમાં જન્મેલ એક બ્રાહ્મણપુત્રીના જેની સાથે લગ્ન થયેલા તે. કથા જુઓ 'सोमा'
पुप्फि.८;

रट्ठवद्धन *(राष्ट्रवर्धन)* જુઓ 'रज्जवध्धन'
आव.नि.१२८२; आव.चू.२-पृ.१८९;

१-रत्तवई *(रक्तवती)* મહાપુરના રાજા बल ના પુત્ર 'महब्बल' ની પત્ની.
विवा.४३;

२-रत्तवई *(रक्तवती)* ચંપાનગરીના રાજા 'दत्त' ની પત્ની (રાણી) महचंद કુમાર તેનો પુત્ર હતો.
विवा.४३;

रत्तसुभद्दा *(रक्तसुभद्र)* 'अज्जुन' ની પત્ની જેનું બીજું નામ 'सुभद्रा' છે. તેને કારણે એક યુદ્ધ લડાયેલું.
पण्हा.२०+वृ

रयणवई *(रत्नवती)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની પત્ની અને जक्खहरिल ની પુત્રી.
उत्त.नि.३४०+वृ.

रयणसिरी *(रत्नश्री)* આમલકલ્પાના ગાથા-यतिरयणी ની પત્ની
नाया. २२२;

१-रयणी *(रजनी)* આમલકલ્પાનો એક ગાથા-પતિ रयणसिरी તેની પત્ની હતી. रयणी પુત્રી હતી.
नाया. २२२;

२-रयणी *(रजनी)* આમલકલ્પાના ગાથાપતિ 'रयणी' ની પુત્રી. ભ. પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મરીને ચમરેન્દ્રની પટ્ટરાણી બની.
नाया. २२०,२२२;

रविगुत्त *(रविगुप्त)* ક્ષમાશ્રમણ जसवध्धण ના વિદ્વાન્ શિષ્ય, જેને महानिसीह સૂત્રના જિર્ણોદ્ધારને બહુમાન્ય કરેલો.
महानि. ५९१;

रसदेवी *(रसदेवी)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી.ભ. મહાવીર સન્મુખ નાટય વિધિ દેખાડી, વંદના કરી, પૂર્વભવમાં તે કોઈ ગાથાપતિની પુત્રી હતી. ભ. પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધેલી.
पुप्फ-२;

रहनेमि *(रथनेमि)* રાજા समुद्दविजय અને રાણી सिवा ના પુત્ર તથા ભ૦ અરિષ્ટનેમિના ભાઈ, તેણે દિક્ષા લીધી. એક વખત સાધ્વી राईमई ને વર્ષાથી ભિંજાયેલા અને વસ્ત્ર નીચોવતા જોઈને તેના સૌંદર્યમાં મુગ્ધ બન્યા. પણ राईमई ના પ્રતિબોધથી સ્થિર થઈ તેજ ભવે મોક્ષે ગયા.
दस.चू.पृ.८७,८८ उत्त. ८३०-८४५;
उत्त.नि.४४४+वृ.

१-राइ *(राजि)* આમલકલ્પાનો ગાથાપતિ, 'रायसिरी' તેની પત્ની હતી, राइ પુત્રી હતી.
नाया. २२१;

२-राइ *(राजि)* આમલકલ્પાના ગાથાપતિ 'राइ' ની પુત્રી, ભ૦ પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ ચમરેન્દ્રની પટ્ટારાણી બની
नाया. २२०,२२१;

राइमई *(राजीमती)* રાજા 'उग्गसेन' ની પુત્રી તેના લગ્ન અરિષ્ઠનેમિ સાથે નક્કી થયેલ પણ અરિષ્ટનેમિએ દીક્ષા લીધી. એટલે તેણીએ પણ દીક્ષા લીધી. સૌંદર્યમુગ્ધ બનેલા रहनेमि ને તેણીએ પ્રતિબોધ કરેલા, તેણી એ જ ભવે મોક્ષે ગયેલા, તેણીનું राईमई અને रायमई નામ પણ આવે છે.
उत्त.८२४,८२५;

राईमई *(राजीमती)* જુઓ 'राइमई'
उत्त. ८०२-४८५;

१-राम *(राम)* ભરતક્ષેત્રના નવમાં બળદેવ, તે વાસુદેવ कण्ह ના ભાઈ હતા. તે बलदेव નામે પ્રસિદ્ધ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ठा.८७१; सम.२५,३२१-३४५;
अंत.२०; पण्हा.१९;
मरण.४९८; आव.नि.४०३,४१४;
उत्त.७९८,८२३;

२-राम *(राम)* વાણારસીનો એક ગાથાપતિ, તેની પત્નીનું નામ **धम्मा** હતું. **कण्हा** અને **कण्हराई** નામે બે પુત્રીઓ હતી.
नाया.२४०;

३-राम *(राम)* રાજગૃહી નગરનો એક ગાથા - પતિ, તેની પત્નીનું નામ **धम्मा** હતું. **रामा** અને **रामक्खिया** તેની પુત્રીઓ હતી.
नाया. २४०;

४-राम *(राम)* શ્રાવસ્તીનો એક ગાથાપતિ તેની પત્ની **धम्मा** હતી, **वसू** અને **वसुगुत्ता** બે પુત્રી હતી.
नाया. २४०;

५-राम *(राम)* કોસાંબીનો એક ગાથાપતિ તેની પત્ની **धम्मा** અને પુત્રી **वसुमित्ता**, **वसुंधरा** હતી.
नाया. २४०;

६-राम *(राम)* જમદગ્નિનો પુત્ર 'परसुराम' નામે પ્રસિદ્ધ હતો. મરીને સાતમી નરકે ગયો.
आया.चू.पृ.४९; जीवा. १०५;
आव.चू.१-पृ.५२०;

रामउत्त *(रामगुप्त)* જુઓ 'रामगुप्त'
सूय.मू.२२६;

रामकण्ह *(रामकृष्ण)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **रामकण्हा** નો પુત્ર, રાજા **चेडग** સાથે યુદ્ધમાં હણાઈને નરકે ગયો.
निर.४,२१;

रामकण्हा *(रामकृष्णा)* રાજા **सेणिअ** ના એક પત્ની ભ. મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી વિવિધ તપ કર્યા, અનશન કરી,મોક્ષે ગયા.
अंत.४७,५७;

रामगुत्त *(रामगुप्त)* એક અન્યતીર્થિ સાધુ જે પહેલા રાજા હતો, તેનું લઘુ-દૃષ્ટાંત
सू.२२६+वृ.

रामपुत्त *(रामपुत्रा)* સાકેત નગરીની **भद्दा** સાર્થવાહિની નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને ગયા.
अनुत्त. ८,१३;

रामरक्खिया *(रामरक्षिता)* રાજગૃહીના **राम** ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ઈશાનેન્દ્રની દેવી બની.
नाया. २६९,२४०;

रामा *(रामा)* રાજગૃહીના ગાથાપતિ 'राम' ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ઈશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया.२३९,२४०

रामा *(रामा)* કાગંદીનગરીના રાજા **सुग्गीव** ની પત્ની (રાણી) નવમાં તીર્થંકર ભ. **सुविहि** ની માતા
ठा.(मू.४४९-)वृ. सम.२६९;
आव.नि.३८५

रायमई *(राजमति)* જુઓ 'राईमई'
उत्त.नि.४४७+वृ.

रायललिअ *(राजललित)* વાસુદેવ **कण्ह** ના મોટાભાઈ બલદેવ 'राम' નો પૂર્વભવનો જીવ તે હસ્તિનાપુરના એક વેપારી નો પુત્ર હતો અને 'गंगदत्त' નો ભાઈ હતો.
सम.३३२; आव.चू.१-पृ.४७४;

रायवल्लभ *(राजवल्लभ)* એક પુરોહીત પુત્ર, તેને એક વેશ્યા પ્રત્યે અતિ આકર્ષણ હતું.
उत्त.मू.१२०+वृ. उत्त.चू.पृ.११४;

रायसिरी *(राजश्री)* આમલકલ્પાના ગાથાપતિ 'राइ' ની પત્ની,પુત્રી 'राइ' ની માતા
नाया. २२१;

रायाराम *(राजाराम)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક
उव. ४५;

रायाराय *(राजाराज)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક
उव.४५;

रायि *(राजि)* જુઓ 'राइ'
भग. ४८८,४८९;

रावण *(रावण)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ આઠમાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પ્રતિવાસુદેવ, તેને વાસુદેવ नारायणे હણેલ
सम. ३४१; आव.भा.४२,४३;

राहाखमण *(राघश्रमण)* આચાર્ય राहायरिय ના શિષ્ય
उत्त.नि.९८+वृ. उत्त.चू.पृ.६२;

राहयरिय *(राधाचार्य)* એક આચાર્ય, જેણે અચલપુરના રાજકુમાર अपराइय ને દીક્ષા આપેલ. राहक्खमण પણ તેના શિષ્ય હતા.
उत्त.नि.९८+वृ. उत्त.चू.पृ.६२;

रिट्ठ *(रिष्ट)* કુલાલનગરના રાજા, वेसमणदास નો મંત્રી તેણે सीहसेन નામના સાધુને બાળી નાંખેલ
संथा.८०-८३;

रिवुपडिसत्तु *(रिपुप्रतिशत्रु)* રાજાपयावई નું મૂળનામ જે तिविट्ठ વાસુદેવ ના પિતા હતા.
आव.चू.१.पृ.२३२; आव.(नि.४४४-)वृ.

रुद्द *(रुद्र)* વર્તમાન અવસર્પિણીના ત્રીજા બળદેવ અને ત્રીજા વાસુદેવના પિતા
सम.३२२; आव.नि.४११;

रुद्दअ *(रुद्रक)* कोसिअ ના એક શિષ્ય, તે ઘણાં ક્રોધી હતા. તેણે जोगजसा નામની સ્ત્રીને મારી નાંખેલ, પછીથી તે पत्तेयबु થયા.
आव.नि.१२९३+वृ. आव.चू.२-पृ.१९३;

रुद्दसोमा *(रुद्रसोमा)* દશપુરના સોમદેવની પત્ની આચાર્ય रक्खिय તથા फग्गुरक्खिय ની માતા
आव.नि.७७६; आव.चू.१-पृ.३९७,४०१;
उत्त.नि.९७+वृ.

रुप्पनाभा *(रुप्यनाभा)* પ્રભંકરા નગરના પુરોહીતનો બીજો જન્મ, તેનું બીજું નામ सुबाहु હતું.
आव.चू.१-पृ.१७९,१८०;

१-रुप्पि *(रुक्मिन्)* કુણાલ દેશનો રાજવી. ભ. મલ્લિ પાસે દીક્ષા લીધી. કેવળી થઈ મોક્ષે ગયા કથા જુઓ 'मल्लि'
ठा. ६६४, नाया. ८१,८९;

२-रुप्पि *(रुक्मिन्)* સત્તરમાં તીર્થંકર ભ. કુંથુનો પૂર્વભવનો જીવ
सम. २७४;

३-रुप्पि *(रुक्मिन्)* કૌડિન્ય નગરીનો રાજા भेसग નો પુત્ર, दोवई ના સ્વયંવરમાં તેને નિમંત્રણ મળેલ
नाया. १७०; पण्हा. (मू.२०-) वृ.

रुप्पिणी *(रुक्मिणी)* કૃષ્ણ વાસુદેવની બત્રીશ હજાર રાણીઓમાં મુખ્ય રાણી, તે કોંડિન્યના રાજા भेसग ની પુત્રી અને रुप्पि ની બહેન હતી. તેને पज्जुन्न નામે પુત્ર હતો. તેણી દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
ठा.७३८; नाया. ६३
अंत.३,१७,२१; पण्हा. (मू.२०-) वृ.
आव.चू.१-पृ.५६३; दस.चू.पृ.१०६
दस.(नि.१९३-)वृ.

रूयंसा *(रूपांशा)* ચંપાનગરીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ ભૂતાનદેન્દ્રની અગ્રમહિષી થયા.
नाया. २२७;

रूयकंता *(रूपकान्ता)* બધું रूयंसा મુજબ
नाया. २२७;

रूयग *(रूचक)* ચંપાનગરીનો એક ગાથાપતિ, તેની પત્ની रूयगसिरि અને પુત્રી रूया હતી.
नाया. २२७

रूयगसिरी *(रुचकश्री)* ચંપાનગરીના એક ગાથાપતિ रूयग ની પત્ની, रूया ની માતા
नाया. २२७;

रूयगावई *(रुचकावती)* એક ગાથાપતિ-પત્ની
नाया. २२७;

रूयप्पभा *(रूपप्रभा)* એક ગાથાપતિની પત્ની
नाया. २२७;

रूयवई *(रूपवती)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ કાળ પિશાચેન્દ્ર ની અગ્ર મહિષી બની.
नाया. २२९;

रूया *(रूचा)* ચંપાના ગાથાપતિ रूयग ની પુત્રી, દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ભૂતાનદેન્દ્ર ની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અગ્રમહિષી બની
नाया. २२७;

रूविणी *(रूपिणी)* ચંપાનગરીના શ્રાવક पालिय ના પુત્ર समुद्दपाल ની પત્ની. કથા
उत्त. ७७९;

रेणा *(रेणा)* थूलभद्द ની સાત બહેનોમાંની એક જેણે આચાર્ય संभूहविजय પાસે દીક્ષા લીધી
आव.चू.२.पृ.१८२; आव.(नि.१२९४-)वृ.

रेणुगा *(रेणुका)* મૃગકોષ્ઠગ ના રાજા जियसत्तु ની પુત્રી, जमदग्गि ની પત્ની, परसुराम ની માતા
आया.चू.पृ.४९ आया. (मू.६३-) वृ.
आव.चू.१.पृ.५२०; आव.(नि.९१८-)वृ.

रेवइनक्खत्त *(रेवतीनक्षत्र)* આચાર્ય नागहत्थि ના શિષ્ય, सीह અણગારના ગુરુ ભ०
नंदी. ३,३४;

१-रेवई *(रेवती)* જુઓ 'रेवती-१'
ठा.(मू.८७०-वृ) भग. ६६५;

२-रेवई *(रेवती)* જુઓ 'रेवती-२'
ठा.(मू.९७०-)वृ. उवा.४८,६३;

३-रेवई *(रेवती)* વાસુદેવ કૃષ્ણના મોટાભાઈ બળદેવની પત્ની, તેનો પુત્ર 'निसढ' હતો.
पण्हा.(मू.२०-)वृ. वण्हि. ३;

१-रेवती *(रेवती)* ભ०મહાવીરના મુખ્ય શ્રાવિકા ભ०મહાવીરને તેજો લેશ્યાથી લોહી ખંડવા થયો ત્યારે બીજોરા પાક વહોરાવેલ ભાવી ચોવીસીમાં સત્તરમાં તીર્થંકર થશે
ठा. ८७०; भग.६६५;

२-रेवती *(रेवती)* રાજગૃહીના महाशतक શ્રાવક ની પત્ની તેણી બાર શૌક્યની હત્યા કરેલી. માંસ-દારુમાં ઉન્મત્ત રહેતી મરીને નરકે ગઈ. કથા જુઓ 'महासतअ'
उवा.४८-५५;

रोद्दसोमा *(रुद्रसोमा)* જુઓ 'रुद्दसोमा'
आव.चू.१-पृ.३९७;

१-रोह *(रोह)* ભ०મહાવીર ના એક શિષ્ય, જેને ભગવંત સાથે લોક-અલોક આદિ સંબંધે પ્રશ્નોત્તર થયેલા
भग. ७२-७५;

२-रोह *(रोह)* ગોશાળાના મતે તેનો ચોથો શરીરાંતર પ્રવેશ જેનામાં થયો તે
भग.६४८;

रोहग *(रोहक)* भरह નો પુત્ર, તે ઘણો બુદ્ધિ શાળી હતો. રાજાએ તેનાથી પ્રભાવીત થઈને તેને મુખ્યતંત્રી બનાવેલ
नंदी.(मू.९७-)वृ.

१-रोहगुत्त *(रोहगुप्त)* આચાર્ય सिरिगुत्त ના પુત્ર તે महागिरि ના શિષ્ય પણ કહેવાય છે. તે છઠ્ઠો નિહ્નવ થયો. તેણે છ સૂત્રો કાઢેલા તેથી ષડ્લુક પણ કહેવાયો, તેણે જીવ-અજીવ નોજીવ નામે ત્રૈરાશીક મતકાઢેલો.
ठा.(मू.६८-)वृ. निसी. भा.५६०२;
बुह(भा.७५६-)वृ. आव.भा.१३६;
आव.चू.१-पृ.४२४-४२६ उत्त.नि.१७२+वृ

२-रोहगुत्त *(रोहगुप्त)* પાડલિપુત્ર ના રાજા जियसत्तु નો મંત્રી
आव.चू.पृ. १३२;

रोहा *(रोहा)* એક પરિવ્રાજિકા
बुह.भा.६१६९;

रोहिणिय *(रौहिणिक)* રાજગૃહીમાં રહેતો એક ચોર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
वव.(भा.१२७१-१२७२) वृ.

रोहिणिया *(रोहिणिका)* રાજગૃહીના 'धन-२' સાર્થવાહ ના ચોથા પુત્ર 'धनरक्खिय' ની પત્ની, તેને ચોખાના પાંચ દાણામાંથી સેંકડો ઘડા ભરાય તેટલા ચોખા ઉપજાવી પોતાની જાતને શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિશાળી સાબિત કરી, તે વ્યવહારમાં रोहिणी નામે પ્રસિદ્ધ છે.
नाया. ७५;

१-रोहिणी *(रोहिणी)* 'नायाधम्मकहा' નું સાતમું અધ્યયન છે, रोहिणिया કે જે વ્યવહારમાં रोहिणी નામથી પ્રસિદ્ધ છે. તેને નામે આ અધ્યયન છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नाया. ७५;

२-रोहिणी *(रोहिणी)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી, ભ. પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३१;

३-रोहिणी *(रोहिणी)* કંપિલપુરના 'पउम' ગાથાપતિની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३७;

४-रोहिणी *(रोहिणी)* રાજા **वासुदेव** ની પત્ની અને **बलदेव** ની માતા
सम. ३२६; पण्हा. २०+वृ.
उत्त. ७९८;

५-रोहिणी *(रोहिणी)* આગામી ચોવીસીમાં પંદરમાં તીર્થંકર **निप्पुलाअ** નો જીવ
सम. ३५७,३६२;

६-रोहिणी *(रोहिणी)* રોહીડગ નગરની એક વૃદ્ધ વૈશ્યા
आव.नि.१३१८+वृ. आव.चू.२-पृ.२११;

लक्खण *(लक्ष्मण)* વાસુદેવ **नारायण** નું બીજુ નામ
पण्हा.(मू.२०-)वृ. महानि.७९५;

लक्खणज्जा *(लक्ष्मणार्या)* અગીતાર્થપણાના દોષથી ભયકંર ભવભ્રમણ કરનારા એક સાધ્વી. આ ચોવીસી પૂર્વેની એંસીમી ચોવીસી માં છેલ્લા તીર્થંકર ના શાસનમાં થયેલા ચકલા ચકલીનું મૈથુન જોઈ તેને વિષય સુખની ઇચ્છા થઈ. પશ્ચાતાપ થતા પ્રાયશ્ચિત માટે તૈયાર થયા. શલ્ય યુક્ત પ્રાયશ્ચિતને કારણે આકરા તપ કરવા છતાં તેની શુદ્ધિ ન થઈ.તે અતિ કિલષ્ટ ભવોમાં ભ્રમણ કરશે
महानि. ११४५-१२४३;

१-लक्खणा *(लक्षणा)* વાસુદેવ **कण्ह** ના આઠમાંના એક પટ્ટરાણી, કથા જુઓ 'पउमावई' મજુબ
ठा. ७३८; अंत. १९,२१;

२-लक्खणा *(लक्षणा)* ચંદપુરના રાજા **महसेन** ની પત્ની ભ.**चंदप्पभ** ની માતા.
सम. ३६९; आव.नि. ३८३;

३-लक्खणा *(लक्षणा)* જુઓ 'लक्खणज्जा' રાજા **जंबूदाडिम** અને રાણી **सिरिया** ની પુત્રી
महानि.११४५-१२४३;

लच्छइ *(लक्ष्मी)* 'दढाउ' ની માતા
जीवा. १०५

लच्छिमई *(लक्ष्मीमती)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા છઠ્ઠા વાસુદેવ **पुरिसपुंडरीअ** ની માતા
सम.३२६; आव.नि.४०८;

लच्छी *(लक्ष्मी)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી, ભ. મહાવીર સમક્ષ નાટ્યવિધિ દેખાડી વંદના કરી તે પૂર્વજન્મમાં એક ગાથાપતિની પુત્રી હતી.તેણીએ ભ૦પાર્શ્વના શાસનમાં દીક્ષા લીધેલી.
पुप्फ.२;

१-लट्ठदंत *(लष्टदन्त)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** ના પુત્ર, દીક્ષા લઈ. મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયા કથા 'जालि-२' મુજબ
अनुत्त.१,२;

२-लट्ठदंत *(लष्टदन्त)* કથા ઉપર મુજબ
अनुत्त-४;
लट्ठदंत १ અને २ મા તફાવત એ છે કે लट्ठदंत-१ નો ચારિત્ર પર્યાય બાર વર્ષનો છે અને તે અપરાજિય વિમાને ઉત્પન્ન થયેલ જ્યારે **लट्ठदंत-२** નો ચારિત્ર પર્યાય સોળ વર્ષનો છે. તે વૈજયંત વિમાને ઉત્પન્ન થયેલ

लट्ठबाहु *(लष्टबाहु)* દશમાં તીર્થંકર ભ.**सियल** નો પૂર્વભવનો જીવ
सम.२७३;

ललितंगय *(ललिताङ्गक)* જુઓ 'ललियंग'
आव.चू.१-पृ.१६५;

ललियंग *(ललिताङ्ग)* ભ.'उसभ' નો પૂર્વ-ભવ નો જીવ, ઈશાનકલ્પે તે એક દેવ હતા તેની પટ્ટારાણી 'सयंपभा' હતી. તેઓ આચાર્ય **जुगंधर** ને વંદનાર્થે ગયેલ
आव.चू.१-पृ.१६५,१७४,१७७;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ललियमित्त *(ललितमित्रा)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ સાતમાં વાસુદેવ 'दत्त' નો પૂર્વભવ, આચાર્ય आसागर તેમના ધર્માચાર્ય હતા.
सम.३३०;

लुद्धनंद *(लुब्धनन्द)* પાડલિપુત્રમાં રહેતો વણિક તે 'नंद' નામે પણ ઓળખાતો હતો.
आव.चू.१-पृ.५२८;

लेइयापिता *(लेपितापितृ)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસક માંના દશમાં ઉપાસક, શ્રાવસ્તીનો એક ધનાઢ્ય અને બારવ્રતધારી શ્રાવક, તેની પત્નીનું નામ फग्गुणी હતું તેણે શ્રાવકની અગિયાર પ્રતિમાનું વહન કરેલ, સમાધિ પામી સૌધર્મકલ્પે ગયા, (તેનું નામ વૃત્ત્યાદિ માં सालिहीपिया નોંધાયેલ છે.)
उवा. ३,५८;

लेव *(लेप)* નાલંદા નો એક ગૃહસ્થ,ભ० મહાવીરનો શ્રમણોપાસક
सूय.७९४,७९५; सूय.चू.पृ.४५०,४५१;

लोयणा *(लोचना)* ઉજ્જેની ના રાજા 'देविलासुत्त' ની પત્ની (રાણી) તેણે ગર્ભવતી સ્થિતિમાં દીક્ષા લીધી તે अनुत्तरलोयणा પણ કહેવાય છે.
आव.चू.२-पृ.२०२;

लोह *(लोह)* જુઓ 'लोहज्ज'
वव.(भा.२६६७-) वृ.

लोहजंघ *(लोहजङ्घ)* ઉજ્જેનીના રાજા पज्जोअ 'નો સંદેશ વાહક, તે એક દિવસમાં ૨૫ યોજન જઈ શકતો હતો.
आव.चू.२.पृ.१६०;

लोहज्ज *(लोहार्य)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય
वव.भा.२६६७+वृ.

लोहनंद *(लोभनन्द)* લોભથી દુઃખી થનાર
भत्त. १५३;

लोहिच्च *(लौहित्य)* આચાર્ય भूयदिन्न ના શિષ્ય
नंदी.४२+वृ. नंदी.चू.पृ.११;

वइदेही *(वैदेहिन)* વિદેહના રાજા, તેનુ બીજું નામ 'नमि' હતુ.
उत्त.२८९,६०५;

१-वइर *(वज्र)* તુંબવન સંનિવેશના સાર્થવાહ धनगिरि અને सुनंदा નો પુત્ર, આર્ય 'समिय' તેના મામા હતા. પૂર્વભવમાં તે वेसमण દેવ હતા ત્યારે ગૌતમસ્વામીએ તેને દીક્ષા ની મહત્તા સમજાવેલી, જન્મતાંજ દીક્ષા લેવા તૈયાર થયા, આઠમે વર્ષે આચાર્ય સિંહગિરિના શિષ્ય થયા. ૫૦૦ શિષ્યો સાથે રથાવર્ત્ત પર્વતે અનશન કરી સ્વર્ગે ગયા, તેઓ પદાનુસારી લબ્ધિ અને દ્વાદશાંગીના ધારક હતા. મહાનિસીહ માં પંચમંગલ શ્રુતસ્કંધના ઉદ્ધારક હતા.
आया.(मू.१,५०९ तथा नि.३३५-) वृ.
आया.चू.पृ.२४७ मरण. ४६९-४७४;
निसी.भा.३२; निसी.(भा.४४७१-)वृ.
महानि.५९०; आव.नि. ७४४,७६४-७६६, ७७५,११८८; आव.चू.१-पृ.३८१,४०१; ४०५,४०६,४११,५४३ ओह.नि. ७१५;
दस.चू.पृ.९७ उत्त.नि.९७+वृ.

२-वइर *(वज्र)* ભ.ઋષભદેની પૂર્વે ત્રેવીશ ચોવીસી પૂર્વેની ચોવીસીના છેલ્લા તીર્થંકરના શાસનમાં થેયલ એક ગચ્છાધિપતિ આચાર્ય જેને ૫૦૦ શિષ્યો હતા. સુવિશુદ્ધ આચારના પાલક અને શિષ્યોને સારણાદિ કરવામાં કુશળ હતા. તેને એક સિંહે માર્ગમાં મારી નાંખતા તે અંતકૃત્ કેવલી થયા.
महानि. ८१५-८१८;

वइरजंघ *(वज्रजङ्घ)* મહાવિદેહના લોહાર્ગલ નો રાજા, તેની પત્ની सिरिमति હતી. ભ.उसभ નો પૂર્વભવનો જીવ,તે 'घन' પણ કહેવાતા.
आव.चू.१-पृ.१७६-१७९;

वइरनाभ *(वज्रनाभ)* ભ.उसभ નો પર્વભવનો જીવ, પુંડરીગિણી નગરીના રાજા वइरसेन અને રાણી मंगलावती ના પુત્ર, પછી તે ચક્રવર્તી બન્યા, તેને बाहु,सुबाहु, पीठ અને महापीठ ચાર ભાઈઓ હતા. તેણે દીક્ષા લીધી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અને તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધેલ.
सम.२७२; आव.नि.१७०,१७६; आव.चू.१-पृ.१३३,१३४;

वइरभूति *(वज्रभूति)* એક આચાર્ય, તે દેખાવમાં કદરૂપા પણ સુંદર કવિ-ગાયક હતા.
वव.भा.१४०७,१४०८+वृ.

वइरसामि *(वज्रस्वामिन्)* જુઓ 'वइर'
मरण.४७३; महानि.५९०; आव.चू.१-पृ.४०४, २.पृ.३६;

वइरसि *(वज्रर्षि)* જુઓ वइर,वइरसामि
आव.नि.७६६;

१-वइरसेन *(वज्रसेन)* પૂર્વવિદેહની નગરી પુંડરીગિણી નો રાજા ચક્રવર્તી वइरनाभ અને રાણી मढंगलावती નો પુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધી, તીર્થંકર થયા
आव.नि.१७५-१७७ आव.चू.१-पृ.१३३,१८० आव.(नि.३२२-) वृ.

२-वइरसेन *(वज्रसेन)* મહાવિદેહની નગરી પુંડરીગિણી નો એક ચક્રવર્તી, તેની પત્ની गुणवती હતી. તેને सिरिमती નામે પુત્રી હતી. તે પુત્રીના લગ્ન 'वइरजंघ' રાજકુમાર સાથે થયા હતા.
आव.चू.१-पृ.१७२-१७४;

३-वइरसेन *(वज्रसेन)* આચાર્ય वइर ના મુખ્ય શિષ્ય તેને 'नाइल' વગેરે ચાર શિષ્યો હતા.
आव.चू.१-पृ.४०५;

वइरसेना *(वज्रसेना)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३१;

वग्गुर *(वल्गुर)* પુરિમતાલનો એક વેપારી, તેની પત્ની भद्दा હતી. તે ભ૰ મલ્લિની પ્રતિમા સામે ભક્તિ કરતા હતા.
आव.नि.४९१; आव.चू.१-पृ.२९५;

वच्छी *(वत्सा)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી, તેના પિતાનું નામ 'चारुदत्त' હતું.
उत्त.नि.३४०+वृ.

वज्जनाभ *(वज्रनाभ)* ભ૰ अभिनंदन ના મુખ્ય શિષ્ય
सम.३०५;

वज्जसेना *(वज्रसेना)* જુઓ 'वइरसेना'
नाया. २३१;

वज्जा *(वज्रा)* कट्ठ નામના વેપારીની પત્ની તે देवसम्म બ્રાહ્મણ સાથે પ્રેમમાં હતી.
बुह.(भा.२८४८-)वृ. आव.चू.१-पृ.५५८ आव.(नि.९४९-)वृ.

वडेंसा *(अवतंसा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિ ની પુત્રી ભ. પાર્શ્વ પાસે, દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२१;

वड्ढमाण *(वर्द्धमान)* ભ૰મહાવીરનું મૂળ નામ
आया.५१०; सम. २७१;

वण्हि *(वृष्णि)* बारावई નગરીનો એક રાજા તેની પત્નીનું નામ धारिणी હતુ. જુઓ अंधगवण्हि
अंत. ६;

वत्थपुस्समित्त *(वस्त्रपुष्यमित्र)* આચાર્ય रक्खिय ના શિષ્ય, શેષ पोत्तपूसमित्त મુજબ
आव.(नि.७७५-)वृ.

वत्थवालथेरी *(वस्त्रपालस्थविरा)* વાણિજ્ય ગ્રામની એક વૃદ્ધા, છ માસના ઉપવાસ બાદ ભ.મહાવીરને તેને ત્યાંથી ભિક્ષા મળી.
आव.नि.५१३ आव.चू.१-पृ.३१५

वद्धमान *(वर्द्धमान)* ભ૰મહાવીરનું જન્મદત્ત મૂળનામ. કથા જુઓ 'महावीर'
आया.५१०,५११; सम.२६३-३११;

वद्धमानसामि *(वर्द्धमानस्वामिन्)* જુઓ वद्धमान અથવા महावीर
आव.(नि.१३४-)वृ. अनुओ.चू.पृ.५४;

वनराइ *(वनराजि)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી, 'सिंधुदत्त' ની પુત્રી
उत्त.(नि.३५३-)वृ.

वप्पा *(वप्रा)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ અગિયારમાં ચક્રવર્તી 'जय' ની માતા, રાજા 'विजय' ની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

पत्नी
सम.३१५, आव.नि.३९८;

१-वम्मा *(वामा)* જુઓ 'वामा'
आव.नि.३८६;

२-वम्मा *(वामा)* ચક્રવર્તી भरह ની એક પત્ની, 'मरीइ' ની માતા
आव.चू.१-पृ.१८२;

वयधारि *(व्रतधारिन्)* ઐરવતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના છઠ્ઠા તીર્થંકર, તેનું નામ ववहारि પણ છે
सम.३४७+वृ.

वयर *(वज्र)* જુઓ 'वइर'
उत्त.नि.९७+वृ

१-वरदत्त *(वरदत्त)* સાકેતનગરના રાજા मित्तनंदि અને રાણી सिरिंकंता નો પુત્ર, તેને वरसेना આદિ ૫૦૦ પત્નીઓ હતી. ભ.મહાવીર પાસે શ્રાવક ધર્મ સ્વીકાર્યો, પછી દીક્ષા લીધી, પૂર્વ ભવે તે શતદ્વાર નગરનો રાજા 'विमलवाहन' હતો.
विवा. ३६,४६;

२-वरदत्त *(वरदत्त)* ભ.અરિષ્ટનેમિના પ્રથમ શિષ્ય
सम.३०६; वण्हि. ३;
आव.नि.३२९; आव. चू.१-पृ.१५९;

वरदिन्न *(वरदत्त)* જુઓ 'वरदत्त-२'
आव.नि.३२९;

वरधनु *(वरधनुष)* કંપિલપુરના રાજમંત્રી 'धनु' ના પુત્ર, તે ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' નો મિત્ર હતો, પછીથી તે રાજમંત્રી બન્યો.
बुह.भा.६२९०,६३०४ वव.(भा.११८८-)वृ.
आव.चू.१-पृ.५६२; आव.(नि.९४९-) वृ.
उत्त.नि. ३३८+वृ. नंदी.मू १०७+वृ.

वरधनुअ *(वरधनुष्क)* જુઓ 'वरधनु'
बुह.भा.६२७०,६३०४ आव.चू.१-पृ.५६२

वरभूति *(वरभूति)* જુઓ 'वइरभूति'
वव.भा.१४०८+वृ.

वररुइ *(वररुचि)* નંદ ના રાજા महापउम ને પ્રશંસાથી રીઝવનાર એક બ્રાહ્મણ, રાજા તેને રોજ ૧૦૮ સોનામહોર આપતો. તે બ્રાહ્મણ પાડલિપુત્રની ગણિકા उवकोसा સાથે પ્રેમમાં હતો. सगडाल મંત્રીનો વૈરી હતો.
आव.नि.१२८४+वृ. आव.चू.२.पृ.१८३,१८५
उत्त.नि.१००+वृ.

वरसेना *(वरसेना)* સાકેતનગરના રાજા 'मित्तनंदी' ના પુત્ર 'वरदत्त' કુમારની ૫૦૦ પત્નીઓમાં મુખ્ય પત્ની
विवा.४६;

वराह *(वराह)* નવમાં તીર્થંકર ભ.सुविहि ના પ્રથમ શિષ્ય.
सम. ३०६;

वरुण *(वरुण)* વૈશાલીમાં રહેતો એક શ્રાવક, તેણે રથમુસલ સંગ્રામમાં ભાગ લીધેલો. તે वरुणनागनत्तुअ નામે પણ ઓળખાતો હતો.
भग.३७५,३७६; आव.चू.२-पृ.२७७;

वरुणदेवा *(वरुणदेवा)* ભ.મહાવીરના દશમાં ગણધર मेयज्ज ની માતા
आव.नि.६४९;

ववहारि *(व्यवहारिन्)* આ ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રના છઠ્ઠા તીર્થંકર
सम. ३४७;

१-वसु *(वसु)* ભ.મલ્લિનો જીવ પૂર્વભવમાં महब्बल હતો તે વખતનો મિત્ર, જેણે महब्बल સાથે દીક્ષા લીધી. કથા જુઓ 'मल्लि'
नाया. ७६;

२-वसु *(वसु)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ 'राम' ની પુત્રી.ભ૦ પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ બાદ ઈશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३९;

३-वसु *(वसु)* એક રાજા, એક વખતનું જુઠ તેને સાતમી નરકે લઈ ગયું.
जीवा.१०५+वृ. भत्त.१०१;

४-वसु *(वसु)* निह्नव तिसगुत्त ના ધર્માચાર્ય જે ચૌદ પૂર્વના જ્ઞાની હતા.
ठा.(मू.६८८-)वृ. निसी.भा.५५९८;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.चू.१-पृ.४१९;

५-वसु *(वसु)* ભ.મહાવીરના નવમાં ગણધર अयलभाया ના પિતા
आव.नि.६४८;

૧-वसुंधरा *(वसुन्धरा)* ભરતક્ષેત્રના નવમાં ચક્રવર્તી महापउम ની મુખ્ય પત્ની
सम. ३२०;

२-वसुंधरा *(वसुन्धरा)* કૌસાંબીના ગાથાપતિ 'राम' ની પુત્રી, શેષ वसुगुत्ता મુજબ
नाया. २३९;

वसुगुत्ता *(वसुगुप्ता)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ 'राम' ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ઈશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया.मू. २३९;

वसुदत्ता *(वसुदत्ता)* કૌસાંબી ના પુરોહીત ની પત્ની ને बहस्सइदत्त ની માતા
विवा. २७,२८;

वसुदेव *(वसुदेव)* સૌરિયપુરનો એક રાજા જેની પત્નીના નામ धारिणी અને देवई હતા. તેના सारण, दारुक આદિ પુત્રો દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા. તેની પત્ની रोहिणी નો પુત્ર बलदेव અને देवई નો પુત્ર कण्ह હતા. તેને બીજી ઘણી પત્ની અને બાળકો હતા.
सम.३२२; अंत.१२-१४,१७;
पण्हा. १९; निसी.चू.२-पृ.२३२;
आव.चू.१.पृ.३५६; ओह.नि.८३७;
दस.चू.पृ.१०५; उत्त. ७९७;

वसुपूज्ज *(वसुपूज्य)* ચંપાનગરીના રાજા તેની પત્ની (રાણી) નું નામ 'जया' ભ० वासुपुज्ज ના પિતા હતા.
सम.२६५;
आव.नि.३८३,३८५,३८८;

૧-वसुभूइ *(वसुभूति)* ભ.મહાવીરના પ્રથમ ત્રણ ગણધર इंदभूइ ના પિતા
आव.नि.६४८,६४९

२-वसुभूइ *(वसुभूति)* પાડલિપુત્રનો એક વેપારી, તે આચાર્ય 'सुहत्थि' નો શ્રાવક હતો
आव.नि.१२८३+वृ. आव.चू.२-पृ.१५५;

३-वसुभूइ *(वसुभूति)* એક વિદ્વાન આચાર્ય જે ધ્યાનમાં ઘણાં આગળ વધેલા, पूसमित्त તેના મુખ્ય શિષ્ય હતા.
आव.नि.१३१२;
आव.चू.२-पृ.२१०;

૧-वसुमई *(वसुमती)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી ભ. પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३०;

२-वसुमई *(वसुमती)* 'चंदना' નું મૂળનામ
आव.चू.१.पृ.३२०;

वसुमित्त *(वसुमित्रा)* કુકડા યુદ્ધનો શોખીન એક સાર્થવાહ
उत्त.नि.३४१+वृ.

वसुमित्ता *(वसुमित्रा)* કૌંસાબીના ગાથાપતિ 'राम' ની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ તે ઈશાનેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३९

वह *(वध)* રાજા बलदेव અને રાણી रेवई નો પુત્ર કથા 'निसढ' મુજબ.
वण्हि. २,४;

वहस्सइदत्त *(वृहस्पतिदत्त)* જુઓ बहस्सइदत्त (કદાચ व અને ब લહીયા ભૂલ પણ હોય)
विवा.२७,२८;

वाइल *(वातुल)* पालग નામે એક સાર્થવાહ જેણે ભ.મહાવીર ઉપર હુમલો કરેલ
आव.नि.५२३;
आव.चू.१.पृ.३२०;

वाउभूई *(वायूभूति)* ભ.મહાવીરના ત્રીજા ગણધર, ઈન્દ્રભૂતિ-અગ્નિભૂતિના ભાઈ તે ગૌતમ ગોત્રના હોવાથી गोयम પણ કહેવાયા
भग. १५४-१५९; आव.नि. ६४४-६५९;
नंदी.२०;

वानीरा *(वानीरा)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક પત્ની (રાણી) અને सिंधुसेन ની પુત્રી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

उत्त.नि.३५३+वृ.

वामा *(वामा)* વાણારસીના રાજા आससेन ની પત્ની ભ.પાર્શ્વની માતા જુઓ वम्मा
सम.२७०; आव.नि.३८६०;

वायुभूति *(वायुभूति)* જુઓ 'वाउभूइ' ગણધર 'अग्गिभूई' એ ચમરેન્દ્રની ઋદ્ધિ આદિ વિશે જણાવ્યું ત્યારે સંશય નિવારણ માટે તે ભ.મહાવીર પાસે ગયેલા.
भग.१५४-१५६;

वारत्तअ *(वारत्राक)* રાજગૃહીનો ગાથાપતિ, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિપુલ પર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत.२५,३३;

वारत्तग *(वारत्राक)* વારત્તપુરના अभग्गसेन રાજા નો મંત્રી આચાર્ય घम्मघोस પાસે દીક્ષા લીધી.
निसी.भा.५८९०; बुह.भा.४०६६;
बुह.(मा.२०२७-)वृ. आव.चू.२-पृ.१९९;
आव.(नि.१३०३-) वृ. पिंडिनि. ६७०+वृ.

वाराह *(वाराह)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા છઠ્ઠા બળદેવ आनंद નો પૂર્વજન્મ નો જીવ
सम. ३३२

१-वारिसेण *(वारिषेण)* રાજા वसुदेव અને રાણી धारिणी નો પુત્ર. ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી શત્રુંજયપર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत. १६,१७;

२-वारिसेण *(वारिषेण)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. અનુત્તર વિમાને દેવ થયા.
अनुत्त. १,२;

३-वारिसेण *(वारिषेण)* ઐરવત ક્ષેત્રની આ ચોવીસીના ચોવીસમાં તીર્થંકર.
सम. ३५१;

१-वारुणी *(वारुणी)* નવમાં તીર્થંકર ભ. 'सुविहि' ના પ્રથમ શિષ્યા.
सम.३०९;

२-वारुणी *(वारुणी)* धनमित्त નામના બ્રાહ્મણની પત્ની, ભ.મહાવીર ના ગણધર वियत्त (व्यक्त) ની માતા
आव.नि.६४४,६४९;

वासवदत्त *(वासवदत्त)* વિજયપુરનો રાજા कण्हादेवी તેની પત્ની (રાણી) હતી. सुवासव તેનો પુત્ર હતો. કથા જુઓ 'सुवासव'
विवा. ४०;

वासवदत्ता *(वासवदत्ता)* ઉજ્જેની ના રાજા पज्जोअ ની પુત્રી,કથા જુઓ 'उद्दायन'
आव.चू.२-पृ.१६१,१६२ उत्त.नि.१४८+वृ.

वासुदेव *(वासुदेव)* 'कण्ह-१' નું બીજું નામ, તે 'केसव' નામથી પણ ઓળખાય છે, તે બળદેવના ભાઈ અને રાજા वसुदेव તથા રાણી देवई નાપુત્ર હતા. વાસુદેવની સમૃદ્ધિ પરિવાર, આધિપત્ય, ચિન્હ આદિનું વર્ણન पण्हावागरणं માં આવે છે. વગેરે....
भग.५२०,६७७ नाया. १७०-१७३;
पण्हा.१९; निसी.भा.१४१,४२९२-चू.
आव.नि.७१,७२,७५,४०२,४१६;
उत्त.मू.३४८+वृ.

वासुपुज्ज *(वासुपूज्य)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ બારમાં તીર્થંકર, તે ચંપાનગરીના રાજા वसुपुज्ज અને રાણી जया ના પુત્ર હતા. તેને દેહનો વર્ણ લાલ હતો, તેમને ૬૨ગણ અને ૬૨ગણધર થયા. બોંતેર લાખ વર્ષાયુ ભોગવી મોક્ષે ગયા. વગેરે....
ठा. ५७१, सम. १४८,१८८,२६३-३११
आव.५,४२; आव.नि.२११-२३०;
२४६,२५७,२६१,२६७,२७२-३०५,३०७,
३०९,३२६,३७०,३७६,३७९,३८३,३८५,३८८,
१०७२ नंदी. १८;

विउ *(विद्)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ 'नाग' અને 'सुलसा' નો પુત્ર. ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી, શંત્રુજયે મોક્ષે ગયા.
अंत.१०

विंझ *(विन्ध्य)* આચાર્ય रक्खिय ના મુખ્ય શિષ્ય

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सूय.चू.पृ.५; ठा.(मू.६८८-) वृ.
आव.भा.१४२ आव.चू.१.पृ.४१०;
आव.(नि.७७६,७७७-भा. १४२,१४३-) वृ.

विगयभाया *(विगतभाया)* विनयवई ના ગુરુણી
आव.नि.१२८६+वृ

૧-विजय *(विजय)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ બીજા બલદેવ, વાસુદેવ दिविट्ठ ના ભાઈ
सम.३२१-३४२ आव.नि.४०३-४१४
आव.भा.४१; उत्त. ६०९;

૨-विजय *(विजय)* રાજગૃહીનો એક ગાથાપતિ ભ.મહાવીરે તેને ત્યાં માસક્ષમણનું પારણું કરેલ, તેને ત્યાં પંચ દિવ્ય પ્રગટ થયા.
भग. ६३९; आव.नि.४७३+वृ.
आव.चू.१-पृ.२८२;

૩-विजय *(विजय)* રાજગૃહીનો એક ચોર, 'धन-१' સાર્થવાહના દેવદિન્ન પુત્રને મારીને તેણે લુંટી લીધેલ.કથા જુઓ 'धन-१'
नाया. ४५,४८-५४;

૪-विजय *(विजय)* સિંહગુફા ચોરપલ્લીમાં રહેતો એક ચોર સેનાપતિ જેને ત્યાં 'चिलाअ' ચોર વિદ્યા શીખ્યો.
नाया. २०९;

૫-विजय *(विजय)* પોલાસપુરનો રાજા તેની પત્નીનું નામ सिरि અને પુત્રનું નામ 'अइमुत्त' હતું. કથા જુઓ 'अइमुत्त'
अंत.३९;

૬-विजय *(विजय)* मियागम નો રાજા જેની પત્ની નું નામ 'मिया' અને એક પુત્રનું નામ मियापुत्त' હતું. કથા જુઓ 'मियापुत्त'
विवा.४-९;

૭-विजय *(विजय)* साला નામની અટવીમાં રહેતો એક ચોર સેનાપતિ, તેની પત્ની खंदसिरि અને પુત્ર अभग्गसेन હતો.
विवा.१८-२२;

૮-विजय *(विजय)* જંબૂદ્વીપના વિજયદ્વારમાં રહેતા એક અતિ સમૃદ્ધ દેવ, જેણે ત્યાં આવેલ સુધર્માસભાના સિદ્ધાયતનમાં અરિહંતની શાશ્વત પ્રતિમાઓની વિધિપૂર્વક દ્રવ્ય અને ભાવ પૂજા કરી.
जीवा. १७२,१७९,१८०;

૯-विजय *(विजय)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા અગીયારમાં ચક્રવર્તી 'जय' ના પિતા તેને समुद्दविजय પણ કહે છે
सम.३१३; आव.नि.४०;

૧૦-विजय *(विजय)* આગામી ચોવીસીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનારા એકવીસમાં તીર્થંકર
सम. ३५८,३६३;

૧૧-विजय *(विजय)* એકવીસમાં તીર્થંકર ભ.नमि ના પિતા
सम. २६६;

૧૨-विजय *(विजय)* વર્ધમાનનગરનો એક રહીશ, ભ०अनंत નો પ્રથમ ભિક્ષાદાતા.
सम.२९१; आव.नि.३२४,३२८;

૧૩-विजय *(विजय)* भरुयच्च થી उज्जेनी ની સફર કરનાર એક સાધુ
आव.नि.१३११ आव.चू.२-पृ.२०९

विजयकुमार *(विजयकुमार)* 'भद्दनंदि-१' નો પૂર્વભવનો જીવ, જેણે जुगबाहु તીર્થંકરને શુદ્ધ આહાર દાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ.
विवा.३८;

विजयघोस *(विजयघोस)* વાણારસીનો એક બ્રાહ્મણ,जयघोस મુનિ દ્વારા પ્રતિબોધ પામી દીક્ષા લીધી. કથા જુઓ 'जयघोस'
उत्त.९६६-१००६; उत्त.नि.४६४+वृ.
उत्त.चू.पृ.२६८;

विजयदेवा *(विजयदेवी)* ભ.મહાવીરના છઠ્ઠા સાતમા ગણધર मंडियपुत्त અને मोरियपुत्त ના માતા તેને वीरदेवी પણ કહે છે.
आव.नि.६४८,६४९;

૧-विजयमित्त *(विजयमित्रा)* વાણિજ્ય-ગ્રામનો એક સાર્થવાહ, તેની પત્નીનું નામ सुभद्दा હતુ उज्झियअ તેનો પુત્ર હતો
विवा. १२,१५;

૨-विजयमित्त *(विजयमित्रा)* વર્ધમાનપુરનો રાજા

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

विवा. ३४;

१-**विजया** *(विजया)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ 'पउम' ની પત્ની
नाया. २३७;

२-**विजया** *(विजया)* હસ્તિનાપુરના એક ગાથાપતિ 'पउम' ની પત્ની.
नाया. २३७;

३-**विजया** *(विजया)* કંપિલપુરના ગાથાપતિ पउम ની પત્ની.
नाया.२३७;

४-**विजया** *(विजया)* સાકેતના ગાથાપતિ पउम ની પત્ની
नाया. २३७;

५-**विजया** *(विजया)* કૌસાંબીના सयानीअ રાજા ની એક દાસી, જે मियावई ની સેવામાં હતી
आव.नि.५२०-५२२; आव.चू.१-पृ.२१७;

६-**विजया** *(विजया)* અશ્વપુરના રાજા सिव ની પત્ની,બલદેવ सुदंसण ની માતા
सम.३२६; आव.नि.४०८-४१०;

७-**विजया** *(विजया)* સોળમાં તીર્થંકર ભ.संति કે જે પાંચમાં ચક્રવર્તી પણ હતા તેની મુખ્ય પત્ની (સ્ત્રીરત્ન)
सम. ३२०;

८-**विजया** *(विजया)* ભ.अजिय ના માતા
सम. २६९; आव.नि.३८२,३८७;

९-**विजया** *(विजया)* ભ० पार्श्व ના શાસનના એક ભૂતપૂર્વ સાધ્વી, જેણે ભ.મહાવીરને કૂપિત સંનિવેશમાં મુશ્કેલીમાંથી ઉગારેલ
आव.नि.४८५; आव.चू.१-पृ.२९१;

१-**विज्जु** *(विद्युत)* આમલકલ્પાના ગાથાપતિ विज्जु નીપુત્રી ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ ચમરેન્દ્રની અગ્રહમિષી બન્યા.
नाया. २२०,२२३;

२-**विज्जु** *(विद्युत)* આમલકલ્પાનો ગાથા પતિ, તેની પત્ની विज्जुसिरि હતી તેની પુત્રી
नाया.२२३;

१-**विज्जुमई** *(विद्युन्मती)* ચક્રવર્તી 'बंभदत्त' ની એક રાણી જે 'चित्त' ની પુત્રી હતી.
उत्त.नि.३३९+वृ.

२-**विज्जुमई** *(विद्युन्मती)* सीह નામના મુખી પુત્ર સાથે રાત્રિના પાછલા ભાગમાં સંભોગ માણનાર એક દાસી.
आव.नि.४७७; आव.चू.१-पृ.२८४;

३-**विज्जुमई** *(विद्युन्मती)* એક એવી સ્ત્રી જેના માટે યુદ્ધ લડાયું હતું.
पण्हा. २०;

विज्जुमाला *(विद्युन्माला)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી, જે 'चित्त' ની પુત્રી હતી.
उत्त.नि. ३३९+वृ.

विज्जुया *(विद्युता)* વાણારસીના એક ગૃહપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ ધરણેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२६;

विज्जुसिरी *(विद्युच्छ्री)* આમલકલ્પાના ગાથાપતિ 'विज्जु'ની પત્ની,તેની પુત્રી विज्जु હતી.
नाया. २२३;

१-**विण्हु** *(विष्णु)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी ના પુત્ર, ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી, શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत. २,६;

२-**विण्हु** *(विष्णु)* ભ०'सेज्जंस' ના પિતા
सम.२६५; आव.नि.३८३,३८८;

३-**विण्हु** *(विष्णु)* ભ. 'सेज्जंस'ના માતા
सम.२६९; आव.नि. ३८३,३८८;

४-**विण्हु** *(विष्णु)* મથુરાના એક તાપસ સાધુ
आव.चू.२-पृ.३६;

५-**विण्हु** *(विष्णु)* જુઓ 'विण्हुकुमार'
आया.चू.पृ.३७४ वव.भा. ३३७४;

विण्हुकुमार *(विष्णुकुमार)* એક વિશિષ્ટ લબ્ધિવાન્ સાધુ જેણે नमुची નામના પ્રધાનને પાઠ ભણાવી મારી નાંખેલ
बुह.भा.३१३१,३१३६ वव.भा.३३७४;
वव.(भा.७०८-)वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आव.चू.१-पृ.३७४

विण्हुसिरी *(विष्णुश्री)* ભરતક્ષેત્રમાં પાંચમાં આરાને અંતે થનારા એક સાધ્વીજી જે સમકિતી થશે જ્ઞાની અને ગુણવાન્ હશે.
महानि.८११

विदब्भ *(विदर्भ)* भ.सुपास ना प्रथम शिष्य
सम. ३०५;

विदुर *(विदुर)* હસ્તિનાપુરના એક રાજકુમાર
नाया. १७०;

विदेहजच्च *(विदेहजात्य)* ભ૦મહાવીરનું એક નામ, કથા જુઓ 'महावीर'
आया. ५१३;

विदेहजा *(विदेहजा)* ભ.મહાવીરના માતા 'तिसला' નું બીજું નામ.
आया. ५१३;

विदेहदिन्न *(विदेहदत्ता)* ભ૦મહાવીરનું એક નામ, કથા જુઓ 'महावीर'
आया. ५१३;

विदेहदिन्ना *(विदेहदत्ता)* ભ૦મહાવીરના માતા ત્રિશલાનું બીજું નામ 'तिसला'
आया. ११२;

विदेहपुत्त *(विदेहपुत्रा)* कूणिअ/कोणिअ નું બીજું નામ, કથા જુઓ 'कूणिअ'
भग.३७२,३७२+वृ.

विदेहसुमाल *(विदेहसुकुमाल)* ભ.મહાવીરનું એક નામ. કથા જુઓ 'महावीर'
आया. ५१३;

विनमि *(विनमि)* ભ૦ उसभ ના પુત્ર महाकच्छ ના પુત્ર, તે વિદ્યાધરહતા. ભરત સાથે યુદ્ધ કર્યુ, અંતે શરણે જઈ પોતાની પુત્રી सुभद्दा ભરતને સ્ત્રીરત્ન રૂપે અર્પણ કરી.
जंबू. १०३; आव.नि.३४४-वृ.

विनयवई *(विनयवती)* विगयभाया ना શિષ્યા
आव.नि.१२८७+वृ.

विपुलवाहन *(विपुलवाहन)* આગામી ઉત્સર્પિણી કાળમાં થનારા અગિયારમાં ચક્રવર્તી
सम. ३६७;

विभिसण *(विभिषण)* જુઓ 'बिभीसण'
आव.चू.१-पृ.१७७;

१-विमल *(विमल)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ તેરમાં તીર્થંકર, કંપિલપુરના રાજા कयवम्म અને રાણી सामा ના પુત્ર. તેના દેહનો વર્ણ સુવર્ણ હતો. ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેમને (એકમતે) ૫૬ અને (બીજામતે) ૫૭ ગણ તથા ૫૬/૫૭ ગણધર થયાવગેરે.
ठा.४४६, सम.१३४,२६२-३११; आव.५,४२ आव.नि.२२५,२३१,२४७,२५४, २५७,२६२,२६७,२७२-३०५,३२४,३२८,३७१, ३७७,३८२,३८५,३८८,१०१३,

२-विमल *(विमल)* ભરતક્ષેત્રની આગામી ચોવીસીમાં થનારા બાવીસમાં તીર્થંકર, જે नारायण નો જીવ છે.
सम. ३५८,३६३; भग.(मू.६५७-)वृ.

३-विमल *(विमल)* ઐરવતક્ષેત્રની આગામી ચોવીસીમાં થનારા એકવીસમાં તીર્થંકર
सम. ३८०;

४-विमल *(विमल)* ભ૦ अजिय નો પૂર્વભવ
सम. २७२;

५-विमल *(विमल)* સાકેત નગરનો ચિત્રકાર, તે તેની ચિત્રકળા માટે વિખ્યાત હતો, રાજા મહાબલે તેની પ્રશંસા કરેલી
आव.नि.१२९२; आव.चू.२-पृ.१९४;

१-विमलवाहन *(विमलवाहन)* શ્રેણિક રાજાનો જીવ, જે ભાવિમાં महापउम તીર્થંકર થશે તેનું બીજું નામ
ठा.८७२;

२-विमलवाहन *(विमलवाहन)* ગોશાળાનો આગામી ભવ તે 'महापउम' પણ કહેવાશે
भग.६५७,६५८;

३-विमलवाहन *(विमलवाहन)* શતદ્વાર નગર નો રાજા, જેણે धम्मरुई સાધુને પારણે શુધ્ધ આહાર દાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ, પછી તે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

वरदत्त थयो
विवा. ४६;

४-**विमलवाहन** *(विमलवाहन)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા સાતમાં કુલકર, જેના શાસનમાં मक्कार नीति હતી.
जंबू. ४१,४२;

विमला *(विमला)* નાગપુરના એક ગાથાપતિ ની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વપાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.
नाया. २३२;

वियत्त *(व्यक्त)* ભ.મહાવીરના ચોથા ગણધર धनमित्त અને वारुणी ના પુત્ર, ૫૦૦ શિષ્યો સહિત દીક્ષા લીધી. એંસીમે વર્ષે મોક્ષે ગયા.
आव.नि.५९४,६४४-६५९;

विसा *(विषा)* રાજગૃહીના सागरपोत्त નામક સાર્થવાહ ની પુત્રી અને दामन्नग ની પત્ની
आव.चू.२-पृ.३२४;

विसाहगणिन् *(विशाखगणिन्)* 'निसीह' આગમ સૂત્રના કર્તા
निसी(भा.६३६०-) चू.

विसाहदत्त *(विशाखदत्त)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ના સસરા અને रुद्दपुर ના રાજા
उत्त.नि.३५२+वृ.

विसाहनंदी *(विशाखनन्दि)* રાજગૃહીના રાજા विस्सनंदी ના પુત્ર, અને विस्सभूइ ના ભાઈ
आव.नि.४४५; आव.चू.१-पृ.२३०;

विसाहभूइ *(विशाखभूति)* રાજગૃહીના રાજા विस्सनंदी ના ભાઈ તેની પત્નીનું નામ धारिणी હતુ, विस्सभूइ તેના પુત્ર હતા
आव.नि.४४५,४४६; आव.चू.१-पृ.२३०;

विस्सनंदी *(विश्वनन्दि)* રાજગૃહીના રાજા विस्समूई નો મોટોભાઈ તેને विसाहनंदी નામે પુત્ર હતો. જે બળદેવ अयल નો પૂર્વભવ છે.
सम.३२८,३३२;
आव.नि.४४५,४४६; आव.चू.१-पृ.२३०;

विस्सभूई *(विश्वभूति)* ભ.મહાવીરનો જીવજે ત્રિપૃષ્ઠ વાસુદેવ હતો તેનો પૂર્વભવ. તે विसाहभूइ ના પુત્ર હતા. તે ઘણાં શક્તિશાળી હતા. આચાર્ય संभूय પાસે દીક્ષા લીધી, મથુરામાં ગાયે પાડી દેતા નિયાણું કર્યુ.
सम. ३२८-३४१; भत्त. १३७;
आव.नि.४४५-४४७ आव.१-पृ.२३०-२३३;

१-**विस्ससेन** *(विश्वसेन)* ગજપુરના રાજા, તેની પત્ની 'अइरा' હતી. ભ.संति પુત્ર હતા.
सम.२६५,३१३; आव.नि. ३८३-३८६;

२-**विस्ससेन** *(विश्वसेन)* મિથિલાનો એક રહીશ. જે ભ૦મલ્લિનો પ્રથમ ભિક્ષાદાતા હતો.
सम.२९२; आव.नि. ३२९;

१-**विहल्ल** *(विहल्ल)* રાજા सेणिअ અને રાણી 'चेल्लणा' નો પુત્ર જુઓ 'वेहल्ल-१'
भग.(मू.३७३-)वृ. अनुत्त. १,२;
निर.१७; आव.चू.२-पृ.१७१;
आव.(नि.१२८४-) वृ.

२-**विहल्ल** *(विहल्ल)* રાજગૃહીની સાર્થવાહિની 'भद्दा' નો પુત્ર. ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. સર્વાર્થ સિદ્ધ વિમાને ઉત્પન્ન થયા
अनुत्त. ९,१३;

१-**वीर** *(वीर)* ભ.મહાવીરનું ટુંકું નામ
आया. २८७,३०३,३१७,३३४;
ठा.४४८; वीर. १-४३;

२-**वीर** *(वीर)* तगर નામના શહેરમાં વિચરણ કરતા એવા એક આચાર્ય
वव.भा.१७०२;

वीरअ *(वीरक)* बारावई નગરીના એક વણકર, જે વાસુદેવ 'कण्ह' ને સમર્પિત હતો
आव.चू.२-पृ.१६;

वीरंगअ *(वीरङ्गक)* રોહિડગ નગરના રાજા महब्बल અને રાણી पउमावई નો પુત્ર તેણે 'सिद्धत्थ' આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી. બે માસની સંલેખના પૂર્વક સમાધિ મૃત્યુ પામી. બ્રહ્મલોક કલ્પે દેવ થયો, ચ્યવીને निसढ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

थयो.
वण्हि. ३;

वीरंगय *(वीरङ्गक)* ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લેનાર આઠ મોટા રાજામાંનો એક રાજા
ठा.७३२;

वीरकण्ह *(वीरकृष्ण)* રાજા सेणिअ અને રાણી वीरकण्हा નો પુત્ર, રાજા चेडग સાથે યુદ્ધમાં મરીને નરકે ગયો.
विवा. ३९;

वीरकण्हमित्त *(वीरकृष्णामित्रा)* વીરપુર નગર નો રાજા, सिरिदेवी તેની પત્ની હતી. सुजाअ તેનો પુત્ર હતો.
विवा. ३९;

वीरकण्हा *(वीरकृष्णा)* રાજા सेणिय ની પત્ની ભ૦મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિવિધ તપ કર્યા, અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४७,५६;

वीरजस *(वीरघोष)* મોરાગ સંનિવેશનો સુતાર
आव.नि.४६६; आव.चू.१-पृ.२७६; आव.(भा.११२-११४-)वृ.

वीरदेवी *(वीरयशस्)* ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લેનારા આઠ મોટા રાજાઓમાંના એક
ठा.७३२;

वीरदेवी *(वीरदेवी)* ભ.મહાવીરના ગણધર मंडिपुत्त અને मोरियपुत्त ની માતા, તેનું બીજું નામ विजयदेवा હતું.
आव.चू.१-पृ.३३८;

वीरभद्द *(वीरभद्र)* चउसरण નામના પયન્ના ના કર્તા. ભ.મહાવીરના શિષ્ય (भत्तपरिण्णा પયન્નાની પણ તેણે રચના કરી છે.)
चउ. ६३; भत्त. १७१;

वीरवर *(वीरवर)* ભ.મહાવીરનું એક નામ
पण्हा. ८; आव.नि. ४७२;

वीरसेन *(वीरसेन)* વાસુદેવ 'कण्ह' ના આધિપત્ય માં રહેલા પુરુષોમાં મુખ્ય
नाया. ६३,१६९; अंत. ३; आव.चू.१-पृ.३५६;

वीरिअ *(वीर्य)* ભ.પાર્શ્વના એક ગણધર
ठा. ७२८; सम. ८;

वीसत्था *(वीश्वस्ता)* આનંદપુર ના રાજા जितारि ની પત્ની, રાજકુમાર अनंग ની માતા, તેણીએ તેના પુત્ર સાથે સંબંધ કરેલો
गच्छा(मू.८४-)वृ, निसी.(मा.३६९९-)चू. बुह.भा.५२११;

वीससेन *(विश्वसेन)* વાસુદેવ कण्ह નું બીજું નામ, તે યોદ્ધાઓમાં વિખ્યાત ગણાતા.
सूय.३७३;

वुड्ढवाइ *(वृद्धवादिन्)* महानिसीह સૂત્રના જિર્ણોદ્ધારને બહુમાન્ય કરનાર આચાર્ય
महानि. ५९१;

वेजयंती *(वेजयन्ती)* છઠ્ઠા બળદેવ आनंद ની માતા, ચક્રપુરના રાજા महासिव ની પત્ની
सम.३२६; आव.नि.४०८-४११;

वेणा *(वेणा)* थूलभद्द નાં એક બહેન જે આચાર્ય संभूइविजय ના શિષ્યા બન્યા
आव.चू.२-पृ.१८३ आव.(नि.१२८४-)वृ.

वेदब्भि *(वैदर्भि)* વાસુદેવ કૃષ્ણના પુત્ર पज्जुन ની પત્ની, અનિરુદ્ધકુમારની માતા
अंत. १७;

वेदेहि *(वैदेहिन्)* જુઓ वइदेहि (રાજા नमि)
उत्त. २८९,६०५+वृ.

वेयरणी *(वेतरणी)* बारावई નો એક વૈદ્ય
आव.नि.१३०० आव.चू.१-पृ.४६०; आव.(नि.८४६-) वृ.

१-वेसमण *(वैश्रमण)* ભ.મલ્લિનો જીવ પૂર્વભવમાં महब्बल કુમાર હતો. તે વખતનો એક મિત્ર, જેણે महब्बल સાથે દીક્ષા લીધી.
नाया.७६;

२-वेसमण *(वैश्रमण)* કનકપુરના રાજા पियचंद અને રાણી सुभद्दा નો પુત્ર, धनवइ તેનો પુત્ર હતો. ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી
विवा. ४२;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

वेसमणदत्त *(वैश्रमणदत्त)* રોહીતક નગરનો રાજા, તેની પત્ની નું નામ **सिरि** હતુ **पूसनंदी** તેનો પુત્ર હતો. કથા જુઓ **देवदत्ता**
विवा. ३३;

वेसमणदास *(वैश्रमाणदास)* કુણાલ નગરનો રાજા, જેને **रिट्ठ** નામે મિથ્યાદષ્ટિ મંત્રી હતો.
संथा. ८०;

वेसमणभद्द *(वैश्रमणभद्र)* કૌસાંબીના રાજાએ જેમને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યાયુ બાંધેલ એવા એક ઉગ્રતપસ્વી મુનિ.
विवा. ४०;

वेसालिअ *(वैशालिक)* ભ.મહાવીરનું બીજું નામ, કથા જુઓ '**पिंगलअ**'
सूय.चू.पृ.९८ भग. ११२;
आव.चू.१-पृ.२५९, उत्त.चू.पृ.१५६,१५७;
उत्त.मू.१९८-वृ.

वेसियायन *(वैश्यायन)* કૂર્મગ્રામ પાસે રહેલ એક બાલતપસ્વી, ગોબ્બરગામની **गोसंखी** નો દત્તકપુત્ર, તેની પોતાની માતાને કોઈ વેશ્યાને ત્યાં વેંચી દીધેલ તે મોટો થયો. તેની માતા મળી ત્યારે ગમ્ય-અગમ્યના જ્ઞાન રહિત પોતાની માતા સાથેજ સંભોગ કર્યો. તે વાત જાણી ત્યારે સંસાર છોડી તાપસ બન્યો. પંચાગ્નિ તપ શરૂ કર્યો. ગોશાળાએ તેને ક્રોધિત કરતા તેણે તેજો લેશ્યા છોડી
भग. ६४०; भत्त. ११३;
आव.नि.४९४; आव.चू. १-पृ. २९७,२९८;

वेहल *(वेहल)* રાજા **बलदेव** અને રાણી **रेवई** નો પુત્ર કથા જુઓ '**निसढ**' મુજબ
वण्हि २,४;

वेहल्ल *(वेहल्ल)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **चेल्लणा** નો પુત્ર દીક્ષા લીધી અનુત્તર વિમાને ગયા કથા **जालि-२** મુજબ (**विहल्ल** પણ જોવું) તેને રાજા પાસેથી સેચનક હાથી અને હાર ભટે મળેલા **कूणिअ** તે લઈ લેવા ઇચ્છતો હતો. **वेहल्ल** તેના પિતામહ રાજા **चेडग** પાસે ચાલ્યો ગયો. પછી ભયંકર યુદ્ધ થયેલ
अनुत्त. १,२; निर.१७,१८;

वेहायस *(वेहायस)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **चेल्लणा** નો પુત્ર દીક્ષા લઈ, અનુત્તર વિમાને ગયો.
अनुत्त १,२;

सई *(शची)* હસ્તિનાપુરના **पउम** ગાથાપતિ ની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ તે શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३७;

सउनि *(शकुनि)* હસ્તિનાપુરનો એક રાજકુમાર
नाया. १७०

१.संख *(शङ्ख)* શ્રાવસ્તીમાં રહેતો એવો ભ.મહાવીરનો એક શ્રાવક તેની પત્ની **उप्पला** હતી. પૌષધોપવાસનું સુંદર પાલન કરી સ્વર્ગે ગયો.
ठा.(मू.८७०-)वृ. भग.५३०-५३३;
उवा.(मू.२६-)वृ. आव.चू.१-पृ.१५९;

२.संख *(शङ्ख)* ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લેનાર આઠ મહાન્ રાજાઓમાંના એક રાજા
ठा. ९३२;

३.संख *(शङ्ख)* કાશી દેશનો રાજા,ભ.મલ્લિ પાસે દીક્ષા લીધી મોક્ષે ગયા.
ठा. ६६४; नाया. ८९,९०;

४.संख *(शङ्ख)* ભ.અરિષ્ટનેમિનો પૂર્વભવ
सम. २७५

५.संख *(शङ्ख)* ગજપુરનો એક સાર્થવાહ, જેની પુત્રીનું નામ **सव्वंगसुंदरी** હતુ.
आव.चू.१-पृ.६२७; आव.(नि.९१८-)वृ.

६.संख *(शङ्ख)* મથુરાનો એક રાજકુમાર, જેણે દીક્ષા લીધી ગજપુરમાં પુરોહીતને પ્રતિબોધ કર્યો.
उत्त.चू.१-पृ.६२७ आव.(नि.९१८-)वृ.

७.संख *(सङ्ख)* આગામી ચોવીસીમાં ભરત ક્ષેત્રમાં થનારા સાતમાં તીર્થંકર **उदय** નો જીવ (વૃત્તિ મુજબ આ **संख-१** નો જીવ છે.)

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ठा.८७०+वृ. सम.३५३,३६१;

८.संख *(सङ्ख)* રાજા सिद्धत्थ નો એક મિત્ર જેણે ભ.મહાવીરની ભક્તિ કરેલી.

आव.नि.४९५; आव.चू.१-पृ. २९९;

संखवालअ *(शङ्खपालक)* રાજગૃહીનો એક અન્યતીર્થિક, कालोदाई આદિનો સાથી

भग. ३७७;

२-संखवालअ *(शङ्खपालक)* ગોશાળાના બાર મુખ્ય ઉપાસકોમાંનો એક

भग.४०३;

संगतअ *(सङ्गतक)* ઉજ્જૈનીના देवलासुअ રાજાનો નોકર, તેણે રાજની સાથે દીક્ષા લીધી

आव.नि.७१५; आव.चू.२-पृ.२०३;

संगमअ *(सङ्गमक)* સંગમ નામથી પ્રસિદ્ધ એક દેવ. શક્રદ્વારા ભ.મહાવીરની પ્રશંસા સાંભળી તેને ઈર્ષ્યા થઈ. ભ.મહાવીરને ઘણાં ઉપસર્ગો કર્યા. છ માસ સુધી આ ઉપસર્ગો ચાલ્યા શક્રેન્દ્ર એ ગુસ્સે થઈ તેને સ્વર્ગમાંથી કાઢી મુક્યો.

आया.(मू.२०७-)वृ. ठा.(मू.३९२-)वृ.

आव.नि.५००-५१५; आव.चू.१-पृ.३११-३१४

संगमथेर *(सङ्गमस्थविर)* એક આચાર્ય, જેણે પોતાની અવસ્થાને કારણે સ્થિરવાસ કરેલ

निसी.भा.४३९३ आव.नि.११८४-८५;

आव.चू.२-पृ.३५; पिंडनि ४६१;

उत्त.नि.१०६+वृ. उत्त.चू.पृ. ६७;

संजय *(संजय)* કંપિલપુરનો રાજા, તેણે શિકાર કરેલ હરણ गद्दमालि મુનિ પાસે જોઈ તેને ભયં લાગ્યો. મુનિએ તેને ભયરહીત થવા અને બીજાને ભય ન પમાડવા બોધ આપ્યો, गद्दमालि મુનિ પાસે તેણે દીક્ષા લીધી.

उत्त.५६०-६१३; उत्त.चू.पृ.२४८,२४९;

संडिल्ल *(शाण्डिल्य)* આચાર્ય साम ના શિષ્ય અને આચાર્ય जियधर ના ગુરુ

नंदी. २६+वृ.

संति *(शान्ति)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ સોળમાં તીર્થંકર, પાંચમાં ચક્રવર્તી, ગજપુર ના રાજા विस्ससेन અને રાણી अइरा ના પુત્ર, તેનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો, ૧૦૦૦ પુરુષસાથે દીક્ષા લીધી. વગેરે....વગેરે....

ठा. ४४७; सम.११६,१५३,१७२;

२६३-३२०; आव.नि.२२५,२३१,२५४;

२५८,२६०,२६२,२७२-३०४,३०७,३०९,३७७,

३७९,३८३,३९२,३९८,३९९;

आव.भा.१३;

संडिब्भ *(शाण्डिभ्य)* જુઓ 'संडिल्ल'

सूय.(मू.३०१-)वृ.

संपइ *(सम्प्रति)* રાજા कुणाल નો પુત્ર, असोग નો પૌત્ર, તેણે ઘણાં રાજ્યો જીતેલા, સાધુના વિહાર સુલભ બનાવેલો, આર્ય सुहत्थि ના શ્રાવક હતા પૂર્વભવમાં તે દરિદ્ર હતો અને આચાર્ય 'सुहत्थि' પાસે દીક્ષા લીધેલી.

निसी.भा.५७४;

नीसी.(२१५४,५७४४-)चू.

बुह.भा. ३२८३-३२८९;

बुह.(भा.२९४,३२७५-) वृ.

संब *(शाम्ब)* વાસુદેવ કૃષ્ણ અને जंबवई નો પુત્ર, તેની પત્ની मूलसिर અને मूलदत्ता હતી તેણે ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી શત્રુંજય પર્વતે મોક્ષે ગયા. તે કૃષ્ણના ૬૦૦૦૦ દુર્દાન્ત યોદ્ધામાં મુખ્ય યોદ્ધા હતો.

आया.चू.पृ.११२; नाया. ६३,१६९;

अंत.३,१६,१७,२२; निसी(भा.१३-)चू.

बुह.भा.१७२; आव.नि.१३४;

आव.चू.१-पृ.११३,३५६;

संभव *(सम्भव)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા તીર્થંકર શ્રાવસ્તીના રાજા जितारि અને રાણી सेना ના પુત્ર, તેનો દેહ સુવર્ણવર્ણ નો હતો, ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેઓને ૧૦૨ ગણ અને ૧૦૨ ગણધર હતા. વગેરે...વગેરે...

सम. १३७,१८५,२६३-३११;

आव.४,४१; आव.भा.२;

आव.नि.२११,२२५,२३१,२५४,२६०,२६६, २७८,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३०३,३०७,३२३,३२७,३७६,३७८,३८५,१०८८;
*आव.(नि.१००६-)वृ. नंदी. १८;

संभिन्नसोत *(सम्भिन्नास्रोत)* ગંધસમૃદ્ધ ના રાજા महब्बल નો મંત્રી
आव.चू.१-पृ.१६५,१६६;

संभूअ *(सम्भूत)* વાણારસીના भूयदिन्न ચાંડલ નોપુત્ર चित्त તેનો ભાઈ હતો संभूत પછીથી बंभदत्त નામે જન્મ્યો.
आव.चू.१-पृ.२३१ उत्त.४०५,४०९;

संभूत *(सम्भूत)* જુઓ 'संभूय-४'
आव.चू.१-पृ.२३१,२-पृ.१८५;

संभूति *(सम्भूति)* જુઓ 'संभूय-४'
विवा.४२,

संभूतिविजय *(सम्भूतिविजय)* એક તપસ્વી સાધુ, જેને શુદ્ધ આહારદાન દ્વારા મણિપદા નગરીના मित्त રાજાએ મનુષ્યાયુ બાંધેલ
विवा.४२;

१-संभूय *(सम्भूत)* એક આચાર્ય, જેણે ને विस्सभूइ પ્રતિબોધ કરેલ
सम.३३४; आव.चू.१-पृ.२३१;

२-संभूय *(सम्भूत)* વાણારસીનો એક ચંડાલ चित्त તેનો ભાઈ હતો,संभूय મરીને પછી ચક્રવર્તી बंभदत्त થયો.
उत्त.४०८-४१०; उत्त.नि.३३०+वृ.
उत्त.चू.पृ.२१४;

३-संभूय *(सम्भूत)* એક સાધુ, જેને શહેરના રાજા मित्त દ્વારા આહારદાન કરાયેલ.
विवा. ४२;

४-संभूय *(सम्भूत)* આચાર્ય जसभद्द ના બે શિષ્યમાંના એક 'संभूय' (संभूतिविजय) હતા. તેમને બાર શિષ્યો અને સાત શિષ્યા થયા.
निसी.(भा.२१५५-)चू. आव.चू.२-पृ.१८५
आव.(नि.१२८४-)वृ. नंदी. २४+वृ.

संभूयविजय *(संभूतविजय)* જુઓ 'संभूय-४'
आव.(नि.१२८४-)वृ.

संमुइ *(सम्मुचि)* શતદ્વાર નગરના એક કુલકર જેની પત્નીનું નામ भद्दा હશે. રાજા सेणिअ નો જીવ ભાવિ તીર્થંકર 'महापउम' નામે તેના પુત્ર રૂપે જન્મ લેશે. કથા જુઓ सेणिअ
ठा. ८७२;

संमुति *(सम्मुचि)* શતદ્વાર નગરના ભાવિ રાજા, જેની પત્ની भद्दा હશે. ગોશાળાનો જીવ महापउम નામે તેને ત્યાં જન્મ લેશે.
भग. ६५७;

१-संवर *(संवर)* ભ. અભિનંદનના પિતા
सम.२६४; आव.नि.३८२;

२-संवर *(संवर)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા ઓગણીસમાં તીર્થંકર, જે भयालि નો જીવ છે.
सम. ३५८,३६२;

संविध *(संविघ)* ગોશાળાના બાર મુખ્ય ઉપાસકોમાંનો એક.
भग. ४०३;

सक्क *(शाक्य)* બુદ્ધનું બીજું નામ, તેના માતાનું નામ 'माया' હતું
आया.(मू.२६,६३,७४-) वृ.
ठा.(मू.८३५-)वृ जीवा.(मू.१-)वृ.
पन्न (मू.१८८-)वृ. पिंडनि.४८३+वृ.
दस.चू.पृ-.१७; उत्त. मू.३०९+वृ.
नंदी. (मू.१-) वृ.

१-सगड *(शकट)* સાહંજની ના એક સાર્થવાહ सुभद्द અને भद्दा નો પુત્ર, પૂર્વજન્મમાં તે छण्णिअ નામનો છાગલિક હતો, सगड વ્યસની બન્યો सुदरिसणा ગણિકામાં આસક્ત બન્યો.सुसेण મંત્રીને ત્યાં રહેલ તે ગણિકા સાથે ભોગવતા પકડાયો અને તે બંનેને મારી નંખાયા તે નરકે ગયો.
विवा.३,२४-२६;

२-सगड *(शकट)* 'सगड-१' નર્કમાંથી નીકળી ચાંડાલ કુળમાં ઉત્પન્ન થયો, ત્યાં सुदरिसणा ગણિકા તેની બહેન રૂપે જન્મી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

તેની સાથે જ ભોગ ભોગવવા લાગ્યો.
विवा.२६;

सगडाल *(सकटाल)* પાડિલપુત્રના महापउम રાજાનો મંત્રી, તેને थूलभद्द આદિ બે પુત્રો અને जक्खा આદિ સાત પુત્રીઓ હતી.વરુરુચિ બ્રાહ્મણ સાથેની દુશ્મનાવટ થતા તેણે કુંટુબને બચાવવા જાતે જ પોતાની હત્યા કરાવી.
आव.नि.१२८४+वृ. आव.चू.२-पृ.१८३;
उत्त.नि.१००+वृ.

सगर *(सगर)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા બીજા ચક્રવર્તી, રાજા સુમિત્રવિજય અને રાણી યશસ્વતીના પુત્ર, તેણે દીક્ષા લીધી.
सम.३१२-३२० आव.नि.३७४,३९२;
२९७-३९९,४०१,४१७;
आव.चू.१-प-.२१४,२१५,२२७;
आव.(नि.४३५-)वृ उत्त. ५९४;

सच्चइ *(सत्यकि)* महिस्सर નું મૂળનામ, એક વિદ્યાધર અને સાધ્વી सुजेट्ठा નો પુત્ર. તે આગામી ચોવીસીમાં 'सव्वभावविउ' નામના તીર્થંકર થશે.
आया.(मू.१०६,११०-)वृ. सम.३५६,३६२;
निसी.(भा.३३९-)चू. आव.नि.११६८;
आव.चू.२.पृ.१७५,२७४;
आव.(नि.११२८४-)चू.
दस.(नि.१८५-)वृ

सच्चग *(सत्यक)* જંગલમાં રાત વીતાવવી પડી તેવા ચાર યાદવકુમારમાંના એક
उत्त. ८०+वृ. उत्त.चू.पृ.७५;

सच्चनेमि *(सत्यनेमि)* રાજા समुद्दविजय અને રાણી सिवा નો પુત્ર ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत.१६,१७; उत्त.नि.४४४+वृ.

सच्चभामा *(सत्यभामा)* કૃષ્ણ વાસુદેવના એક પટ્ટરાણી શેષ કથા 'पउमावई-५' મુજબ
ठा.७३८; अंत. १९,२१;
पण्हा. (मू.२०-) वृ.

सच्चवई *(सत्यवती)* દંતપુરના રાજા 'दंतवक्क' ની પત્ની (રાણી)
निसी.भा.६५७५+वृ. वव(भा.५१८-)वृ.
आव.नि.१२८०+वृ. आव.चू.२-पृ.१५३;

सच्चरिसि *(सत्यर्षि)* महानिसीह સત્રના જિર્ણોદ્ધારને બહુમાન્ય કરનાર એક વિદ્વાન્ આચાર્ય.
महानि. ५९१;

सच्चसेन *(सत्यसेन)* ઐરવત ક્ષેત્રમાં ભાવિ ચોવીસીમાં થનારા બારમાં તીર્થંકર
सम. ३७७;

सज्जंभव *(शय्यम्भव)* જુઓ 'सेज्जंभव'
दस.चू.पृ.३७७

सतक *(शतक)* જુઓ. 'सतय'
ठा.८७०;

सतघनु *(शतघनु)* જુઓ. 'सयधनु'
ठा.९९०;

सतय *(शतक)* सयकित्ति નો પૂર્વભવ તેણે ભ૦મહાવીરના તીર્થમાં તીર્થંકર નામકર્મ બાંધ્યું.
ठा. ८७०,८७१; सम. ३५६,३६१;

सतानिक *(शतानिक)* જુઓ 'सयानिय'
आव.चू.२-पृ.१६४,१६९;

सतेरा *(शतेरा)* વાણારસીના એક ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ ધરણેન્દ્રની અગ્ર મહિષી બની.
नाया. ३५६;

सत्तकित्ति *(सत्यकीर्ति)* જુઓ 'सयकित्ति'
सम.३५६;

सत्तधनु *(शतघनु)* રાજા बलदेव અનેરાણી रेवई નો પુત્ર કથા 'निसढ' પ્રમાણે
वण्हि. २,४;

सत्तुंजय *(शत्रुञ्जय)* સાકેતનગરનો રાજા એક વખત ભ.મહાવીરને વંદન કરવા ગયેલ
आव.नि.१३१०+वृ आव.चू.२.पृ.२०३

सत्तुसेन *(शत्रुसेन)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ नाग અને सुलसा નો પુત્ર, ભ.અરિષ્ટનેમિ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પાસે દીક્ષા લીધી. શત્રુંજયે મોક્ષે ગયા.
अंत. १०,११;

सद्दालपुत्त *(सद्दालपुत्र)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાંના સાતમો ઉપાસક, પોશાલપુરનો એક ધનાઢ્ય કુંભાર, પહેલા ગોશાળાનો અનુયાયી હતો પછી ભ.મહાવીરનો ચુસ્ત શ્રાવક બન્યો. તેની પત્ની अग्गिमित्ता હતી. તેણે કાળક્રમે અનશન કર્યું. મૃત્યુપામી સૌધર્મકલ્પે ગયા.
उवा.३,४१-४७ आव.चू.१.पृ.५१३;

सनंकुमार *(सनत्कुमार)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ ચોથા ચક્રવર્તી, અશ્વસેન રાજા અને રાણી સહદેવીના પુત્ર, પુત્રને રાજ્ય સોંપી, દીક્ષા લીધી.
आया.(मू.८४,९९,१६०-) वृ.
सूय(मू.१७४-)वृ, ठा.(मू.३७६,८९८-)वृ.
सम.३१२-३२०; मरण. ४११;
आव.नि. ३७४,३९८,३९९,४०१,४१७;
आव.चू.१-पृ.५० उत्त.(मू.४०७,११२९-)वृ.

सबल *(शबल)* એક 'બળદ' તેણે અનશન સ્વીકાર્યું. મૃત્યુબાદ તે નાગકુમાર દેવ થયો. ભ.મહાવીરને નદીમાંથી ડૂબતા ઉગાર્યા, તે સંબલનામે પણ પ્રસિદ્ધ છે.
बुह.भा. ५६२७-५६२८+वृ.

समण *(श्रमण)* ભ.મહાવીરનું એક નામ
सूय ३७४, ठा. ४५३;
भग. ८३; विवा. ३१;
पिंडनि. ४८२;

समणय *(श्रमणक)* અચલગ્રામનો ગાથાપતિ, જેણે सुरइय,सयदेव આદિ સાથે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ પાંડુરાજાના પુત્ર રૂપે જન્મ્યો.
मरण. ४५०-४५८;

समाहि *(समाधि)* ભરતક્ષેત્રમાં આગામી ચોવીસીમાં થનારી અઢારમાં તીર્થંકર, सयालि નો ભાવિ જન્મ.
सम. ३५७;

समिय *(समित)* આચાર્ય वइर ના મામા આચાર્ય सिंहगिरि ના શિષ્ય
जिय.भा.१४६३; आव.चू.१-पृ.३९०,५४३;
पिंडनि.९८,३५२,५०५+वृ.
उत्त.नि.२९५+वृ.

१-समुद्द *(समुद्र)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, ભ.અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. બારવર્ષ ચારિત્ર પાળી મોક્ષે ગયા.
अंत. २,६;

२-समुद्द *(समुद्र)* જુઓ समुद्द-१, ફર્ક માત્ર એટલો કે આ समुद्दे સોળ વર્ષ દીક્ષા પાળી.
अंत. ६;

३-समुद्द *(समुद्र)* આર્ય संडिल्ल ના શિષ્ય, આચાર્ય मंगु ના ગુરુ
आया.(नि.२६-)वृ. निसी.(भा.१११६-)वृ.
बुह.(भा.१४४-) वृ. वव.८भा.२६८१-)वृ.
आव.चू.१.पृ.५८५; नंदी. २७+वृ.

४-समुद्द *(समुद्र)* આઠમાં બળદેવ पउम અને આઠમાં વાસુદેવ नारायण ના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય
सम. ३३४;

१-समुद्ददत्त *(समुद्रदत्त)* શૌરીકપુરનો એક મચ્છીમાર, જેની પત્ની समुद्ददत्ता હતી. અને પુત્ર 'सोरियदत्त' હતો.
विवा.३२;

२-समुद्ददत्त *(समुद्रदत्त)* ચોથા વાસુદેવ पुरिसुत्तम નો પૂર્વભવ, તેના ધર્માચાર્ય 'सेज्जंस' હતાં
सम.३२८-३३०,३३४,३३७

३-समुद्ददत्त *(समुद्रदत्त)* સાકેતપુરના રહીશ असोगदत्त નો પુત્ર અને सागरदत्त નો ભાઈ તેને બે પત્ની હતી. सव्वंगसुदरी અને नंदना
आव.चू.१.पृ.५२७ आव.(नि.९१८-) वृ.

समुद्ददत्ता *(समुद्रदत्ता)* શૌરિકપુરના મચ્છીમાર समुद्ददत्त ની પત્ની सोरियदत्तની માતા.
विवा. ३२;

समुद्दपाल *(समुद्रपाल)* ચંપાનગરીના શ્રાવક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

पालिय नो पुत्र, तेनी पत्नीनुं नाम रूविणी હતું. વધસ્તંભે લઈ જવાતા પુરુષને જોઈને દીક્ષા લીધી, અંતે મોક્ષે ગયા.
उत्त. ७७६-७९६

१-समुद्दविजय *(समुद्रविजय)* શ્રાવસ્તીના રાજા અને ચક્રવર્તી **मघवा** ના પિતા, તેની પત્ની (રાણી) નું નામ **भद्दा** હતું.
सम. ३१३,३१५;

२-समुद्दविजय *(समुद्रविजय)* વાસુદેવ કૃષ્ણના આધિપત્યમાં રહેલ દશ **दसार्ह** માં મુખ્ય, તે સૌરિયપુરના રાજા હતા, તેની પત્ની નું નામ सिवा હતું, ભ.अरिट्ठनेमि તથા सच्चनेमि, दढनेमि વગેરે તેના પુત્રો હતા.
सम.(२३२-)वृ. नाया.६३.१६९,१७२,१७६;
अंत. ३,१७; अंत.(मू.३-)वृ.
पण्हा.(मू.२०-)वृ. आव.नि.१२९५+वृ.
आव.चू.१-पृ.३५५,२-पृ.१९४;
दस.चू.पृ.३१०; उत्त. ८००;
उत्त.नि.४४३+वृ.

सयंपभ *(स्वयम्प्रभ)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનાર ચોથા તીર્થંકર, જે पोट्टिल નો જીવ છે.
ठा. ८७०; सम. ३५५,३६१;

सयंपभा *(स्वयम्प्रभा)* ललियंग દેવની અગ્રમહિષી, જે પછી सिरिमई નામે જન્મી
आव.चू.१-पृ.१६५,१७२ आव.(नि.३२२-)वृ

सयंबुद्ध *(स्वयम्बुद्ध)* ગંધ સમૃદ્ધ નગરના રાજા **महब्बल** નો એક મિત્ર અને મંત્રી
आव.चू.१-पृ.१६५;

१-सयंभू *(स्वयम्भू)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા વાસુદેવ, તે **बारावई** ના રાજા **रुद्द** અને રાણી **पुहई** નો પુત્ર હતો.
सम. ३२१-३४५; आव.नि.४०२,४१३;
आव.भा.४०;

२-सयंभू *(स्वयम्भू)* સત્તરમાં તીર્થંકર ભ. कुंथु ના પ્રથમ શિષ્ય
सम. ३०६;

३-सयंभू *(स्वयम्भू)* અન્યતીર્થિક ના મતે સમગ્ર સૃષ્ટિના સર્જનહાર
पण्हा.(मू.११-)वृ.

सयकित्ति *(शतकीर्ति)* ભરતક્ષેત્રની ભાવિ ચોવીસીમાં થનાર દશમાં તીર્થંકર.
सम. ३५५;

सयग *(शतक)* ભ.મહાવીરના એક શ્રાવક, તે શ્રાવસ્તીના રહીશ હતા આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં તીર્થંકર થશે.
ठा.८७०; सम.३६१;

सयदेव *(शतदेव)* અચલગ્રામનો ગાથાપતિ, જેણે सुरइय આદિ સાથે મુનિ जसहर પાસે દીક્ષાલીધી, મૃત્યુબાદ પાંડુરાજાનો પુત્ર થયો.
मरण. ४५०-४५८;

सयधनु *(शतधनु)* રાજા बलदेव અને રાણી रेवई નો પુત્ર. કથા 'निसढ' મુજબ
वण्हि. २,४;

सयबल *(शतबल)* ગંધસમૃદ્ધ નગરના રાજા, महब्बल ના દાદા.
आव.चू.१-पृ.१६५; आव.(नि.१७२-)वृ.

सयानिअ *(शतानीक)* જુઓ सयानीअ/य
विवा.२७,२८, आव.(नि.१२८४-)वृ.

सयानिय *(शतानीक)* જુઓ सयानीअ/य
आव.चू.१-पृ.८८,२-पृ.१६१

सयानीअ *(शतानीक)* કૌસાંબીનગરીનો રાજા, જેની પત્ની મૃગાવતી હતી, તેનો પુત્ર ઉદાયન હતો, બહેન જયંતિશ્રાવિકા હતી.
भग.५३४; आव.नि.५२२;
आव.चू.१-पृ.८८,३१८ २.पृ.१६१,१६४,१६७
आव.(नि.८७-१२८४-)वृ.

सयानीय *(शतानीक)* જુઓ 'सयानीअ'
आव.चू.१-पृ.३१८

सयालि *(सतालि)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા અઢારમાં તીર્થંકર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ભ.समाहि નો પૂર્વભવ
समम. ३५७,३६३;
१-सरस्सई *(सरस्वति)* નાગપુરના ગાથાપતિ ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુ બાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया.२३२
२-सरस्सई *(सरस्वति)* નાગપુરના धनावह રાજાની પત્ની 'भद्दनंदी-१' તેનો પુત્ર હતો.
विवा.३८;
सव्वंगसुंदरी *(सर्वाङ्गसुन्दरी)* ગજપુરના સાર્થવાહ संख ની પુત્રી, સાકેતનગરના समुद्दत्त ની પત્ની, પૂર્વભવે धनसिरी હતી.
आव.चू.१-पृ.५२६,५२७ आव.नि.९१८-वृ
सव्वभावविउ *(सर्वभावविद)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા બારમાં તીર્થંકર, જે सच्चइ વિદ્યાધરનો જીવ છે.
सम. ३५६,३६२;
सव्वमित्त *(सर्वमित्र)* એક એવો મત છે કે આ આચાર્ય છેલ્લા દશપૂર્વધર હતા.
आव.चू.१.पृ.४०५
१-सव्वानुभूइ *(सर्वानुभूति)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા પાંચમાં તીર્થંકર, જે વર્તમાનમાં दढाउनो જીવ હતો.
सम. ३५५,३६१;
२-सव्वानुभूइ *(सर्वानुभूति)* જુઓ 'सव्वानुभूति'
ठा.(मू.१०००-)वृ. भग.६५१,६५६;
सव्वानुभूति *(सर्वानुभूति)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય, જેના ઉપર ગોશાળાએ તેજોલેશ્યા છોડી તેને બાળીને મારી નાંખેલ
भग. ६५१,६५६,६५७;
सस *(सस)* જુઓ 'ससअ-१'
निसी.भा.२९४;
१-ससअ *(शशक)* मूलदेव વગેરે ચાર ધૂર્તો કે જે ઉજ્જેની ઉદ્યાનમાં હતા, તેમાંનો એક
निसी.भा.२९४+वृ.
२-ससअ *(शशक)* भसअ નો ભાઈ. જુઓ 'भसअ'
गच्छा.(मू.८४-)वृ, निसी.(भा.२३५१-)चू
बुह.भा.५२५४,५२५५+वृ.
ससग *(शंशक)* જુઓ 'ससअ-१'
निसी.(भा.२३५१-)चू.
ससरक्ख *(सरजस्क)* સમગ્ર શરીર જેનું ધૂળ વડે વ્યાપ્ત રહે છે તેવો એક તાપસ
आया.(मू.१६२,४८९-)वृ, बुह.भा.२८१९
ससि *(शसिन्)* આઠમાં તીર્થંકર ભ.चंदप्पभ નું બીજું નામ.
आव.नि.३७०; नंदी. १८;
ससिगुत्त *(शशिगुप्त)* રાજા चंदगुप्त નું બીજુંનામ
वव.भा.१६९४+वृ.
ससिहार *(शशिधार)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક
उव.४६;
१-सहदेव *(सहदेव)* હસ્તિનાપુરના રાજા પાંડુના પાંચપુત્રો માંનો પાંચમો પુત્ર, દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
नाया. १७०,१८२;
२-सहदेव *(सहदेव)* રાજગૃહીના રાજા जरासंध નો પુત્ર 'दोवई' ના સ્વયંવરમાં તેને નિમંત્રણ મળેલ.
नाया. १७०;
सहदेवी *(सहदेवी)* ચક્રવર્તી સનત્કુમારના માતા, હસ્તિનાપુરના રાજા आससेनની પત્ની
सम.३१५, आव.नि.३९७;
सहस्सानीय *(सहस्रानीक)* કૌશાંબી નો રાજા, જેનો પુત્ર શતાનીક અને પુત્રી જયંતિ હતી.
भग.५३४;
१-साइ *(स्वाति)* આચાર્ય बलिस्सह ના શિષ્ય
नंदी. २६+वृ
२-साइ *(स्वाति)* बुद्धनो અનુયાયી, તે કદાચ सातिपुत्तबुद्ध હોય તેમ લાગે છે.
साइदत्त *(स्वातिदत्त)* એક બ્રાહ્મણ, જેણે ભ૦

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

મહાવીરને કેટલાંક પ્રશ્નો પૂછેલ. તે ચંપાનગરીનો રહીશ હતો.
आया.चू.पृ.३१६ आव.नि.५२४; आव.चू.१-पृ.३२०;

१-सागर *(सागर)* ચંપાનગરીના સાર્થવાહ जिनदत्त અને भद्दा નો પુત્ર, તેના લગ્ન 'सुकुमालिया' સાથે થયેલા.
नाया. १६२-१६४

२-सागर *(सागर)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, ભ૦ અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી બાર વર્ષ દીક્ષા પાળી મોક્ષે ગયા.
अंत.२,६;

३-सागर *(सागर)* જુઓ. 'सागर-२' ફર્ક એ કે આ सागर નો દીક્ષાપર્યાય ૧૬ વર્ષ છે.
अंत. ८

४-सागर *(सागर)* આચાર્ય कालग ના શિષ્ય તેના જ્ઞાનનો મદ આચાર્યએ ઉતારેલો.
मरण. ५०२; बुह.भा.२३९+वृ. उत्त.नि.१२०+वृ. उत्त.चू.पृ.८३;

५-सागर *(सागर)* ઈંદ્રપુરના રહીશ ચાર ગુલામ બાળકોમાંનો એક
आव.नि.१२९४+वृ. उत्त.(नि.१६०-)वृ.

१-सागरचंद *(सागरचन्द्र)* बारावई ના રાજા निसढ અને રાણી पभावती નોપુત્ર,તેની પત્નીનું નામ कमलामेला હતુ.
मरण. ४३४ बुह.भा.१७२+वृ. आव.चू.१.पृ.११२,११३ आव.(नि.१३४-)वृ.

२-सागरचंद *(सागरचन्द्र)* સાકેતનગરના ના मुनिचंद ધર્માચાર્ય
उत्त.चू.पृ.२१३ उत्त.(नि.३३३-)वृ.

३-सागरचंद *(सागरचन्द्र)* સાકેતનગરના गुणचंद ધર્માચાર્ય
आव.चू.१.पृ.४९३;

१-सागरदत्त *(सागरदत्त)* ચંપાનગરીનો એક સાર્થવાહ, તેની પત્ની भद्दा હતી, પુત્રી सुकुमालिया હતી.
नाया. १६१-१६५;

२-सागरदत्त *(सागरदत्त)* પાડલિસંડનો એક ધનાઢ્ય સાર્થવાહ, गंगदत्ता તેની પત્ની હતી, उंबरदत्त તેનો પુત્ર હતો.
ठा.(मू.९७५-) वृ. विवा.३१

३-सागरदत्त *(सागरदत्त)* સાકેતનગરના વેપારી असोगदत्त નો પુત્ર,समुद्ददत नो ભાઈ.
आव.चू.१-पृ.५२७ आव.(नि.९१८-)वृ.

४-सागरदत्त *(सागरदत्त)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ ત્રીજા બળદેવ भद्द નો પૂર્વભવ.
सम. ३३२,३३४;

५-सागरदत्त *(सागरदत्त)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી दिवसिहा ના પિતા.
उत्त.नि.३४१+वृ.

सागरदत्तपुत्त *(सागरदत्तपुत्र)* ચંપાનગરીના એક સાર્થવાહનો પુત્ર, તેના जिनदत्तपुत्त નામનો એક ખાસ મિત્ર હતો. મોરનીના ઈંડાના કથાનકમાં આ નામ આવે છે.
नाया. ५५-६०;

सागरपुत्त *(सागरपुत्र)* રાજગહીના વેપારી सागपोत નો પુત્ર
आव.चू.२-पृ.३२४;

सागरपोत *(सागरपोत)* રાજગૃહીનો એક વેપારી, તેનો પુત્ર सागरपुत्त હતો,विसा પુત્રી હતી, જે दामन्नग ને પરણાવેલી, તેના પુત્રના મૃત્યુના સમાચાર સાંભળી તેનું મરણ થયુ.
आव.चू.२-पृ.३२४;

सागरसेन *(सागरसेन)* પુંડરીગિણી નગરી ના ઉદ્યાનમાં કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરનાર સાધુ
आव.चू.१-पृ.१७९;

सातवाहन *(शातवाहन)* જુઓ 'सायवाहन'
निसी.(भा.३१५३,५९८३-)चू. दसा.(नि.७०-)चू. आव.चू.१.पृ.१०९,

सातिदत्त *(स्वातिदत्त)* જુઓ 'साइदत्त'
आव.चू.१-पृ.३२०;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सादिदत्त *(स्वातिदत्त)* જુઓ 'साइदत्त'
आया.चू.पृ.३१६;

साधुदासी *(साधुदासी)* મથુરાના ગાથાપતિ ની પત્ની
आव.चू.१.पृ.२८०;

सान *(शान)* ગોશાળાનો એક દિશાચર
भग. ६३७,६४४

१-साम *(श्याम)* આચાર્ય 'साइ' ના શિષ્ય આચાર્ય बलिस्सह ના પ્રશિષ્ય, તેને આચાર્ય संडिल्ल શિષ્ય અને समुद्द પ્રશિષ્ય હતા.
नंदी.२६,२७+वृ. नंदी.चू.पृ.८;

२-साम *(श्याम)* પન્નવણા સૂત્રના કર્તા, તે ગણધર सुघम्म ની તેવીસમી પાટે થયા. (કદાચ साम-१ અને ૨ એક પણ હોય)
जीवा. (मू.१२-)वृ.
पन्न. (मू.३,१६२,१९२-)वृ.
नंदी. (मू.८१,८६-) वृ.

३-साम *(श्याम)* જુઓ 'सामग'
आव.नि.५२७;

सामइअ *(सामायिक)* વસંતુપરનો ગાથાપતિ, કથા જુઓ. 'अद्दअ'
सूय(मू.७३८-)नि.१९१+वृ.

सामकोट्ठ *(श्यामकोष्ठ)* ઐરવતક્ષેત્રની આ ચોવીસીમાં થયેલ એકવીસમાં તીર્થંકર
सम. ३५०;

सामज्ज *(श्यामार्य)* જુઓ 'साम-२'
नंदी.२६; नंदी. चू.पृ.८;

सामन्न *(सामान्य)* એક રાજા, જેણે પોતાની પુત્રીને રાજગાદી સોંપેલી.
महानि. १४९८;

सामहत्थि *(श्यामहस्तिन्)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય, તેણે ભગવંતને ત્રાયસ્ત્રિંશક દેવો સંબંધે પ્રશ્નો કરેલા
भग. ४८७;

१-सामा *(श्याम)* વાણારસીના શ્રાવક चुलनीपिया ની પત્ની,વ્રતધારી શ્રાવિકા હતી.
उवा. २९,६३;

२-सामा *(श्याम)* સુપ્રતિષ્ઠ નગરના રાજા महसेन ના પુત્ર सीहसेन ની પુત્રી.
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.३३;

३-सामा *(श्याम)* ભ.संभव ના પ્રથમ શિષ્યા
सम.३०९;

४-सामा *(श्याम)* રાજા कयवम्म ની રાણી, ભ०विमल ના માતા.
सम.२६९;

सामाग *(श्यामाक)* જૂંભગ ગામનો એક ગાથાપતિ, ભ૦મહાવીરને તેના ખેતરમાં કેવળજ્ઞાન થયેલું.
आया.५३५; आव.नि.१०६०;
आव.चू.२.पृ.२०१; आव.(नि.५२६-)वृ.

सायरदत्त *(सागरदत्त)* જુઓ 'सागरदत्त-३'
आव.(नि.९१८-)वृ.

सायवाहन *(सातवाहन)* પ્રતિષ્ઠાન નગરનો રાજા, અને એક શ્રાવક, તે भरुयच्च નગરના રાજા नहवाहन પર દર વર્ષે હુમલો કરતો, કોઈ સ્થાનીક પ્રસંગને કારણે તેની વિનંતીથી આચાર્ય कालग દ્વારા પર્યુષણાની તિથિ ભાદરવા સુદ પાંચમને બદલે ચોથ થઈ.
निसी.(भा.३१५३,५९८३-)चू.
बुह.भा.१७१; ६२४३-६२४५ + वृ.
वव (भा.१११८-११२०,२६४१-)वृ.
दसा.(नि.७०-)चू. आव.नि. १३०४+वृ.
आव.चू. १-पृ. १०९, २-पृ. २००;

सारण *(सारण)* बारावई ના રાજા वसुदेव અને રાણી धारीणी ના પુત્ર, દ્રૌપદીને અવરકંકાથી લાવવા વાસુદેવ કૃષ્ણ સાથે ગયેલ, પછી ભ. અરિષ્ટનેમિ પાસે દીક્ષા લીધી. મોક્ષે ગયા.
नाया.१७६; अंत.१०;

साल *(शाल)* પૃષ્ઠીચંપાનો રાજા, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
आव.चू.१.पृ.३८१; आव.(नि.७६४-)वृ.

सालभद्द *(शालभद्र)* જુઓ 'सालिभद्द'धन्न

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સાથે વૈભારગિરિની ધગધગતી શીલા ઉપર અનશન કર્યુ, મૃત્યુબાદ અનુત્તરવિમાને ગયા.

आया.चू.पृ.१३९; मरण. ४४५-४४८;

सालवाहन *(शालवाहन)* જુઓ. 'सायवाहन'

वव.भा.२६४१; आव.नि.१३०४; आव.चू.२-पृ. २००;

सालिभद्द *(शालिभद्र)* રાજગૃહીના શ્રેષ્ઠી **गोभद्द** અને **भद्दा** નો પુત્ર, ૩૨ કન્યા સાથે લગ્ન થયા, તે ઘણો જ ઋદ્ધિ સંપન્ન હતો. પૂર્વભવે **संगम** ગોવાળ રૂપે જે ભિક્ષા વહો રાવેલી તેના પ્રભાવે દેવલોકથી રોજ તેના પિતા બત્રીશ પેટી ભરીને વિવિધ વસ્તુ મોકલતા. નિમિત્ત મળતા ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વૈભાવગિરિ પર અનશન કર્યુ. સર્વાથસિદ્ધ વિમાને દેવતા થયા.

आया.(मू.१४४-वृ.) आया.चू.पृ.१३९; ठा.(मू.९७५-) वृ. राय.(मू.४३-)वृ. मरम.४४५-४४८ बुह.भा.४२१९,४२२३; आव.चू.१-पृ.३७२;

२-सालिभद्द *(शालिभद्र)* શ્રાવસ્તીનો વેપારી, જેણે **कविल** માટે રહેવા-જમવાની વ્યવસ્થા કરેલી.

उत्त.चू.पृ.१६९; उत्त.नि.२५३-वृ.

सालिवाहन *(शालिवाहन)* જુઓ. 'सायवाहन'

आव.(नि.१३३-)वृ.

सालिहीपिया *(सालिहीपितृ)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકમાંના દશમાં ઉપાસક, તેનું નામ વૃત્યાદિમાં આ જ છે, મૂળ સંપાદનમાં **लेइया** છે. જુઓ.પિતા 'लेइयापिता'

उवा.३,५८+वृ.

सावज्जायरिय *(सावद्याचार्य)* જુઓ **कुवलयप्पभ**, અનંતાકાળ પૂર્વે **घम्मसिरि** તીર્થંકર થયા. તેના નિર્વાણ બાદ થયેલ એક મહાતપસ્વી સાધુ, જે તીર્થંકરની આજ્ઞાના આરાધક હતા. યથાર્થ પ્રરૂપણાથી તેણે તીર્થંકર નામકર્મ બાંધેલ, ઘણાં પાપમતિએ તનું નામ સાવદ્યાચાર્ય પાડેલ. કોઈ આર્યાના પગના અંગુઠાનો સ્પર્શ થયો, તે સંબંધિ વિપરીત પ્રરૂપણા કરી તેણે અનંત સંસાર વધાર્યો.

गच्छा.(मू.८५-)वृ. महानि.८३७-८४४;

१-साहस्सिमल्ल *(साहस्रीमल्ल)* ઉજ્જૈનીના રાજા **पज्जोय** ના મંત્રી **खंडकण्ण** ની કસોટીમાં ઉત્તીર્ણ થયા પછી બનેલ ૧000 મલ્લોનો ઉપરી

वव.भा.७८३+वृ.

२-साहस्सिमल्ल *(साहस्रिमल्ल)* રથવીરપુરના **सिवभूइ** નું બીજું નામ, તેણે રાજાની આજ્ઞાથી **पंडुमथुरा** નગરી જીતેલી હતી.

आव.चू.१-पृ.४२७,४२८;

सिंधुदत्त *(सिन्धुदत्त)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની રાણી **वनराइ** અને **सोमा** ના પિતા.

उत्त.नि.३४२+वृ.

सिंधुसेन *(सिन्धुसेन)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** એક રાણી **वानिरा** ના પિતા.

उत्त.नि.३४२+वृ.

सिंहाली *(सिंहाली)* સિંહલ દેશની એક દાસી

सिज्जंभव *(शयम्भव)* જુઓ. 'सेज्जंभव'

दस.नि.३७२+वृ. नंदी. २३+वृ.

सिज्जंस *(श्रेयांस)* જુઓ. 'सेज्जंस'-३

सम. २७१; आव.नि. ४२०,१०९२ नंदी. १८;

सिद्धजत्त *(सिद्धयात्र)* સુરભિપુરનો એક નાવિક, ભ.મહાવીરે તેની નાવમાં ગંગા પાર કરેલી

आव.नि.४६८+वृ. आव.चू. १-पृ.२८०;

१.सिद्धत्थ *(सिद्धार्थ)* ભ.મહાવીરના પિતા, જેનું **सेज्जंस** અને **जसंस** નામ પણ છે.

आया.५१०-५११; सम. २६६; महानि.५६५; आव.चू.१-पृ.२३९; आव.(नि.५०४-) वृ.

२.सिद्धत्थ *(सिद्धार्थ)* આગામી ચોવીસીમાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ઐરવતક્ષેત્રમાં થનારા બીજા તીર્થંકર.
समम. ३७५;

३.सिद्धत्थ *(सिद्धार्थ)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવતક્ષેત્રમાં થનારા દશમાં તીર્થંકર.
सम. ३७७;

४.सिद्धत्थ *(सिद्धार्थ)* પાડલિસંડનો રાજા
विवा. ३१;

५.सिद्धत्थ *(सद्धार्थ)* એક આચાર્ય, જેની પાસે वीरंगअ કુમારે દીક્ષા લીધી.
वण्हि.३;

६.सिद्धत्थ *(सिद्धार्थ)* મધ્યમપાપા નગરીનો એક વેપારી, તેણે खरग વૈદ્યને કહીને ભ.મહાવીરના કાનમાંથી ખીલા કઢાવેલા
आव.नि.५२५+वृ.; आव.चू.१-पृ.३२२;

७.सिद्धत्थ *(सद्धार्थ)* મુદ્ગલગિરિ ઉપર મોક્ષ પ્રાપ્ત કરનાર એક સાધુ.
भत्त. १६१;

सिद्धत्था *(सिद्धार्था)* અભિનંદનના માતા
सम. २६९; आव.नि.३८२,३८५;

सिद्धसेन *(सिद्धसेन)* જે सिद्धसेनदिवाकर નામે પ્રસિદ્ધ હતા એવા એક વિદ્વાન્ આચાર્ય દર્શન અને જ્ઞાન સંબંધે તેણે ઘણી ચર્ચા કરી છે, તે આચાર્ય वुड्ढवादि ના શિષ્ય હતા, રાજા विक्कम તેનાથી ઘણો પ્રભાવીત હતો. महानिसीह આગમના ઉદ્ધારને તેણે બહુમાન્ય કરેલો.
भग.(१०४५-)वृ. पन्न.(मू.५७४-)वृ.
महानि.५९१; बुह.(भा.२६८१-)वृ.
आव.चू.१.पृ.३८०; उत्त.(मू.६२-)वृ.
नंदी.(मू.९१-) वृ.

सिद्धसेनखमासमण *(सिद्धसेनक्षमाश्रमण)* निसीह સૂત્રપરના भाष्य ના કર્તા
निसी.(भा.२०६,२९३,५४६३,५७१३-)चू.
आव.चू.२-पृ.२३३ दस.चू.पृ.१६;

सिद्धसेन दिवायर *(सिद्धसेनदिवाकर)* જુઓ सिद्धसेन
भग.(मू.४५-)वृ. पन्न.(मू.५७४-)वृ.
महानि. ५९१;

१-सिरि *(श्री)* પોલાસપુરના રાજા 'विजय-४' ની પત્ની, अइमुत्त તેનો પુત્ર હતો.
अंत. ३९;

२-सिरि *(श्री)* જુઓ 'सिरिदेवी-१'
विवा. १२,१६;

१-सिरिअ *(श्रीक)* નંદીપુરના રાજા मित्त નો રસોઈયો, તેને માંસ રાંધવા અને ખાવાનો ઘણો જ શોખ હતો, તે પછીના ભવમાં सोरियदत्त થયો.
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.३२;

२-सिरिअ *(श्रीक)* જુઓ. 'सिरियअ'
आव.नि.१२८१;

१-सिरिकंता *(श्रीकान्ता)* ચંપાનગરીના રાજા दत्त ના પુત્ર महचंद કુમારની મુખ્ય પત્ની
विवा. ४५;

२-सिरिकंता *(श्रीकान्ता)* સાકેતનગરના રાજા मित्तनंदी ની રાણી, वरदत्त તેનો પુત્ર હતો.
विवा. ४६;

३-सिरिकंता *(श्रीकान्ता)* પુરિમતાલના રાજા उदिओअ ની પત્ની (રાણી)
आव.चू.१.पृ.५५९;
आव.(नि.९४९-)वृ. नंदी (मू.१०७-) वृ.

४-सिरिकंता *(श्रीकान्ता)* સાકેતનગરના એક વેપારીની પત્ની
आव.नि.१२८९+वृ आव.चू.२.पृ.१९२;

५-सिरिकंता *(श्रीकान्ता)* કુલકર मरुदेवની પત્ની
ठा.६५१; सम. २६२;
आव.नि.१५९;

सिरिगुत्त *(श्रीगुप्त)* આચાર્ય सुहत्थि ના એક શિષ્ય, નિહ્નવ रोहगुत्त તેનો શિષ્ય હતો.
नीसी.भा.५६०२; आव.नि. १३६;
आव.चू.१.पृ.४२५; उत्त.नि.१७२+वृ.

सिरिचंद *(श्रीचन्द्र)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનારા છઠ્ઠા તીર્થંકર.
सम. ३७६;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सिरिदाम *(श्रीदाम)* મથુરા નો રાજા, बंधुसिरि તેની પત્ની હતી. नंदिवद्धण પુત્ર હતો, सुबुद्धि મંત્રી અને चित्त વાણંદ હતો
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.२९,३०;

१-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* વાણિજયગ્રામના રાજા 'मित्त' ની પત્ની કથા જુઓ.'उज्झियअ' તેનું મૂળનામ 'સિરિ' છે.
विवा. १२,१६;

२-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* રોહીતકના રાજા वेसमणदत्त ની પત્ની (રાણી) पूसनंदी તેનો પુત્ર હતો. કથા જુઓ. देवदत्ता
विवा. ३२;

३-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* ઋષભપુરના રાજા धनावह ના પુત્ર 'भद्दनंदी-१' ની પત્ની.
विवा. ३८;

४-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* વીરપુરનગરના રાજા वीरकण्हमित्त ની પત્ની (રાણી) તેનો પુત્ર सुजातकुमार હતો.
विवा. ३९;

५-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* કનકપુરના રાજા पियचंद ના પુત્ર वेसमण ની પત્ની,धनवइ તેનો પુત્ર હતો.
विवा.४२;

६-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* સુઘોષનગરના રાજા अज्जुण ના પુત્ર 'भद्दनंदी-२' ની પત્ની
विवा. ४३;

७-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી, ભ૰મહાવીર સન્મુખ નાટ્યવિધિ દેખાડી, પૂર્વભવે તે રાજગૃહના ગાથાપતિની પુત્રી भूया. હતી. કથા જુઓ 'भूया'
ठा.(मू.९७५-) वृ. पुप्फ २,३;

८-**सिरिदेवी** *(श्रीदेवी)* વાણારસીના વણિક भद्दसेन અને नंदा ની પુત્ર, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ पद्मद्दह ની દેવી બન્યા.
ठा.२११-वृ. जंबू.१२८;
आव.नि.१३०५ आव.चू.२-पृ.२०२;

सिरिघर *(श्रीघर)* ભ.પાંર્શ્વના એક ગણધર
ठा. ७२८; सम. ८;

सिरिप्पभ *(श्रीप्रभ)* कक्कि નામક રાજાના કાળમાં થનાર મહાસત્ત્વશાળી સાધુ, ત્યાં સુધી ગણ આજ્ઞા પ્રવર્તશે.
महानि. ८२२;

सिरिभद्दा *(श्रीभद्रा)* શ્રાવસ્તીના વેપારી पिउदत ની પત્ની, તેણે ગોસાળાને પોતાના મૃત બાળકનું માંસ આપેલું... તેણીને એવી આશા હતી કે તેથી જીવતીપુત્ર પ્રાપ્ત થાય.
आव.नि.४७९+वृ आव.चू. १-पृ.२८८;

१-**सिरिमई** *(श्रीमती)* કોસલાપુરના વેપારી नंद ની પુત્રી અને समुद्ददत्त ની બીજી પત્ની.
आव.चू.१-पृ.५२७ आव(नि.९१८-)वृ.

२-**सिरिमई** *(श्रीमती)* લોહાર્ગલના वइरजंघ ની પત્ની.
आव.चू.२-पृ.१७९

३-**सिरिमई** *(श्रीमती)* सयंपभा નો પછીનો ભવ, જેમાં તે वइरजंघ નીપત્ની બની.

सिरिमति *(श्रीमती)* જુઓ. 'सिरिमई-१'
आव.चू.१.पृ.१७२,५२७

सिरिमाली *(श्रीमालिन्)* ઈન્દ્રપુરના રાજા इंददत्त નો મોટો પુત્ર
आव.चू.१-पृ.४४९ आव.(नि.१२७८-)वृ.
उत्त.(नि.१६०-)वृ.

सिरियअ *(श्रीयक)* મંત્રી सगडाल નો પુત્ર. थूलभद्द નો ભાઈ, પિતાની આજ્ઞાથી રાજદરબારમાં પિતાની હત્યા કરી, પછી રાજાએ सिरियअ ને મંત્રી બનાવેલ, પછી આચાર્ય संभूयविजय પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.नि.१२८४१वृ. आव.चू.२-पृ.१८३;
उत्त.नि.१००+वृ.

सिरिया *(श्रीका)* રાજા जंबूदाडिम ની પત્ની (રાણી) જેને અનેક પુત્રો હતા, लक्खणा તેની પુત્રી હતી.
महानि. ११५१;

१-**सिरी** *(श्री)* જુઓ.'सिरि-१'अइमुत्तनी માતા.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ठा.(मू.९७५-)वृ. अंत. ३९;

२-सिरी *(श्री)* ભ.कुंथु અને ચક્રવર્તીની માતા.
सम.२७०,३१५; आव.नि.३८३,३९८;

३-सिरी *(श्री)* જુઓ 'सिरिदेवी-८'
ठा.२११-वृ. आव.नि.१३०५;

सिला *(शिला)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી उसभ ની પુત્રી.
उत्त.नि. ३४० + वृ.

१-सिव *(शिव)* હસ્તિનાપુરનો રાજા, તેની પત્ની धारिणी હતી, શિવભદ્ર તેનો પુત્ર હતો શિવરાજાએ તાપસ દીક્ષા લીધી, વિભંગજ્ઞાન થયું. ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
ठा.७३२+वृ. भग.५०६-५०८;
भग.(५२४-)वृ. आव.नि.८४६+वृ.
आव.चू.१-पृ.४६९;

२-सिव *(शिव)* પાંચમાં બળદેવ सुदंसण અને પાંચમાં વાસુદેવ पुरिससीह ના પિતા.
सम. ३२२;

३-सिव *(शिव)* મિથિલાના એક ગાથાપતિ, દીક્ષા લીધી, દેવ થયો ભ.મહાવીર સન્મુખ નાટ્યવિધિ દેખાડી, વંદના કરી
पुप्फि.२,११

सिवइंद *(शिवइन्द्र)* મથુરાનો એક ગૃહસ્થ જેનો પુત્ર दियाइण જે आसड નો જીવ હતો.
मरण. १००७;

सिवकोट्ठग *(शिवकोष्ठक)* તગર નામના શહેર માં વ્યવહાર ધર્મની સ્થાપના કરનાર એક સાધુ
वव. भा.१७०२;

१-सिवदत्त *(शिवदत्त)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણીના પિતા, જે ઈન્દ્રપુરના હતા.
उत्त.नि. ३५२+वृ.

२-सिवदत्त *(शिवदत्त)* એક નિમિત્તક, જેની સલાહથી सिरिभद्दा પોતાના મૃત બાળકનું માંસ ગોશાળાને આપ્યું.
आव.नि.४७९+वृ. आव.चू.१-पृ.२८८;

सिवभद्द *(शिवभद्र)* શિવરાજર્ષિ અને धारिणी નો પુત્ર કથા જુઓ. 'सिव-१'
भग.५०६ आव.चू.१-पृ.४६९;

सिवभूइ *(शिवभूति)* આચાર્ય कण्ह ના શિષ્ય તેનું બીજું નામ साहस्सिमल्ल હતું. તે રથવીરપુરનો રહેવાસી હતો, રાત્રે ઘેર મોડો આવતા માતાએ કાઢી મુક્યો. તેણે આચાર્ય कण्ह પાસે દીક્ષા લીધી, કાળક્રમે તેણે નગ્નતા ધારણ કરી, દીગંબર મત કાઢ્યો.
आया.चू.१३९; ठा.(मू.६०२,८९८-)वृ.
निसी.भा.५६०९-१० आव.भा.१४६
आव.चू.१.पृ.४२७,४२८ उत्त.नि.१७८+वृ.

सिवरायरिसि *(शिवराजर्षि)* જુઓ.'सिव-१'
भग.५०६,५०८

सिवसेन *(शिवसेन)* ઐરવતક્ષેત્રની આ ચોવીસીન દશમાં તીર્થંકર, તે सच्चइ નામે પણ ઓળખાયે છે.
सम.३४७; सम.(मू.३४८-) वृ.

१-सिवा *(शिवा)* રાજા समुद्दविजय ની પત્ની ભ.અરિષ્ટનેમિની માતા, તેને सच्चनेमि दढनेमि આદિ પુત્રો પણ હતા.
सम.२७०; अंत.१७;
उत्त.८००; उत्त.नि.४४३+वृ.

२-सिवा *(शिवा)* ભ० धम्म ના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३१०;

३-सिवा *(शिवा)* ઉજ્જૈનીના રાજા पज्जोअ ની પટ્ટરાણી તે चेडग રાજાની પુત્રી હતી. अंगारवई સાથે તેણે ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.१.पृ.९१; २-१६०,१६८,१७६;

४-सिवा *(शिवा)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ 'पउम' ની પુત્રી ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ શક્રેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३७

सिवानंदा *(शिवानन्दा)* વાણિજ્યગ્રામના ગાથાપતિ आनंद ની પત્ની, ભ.મહાવીર પાસે વંદનાર્થે ગઈ, શ્રાવકધર્મ સ્વીકાર્યો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

उवा. ५,११,६३;

सिसुपाल *(शिशुपाल)* શુક્તિમતિ નગરીના રાજા દમઘોષનો પુત્ર.दोवई ના સ્વયંવરમાં તેને નિમંત્રણ મળેલ.

सूय.१६५+वृ. सूय.चू.पृ.१००;
नाया. १७०; पण्हा.(मू.२०-)वृ.

सीअल *(शीतल)* જુઓ 'सियल'

आव.४,४१;

१-सीआ *(सीता)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા વાસુદેવ **पुरिसुत्तम** ની માતા.

सम.३२४

२-सीआ *(सीता)* આઠમાં બળદેવ રામ (पउम) ની પત્ની, રાવણ દ્વારા તેનું અપહરણ કરાયું. જેને કારણે રામ-રાવણનું યુદ્ધ થયું

आया.चू.पृ.१८७; पण्हा.२०;
निसी.(भा.२९४-)चू.

१-सीतल *(शीतल)* જુઓ. 'सीयल'

सम.२६३-३११;

२-सीतल *(शीतल)* એક રાજકુમાર, જેણે દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.

आव.चू.२.-पृ.१४;

सीमंकर *(सीमङ्कर)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા કુલકર, જેના શાસનમાં **हक्कार** નીતિ હતી

जंबू. ४१,४२;

१-सीमंधर *(सीमन्धर)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા કુલકર, જેના શાસનમાં **हक्कार** નીતિ હતી.

जंबू. ४१,४२;

२-सीमंधर *(सीमन्धर)* મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ના એક તીર્થંકર, દેવો પણ ત્યાં જઈ સંશય નિવારે છે. એક પ્રસંગે ભ.સીમંધરે આચાર્ય **रक्खिय** ના વિશિષ્ટ જ્ઞાનની પ્રશંસા કરેલી.

आव.नि.१२९६;
आव.चू.१.पृ.४११; २.पृ.१९४;
आव. (नि.७७७-) वृ.
दस.(मू.५२५-)वृ.

३-सीमंधर *(सीमन्धर)* રાજા उसुयार નું મૂળ નામ

उत्त.नि.३७३+वृ.

सीयल *(शीतल)* જુઓ 'सीतल' આ ચોવીસી ના દશમાં તીર્થંકર, ભદ્દિલપુરના રાજા અને રાણી નંદા ના પુત્ર, તેનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો. ૧૦૦૦ પુરુષો સાથે દીક્ષા લીધી. તેમને ૮૩ ગણ, ૮૩ ગણધર થયા.

आव.नि.२२५,२३१,२४५,२५४,२५७,२६१,२६७, ३८६,३०३,३०४,३०७,३११,३२०,३२४,३२८,३७०,३७६, ३७९,३८३,३८५,३८८,१०९१,१११२ नंदी. १८;

सीलइ *(सीलाजित)* એક ક્ષત્રિય પરિવ્રાજક

उव. ४६;

१-सीह *(सिंह)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય ગોશાળાએ છોડેલ તેજોલેશ્યાથી ભગવંતને જ્યારે પિત્તજ્વર અને લોહીખંડવા થયો ત્યારે અત્યંત વ્યવથીત થઈ ગયેલા ભગવંતના વચને તેણે રેવતી શ્રાવિકાને ત્યાંથી નિર્દોષ બીજોરા પાક વહોરેલા.

ठा.(मू.८७०-)वृ. भग. ६६५;

२-सीह *(सिंह)* રાજા **सेणिअ** અને **धारिणी** રાણીનો પુત્ર ભ. મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ઉત્પન્ન થયા.

अनुत्त. ५,६;

३-सीह *(सिंह)* આચાર્ય **रेवईनक्खत** ના શિષ્ય.

नंदी. ३४+वृ.

४-सीह *(सिंह)* ગામના મુખીનો પુત્ર, તેણે તેની દાસી સાથે રાત્રે સંભોગ માણેલો, તે વખતે ભ.મહાવીર ગોસાળા સાથે ત્યાં હતા. ગોશાળો હસ્યો, તેથી સીંહે તેને માર્યો.

आव.नि.४७६; आव.चू.१.पृ.२८४;

५-सीह *(सिंह)* સંગમ સ્થવીરના શિષ્ય.

निसी.(भा.४३९३-)चू. पिंड.नि.४६०-वृ.

१-सीहगिरि *(सिंहगिरि)* છગલપુરનો રાજા

विवा. २४;

२-सीहगिरि *(सिंहगिरि)* સોપારગનો રાજા તેને મલ્લયુદ્ધ જોવાનો શોખ હતો.

आव.नि.१२७९+वृ. आव.चू.२-पृ.१५२

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

३-सीहगिरि *(सिंहगिरि)* આચાર્ય दिन्न શિષ્ય. તેને धनगिरि વગેરે ચાર શિષ્યો હતા.
ठा.(मू.२४५-वृ. गच्छा ५६,६०-वृ. आव.नि.७६७; आव.चू.१-पृ.३९४; उत्त.नि.१७+वृ.

४-सीहगिरि *(सिंहगिरि)* ભ०मुनिसुव्रतનો પૂર્વભવ.
सम. २७४;

सीहचंद *(सिंहचन्द)* એક સાધુ. જેના પ્રભાવે થી હાથી પ્રભાવીત થયો.
मरण. ५१३;

१-सीहरह *(सिंहरथ)* સિંહપુર નગરના રાજા, તેને दुज्जोहण નામે કારાગાર રક્ષક હતો.
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा. २९;

२-सीहरह *(सिंहरथ)* ભ.घम्म નો પૂર્વજન્મ
सम. २७४

१-सीहसेन *(सिंहसेन)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ગયા
अनुत्त. ५,६;

२-सीहसेन *(सिंहसेन)* આચાર્ય उसहसेन ના શિષ્ય તેણે કુણાલનગરીના મંત્રી रिट्ठ ને વાદમાં પરાજીત કરેલ, તે મિથ્યાદૃષ્ટિ रिट्ठे સિંહસેન ઋષિને સળગાવી દીધા તો પણ સમાધિ જાળવી ઉત્તમાર્થ પ્રાપ્ત કર્યો.
संथा. ८१-८३;

३-सीहसेन *(सिंहसेन)* એક રાજા જે મૃત્યુબાદ હાથી થયો. सीहचंद મુનિથી પ્રતિબોધ પામી વ્રતગ્રહણ કરી દેવલોકે ગયો.
मरण. ५१२-५२१;

४-सीहसेन *(सिंहसेन)* સુપ્રતિષ્ઠ નગરના રાજા महसेन અને રાણી धारिणी નો પુત્ર
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा. ३३;

५-सीहसेन *(सिंहसेन)* ભ. अनंत ના પિતા
सम. २६५;

६-सीहसेन *(सिंहसेन)* ભ. ના પ્રથમ શિષ્ય
सम.३०५;

सुअ *(शुक)* એક પરિવ્રાજક, તે શૌચમૂલક ધર્મ પાળતો હતો, सुदंसण-३ તેનો અનુયાયી હતો થાવચ્ચાપુત્ર અણગાર સાથે ધર્મચર્ચા કરીને દીક્ષા લીધી, શૈલક રાજા ને પ્રતિબોધ કરી તેણે દીક્ષા આપી. તે મોક્ષે ગયા.
सम.(मू.२२२-)वृ. नाया. ६७६८+वृ.

सुइ *(सुचि)* ભ.संति ના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३१०;

सुंदर *(सुन्दर)* ભ.विमल નો પૂર્વભવ
सम. २७३;

सुंदरबाहु *(सुन्दरबाहु)* ભ०सुपासનો પૂર્વ ભવ
सम. २७३;

सुंदरिनंद *(सुन्दरिनन्द)* 'नंद' નું બીજું નામ
ठा.(मू.८९८-)वृ. आव.नि. ९५०+वृ. आव.चू.१-पृ.५६६;

१-सुंदरी *(सुन्दरी)* ભ.उसभ અને सुनंदाની પુત્રી, બાહુબલીની બહેન, भरह ને તેની સાથે લગ્ન કરવા હતા પણ સુંદરીની દીક્ષા માટે ની મક્કમતા જાણી દીક્ષા આપી. તેણી તે જ ભવે મોક્ષે ગયા.
ठा.४७३; सम. १६३; जंबू.४४; नीसी.भा.१७१६; बुह.भा.३७७८,६२०१ आव.नि. १९६,३४४ आव.भा.१३ आव.चू.१.पृ.१५३,१८२,२०९

२-सुंदरी *(सुन्दरी)* નાસિકના વેપારી नंद ની પત્ની.
आव.चू.१.पृ.५६६ नंद. (मू.१०८-) वृ.

सुंदरीनंद *(सुन्दरीनन्द)* જુઓ 'सुंदरिनंद'
ठा.(मू.८७८-)वृ. आव.नि. ९५०+वृ. आव.चू.१.पृ.५६६;

सुंभ *(शुम्भ)* શ્રાવસ્તીનો એક ગાથાપતિ તેની પત્ની सुंभसिरि અને પુત્રી सुंभा હતી.
नाया. २२५;

सुंभसिरि *(शुम्भश्री)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ सुंभ ની પત્ની, सुंभा ની માતા
नाया. २२५

सुंभा *(शुम्भा)* શ્રાવસ્તીના ગાથાપતિ सुंभ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ની પુત્રી દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ બલીન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२५;

सुंसुमा *(सुषमा)* રાજગૃહીના સાર્થવાહ 'धन्न' ની પુત્રી, ચિલાતીપુત્ર તેને ઉઠાવી ગયેલો, તેણીના ચારભાઈ અને પિતાને શસ્ત્ર સહિત નજીક આવેલા જોઈ ચિલાતીપુત્રે સુંસુમા માથું કાપી નાંખેલ.
नाया.२०८-२१२; आव.चू.१-पृ.४९७; आव.(नि.८७१-)वृ. नंदी (मू.१०८+वृ)

सुकण्णा *(सुकर्णा)* સૌગંધિકાના રાજા अप्पडिहअ ની પત્ની (રાણી) महचंद તેનો પુત્ર અને जिनदास પૌત્ર હતો.
विवा. ४१;

सुकण्ह *(सुकृष्ण)* રાજા सेणिअ અને રાણી सुकण्हा નો પુત્ર. શેષ કથા 'काल' મુજબ
निर. ४,२१;

सुकण्हा *(सुकृष्णा)* રાજા सेणिअ ની એક રાણી, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, વિવિધ તપ કર્યા, અનશન કરી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४७,५४;

सुकाल *(सुकाल)* રાજા सेणिय ની રાણી सुकाली નો પુત્ર શેષ કથા काल મુજબ
निर. ४,२०;

सुकाली *(सुकाली)* રાજા सेणिअ ની એક રાણી શેષ કથા 'सुकण्हा' મુજબ
अंत.४७,५१ निर.२०; कप्प. २;

१-सुकुमालिया *(सुकुमालिका)* ચંપાનગરીના સાર્થવાહ सागरदत्त અને भद्दा ની પુત્રી, दोवई નો પૂર્વભવનો જીવ, જે પહેલા नागसिरि ના ભવમાં હતી, તેણી એ દીક્ષા લીધેલી અને પાંચ પુરુષની પત્ની થવા નિયાણુ કરેલ..
भग.(मू.३२-)वृ. नाया.१६१-१६८;

२-सुकुमालिया *(सुकुमालिका)* રાજા जराकुमार ના પુત્ર રાજા जियसत्तु ની પુત્રી, તેને ससअ અને भसअ બે ભાઈ હતા, ત્રણેએ દીક્ષા લીધી. તેણી ઘણી સુંદર હોવાથી બંને ભાઈમુનિ તેનું રક્ષણ કરતા હતા.
गच्छा.(मू.८४-)वृ. निसी. बा.२९५१च नीसी.चू.२-पृ. ४१७,४१८; बुह.भा. ५२५४-५२५९;

३-सुकुमालिया *(सुकुमालिका)* વસંતપુરના રાજા जियसत्तु ની પત્ની.
आया.(मू.११०-)वृ. भत्त. १४६; आव.चू.१-पृ.५३४; आव.(नि.९१८-)वृ.

सुकोसल *(सुकोशल)* પારણાના દિવસે પૂર્વભવની માતા એવી વાઘણ વડે ચિત્રકૂટ પર્વત ઉપર શરીર ખવાયુતો પણ શુભધ્યાને રહી મોક્ષે ગયા.
भत्त.१६१; संथा. ६३,६४; मरण. ४६७;

सुक्क *(शुक्र)* એક મહાગ્રહ જ્યોતિષ દેવ, ભ૦મહાવીરને વંદનાર્થે આવ્યો. નાટ્યવિધિ દેખાડી પાછો ગયો. પૂર્વભવે તે सोमिल બ્રાહ્મણ હતો. જુઓ. 'सोमिल'
ठा.(मू.९७५-)वृ. पुप्फि. २,५; आव.चू. १-पृ. २५७;

सुगुत्त *(सुगुप्त)* કૌસાંબીના રાજા सयानीय નો મંત્રી.
आव.चू.१-पृ. ३१६; आव.नि.५२०-वृ.

१-सुग्गीव *(सुग्रीव)* કાગંદીનો રાજા, તેની પત્ની (રાણી)નું નામ रामा હતું. તે ભ. सुविहि ના પિતા હતા.
ठा.(मू.४४९-)वृ. सम.२६५;

२-सुग्गीव *(सुग्रीव)* કિંષ્કિધપુરના રાજા आदित्यरह નો એક પુત્ર, તેની પત્નીનું નામ तारा હતું, રામ બલદેવે તેને સીતાની શોધ કરવા કહેલું.
पण्हा.(मू.२०-)वृ, निसी.भा.२९४+चू.

सुघोसा *(सुघोषा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિ ની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની દેવી બની.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

नाया. २३२;

सुचंद *(सुचन्द)* ઐરવતક્ષેત્રમાં આ ચોવીસીમાં થયેલ બીજા તીર્થંકર.

सम. ३४७;

सुजस *(सुयशस)* ચક્રવર્તી वइरनाभ નો સારથી, તે પછી सेज्जंस નામે જન્મ્યો, सुजस અને वइरनाभ બંનેએ દીક્ષા લીધેલી.

आव.चू.१.पृ. १६२,१८०;

१-सुजसा *(सुयशा)* ભ.अनंत ની માતા

सम. २७०

२-सुजसा *(सुयशा)* સુદર્શનપુરના વેપારી सुसुनाग ની પત્ની.

आव.नि.१२९८+वृ. आव.चू.२-पृ.१९५;

१-सुजाअत *(सुजात)* વીરપુરના ના वीरकण्हमित्त રાજા અને રાણી सिरीदेवी નો પુત્ર તેને बलसिरि આદિ ૫૦૦ પત્નીઓ હતી, તેણે ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, પરંપરાએ મોક્ષે જશે પૂર્વભવમાં તે उसभदत्त નામે ગાથાપતિ હતો. पुप्फदंत સાધુને શુદ્ધ આહારદાનથી મનુષ્યાયુ બાંધેલ

विवा. ३६,३९

२-सुजात *(सुजात)* ચંપાનગરીના વેપારી 'धनमित्त' નો પુત્ર, धम्मघोस મંત્રીએ તેને મારી નાંખવા યોજના ઘડેલી, પણ રાજા चंदज्झय એ તેની બહેન चंदजसा તેની સાથે પરણાવી.

आव.नि.१३०२+वृ. आव.चू.२-पृ.१९७;

सुजाता *(सुजाता)* રાજા सेणिअ ની પત્ની, રાજગૃહીમાં ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી.

अंत. ४३;

सुजाया *(सुजाता)* રાજા सेणिअ ની એક રાણી.ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.

अंत. ४३,४५;

सुजेट्ठा *(सुज्येष्ठा)* રાજા चेडग ની પુત્રી, चेल्लणा ની બહેન, सच्चइ વિદ્યાધરની માતા, રાજા सेणिअ સાથે તેણી ભાગીને લગ્ન કરવાની હતી, પણ चेल्लणा એ ભાગી જઈને सेणिअ સાથે લગ્ન કરતા, તેણીએ દીક્ષા લીધી

ठा.(मू.८७१-)वृ. आव.चू.२.पृ.१६४-१६६;
आव.(नि.१२८४-) वृ.

सुज्जसिरि *(सूर्यश्री)* સંબુક્કનગરના એક બ્રાહ્મણ सुज्जसिव ની પત્ની, सुसढ તેનો પુત્ર હતો, તેણીએ પૂર્વભવના કર્મને કારણે જન્મતાં જ મા ગુમાવી. सुज्जसिवे તેણીને गोविंद બ્રાહ્મણને વેંચી, કાળક્રમે અજાણતાં જ सुज्जसिवे તેની સાથે લગ્ન કર્યા. તે મરીને છઠ્ઠી નરકે ગઈ.

महानि. १४८४, १५१४-१५१६,१५२४;

सुज्जसिव *(सूर्यशीव)* સંબુક્કનગરનો એક બ્રાહ્મણ. કથા જુઓ 'सुज्जसिरी' सुज्जसिव ને પોતાના અકાર્યની જાણ થતાં દીક્ષા લીધી, પાપકર્મોનું પ્રાયશ્ચિત કર્યુ. તે અંતકૃત્ કેવલી થયા.

महानि. १४८४, १५१४-१५१७

१-सूट्ठिय *(सुस्थित)* પાંચ પાંડવોને દીક્ષા આપનાર એક સ્થવિર સાધુ.

मरण. ५४९

२-सूट्ठिय *(सुस्थित)* कविल ના ધર્માચાર્ય

बुह.(भा.५१५४-)वृ.

१-सुदंसण *(सुदर्शन)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પાંચમાં બળદેવ, पुरिससिह વાસુદેવના ભાઈ.

सम. ३२१-३३५,३४४,३४५;
आव.नि.४०३,४०६-४११,४१४;

२-सुदंसण *(सुदर्शन)* વાણિજયગ્રામનો એક ધનાઢ્ય વેપારી અને શ્રાવક તે દૂતિપલાશ ચૈત્યમાં ભ.મહાવીરને વંદનાર્થે ગયો, કાળ વગેરે સંબંધિ પ્રશ્નો પૂછ્યા, પૂર્વભવમાં તે મહાબલ નામે રાજકુમાર હતો. સુદર્શને દીક્ષા લીધી, તે મોક્ષે ગયા.

भग. ५१४-५१८,५२३,५२४;
अंत. २५,३३;

३-सुदंसण *(सुदर्शन)* સૌગંધિકાનો શ્રેષ્ઠી,

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પહેલા તે શુક્ર પરિવ્રાજકનો અનુયાયી હતો. થાવચ્ચાપુત્ર અણગાર પાસે શંકા સમાધાન મેળવી શ્રાવક બન્યો.
नाया. ६७;

४-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* રાજગૃહીનો ધનાઢ્ય શ્રેષ્ઠી, ભ.મહાવીરનો શ્રદ્ધાવાન્ શ્રાવક, અર્જુનમાળીના ઉપદ્રવ છતાં તે ભગવંતને વંદનાર્થે ગયેલ, તેના પ્રભાવથી અર્જુન માળીના શરીરમાંથી યક્ષ ચાલ્યો ગયો.
अंत.२७, उत्त.नि.११०+वृ.

५-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* ભ.પાર્શ્વના શાસન સમયનો રાજગૃહીનગરીનો એક ગાથાપતિ, 'पिया' તેની પત્ની હતી, भूया પુત્રી હતી.
पुप्फ. ३;

६-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* ચંપાનગરીનો એક શ્રેષ્ઠીપુત્ર-શ્રાવક, मित्तवति તેની પત્ની હતી, રાણી अभया તેનાથી આકર્ષાયેલી, પણ તે વ્રતમાં નિશ્ચલ રહ્યો. પૂર્વજન્મમાં તે ગોવાળ હતો, નવકારમંત્રના પ્રભાવે તે સુદર્શન શ્રેષ્ઠીપુત્ર થયો.
आया.चू.२७५,३१५, आया.(मू.२२८-)वृ. भत्त.८१; आव.चू.२-पृ.२७०;

७-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* ભ. अर ના પિતા.
सम. २६६,३१२;

८-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* વાસુદેવ सयंभू અને બળદેવ भद्द ના પૂર્વજન્મના ધર્માચાર્ય
सम.३३४;

९-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* ભ.પાર્શ્વનો પૂર્વભવ
सम. २७५;

१०-**सुदंसण** *(सुदर्शन)* ભ. अर નો પૂર્વભવ
सम. २७५

१-**सुदंसणा** *(सुदर्शना)* ભ.મહાવીરની બહેન
आया. ११२; आव.चू.१-पृ.२४५,४१६; निसी.भा.५५९७; आव.भा. १२६+वृ.

२-**सुदंसणा** *(सुदर्शना)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ.પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ તે કાળ પિશાચેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया.२२९;

३-**सुदंसणा** *(सुदर्शना)* જુઓ.'सुदरिसणा-१'
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.२५;

४-**सुदंसणा** *(सुदर्शना)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા બળદેવ 'पुरिसुत्तम' ની માતા.
सम. ३२६;

सुदत्त *(सुदत्त)* સ્થવિર धम्मघोस ના શિષ્ય, જે ઉગ્રતપસ્વી હતા. सुबाहु ના પૂર્વભવના જીવ सुदत्ते તેને માસક્ષમણના પારણે શુદ્ધ આહારદાન કરેલ. કથા જુઓ. सुबाहु-२
विवा. ३७;

१-**सुदरिसणा** *(सुदर्शना)* સાહંજણી નગરીની એક ગણિકા, ત્યાંના મંત્રી सुषेणे તેને રાખેલી सगड કુમાર પણ તેની સાથે ભોગાસક્ત હતો. વૃત્તિમાં તેનું નામ 'सुदंसणा' છે.
विवा. २४,२५

२-**सुदरिसणा** *(सुदर्शना)* सुदरिसणा-१ ચાંડાલ કુળમાં सगड ની બહેન રૂપે જન્મી, ત્યાં પણ તે સાથે ભોગાસક્ત બની.
विवा. २५;

सुद्धदंत *(शुद्धदन्त)* રાજા सेणिअ અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ઉત્પન્ન થયો.
अनुत्त. ४,६;

सुद्धोदन *(शुद्धोदन)* બૌદ્ધમતના સ્થાપક 'बुद्ध' ના પિતા.
आव.चू.१.पृ.५४२; आव.(नि.९३२-)वृ.

सुद्धोदनसुत *(शुद्धोदनसुत)* જુઓ 'बुद्ध'
आव.चू.१-पृ.५२;

१-**सुधम्म** *(सुधर्मन्)* એક તપસ્વી સાધુ, જેને શુદ્ધ અહારદાન કરી, મધ્યમિકા નગરીના मेहरह રાજાએ મનુષ્યાયુ ઉપાર્જન કર્યું, પછી તે રાજા जिनदास થયો.
विवा. ४१;

२-**सुधम्म** *(सुधर्मन्)* જુઓ सुहम्म
सूय.चू.पृ.३१,१५५; आव.नि.५९४;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दस.चू.पृ.६;

१-सुनंद *(सुनन्द)* રાજગૃહીનો એક ગાથાપતિ ભ.મહાવીરે ત્રીજા માસક્ષમણનું પારણું તેને ઘેર કરેલ, પંચ દિવ્ય પ્રગટ થયેલા.
भग.६३९ आव.नि. ४७४;
आव.चू. १-पृ. २८२;

२-सुनंद *(सुनन्द)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા નવમાં તીર્થંકર **पोट्टिल** નો જીવ
सम. ३५६,३६१;

३-सुनंद *(सुनन्द)* હસ્તિનાપુરનો રાજા
विवा. १३;

४-सुनंद *(सुनन्द)* ભ.પાર્શ્વના મુખ્ય શ્રાવક
आव.चू.१-पृ.१५२;

५-सुनंद *(सुनन्द)* મહાપુરનો એક રહીશ, ભ.**वासुपुज्ज** ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम. २९१; आव.नि. ३२४,३२८;

६-सुनंद *(सुनन्द)* ચંપાનગરીનો શ્રાવક, જેણે કૌસાંબીના એક શ્રીમંત વ્યાપારી રૂપે જન્મ લીધો અને દીક્ષા લીધી.
उत्त.नि.११७+वृ. उत्त.चू.पृ.८०;

१-सुनंदा *(सुनन्दा)* આચાર્ય **वइर** ની માતા તેના પતિનું નામ **धनगिरि** હતું, સુનંદા ગર્ભવતી હતી ત્યારે જ **धनगिरि** એ દીક્ષા લીધેલી. છેલ્લે તેણીએ પણ દીક્ષા લીધી
आव.चू.१.पृ.३९०; आव.(नि.७६४-)वृ.
उत्त.नि.२९५+वृ.

२-सुनंदा *(सुनन्दा)* ભ. **उसभ** ની એક પત્ની તેનો **नंदा** નામે પણ ઉલ્લેખ છે. તેની સાથે જન્મેલ બાળકનું અકાળ અવસાન થતા રાજા **नाभि** એ તેને ઉછેરેલ. તેણીએ **बाहुबलि** અને **सुंदरी** ને જન્મ આપ્યો.
आव.नि.१९१, आव.भा. ४;
आव.चू. १-पृ.१५२;

३-सुनंदा *(सुनन्दा)* ચક્રવર્તી **मघवा** ની મુખ્ય પત્ની (સ્ત્રી રત્ન)
सम. ३२०;

४-सुनंदा *(सुनन्दा)* જુઓ. 'नंदा-१'
निर. (मू.५-) वृ.

१-सुनक्खत्त *(सुनक्षत्र)* ભ.મહાવીરના એક શિષ્ય, જેને ગોસાળાએ તેજોલેશ્યાથી બાળીને મારી નાંખેલા. કથા જુઓ. 'गोसाल'
ठा.(मू.१००२-)वृ. भग.६५१,६५६,६५७

२-सुनक्खत्त *(सुनक्षत्र)* કાકંદીના **भद्दा** સાર્થવાહિનીનો પુત્ર, દીક્ષા લીધી, તપ કર્યા અનશન કરી, સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને ગયા.
अनुत. ८,१३;

सुनाभ *(सुनाभ)* ધાતકીખંડના દક્ષિણાર્દ્ધ ભરતની અવરકંકાના રાજા **पउमनाभ** ના પુત્ર
नाया. १७५;

१-सुपइट्ठ *(सुप्रतिष्ठ)* શ્રાવસ્તીનો ગાથાપતિ, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ, મોક્ષ ગયા.
अंत. २५,३७;

२-सुपइट्ठ *(सुप्रतिष्ठ)* શ્રાવસ્તીનો ગાથાપતિ, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી. સુંદર ચારિત્ર પાળી મૃત્યુબાદ જયોતિષકેન્દ્ર 'સૂર' થયો.
ठा.(मू.९७५-)वृ. पुप्फि ४;

१-सुपास *(सुपार्श्व)* ભરતક્ષેત્રના સાતમાં તીર્થંકર વાણારસીના રાજા **पइट्ठ** અને **पुहवी** રાણીના પુત્ર, તેમનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી. તેને ૯૫ ગણ અને ૯૫ ગણધર હતા. વગેરે...વગેરે..
सम. १७४,१८१,२६३-३११, आव. ४.४१;
आव.नि.२२५,२३१,२४४,२५७,२६१,२६६,२८३, ३०३,३०७,३०९,३२०,३२३,३२७,३७६, ३७८, ३८२,३८५,३८७,१०८०; नंदी. २८;

२-सुपास *(सुपार्श्व)* ભ.મહાવીરના કાકા, ભાવિ ચોવીસીમાં બીજા તીર્થંકર થશે. તેનું નામ **सुरदेव** હશે.
आया. ५११; आया.चू.पृ.३०७;
ठा.८७०+वृ. सम. ३५५,३६१;
आव.चू.१-पृ.२४५;

३-सुपास *(सुपार्श्व)* આવતી ચોવીસીમાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ઐરવત ક્ષેત્રમાં થનારા સાતમાં તીર્થંકર
सम. ३७९;

४-सुपास *(सुपार्श्व)* ઐરવતક્ષેત્રમાં આ ચોવીસમાં થયેલ અઢારમાં તીર્થંકર.
सम ३५०;

५-सुपास *(सुपार्श्व)* આગામી ચોવીસીમાં ભરતક્ષેત્રમાં થનારા ત્રીજા તીર્થંકર જે उदय નો જીવ છે.
सम.३५५,३६१;

सुपासा *(सुपार्श्वा)* ભ.પાર્શ્વના તીર્થના એક સાધ્વી. તે આવતી ચોવીસીમાં ચતુર્યામ ધર્મ પ્રરૂપશે અને મોક્ષે જશે.
ठा.८७१+वृ.

१-सुप्पभ *(सुप्रभ)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ચોથા બલદેવ, 'पुरिसुत्तम' વાસુદેવના ભાઈ
सम. १२८,३२१-३२५,३४४,३४५;
आव.नि.४०६,४०८-४११,४१४,४९३;

२-सुप्पभ *(सुप्रभ)* ભ.पउमप्पभ નું બીજું નામ
आव.नि.३७०; नंदी.१८;

सुप्पभा *(सुप्रभा)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા ત્રીજા બળદેવ भद्द ની માતા
सम. ३२६;

१-सुबंधु *(सुबन्धु)* મથુરાના રાજા सिरिदाम ના મંત્રી.
विवा. २९;

२-सुबंधु *(सुबन्धु)* બિંદુસાર રાજાનો મંત્રી, જેણે चाणक्क ને સળગાવીને મારી નાંખેલ.
भत्त.१६२; मरण.४७९,४८०;
निसी.(भा.६१६-)चू. वव.(भा.४४१७-)वृ

३-सुबंधु *(सुबन्धु)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ બીજા બળદેવ विजय નો પૂર્વભવ, તેણે આચાર્ય 'सुभद्द' પાસે દીક્ષા લીધી.
सम. ३३४

१-सुबाहु *(सुबाहु)* કુણાલના રાજા रुप्पि અને રાણી 'धारिणी' ની પુત્રી, કથા જુઓ. 'मल्लि'
ठा.(मू.६६४-)वृ. नाया. ८९;

२-सुबाहु *(सुवाहु)* હસ્તિશીર્ષના રાજા अदीनसत्तु અને રાણી धारिणी નો પુત્ર, તેને पुष्फचुला આદિ ૫૦૦ પત્ની હતી. શ્રાવકધર્મ સ્વીકાર્યો દીક્ષા લીધી. પૂર્વભવે તે હસ્તિનાપુરનો सुमुह ગાથાપતિ હતો. सुदत्त અણગારને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનષ્યાયુ બાંધેલ.
विवा. ३६,३७; गच्छा.(मू.१००-)वृ.

३-सुबाहु *(सुबाहु)* वइरसेन નો પુત્ર, 'बाहुबलि' નો પૂર્વ ભવ તેનું બીજું નામ रुप्पनाभ હતું, તે ભ.उसभ ના પૂર્વભવના ભાઈ હતા.
आव.नि.१७६+वृ.
आव.चू.१.पृ.१३३,१५३,१८०;

१-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* સાકેતનગરના पडिबुद्धि રાજના મંત્રી, કથા જુઓ. 'मल्लि'
नाया.९६-१०९;

२-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* ચંપાનગરીના 'जियसत्तु-२' રાજાનો મંત્રી. જ્ઞાની શ્રાવક, ખાઈના પાણીની અમનોજ્ઞતા-મનોજ્ઞતાનું રાજાને જ્ઞાન કરાવી પ્રતિબોધ પમાડેલ.
नाया. १४३,१४४;

३-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* જુઓ. 'सुबंधु-२'
मरण.४७९; निसी (भा.३१९४-) चू.

४-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* ગજપુરનો એક વેપારી, તેન સ્વપ્ન આવ્યું કે સૂર્યના કીરણો વીખરાઈ ગયા, પછી सेज्जंस દ્વારા એકત્ર કરાયા, બીજા મતે આ વેપારીને સ્વપ્ન આવ્યું કે એક વ્યક્તિ દુશ્મન સાથે લડી રહ્યો છે તે सेज्जंस ની મદદથી તે યુદ્ધ જીતી ગયો. (ભ.उसभ ના પ્રથમ ભીક્ષાદાન પૂર્વેનો પ્રસંગ)
आव.चू.१.पृ.६३; आव.(नि.३२२-) वृ.

५-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* ગંધસમૃદ્ધ નગરના રાજા महब्बल નો મંત્રી
आव. (नि.१७१-)वृ.

६-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* રાજા हरिचंद નો એક મિત્ર, જેણે રાજાને ધર્મ સમજાવેલ
आव.चू.१.पृ.२७०;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

७-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ બીજા ચક્રવર્તી 'सगर' નો મંત્રી
नंदी.(मू.१५०-)वृ.

८-सुबुद्धि *(सुबुद्धि)* क्षितिप्रतिष्ठित નગરના રાજા 'जियसत्तु' નો મંત્રી, भद्दा નો પતિ
निसी. (भा.३१९४-) चू

१-सुभ *(शुभ)* ભા.પાર્શ્વના એક ગણધર
ठा. ७२८; सम. ८;

२-सुभ *(शुभ)* ભ.नमि ના પ્રથમ શિષ્ય
सम. ३०६;

सुभगा *(सुभगा)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ પિશાચેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२९;

१-सुभद्द *(सुभद्र)* અચલગ્રામનો ગાથાપતિ, જેણે सुरइय, આદિ સાથે जसहर મુનિ પાસે દીક્ષા લીધી, બીજા જન્મે પાંડુ પુત્ર થયો.
मरण. ४५०-४५८;

२-सुभद्द *(सुभद्र)* રાજા सेणिअ ના પુત્ર कण्ह નો પુત્ર, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ માહેન્દ્રકલ્પે દેવતા થયો.
कप्प. १,२;

३-सुभद्द *(सुभद्र)* સાહંજણી નગરીનો એક સાર્થવાહ, भद्दा તેની પત્ની હતી, सगड તેનો પુત્ર હતો.
ठा.(मू.९६८-)वृ. विवा.२४,२५;

४-सुभद्द *(सुभद्र)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા બીજા વાસુદેવ અને બીજા બલદેવના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય
सम. ३३४;

१-सुभद्दा *(सुभद्रा)* રાજા सेणिअ નીપત્ની, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ મોક્ષે ગયા.
अंत. ४३,४५;

२-सुभद्दा *(सुभद्रा)* વાણિજ્યગ્રામના સાર્થ વાહ विजयमित्त ની પત્ની, उज्झियअ ની માતા
विवा. ११,१५,१६;

३-सुभद्दा *(सुभद्रा)* કનકપુરના 'पियचंद' રાજાની પત્ની, જેને वेसमण નામે પુત્ર અને घनवइ પૌત્ર હતો.
विवा. ४२;

४-सुभद्दा *(सुभद्रा)* મહાપુરના રાજા ની પત્ની (રાણી) महब्बल કુમાર તેનો પુત્ર હતો.
विवा. ४३;

५-सुभद्दा *(सुभद्रा)* રાજા कूणिअ મુખ્ય રાણી, ભ.મહાવીરને વંદનાર્થે જવાનું, તેના રથ, દાસી આદિનું વિસ્તારથી વર્ણન છે.
उव. २९,३०,३३,३४,४०,४१;

६-सुभद्दा *(सुभद्रा)* ભ. उसम ના મુખ્ય શ્રાવિકા, ભરત ચક્રવર્તીની સ્ત્રી રત્ન વિનમિ વિદ્યાધરની તે પુત્રી હતી.
सम. ३२०; जंबू. ४४,१०३,१२१-२३;
आव.चू.१-पृ.१५८,२००;

७-सुभद्दा *(सुभद्रा)* વાણારસીના સાર્થવાહ भद्दा ની પત્ની, તે વંધ્યા હતી, દીક્ષા લીધી, પણ તેને બાળકોનો ઘણો મોહ હતો, તે બાળકો રમાડ્યા કરતી, તે અશુભ કર્મના વિપાકથી સૌધર્મકલ્પે बहुपुत्तिया દેવી થઈ આગામી જન્મમાં बिभेल ગામમાં બ્રાહ્મણપુત્રી થશે. કથા જુઓ 'सोमा'
ठा.(मू.९७५-) वृ. पुप्फि. २,८;

८-सुभद्दा *(सुभद्रा)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા બીજા बलदेव विजय ની માતા
सम. ३२६;

९-सुभद्दा *(सुभद्रा)* मंखलि ની પત્ની ગોશાળા ની માતા તેને भद्दा કહે છે.
ठा.(मू.१००२-) वृ. आव.नि.४७४;

१०-सुभद्दा *(सुभद्रा)* સૌરિયપુરના વેપારી धनंजय ની પત્ની.
आव.नि.१२९४+वृ, आव.चू.२-पृ.१९३

११-सुभद्दा *(सुभद्रा)* જુઓ. रत्तसुभद्दा
पण्हा.(मू.२०-) वृ.

१२-सुभद्दा *(सुभद्रा)* ચંપાના जिनदत्त સાર્થવાહની પુત્રી, એક વખત તેણે પોતાની

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

જીભ વડે કોઈ સાધુની આંખમાં પડેલનું કણું કાઢેલ. તેના કુટુંબમાં આ પ્રસંગે ઘણો કકળાટ થયો. તેણીએ કાર્યોત્સર્ગ કાર્યો, દેવતાની મદદથી પરીવારની શંકા નિર્મૂળ થઈ.

ठा.(मू.३६०-)वृ. बुह.(भा.६१८१-)वृ. वव.(भा.५६२-)वृ. आव.नि.१५-४५; आव.चू.२-पृ.२६९,२७० दस.चू.पृ.४८;

सुभूम *(सुभूम)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ આઠમો ચક્રવર્તી, રાજા કાર્તવીર્ય અને રાણી તારાના પુત્ર, મરીને સાતમી નરકે ગયો.

आया.चू.पृ.४९,५५ आया.(मू.६३-)वृ. सूय.चू.पृ.२०९; सू.(मू.४२०-) वृ. ठा.१२०; सम. ३१२-३२०; जीवा.१०५; आव.नि.३९८-४००,४१८; आव.चू.१-पृ.५२०-५२२ आव.(नि.९१८-)वृ

सुमइ *(सुमति)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના પાંચમાં તીર્થંકર વિનિતાના રાજા 'मेह' અને मंगला રાણીના પુત્ર, તેનો દેહ સુવર્ણ વર્ણનો હતો, ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી, તેને ૧૦૦ ગણ અને ૧૦૦ ગણધર હતા. વગેરે..

सम. १८३,२६४-३०९; ठा. ८०३; आव.४,४१; आव.नि. २२५-२३१; २४३,२५४,२५६,२६०,२६६,२७२-३०९,२११, ३२०-३२३,३२७,३७६,३७८,३८५,३८७,१०८९, आव.भा. ८१; जिय.भा.३१८; नंदी. १८

२-सुमइ *(सुमति)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા પહેલા કુલકર, તેના શાસનમાં हक्कार રાજનીતિ હતી.

जंबू. ४१,४२+वृ.

३-सुमइ *(सुमति)* पंडुसेन ની પુત્રી અને मइ ની બહેન

आव.नि. १३०२+वृ.

४-सुमइ *(सुमति)* મગધના કુશસ્થળ નગરનો એક શ્રાવક, नाइल તેનો ભાઈ હતો. નિર્ધન થવાથી દેશાંતર જવા નીકળેલ, માર્ગમાં સાધુ જોઈને તેની સાથે ચાલ્યા, સાધુના આચરણમાં કુશીલતા જોઈ नाइल જુદો પડ્યો, તીર્થંકર વચન પરત્વે અશ્રદ્ધા કરી सुमई એ તેમની પાસે દીક્ષા લીધી. મરીને પરમાધામી દેવ થયો. વિકૃષ્ટ ભવભ્રમણ કરી મોક્ષે જશે.

महानि. ६५४-६८१;

१-सुमंगल *(सुमङ्गल)* ભાવિ બાવીસમાં તીર્થંકર ભ.विमल ના પ્રશિષ્ય, ગોશાળાનો જીવ જે ભાવિમાં महापउम થશે, તેને તે બાળીને ભસ્મ કરશે. સુમંગલ અણગાર કાળ કરીને સર્વાર્થસિદ્ધે દેવ થશે.

भग. ६५७,६५८;

२-सुमंगल *(सुमङ्गल)* ઐરવતક્ષેત્રમાં આવતી ચોવીસીમાં થનારા પ્રથમ તીર્થંકર

सम. ३७५;

३-सुमंगल *(सुमङ्गल)* રાજા सेणिअ નો પૂર્વભવ, તે રાજા जियसत्तु નો પુત્ર હતો, રાજાના મંત્રીનો પુત્ર सेणिअ કે જે कूणिअ નો પૂર્વભવનો જીવ હતો તેને સુમંગલ સતત પજવતો. તેથી બંને વચ્ચે વૈરભાવ થયો.

आव.चू.२-पृ.११६; आव.(नि.१२८४-)वृ.

१-सुमंगला *(सुमङ्गला)* ભ.उसभ ની યુગલિની, એક પત્ની, તેણીને ભરત સહિત નવ્વાણું પુત્રો અને એક પુત્રી જન્મી.

सम. ३१५; आव.नि.१९१,३८३,३९८; आव.भा. ४; आव.(नि.१९१-) वृ.

२-सुमंगला *(सुमङ्गला)* નિર્નામિકા ની બહેન

आव.चू.पृ. १७२;

सुमति *(सुमति)* જુઓ सुमइ, પાંચમાં તીર્થંકર

सम.२६३-३११; आव.नि.१२९६;

१-सुमनभद्द *(सुमनभद्र)* શ્રાવસ્તીનો ગાથાપતિ, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ, મોક્ષે ગયા.

अंत. २५,२६;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

२-**सुमनभद्द** *(सुमनभद्र)* ચંપાનો રાજકુમાર **धम्मघोस** પાસે દીક્ષા લીધી, મચ્છર ના ડંખથી મૃત્યુ પામ્યો.
मरण.४९०; उत्त.नि.९३+वृ.

१-**सुमना** *(सुमना)* રાજા **सेणिअ** ની ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લઈ. મોક્ષે ગયા.
अंत. ४३,४५;

२-**सुमना** *(सुमना)* ભ૦ચંદ્રપ્રભના પ્રથમ શિષ્યા
सम.३०९;

सुमरुता *(सुमरुता)* રાજા **सेणिअ** ની એક રાણી, દીક્ષા લીધી મોક્ષે ગયા.
अंत. ४२,४५;

सुमागध *(सुमागध)* ભ૦મહાવીરના પિતાના એક મિત્ર, મોસલિ ગામે ભગવંતને છોડાવવામાં એક વખત મદદ કરેલી.
आव.नि.५११; आव.चू.१.पृ.३१३;

१-**सुमित्त** *(सुमित्र)* ભ૦ सुमइ નો પૂર્વભવ
सम. २७२;

२-**सुमित्त** *(सुमित्र)* ભ૦संति ને પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम.२९०; आव.नि. ३२८;

३-**सुमित्त** *(सुमित्र)* ભ૦मुनि.सुव्वय ના પિતા.
सम. २६६;

४-**सुमित्त** *(सुमित्र)* ભ.मल्लि પાસે દીક્ષા લેનાર એક રાજકુમાર
नाया. १०७;

१-**सुमुह** *(सुमुख)* बारावई ના રાજા बलदेव અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર, કૃષ્ણ સાથે અવરકંકા ગયેલ, દીક્ષા લીધી, મોક્ષે ગયા.
नाया. १७६; अंत. १०,१४;

२-**सुमुह** *(सुमुख)* હસ્તિનાપુરનો વેપારી જે सुबाहु કુમારનો પૂર્વભવનો જીવ હતો.
विवा. ३७;

सुमेरुप्पभ *(सुमेरुप्रभ)* મેઘકુમારનો જીવ જે પૂર્વભવમાં હાથી હતો તે હાથી.
नाया. ३७;

सुरइय *(सुरतिक)* અચલગ્રામનો ગાથાપતિ, જેણે અન્ય ચાર સાથે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ રાજા **पांडु** ના પુત્રરૂપે જન્મ્યો.
मरण. ४५०-४५८;

सुरग्गिदीवायन *(सुराग्निद्वीपायन)* જુઓ. दीवायन, મરીને ને અગ્નિકુમાર દેવ થયો.
अंत. २०;

सुरदीवायन *(सुरद्वीपायन)* જુઓ. दीवायन
अंत. २०;

सुरादेव *(सुरादेव)* ભ.મહાવીરના દશ ઉપાસકોમાંનો ચોથો ઉપાસક, તે વાણારસીનો ધનાઢ્ય શ્રાવક હતો '**धन्ना**' તેની પત્ની હતી અનશન કરી સૌધર્મ કલ્પે જન્મ્યા
उवा. ३,३२,३३;

सुरादेवी *(सुरादेवी)* સૌધર્મ કલ્પની દેવી, પૂર્વભવમાં કોઈ ગાથાપતિની પુત્રી હતી. ભ.પાર્શ્વના શાસનમાં દીક્ષા લીધેલી.
पुप्फ. २;

१-**सुरिंददत्त** *(सुरेन्द्रदत्त)* રાજા **इंददत्त** નો પુત્ર, રાજકુમારી '**निव्वुइ**' સાથ લગ્ન કરેલા
आव.नि.१२८६-८७; आव.चू.१-पृ.४५०; उत्त.(नि.१६०-)वृ.

२-**सुरिंददत्त** *(सुरेन्द्रदत्त)* ભ.संभव ના પ્રથમ ભિક્ષા હતા.
सम.२९०; आव.नि.३२७;

सुरूया *(सुरूचा)* ચંપાનગરીના ગાથાપતિ ની પુત્રી દીક્ષા લીધી ભૂતાનેન્દ્રની દેવી બની.
नाया. २२७;

सूरूवा *(सुरुपा)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ પિશાચેન્દ્ર ની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२९;

सुरेंददत्त *(सुरेन्द्रदत्त)* જુઓ 'सुंरिददत्त-२'
आव.नि.३२७;

सुलक्खणा *(सुलक्षणा)* નિર્નામિકાની બહેન
आव.नि.२२२; आव.चू.१-पृ.१७२;

सुलस *(सुलस)* કાલસોરિયનો પુત્ર, તેને અહિંસામાં પૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सूय.चू.पृ.२१९; आव.चू.२.पृ.१३९-७३
आव.(नि.१२८४-)वृ.

૧-सुलसा *(सुलसा)* ભદ્દિલપુરના ગાથાપતિ नाग ની પત્ની તેને अनियस આદિ છ પુત્રો હતા (ખરેખર આ પુત્રો રાજા वसुदेव અને देवई ના હતા, सुलसा એ ઉછેરેલા)
अंत.१०,१३; आव.चू.१.पृ.३५७;

२-सुलसा *(सुलसा)* ભ.મહાવીર પ્રત્યે સમર્પિત એવા શ્રાવિકા તે नाग સારથી ના પત્ની હતા **सक्क** દ્વારા તેને બત્રીશ ગુટીકા ભેટ મળેલી, તેણીએ એક સાથે ગુટીકા ખાધી તેને બત્રીશ બાળકો થયા, તેણી આવતી ચોવીસીમાં સોળમાં તીર્થંકર રૂપે જન્મ લેશે.
आया.चू.पृ.३३; ठा.(मू.८७०-)वृ.
सम.३५७,३६२; पन्न.(मू.१८९-)वृ.
निसी.भा.२; वव.(भा.६४-)वृ.
आव.चू.१-पृ.१५९, २-पृ, १६४;
आव.(नि.१२८४-) वृ, दस.चू.पृ.९६,१०२;

३-सुलसा *(सुलसा)* ભ.सीयलના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३०९;

४-सुलसा *(सुलसा)* યાજ્ઞવલ્કય સાથે જેણે મિથ્યાવેદની રચના કરી તે સ્ત્રી.
आव.चू.१.पृ.२१५;

सुवण्णगुलिया *(सुवर्णगुलिका)* જુઓ देवदत्ता રાણી पभावई ની દાસી
पण्हा.२०;
आव.(नि.७७६-) वृ.

सुवासव *(सुवासव)* વિજયપુરના રાજા वासवदत्त અને રાણી कण्हादेवी નો પુત્ર તેને भद्दा આદિ ૫૦૦ પત્ની હતી, તેણે દીક્ષા લીધી, પૂર્વભવમાં તે धनपाल રાજા હતો, वेसमणभद्द સાધુને શુદ્ધ આહારદાન કરી મનુષ્યઆયુ બાંધેલ.
विवा. ३९,४०;

૧-सुवहि *(सुविधि)* ભરત ની આ ચોવીસીના નવમાં તીર્થંકર, તેનું બીજું નામ पुप्फदंत
सम. १५३,१६५,१७९,२६३-३११;
आव.५,४२ आव.नि. १०९१;

२-सुविहि *(सुविधि)* પ્રભંકરા નગરીનો એક વૈદ્ય, તે. ભ.उसभ ના પૂર્વભવના જીવ ના केसव પિતા હતા.
आव.चू.१.पृ.१७१;

सुविहिपुप्फदंत *(सुविधिपुष्पदन्त)* જુઓ सुविहि-१, पुप्फदंत, નવમાં તીર્થંકર
सम.२७१; आव. ५,४२;

૧-सुव्वय *(सुव्रत)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવતક્ષેત્રમાં થનારા અઢારમાં તીર્થંકર
सम. ३७९;

२-सुव्वय *(सुव्रत)* सुदर्शनपुरના सुसुनाग અને सुजसा નો પુત્ર તેણે દીક્ષા લીધી, તેને ઘણાં ઉપસર્ગો થયા. છેલ્લે મોક્ષે ગયા.
आव.नि.१२९८+वृ, आव.चू. २-पृ. १९५;

३-सुव्वय *(सुव्रत)* ભ.पउमप्पभના પ્રથમ શિષ્ય
सम. ३०५;

૧-सुव्वया *(सुव्रता)* એક વિદુષી સાધ્વી, તેના ધર્મોપદેશથી पोट्टिला વૈરાગ્ય પામી, દીક્ષા લીધી. કથા જુઓ. 'तेयलिपुत्त'

२-सुव्वया *(सुव्रता)* द्रोपदीએ જેમના પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરી તે સાધ્વી.
*सुव्वया-१ અને २ એક પણ હોઈ શકે
नाया. १८३

३-सुव्वया *(सुव्रता)* એક વિદુષી સાધ્વી, જેની પાસે भद्द સાર્થવાહની વંધ્યા પત્ની એ દીક્ષા ગ્રહણ કરી, सोमा ના ભવમાં પણ सुभद्दा ને બોધ આપી દીક્ષા આપેલી.
पुप्फि. २,८;
*सुभद्दा અને सोमा પ્રતિબોધક सुव्वया સાધ્વી એક ન હોઈ શકે, કેમકે सुभद्दा સાધ્વી મૃત્યુબાદ બહુપુત્રિકા દેવી થયા જેનું આયુષ્ય ચાર પલ્યોપમ હતું. પછી सोमा રૂપે જન્મ્યા.

४-सुव्वया *(सुव्रता)* ભ. धम्म ના માતા
सम. २७०;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

सुसढ *(सुषढ)* જયણા પાલન ન કરવાથી જેનું સંસાર ભ્રમણ વધેલ તેવા સાધુ, તે સંબુક્ક ગામના **सुज्जसिव** બ્રાહ્મણ અને **सुज्जसिरि** નો પુત્ર હતો, સચિત્ત જળનો ઉપયોગ કરવાથી ભવભ્રમણ વધેલું.
महानि.१४८२-१४८४,१५२४,१५२५;

१-सुसीमा *(सुशीमा)* વાસુદેવ **कण्ह** ની એક પટ્ટરાણી શેષ કથા 'पउमावई' મુજબ
ठा.७३८; अंत. १९,२१;

२-सुसीमा *(सुशीमा)* भ.पउमप्पभ ના માતા
सम. २६९;

सुसुनाअ *(सुसुनाग)* સુદર્શનપુરનો ગાથાપતિ, તેની પત્ની **सुजसा** અને પુત્રી **सुव्वया** હતી.
आव.नि.१२९८+वृ.
आव.चू.२-पृ.१९५;

१-सुसेण *(सुषेण)* સાહંજની ના રાજા महचंद-१ નો મંત્રી, તેણે सुदरिसणा ગણિકાને પોતાને ત્યાં રાખેલી.
ठा.(मू.९७५-)वृ. विवा.२४,२५;

२-सुसेण *(सुषेण)* ભરતચક્રવર્તીનો સેનાપતિ, રાજાના આદેશ મુજબ તેણે ઘણાં સ્થાને વિજય પ્રાપ્ત કર્યો.
जंबू. ७६-८४,१०४,१२०;
आव.चू.१-पृ.१५०; आव. (नि.३४४-) वृ.

सुस्सरा *(सुस्वरा)* નાગપુરના ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી, મૃત્યુબાદ વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३२;

१-सुहत्थि *(सुहस्तिन्)* આચાર્ય **थूलभद्द** ના મુખ્ય શિષ્ય, તેને બાર શિષ્યો હતા. ઘણાંને પ્રતિબોધ કરેલા. તેણે એક ભિક્ષુકને દીક્ષા આપી જે મરીને રાજા **संपइ** થયા.
ठा.(मू.३८२,६०२,९७५-)वृ.
निसी.भा. ५७४४-५१, बूह.भा.३२७५-७७
बुह.(भा.१४४-) वृ. आव.नि. १२८३+वृ
आव.चू.२.पृ.१५५; नंदी. २५+वृ.
नंदी.चू.पृ.६;

२-सुहत्थि *(सुहस्तिन्)* રાજગૃહી નજીક ગુણશીલ ચૈત્યમાં રહેતો પરિવ્રાજક
भग. ३७८;

१-सुहम्म *(सुधर्मन्)* ભ.મહાવીરના પાંચમાં ગણધર, તેની પાટે તેના શિષ્ય **जंबू** બન્યા.
सूय.नि ८५; सम. १९;
नाया. ४,२२०; पण्हा. १;
विवा. १; निसी.(भा.२१५४-)वृ.
आव.नि.५९४,६१५,६१८,६४४,६४८-६५१,६५६,६५९;
आव.चू.१-पृ. ८६,९१,३२४,३३४,३७०
आव.(नि.७३९-)वृ. नंदी. २०,२३;
नंदी.चू.पृ.७;

२-सुहम्म *(सुधर्मन्)* જુઓ 'सुधम्म'
विवा. ४१;

३-सुहम्म *(सुधर्मन्)* ભ.वासुपुज्जના પ્રથમ શિષ્ય
सम. ३०६;

सूमालिया *(सुकुमारिया)* જુઓ सुकुमालिया
नाया. १६०;

सूर *(सूर्य)* એક જ્યોતિષ્કેન્દ્ર, પૂર્વભવમાં તે શ્રાવસ્તીનો **सुपइट्ठ** ગાથાપતિ હતો.
पुप्फि. २,४;

सूरप्पभ *(सूर्यप्रभ)* અરક્ષૂરી નો ગાથાપતિ, सूरसिरि તેની પત્ની, सूपप्पभा પુત્રી હતી.
नाया. २३५;

सुरप्पभा *(सुरप्रभा)* અરક્ષુરીનગરીના ગાથાપતિ **सूरप्पभ** ની પુત્રી, દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ સૂર્યની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २३५;

१-सूरसिरी *(सूर्यश्री)* ચક્રવર્તી अर ની મુખ્ય પત્ની
सम. ३२०;

२-सूरसिरी *(सूर्यश्री)* અરક્ષુરીના ગાથાપતિ सूरप्पभ ની પત્ની, सुरप्पभा પુત્રી હતી.
नाया. २३५;

सूरसेन *(सूरसेन)* આગામી ચોવીસીમાં ઐરવત

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

ક્ષેત્રમાં થનારા તેરમાં તીર્થંકર
सम. ३७८;

सूरियकंत *(सूर्यकान्त)* સેયવિયા ના રાજા पएसि અને રાણી सूरियकंता નો પુત્ર
राय.५०,८१;

सूरियकंता *(सूर्यकान्ता)* સેયવિયાના રાજા पएसि ની પત્ની (રાણી), જેણે રાજાને ઝેર આપીને મારી નાંખેલ
राय. ४९,५०,७८,८१

सूरियाभ *(सूर्याभ)* સૌધર્મકલ્પના સૂર્યાભ વિમાનનો અધિપતિ દેવ. ભ. સન્મુખ બત્રીશ બદ્ધ નાટક દેખાડી, ભક્તિ કરી, તે રાજા पएसि નો જીવ હતો.
राय ५-४७,८१,८२;

सेअ *(श्वेत)* આમલકલ્પાનો રાજા. તેની પત્નીનું નામ धारिणी હતું.
ठा.(मू.७३२-) वृ. राय. ४;

सेज्जंभव *(शय्यम्भव)* એક પ્રભાવક આચાર્ય, આચાર્ય पभव ના પટ્ટધર, તેમના પુત્ર मनग નિમિત્તે આગમના નવનીત સમાન दसवेयालिय સૂત્રનું ઉદ્ધરણ કરેલું.
ठा.(मू.२५४,६०२-)वृ. निसी.भा.२१५४-वृ.
महानि. ८१२-८१४; आव.(नि.८७-)वृ.
पिंडनि १८२-वृ. दस.नि.१२,१४,३७१
दस.चू.पृ.६७,३७७; उत्त.(मू.१-)वृ.
नंदी. २३+वृ.

१-सेज्जंस *(श्रेयांस)* ભ.મહાવીરના પિતા સિદ્ધાર્થ ક્ષત્રિયનું બીજું નામ
आया. ५११;

२-सेज्जंस *(श्रेयांस)* ભરતક્ષેત્રની આ ચોવીસીના અગિયારમાં તીર્થંકર, સિંહપુરના રાજા અને રાણી 'विण्हु' ના પુત્ર, ૧૦૦૦ પુરુષ સાથે દીક્ષા લીધી, તેને ૬૬ ગણ અને ૬૬ ગણધર હતા. વગેરે... વગેરે....
सम. १४४,१५९,२६३-३११
आव.नि. २२५,२२९,२१,२३८,२४९,२५७,२६१, २६७,३०७,३२७,३२८,३७६,३७८;

३-सेज्जंस *(श्रेयांस)* ભ.उसभ ના મુખ્ય શ્રાવક, उसभ ના પૌત્ર, પ્રથમ ભિક્ષા દાતા, ભ.उसभ સાથે તેને સાત ભવનો સંબંધ હતો.
सम. २९०; जंबू. ४४;
आव.नि.३२२,३२७;
आव.चू. १-पृ.१५९,१६२-१८०,४५२;

४-सेज्जंस *(श्रेयांस)* ભરતક્ષેત્રના ચોથા બલદેવ અને ચોથા વાસુદેવના પૂર્વભવના ધર્માચાર્ય.
सम. ३३४;

सेणअ *(सेनक)* રાજા सेणिअ નું બીજું નામ
आव.(नि.१२८४-)वृ.

१-सेणा *(सेणा)* थूलभद्द ની એક બહેન, તેણે આચાર્ય, संभूतिविजय પાસે દીક્ષા લીધી.
आव.चू.२-पृ.१८२ आव.(नि.२८४-)वृ

२-सेणा *(सेणा)* ભ.संभव ના માતા
सम. २६९;

३-सेणा *(सेणा)* રાજગૃહીના રાજા सेणिअ ની બહેન, તેના લગ્ન વિદ્યાધર સાથે થયેલા
आव.चू.२.पृ.१६०;

सेणिअ/य *(श्रेणिक)* રાજગૃહીનો રાજા, ભ૦ મહાવીરના અનન્ય ઉપાસક, ભાવિ તીર્થંકર પદ્મનાભ (महापउम) જે બિંભીસાર નામથી પણ પ્રસિદ્ધ છે. તેને नंदा, धारिणि, चेल्लाणा આદિ અનેક રાણીએ હતી. अमअ, कूणिअ, पज्जुन, संव, कालઆદિ અનેક પુત્રો હતા. રાજા सेणिअ નો આગમમાં અનેક સ્થાને ઉલ્લેખ છે. અનેક પ્રસંગો આવે છે. તેની અત્રે નોંધ કરી નથી, મુખ્ય સંદર્ભો જ આપેલા છે.
ठा.८७०-८७६; ठा.३६०,७२७-वृ.
सम.३५५,३६१; भग. ५;
नाया.९-२५; उवा. ४८
अंत.२७-४२-५१; अनुत्त १,६,११;
उव. ९; निर. ५,९-२०
भत्त. ६७ निसी.भा.३२-चू.
बुह.भा. १७२-वृ. दसा.९४,१०३;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

दसा.नि.१४१-वृ. महानि. १२३४,१२४०
आव.नि.११६६; आव.चू.१-५४६,
५४७, ५५१, २-पृ, ३२, ६१, १५०
आव.(नि.१३४,९४०, १२४२, १२८४-)वृ
उत्त. ७१४-७७२; उत्त.चू. पृ.२६०
नंदी. (मू.९८-) वृ.

२-सेणिय *(श्रेणिक)* રાજા जियसत्तु ના મંત્રીનો પુત્ર, જે મરીને कूणिअ થયો.
आव.चू.२-पृ.१६६
आव.नि.१२४९-वृ.

सेयनय/सेयणग *(सेचनक)* રાજા सेणिअ નો શ્રેષ્ઠતમ હાથી, તેના પૂર્વભવમાં તે એક બ્રાહ્મણનો જીવ હતો.
भग. ६५२; नाया. १८;
आव.चू.१-पृ.४६८,२-पृ, १७०,१७१
आव. (नि.१२८४-वृ)

सेलअ *(शैलक)* શેલકપુરના રાજા, પદ્માવતી તેની પત્ની (રાણી) હતી, પુત્ર મંડુકકુમાર હતો. થાવચ્ચાપુત્રની દેશનાથી તે શ્રાવક બન્યો. શુક્ર અણગાર પાસે દીક્ષા લીધી. આચાર શિથીલ બન્યા. પુનઃ સ્થિર થઈને મોક્ષે ગયા.
ठा.(मू.२५०,३११-)वृ. सम.(मू.१४४-)वृ.
नाया. ६६-७३; गच्छा.(मू.१८-)वृ.
आव.चू. १-पृ. ३८६;

सेलवालअ *(शैलपालक)* એક અન્યતીર્થિક પછી ભ.મહાવીરનો અનુયાયી બન્યો.
भग. ३७७;

सेलोदाई *(शैलोदायिन)* એક અન્યતીર્થિક પછી ભ૦મહાવીરનો અનુયાયી બન્યો.
भग. ३७७;

सेल्लनंदियराय *(शैल्यनन्दिराज)* ચંપાનગરીનો એક રાજકુમાર
नाया. १७०;

सेवालोदायिन *(शैवालोदायिन्)* એક અન્ય-તીર્થિક, ભ૦મહાવીરનો અનુયાયી બન્યો.
भग. ३७७;

सेसमई *(शेषमति)* જુઓ. 'सेसवई-२'
सम. ३२४-वृ

१-सेसवई *(शेषवती)* ભ.મહાવીરની પૌત્રી, જેનું બીજુ નામ 'जसवई' હતું.
आया. ११२; आव.चू.१-पृ.२४५;

२-सेसवई *(शेषवती)* સાતમા વાસુદેવ 'दत्त' ની માતા

सेसवंती *(शेषवती)* જુઓ 'सेसवई-१'
आया ११२;

सोदास *(सोदास)* જીહ્વારસને કારણે જેનું મૃત્યુ થયું (એક રાજા જેને માંસ ખાવાનો બહુ શોખ હતો તે)
आया.चू.पृ.१०६; आया. (मू.११०-)वृ.
भत्त. १४५;
आव.नि. १५५०;
आव.चू. १-पृ. ५३४, २-पृ. २७१
आव.(नि.९१८-) वृ.

१-सोम *(सोम)* ચંપાનગરીનો એક બ્રાહ્મણ જેની પત્ની 'नागसिरि' હતી.
नाया. १५८;

२-सोम *(सोम)* ભ.પાર્શ્વના એક ગણધર
ठा.७२८; सम.९;

३-सोम *(सोम)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલ ચોથા વાસુદેવ અને ચોથા બળદેવના પિતા.
आव.नि. ४११;

४-सोम *(सोम)* વાણારસીનો બ્રાહ્મણ, ભ૦પાર્શ્વ પાસે શ્રાવક વ્રત લીધા, પછી અન્યતીર્થિ માર્ગમાં જોડાયો દેવના પ્રતિબોધથી પુનઃ શ્રાવક બન્યો, મરીને सुक्क દેવ થયો. તે सोमिल પણ કહેવાય છે.
पुप्फि. २५;

१-सोमचंद *(सोमचन्द्र)* ઐરવત્ત ક્ષેત્રમાં આ ચોવીસીમાં થયેલા સાતમાં તીર્થંકર, વૃત્તિકાર તેને सामचंद કહે છે.
सम. ३४७+वृ.

२-सोमचंद *(सोमचन्द्र)* પોતનપુરના રાજા धारिणी તેની પત્ની હતી. પોતાના માથામાં

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સફેદ વાળ જોઈ તેણે તાપસ દીક્ષા લીધી. पसन्नचंद તેનો પુત્ર હતો.
आव. चू.१-पृ.४५६;

सोमजसा *(सोमयशा)* जन्नदत्त બ્રાહ્મણ ની પત્ની અને 'नारद' ની માતા
आव.नि.१२९८+वृ. आव.चू.२.पृ.१९४;

१-सोमदत्त *(सोमदत्त)* ચંપાનગરીનો એક બ્રાહ્મણ, તેને सोम અને सोमभूई નામના બે ભાઈ હતા તેની भूयसिरि પત્ની હતી.
नाया. १५८

२-सोमदत्त *(सोमदत्त)* કૌસાંબીના રાજા सयाणीअ નો પુરોહીત, वसुदत्ता તેની પત્ની હતી, बहस्सइदत्त તેનો પુત્ર હતો.
विवा. २७,२८;

३-सोमदत्त *(सोमदत्त)* કૌસાંબીના નો जन्नदत्त પુત્ર નો सोमदेव નો ભાઈ, જે પાદપોપગમન અનશન કરી સમાધિ મૃત્યુ પામ્યા.
मरण.४९४; उत्त.नि.१०८+वृ.
उत्त.चू.पृ.६९;

४-सोमदत्त *(सोमदत्त)* પદ્મખંડનો એક રહીશ. ભ.चंदप्पभ ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા
सम. २९१;
आव.नि.३२३;

१-सोमदेव *(सोमदेव)* બ્રહ્મસ્થળનો રહીશ ભ.पउमप्पह ના પ્રથમ ભિક્ષા દાતા.
सम.२९१; आव.नि.३२३;

२-सोमदेव *(सोमदेव)* કૌસાંબીના બ્રાહ્મણ जन्नदत्त નો પુત્ર, 'सोमदत्त-३' નો ભાઈ
उत्त.नि.१०८+वृ, उत्त. चू.पृ.६९;

३-सोमदेव *(सोमदेव)* દશપુરનો બ્રાહ્મણ, તેની પત્ની रुद्दसोमा હતી, પુત્ર रक्खिय અને फग्गुरक्खिय હતા, તેણે પોતાના પુત્ર આચાર્ય रक्खिय પાસે દીક્ષા લીધી
आव.नि.७७५+वृ.
आव.चू.१-पृ.३७७,४०१
उत्त.नि.९६+वृ.

सोमप्पभ *(सोमप्रभ)* ગજપુરનો રાજા, बाहुबलि નો પુત્ર, सेज्जंस ના પિતા
आव.चू.१-पृ.१६३;

१-सोमभूई *(सोमभूति)* ચંપાનગરીનો બ્રાહ્મણ તેની પત્ની जक्खसिरि હતી.
नाया. १५८;

२-सोमभूई *(सोमभूति)* એક સાધુ, જેણે सोमदत्त અને सोमदेव ને દીક્ષા આપી.
उत्त. नि.१०८+वृ. उत्त.चू. पृ.६९;

३-सोमभूई *(सोमभूति)* बारावई ના બ્રાહ્મણ सोमिल નું બીજું નામ
आया. (मू.२०७-)वृ आव.चू. १-पृ.५३६
आव.(नि.९१९-उपसर्ग-३) वृ.

सोमभूति *(सोमभूति)* જુઓ 'सोममूइ-१'
नाया. १५८;
आव.चू.१-पृ.५३६;
उत्त. चू.पृ.६९;

सोममित्ता *(सोममित्रा)* તાપસ जन्नदत्तની પત્ની
आव.चू.२.पृ.१९४;

सोमसिरि *(सोमश्री)* बारावई ના બ્રાહ્મણ सोमिल ની પત્ની सोमा ની માતા
अंत.१३; आव.चू. १.पृ. ३५८;

१-सोमा *(सोमा)* बारावई ના બ્રાહ્મણ सोमिल ની પુત્રી કથા જુઓ 'गयसुकुमाल'
अंत. १३; आव.चू.१.पृ.३५८;

२-सोमा *(सोमा)* એક બ્રાહ્મણ પુત્રી, પૂર્વજન્મ માં તે सुभद्दा નામક સાર્થવાહી હતી, ત્યાંથી बहुपुत्तिया દેવી થઈ, ત્યાંથી बिभेल ગામમાં सोमा નામે ઉત્પન્ન થઈ रट्ठकूड સાથે તેના લગ્ન થયા,સોળવર્ષ સુધી એક એક પુત્ર પુત્રીના યુગલને જન્મ આપ્યો. કંટાળીને તેણે सुव्वया સાધ્વી પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુ બાદ શક્રેન્દ્રના સામાનિકદેવ सोम નામે ઉત્પન્ન થઈ.
पुप्फि.८;

३-सोमा *(सोमा)* ચક્રવર્તી बंभदत्त ની એક રાણી 'सिंधुदत्त' ની પુત્રી
उत्त. नि.३४२+वृ.

४-सोमा *(सोमा)* ભ.પાર્શ્વના તીર્થના એક

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

સાર્થવાહી, તે उप्पल ની બહેન હતી, તેણે કોલ્લાગ સંનિવેશમાં ભ.મહાવીરની કેટલીક મુશ્કેલી દૂર કરેલી.
आव.नि.४७८+वृ. आव.चू. १-पृ.२८६;

५-सोमा *(सोमा)* ભ.સુપાસ ના પ્રથમ શિષ્યા
सम. ३०९

सोमालिआ *(सुकुमालिका)* જુઓ सूमालिया
भत्त. १४६;

१-सोमिल *(सोमिल)* વાણિજયગ્રામનો બ્રાહ્મણ ભ.મહાવીરને કેટલાંક પ્રશ્નો પૂછ્યા, સમાધાન મળતા શ્રાવક બન્યો.
भग. ७५६,७५७;

२-सोमिल *(सोमिल)* बारावई ના એક બ્રાહ્મણ તેની પત્ની सोमसिरि હતી. सोमा તેની પુત્રી હતી. કથા જુઓ. गयसुकुमार
अंत.१३, आव.चू.१-पृ. ३५९;

३-सोमिल *(सोमिल)* વાણારસીના એક સંપન્ન બ્રાહ્મણ, તેણે ભ.પાર્શ્વને કેટલાંક પ્રશ્નો પૂછ્યા, શ્રાવક થયો, સાધુ દર્શનના અભાવે મિથ્યાત્વ વધતા તાપસ થયો, દેવ દ્વારા પ્રતિબોધ પામી પુનઃ શ્રાવક બન્યો. સંલેખના મૃત્યુપામી નામનો જ્યોતિષ્ક દેવ થયો.
पुप्फि. ७;

४-सोमिल *(सोमिल)* मज्झिमा નો એક બ્રાહ્મણ, તેણે મોટો યજ્ઞ કરેલો. તેમાં इंदभूइ આદિ વિદ્વાન્ બ્રાહ્મણો આવેલા, તે વખતે ભ.મહાવીર ત્યાં પધારેલા.
आव.चू.१-पृ.३२४; आव.(नि.५३९-)वृ.

५-सोमिल *(सोमिल)* ઉજ્જેનીનો એક અંધ બ્રાહ્મણ તેને આઠ પુત્રો આઠ જમાઈ હતા.
बुह.भा. ११५२,११५३+वृ.

सोमिलिअ *(सौमिलिक)* એક વેપારી કે જેણે તેના પડોશીને બરોબર પાઠ ભણાવેલ.
आव.चू.२-पृ.२९०;

सोयामणी *(सौदामिनी)* વાણારસીના ગાથાપતિની પુત્રી, દીક્ષા લીધી મૃત્યુ બાદ ધરણેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની.
नाया. २२६;

१-सोरियदत्त *(शौर्यदत्त)* શૌરિકપુર નગરનો રાજા.
विवा. ३२;

२-सोरियदत्त *(शौर्यदत्त)* શૌરિકપુરના માછીમાર समुद्ददत्त અને समुद्ददत्ता નો પુત્ર, તે દારુ-માંસનો વ્યસની હતો, એક વખત માછલીનો કાંટો ગળામાં ફસાવાથી અતિ વેદના ભોગવી મૃત્યુ પામ્યો, તેના પૂર્વભવમાં તે सिरिअ નામે રસોઈયો હતો, માંસ ભક્ષણનો શોખીન હતો.
विवा. ३,३२;

सोहम्म *(सुधर्मन्)* જુઓ 'सुहम्म'
निसी.(भा.२१५४-)चू.

हंस *(हंस)* એક પરિવ્રાજક, જેઓ ઝુંપડી ગુફા કે બગીચામાં રહે છે માત્ર ભિક્ષા માટે જ ગામમાં જાય છે.
उव.४५ ; उव.(मू.४८-) वृ.

हनुमंत *(हनुमत)* સુગ્રીવે જેને સીતાની શોધમાં મોકલેલ તે વ્યક્તિ, તેણે લંકા ને બાળેલી.
पण्हा.(मू.२०-)वृ. निसी.चू.१.पृ.१०४,१०५

हत्थिपाल *(हस्तिपाल)* મધ્યમ પાપાનગરી નો રાજા, ભ.મહાવીરનો અનુયાયી હતો.
सम.(मू.१३३-)वृ.

हत्थिभूति *(हस्तिभूति)* ઉજ્જેનીના વેપારી हत्थिमित्त નો પુત્ર, તેણે પોતાના પિતા સાથે દીક્ષા લીધેલી.
उत्त.नि.८९+वृ.उत्त.चू. पृ.५३;

हत्थिमित्त *(हस्तिमित्र)* ઉજ્જેનીનો એક સાર્થવાહ, દીક્ષા લીધી, ક્ષુધા વેદના સહન કરતા તે સમાધિ મૃત્યુ પામ્યો.
मरण.४८६; उत्त.नि. ८९+वृ.
उत्त.चू.पृ.५३;

हयसत्तु *(हतशत्रु)* મુદ્દ્ગલશેલપુનો રાજા
उत्त.चू.पृ.७८; उत्त.(नि.११५-)वृ.

हरि *(हरि)* વાસુદેવ कण्ह નું બીજું નામ
आव.नि. ४२२;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

हरिएस *(हरिकेश)* રાજગૃહીનો એક માળી
वव.(भा.६३-)वृ.

हरिएसबल *(हरिकेशबल)* ચાંડાલકુલમાં જન્મેલ, તેણે દીક્ષા લીધી, જ્ઞાનાદિ ઉત્તમ ગુણવાળા સંયમી ભિક્ષુ, તે **मियंगान्तीर** માં રહેતાં **बलकोट्ट** અને **गोरी** ના પુત્ર હતા. તે બ્રાહ્મણોના યજ્ઞમાં ભિક્ષા લેવા ગયા, તેનાથી પ્રભાવીત તિન્દુક યક્ષે ભિક્ષાની ના કહેનાર બ્રાહ્મણોને સજા કરી, તેણે બાહ્મણોને સમ્યક્ બોધ આપ્યો.
ठा.(मू.३३७-)वृ, निसी.(भा.७६६-)चू. उत्त.३६०-४०६; उत्त.नि.३२३+वृ. उत्त.चू. पृ.२०२,२०३;

हरिएसा *(हरिकेशा)* ચક્રવર્તી **बंभदत्त** ની એક રાણી.
उत्त.नि.३४३+वृ.

हरिकुलपहु *(हरिकुलप्रभु)* વાસુદેવ કૃષ્ણ નું બીજું નામ, અવિરતિ હોવા છતાં તેણે શુદ્ધ સમક્તિ વડે તીર્થંકર નામ કર્મ બાંધેલ
भत्त. ६७;

हरिचंद *(हरिचन्द्र)* **कुरुचंद** અને તેની પત્ની **कुरुमणी** નો પુત્ર
आव.चू.१.पृ.१६९;

हरिचंदन *(हरिचन्दन)* સાકેતનગરનો એક ગાથાપતિ, ભ.મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. વિપુલપર્વતે મોક્ષે ગયા.
अंत. २४,३२;

हरिणेगमेसि *(हरिणेगमेसिन्)* શક્રેન્દ્રનો એક પદાતિઅધિકારી જેણે ભ.મહાવીરને દેવાનંદાની કુક્ષીમાંથી ત્રિશલાની કુક્ષીમાં મુકેલા **देवई** ના છ પુત્રોને જન્મતા જ સુલસા પાસે મુકેલા.
ठा.४३८; सम.(मू.२१३-)वृ. भग.(मू.२२७-)वृ. जंबू, २२७; आव.भा.४१; आव.चू.१-पृ.१४०,२३९,२५७,३५८;

हरिभद्द *(हरिभद्र)* પ્રવચન વત્સલતાથી તેણે **महानिसीह** સૂત્રની જીર્ણ-શીર્ણ પ્રતિઓને સ્વમતિ વડે શુદ્ધ કરી ઉદ્ધાર કર્યો. (જેને અનેક આચાર્યએ માન્ય કરેલ)
जीवा. (मू.२८३-)वृ.
पन्न. (मू.४४२,५१७,५९२,६१६,६२१-)वृ. सूर.(मू.१८९-)वृ. चंद.(मू.१९३-)वृ. बुह.(भा.१६४९-)वृ. महानि.५९१,६८३; दस.(नि.३७२-)वृ. नंदी.(मू.१६३-)वृ.

हरिसेण *(हरिषेण)* ભરતક્ષેત્રમાં થયેલા દશમાં ચક્રવર્તી. રાજા **महाहरि** અને રાણી મેરા ના પુત્ર, છેલ્લે તેણે દીક્ષા લીધી.
सम. १६८,१७६,३१२-३२०; आव.नि. ३७५,३९३-४०१,४१९; उत्त.६०१;

हलधर *(हलधर)* બળદેવનું વિશેષણ
उव.(मू.प-)वृ. राय.(मू.३५-)वृ. पन्न. (मू.४६४-)वृ.

१-हल्ल *(हल्ल)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર ભ. મહાવીર પાસે દીક્ષા લીધી. મૃત્યુબાદ અનુત્તર વિમાને ઉપજ્યા
अनुत. ४,६;

२-हल्ल *(हल्ल)* રાજા **सेणिअ** અને રાણી **चेल्लणा** નો પુત્ર. રાજાએ તેને શ્રેષ્ઠતમ હાથી ભેટ આપેલ, તેના કારણે મોટા ભાઈ **कूणिअ** સાથે મહાયુદ્ધ થયું
भग.(मू.३७३-)वृ. निर(मू.१-)वृ. आव.चू.२-पृ.१६७,१७१,आव.नि. १२८४-वृ.

हारप्पभा *(हारप्रभा)* ચંપાનગરીના વેપારી **घन** ની પુત્રી, વસંતપુરના રાજ **जियसत्तु** ની પત્ની (રાણી) તે ઘણી સુંદર હતી.
आव.चू.१-पृ.५३१ आव.(नि.९१८-)वृ.

हालाहला *(हालाहला)* શ્રાવસ્તીની એક કુંભારણ, જે ગોશાળાની ઉપાસિકા હતી.
भग. ६३७;

हासा *(हासा)* પંચશૈલ દીપની એક દેવી, યક્ષ **विज्जुमालि** ની એક પત્ની.
निसी.(भा.३१८२,३७००)चू. बुह.(भा. ५२२५-)वृ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

१-हिमवंत *(हिमवत)* રાજા अंधगवण्हि અને રાણી **धारिणी** નો પુત્ર, દીક્ષા લીધી ૧૬ વર્ષ ચારિત્ર પાળી, મોક્ષે ગયા.
अंत. ૮;

२-हिमवंत *(हिमवत)* આચાર્ય खंदिल ના શિષ્ય, આચાર્ય नागज्जुन ના ગુરુ
नंदी. ३४,३५+वृ. नंदी.चू.पृ.३०;

हिरण्णनाभ *(हिरण्यनाभ)* અરિષ્ટપુરનો રાજા पउमावई ના પિતા.
पण्हा.(मू.२०-)वृ.

१-हिरी *(ह्री)* નાગપુરના એક ગાથાપતિની પુત્રી, ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધી, મૃત્યુ બાદ એક વ્યંતરેન્દ્રની અગ્રમહિષી બની
नाया. २३१;

२-हिरी *(ह्री)* સૌધર્મકલ્પની એક દેવી, પૂર્વભવમાં તે રાજગૃહના સાર્થવાહની પુત્રી હતી. ભ.પાર્શ્વ પાસે દીક્ષા લીધેલી.
पुप्फ.२;

हुआसन *(हुताशन)* પાડલિપુત્રનો એક બ્રાહ્મણ, તેની પત્ની जलनसिहा હતી. તેમને जलन નામે પુત્ર હતો. જુઓ.हुतासन તથા हुयासन
आव.नि.७७२;

हुंडी *(हुण्डि)* જુઓ. 'हुंडिअ'
आव.चू.१.पृ.५९१;

हुंडिअ *(हुण्डिक)* મથુરાનો એક ચોર, મૃત્યુબાદ તે યક્ષ થયો.
आव.नि.१०१२+वृ. आव.चू.१-पृ.५९१;

हुतासन *(हुताशन)* જુઓ. 'हुआसन'
आव.चू.१-पृ.३९६;

हुयासन *(हुताशन)* જુઓ. 'हुआसन'
आव.नि.१२९९+वृ, आव.चू.२-पृ.१६५;

हेमकुमार *(हेमकुमार)* હેમપુરિસનગરના રાજા हेमकुंड નો પુત્ર ૫૦૦ કન્યા સાથે જબરજસ્તી પરણ્યો. અતિકામભોગથી મૃત્યુ પામ્યો.
निसी.भा.३५७५+वृ. बुह.भा.५१५३+वृ.

हेमसंभवा *(हेमसम्भवा)* રાજ हेमकुंड ની પત્ની (રાણી) हेमतकुमार ની માતા.
निसी. ३५७५-चू. बुहभा. ५१५३-वृ.

૨૭૦૦ નામોનો કોશ પૂર્ણ થયો.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आगम-दृष्टांत-कोश

આ કોશનું પ્રાકૃતનામ "आगम-दिट्ठंत-कोसो" રાખી શકાય, સરળતા ખાતર તેમજ ફકત मूल આગમોમાંથી જ કાર્ય કરેલ હોવાથી પરિવર્તન દર્શાવવા સંસ્કૃત નામ પસંદ કરેલ છે.

અમોએ પહેલાં તો દૃષ્ટાંતોને પણ कहा કે नाम ની માફક આગમ-પંચાંગીમાંથી સંકલીત કરવા વિચારેલ, પણ निसीहं, बुहत्कप्पो, ववहारो, એ ત્રણ છેદ સૂત્ર તથા आवस्सय, ओहनिज्जुति, पिंडनिज्जुति અને उत्तरज्झयण ની નિર્યુક્તિ આદિમાં પ્રચુર પ્રમાણમાં લઘુદૃષ્ટાંતો જોતાં વિચાર્યું કે મનુષ્યોના વિશેષનામ સિવાયના પશુ-પક્ષી-વનસ્પતિ આદિને આધારે અપાયેલા દૃષ્ટાંતોને જ પ્રાધાન્ય આપી ફકત मूल आगम ના દૃષ્ટાંતોને અત્રે સ્થાન આપવું (જેમાં કેવળ ઉપમાવાચી વાક્યો હોય તે ગ્રહણ ન કરવા)

(છેદ સૂત્રો અને મૂળ સૂત્રોમાં આવતા લઘુદૃષ્ટાંતો કે આખ્યાયિકાઓ જે જે હેતું કે વસ્તુ તત્ત્વને સ્પષ્ટ કરવા અપાયેલ છે, તેની અલગ પુસ્તકમાં અથવા સ-ભાષાંતર નોંધ તે-તે કથા સહિત અપાય તો નિર્યુકિત-ભાષ્ય-ચૂર્ણિ કે વૃત્તિકાર નો ઉદ્દેશ વધારે જાળવવો ઉપયોગી બની શકશે." - એવી વિચારધારા સ્વીકારીને સૂત્રના निर्युक्ति આદિ ચાર અંગો માં રહેલ દૃષ્ટાંતોને આ कोश માં સમાવવાનું હાલ મુલતવી રાખી ફકત मूल આગમનાં "મનુષ્યેત્તર" અથવા અનામી દૃષ્ટાંતોની મુખ્યતા સ્વીકારી આ कोश સંપાદન કરેલ છે.
- ક્ષમાયાચના સહ

અહીં દૃષ્ટાંતોને આગમ ક્રમથી આપેલ છે. તેના अकारादि ક્રમ दष्टांत कोस ને અંતે આપેલો છે.

मिग *(मृग)* ત્રાણહીન, ચંચળ અથવા પાશ-બદ્ધ હરણના દૃષ્ટાંત ને આધારે અનાર્ય-મિથ્યાદૃષ્ટિ-અજ્ઞાની જીવના અનંતવાર જન્મ-મરણની સમજણ.
सूय. ३३-४०;

मूढ-अंध *(मूढ-अन्ध)* દિશામૂઢ અને અંધ મનુષ્યના દૃષ્ટાંત દ્વારા અજ્ઞાનવાદ ની સમજ અને તેની ક્ષતિનું નિદર્શન.
सूय ४४-४६;

वेसालिअमच्छ *(वैशालिकमत्स्य)* માછલીના દૃષ્ટાંત થકી આધાકર્મી આહાર ગ્રહણ કર્તાના દુઃખ અને જન્મમરણ ની સમજ.
सूय.६१-६३;

अबलगव *(अबलगव)* નિર્બળ બળદના દૃષ્ટાંતે કામભોગ-નિવારવા ઉપદેશ.
सूय.१४७-१४८,२०१-२०३;

सूरं-मण्ण *(शूरं-मन्य)* પોતાને શૂરવીર માનતા પણ વાસ્તવમાં કાયર ના દૃષ્ટાંતથી નવદીક્ષિત સાધુને ઉપદેશ
सूय. १६५-१६९;

भीरु *(भीरु)* કાયર પુરુષ ના દૃષ્ટાંતને આધારે ભાવિ આજીવિકા માટે સાધનોની વ્યવસ્થા કરનારા કાયર સાધુની ઓળખ.
सूय. २०४-२०८;

पउमवरपोंडरीय *(पद्मवरपुण्डरीक)* વાવ માંથી કમળ મેળવવાની પુરુષાર્થ દ્વારા સંસાર સમુદ્રને પાર કરનારા જીવોના પાંચ ભેદોનું વર્ણન.
सूय. ६३३-६४७;

वहअ *(वधक)* વધ કરનાર કોઈ વ્યક્તિના દૃષ્ટાંત દ્વારા અજ્ઞાનીને પાપકર્મનો બંધ કઈ રીતે થાય? તેની સમજણ.
सूय. ७०१;

सण्णि *(संज्ञिन्)* સંજ્ઞીના દૃષ્ટાંત થકી અસં-યમી, અવિરત અને પાપકર્મ- પ્રત્યાખ્યાન રહિતને પણ અઢારે પાપ સ્થાનક સેવનનો

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

દોષ લાગે તેની સમજ.
सूय.७०२

असण्णि *(असंज्ञिन्)* અસંજ્ઞીના દષ્ટાંત થકી તેઓના અસંયમ-અવિરત કે પ્રત્યાખ્યાન રહિતતાથી તેઓને અઢાર પાપસ્થાનક સેવનનો દોષ લાગે તેની સમજ.
सूय. ७०२;

तुंब *(तुम्ब)* તુંબડાના દષ્ટાંત દ્વારા આઠ કર્મોનો બંધ અને તે કર્મોથી મુક્તિ કઈરીતે મળે? તેની સમજ.
भग. ३३३; नाया.७४;

अत्थलुद्धवणिय *(अर्थलुब्धवणिक)* ભ૦ મહાવીર ને ધમકી આપવા માટે ગોશાળાએ આનંદ નામના સાધુને કહેલ ''ધનલોભી-વણિકોનું દષ્ટાંત **गोसाल** કથા અંર્તગત્ એક લઘુ દષ્ટાંત
भग. ६४५;

अंड *(अण्ड)* મોરનીના બે ઈંડાના દષ્ટાંત કથા ને આધારે મહાવ્રતને વિષે શંકા રાખનાર અને નિઃશંક રહેનાર સાધુ-સાધ્વી નું સંસાર ભ્રમણ અને મોક્ષની સમજ.
नाया. ५५-६१;

कुम्म *(कूर्म)* કાચબા ના કથાનકને આધારે ઈન્દ્રિય નિગ્રહ ન કરનાર અને ઈન્દ્રિયનિગ્રહ કરનાર સાધુ-સાધ્વીનું સંસાર ભ્રમણ કે મોક્ષ ની સમજ.
नाया. ६२;

सालिअक्खअ *(शालिअक्षत)* ચોખાના પાંચ દાણાના દષ્ટાંત થી પાંચ મહાવ્રતોના ત્યાગ (ખંડન), સ્ફોટન (ભંડન) તથા તેના ફળ , રક્ષણ અને વૃદ્ધિ (વિસ્તાર) તથા તેના ફળ ને સમજાવતી કથા. કથા જુઓ '**रोहिणी**'
नाया. ७५;

कूवदद्दुर *(कूपदर्दुर)* કૂવા નાં દેડકાં અને સમુદ્ર ના દેડકા ના દષ્ટાંતે સંકુચિત અને વિશાળ માનસ નો તફાવત.કથા જુઓ '**जियसत्तु-१**'
नाया. ९२;

चंदिमा *(चन्द्रमस्)* ચંદ્રની કાંતિ-પ્રકાશમાં કૃષ્ણ પક્ષ અને શુકલ પક્ષ માં થતી હીનતા કે વૃદ્ધિને આધારે સાધુના દશવિધ યતિધર્મ માં હીનતા કે વૃદ્ધિની સમજ.
नाया. १४१;

दावद्दवरुक्ख *(दावद्रववृक्ष)* દાવદ્રવ નામના વૃક્ષના દષ્ટાંત ને આધારે જીવના દેશ વિરાધક - દેશ આરાધક- સર્વવિરાધક અને સર્વ આરાધક પણાંની સમજ.
नाया. १४२;

उदगणाअ *(उदकज्ञान)* ખાઈમાં રહેલા પાણીની અમનોજ્ઞતા અને તે પાણીના સંસ્કરણ પછીની ઉત્તમતાને આધારે પુદ્ગલોમાં થતા શુભાશુભ પરિવર્તન ની સમજણ. કથા જુઓ **जियसत्तु-२**'
नाया. १४३;

नंदीफल *(नन्दीफल)* નંદીફળ વૃક્ષના દષ્ટાંતથી ઈંદ્રિય અને વિષય ભોગમાં આસક્ત થનાર અને ન થનાર સાધુ-સાધ્વીની ગતિ અને સ્થિતિની સમજ.કથા જુઓ **धन-३**
नाया. १५७;

आस *(अश्व)* ઘોડાના દષ્ટાંત આધારે શબ્દ આદિ પાંચ વિષય માં ગૃદ્ધ બનતા અને ગૃદ્ધ ન બનતા જીવોની સ્થિતિ અને ભાવિ ગતિની સમજ.
नाया. १८४-२०६

नमोक्कारफल *(नमस्कारफल)* નમસ્કાર/ નવકારમંત્રના ફળને દર્શાવતા દષ્ટાંત અને મહતા જણાવતી ગાથાઓ છે.
-નમસ્કાર થી ચોર યક્ષ બન્યો,
-અજ્ઞાની ગોવાળ સુદર્શન શ્રેષ્ઠી પુત્ર થયો.
-સંસારનો નાશ કરવા સમર્થ છે.
-દ્રવ્યલિંગીને ભાવલિંગી બનાવે છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

भत्त. ७६-८१;

मक्कड *(मर्कट)* માંકડા / વાંદરા ની ઉપમાંથી મન ને વશ કરવાનો ઉપદેશ.

भत्त. ८३-८५;

कामगिद्धवणिय *(कामगृद्धवणिक)* કામાસકત વણિક ના દૃષ્ટાંતે કામના તુચ્છ પણાની સમજ.

भत्त. १११,११२;

सुणअ *(श्वान)* કૂતરાની ઉપમાથી સ્ત્રી સંગમાં પરિશ્રમપણાની સમજ.

भत्त. १४२-१४३;

पवसियपिया *(प्रवसितप्रिया)* પરદેશ ગયેલ સાર્થવાહની સ્ત્રી, શ્રોત્રેન્દ્રિયના રાગથી મૃત્યુનું દૃષ્ટાંત.

भत्त. १४५;

माहुरवणिक *(माथुरवणिक)* મથુરાનો વણિક, ચક્ષુરાગથી મૃત્યુ નું દૃષ્ટાંત

भत्त. १४५;

रायपुत्त *(राजपुत्र)* ગંધના રાગથી મૃત્યુનું દૃષ્ટાંત.

भत्त. १४५;

सोदास *(सोदास)* સોદાસ નો રાજા, જીહ્વા રસ થી મૃત્યુ નું દૃષ્ટાંત.

भत्त. १४५;

महीपाल *(महीपाल)* સોમાલિકાનો રાજા, સ્પર્શ વડે મૃત્યુનું દૃષ્ટાંત.

भत्त. १४६;

देवी *(देवी)* રત્ન દ્વીપની દેવીને મળેલા બે ભાઈના દૃષ્ટાંત થી વિષયની અપેક્ષા રાખ નાર અને વિષયનિરપેક્ષ જીવની ગતિ

भत्त. १४७;

चंदगवेज्झ *(चन्द्रकवेध्य)* રાધાના ચંદ્રક રૂપ બેધ્યની ઉપમા થી સમાધિ પ્રાપ્તિ માટે આત્મા ના આરાધકપણાનો ઉપદેશ.

चंदा. १२८-१३०;

मिच्छ *(म्लेच्छ)* જુઓ पुलिंद

देविं. २९७;

कुंथु *(कुन्थु)* કુંથુઆ ના જીવને સ્પર્શ માત્રથી થતી દારુણ પીડાનું વર્ણન, તે સમયે મનુષ્ય દ્વારા કરાતું દુર્ધ્યાન, તે મનુષ્યની ગતિ, કુંથુઆ ના સ્પર્શથી ઉપાર્જન કરાયેલ દુઃખના દૃષ્ટાંત દ્વારા સંસારના મહા દુઃખોનો ઉપદેશ.

महानि. २५५-२७७, ३५४-३७४;

सल्लुद्धरण *(शल्योद्धरण)* યુદ્ધમાં સૈનિકો લાગેલા બાણ થી થતાં શલ્યને કાઢવાના દૃષ્ટાંત વડે સંસારરૂપી સંગ્રામમાં શલ્ય ઉદ્ધરણનો ઉપદેશ. શલ્ય પરના મલમની પ્રાયશ્ચિત સાથે તુલના.

महानि. ४५१-४५७;

वणियधूया *(वणिक-दुहिता)* વણિક પુત્રીના દૃષ્ટાંતથી ''શાતા વેદનીય કર્મના ઉદયવાળો સુખની પાછળ છુપાવેલા ઘોર દુઃખોને જાણી શકતો નથી'' તેની સમજ

महानि. ५४३,५४४;

पुलिंद *(पुलिन्द)* નગરના મહેમાન તરીકે રહીને આવેલા મ્લેચ્છ, ભીલના દૃષ્ટાંતથી મોક્ષ સુખની અવર્ણનીયતાની સમજ

महानि.५४५;

सुहुममुसावाय *(सुक्ष्ममृषावाद)* સાધુએ ઉંઘવા છતા નથી ઉંઘતો કહ્યું, વરસાદમાં બહાર નીકળવા છતાં वासृ ધાતુનો અર્થ બદલી જૂઠ બોલ્યો, આદિ સૂક્ષ્મ મૃષાવાદના દૃષ્ટાંત (અનુવાદમાં જોવું મૂલ માં નહીં)

महानि. ६२६;

अंडगोलिय *(अण्डगोलिक)* એક પ્રકારના જલચારી મનુષ્ય, લવણસમુદ્ર તરફની ગુફાઓમાં વસે છે. તેમના દેખાવ, સ્વભાવ, જીવન, આદિનું વર્ણન, તેમના શરીરમાં રહેલ ગોલિકાઓને ગ્રહણ કરવા આવનાર મનુષ્ય તરફથી અપાતા દુઃખ અને તેમનું મહાભયંકર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

કરુણ મૃત્યુ આદિ વર્ણન.
महानि. ६७८;

वइरस्ससिसा *(वयरस्यशिष्याः)* ત્રેવીશ ચોવીસી પૂર્વે થયેલ वइर નામના ગચ્છાધિપતિ ના ૪૯૯ શિષ્યો ના અનારાધક પણાનું દૃષ્ટાંત છે. તીર્થયાત્રા જવાનું વિશેષ આયોજન અસંયમપણાનું કારણ બને તેવું ગચ્છાધિપતિએ તર્કબદ્ધ સમજાવ્યું ત્યારે તે શિષ્યોને સ્વીકાર્ય ન લાગ્યું. અન્ય પણ વિરાધક આચરણા જણાતાં અનેક શાસ્ત્ર વચનોથી સારણા આદિ કરવા છતાં તેઓએ આચાર્યનું વચન બહુમાન્ય ન કર્યું ત્યારે શિષ્યોનો ત્યાગ કર્યો તેનું સુંદર કથાનક.
महानि. ८१५-८१८;

समुद्दकच्छभ *(समुद्रकच्छय)* સમુદ્રના કાચબાનું દૃષ્ટાંત, જળમાં બુડાબુડ કરતો, પરેશાન અને સંતપ્ત કાચબાએ અચાનક પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર જોયો, આવા અદ્ભૂત ચંદ્રથી વિસ્મીત થઈ, આ દૃશ્ય પોતાના બંધુને બતાવવા વિચાર્યું, પણ પાછો ફર્યો ત્યારે ભાદરવાની ચતુર્દશી હતી. આ દૃષ્ટાંતને આધારે મનુષ્ય પણાંની દુર્લભતાની સમજ.
महानि. १३१८-१३२८

नरवइ-गामसामि *(नरपति-गामस्वामिन्)* રાજા અને મુખીનું દૃષ્ટાંત, રાજાને કોઈ ગામે મુકામ કરવાનો હતો, તેને આવાસ બનાવવા સૂચના આપી, મુખીએ પણ આવાસ બનાવવા કહ્યું. એક ગામના લોકોએ મુખીનું સુંદર અને રાજાનું સામાન્ય મકાન બનાવ્યું. બીજાએ રાજા માટે સુંદર મકાન બનાવ્યું. આ દૃષ્ટાંતના આધારે તીર્થંકર અને આચાર્યની આજ્ઞા ની મહત્તા સમજાવેલ છે.
ओहनि. १३०-१३३;

सागरमीन *(सागरमीन)* સમુદ્રના માછલાનું દૃષ્ટાંત- કોઈ માછલું સમુદ્રમાં દુઃખી થઈ સુખ માટે છીછરા પાણી માં જાય તો જલ્દી નાશ પામે, આ દૃષ્ટાંત થી ગચ્છમાંથી એકલા નીકળેલ સાધુના ભાવિનું દર્શન અને ગચ્છમાં રહેવાનો ઉપદેશ.
ओहनि. १८६, १८७;

वीरसुणिय *(वीरशुनिक)* પરાક્રમી કુતરાનું દૃષ્ટાંત-કોઈ માણસ પરાક્રમી કુતરાને કારણ વગર દોડાવે, પછી જરૂરત વખતે ન દોડે તેમ વિનાકારણ સ્થાપનાદિ કુળોમાંથી આહાર લેતા આવશ્યકતા ઉત્પન્ન થાય ત્યારે પણ આહાર ન મળે તે સમજાવતું દૃષ્ટાંત
ओहनि. ३७८-३८४;

दव्वगवेसणा *(द्रव्यगवेषणा)* વસંતપુરની રાણી ધારિણીને સુવર્ણપીઠવાળા હરણનું માંસ ખાવાની ઈચ્છા થઈ રાજો હરણ પકડવા માણસો મોકલ્યા. બનાવટી ફળો દ્વારા હરણ પકડવા યુક્તિ કરી, કેટલાંક હરણોએ નાયકની વાત સાંભળી ફળ ન ખાધાં. કેટલાંકે ગુણદોષની વિચારણા ન કરીને ફળ ખાધા પછી મૃત્યુ પામ્યા.
ओह.नि.७०८-७११; पिंडनि. ९५-९७;

दव्वगहणेसणा *(द्रव्यगहणैषणा)* વાનરનું દૃષ્ટાંત, વન સુકાઈ જતા વાનરો બીજા વનની તપાસમાં ગયા, દ્રહ જોઈને ખુશ થયા, દ્રહમાં જવાના પગલા હતા પણ બહાર નીકળવાના નહીં, મુખ્ય વાનરે આ વાત જાણી દૂરથી પાણી પીવા સમજાવ્યા, જે વાનરે તેમ કર્યું તે સૌ સુખી થયા, ન કર્યુ તે મૃત્યુ પામ્યા દૃષ્ટાંત પ્રમાણે આચાર્યના કહેવા પ્રમાણે આધાકર્માદિ આહાર ન કરે તે કર્મ ક્ષય કરે, કરે તો ભવભ્રમણ વધે
ओहनि.७२४-७२८;

लोइयभाव *(लौकिकभाव)* કોઈ ગામમાં બે ભાઈઓ રહે, એકની સારી સ્ત્રી, બીજાની ખરાબ સ્ત્રી, ખરાબ સ્ત્રી હતી તે નોકર

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

વગેરેની કાળજી ન લેતી, નોકરો ચાલ્યા ગયા, તેઓ નિર્ધન થઈ ગયા, સારી સ્ત્રી નોકરો સાથે સારો વ્યવહાર કરતી નોકરોએ ઘણું કામ કર્યું. ઘર ધન ધાન્યથી સમૃદ્ધ થયું એ લૌકિક અપ્રશસ્ત અને પ્રશસ્ત ભાવનું દૃષ્ટાંત.
ओह.नि.८४०-८४२, पिंडनि. ६९१-६९३

दव्वगासेसणा *(द्रव्यग्रासैसणा)* એક માછલાનું દૃષ્ટાંત છે. માછલો એ રીતે આહાર મેળવતો હતો કે તે કોઈના છળ થી છળાય નહીં. તે બગલાથી, માછીમારથી કોઈ થી ન ભોળવાયો છતાં પોતાનો આહાર પ્રાપ્ત કર્યો.
ओहनि.८४०-८४२; पिंडनि. ६७१-६७६

सुद्धगवेसणा *(शुद्धगवेषणा)* કોઈ સાધુને માસક્ષમણનું પારણું હતું, શુદ્ધ ગવેષણા માટે તે નજીકના ગામમાં ગયા, કોઈ વિચક્ષણ શ્રાવિકાએ તેને તપસ્વી જાણી ખીર બનાવી, સાધુને શંકા ન જાય તેવી યુક્તિથી વહોરાવી, સાધુએ પણ વિશુદ્ધ ભાવથી મૂર્ચ્છા રહિત પણે વાપરી, કેવળજ્ઞાન પામ્યા.
पिंडनि. २२९-२३३;

लोइअपामिच्च *(लौकिकप्रामित्य)* બહેનનું દૃષ્ટાંત છે, કોઈ સાધુ બહેનને ઘેર વહોરવા આવ્યા, બહેન તેલ ઉધાર લાવી, સાધુએ નિર્દોષ હશે તેમ માની ગ્રહણ કર્યું, કારણવશ બહેન મજુરીએ જઈ ન શકતાં તેલનું દેવું ચડતું ગયું, શેઠના ઘેર તેણીને દાસી થવું પડ્યું.
पिंडनि. ३४४-३४८;

लोइयतद्दव्वपरियट्टिय *(लौकिकतद्द्रव्य परिवर्तित)* સાધુને માટે વસ્તુનો બદલો કરી આપવું તે, ભાઈ મુનિ વહોરવા આવશે એમ માની બહેને સ્નેહથી કોદ્રા આપીને બદલામાં ભાઈને ઘેરથી ઉત્તમ ભાત લાવી, તેને કારણે તેણીને અને તેની ભાભીને બંનેને માર ખાવાનો વખત આવ્યો.
पिंडनि. ३५१-३५४;

धाइत्तण *(धात्रित्व)* ધાત્રીપણું કરવાથી સાધુને લાગતા દોષનું દૃષ્ટાંત, કોઈ શ્રાવિકા ને ચિંતાતુર જોઈ, સાધુએ પૂછતાં તેણીએ જણાવ્યું કે મારી દાસી બીજે નોકરીએ ચાલી ગઈ છે. સાધુએ તે દાસીના શેઠ પાસે એવું વર્ણન કર્યુ કે તેણે દાસીને નોકરીમાંથી કાઢી મૂકી. આમ કરવાથી દાસીના મનમાં સાધુ પ્રત્યે રોષ જન્મે આદિ, માટે ધાત્રીપણું ન કરવું.
पिंडनि. ४४८-४५०;

धाइपिंड *(धात्रिपिण्ड)* આચાર્ય સંગમ સાથે કૌલ્લકિરનગરમાં ભિક્ષા લેવા ગયેલા દત્ત મુનિને અંત પ્રાંત ગ્લાની થઈ જાણી ત્યારે ધનવાન કુળમાંથી ભિક્ષા અપાવી, તે વખતે રડતા બાળકને ચપટી વગાડી શાંત કરેલો તે ધાત્રિપિંડદોષ - સાધુએ ન સેવવો જોઈએ
पिंडनि. ४६०-४६२;

दूइत्त *(दूतित्व)* સાધુ એકબીજાના સંદેશાની આપ લે કરે અને તે દ્વારા ભિક્ષા મેળવે તે, કોઈ સ્ત્રીએ પોતાની માતાને આપવાનો સંદેશો કહ્યો, સાધુએ યુક્તિપૂર્વક તે વાત તેની માતાને જણાવી તે દૂતિપણાનું દૃષ્ટાંત
पिंडनि. ४६६-४६८;

निमित्तदोस *(निमित्तदोष)* નિમિત્ત કહેવા દ્વારા ગૌચરી મેળવવી તે નિમિત્તે દોષ, કોઈ મુખી પત્ની ને ઘેર મૂકી રાજાની આજ્ઞાથી બહાર ગયેલો, સાધુએ નિમિત્તકથન દ્વારા મુખીની સ્ત્રીને ભક્ત બનાવી. પેલી સ્ત્રી પણ સારો આહાર વહોરાવવા લાગી. જે પરંપરાએ પંચેન્દ્રિય હત્યાનું કારણ બનેલ.
पिंडनि. ४७०-४७४;

आजीविआदोस *(आजीविकादोष)* જાતિ આદિ બતાવી ભિક્ષા મેળવવી તે, જેમકે ગૌચરી ગયેલા સાધુએ બ્રાહ્મણપુત્રને હોમ કરતો જોઈને તેની ક્રિયા ઉચ્ચારાદિની પ્રશંસા કરી પરોક્ષપણે પોતાનું બ્રાહ્મણત્વ જણાવ્યું

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

દીધું. એ રીતે જાતિ દ્વારા આજીવિકા મેળવવી તે.

पिंडनि. ४७५-४७७;

मानपिंड *(मानपिण्ड)* અભિમાન કરવા વડે આજીવિકા મેળવવી. કેટલાંક સાધુ વાતે ચડ્યા, તેમાં એક સાધુએ અભિમાનથી કહ્યું કે હું રાંધેલી સેવ લાવી આપું. નંદીપાત્ર લઈ વહોરવા નીકળ્યો, કોઈ ગૃહસ્થ સ્ત્રી પાસે માંગણી કરી, ન મળતા તેણીના પતિને ઉશ્કેરણીજનક વચનો કહીને તેણે વાળી રાંધેલી સેવ મેળવી, આ માનપિંડનું દૃષ્ટાંત છે.

पिंडनि. ५०३-५११;

मायापिंड *(मायापिण्ड)* અસાઢાભૂતિનું દૃષ્ટાંત જુઓ 'अषाढाभूइ' કથા વિભાગ

पिंडनि. ५१२-५१९;

लोहपिंड *(लोभपिण्ड)* સુવ્રતમુનિનું દૃષ્ટાંત જે સિંહ કેસરીયા લાડુ ના લોભથી નીકળેલા, ચિત્ત ભ્રમ થઈ જતા રાત્રિ સુધી ભટકયા.

पिंडनि. ५२०-५२१;

विज्जापिंड *(विद्यापिण्ड)* વિદ્યા બળથી ગૌચરી મેળવવી તે, બૌદ્ધભક્ત ધનદેવ પાસેથી વિદ્યાનો પ્રયોગ કરી કોઈ તરુણ સાધુએ ભિક્ષા મેળવી તે વિદ્યાપિંડ દોષનું દૃષ્ટાંત.

पिंडनि. ५३२-५३५;

चूण्णपिंड *(चूर्णपिण्ड)* ચૂર્ણપિંડ દોષમાં - ચાણક્યએ ઓળખી લીધેલા બે અદશ્ય સાધુનું દૃષ્ટાંત.

पिंडनि. ५३८,५४०-५४२;

योगपिंड *(योगपिण्ड)* એક તાપસગુરુ જે પોતાના ૪૯૯ શિષ્યો સાથે રહેતો હતો, પગે લેપ લગાડી પાણી ઉપર ચાલીને આવતો, પોતાનો મહિમા બતાવી, સારું ભોજન મેળવતો, આચાર્ય સમિતે શ્રાવકોને સમજાવી તે તાપસનું કપટ ખુલ્લું પાડેલ

पिंडन.५४४-५४६

अगंधन *(अगन्धन)* સર્પની એક જાતિ, જે અગ્નિમાં પ્રવેશ કરવાનું પસંદ કરે પણ વમન કરેલ વિષ પાછું ન ખેંચે આ દૃષ્ટાંત થકી અસંયમી બનેલા રથનેમિને રાજીમતી સંયમમાં સ્થિર થવા પ્રેરે છે.

दस.११; उत्त. ८३९;

तिन्निवणिया *(त्रिणिवणिका)* ત્રણ વણિકનું દૃષ્ટાંત, ત્રણે કમાવા ગયા, એક ઘણું ધન લઈને આવ્યો, બીજો માત્ર મૂડી લાવ્યો, ત્રીજો મૂડી ખોઈને આવ્યો એ રીતે મનુષ્ય, દેવ અને દુર્ગતિ સમજવી.

उत्त. १९२-२००;

कुसग्गउदग *(कुशाग्रेउदक)* તૃણના અગ્રભાગે રહેલ જળબિંદુની ની ઉપમા દ્વારા કામભોગ ના સુખની ક્ષણિકતાનો ઉપદેશ.

उत्त.२००-२०५;

वच्छ *(वृक्ष)* શીતલછાયા અને આશ્રય આપનાર વૃક્ષ તુટી પડવાથી પક્ષીઓ કકળાટ કરે છે તે ઉપમા દ્વારા ગૃહસ્થોના સ્વાર્થીપણાની સમજ.

उत्त. २६२-२६४;

संगाम *(सङ्ग्राम)* યુદ્ધની સ્થિતિ અને વિજયની ઉપમા થકી પોતાને જીતવાનો અને કષાય વિજયનો ઉપદેશ.

उत्त. २६२-२६४;

गीघ *(गीध)* ગીધની ઉપમા દ્વારા કામભોગને છોડવાનો ઉપદેશ.

उत्त. ४८७,४८८;

गोलय *(गोलक)* એક સુકો અને એક ભીનો ગોળો હોય તો ભીનો ગોળો ભીંત ઉપર ચોંટે છે, સુકો ગોળો તુરંત નીચે પડે છે. તે રીતે ભોગી અને અભોગીની સ્થિતિછે તેમ સમજાવતું દૃષ્ટાંત

उत्त.१००२-१००४;

खलुंक *(खलुङ्क)* દુષ્ટ બળદ ના દૃષ્ટાંતથી

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

અવિનીત શિષ્યોના આચરણ ની સમજ.
उत्त.१०६१-१०७२;
रागाउरपतंग *(रागातुरपतङ्ग)* રુપની આસકિતથી પતંગીયુ દીવામાં બળી મરે છે. તે દૃષ્ટાંત થકી રૂપમાં રાગ-દ્વેષ ન કરવાનો ઉપદેશ
उत्त.१२७०-१२७२;
रागाउरहरिण *(रागातुरहरण)* શબ્દમાં આસકિતથી હરણના મૃત્યુની ઉપમા વડે શબ્દમાં રાગ-દ્વેષ ન કરવાનો ઉપદેશ
उत्त. १२८३-१२८५;
रागाउरसप्प *(रागातुरसर्प)* ગંધની આસકિત થી સર્પ મૃત્યુ પામે છે. તે દૃષ્ટાંત થકી ગંધમાં રાગ-દ્વેષ ન કરવાનો ઉપદેશ
उत्त.१२९६-१२९८;
रागाउरमच्छ *(रागातुरमत्स्य)* જીભ-રસની આસકિતથી મત્સ્ય મૃત્યુ પામે છે. તે દૃષ્ટાંત થકી રસમાં રાગ-દ્વેષ ન કરવાનો ઉપદેશ
उत्त. १३०९-१३११;
रागाउरमहिस *(रागातुरमहिष)* શીતળ સ્પર્શમાં આસક્ત થયેલ પાડો પાણીમાં મગર મચ્છ વડે ખવાય છે. તે દૃષ્ટાંત થકી સ્પર્શ માં રાગ-દ્વેષ ન કરવાનો ઉપદેશ.
उत्त. १३२२-१३२५;
रागाउरनाग *(रागातुरनाग)* હાથિણી તરફ કામભાવથી ખેંચાતો હાથી જેમ નાશ પામે છે. તે દૃષ્ટાંત વડે. મનોજ્ઞ-અમનોજ્ઞ ભાવોમાં રાગ-દ્વેષ ન કરવાનો ઉપદેશ.
उत्त.१३३५-१३३७;
सेलघण *(शैलघन)* શિષ્યનો એક ભેદ એક અર્થ -- પત્થર જેવો અહંકારી બીજો અર્થ - પુષ્કરાવર્ત્ત મેઘ પણ ન ભીંજવી શકે તેવો પત્થર સમાન શિષ્ય જે ઘણા પ્રયત્ન પૂર્વક ભણવા છતાં એક પદને પણ ભાવપૂર્વક અવગાહી ન શકે.
नंदी. ४६;
कूडग *(कूटक)* ઘડો-ઘડાનું નવીન કે જીર્ણ પણું અથવા છિદ્રવાળો, કાંઠા વગરનો, તુટેલો કે સંપૂર્ણ ઘડો. આ ઘડાના ભેદ ને આધારે શિષ્યની યોગ્યાયોગ્યતા નું નિદર્શન.
नंदी ४६;
चालणी *(चालनी)* ચાલણી જેવા શ્રોતા/શિષ્ય, જેમાં કાકરા રહે, અનાજ નીકળી જાય.
नंदी ४६;
परिपूणग *(परिपूर्णव)* ઘી કે દુધ ગાળવાની ગરણી જેવા શ્રોતા/શિષ્ય, તે કચરો રાખે અને ઘી-દુધ નીકળી જાય.
नंदी. ४६
हंस *(हंस)* દુધ-પાણી જુદા પાડી ફક્ત દુધ પીએ તેવા યોગ્ય શિષ્ય નું દૃષ્ટાંત
नंदी ४६;
महिस *(महिष)* ભેંસનું દૃષ્ટાંત, પાણીમાં પડી બધું જ પાણી બગાડે, જે તેને કે અન્ય કોઈને પણ કામ ન આવે એવા શ્રોતા કે શિષ્ય.
नंदी ४६;
मेस *(मेष)* બકરી, જરૂર જેટલું પાણી પીએ પણ પાણી બગાડે નહીં તેવા યોગ્ય શિષ્ય
नंदी ४६;
मसक *(मशक)* જાત્યાદિ દોષ ઉઘાડા કરી ગુરુના મનમાં વ્યથા ઉત્પન્ન કરે તેવા અયોગ્ય શિષ્ય
नंदी ४६;
जलूग *(जलौक)* જળો-શરીર ને વ્યથા કર્યા સિવાય લોહી ખેંચી લે તેમ શિષ્ય પણ ગુરુને નદુભવી શ્રુતજ્ઞાન મેળવે તે યોગ્ય શિષ્ય.
नंदी ४६;
बिराली *(बिडाली)* દૂધને ઢોળીને પીએ તેમ શિષ્યો વિનયકરણથી હીન એવા અયોગ્ય
नंदी ४६;
जाहग *(जाहक)* શેળો નામનું એક તિર્યંચ

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

પ્રાણી- જે થોડું થોડું દુધ પીએ તેમ શિષ્ય પણ પૂર્વ ગૃહીત સૂત્રને દઢ કરી બીજુ સૂત્ર લે.
नंदी ४६;

गो *(गो)* થોડું થોડું ખાય અને વાગોળે તેમ શિષ્ય પણ સૂત્રને ગ્રહણ કરે
नंदी ४६;

भेरी *(भेरी)* વાસુદેવની ભેરીના દષ્ટાંતને શિષ્યની યોગ્યતાયોગ્યતા, યુદ્ધના નાદ ને આશ્રિને ભેરી જેવા અયોગ્ય, રોગ ઉપશમન આશ્રિને ભેરી જેવા યોગ્ય શ્રોતા
नंदी ४६;

आभीरी *(आभीरी)* આહીર દંપતિના દષ્ટાંત આધારે શિષ્યની યોગ્યાયોગ્યતા.
नंदी ४६;

गामिल्लयवियड्ढ *(ग्रामिल्लकविदग्ध)* જેમ કોઈ ગ્રામીણ પંડિત કોઈપણ શાસ્ત્રમાં પૂર્ણ ન હોય તે તિરસ્કાર ના ભય થી કોઈને પૂછે નહીં અને પોતાની પ્રશંસા સાંભળી ફૂલાય-એ દુર્વિદગ્ધ પરિષદનું દષ્ટાંત જાણવું.
नंदी ४२;

भरहसिला *(भरतशिला)* કોઈ રાજાએ મોટી શીલાને તોડયા વિના તેનું છત્ર બનાવવાનું કહ્યું રોહકે તેની નીચેથી ખોદી સ્તંભ વગેરે ગોઠવી દેતા તે શીલા છત્રરૂપ બની ગઈ. આ ઔત્પાતિકી બુદ્ધિનું દષ્ટાંત છે.
नंदी ६७;

पणिय *(प्रणित)* શરત, એક ગામડીયો અને એક નગરજન વચ્ચે શરત થઈ જેમા ધૂર્તનગર જને ગામડીયાને છેતર્યો ત્યારે બીજા નગરજને બુદ્ધિપૂર્વક તને કઈ રીતે છોડાવ્યો તેનું દષ્ટાંત
नंदी १८;

रुक्ख *(वृक्ष)* કોઈ મુસાફરના ફળો વાંદરા લઈ ગયા, મુસાફરે પત્થર ફેંક્યા તો વાંદરાઓ એ પણ ફળને પત્થરની જેમ ફેંક્યા, મુસાફરે ઔત્પાતિકી બુદ્ધિથી આરીતે બધાં ફળ પાછા મેળવ્યા.
नंदी ९८;

खुड्डग *(खुड्डग)* અંગૂઠી-વીંટી નું દષ્ટાંત, શ્રેણિક રાજાએ કૂવામાં નાંખેલી વીંટી ને અભયકુમારે પોતાની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ વડે કાંઠે થી લઈ લીધી તે
नंदी १८;

पड *(पट्ट)* વસ્ત્રનું દષ્ટાંત, એક પાસે સુતરાઉ વસ્ત્ર, બીજા પાસે ઉનનું વસ્ત્ર હતું, ઉની વસ્ત્રવાળો સુતી વસ્ત્ર લઈ ગયો ત્યારે કારણિકે શોધી કાઢ્યુ કે સુતીવસ્ત્ર કોનું છે તે ઔત્યાતિકી બુદ્ધિ
नंदी १८;

सरड *(शरड)* કાકીડો-કોઈ માણસને પેટમાં કાકીડો પ્રવેશી ગયાની શંકા થઈ, વૈદ્યે બુદ્ધિ પૂર્વક તે શંકાનિવારી
नंदी ९८;

काय *(काक)* કોઈ એ ક્ષુલ્લકને કાગડાની સંખ્યા પૂછી, તેણે ગમે તે એક અંક કહી દીધો, હવે જો વધુ થાય તો મહેમાન કાગડા આવ્યા સમજવા. ઘટી જાયતો ઉડી ગયા જાણવા-એ ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ.
नंदी १८;

उच्चार *(उच्चार)* મળ પરીક્ષા ને આધારે કોઈ સ્ત્રીનો પતિ કોણ છે તે શોધી કાઢવા રૂપ ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी १८;

गय *(गज)* હાથીનું વજન કરવા માટે કોઈ પુરુષે જે બુદ્ધિ વાપરી તે ઔત્પાતિકી બુદ્ધિનું દષ્ટાંત
नंदी १८;

घयण *(घयण)* ભાંડ-તેને દેશ નિકાલ કરવાની સજા કરનાર રાણીને પાઠ ભણાવવા રૂપ ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी १८;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

गोल *(गोल)* ગોળો-બાળકના નાકમાં ગયેલ લાખનીગોળી સોનીએ જે રીતે બહાર કાઢી તે ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी ९८;

खंभ *(स्तम्भ)* થાંભલા ને બાંધવારૂપ ઔત્પાતિકી બુદ્ધિનું દૃષ્ટાંત.
नंदी ९८;

खुड्ढग *(क्षुल्लक)* બાળસાધુએ જે રીતે પરિવ્રાજિકા ને રાજદરબારમાં પરાજિત કરી તે તેની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी ९८;

इत्थी *(स्त्री)* મૂલદેવે પુંડરીકને કોઈ સ્ત્રી પ્રતિ મોહિત જોઈ જે યુક્તિપૂર્વક તે સમસ્યા નિવારી તે ઐત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी ९८;

मग्ग *(मार्ग)* કોઈ પુરુષ ને જ્યારે કોઈ વ્યંતરી એ તેની સ્ત્રીનું રૂપ લઈ છેતર્યો ત્યારે ન્યાય કરનારે જે રીતે સાચી પત્ની કોણ તે નક્કી કરી આપ્યુ તે તેની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी ९८;

पइ *(पति)* એક સ્ત્રી ને બે પતિ હતા, લોકોને આશ્ચર્ય થતું કે બંને પતિ તરફ આ સ્ત્રીને સમાન રાગ છે, મંત્રીએ પોતાની બુદ્ધિ વડે શોધી કાઢયું કે કોના તરફ વિશેષ રાગ છે તે તેની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ.
नंदी ९८;

पुत्त *(पुत्र)* એક પુરુષને બે પત્ની હતી, એકને પુત્ર હતો, બીજી વંધ્યા હતી, એક વખત પુત્ર બાબત ઝઘડો થયો. બંનેએ દાવો કર્યો કે આ મારો પુત્ર છે, ત્યારે મંત્રીએ જે રીતે તેનો ન્યાય કર્યો તે તેની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ.
नंदी ९८;

महुसित्थ *(मधुसिक्थ)* મધપુડો-જે બુદ્ધિ થી કોઈ કૌલકે તેની પત્ની ચારિત્ર હીન છે. તેમ નક્કી કર્યુ તે ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी १००;

मुद्दिया *(मुद्रिका)* મંત્રી એ જે રીતે મુદ્રિકા આપીને કોઈ દ્રમકને ન્યાય અપાવ્યો તે તેની ઔત્પાપિકી બુદ્ધિ
नंदी १००;

चेडगनिहाण *(चेटकनिधान)* બાળકનો ખજાનો. કોઈ બે પુરુષને ખજાનો મળેલ, પણ માયાવી પુરુષે તે લઈ લીધો, જે રીતે ન્યાય પૂર્વક માયાવીને સીધો કર્યો તે તેવી ઔત્પાપિકી બુદ્ધિ.
नंदी १००;

सिक्खा *(शिक्षा)* ધનુર્વિદ્યા શીખી કોઈ ઈશ્વરપુત્રે ઘણું ધન મેળવેલ, તેને મારી નાંખવાની યોજના જે બુદ્ધિથી તેણે ઉંધી વાળી તે તેની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी १००;

अत्थसत्थ *(अर्थशास्त्र)* અર્થ વિષય નીતિ શાસ્ત્ર, કોઈ પુત્ર માટે બે સ્ત્રીએ માતા હોવાનો દાવો કાર્યો. ભ.સુમતિનાથ જ્યારે ગર્ભમાં હતા ત્યારે ગર્ભ પ્રભાવે તેની માતા મંગલા રાણી એ જે રીતે સાચી માતા નક્કી કરી તે તેની ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी. १००

इच्छा य मह *(इच्छा य महत्)* કોઈ સ્ત્રી વિધવા બની પતિના મિત્રએ તેનું ધન લઈ લીધું ત્યારે રાજ્યમાં જે રીતે તેસ્ત્રીને ન્યાય મળ્યો તે ઔત્પાતિકી બુદ્ધિ
नंदी. १००;

निमित्त *(निमित्त)* નિમિત્ત શાસ્ત્ર દ્વારા જે રીતે એક શિષ્યએ હાથણી ની ઓળખ બતાવી તે તેની વૈનયિકી બુદ્ધિ.
नंदी. १०२;

कूव *(कूप)* ખાત પરિજ્ઞા કુશલે જે રીતે કૂવામાં પાણી બતાવી આપ્યુ તે તેની વૈનયિકી બુદ્ધિ
नंदी. १०२;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

गद्दभ *(गर्दभ)* ગધેડો-લશ્કર જ્યારે પાણી વગર તૃષાતુર બન્યુ ત્યારેકોઈ એ કહ્યું કે ગધેડા ઓને ફરવા છોડી દો ગધેડાઓ જ્યાં પૃથ્વીને સુંઘતા આગળ વધે ત્યાંથી પાણી મળશે - આ વૈનયિકી બુદ્ધિ
नंदी.१०२;

लक्खण *(लक्षण)* ઘોડાના લક્ષણોના પરિવર્તનને આધારે જે રીતે ઘોડા વેચ્યા તે ઘર જમાઈની વૈનયિકી બુદ્ધિનું દૃષ્ટાંત
नंदी. १०२;

करिसग *(कृषिक)* ખેડુત અને ચોરે જે રીતે પોત પોતાનું કર્મ કૌશલ્ય દેખાડ્યુ, તે તેની કર્મજા બુદ્ધિ.
नंदी. १०५;

सावग *(श्रावक)* કોઈ શ્રાવકને તેની પત્ની ની સખીને જોઈને વાસના ઉદ્ભવી તેની પત્ની એ તેણીની સખીનો વેશ ધારણ કરી રાત્રિ શ્રાવક સાથે પસાર કરી તેની દુર્ગતિ અટકાવી. તે તેની પારિણામિકી બુદ્ધિ.
नंदी. १०७;

चलणाहण *(चरणाहत)* કોઈ રાજાએ પુછ્યુ કે જે મારા માથામાં લાત મારે તેનો શો દંડ કરવો, સ્થવીરે કહ્યું કે તેનો વિશેષ સત્કાર કરવો કેમકે તમારી હૃદયવલ્લભા જ આમ કરી શકે. આ હતી સ્થવીરની પારિણામિકી બુદ્ધિ
नंदी. १०७;

मणि *(मणि)* જે રીતે કોઈ સ્થવીર માણસે સર્પનો મણિ તે પારિણામિકી બુદ્ધિ
नंदी. १०७;

मल्लग *(मल्लक)* શરાવલું - કોડીયું, પાણીનું એક ટીપું નાખતા સુકાઈ જાય,બીજું ટીપું નાખતા પણ સુકાઈ જાય, પણ ધીમે ધીમે કોડીયું પાણીથી ભરાઈ જશે એ રીતે વારંવાર શબ્દ પુદ્ગલ પ્રવિષ્ટ થવા પર તે વ્યંજન અનંત પુદ્ગણોથી પૂરિત થાય છે. આ છે વ્યંજનાવગ્રહનું સ્વરૂપ
नंदी. १२०;

पत्थग *(प्रस्थक)* પ્રસ્થ-ધાન્ય માપવાનું એક કાષ્ઠ પાત્ર, નૈગમ આદિ નયોના મતે તેને પ્રસ્થ ક્યારે કહેવાય તેની ભિન્નભિન્ન વ્યાખ્યા
अनुओ.३१०;

वसति *(वसति)* કોઈ પુરુષે બીજા પુરુષને પ્રશ્ન કર્યો કે તમે ક્યાં રહો છો? તેના નૈગમાદિ નય અનુસાર જે જે ઉત્તરો આપ્યા તેની ભિન્નભિન્ન વ્યાખ્યા.
अनुओ.३१०;

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

आगम दृष्टांत कोस-परिशिष्ट
(अकारादि क्रम)

अंड	नाया. ५५-६१	P. १८८
अंडगोलिय	महानि.६७८	P. १८९
अगंधन	दस.११,उत्त.८३९	P. १९२
अत्थलुद्धवणिय	भग.६४५	P. १८८
अत्थसत्थ	महानि.६७८	P. १९५
अबलगव	सूय.१४७,१४८, २०१-२०३	P. १८७
असण्णि	सूय.७०२	P. १८८
आजीविआदोस	पिडनि.४७५-७७	P. १९१
आभीरी	नंदी.४६	P. १९३
आस	नाया.१८४-२०६	P. १८८
इच्छा य मह	नंदी.१००	P. १९५
इत्थी	नंदी.९८	P. १९४
उच्चार	नंदी.९८	P. १९४
उदगणाअ	नाया.१४३	P. १८८
करिसग	नंदी.१०५	P. १९५
कामगिद्धवणिय	भत्त.१११,११२	P. १८९
काय	नंदी. ९८	P. १९४
कुंथु	महानि.२५५-७७ ३५४-७५	P. १८९
कुम्म	नाया. ६२	P. १८८
कुसग्गउदगं	उत्त.२००-२०५	P. १९२
कूडग	नंदी. ४६	P. १९३
कूव	नंदी. १०२	P. १९५
कूवदद्दुर	नाया. ९२	P. १८८
खंभ	नंदी.९८	P. १९६
खलुंक	उत्त.१०६१-७२	P. १९२
खुड्डग-१	नंदी.९८	P. १९४
खुड्डग-२	नंदी.९८	P. १९४
गद्दभ	नंदी.१०२	P. १९५
गय	नंदी.९८	P. १९४
गामिल्लवियड्ड	नंदी.५२	P. १९३

गीध	उत्त.४८७-८८	P. १९२
गो	नंदी.४९	P. १९३
गोल	नंदी.७९	P. १९४
गोलय	उत्त.१००२-०४	P. १९२
घयण	नंदी.९८	P. १८९
चंदगवेज्झ	चंदा.१२८-१२०	P. १८८
चंदिमा	नाया.१४१	P. १९५
चलणाहण	नंदी.१०७	P. १९३
चालणी	नंदी.४६	P. १९३
चूण्णपिंड	पिडनि.५३८-४२	P. १९२
चेडगनिहाण	नंदी.१००	P. १९५
जलूग	नंदी.४६	P. १९३
जाहग	नंदी.४६	P. १९३
तिन्निवणिया	उत्त.११२-२००	P. १९२
तुंब	भग.३३३, नाया.७४	P. १८८
दव्वगवेसणा	ओहनि.७०८-११ पिंडनि.९५-९७	P. १९०
दव्वगहणेसणा	ओहनि.७२४-७२८	P. १९०
दव्वगासेसणा	ओहनि.८४०-४२ पिंडनि. ६७१-७६	P. १९०
दावद्दवरुक्ख	नाया.१४२	P. १८८
दूइत्त	पिंडनि.४६६-६८	P. १९१
देवी	भत्त.१४७	P. १८९
धाइत्तण	पिंडनि.४४८-५०	P. १९१
धाइपिंड	पिंडनि.४६०-६२	P. १९१
नंदीफल	नाया.१५७	P. १८८
नमोक्कारफल	भत्त. ७६-८१	P. १८८
नरवगामसामि	ओहनि.१३०-१३३	P. १९०
निमित्त	नंदी.१२०	P. १९५
निमित्तदोस	पिंडनि.४७०-७४	P. १९१
पइ	नंदी.९८	P. १९४
पउमवरपोंडरीय	सूय.६३३-४७	P. १८७

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

पड	नंदी.९८	P. १९४
पणिय	नंदी.९८	P. १९४
पत्थग	अनुओ.३१०	P. १९६
परिपूणग	नंदी.४६	P. १९३
पवसियपिया	भत्त.१४५	P. १८९
पुत्त	नंदी.९८	P. १९५
पुलिंद	महानि.४५	P. १८९
बिराली	नंदी.४६	P. १९३
भरहसिला	नंदी.९७,९८	P. १९५
भीरु	सूय.२०४-२०८	P. १८७
भेरी	नंदी.४६	P. १९३
मक्कड	भत्त.८३-८५	P. १८८
मग्ग	नंदी.९८	P. १९४
मणि	नंदी.१०७	P. १९५
मल्लग	नंदी.१२०	P. १९६
मसक	नंदी.४६	P. १९३
महिस	नंदी.४६	P. १९३
महीपाल	भत्त.१४६	P. १८९
महुसित्थ	नंदी.१००	P. १९५
मानपिंड	पिंडनि.५०३-११	P. १९१
मायापिंड	पिंडनि.५१२-१९	P. १९१
माहुरवणिक	भत्त.१४५	P. १८९
मिच्छ	देविं.२९७,	P. १८९
मिग	सूय.३३-४०	P. १८७
मुद्दिया	नंदी.१००	P. १९५
मूढ-अंध	सूय.४४-४६	P. १९५
मेस	नंदी.४६	P. १९३
योगपिंड	पिंडनि.५४४-५६	P. १९२
रागाउरनाग	उत्त.१३३५-३७	P. १९३
रागाउरपतंग	उत्त.१२७०-७२	P. १९२
रागाउरमच्छ	उत्त. १३०९-११	P. १९२
रागाउरमहिस	उत्त.१३२२-२४	P. १९३
रागाउरसप्प	उत्त.१२९६-९८	P. १९२

रागाउरहरिण	उत्त.१२८३-८५	P. १९२
रायपुत्त	भत्त.१४५	P. १८९
रुक्ख	नंदी.९८	P. १९४
लक्खण	नंदी.१०२	P. १९५
लोइयद्दव्वपरियट्टय	पिंडनि.३५१-५४	P. १९१
लोइयपामिच्च	पिंडनि.३४४-४८	P. १९१
लोइयभाव	ओहनि.७८३-८७	P. १९०
लोहपिंड	पिंडनि.५२०-२१	P. १९२
वइरस्सासिसा	महानि.८१५-१८	P. १८९
वच्छ	उत्त.२३४३८	P. १९२
वणियधूया	महानि.५४३-४४	P. १८९
वसति	अनुओ-३१०	P. १९६
वहअ	सूय.७०१	P. १८७
विज्जापिंड	पिंडनि.५३२-३५	P. १९२
वीरसुणिय	ओहनि.३७८-८४	P. १९०
वेसालिअमच्छ	सूय.६१-६३	P. १८७
संगाम	उत्त.२६२-६४	P. १९२
सण्णि	सूय.७०२	P. १८७
समुद्दकच्छभ	महानि.१३१८-२८	P. १९०
सरड	नंदी.९८	P. १९४
सल्लुद्धरण	महानि.४५१-५७	P. १८९
सागरमीन	ओहनि.१८६,१८७	P. १९०
सालिअक्खअ	नाया. ७५	P. १८८
सावग	नंदी.१०७	P. १९५
सिक्खा	नंदी.१००	P. १९५
सुणअ	भत्त.१४२,१४३	P. १८९
सुद्धगवेसणा	पिंडनि.२२९-३३	P. १९१
सुहुममुसावाय	महानि.६२६	P. १८९
सुर-मण्ण	सूय.१६५-१६९	P. १८७
सेलघण	नंदी.४६	P. १९३
सोदास	भत्त. १४५	P. १८९
हंस	नंदी.४६	P. १९३

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट - १- तीर्थंकर

જે તીર્થની સ્થાપના કરે, સાધુ-સાધ્વી-શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘની સ્થાપના કરે તે તીર્થંકર, ગણધરો જે દ્વાદશાંગી રૂપ પ્રવચન ને સૂત્રરૂપે ગુંથે છે. તેની અર્થથી વિસ્તૃત દેશના તીર્થંકર આપે છે, જે બધાંજ પોત-પોતાની ભાષામાં સમજી શકે છે. વગેર...વગેરે...આવા તીર્થંકર ભગવંતોની સંખ્યા કાળ અને ક્ષેત્રને આશ્રીને ૨૪-૨૪ હોય છે તેથી "ચોવીસી' શબ્દ નો પ્રયોગ થાય છે. समवाओ આગમ માં જંબૂદ્વીપ ની ભરત અને ઐરવત ક્ષેત્રની વર્તમાન તથા આગામી ચોવીસીના ૨૪-૨૪ તીર્થંકરો ના નામ આપેલ છે. પણ પ્રચૂર વિગતો સહિત માત્ર ભરતક્ષેત્રની વર્તમાન ચોવીસીના તીર્થંકરોની જ માહિતી ઉપલબ્ધ હોવાથી અહી ભરતક્ષેત્રની વર્તમાન ચોવીસીનો ઉલ્લેખ જ કરેલ છે.

*અહીં अकारादि ક્રમે નામો નોંધેલછે. બાજુમાં તેને ક્રમાંક છે. '**P**' પછીનો અંક नामसोस વિભાગ માં આ નામ કયાં છે. તેને પૃષ્ઠાંક દર્શાવે છે.

2	**अजिअ** (अजित)	P.4	19	**मल्लि** (मल्लि)	P.108
14	**अनंत** (अनन्त)	P.8	24	**महावीर** (महावीर)	P.111
4	**अभिनंदन** (अभिनन्दन)	P.11	20	**मुनिसुव्वय** (मुनिसुव्रत)	P.44,114
18	**अर** (अर)	P.12	12	**वासुपुज्ज** (वासुपूज्य)	P.127
22	**अरिट्ठनेमि** (अरिष्ठनेमि)	P.13,83	13	**विमल** (विमल)	P.130
1	**उसभ** (ऋषभ)	P.22,37	16	**संति** (शान्ति)	P.133
17	**कुंथु** (कुन्थु)	P.33	3	**संभव** (सम्भव)	P.134
8	**चंदप्पभ** (चन्द्रप्रभ)	P.44,138	10	**सीतल** (शीतल)	P.145
15	**धम्म** (धर्म)	P.70	7	**सुपास** (सुपार्श्व)	P.150
21	**नमि** (नमि)	P.79	5	**सुमइ** (सुमति)	P.153
6	**पउमप्पभ** (पद्मप्रभ)	P.84,85,151	9	**सुविधि** (सुविधि)	P.93,115
23	**पास** (पार्श्व)	P.90	11	**सेज्जंस** (श्रेयांस)	P.157

ભરતક્ષેત્રની આગામી ચોવીસીમાં થનારા ચોવીસ તીર્થંકર અને તેમના વર્તમાન ભવો સંબંધિ નામ જાણવા માટે समवाओ, सूत्र '३५५' થી '३६४' જુઓ.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट - २- गणधर

તીર્થંકર ભગવંતના મુખ્ય શિષ્ય અને સમાન વાંચના લેતા સાધુઓના ગણને ધારણ કરનારને ગણધર કહે છે. પ્રત્યેક તીર્થંકરોને કેટલાંક ગણધરો હોય છે. ચોવીસ તીર્થંકરોના કુલ ગણધરોની સંખ્યા ભરતક્ષેત્રમાં ૧૪૫૨ ની છે.જેમકે ભ.ઋષભદેવના ૮૪-ગણધર યાવત્ ભ.મહાવીરના ૧૧-ગણધરો બતાવેલ છે. ભગવંત ને કેવળજ્ઞાન થાય ત્યારે ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ ત્રણ પદ પ્રાપ્ત કરીને તેઓ દ્વાદશાંગી - આગમસૂત્રોની રચના કરે છે. તેઓ દ્વાદશાંગી અથવા ગણિપિટક ના ધારક હોય છે. નિયમા મોક્ષે જાય છે.

*ભ૦મહાવીર ના અગિયાર ગણધરોની અહીં નોધ કરેલ છે.જેના આગમ સંદર્ભ તથા સંક્ષિપ્તકથા **नामकोस** વિભાગમાં જોવી. જેના પૃષ્ઠાંક અહીં આપેલા છે.

8	**अकंपिय** (अकम्पित)	P.3	10	**मेयज्ज** (मेतार्य)	P.115
2	**अग्गिभूइ** (अग्निभूति)	P.3	7	**मोरियपुत्त** (मौर्यपुत्र)	P.116
9	**अयलभाया** (अचलभ्रातृ)	P.12	3	**वाउभूइ** (वायूभूति)	P.126
1	**इंदभूइ** (इन्द्रभूति)	P.18,41	4	**वियत्त** (व्यक्त)	P.130
11	**पभास** (प्रभास)	P.88	5	**सुहम्म** (सुधर्मन्)	P.149
6	**मंडियपुत्त** (मण्डितपुत्र)	P.106			

આ અગિયાર ગણધરોના ક્રમશઃ નાના, તેમને ગણધર થયા પૂર્વે ભ.મહાવીર પાસે રજૂ કરેલ जीव,कर्म આદિ વિષયક શંકા, તેમની સાથે દીક્ષીત થનાર શિષ્યોની સંખ્યા, ભ.મહાવીરે ઈન્દ્રભૂતિ આદિની શંકા નીવારવા આપેલા ઉત્તરો, તેઓની દિક્ષા, ઈન્દ્રભૂતિ આદિ અગીયારનું જન્મ સ્થળ, ગોત્ર, માતા,પિતા, ગૃહસ્થ - છદ્મસ્થ - કેવલિ પર્યાય, સર્વ આયુષ્ય, ભ.મહાવીરના મોક્ષગમન પૂર્વે કે પછી કોણ-કોણ મોક્ષે ગયા. મોક્ષગમન પૂર્વેનું છેલ્લુ તપ તેમનીજાતિ, જ્ઞાન, ઈત્યાદિ બધી જ માહિતી માટે आवस्सयनिज्जुत्ति ની ગાથા ૫૯૩ થી ૬૫૯ અને તેની वृत्ति જોવી.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट - ३ - प्रत्येकबुद्ध

पन्नवणा सूत्रनी वृत्तिमां श्री मलयगिरि મહારાજ જણાવે છે તે મુજબ કોઈ બાહ્યનિમિત્त મળતાં કે ઉત્પન્ન થતા જેને સ્વયં બોધિ અર્થાત્ આત્મિક ચેતના જાગૃત્ત થઈ ઉઠે, સંસારનો ત્યાગ કરી એકલાં જ નીકળી જાય તે પ્રત્યેકબુદ્ધ કહેવાય છે.તેઓનું વિચરણ એકાકી અને ગચ્છ-સમુદાય સંબંધોથી રહિત પ્રર્વતતું હોય છે. તેઓ નિયમા પૂર્વે ભણેલાં શ્રુતના જ્ઞાન વડે યુક્ત હોય છે. તેઓને બોધિ પ્રાપ્ત થાય ત્યારે દેવતાઓ વેશ સમર્પણ કરે છે અથવા વેશરહિત પણ વિચરે છે.

*આવા પ્રત્યેક બુદ્ધોમાં उत्तरज्झयण સૂત્રને આધારે વિશેષે કરીને ચાર નામ લોકોને જીભે ચડેલા છે. करकंडु, दुम्मुह, नग्गइ, અને नमि.आवस्सय ને આધારે घम्मरुइ અને रुद्दअ નામ પણ જોવા મળે છે. बुहत् काप्प भाष्यमां वारत्तग નો ઉલ્લેખ છે. ऋषिभाषित માં અનેક નામો જોવા મળેલ છે. જેમાંના ત્રણ નામ આ कंथाकोस માં પણ નોંધેલા છે.

करकंडु (करकण्डु)	P.28	**नग्गइ** (नग्गजित) -'१'-	P.79
***तेयलिपुत्त** (तेतलिपुत्रा)	P.58	**नमि** (नमि) -'१'-	P.79
***दीवायन** (द्वैपायन) -'१'-	P.62	***बाहुअ** (बाहुक)	P.100
दुम्मुह (दुर्मख -'३'-	P.64	**रुद्दअ** (रुद्रक)	P.119
घम्मरुह (घर्मरुचि) -'६'-	P.72	**वारत्तग** (वारत्राक)	P.126

*ऋषिभाषित નો પણ એક આગમ તરીકે ઉલ્લેખ મળે છે. જેમાં ઉપરોક્ત ત્રણ નામો સિવાય બીજા ઘણાં નામનો प्रत्येकबुद्ध તરીકે ઉલ્લેખ જોવા મળેલ છે.

('रिसिभाषितानि सूत्राणि'-सं. श्री आनंदसागर सूरीश्वरजी, પ્રકાશક ऋषभदेव केसरिमल पेढी-रतलाम)

अंगरिसिभारद्दाय, अद्दअ, अद्दालय, अम्मड, अरुण, असितदेविल, आरियायण, इसिगिरि, उक्कलवादि, कुम्मापुत्त, जण्णवक्क, जम, तरुण, दगभाळ गद्दभाल, नारद, पास, पिंग, पुष्फसालपुत्त, भयालि, मंखलिपुत्त, मधुरायन, महाकासव, मातंग, रामपुत्त, वक्कलचीरि, वज्जियपुत्त, वद्धमाण, वरिसवकण्ह, वरुण, वाउ, वारत्तय, वीत्त, वेसमण, संजय, साइपुत्तबुद्ध, सिरिगिरि, सोम, सोरियायन, हरिगिरि

આ પ્રત્યેક બુદ્ધોમાં મોટા ભાગો અન્યતીર્થિક કે બ્રાહ્મણ તાપસના જ દષ્ટાંત છે. कुम्मापुत्त, सोम, सोरियायन ત્રણનો સાધુ તરીકે ઉલ્લેખ છે. वल्लकलचिरि જૈન જંગત માં પ્રસિદ્ધ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट - ४- चक्रवर्ती

રાજાધિરાજ એવો એક શ્રેષ્ઠ રાજા, જે ચારે છેડા સુધીની જે-તેક્ષેત્રની ભૂમિનો રાજા હોય છે. જેમકે ભરત અથવા ઐરવત ક્ષેત્ર છે. તો તેની ત્રણ બાજુનો સમુદ્ર અને ચોથા વર્ષઘર પર્વત પર્યન્તની ભૂમિમાં તેનું રાજ હોય છે. તેને નરેન્દ્ર પણ કહેવાય છે. ચૌદ ઉત્તમોત્તમ રત્ન અને નવનિધિનો તે માલિક હોય છે. ભરત કે ઐરવતમાં છ ખંડ પૃથ્વી તેના તાબામાં હોય છે. તેની વિશાળ ચતુરંગિણી સેના હોયછે.તેને ૬૪૦૦૦ પત્ની (રાણી) ઓ હોય છે. ચક્રવર્તીનો જીવ ગર્ભમાં આવે ત્યારે તેની માતાને ચૌદ સ્વપ્નો આવે છે. તેનો જન્મ પણ ઉત્તમકુળમાં થાય છે. તે વાસુદેવ કરતા બમણી ઋદ્ધિ અને સામર્થ્ય ધરાવે છે. પણ તીર્થંકર કરતા હીન હોય છે. ચક્રવર્તીને **चक्कघर** કે **चक्की** નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.

✱ જંબૂદ્વીપ ના ભરતક્ષેત્રમાં આ અવસર્પિણી કાળમાં થયેલા બાર ચક્રવર્તીઓની આ પરિશિષ્ઠ માં નોંધ થયેલી છે. તેમાં પૂર્વનો અંક તેનો ક્રમ સૂચવે છે.**'P'** પછી નો અંક **नामकोश** વિભાગમાં આવેલા તથા સંક્ષિપ્તકથાનક નો અંક સૂચવે છે. જે તે ચક્રવર્તી ના આગમ સંદર્ભ સ્થાનનો નિર્દેશ પણ **नामकोश** વિભાગમાં જ છે.

7	**अर** (अर)	P.12	9	**महापउम** (महापद्म)	P.111
6	**कुंथु** (कुन्थु)	P.33	5	**संति** (शान्ति)	P.133
11	**जय** (जय)	P.49	2	**सगर** (सगर)	P.133
12	**बंभदत्त** (ब्रह्मदत्त)	P.97	4	**सनंकुमार** (सनत्कुमार)	P.136
1	**भरह** (भरत)	P.104	8	**सुभूम** (सुभूम)	P.153
3	**मघवा** (मघवन्)	P.107	10	**हरिसेण** (हरिषेण)	P.162

समवाओ આગમમાં ચક્રવર્તી, તેના માતા, પિતા,સ્ત્રી રત્ન ના નામો આવે છે.सूत्र-३१२-३२० તેમજ આગામી ઉત્સર્પિણીમાં થનાર બાર ચક્રવર્તી ના નામો પણ **सूत्र-३६६,३६७** આપેલ છે. વિશેષ માહિતી **आवस्सयनिज्जुत्ति** માં આપેલી છે. જેમકે - તે વખતે કયા ભગવંત નું શાસન હતું. તે ચક્રવર્તી નું આયુષ્ય, ઉંચાઈ, ગતિ વગેરે-વગેરે

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट - ५- निह्नव

निह्नव નો સામાન્ય અર્થ મિથ્યાદષ્ટિ કરેલ છે. સત્યને ઢાંકીને મિથ્યા વસ્તુને પ્રગટ કરવી તે. મૂળભૂત સિદ્ધાંતનો અપલાપ કરવો અને મિથ્યા તત્ત્વની પ્રરૂપણા કરવી તે નિહ્નન પણું છે. તે સમ્યક્ત્વ થી પતિત થયો ગણાય છે. ભ.મહાવીર ના શાસનમાં સાત / આઠ નિહ્નવો થયા.

✶ આ સાત/આઠ નિહ્નવો નો નામ ઉલ્લેખ આ પ્રમાણે છે. તેની સંક્ષિપ્ત કથા અને આગમ સંદર્ભ नामकोस વિભાગમાં જોવા **'P'** પછીનો અંક પૃષ્ઠાંક સૂચવે છે. ડાબી બાજુ નિહ્નવ ક્રમાંક છે.

4	**आसमित** (अश्वमित्र)	P.16
3	**आसाढ-१** (आषाढ)	P.16
5	**गंग** (गङ्ग)	P.39
7	**गोट्ठामाहिल** (गोष्टामाहिल)	P.41
1	**जमालि**	P.49
2	**तीसगुत्त** (तीष्यगुप्त)	P.57
6	**रोहगुत्त** (रोहगुप्त)	P.121

આ ઉપરાંત **आवस्सय सिवभूइ** ને પણ નિહ્નવ ગણેલ છે. તેણે **बोडिय** મત (દિગંબર મત) કાઢેલો.

आवस्सयनिज्जुत्ति-७७८ થી નિર્યુક્તિ અને તેની વૃત્તિમાં નિહ્નવો, તેનો મત, તેની કથા, નગર,ભ.મહાવીર પછીનો સમયગાળો ઇત્યાદિ વિગતો ઉપલબ્ધ થાય છે. આ જ વાત उत्तरज्झयणं માં **निज्जुत्ति-१६५** થી મળે છે.

परिशिष्ट - ६- बलदेव

બળદેવ એક વર્ગનું નામ છે. તેઓ વાસુદેવ ના મોટાભાઈ હોય છે. તેને 'बल' પણ કહે છે. તેનો જન્મ ઉત્તમકુળ માં થાય છે. તેમની માતા તે ગર્ભમાં આવે ત્યારે ચાર મહાસ્વપ્ન જુએ છે. ભરત કે ઐરવતક્ષેત્રમાં એક અવસર્પિણી કે ઉત્સર્પિણીમાં નવ બળદેવ થાય છે.તેમને મૃત્યુ બાદ સ્વર્ગ કે અપ્વર્ગની પ્રાપ્તિ થાયછે. વાસુદેવ ના મૃત્યુબાદ તેઓ દીક્ષા અંગીકાર કરે છે.

✶ આ નવ બલદેવનો નામોલ્લેખ આ પ્રમાણે છે તેની સંક્ષિપ્ત કથા અને આગમસંદર્ભ नामकोस વિભાગ માં જોવા. **'P'** પછી તેનો પૃષ્ઠાંક દર્શાવેલ છે.

1	**अचल-१**	P.
6	**आनंद-१**	P.
7	**नंदन-१**	P.
8	**पउम**	P.
9	**बलदेव**	P.
3	**भद्द**	P.
2	**विजय**	P.
5	**सुदंसण**	P.
4	**सुप्पभ**	P.

समवाओ માં બળદેવ ના માતા-પિતા પૂર્વભવ, તે ભવના ધર્માચાર્ય આદિ વિગતો આપેલી છે. **आवस्सय निज्जुति** માં નિર્યુક્તિ - ૪૦૨ થી ૪૧૫ અને તેની વૃત્તિમાં તેનો વર્ણ, ઉંચાઈ, ગોત્ર, આયુ, નગર, માતા, પિતા, ગતિ, પર્યાય આદિ વિગતો મળે છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

परिशिष्ट - ७- वासुदेव

એક વિશિષ્ટ રાજા,તેને હંમેશા ભાઈ રૂપે बलदेव સાથે જ હોય, તે ભરત કે ઐરવત ની અડધી પૃથ્વીના સ્વામી હોય છે. તેની केसव નામે પણ ઓળખ જોવા મળે છે. તેનુ ઋદ્ધિ - સામર્થ્ય ચક્રવર્તી કરતા અડધા હોય છે. તેનો જન્મ ઉત્તમ કૂળોમાં થાય છે. પૂર્વભવમાં કોઈક નિયાણુ કરીને આવેલા હોયછે. દીક્ષા લઈ શકતા નથી. નિયમા નરકગામી હોય છે.

✶ અહીં वासुदेव નો નામોલ્લેખ કરેલ છે. તેની સંક્ષિપ્ત કથા અને આગમ સંદર્ભ नामकोस વિભાગમાં જોવા જેના પૃષ્ઠાંક **'P'** પછી આપેલછે. ડાબે હાથે તેમનો ક્રમ છે.

9	**कण्ह** (कृष्ण)	P.25,35
1	**तिविट्ठ** (त्रिपृष्ठ)	P.57
7	**दत्त-१** (दत्त)	P.60
2	**दुविट्ठ** (द्विपृष्ठ)	P.64
8	**नारायण** (नारायण)	P.82
6	**पुरिसपुंडरीय** (पुरुषपुण्डरीक)	P.94
5	**पुरिससिंह** (पुरुषसिंह)	P.94
4	**पुरिसुत्तम** (पुरुषोत्तम)	P.94
3	**सयंभू** (स्वयम्भू)	P.137

समवाओ અને आवस्सयनिज्जुति માં बलदेव ની સાથે સાથે જ વાસુદેવ સંબંધિ વિગતો પ્રાપ્ત થાય છે. (જુઓ. बलदेव)

परिशिष्ट - ८- प्रतिवासुदेव

આગમોમાં જેનો पडिसत्तु નામથી ઉલ્લેખ છે. વ્યવહારમાં પ્રતિવાસુદેવ શબ્દથી પ્રસિદ્ધ છે. કેમ કે તેઓ હંમેશા वासुदेव ના શત્રુ જ હોય છે. તેઓનું મૃત્યુ હંમેશાં વાસુદેવ ના હાથે જ થાય છે. મૃત્યુ બાદ નિયમા નરકે જ જાય છે.એક અવસર્પિણી કે ઉત્સર્પિણી માં ભરત કે ઐરવત માં वासुदेव ની જેમ આ प्रतिवासुदेव ની સંખ્યા પણ નવની જહોય છે.

✶ અહી प्रतिवासुदेव નો નામોલ્લેખ કરેલ છે. તેની સંક્ષિપ્ત કથા અને આગમસંદર્ભ नामकोस વિભાગમાં જોવા, જેના પૃષ્ઠાંક **'P'** પછી આપેલ છે.

1	**अस्सग्गीव** (अश्वग्रीव)	P.15
9	**जरासंध** (जरासन्ध)	P.50
2	**तारअ** (तारक)	P.57
5	**निसुंभ** (निशुंभ)	P.83
7	**पहराअ** (प्रह्लाद)	P.99
6	**बलि** (बलिन्)	P.99
4	**महुकेढव** (मधुकैतम)	P.112
3	**मेरअ** (मेरक)	P.115
8	**रावण** (रावण)	P.119

समवाओ માં સૂત્ર ૩૪૦-૩૪૨ માં તેમના નામ અને મૃત્યુ નો ઉલ્લેખ છે. आवस्सय भाष्य પણ તે ઉલ્લેખ છે.

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org

हमारे आगम संबंधिसाहित्य

०१. ४५ - आगम - मूल (अर्धमागधी)

२. ४५ - आगम - गुजराती अनुवाद

३. ४५ - आगम - सटीकं

४. ४५ - आगम - विषयानुक्रम

५. ४५ - आगम - महापूजनविधी

६. ४५ - आगम - शब्दकोश

७. ४५ - आगमसूत्र (हिन्दी अनुवाद)

८. ४५ - आगम कहा-कोसो एवं
आगम नाम-कोसो

श्री श्रुत प्रकाशन निधि

Jain Education International For Private & Personal Use Only www.jainelibrary.org